00079550

God
937
Ruh/ue/
79550

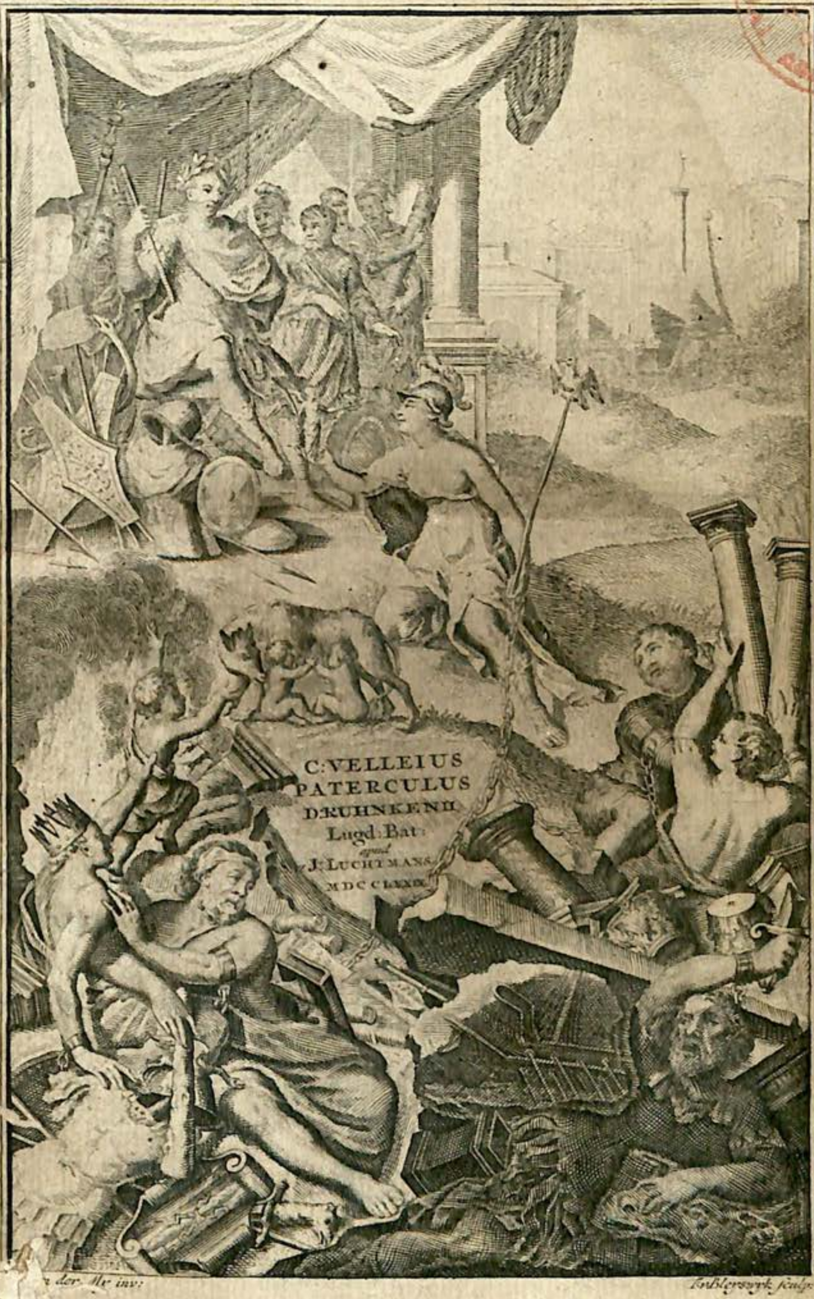
00079550

Digitized with financial assistance from

H T Parekh FOUNDATION

An Initiative by HDFC WITH YOU, RIGHT THROUGH

on 28 December, 2018

n der Mr inv: Bleyswyk sculp:

C. VELLEII PATERCULI

QUAE SUPERSUNT

EX

HISTORIAE ROMANAE

VOLUMINIBUS DUOBUS,

CUM INTEGRIS

ANIMADVERSIONIBUS DOCTORUM,

CURANTE 79550

DAVIDE RUHNKENIO.

TOMUS I.

P.d.2

LUGDUNI BATAVORUM,
Apud SAMUEL. ET JOANN. LUCHTMANS,
Academiae Typographos.
MDCCLXXIX.

God
937
Ruh/vel
79550

NOBILISSIMIS ADOLESCENTIBUS,

HENRICO ET JACOBO FAGEL,

S. P. D.

DAVID RUHNKENIUS.

Centeſimus annus ipſe eſt, cum vir eximius, Nicolaus Heinſius Vellejum Paterculum, animadverſionibus ſuis expolitum, uni ex majoribus Veſtris, Caſpari Fagelio, primario reipublicae Batavae adminiſtro, dedicaret. Quae res mihi circumſpicienti, cui novam ejusdem ſcriptoris editionem donarem, gentem Veſtram, ut vetuſtate & amplitudine ſplendidiſſimis parem, ſic inſito quodam literarum amore, plerisque ſuperiorem, in animum revocare

† 2 po-

potuiſſet. Verum nihil attinet, dedicandi cauſſas, quae in promtu ſunt, tam alte repetere. Etenim, quae magna felicitatis meae pars eſt, a multis inde annis talem neceſſitudinem cum familia Veſtra conſtitutam habeo, ut nemo me Fageliani nominis ſit obſervantior, nemo Fageliis in voluntate ſemel erga me ſuſcepta conſtantior. Cujus conjunctionis initium ortum eſt tum, cum parens Veſter meam in diſciplinam tradebatur. Atque hic animum meum tentari ſentio, ut in illius viri laudes digrediar, quo neminem omni laude digniorem cognovi, quem ob raras animi ingeniique dotes incredibili quodam amore dilexi, quo denique diſciplinae

meae

meae alumno vere mihi viſus ſum poſſe gloriari. Sed nolim vulnus, quod vix conſanuit, virtutibus ejus commemorandis refricare, aut lacrimas, quae vix exaruerunt, alieno tempore renovare. Illud unum dixiſſe ſatis ſit, ut Vos, Nobiliſſimi Adoleſcentes, qualis Vobis pater imitandus ſit, mature intelligatis, me, tametſi per vitae rationes ſexcentos juvenes ad humanitatem formarim, nunquam tamen felicius, & omnibus numeris perfectius, quam parens Veſter nactus erat, ingenium tractaſſe, neque adeo de ullo diſcipulorum meorum ſpem concepiſſe marem. Itaque ex talibus ſui documentis jam tum augurabar,

in eo reipublicae Batavae aut Wittios, aut Slingelandos, aut his ſimiles, redditum iri. Neque hoc augurium nos ſefelliſſet, niſi Deo viſum eſſet, hoc tale ingenium patriae tantum oſtendere. Sed ut ad ea, quae rem propius attingant, progrediar, ſolebat parens Veſter, etiam cum ad ſummos honores perveniſſet, ſaepe multumque de Graecis & Latinis literis mecum agere, & de obſcuris vitiatisve veterum ſcriptorum locis, ex quibus ipſe expedire ſe non poſſet, meam requirere ſententiam. Hoc idem fecit in Vellejo Paterculo, cujus acumine in ingeniis moribusque notandis vehementer delectabatur. Quem cum ego paullo accura-

curatius legere coepiſſem, ut talis & viri & amici dubitationibus, ſi poſſem, ſatisfacerem, blandiente, ut ſit, ſucceſſu, novae editionis adornandae natum eſt conſilium. Quae cum ita ſint, quos potius in fronte hujus editionis alloquar, quam Vos, Adoleſcentes Egregii, quorum pater mihi Velleji edendi cauſſam praebuit? aut quibus potius hoc munuſculum deferam, quam Vobis, in quos omnem, quo quondam patrem complexus ſum, amorem transfudi? Neque hunc talem animum temere adverſus Vos ſuſcepi. Etenim pro amicitia & uſu, qui mihi Vobiſcum intercedit, ex proximo cognovi ingenii Veſtri vim & praeſtantiam, quae

non eas ſolum artes, quibus adoleſcentia impertiri ſolet, celeriter arripiat, ſed abſtruſiores etiam, ac talis aetatis captum ſuperantes, & cupide appetat, & facile aſſequatur. Quid dicam de ſingulari literarum amore, quo Vos ita incenſi eſtis, ut ſaepe tempus, quod animo remittendo & corpori tuendo dari ſolet, invitis illis, qui adoleſcentiam Veſtram regunt, in bonorum librorum lectione collocetis. In quo nihil degeneratis a gentis Fagelianae indole. Nam cum tot gentiles Veſtri ſummis, quos reſpublica habet, functi ſint honoribus, nemo tamen huc eſcendit natalium praeſidio fretus, ſed omnes haec ſibi ornamenta acerrimo bona-

rum artium ſtudio, & nunquam remiſſo labore pepererunt. Jam in tanta Veſtra intelligendi celeritate, cum pari diſcendi aſſiduitate conjuncta, quis eſt, qui miretur, Vos, qua aetate alii literarum initiis imbuuntur, ea gradum ad Academiam noſtram facere? Equidem mihi pulchrum & glorioſum duco, Vos ab Avo Veſtro, ſummae prudentiae & doctrinae viro, quem ego totum tribus Horatii verbis, *mitis ſapientia Laeli*, deſcribere ſoleo, meae potiſſimum eſſe diſciplinae commendatos; credo, quod ex ſermonibus noſtris perſpexerat, meos de ſtudiorum ratione ſenſus mirifice congruere cum ſuis. De ejus igitur ſententia, veriſſime judican-

tis, maximam humanioribus literis vim ineſſe ad ingenium humanum conformandum, biennium totum in Graecis Latinisque ſcriptoribus legendis, in antiquitatis & veterum annalium memoria replicanda conſumetis, aſſumtis e Matheſi & Philoſophia partibus iis, quarum utilitas in vita civili maxime cernatur. Tum his fundamentis Juris Romani ſcientiam, non nudam iſtam & jejunam, ſed multarum artium comitatu circumfuſam, ſuperſtruetis. Tandem, ubi plenior judicandi maturitas venerit, ad graviſſimas quaeſtiones de Legibus Naturae & variorum populorum progreſſi, Academicorum ſtudiorum curriculum decurretis. Ex hac ſevera,

vera, & jam inde a Scaligeranis & Grotianis temporibus ducta diſciplina immortales illi viri, quos Belgium Foederatum jure opponit aliis nationibus, prodierunt. Quae ſi perturbata aut everſa fuerit per novatores, quorum intereſt diſcipulos a literarum cultu rudes habere, quo facilius eos in admiratione ſui teneant, magnopere verendum eſt, ne in hominum vere doctorum locum ſuccedant barbari & ſubtiliter loquaces circulatores. Sed meliora ominari licet, cum Vos, Juvenes Praeſtantiſſimi, tam paratos videam ad antiquam illam viam, quae ſola ad excellentem eruditionem ducit, alacriter ingrediendam, & ad optimam illam diſciplinam,

quae Vobis in avito paternoque exemplo eſt, conſtanter perſequendam. In Vos igitur, tanquam eximiam ſpem patriae ſuccreſcentem, omnium ora converſa ſunt, in vos publica exſpectatio erecta: in Veſtra denique indole excolenda Leidenſis Academia ſperat ſe omnibus, quid recta inſtitutione effici poſſit, planiſſime oſtenſuram. Valete. Dabam Leidae a. d. xx. Julii, MDCCLXXVIII.

PRAEFATIO.

AEQUO LECTORI SALUTEM.

Quod a veterum ſcriptorum editoribus, qui criticam rationem ſequantur, jure poſtulatur, ut in praefatione accuratam Codicum & Editionum, quarum in lectionum judicio ſit auctoritas, hiſtoriam contexant, id nobis in ſumma faciendi voluntate facere non licet. Eſt enim unus tantum hujus ſcriptoris Codex, una, quae auctoritatem habeat, Editio. Unicus ille, & ne integer quidem MStus, qui Vellejum conſervavit, ſub renaſcentium literarum tempus, in coenobio Murbacenſi repertus eſt; ex quo ſumma diligentia & pari fide per Beatum Rhenanum, felicem bonis libris proferendis virum, expreſſa Editio prodiit Baſileae apud Jo. Frobenium 1520. *fol. De Codice ita ſcribit Rhenanus:* Non ſatis erat, vetuſtatem utiliſſimum opus initio ſuo truncaſſe, niſi fine etiam ſuo mutilaretur: ut nihil dicam de vitiis, quibus in medio foedisſime deformatum eſt. —— Meus codex & unicus erat, & mendoſiſſimus. Auſim jurare, eum, qui illum deſcripſerat, ne verbum quidem intellexiſſe: adeo omnia erant confuſa absque ullis punctis aut diſtinctionibus, *&c.*

&c. In tanta igitur mendorum multitudine cum facile aliquid Rhenani, quamvis in membranis legendis exercitatos, oculos fefelliſſet, Jo. Albertus Burerius recentem a prelo Vellejum iterum ad eundem Codicem, qui adhuc penes Frobenium eſſet, exegit, & diſcrepantes lectiones, quas enotaſſet, Rhenani editioni ſubjecit, tanta religione hac in re verſatus, ut ſingulas ſyllabas minuta & anxia diligentia ad calculos vocaret. Quo magis miror, quid in mentem venerit Grutero ad Vellej. II. 49. & 68. *fraudis neſcio cujus ſuſpicionem jacere; quanquam reperti ſunt, qui hujus judicii levitatem temere ſequerentur, Burmannus ad Vell.* II. 22. *& in praef. & Fabricius in Bibl. Lat. T.* II. *p.* 18. *Equidem ſaepe optavi, ut mihi Codicis iterum inſpiciendi facultas contingeret, non quod me multa, quae Rhenani & Burerii diligentiam fugiſſent, inventurum ſperabam; ſed quo certius hominum de literis bene meritorum fides confirmaretur. Quin etiam amicis quibusdam Alſatis negotium dedi, ut, ſi Codex Murbacenſis adhuc ſupereſſet, ſtudioſe inquirerent. Sed nullum inventum eſſe nuntiarunt, ſive jam olim mala manu ablatus ſit, quoniam nec Montfauconius, Codices Murbacenſes recenſens, Bibl. Bibliothec. T.* II. *p.* 1175. *ullam ejus mentionem fecit, ſive nuper admodum perierit in monachorum ex ſede Murbacenſi in Gebenwilarenſem migratione, de qua videndus Ger-*

Gerbertus Itin. Alemann. p. 366. *Nec alius dum praeter hunc MStus repertus eſt, niſi, quod Labbeus Bibl. Nov. MSS. p.* 167. *ex neſcio qua bibliotheca memorat* Velleji Paterculi Librum priorem integrum. *Cujus rei fides ſit penes auctorem. Sic Murbacenſi Codice oculis noſtris ſubtracto, relinquebatur, ut Rhenani & Burerii non dubia fide ſtaremus. Quorum etiam Notas, ſingulis paginis veteris ſcripturae teſtimonium exhibentes, ſub textum revocavimus, aliorum interpretum annotationibus ad libri calcem rejectis. Hactenus de Editione Rhenani, non ſolum principe reliquarum omnium, ſed una etiam propter fidem & integritatem digna, cui nomen editionis tribuatur. Cum autem in hac editione innumerabiles loci, qui correctione indigerent, ſupereſſent, ut quisque mox ad Vellejum edendum acceſſit, ita ejus textum pro captu ſuo vel meliorem fecit, vel corrupit. Quorum editiones, etſi nullum ſuffragii jus habentes, tamen idcirco inſpiciendae ſunt, ut, quid quisque correctorum Vellejo vel profuerit, vel obfuerit, cognoſcatur. Primus, quantum indagare potuimus, in Vellejo aliquid mutare inſtituit Junta, a nemine ſuperiorum interpretum adhibitus, cujus cura Vellejus acceſſit Juſtino & Nepoti, Florentiae* 1525. 8. *Huic ſucceſſit Michael Vaſcoſanus, Vellejum addens Appiani Alexandrini verſioni Latinae, Pariſ.* 1538. *fol. cujus item nulla ratio habita*

ta eſt ab interpretibus Velleji. Horum conjecturas diligenter commemoravimus, ſicut alii ante nos fecerant in Bonbommaeo & Gryphio, qui & ipſi nonnihil in Vellejo novarunt. Sed hi omnes priſcam lectionem parce & modeſte tentarunt. Mox exortus eſt, qui tot ac tantis primae editionis ſalebris offenſus, inſigni temeritate, prope novum & a Rhenaniano diverſum Vellejum protruderet, ac nihil moratus corruptae lectionis veſtigia, id, quod ab omnibus intelligi poſſet, dandum exiſtimaret. Quae Velleji editio ſubjecta eſt Scriptoribus Hiſtoriae Auguſtae, ante Eraſmi cura editis, & mox repetitis Baſileae, apud Frobenium, a. 1546. *fol. non a.* 1542. *ut his per errorem ſcribit G. Voſſius ad Vell.* II. 3. & 75. *Burmanno cauſſam praebens editionis, quae nulla eſſet, quaerendae. Titulus hic eſt:* Vitae Caeſarum, quarum ſcriptores hi, C. Suetonius Tranquillus, Aelius Spartianus, &c. Annotationes D. Eraſmi Rot. & Bapt. Egnatii in vitas Caeſ. Acceſſerunt in hac editione Velleji Paterculi libri II. ab innumeris denuo vendicati erroribus. Baſileae apud Froben. 1546. *Quem titulum per feſtinationem legentes Voſſius & Burmannus, quod de Scriptoribus H. A. ab Eraſmo caſtigatis dicitur, etiam ad Vellejum, qui poſt acceſſit, traxerunt. Enimvero Eraſmum ignoret oportet, qui talem ei recenſionem tribuat. Quis enim minus conjectandi libidini indulſit, aut*

quis

quis antiqua monimenta tractavit religioſius? Puteanus ad II: 25. *inter Velleji corruptores nominat Heleanum quendam, mihi incognitum:* quod depravavit Heleanus, ſive quisquis alius poſterioribus editionibus manum admovit. *Sed quicunque Baſileenſi illi editioni praefuit, fatearis neceſſe eſt, acutum & perdoctum hominem fuiſſe, in quo nihil, niſi effrenatam, de qua diximus, audaciam reprehendas. Cum igitur haec editio, ſi minus Velleji manum, at certe quod intelligi poſſet, exhiberet, quis miretur, eam a doctis indoctisque cupide arreptam eſſe, Rhenanianam autem, tot ulceribus ſcatentem, prorſus neglectam? Immo, quod magis mirere, ſequentes Velleji Editores, etiam qui Critici dici haberique vellent, hanc adulterinam prae ſincera Rhenani expreſſerunt. Jactat quidem Burmannus, ſe Vellejum ad primam Rhenani editionem exegiſſe. Sed res non apparet. Ipſe quoque Baſileenſem interpolationem plerisque locis ſecutus eſt, ſatis habens, primae editionis lectiones, quae in textu poni debebant, in notis commemoraſſe. Quo magis neceſſarium duxi, verum & germanum Vellejum, qualis in Rhenani editione prodiit, tandem aliquando reducere. Quanquam vereor, ne mihi interdum iraſcantur artis criticae expertes, qui Velleji textum multis locis mendoſiorem, quam erat in Burmanniana & aliis Editionibus,*

dederim. Sed ſic facere Editorem conveniebat, qui non hominum eruditorum ſomnia dare vellet, ſed prima editione, quae ad unius Codicis exemplum formata eſſet, per omnia ſequenda, ſummam lectionis veritatem quaerere ſtatuiſſet. Ne orthographiam quidem, quamvis ſaepe vitioſam, mutare auſus ſum; recte, ut opinor, judicans, in ſcriptore, qui ex uno tantum Codice prodiiſſet, nullam religionem poſſe nimiam videri. Nec tamen ita me primae editioni quaſi in ſervitutem addixi, ut emendationibus ſive aliorum, ſive meis, tam liquidis & certis, ut qui dubitet, ſtuporis notam ſubeat, locum in textu denegarem. Tum autem diligenter vetus lectio indicata eſt, ut, qui novam minus probet, ingenio ſuo fruatur. Quoniam vero de Junta, Vaſcoſano, & Editore Baſileenſi dicere incepimus, non alienum videtur, de reliquis etiam, qui in Vellejo recenſendo elaborarint, judicium noſtrum interponere. In his alii nullum fere operae pretium fecerunt, ut Schegkius, Popma, Grüterus, Boeclerus. Quorum poſtremum, ſi mei res arbitrii fuiſſet, hac editione prorſus excluſiſſem, quod dudum exploſa eſt a viris doctis, inprimis a Cl. Erneſto in pulcherrima praefatione ad Tacitum p. 49. eorum ſtultitia, qui Hiſtoricos politica ratione interpretentur. Alii de Vellejo praeclare meriti ſunt, ut Acidalius, Puteanus, Lipſius, Voſſius,

Hein-

Heinſius. Acidalianum nomen gravi invidia laborat, praeſertim apud eos, qui nihil in Veterum libris emendandis ingenio, omnia MStorum auctoritati, tribui velint. Neque ego negaverim, Acidalium, juventutis aeſtu ablatum, multa in notis ad Vellejum, quorum ipſum poſtea poenituerit, effudiſſe. Sed idem tot tam deſperata Velleji vulnera tanta felicitate ſanavit, ut facile appareat, eum, ſi ad maturitatem pervenire potuiſſet, majorem reprehenſoribus ſuis Criticum futurum fuiſſe. Puteano, cultiſſimi ingenii viro, quicquid bonae frugis Aldus Nepos attulit, ſublectum eſſe, Aldi ignavia credibile facit. Sed ut iſte ab avita paternaque virtute deſcivit, ita Gerardus Voſſius ſe digniſſimum tanto patre filium in Vellejo edendo praeſtitit. Omnium tamen Velleji interpretum longe longeque principem pono Juſtum Lipſium, cujus miram ſagacitatem in vitiis odorandis, & parem ſolertiam in iisdem tollendis, non dubitem Critices ſtudioſis, tanquam praeclarum hujus artis exemplum, commendare. Nec Heinſii in praeſ. judicium diſcrepat a meo: Lipſius tot conjecturis pulcherrimis Paterculum emaculavit, ut, cum ubique ſit in ſcriptis felix ac praeſtabilis, hic tamen ſemet videri poſſit poſt ſe reliquiſſe. *At Burmannus hunc principatum Heinſio detulit. In quo judicio plus, quam deberet, Heinſiani nominis favor, & Lipſiani o-*

 dium

dium, valuit. Nos aequi ſimus, & ſuam cuique laudem tribuamus. Fuit Heinſius omnium, qui fuerunt, & erunt poſthac, in poëtis Latinis tractandis feliciſſimus. Sed haec tantopere celebrata felicitas illum deſtituit in proſae orationis ſcriptoribus, Vellejo, Petronio, Curtio, Tacito, aliis. Ac, ſi dicendum, quod res eſt, diſcrimen inter ſermonem proſaicum & poëticum non ſatis videtur tenuiſſe. Qui enim in accurata ejus rei ſcientia fieri potuisſet, ut tot formas poëticas Vellejo, & aliis, quos nominavi, ſcriptoribus obtruderet? Longius a Lipſii laude abeſt ultimus omnium Velleji Editor, Petrus Burmannus, praeſertim in eo ſcriptore recenſendo, in quo, propter crebras corruptelas, res omnis ad acumen criticum, quo illum minus valuiſſe ſcimus, rediret. Sed quid quisque boni ad Vellejum contulerit, perſpicue apparebit ex notis noſtris, ubi veras ſingulorum emendationes commemoravimus, falſas, quas refutare longum & moleſtum erat, ſilentio noſtro condemnavimus. Hactenus de Velleji Editoribus, & noſtrae editionis ratione. Sequitur, ut de ipſo Vellejo aliquid dicamus. Praenomen Velleji incertum fecit Rhenanus, in titulo libri P. *in ipſo libro* C. *edens. Sed* C. *a Rhenano in Codice inventum arbitror, propterea quod, ſi* P. *reperiſſet Burerius, id pro diligentia ſua non videtur praetermisſurus fuiſſe. Rhenanus autem in titulo* P. *edidit,*

non

non Codicem, ſed Tacitum Ann. III. 39. *ſecutus. Ego* C. *praeferam, commune cum avo praenomen, quod non minus facile apud Tacitum in* P. *abire potuit, quam in* M. *apud Priſcian.* VI. *p.* 706. *Nec dubitem aſſentiri Rhenano in Vita Vell. & Lipſio, P. Vellejum, legatum exercitus in Thracia; cujus Tacitus l. c. mentionem facit; eundem ſtatuentibus C. Vellejo, hiſtoriae ſcriptori. Profecto qui familiae ſuae dignitatem oſtentaturus, in tali compendii brevitate locum invenit tritavi, atavi, avi, patris, patrui, fratris, laudandi, quomodo cognatum alium, praeſertim exercitus ducem, ſi ullus tum praeter ſe & fratrem fuiſſet, ſilentio praeteriiſſet? Quod autem Ryckius, eumque ſecutus Cl. Erneſtus objiciunt, nihil de expeditione, quam Tacitus Vellejo tribuit, in ejus hiſtoria reperiri, facilis ac promta reſponſio eſt, ejus rei narrationem juſto hiſtoriae operi, quod toties promittit, ſervatam eſſe. Majoris momenti eſt quaerere, quid tandem Vellejum impulerit, ut, cum in priore hiſtoriae parte tot liberi ſpiritus documenta dediſſet; in poſteriore ſe ad humilem & ſervilem Tiberii adulationem demitteret? Utrum id gratiae captandae cauſſa fecerit, an metu diri tyranni ſubactus? Heinſius in epiſtola ad Caſp. Fagelium, & Perizonius Anim. Hiſt. cap.* VI. *p.* 211. *ſibi per-*

ſuaſerunt, *Vellejum hoc opuſculum non alia de cauſſa ſcripſiſſe*, *niſi ut Tiberii*, *Sejani*, *& aliorum hominum primariorum gratiam aucuparetur*. *Verum quis credat*, *Vellejum tam ſtultum fuiſſe*, *ut*, *cum ad Tiberii amicitiam arrepere conſtituiſſet*, *id non compendiaria via faceret*, *libello*, *ut hoc utar*, *de rebus geſtis Tiberii ſcribendo*, *ſed antequam ad Tiberii laudes perveniret*, *per mille ambages infinita ſeculorum ſpatia pervagaretur?* *Addit Heinſius*, *eundem non alio conſilio res Romanas a Trojano excidio & erroribus Aeneae*, *qui Juliae nobilitatis auctor fuiſſet*, *ad tempora ſua deduxiſſe*, *niſi ut apud Tiberium*, *qui adoptione in gentem Juliam tranſiſſet*, *gratioſus fieret*. *Sed hoc eſt fingere*, *non demonſtrare*. *Nos*, *unde Vellejus hiſtoriam orſus ſit*, *neſcimus*, *initio primi libri intercepto*. *Atqui*, *ſi Trojanorum errores memoravit*, *id fecit eo conſilio*, *quo Graecorum errores attigit*, *ut civitatum ab illis conditarum primordia demonſtraret*. *Levior eſt Barthii ratio*, *nec digna*, *quae refellatur*, *cui Adverſ.* LX. 6. *Vellejus* tantum praeconem Romani nominis agere *videtur*, ut eo ſolo fine ſcripſiſſe videri poſſit. *Si igitur haec adulatio a nullo gratiae profecta eſt aucupio*, *relinquitur*, *ut ſaevi & ſuſpicacis domini metu ſit expreſſa*. *A qua neceſſitate adulandi cauſſas Tacitus*

et-

etiam repetit Ann. I, 1. *forte Vellejum reſpiciens:* Tiberii, Cajique, & Claudii, ac Neronis res, florentibus ipſis, ob metum falſae. *Dicat aliquis cum Lipſio Epiſt. Quaeſt.* V. 11. Vera ſcribere ſi non licuit, falſa non debuit. Nemo ſilentii cauſſam reddit. *At ſic Vellejo in otio inertiſſimo conſeneſcendum fuiſſet; qualis vita magnis & gloriae cupiditate incenſis ingeniis mors eſt; neque hiſtoria Romana attingenda. Et quis tam hoſpes eſt in Caeſarum hiſtoria, quin ſciat, ipſum ſilentium probis doctisque viris crimini fuiſſe? Haec tam miſera ſcriptorum ſub tyrannis conditio facit, ut ſi minus excuſandum, certe lenius accuſandum, Vellejum arbitrer, praeſertim cum ejusdem culpae ſocios habeat, ne de poëtis dicam, Valerium Maximum, Senecam, Curtium, utrumque Plinium, Quinctilianum, & alios. Atque hanc ſententiam, praeter R. Bentlejum ad Lucan.* I. 33. *maturiore aetate idem, qui juvenis alia omnia ſenſerat, Perizonius in Curtio vind. p.* 5. *probavit. Alii alia in Vellejo reprehendunt, majore cum iniquitate. Mitto Aldum Nepotem, hominem nullo in his literis ſenſu praeditum, qui ad* II. 52. *Vellejum non optimum Latinitatis auctorem vocat. Barthio occurrendum eſt, qui Adverſ.* XVI. 7. & *ad Stat.* II. *Achill.* 146. *orationis elegantiam Vel-*

 lejo

lejo facile concedens, tamen ſibi in eo caſtrenſe dicendi genus viſus eſt reperiſſe. Quam Barthii reprehenſionem ſuam fecit Daumius de amiſſ. radic. L. L. p. 475. Quis non atrum verborum & locutionum caſtrenſium indicem, quo talis accuſatio confirmaretur, exſpectasſet? At illi ridicule defunguntur duobus exemplis verborum praeſcribere & praedicere, *pro ſupra dicere, quorum prius a mala manu Vellejo inſertum docuimus ad* II. 21. *poſterius Trogi Pompeji, Columellae, & aliorum auctoritate defendimus. Non minus falſum eſt, quod Burmannus dicit, Velleji dictionem multum a munditia Auguſtei aevi deſciviſſe. Id non melius refelli a nobis potuit, quam locutione quaque, de qua talis dubitatio naſci posſet, optimorum ſcriptorum exemplis confirmanda. Alia igitur Velleji vituperatores reprehendant, ſi volunt, aut poſſunt: venuſtum & exquiſitum loquendi genus carpere ſuperſedeant, niſi veteris elegantiae inſcitiam prodere velint. Rectiſſime idoneus, ſi quis alius, hujus rei arbiter, M. A. Muretus ad Cicer. Catil.* III. 10. *ait*, hiſtoriam a Vellejo terſe inprimis atque eleganter explicatam eſſe. *Ne tamen Vellejum ſimpliciter & ſine exceptione laudemus, ultro fatemur, perinde nobis, ac Burmanno, aliisque multis, nimis frequentatum videri iſtud acutarum feſtivarumque ſententia-*

rum

rum aucupium, quod in proſam orationem primus invexit Trogus Pompejus, in ligatam Ovidius. Certe plus laudis ab intelligente poſteritate tuliſſet, ſi hac quoque parte imitatus eſſet Salluſtium ſuum. Hunc enim unum ſibi imitatione effingendum ſumſit, ab hoc illud artificium indolis humanae deſcribendae didicit, hujus aemulatione efficax eſt & brevitate nervoſus, ab hoc denique totus ita pendet cum in verbis, tum in orationis ſtructura, ut magnopere mirandum ſit, rem tam manifeſtam viros eruditos feſelliſſe. Hac imitatione ſemel animadverſa, quo ſtudio nos ad Vellejum, eodem ad Salluſtium cognoſcendum dedimus. Ac profecto, ſi forte aliis felicius in Vellejo corrigendo verſati videmur: quanquam nobis non tantum ſumimus, ut Lipſii felicitatem nos aſſecutos putemus: veruntamen ſi Vellejus cura noſtra caſtigatior prodit, illud non tam qualicunque ingenio noſtro tribuendum eſt, quam ſummae familiaritati cum Salluſtio contractae, & perpetuae utriusque ſcriptoris comparationi. Hic aliquis quaerat, quid ſit, quare & Vellejus & ceteri hiſtoriarum ſcriptores, deſerto eloquentiſſimo Livio, ſeſe certatim ad Salluſtium imitandum contulerint? Salluſtianus fuit, teſte Seneca Ep. 114. *Arruntius, belli Punici ſcriptor, qui dudum periit: Salluſtiani, qui ſuperſunt, Tacitus, Septimius, Sulpicius Severus, Pſeudo-Hegeſippus. Nempe ab*

ab his omnibus, ſicut a Martiale XIV. *Ep.* 191. *habitus eſt*

Primus Romana Criſpus in hiſtoria.

Sed finem praefandi faciam, ſi id, quamvis leve, monuero, Velleji hiſtoriam, quae adhuc ab uno inter veteres Priſciano VI. *p.* 706. *laudata exiſtimatur, etiam a Scholiaſte Lucani ad* IX. 178. *laudari. Vale.*

ADDENDA.

pag. 5. col. 1. lin. 4. adde: *conſcia*, ut Lipſius volebat, dedit Vaſcoſanus.

p. 8. col. 2. l. 23. add. Male Vaſcoſ. *impudenter rix. c.*

ibid. *Quis eum non miretur,*] Scribendum: *Quis enim eum non miretur. enim* facile excidit ob ſimile *eum*.

p. 12. col. 2. l. ult. add. Sed praeferam emendationem viri in his literis excellenter verſati, Petri Fonteinii: *Clauſtra Peloponneſi a continente*, id eſt, propugnaculum Peloponneſi adverſus Achaeos a parte continentis.

p. 17. col. 1. l. 19. add. aut in Livio IX. 16. *ſeu virium vi, ſeu exercitatione multa.*

p. 32. col. 2. l. 7. poſt *foret* add. Vaſcoſanus in *fieret.*

p. 39. col. 2. l. ult. add. Pro *actorum* Vaſcoſanus edidit *factorum.*

p. 47. *quia volebant Romani*, &c.] Contra Livius VI. 21. *ita placide a ſenatu reſponſum eſt, ut minus credi de criminibus, quia nollent ea vera eſſe, appareret.*

p. 62. *quae me rotae — modo*] Seneca Hippol. 1236. *Haec incitatis membra turbinibus ferat Nusquam reſiſtens orbe revoluto rota.*

p. 64. *ſeparata alienis*] Vaſcoſ. *ſeparata ab alienis.*

p. 66. col. 1. l. 15. add. Vaſcoſ. *videri quiverit.*

p. 69. *& in emolumentum*] Vocem, quae excidit, ſic reſtitue: *& in idem emolumentum.*

p. 70. col. 1. l. 31. poſt *χεῖρον* add. quod elegantiſſime expreſſit Celſus de Medic. II. 2. *Si plenior aliquis, & ſpecioſior, & coloratior factus eſt, ſuſpecta habere bona ſua debet. Quae quia neque in eodem habitu ſubſiſtere, neque ultra progredi poſſunt, fere retro, quaſi ruina quadam, revolvuntur.*

p. 72. col. 2. l. 11. add. Vaſcoſ. *operibus floruit.*

ibid. *ut corpora gentis illius ſeparata ſint*] Vix dubitem, quin a Velleji manu ſit: *ut corpora gentis illius ſparſa ſint in alias civitates.*

p. 73. *niſi Thebas — illuminaret*] Poëta vetus Anthol. Lat. T. II. p. 149. *Agori ſuperbo qui creatus germine, Patriam,*

Sena-

Senatum, conjugemque illuminas.

p. 76. in textu repone: *nunquam X. plura quam propriae.*

p. 82. col. 2. l. 13. add. Vaſcoſ. *ibi inſiſtunt exempla.*

p. 83. *recto deerratum eſt*]. Vaſcoſanus ſine cauſſa: *a recto deerratum eſt.*

ibid. col. 2. l. 12. ſcribe: Particula *ſed* exceptionem quandam & correctionem ſignificat.

p. 86. *Seu fatalem, ut plures,*] Scribendum: *Sed ſeu fatalem, ut plures. Seu* ſimilitudine ſua neceſſariam particulam *ſed* extruſit.

ibid. *De quo ſi quis ambigat*] Hunc locum imitatur Sulpic. Sev. Dial. III. 5. *ad quas, ſi quis fuerit incredulus, quia adhuc in corpore ſunt, recurrat.*

p. 88. *Tantum effecit mixtus timori pudor,*] Forte ex Virgilio Aen. X. 398. *mixtus dolor & pudor armat in hoſtes.*

p. 113. *ubi eſt, quae quondam Ciceronis,*] Locus a mala manu interpolatus. Scribe: *ubi quondam Ciceronis, mox Cenſorini fuit, nunc Statilii Siſennae eſt.* Liv. IV. 59. *Anxur fuit, quae nunc Tarracinae ſunt.*

p. 121. col. 2. lin. ult. add. Vaſcoſanus ſcripſit *Italicanum.*

p. 125. *ex ſucceſſu animum ſumſit*] Ex Virgilio Aen. V. 210. *ſucceſſuque acrior ipſo.*

p. 134. in textu pro *pe* lege *ſpe.*

p. 138. in textu lege: *Neque licentia gladiorum in mediocris.*

p. 152. *agrosque omneis*] Inepte Vaſcoſan. *aegrosque omneis.*

p. 153. col. 1. l. 2. add. Appoſitus eſt lapis Inſcript. Benevent. p. 7. *Deo aeterno pro reſtituta valitudine ex voto aediculam T. Antonius Felicianus dat; addicit & conjunctum fundum trinum & tricenum jugerum cum oleto.* ubi Jo. de Vita *addicit* male refert ad *aediculam*, quod ad *Deo aeterno* referendum, & ratio & Velleji locus oſtendit.

ibid. col. 1. l. 25. poſt *accedentem* add. & fere per omnia probatam Stanlejo ad Aeſchyl. S. c. Theb. 4.

p. 154. col. 1. l. 16. add. Vir elegantiſſimus, L. Santenius legit: *neque usquam inferior nomine conſul.* ſcilicet nomine Mariano. quod argutius eſt vulgato.

p. 165. col. 2. l. 10. add. Pro *hiſtoriarum* Vaſcoſ.

in margine habet *hoſtium:* quod nihili eſt.

p. 169. col. 1. l. 13. add. Vellejum imitatur Sulpic. Sever. I. 33. *Saül forma excellenti erat: ut merito dignitas corporis dignitati regiae conveniret.*

p. 179. col. 1. l. 14. add. Burerium ſecutus Vaſcoſanus edidit: *ſed nimium jam libere imperare reip.*

p. 180. col. 2. l. 17. add. Quod non animadvertentes Vaſcoſanus & alii, *ſubſtituetis* ediderunt.

p. 184. *ex Cos.*] Peſſime Vaſcoſanus: *ex Sc.*

p. 188. col. 2. l. 15. add. Sed nullus Plutarchi, accuratiſſimi ſcriptoris, in tempore error eſt. Quippe pro ὁ Στωϊκὸς Τουβέρων nulla fere literarum mutatione ſcribendum ὁ ἱστορικὸς Τουβέρων. Intelligitur L. Aelius Tubero, hiſtoriae ſcriptor, Luculli aequalis, de quo vide Voſſium de Hiſt. Lat. I. 12.

p. 199. in textu ſic interpunge: *intravit Armeniam. Prior filius* &c.

p. 205. *longiſſimae libertatis fine multata.*] Id eſt, ſervitute multata eſt, quia poena finem libertati imponebat. Florus II. 14. 5. *Nam & Macedoniam ſervitute multavit:* ubi vide Dukerum.

p. 213. col. 2. l. 17. add. Vaſcoſanus & Editor Baſil. dederunt &c.

p. 214. col. 1. l. ult. add. Sed propius ad Vellejum accedit dictum Muſonii apud Stobaeum S. XVII. p. 167. προσήκει ἐσθίειν ἡμῖν ἵνα ζῶμεν, οὐχ ἵνα ἡδώμεθα.

p. 217. col. 2. l. 16. add. Juntae & Vaſcoſani correctionem.

p. 226. col. 1. l. 3. add. de Vaſcoſani & Editoris.

p. 227. col. 1. l. 3. add. de Vaſcoſani & Puteani emendatione.

p. 231. col. 1. l. 2. Vellejum imitatus videtur Pſeudo-Hegeſippus II. 9. p. 244. *Terra ipſa infra Romanorum imperium eſt, ſuper quam progreſſa Romana virtus, ultra Oceanum alterum ſibi orbem quaeſivit, & in Britannia ſibi remota a confinio terrarum novam ſibi invenit poſſeſſionem.*

p. 233. col. 2. l. 19. add. *Circumfuſus*, quod Burmanno placebat, jam dederat Vaſcoſanus.

p. 238. col. 1. l. 6. add. Male Vaſcoſan. *adſentiebatur.*

ibid. col. 1 l. 14. add. Sane verbum *dimittendos*, quod & Vaſcoſanus omiſit, &c.

ibid.

pſius, *producta*. Vide ad II. 106.

p. 422. col. 1. l. 18. add. Errantem Dodwellum in viam reduxit Maſſonus Novell. literar. T. XI. p. 351.

p. 442. col. 1. l. 8. add. Vide Maſſonum, multos Dodwelli errores caſtigantem, Novell. liter. T. XI. p 365.

p. 444. col. 2. l. 6. add. Eandem redde Sulpic. Sev. I. 12. *Ita eos oneratos frumento, multisque donatos, domum remiſit.* ubi *donis* ante *donatos* excidiſſe, clarum eſt.

p. 453. *quam pauper divitem ingreſſus*] Pari venuſtate Cicero Verr. II. 4. *non tam illis Siciliam, quam inanem offenderant, quam Verrem ipſum, qui plenus deceſſerat, provinciam fuiſſe.*

p. 469. col. 2. l. ult. add. Jam correxerat Rhenanus in Vita Velleji.

DEDICATIO
B. RHENANI.

ILLUSTRISSIMO SAXONIAE DUCI, FRIDERICO, PRINCIPI ELECTORI, BEATUS RHENANUS S. D.

Rerum precioſarum etiam minutias magni videmus aeſtimari, Princeps illuſtriſſime. nam gemmarii vulgo lapillorum quorundam fruſtula pluris indicant, quam quosdam integros lapides. Nec mirum, cum res ex virtute, non ex mole ſit aeſtimanda. Atque accidit quidem, ut res minutae majoribus nonnunquam multis modis anteſtent. Gemmis enim quid magis puſillum, & tamen de harum viribus ac inſignibus pretiis miranda ſunt in literis prodita. Cum itaque mecum diu cogitarem, an Velleium Paterculum, autorem eximium & veterem, ſed ſemilacerum tuae celſitudini convenienter dicare poſſem, cui ſciebam abſolutiſſima quaeque nuncupari debere, tandem perſuaſit me Vellei dignitas & excellentia, ut tam inſigneis reliquias eloquentiſſimi ſcriptoris tibi potiſſimum, elegantiorum ſtudiorum Germanico Mecoenati, inſcriberem. Acceſſit etiam alia ratio, quod Georgius Spalatinus vir eximie literatus & candidus, quo tua ſublimitas miniſtro ſacrorum & a conſiliis utitur, abhinc quatuor annos, cum intellexiſſet me quaedam hiſtoriarum fragmenta reperiſſe, ſtatim per literas rogavit, ut illas deſcriptas iſtuc mitterem, quo poſſent in bibliotheca tua reponi, quam ut audio paras inſignem bonis autoribus undecunque convectis refertiendam. In qua re tua celſitudo veterum quorundam Principum laudem aemulatur, qui non minorem gloriam

* inſtru-

inſtructis bibliothecis ſunt conſecuti, quam alii conditis urbibus. Ac ſolent quidem montibus arces incomparabili ſumptu imponi, quae toti regioni poſſint eſſe praeſidio, dum quam longiſſime hoſtes arcentur: id quod nec tua celſitudo negligit, tot propugnaculis vel a fundamento excitatis, vel in meliorem faciem reſtitutis. At quanto melius eſt bibliothecas, optimis impletas libris, Muſis dedicare, quibus nullum certius praeſidium abigendae procul inſcitiae, teterrimi illius mortalium hoſtis? Enimvero nobis hactenus magis defuerunt libri quam ingenia, de bonis libris loquor, non tam prophanis quam ſacris. Qui ut proximis annis prodire coeperunt, dii boni quam ſtatim retroceſſere lucifugae Sophiſtarum phalanges, ſplendorem emergentis veritatis ferre non valentes: ut qui in tenebris humanarum traditionum, velut novi quidam Platonici ſpecus habitatores, per omnem vitam fuerint verſati. Itaque excelſiſſime Princeps de Velleio tantum accipe, quantum nobis non invidit vetuſtas, non indignum cui in bibliotheca illa tua vel primum locum tribuas. Deſcribit is res Romanas caſtiſſimo ſtilo per epitomen ab urbe condita ad ſuam usque aetatem, hoc eſt, tempora Tiberii Caeſaris: nam ſub hoc floruit, ut in vita annotavimus. Meminit quorundam, quae nullorum ſunt prodita literis, ſaltim qui hodie extent. Qualis eſt deletarum cum Varo legionum Arminio duce hiſtoria, & quae de Maroboduo Marcomanorum rege ſcribit, haud dubie tuae celſitudini tanto gratiora futura, quanto minus etiam doctiſſimis viris hactenus fuere cognita. nam prioris rei tantum in tranſcurſu meminit Florus. Tanta autem facundia hiis referendis utitur, ut quemadmodum ipſe Caeſari proximum a Tullio locum tribuit, ſic eum Caeſari parem faciam, aut ſaltem proximo ſtatuam loco. Quod ſi integer extaret & a

men-

mendis purus, haud ambigerem, quin doctiſſimus quisque meo ſubſcriberet judicio: *nunc* quando mendis vitio vetuſtatis non caret, aliena culpa dignitatem aeſtimationis apud quosdam forſan amittet. Equidem abhinc annos ut puto quinque, cum primum hunc in Murbacenſi bibliotheca reperiſſem, & viderem tam prodigioſe corruptum, ut omnia reſtituere non foret humani ingenii, properanter ac infeliciter ab amico quodam deſcriptum, premendum plane cenſebam, donec melioris nobis codicis fieret copia, quem acceperam haberi *Mediolani* inventum olim a Georgio *Merula*. Verum dum fruſtra jam treis annos expectamus, interim doctiſſimus quisque mecum expoſtulat, cur tam inſignem autorem ſtudioſis communicare tamdiu differam. Addunt convicia quidam, dictitantes, illum in hoc a me premi, ut olim alienum opus tanquam ingenii mei foeturam gloriabundus in publicum emittam. Proinde nunc aedidimus omnium eruditorum votis expetitum & ante promiſſum, *ne* ſtudioſos diutius hujus deſiderio maceremus. Quod nullam ſane ob cauſam ſerius factum eſt, quam ut ſincerior exiret. Sed nimium moror celſitudinem tuam; lege & amplectere candidiſſimum ſcriptorem Velleium. Bene vale, Heros illuſtriſſime, & bonis literis favere perge. Selecſtadii. Sexto Idus Decembris. An. M. D. XX.

 VITA

VITA
VELLEI PATERCULI,
PER
BEAT. RHENANUM.

Difficile eſt Vellei vitam deſcribere, cum nullus ſcriptorum, quod ſciam, hujus meminerit, uno Tacito dempto, qui in libro tertio P. Vellaeum praeſidem exercitus Philippopolim Thraciae urbem ab obſidione liberaſſe ſcribit, de hoc noſtro haud dubie loquens. Cogimur itaque ſequi conjecturas. Atque in primis mihi fit probabile eum Romae natum, patre equeſtris ordinis, qui fuerit aliquando praefectus equitum ſub Auguſto. nam ſcribit ipſe in poſteriori libro ſub finem, ſe miſſum in Germaniam cum Tiberio protinus ab adoptione, praefectum equitum, ſucceſſorem officii patris ſui. Quo loco vitae ſuae rationem exponens, docet ſe tribunatu caſtrorum ante functum, militem factum Tib. Caeſ. in Germaniam proficiſcentis, ac per novem continuos annos, aut praefecti, aut legati munere fuiſſe ſemper inſignem. Ipſe propemodum initia ſtipendiorum ſuorum fecit Tribunus militum in Syria, hunc militiae gradum ante P. Vinicio & P. Silio Coſs. auſpicatus. Quam rem his ipſe verbis narrat. „ Quod „ ſpectaculum ſub initia ſtipendiorum meorum Tri- „ buno militum mihi viſere contigit, quem militiae „ gradum ante ſub patre tuo, M. Vinici, & P. „ Silio auſpicatus in Thracia Macedoniaque, mox „ Achaia Aſiaque, & omnibus ad orientem viſis „ provinciis, & ore atque utroque maris Pontici la- „ tere, haud injucunda tot rerum, locorum, gen-

„ tium,

„ tium, urbium recordatione perfruor." Majores Vellei fuiſſe Campanos quibusdam argumentis adducor ut credam. Ipſe meminit C. Vellei avi ſui, qui Pompei Marcique Bruti ac Tyronis praefectus fabrum, jam gravis aetate, ſibi vim attulit, cum abiret Neapoli Tib. Nero. Meminit & Minatii Magii atavi ſui *Aſculanenſis*, qui nepos fuit Decii Magii, Campanorum principis celeberrimi fideliſſimique viri. Non praeterit Capitonem patruum ſuum, virum ordinis ſenatorii, qui Agrippae ſubſcripſit in C. Caſſium. Fratrem habuit Magium Celerem, cujus praecipua opera Tiberius eſt uſus in bello Dalmatico, in quo ille legatum egit; ampliſſimis deinde honoribus a triumphante Caeſare donatus. „ Eum, „ inquit, triumphum (is fuit Dalmaticus) mihi fra„ trique meo inter praecipuos praecipuisque donis „ adornatos viros comitari contigit." Ubi mendoſe legitur militi, nec a nobis ante fuit animadverſum alibi tum forte intentis. Caeterum honores ipſe ſuos, quos virtutibus emeruit, non tacet, cum inquit: „ Habuit in hoc quoque bello (de Pannoni„ co loquitur) mediocritas noſtra ſpecioſi miniſtri „ locum. Finita equeſtri militia deſignatus quae„ ſtor, necdum ſenator aequatus ſenatoribus etiam „ deſignatis tribunis plebi, partem exercitus ab ur„ be traditi ab Auguſto, perduxi ad filium ejus. In „ quaeſtura deinde remiſſa forte provinciae legatus „ ejusdem ad eundem miſſus &c." Utinam autem extaret juſtum illud opus, in quod multa dicenda reſervat, hic feſtinans, & velut res in tranſitu tantum indicans. Promittit etiam de bello Pannonico juſta volumina ordine omnia narraturus: ſed addit, ut ſpero. Proinde conjicimus eum tale quid meditantem morte fuiſſe ſublatum, quae plerunque gaudet res praeclaras impedire. Alioqui non taciturus erat Fabius, Hiſtoricos utriusque linguae cenſens:

quem miror hujus operis ad M. Vinicium non meminiſſe. Sed genera tantum ille deguſtavit, non excuſſit bibliothecas, id quod ipſe ingenue de ſe teſtatur. Meo ſane judicio nulli ſecundus eſt Velleius inter Latinos, tam eſt caſtus ac nitidus in dicendo, mira ſtili jucunditate ac clariſſimo candore praeditus, quas dotes T. Livio Fabius aſſignat. Quod ſi modus hujus operis conciones recepiſſet, clarius haud dubie declaraſſet eloquentiam ſuam, cujus tamen hic ſatis abunde documentum dedit. Nam quid illa digreſſiuncula, qua in M. Antonium Ciceronis jugulatorem exclamat, vel ornatius, vel gravius, vel acutius? Tractandorum affectuum dubio procul egregie peritus fuit. Jam ut conſtet, quisnam M. iſte Vinicius fuerit, cui ſuam hiſtoriam inſcripſit Velleius, adſcribam Taciti verba ex quinto libro hiſtoriae Auguſtae. Vinicio oppidanum, inquit, genus. Callibus ortus, patre atque avo conſularibus, caetera equeſtri familia erat, mitis ingenio & comptae facundiae. Huic Juliam neptem ſuam, Germanico genitam, Tib. Caeſar copulavit. Haec ille. Fuit itaque progener Tib. Caeſaris, quos ille quatuor habuit, Hunc & Gn. Domitium, Caſſium Longinum, & Rubellium Blandum. M. Vinicii meminit etiam Seneca. An vero non eſt immortalitate donare, ſemper victurum opus inſcribere cuipiam? Reviviſcit nunc cum Velleio M. Vinicius, cujus nomen ex hominum memoria nemo delebit, quamdiu ſupererunt Vellei monimenta, etiam ſi illum Tacitus nullus praedicaſſet. Paterculorum nomen apud Romanos antiquum eſt. Sulpitiae Paterculi filiae meminit Livius. Seleſtadii, Idibus Decemb. M. D. XX.

J. A.

J. A. BURERII PRAEFATIO.

JO. ALBERTUS BURERIUS HISTORIARUM AMATORIBUS S.

Cum Velleium typis excuſum vidiſſem, caſu inſpecto recenti libro erratulum quoddam deprehendi, leviuſculum quidem illud, ſed adeo non leve, quin dignum videretur obſervatu: atque ex hoc uno (quod ajunt) caetera omnia ſpectare coepi, vetuſtum Velleii codicem a Jo. Frobenio repetens animo conferendi ejus. Verebar enim, ne ſi, reddito Velleio, quippiam in tam precioſo autore deſideraretur, promptum non fuerit eundem cottidie e bibliotheca tam longinqua repetere. Contuli itaque Velleium a capite (quod ajunt) usque ad calcem, atque hoc ſolo ſtudioſorum nomine, cum nihil aliud ſpectarem, quam ut ſtudioſos obſequio demererer, iisque pro mea virili gratificarer. Praeterea cum hunc recentem vetuſto Velleii codici conferrem, non modo verſum verſui, ſed etiam ſyllabam ſyllabae, & (quod alicui plus quam curioſum ac pene ſtultum videri queat) etiam literam literae contuli, ne quid non ageretur in rem ſtudioſorum. Valete.

J. LIPSII DEDICATIO.

J. LIPSIUS THEODORO LEEWIO V. C. S. D.

Ante biennium, cum Velleium publice legiſſem, viſus ſum multis digna luce dicere & cognitione etiam aliorum. Itaque hortati ſunt ut colligerem, diſponerem, ederem: quod feci, ut vides, in parte. Nam ut omnia quae ad Hiſtoriam, Mores, Prudentiam, opportune & utiliter tunc diximus, adjungerem, viſum non fuit: ſaltem illa, quae nec prompta nimis aut obvia Lectori, & quae ad medicinam potius Velleii facerent, quam ad ſplendorem. Non pauca enim nobis hic & alibi, poſt viros eruditos & ſerios, obſervata: quae tegi aut perire (libere dicam) non ſit e re litterarum. Et de aliis quidem alias videro: nunc Velleium hunc Paterculum juventus a me habeat: ſcriptorem veterem, induſtrium, diſertum; & addo etiam fidum, niſi qua Tiberii aſpectus obſtat, & cum res tractat ſui aevi. Illic declinavit, fateor, & neglexit, quae Hiſtoriae pes & caput eſt, Veritatem. Nos ignoſcimus, in miſera illa & communi temporum ſervitute: nec Helvidios omnes naſci poſſe aut Thraſeas ſatis ſcimus. Quem poſtremum quod toties me hortaris ut edam, ſuſtine: non faciam temere in hoc aevo, nec debet magnanimus ille vir iterum perire a calumniae telo. Cujus aciem ita recenter ſenſimus, ut non injuria abhorreamus a ſeria omni ſcriptione.

Sed

Sed haec omitto. Tu, Vir Clariſſime, Velleium accipe tibi inſcriptum, monumentum & teſtem fidi arctique inter nos amoris: quem ſola Virtus, Erudito, Prudentia tua genuit, aluit, ſervavit. Vale. III. Nonas Januar. ∞. IↃ. XCI.

J. LIPSII
VITA VELLEII.
VELLEII NOMINA, GENUS, VITA, SCRIPTA.

Pauca de Velleio ejusque ſcriptis praedicanda ſunt: ſed pauca, quia latet in turba illa ſcriptorum priſci aevi. Quis veterum eum nominat? praeter Priſcianum, & ſi forte Tacitum, qui P. Velleium *agnoſcit* Praeſidem exercitus, *ut opinor; in Macedonia. Sed ibi tamen* Publius *eſt, qui hic* Cajus: *nec argumentum ſatis firmum, quod ſit hic ipſe. At Priſciano* Marcus *eſt, qui ex libro ejus primo hoc adfert:* nec minus clarus ea tempeſtate fuit Miltiadis filius Cimon. *In Agellio etiam* Cn. Vellejum *legas: ſed corrupte. Nam in libris ibi melioribus* Vellius *eſt, & tu ſcito* Gellium *reponendum, probum notumque hiſtoricum priſci aevi. Noſter hic natus equeſtri loco, ut videtur: majoresque ejus e Campania. De avo paterno ita indicat:* C. Velleius honoratiſſimo inter illos

CCCLX. judices loco a Cn. Pompejo lectus, ejusdem, Marcique Bruti ac Ti. Neronis praefectus fabrum, vir nulli ſecundus in Campania. *Genus a matre, etiam indidem.* Multum, *inquit*, Minatii Magii atavi mei Aſculanenſis tribuendum eſt memoriae: qui nepos Decii Magii Campanorum principis, celeberrimi & fideliſſimi viri. *Quae ſane decora ſtirps & vetus, ab nobili illo Decio Magio: in quam iterum adoptione, niſi fallor, inſitus Velleii frater Nam nominat eum* Magium Celerem Velleianum, Legatum Tib. Caeſaris *Delmatico bello. Ipſe Velleius* Tribunus militum in Thracia & Macedonia: *paullo poſt* Praefectus equitum in Germania, ſucceſſor officii patris ſui. *Deinde* finita equeſtri militia, deſignatus Quaeſtor: *in Quaeſtura*, remiſſa ſorte Provinciae, Legatus *Tiberii bello Pannonico. cujus etiam triumphantis currum* ipſi fratrique ejus, inter praecipuos, praecipuisque donis adornatos viros, comitari contigit. *Poſtremum* ipſe fraterque ejus deſtinati praetores, *primo Tiberiani imperii anno. An quos alios honores geſſerit, haud ſcio: ſuſpicor tamen de Conſulatu. quia apud Tiberium & Sejanum magnus: & in Priſciani dicto loco, Liber vetus ſcribit:* M. Velleius Conſul. *Anne* Conſularem *voluit? Et ſane ſi is eſt, qui apud Tacitum exercitui praeſedit, probabile Conſularem fuiſſe. quia Legati exercituum plerique tales. Plura de vita non repperi: minus de morte. quam animus mihi dictat obiiſſe eum in ſtrage illa amicorum Sejani. Quidni ita credam, hominem tam amicum Sejano, & in hoc ipſo libello publicum ejus laudatorem, inter amicos fautoresque Sejani interfectum? profecto Tacitus & Dio auctores, rarum aliquem ex iis Tiberianae ſaevitiae ſuperfuiſſe. Scripta an alia reliquerit, ignoro. Jactat quidem & promittit non uno loco* Juſtae Hiſtoriae *volumina: ſed an ediderit ſcripſeritve, quis dicet? Nam quod Geſnerus in Bibliotheca*

ea adnotat, Wolfgangum Lazium habuiſſe: De bello in Suevos, *nugas arbitramur, ſicut & Georgii Merulae, qui de integro apud ſe Velleio ſparſit; vanitatem ridemus ambitioſam.*

J. LIPSII PRAEFATIO.

DE INDICE, ET MATERIE, ET NUMERO HORUM LIBRORUM.

Exſtant libelli hi duo, nec toti: probi & fidi, donec ad Caeſarum res venias, ubi haud usquequaque veri. Per adulationem enim multa celat, aut velat: imo & palam aliter narrat. Diſerti tamen ubique, & eloquentia quadam facili ac profluente. Titulus in iis hodie eſt: HISTORIAE ROMANAE AD M. VINICIUM COS. nec credo hunc probum eſſe, aut a Velleio. An haec Hiſtoria? imo nec compendium proprie aut breviarium Hiſtoriae, ſed ſerie accurata temporum Chronicae quaedam Notae. ſic tamen, ut praecipua rerum, hominum, urbium, miſceat atque excerpat. An etiam Romana tantum? mihi non videtur: & totum adeo priorem librum video occupari fere in rebus Graecanicis atque externis. Quod magis diceremus, ſi integer ille exſtaret. Itaque de Titulo ambigo: &

dam-

damnare tamen magis gaudeo, quam immutare. Materiem videamus. Rhenanus, qui primus auctorem hunc e Bibliotheca Murbacenſi bono publico protulit, cenſet (*) *Velleium ab urbis primordio Romanam hiſtoriam omnem, admirabili compendio, duobus his voluminibus fuiſſe complexum.* Miror virum doctum ſic ſcribere. An ab urbis exordio ille coepit, qui palam & ex profeſſo multa ſaecula recenſet, ante eam cogitatam? qui alieniſſima miſcet a Romanis rebus? Librum hunc primorem videto, & aliquis mihi negato. Quid ergo eſt? ego in ſententia quam tetigi haereo, Velleio propoſitum fuiſſe compendio & annorum ordine complecti res notarum gentium & noti aevi. Coepiſſe eum a Trojanis temporibus, aut circa, & pertexuiſſe uno filo ad conſulatum hunc M. Vinicii: id eſt annum Urbis DCCLXXXII. Tiberiani autem imperii XVI. Clarum argumentum ex primordio ipſo, quod nunc eſt, libelli: ubi caſus & res eorum, qui a Troja redierunt. Sed plura intercecidĕrunt, cum hic tantum Graecorum caſus: non etiam Trojanorum, atque adeo nec ipſius Aeneae: quem omittere certe non potuit, auctorem & caput Romanae ſtirpis. Sed haec talia, quae & ubi deeſſe videantur, in locis ſuis adnotabo. Nunc de Numero quid cenſemus? Libelli duo ſunt, ex Rhenani, aut codicis ejus, diviſione. ſed diviſione hercle parum ſcita aut aequabili, ſi quis copiam molemque rerum videat, quae perierunt. An in unum & priorem librum incluſeris, quae a capite omnia deſunt de Graecis a Troja redeuntibus & varie ſparſis? quae poſtea de Antenore, aut Aenea? quae de Latii & Albae regibus? quae de ipſis regibus Romanorum? imo quae de Conſulibus aut Tribunis militum, usque ad bellum

(*) *Verba ejus ad Lectorem.*

lum Numantinum? Nam haec omnia (ut illa quidem partitio eſt). neceſſario habuerit liber unus primus. Non poteſt, ô Lector: & profecto plures in priore libro libri, ſi ſerio examinas & attendis. Quod ipſum ut in Notis meis facias, quas adtexam, te rogo.

J. H. BOECLERI PRAEFATIO I.

LECTORI BENEVOLO

S.

Cum primum ad Scriptoris elegantiſſimi *Velleii Paterculi* editionem animum appuli, & in ea adornanda operam deinceps poſui, *Lector Benevole*, nihil ſpectavi aliud, quam uſum & commoda Studioſae juventutis. cui potius, quam ambitioni, ſerviendum eſt, ſi quis officii Academici & conſcientiae regulis ſervire conſtituit. Apparebit hoc praeſertim ex *Characteribus Politicis*, quos in formam publicarum exercitationum adornatos diſtinctosque huic opuſculo adjunximus: apparebit ex *Indice*, in quo multa poteramus omittere, aut certe non interpretari, niſi credibile viſum eſſet, Velleii noſtri dictionem, elegantias, proprietatem vix clarius diſcentibus commendari poſſe, quam ſi particulatim deſcripta pleraque ad obſervationem, & quatenus expoſitione indigerent, ad evidentiam extarent. Quo referenda etiam eſt, inveniendi expedita facilitas:

tas: cujus reſpectu eorum non pauca in Indicem contulimus, quae in annotatis ponere licuiſſet. *Annotata ipſa*, civilis prudentiae indigitamenta potiſſimum habent: non omiſſa tamen philologica ſuper lectionibus disquiſitione aut animadverſione. Qua in parte cum primis operam dedimus, ut adverſus ſaeculum nobis mens conſtaret, itaque tum multa ſilentio involvimus, quae promte & merito refutari potuiſſe, quivis intelligeret, ad quem ſingulorum in Vellejum notae pervenerint; tum accuratam exiſtimationis cujusque rationem habuimus. Quis neget, vel praetereundo quaedam emendari? Quid opus deinde vellicare talia doctorum errata, quibus neque decipi amplius quisquam poteſt? Cujuscemodi ne memorare quidem ſemper, nedum traducere fas aut operae pretium eſt. Denique non poſſum, quamdiu mihi intelligentem divini humanique juris mentem Deus conſervaverit, tam abjecte de mea ſtatione ſentire, ut decere me credam, cum ullo mortalium in mutuum inquinandae famae certamen deſcendere. Ita ab adoleſcentia vitam inſtitui, atque ita a viris gravibus & moderatis edoctus ſum, ut pro monſtro habeam, ſi in dramatico Scriptore (aſſumam enim exempli cauſſa poëſin) videam ex perſona honeſti aut boni viri aliquid immodicum, impotens, malignum dici. Haec ſi in ſtudiis ſequimur, in vita negligimus; valde abſurdi ſumus. Praeſertim cum hoc ſit illud tempus, quo omnes, qui reip. litterariae conſultum cupiunt, oporteat gliſcentem in ea diro omine contentioſae intemperantiae peſtem ſuffocare ac extinguere. Quod niſi fiat, praeter immedicabile damnum, difficile erit olim, poſteritatis, cujus reverentia plane exuitur animis, cenſuram evadere, quae *tumultuoſos in ſimpulo fluctus* vel ſatyrica notatione exagitabit, vel juſtiſſima ſeveritate damnabit. Porro, quod amicorum carmina

mina' huic editioni paſſus ſum praemitti, profecto ipſorum potius quam meo arbitrio factum eſt; quippe qui non ignorem, quam opportuna calumniandi occaſio inde captetur hodie. ſed cum pertendentibus ſui affectus benevolentiam diutius pugnare, moroſitati proximum fuiſſet. Vale, Lector amice; atque eam aequitatem adfer ad haec noſtra, quae hominis otio minime abundantis laboribus iudicandis deberi videbitur.

J. H. BOECLERI
PRAEFATIO II.
BENEVOLO LECTORI
S. P.

Incidit haec ſecunda editio Velleii in valde occupata tempora mea, quae non multum patiebantur addi. Ipſum tamen Scriptoris Textum puriorem dedi, & ex Notis detraxi, quae commodum abeſſe poterant. Indicem nec per ſingulas voces, nec quoad numeros, examinare & ad Textum contendere, otii mei fuit. Typographus id curandum ſuſcepit. Licebit enim, opinor, mihi alias res agere, quam indices componere: ad quos nunquam ſponte acceſſi, aut meopte labore rem totam confeci. Prima occaſio ex editione Cornelii Nepotis nata eſt: quando auditoribus hoc quoque genus obſervationis & annotationis commendare coepi. Hinc plurium opera prodiit Index: cujus rationes quamquam,

quam, ut hominibus eruditis nec inhumanis explicarentur, nunquam opus erat, facit tamen importunitas cenſoris nuperi, ut ſemel verbo tangantur aliqua eo ſpectantia. Primum itaque, nec mihi, nec illis, quorum exempla commendare ſolebam, in mentem unquam venit, ejuscemodi Indicibus operam aut conſilium commodare, in quibus omnia verba, omnes locutiones, nulla omiſſa, exhiberentur. Illud ſpectatum eſt, ut ex ſingulis capitibus, quae vocant, & capitum partibus, excerpta extarent, quae adoleſcentum animos ad obſervandum attentiores redderent, atque his ſub exemplis ad cetera quoque notanda eorum induſtriam pellicerent. Qui ergo hoc inſtitutum ſciens volens ſequitur, & quidem inter ſcientes & monitos, an is meretur in publico traduci, quod ediderit Indicem defectum & mutilum? Si Dictator aliquis tuliſſet legem, qua nos putaſſemus obligari, ne quis Index alia forma, praeter eam, quam ipſe animo concepit, conderetur, tum forte tituli ſaltem alicujus ſpecies ad accuſandum obtendi potuiſſet. At in plena & publica hujus rei libertate, non video, cur non licuerit alicui aeque modo, quem deſcripſimus, uti; quam alteri, illo genere, quod Cenſor deſcribit. Video autem legem humanitatis, quam natura ſcripſit, ſapientia comprobavit, ne alienis laboribus, vel aequam omnibus libertatem invideas, vel neglecto aut non intellecto inſtituto cujusque obtrectes. Conficiat, quicunque volet, in Nepotem, in Vellejum, Indices ingentium voluminum inſtar reddentes, ponat ſingulas voces, quotiens occurrent; addat explicationes Grammaticas, rhetoricas, & varii generis; erigat gloriae novae & inſolitae tropaeum: me hoc fiet non obloquente aut invidente. Sed ſua jactet & ornet: alienis manum abſtineat. Longe alio pertinebat procurata ante quatuor & viginti annos editio

tio Nepotis: qui, ut in Germania eo haberetur in docenda & diſcenda Latinitate numero, quo haberi debet, ſi dicam me aliquid contuliſſe, non metuam, ne huic laudi, publice notae teſtataeque, officere poſſint, qui nec conſilii mei rationes intelligunt, neque illius ſucceſſum, in quo unice acquieſco, ullo modo queunt intervertere. Alterum noſtrorum Indicum propoſitum fuit, non dictionum tantummodo, ſed rerum quoque obſervandarum ſpecimina exhibere. Quo itaque pertinet, ut mitiſſime dicam, illa cavillatio, quando res ipſa conciſo loquendi genere in Indice ponitur, exigere ſatis pro imperio verba Scriptoris, & hoc in peccatis numerare, quod de induſtria aliis quam Scriptoris, aut partim Scriptoris, partim aliis verbis expreſſum eſt? Sicut & tertium crimen novum ac inauditum eſt: quod impingitur ei, qui non ſemper ponit integram ῥῆσιν, pluribus ac diverſis locutionibus conſtantem. Quis hanc legem Scribentibus Indices dixit unquam, aut dicere potuit? quaſi non liceret unamquamque ſingillatim φράσιν aut λέξιν notare; cum praeſertim alia pars ῥήσεως ad alium Indicis locum ſaepe ſervetur: quaſi *ferri cogitatione ad aliquid faciendum*, intelligi non poſſit, niſi adjiciatur *omni* cogitatione; quae quidem vox ad aliam obſervationem pertinet: quaſi ubi vox *tenere* explicatur, non ſufficiat addere, *tenere gradum*, *tenere gradum ſecundum*, ſed neceſſario adjungi debeat, *gradum ſec. imperii*, quod vocabulum ad τὸ *tenere* in φράσει non attinet, ſed ad aliam locutionem, qua dicitur *gradus ſecundus imperii*. Sed erit, qui iſtis cenſuris ſuo loco reponat, quae reponi aequum eſt: &, ſi quid magis ſub cenſuram vocari in aliis rebus idoneum ſit, circumſpiciat. Ego enim bonas horas melius collocare didici. Verbo tantum de inſtituto noſtrorum Indicum, quod video aliorſum, ac oportebat, trahi, monere viſum

eſt. In Nepotis Indice ex prima editione, multa remanſerunt: cum textus poſtea ex MSS. emendatus eſſet. Illud merito correxerit, quicunque velit. Sicut & totam Indicum ex arbitrio ſcribendorum gloriam, mihi nunquam propoſitam, cuivis occupanti relinquam lubens. Quod ſi vel Filiis, vel aliis talis ſcripturae auctor fierem, nondum teneri me lege alieni ingenii crederem, ſed non unius generis conſilia eaque praeſertim ab omni ſervili labore remotiora, libere ſuggererem. Nepos autem, ut in poſtremum a me aut Filio aliquid ferat, a vulgari cenſura valde tutum, Deo annuente, providero. Ediderat ante annos non multos Nepotem Praeclariſſimus Vir Joannes Loccenius: adjecto Indice novo, ſua quadam forma confecto; nulla obtrectatione alieni laboris. Quis vitio verteret, ſi quis & alia forma denuo Indicem componeret? in hunc aut illum denique Scriptorem conficeret copioſiores, quam ſunt aliorum Indices? Sua proponere ſuo inſtituto, ingenuum eſt: non vellicare aliena diverſi inſtituti. Nemo erit, qui invideat, ſi Lectores eruditi deinde nova prioribus praehabeant. An glorioſa eſſe poteſt libido, adoleſcentum primulis conatibus obtrectandi, quorum diligentia pleraque omnia in conficiendis Indicibus, poſtquam inſtituti noſtri rationem, ante deſcriptam edideramus, commiſſa ſunt? Sunt ex eo genere, qui jam maturam pridem eruditionem adepti, quanta ſibi fiat injuria, per ejusmodi cenſuras, neglecta prorſus inſtituti deſignati ratione, in innoxios deſtrictas, in tempore declarabunt. Ut reformaretur Index Nepotis ad noviſſimam editionem, cum ad receptam Bibliopolae curam pertinuerit, μικρολόγον ſane fuerit, mihi eo nomine dicam ſcribere, quem nemo niſi iniquus ad piſtrinum hoc detruſerit; aut cum ſtrepitu & oſtentatione eam operam jactare, quae

a quovis etiam non erudito praeſtari queat. Quod te in hoc veſtibulo volui, Lector Benevole, tantum eſt. Vale.

N. HEINSII DEDICATIO.

Perilluſtri & ampliſſimo Viro,

CASPARI FAGEL,

Primario Rei publicae in Batavis Adminiſtro,

NICOLAUS HEINSIUS, DAN. F.

S. P. D.

Quantum detrimenti ceperit res litteraria, Caspar Fageli, Vir eximie, haec praeſertim, quae ab humanitate perhibetur, tot deperditis jam olim ex antiquitate Romana notae inſignitae ſcriptoribus, (ne quid de Graecis nunc dicatur, quibus ingenii facundiaeque principatu Latini veteres illi cedebant ultro, ſeque proximos iis hac cenſeri laude non indignabantur) vel unus fidem ejusce rei fecerit Paterculus hic Vellejus, ſcriptor mehercules inter paucos nitore ac cultu mirifico caſtigatae orationis ſpectandus. Qui niſi ſaeculo ſuperiore, neſcio quo caſu, optimo certe artium bonarum fato, repertus eſſet in carioſo Morbacenſis Bibliothecae latibulo, ac luci vindicatus per Beatum Rhenanum, virum inter eruditos praeſtantem, nec hoc

uno nomine de litteris ſub illam tempeſtatem inſtauratis perpulchre meritum, ne fando quidem compertus nobis aut per famam traditus foret, niſi dubie fortaſſis ac ſubobſcure: adeo ex omni antiquitate vix unus atque alter occurrunt, quorum ope vel nudum ſcriptoris tam exquiſiti nomen ad poſteros ſit propagatum. Quamquam exemplar illud, vetuſta admodum manu deſcriptum, magnaque ſui ex parte lacerum ac truncum, cui unico acceptum referimus theſaurum tantum, horum omnium, quae priori cum maxime e libro non pauca ſunt amiſſa, ingens in nobis excitavit deſiderium: cum liquido ſatis ſine iis perſpectum non habeatur potiſſimum noſtri hujus inſtitutum. niſi tamen quod ſub extrema operis, non tam ſuo, quam ſaeculi, quo vixit, projecto in asſentationem more, cum Caeſarem Tiberium frequenter palpet immodicus, ac ab eodem, qua domi, qua militiae, geſta in majus extollenda ſibi proponat, manifeſta plus ſatis cum oſtentatione, hunc praecipue lucubrationis ſcopum deſtinaſſe poſſit videri, ut res Romanas ab Trojano excidio, ac ſubſecutis Aeneae erroribus (is enim auctor nobilitatis Juliae, in quam adoptionis jure tranſiſſe conſtat Tiberium) exorſus, ad ſua easdem deducat tempora: interſperſa tamen hic illic digreſſione non una, quae Graecorum aliarumque gentium geſta in tranſcurſu delibet: quod illi moris eſſe, e reliquis, quae ad nos pervenere, liquido ſatis apparet. Hinc Albanos & Sabinos Reges, cum Atta Clauſo, totque Juliae ac Claudiae patriciarum gentium proceres, florente poſt Tarquinios ejectos re Romana, occaſionem non longe quaerendam praebuiſſe crediderim Velleio, ut narrationis filum praecipue extenderet, cum ad unumquemque ſtirpis alterutrius eſſet perventum. quorum in patriam merita, quales hinc inde offerebant ſe plurimi, minime cenſerentur obſcura: at-

que

que huc id oblique ſpectaſſe conſilium, ut, captato Principis favore, ad honores in re publica primos obtinendos non arduam ſibi muniret viam, jam Praetura defunctus. Livium certe Druſum Tribunum plebi, Tiberio Caeſari materna ex parte cognationis vinculo adſtrictum, invidioſis extollit laudibus, ut ſanctiſſimum, & cui parem res Romana vix habuerit virum, quem alii Scriptores, ut ſuperbum, profuſumque ac plus aequo ambitioſum, uno conſenſu redarguunt ac culpant. Jam matrem Tiberii Liviam Auguſtam, jam Sejanum, ac ceteros in aula Tiberiana gratioſos & potentes viros quanta praeconii liberalioris ornatu cumulatos poſteritati tradit! Sed quicquid hac culpa reprehenſionis poteſt videri promeruiſſe, id abunde deprecatus eſt ac excuſavit collatis tot laudibus in viros, ob res praeclare geſtas ex omni antiquitate famae in primis commendatos, candidiſſimus certe, ſi quis alius, ingeniorum ac virtutis alienae praedicator. Porro praeter id, quod prodebam modo, Velleianum monaſterii Morbacenſis codicem mutilatum miſerrime ad nos perveniſſe, utinam aliud nihil de fortunae malignitate reſtaret conquerendum hic nobis! cum codex is ipſe crebra librarii oſcitantis aeque ac inſciti ſocordia maculis non modo continuis iisque foediſſimis ſit pudendum aſperſus in modum, verum, quod iniquius multo ferendum reor, interpolatus quoque paſſim ac futiliſſimis gloſſematis, ſive interpretamenta dici mavis, praeter Velleii mentem hic illic inculcatis, adeo indigne habitus, ut non modo plurimum officiant ea luminibus terſiſſimae orationis, ſed mentem auctoris ac narrationis decurſum omnem morentur, & in contraria quandoque perperam detorqueant. Quippe quis credat, ut alia nunc omittantur majoris rei, de quibus ſuo loco in Caſtigationibus ſubinde noſtris erit dicendum, diſertiſſimum ſcriptorem to-

toties iteraſſe illud, *ut praediximus*; quod odioſe nimis occentatum paſſim videmus, tunc quoque, cum nihil omnino, quo id referri commode ſatis poſſit, praeceſſit. Neque enim praebeo adſenſum viris haud quaquam ineruditis, qui id in Velleio, ceu lapſum memoriae, reprehendunt atque inſectantur. Ceterum numeratus quidem eſt hic ſcriptor jam a teneris, quod ajunt, unguiculis inter delicias mihi potiores: ſic tamen, ut nusquam ſim opinatus, lucubrationis quicquam hunc illuſtraturae, aut publicos in uſus, aut meam privatim in rem chartis a me committendum fore. Evenit tamen nuper admodum praeter animi ſententiam, cum bis terve ad Hollandos Boreales rei familiaris cura me evocaſſet, adſcito forte hoc ipſo in viam Velleio comite, cujus jucundus ſermo itineris taedium languenti detergeret, ut nonnulla intentioris curae poſt meditationem inter legendum obſervarim correxerimque mendoſe, quantum apparet, hactenus circumlata: quae cum viros hoc in genere litteraturae praecipuos, eosque numero complures, qui Paterculum ex profeſſo ſuis ſuſceperant illuſtrandum animadverſionibus, praeteriſſent, rem non omnino ſtudiis noſtris inutilem videbar facturus, ſi ea publico impertirem: hoc praeſertim tempore tam funeſto, tamque Muſis alieno, quo ad majora excitari erigique animus gravabatur. Tibi vero, Fageli, vir cordate, cur opellam tam tenuem, tamque frugis, te dignae, infecundam offerre non erubeſcam, cujus illuſtre nomen, totque rebus praeclare pro communi bono geſtis abunde cognitum, nihil triviale admittebat, rationes mihi anxie multumque non ſunt circumſpiciendae. Sive enim tuum in artes liberales metiri adfectum libet prorſus egregium, quo fit, ut & tibi nihil harum ſordeat, & ego nonnullo me apud te loco eſſe non poſſim, niſi parum gratus, diſſi-

mula-

mulare; ſive ſpectantur teſtata famae illa in publicum merita tua, eſt profecto, cur & eo nomine non minimum tibi a me, cives inter haud malos profitente nomen, debeatur. Quippe cum perdiusque ac pernox totum te rei patriae ordinandae inſtaurandaeque, ut ſunt tempora, impendas atque indulgeas, artium tamen bonarum amorem, quem una cum materno lacte jam infans olim duxiſti, adeo non ejurandum arbitraris, ut ad has ipſas denuo familiares tibi reddendas animo omni ſis aſpiraturus, ſi tibi tuo eſſe quandoque detur per Proceres noſtros, perque inclytum Arauſionis Principem. qui cum pulchre, uti oportet, *te intelligant*, tantoque cive patriam ſine praeſentiſſimo ſalutis publicae diſcrimine orbari haud poſſe non ignorent, poſtulatis ac deſideriis tuis, tranquillioris vitae portum anhelantibus, pro virili renituntur: cum obverſentur omnium adhuc animis conſulta illa tua, rei patriae tam ſalutaria, quando hoſtis potentiſſimus, continuo ad hoc & ultra votum adfluente armorum ſucceſſu elatus, jugulis noſtris intimisque publicae rei viſceribus non ita nuper incumbebat. Nihil arte operum tanta, tanto ipſius loci ingenio munitum occurrebat usquam, quod non ad primos victoris impetus, tamquam vi quadam rapidiſſimi turbinis correptum convulſumque, proſterneretur. Huc accedebat internae ſeditionis malum longe atrociſſimum, bellique apparatum omnem mire conturbabat. Nam quid nunc dicam, quis terror ille Panicus, quantusque militem noſtrum, etiam veteranum, defixerit? Quanta trepidatione circumfuderit militiae togatae adſcriptos? Inventum tamen eſt, poſt ipſum Principem, in hac tanta conſternatione, quod hoſtilis fortuna non labefactaret, aut propelleret loco: animus, inquam, tuus, adverſus fulmen iſtud fatale inconcuſſus plane, & numquam ſibi diſpar, cui ſa-

lutis noſtrae partem haud exiguam, ſi rationes non inique ſubducuntur, debemus. Sed haec cum itura ſint in annales, & decoris ingeniis meſſem uberrimam exercendae facundiae praebitura olim; hic tamen, etſi loco cum maxime alieno, indelibata transmitti vix oportebat, operoſius vel ſic a me nunc profitenda, niſi apud te ſermonem mihi eſſe meminiſſem, cujus auribus, ut tui parcus ac ſeverus aeſtimator es, ſilentium invitus praeſto. Vale, vir magne, & communi bono aetatem proſperam age diuturnus. E ſeceſſu Vianenſi ad Leccam.

N. HEINSII

PRAEFATIO.

LECTORI SALUTEM.

Sterilem profecto campum ſuſcepi arandum, Lector, quisquis es, quando poſt tot interpretes elegantiſſimi hujus Paterculi, viros humanioris litteraturae principes, eosque mirum in modum induſtrios hic ac ſollertes, nullis omnino adminiculis, quod caput rei eſt, inſtructus, quae & illis haud patuerint, hoc eſt, ſola Rhenani editione, omnium prima, adhibita, quae mihi harum caſtigationum praecipuus fundus fuit, aggreſſus ſim ſcriptorem tam concinnum emendatiorem atque ornatiorem velle praeſtare. Nihil enim a ſcriptis exemplaribus opis ſperandum fuit, poſt amiſſum Morbacenſem codicem, qui unicus Velleium nobis conſervavit. Non eſt quidem cur diffitear, hunc ſcriptorem jam ab ipſo

pſo ſtudiorum tirocinio fuiſſe familiarem mihi, nusquam reputanti tamen fore aliquando, ut mea qualicumque opera illuſtratus prodiret in publicum. Vocata nihilominus nuper ſub examen editione, quam dixi, Baſileae typis chalcographicis deſcripta anno ſaeculi ſuperioris viceſimo, complura praeter ſpem ſeſe illic obtulerunt mihi, quae aut perperam immutata poſt erant, cum tentari non deberent, aut quae graviter in ipſis membranis adfecta per librarios conjecturae noſtrae, poſt aliorum conatus, nonnihil loci relinquerent. Ea in unum collecta juris tui facienda eſſe duxi, ſecundis fortaſſe curis exaſcianda curatius, (ſunt enim properata plus ſatis) ſi ſtudium hoc noſtrum non faſtidiri abs te cognovero. Ceterum de tot Velleii interpretibus quod modo prae me ferebam, ne fruſtra dictum arbitreris, cum ex iis ſint nonnulli haud omnium oculis expoſiti, en numero non paucos. Ac primo quidem loco Beatus Rhenanus, & Johannes Albertus Burrerius cenſendi veniunt, quibus vitam Velleius debet. Hos exceperunt Aldus Manutius, & Fulvius Urſinus inter Italos celeberrimae exiſtimationis viri: tum Jacobus Schegkius, & Valens Acidalius, egregia Germaniae ſuperioris ornamenta. Inde Juſtus ille Lipſius, Janus Gruterus, Gerardus Ger. Jo. F. Voſſius, & Auſonius Popma, Belgae quatuor & noſtrates. E quibus Lipſius tot conjecturis pulcherrimis Paterculum emaculavit, ut, cum ubique ſit in ſcriptis felix ac praeſtabilis, hic tamen ſemet videri poſſit poſt ſe reliquiſſe. Nec minoris Voſſius in tantilla aetate induſtriae, quae ſi ematuruiſſet, paternae eruditionis gloriam haud dubie videbatur adaequatura. Grutero etiam, tot aliis lucubrationibus famae commendato, optimeque ac inter primos de litteratura omni merito, ſua laus hic debetur. Nam Popmae opella cum in chronologicis excutiendis occupetur potiſſi-

mum, ut non inerudita, ſic in aliis rebus tenuior, & paucis comperta. Circumferuntur etiam Marci Zuerii Boxhornii tralatitiae in Velleium notae ab adoleſcente, & quidem alibi occupato, conſcriptae, gratiae typographi datae, quas paene oportuit praeteriri. Quid de poſtumis Claudii Puteani annotatis nunc dicam? In quibus exhibentur ſane complura, quae doctrinae ac pereleganti ingenio laudatiſſimi viri affatim reſpondeant. His & annumerari poſſint Johannis Henrici Boecleri, ac Chriſtophori Adami Ruperti in Velleium annotata, quibus ultimus acceſſit nuper Robertus Riguez: ſed cum illorum curae, alio ut plurimum converſae, emendandis locis apud hunc noſtrum depravatis nullae aut infrequentes admodum incumbant, quod negotii praecipue mihi datum eſt hac in lucubratione, vix vocandi fuerunt ad partes. Non magis profecto, quam illi, qui Velleium aut in Gallicum ſermonem, aut in aliud idioma nuper tranſtulerunt. Habes, mi Lector, ingentem interpretum, qui nos praeceſſere, copiam. Quem tamen aliquanto numeroſiorem fore praeſagiri poteſt, praeſertim ſi hiſtorici argumenti omnia ex ejusdem argumenti ſcriptoribus condigne, & quantum ſatis ſit, illuſtrentur. Porro inſignita fuit M. Antonii Mureti, viri cetera diſertiſſimi, injuria, qua Velleii noſtri famam petebat, etſi opinionis ſuae aſſertores poſtea nactus, qui haec ejus cogitata pro ſuis venditarint inventis. Quippe cum apud L. Annaeum Senecam Naturalium Quaeſtionum libri IV. praefatione haec legiſſet, ubi agitur de adulatione, *Plancus artifex ante Villeium maximus, ajebat non eſſe occulte nec ex diſſimulato blandiendum*, reponi debere, *Velleium* contendebat, ut noſter hic a Seneca deſignetur. Sed pulcherrime Lipſius *Vitellium*, Caeſaris Vitellii patrem, putidiſſimum adulatorem, vel Tacito teſte, huc revocavit.

vit. Plancum vero accipiamus licet illum, quem M. Antonio Alexandrina in aula, ipſique Cleopatrae, turpiter fuiſſe aſſentatum & noſter & alii teſtantur. Gens Velleia Campanae originis, ac proinde non donata civitate ante finitum ſociale bellum, etſi nobiliſſima ac primaria inter ſuos, ſera ad capeſſendos in urbe honores acceſſit. Hac e gente C. Velleius ſenator inter Epicureos ſui temporis doctiſſimus a Cicerone laudatus, poſtea & conſularis non unus emerſit, praeſertim Velleius Blaeſus, cujus viri ſua aetate locupletis junior meminit Plinius in epiſtolis. Ut Aldus Manutius, qui Velleiam gentem antiquis ignotam ſcriptoribus contendit eſſe, confidenter nimis hic egerit parumque circumſpecte, jam aliorum cenſuram expertus hoc nomine. Tacitus certe Cornelius Annalium tertio P. Velleii praefecti exercitus meminit, quem Popma Auſonius hunc noſtrum eſſe ſuſpicatur. Rationes apud illum videantur, quibus permotus ita credi non nolit. Reliquum eſt, cum Gloſſaria Labbaei nonnunquam in hiſce Caſtigationibus a me laudentur, ut edocearis, Virum cum eruditione tum officioſa humanitate praecipuum, atque ad promovendas artes ingenuas a natura in primis factum, Emericum Bigotium mihi communicata voluiſſe Gloſſaria, ſub Philoxeni ac Cyrilli nomine jam pridem in vulgus emiſſa, ſed quae Carolus Labbaeus vir clariſſimus e codicibus manu exaratis caſtigarit auxeritque plurimis locis, majorem partem typis pridem deſcripta, cum tamen, nec ſcio quas ob cauſas, jam ab annis non paucis inter lentas bibliopolarum manus cum tenebris indigne luctentur. Vale.

P. BUR-

P. BURMANNI
DEDICATIO,

VIRO ILLUSTRI ET *GENEROSO*

JOHANNI CAMBELL,

DOMINO GLENORCHIAE,

ILLUSTRISSIMI COMITIS DE BRAIDALBAIN FILIO MAJORI ET HEREDI, SERENISSIMARUM PRINCIPUM MAGNAE BRITANNIAE STABULI PRAEFECTO.

Inter omnes, quos, ordinis & loci Tui, adoleſcentes diſciplinae meae traditos habui, nullum umquam me vidiſſe liquido adfirmare poſſum, qui ſuavitate ingenii, morum elegantia & amabilitate, vitae quoque, inter tot benignae fortunae blandimenta, integritate, facilius omnium animos capere, & ignotos etiam ſibi conciliare poterat. Paucos etiam cognovi, qui acriore in omnia humanitatis & elegantiae ſtudia contentione niterentur, & generis nobilitatem, quae ſumma Tibi & antiquiſſima contigit, bonarum artium dote & ornamento illuſtrare conarentur. Natus es in domo, ab ultima gentis tuae memoria, virtute & meritis inſigni, & a Patre, maximi animi & conſilii viro, impoſitus gremio & genibus Avi, Sapientiſſimi Senis, & ex cujus ore omnis ſaepe Scotia veriora & certiora, quam olim Graecia ex Pythii Apollinis oraculo, reſponſa accepit. Ab his, prudentia civilium rerum illuſtribus viris, prima illa virtutis & honeſtatis ſemina tenerae menti inſeri ſenſiſti, quae jam in uberrimam & Patriae tuae ſalutarem meſſem excreſcere incipiunt.

piunt. Cum vero ad nos trajiceres, ut in hoc non tantum Belgii, ſed totius Orbis celeberrimo ſapientiae & doctrinae templo, iis artibus, quibus magna ingenia ad amplioris fortunae cultum informari ſolent, initiareris, rectique & aequi meditatione juveniles impetus cohibere, & praeceptis liberalium diſciplinarum rudes primae adoleſcentiae annos expolire diſceres, tam egregia ſtatim indolis tuae maturitas enituit, ut facile ad excellentiam quamdam, inter juventutis principes, adſpirares. Me vero Tibi conciliabat ſapientiſſimi adoleſcentiae tuae rectoris, Georgii Waddelii, amicitia & uſu, per longum temporis ſpatium, mihi conjunctiſſimi, & cujus manibus & conſiliis tot inſignes & ad omnem virtutem formatos viros Britannia oſtentare poteſt, benignitas & voluntas. Qui cum, antequam Te ad diſciplinam noſtram adduceret, ea de ingenio & moribus tuis praedicaſſet, quae non niſi de paucis in hac triſtiſſima temporum perditorum corruptela, vere praedicari poſſunt, incredibilem in me Tui videndi ardorem excitabat. Poſtquam vero Tecum familiarius vivendi, & propius ingenii tui dotes aeſtimandi data fuit facultas, & Te totum eſſe in iis literis excolendis, quae vim illam virtutis, animo tuo inſitam, doctrina promoverent, & juvenile pectus roborarent, ſummo cum gaudio deprehendebam, ita Te amare & deperire coepi, ut jucundiſſimae conſuetudinis tuae voluptate animum meum ſatiare & explere numquam potuerim. Eluceſcere in Te virilem quamdam in ipſo aetatis lubrico ſapientiam cernebam, & tam prudenter Te vitam inſtituere, & ſupra communem adoleſcentiae captum, modo certo & ratione moderari animi commotiones & affectiones animadvertebam, ut longe comitis & rectoris tui laudes mihi ſuperare videreris. Ubi vero virtutis & eruditionis ſtadium ingreſſus fueras, tan-

tanta conſtantia & firmitate decurrebas, ut nullis voluptatum aut noxiarum delectationum illecebris a curſu deflecteres, nec ante deſiſteres, niſi metam feliciter contingeres, nobisque & omnibus, quibus ullus Tecum uſus & familiaritas intercedebat, eam perſuaſionem injiceres, Te aliquando Patriae tuae inſigni praeſidio & decori futurum. Neque defuit felici huic augurationi ſuus eventus. Vix enim tyrocinio apud Belgas depoſito, vix luſtrata, elegantioris vitae, ut creditur, magiſtra Francia, excepit Te Potentiſſimi Regis Britanniae aula, & cum Virgine, non tam nobilitate generis, quae tamen praecipua ipſi contigit, quam omnibus animi & corporis dotibus praeluſtri, inito matrimonio, muniente tibi viam virtute & ingenii felicitate, & ſuffragante Socero, illuſtriſſimo Cantii Comite, gradus tibi factus eſt ad ampliſſimos honores, quos natalium & domeſticorum meritorum ſplendor Tibi olim ſpondebat, & deinde propria merita perpetuos & ampliores dabunt. Gratulamur quidem, Illuſtriſſime Vir, fauſtiſſima haec laetiſſimae fortunae auſpicia & incrementa, ſed non diſſimulare poſſumus, ingens Te Tui nobis deſiderium reliquiſſe, ut qui fructu ſuaviſſimae tuae conſuetudinis carere cogamur. Noli ergo aegre ferre, ſed aequi bonique conſulere, ſi ad leniendum illud deſiderium, quod vix ferre poſſum, hoc, leve ſane & vix dignum quod recipias, munus ad Te adlegem; quod, ſi tractare & inſpicere dignatus fueris, mei forte apud Te memoriam renovare poterit. Accipe fronte, qua olim me excipere ſolebas, placida & benigna hoc, non tam ingenii & doctrinae meae, quam amoris & obſervantiae, qua Te proſequor, monumentum, Velleii Paterculi opuſculum. Neque tam indignum eſſe tua perſona hunc libellum eſſe puta, ut non inde aliqua Tibi in exemplum vitae civilis & aulicae, in quam in-

ingreſſus es, ſumi poſſint. Cum enim vera & fere unica ſit vitae magiſtra Hiſtoria, quid bene natis & in ſpem ampliſſimam creſcentibus, jucundius ſimul & utilius obvenire poteſt, quam ſi illa, quae in primis annis ex antiquarum gentium annalibus olim facta eſſe didicerunt, nunc oculis & uſu quotidie evenire experiantur? Neque Tu, credo, facile in illorum ſententiam deſcendes, qui parum noſtra intereſſe putant, quid in diverſis orbis partibus olim egerint Viri, pacis & belli artibus inclyti; qui jam dudum ſummam ad Te ex praeteriti temporis monumentis utilitatem rediiſſe ea tractando cognoviſti, & vetera illa & exoleta exempla, expreſſam nobis imaginem & ſpeciem praeſentis aevi exhibere deprehendiſti. Non enim, ut longinquitas temporis aliam regnis & civitatibus faciem inducit, ita mores quoque & ingenia hominum diverſa nunc reperiuntur, ſed easdem adhuc, licet in alio theatro, partes agere omnis ordinis viros conſtat. Regiae artes, quibus imperia acquirere, fines latius proferre, jura ſibi olim data extendere tentant, miniſtrorum & purpuratorum machinationes & Siſyphii labores, quibus ſibi opes & potentiam parare, aemulos dejicere & ipſos ſibi aliisque imperantes in poteſtate habere conantur, non aliter hodie, atque olim, adhibentur. Turbant genus humanum eadem, quae prius, vitia: Avaritia & cupiditas a vero virtutis tramite aeque nunc tranſverſos homines agunt, ac quondam: ſpoliare cives & hoſtes ex aequo inſatiabilis auri & argenti fames perſeverat. Ambitio, quae omnia pudoris & juſtitiae repagula rumpit, ad quidvis audendum generoſiſſimos etiam animos impellit. Religionis & pietatis ſpecies turpiſſimis & infandis facinoribus velamenta quaerere nondum deſiſtit. Denique nihil hodie fieri, quod non factum aliquando fuiſſe docent annales, videmus. Quae

cum

cum ita ſint, quid ad laudem & vitae publicae privataeque inſtituendae prudenter ſplendorem praeſtantius excogitari poteſt, quam praeſentia praeteritis conferre, & ex utrorumque comparatione eam ſibi rerum agendarum ſollertiam parare, quae ad omnes fortunae viciſſitudines, & caſus pectus bene praeparatum & firmatum nobis praeſtet? Jactent ſapientiae doctores, ſeveriſſimae, & quae humanam ſortem excedit, virtutis rigidiſſimae praecepta & enuntiationes, quibus ſolis ſe rudes juventutis animos polire, & ad virtutis & prudentiae ſtudium & amorem quosvis inflammare poſſe contendunt. Nos magna illa effata, quae ridicula ſaepe ambitione & eruditionis exquiſitae pompa in vulgus emitti ſolent, parum conferre ad eradicanda mentis humanae vitia, & virtutis ſapientiaeque cultum ingenerandum cenſemus. Philoſophari quidem neceſſe eſſe credimus, ſed, cum Neoptolemo illo, paucis. Omnino, haud placet. Diſcendum eſſe non ſolum quid deceat, & aequum fasque ſit, ſed praecipue quid fiat fierique ſoleat, arbitramur. Non a ſibi placentibus magiſtris, & qui omnem vitam in muſeis & umbra latentes peragunt, ſed ab iis, qui ſe humanitati accommodantes, & in luce & inter homines agentes, ingenia aeſtimare, mores diverſorum cognoſcere ipſo magis uſu & rebus, quam praeceptis, monſtrare poſſunt, formari debent generoſae adoleſcentiae pectora. Quae ubi recti & aequi prima principia, quae in facili poſita, & brevi tradi poſſunt, arripuerunt, deinde ex praeteritarum rerum ſimilitudine res praeſentes aeſtimare, conſilia & conjecturas de futuris ex eventu anteactorum capere promptiſſime poterunt. Numquam ita formatus Vir, ad nova & inexſpectata ſtupebit, ſed ad ſubita paratum ſemper ingenium & mentem adhibebit, ad res adflictas erigendas remedia, ad proſperas moderan-

das

das modum inveniet, & inter depravatiſſimos aularum & curiarum mores, clavum ſemper rectum, ſine inani ſapientiae oſtentatione, tenebit; & patriae civibusque ſuis non imaginariam, ſed veram virtutem exhibebit. Hanc Tu, nobiliſſime Adoleſcens, viam feliciter ingreſſus, jam limen Templi, quod Honori & Virtuti conſecratum eſt, liberaſti; hac eadem procedens ad ampliorem & meritis tuis debitam dignitatem adſpirabis, neque patriae tuae Te ſalutare ſidus illuxiſſe ſolum probabis, ſed in noſtram quoque Bataviam, cujus fata quam arto nexu cum Britanniae tuae ſint conjuncta nemo neſcit, conſilii & prudentiae tuae fructus redundabunt. Et cum Britanni fortem tuum animum & conſtantiam in ſubeundis pro publica ſalute laboribus, praemiis & honoribus penſaverint, Nos Batavi benevolentiam & propenſum erga nos animum, gratiſſima mentis & vocis ſignificatione celebrabimus. Vale. Dabam Leidae ipſis Kalendis Juliis CIↃ IↃ CC XIX.

P. BURMANNI PRAEFATIO.

LECTORI AEQUO.

Nihil minus, quam de Vellejo Paterculo edendo nuper cogitabam, aliis & gravioribus curis diſtrictus, cum forte fortuna excutiens bona cum venia Fratris optimi, Caroli Crucii, Heinſiana ſcrinia, exemplar editionis Heinſianae inveniebam, in quo vir nobiliſſimus notas priores, ad examen re-

vocatas, partim correxerat, partim auxerat. Quare cum in eo eſſe hujus urbis Bibliopolam diligentiſſimum Luchtmannum intelligerem, ut, deficientibus editionis Thyſianae exemplaribus, de iteranda illa deliberationem haberet, & ille a me opem conſiliumque expeteret, manum huic auctori recenſendo adhibere, non detrectavi. Quamvis vero numquam Vellejum in Principum Romanae civitatis ſcriptorum cenſum retulerim, aliosque & meliores eſſe, qui ad eloquentiae nitorem & reconditae eruditionis opes augendas plus conferre poſſint, non tamen omnino abjiciendum & negligendum eſſe, ſemper credidi. Nam quamvis, quod miraculo ſimile videtur tantillo poſt Auguſtei illa aevi decora & ornamenta tempore, ejus dictio multum abhorreat & deſciſcat a naturali illa ſimplicitate, & munditie, & acumina & ſententiarum frigus adfectans antiquum illud & nativum Hiſtorias ſcribendi genus degeneret, brevitate tamen & perſpicuitate, niſi ubi librariorum ſupina negligentia verborum ſenſum obſcuraverit, commendari meretur; & cum ordine temporis ſatis commodo obſervato, quaedam Hiſtoriae Romanae capita, ab aliis vel praeteritis, vel negligentius tractata, prodiderit, in diſcenda temporum illorum doctrina egregia viris doctis ſubſidia ſubminiſtravit. Has tamen dotes corrupiſſe & foedaſſe turpiſſima adulatione, qua praeter legem & decus Hiſtorici, Tiberio, Sejano & potentibus ea tempeſtate viris blanditur, fatendum eſt. Sed cum ipſe ſervilis hujus aſſentationis meritas, ut viri docti non ſine veri ſpecie ſuſpicantur, involutus ruina Sejani, poenas dederit, nos monumentum ingenii, & rarae etiam in milite eruditionis, non ſine aliqua laudis praedicatione celebremus. Sed de ejus meritis & doctrina ne longam pertexamus diſputationem, efficit labor & induſtria omnium fere,

qui

qui illi recenſendo & emendando manum adhibuerunt, commentatorum, quorum praeconia neque infirmare, neque ſiniſtra etiam nimis quorumdam de eo judicia nunc refellere vacat. Brevem potius Editionum, quae ſatis multae per duo ſecula prodierunt, catalogum ſubnectere viſum fuit, &, cum maxima hodie eruditionis pars cenſeatur, Hiſtoriae Literariae notitiam habere, ſatisfacere illis, qui hujus ſtudii delectatione capiuntur, conabimur. Vitam, vel potius ex tenebris, quibus per tot ſecula tectus latuerat, in lucem reditum debet Vellejus Beato Rhenano Seleſtadienſi, viro in primis illis renaſcentium literarum per Germaniam initiis, diligentia, eruditione, & quod primarium in hoc ſtudio eſt, fide praecipuo, & principibus bonarum artium inſtauratoribus adnumerando: qui, ut plurimis induſtriae & doctrinae monumentis immortalem ſibi apud poſteros laudem pareret, id unice agebat, ut ex monaſteriorum receſſibus, ubi pulvere & ſitu obſiti veteris aevi codices putreſcebant, protraheret eruditi quondam temporis reliquias, & cum orbe erudito communicaret. Is in coenobii Morbacenſis pluteis cum antiquiſſimum Velleji, cujus vix nomen eruditis, nedum inertibus & ignavis Monachis, auditum erat, exemplar reperiſſet, illud deſcribi typis Frobenianis anno CIↃ DXX juſſit. Cui editioni paullo poſt Johannes Albertus Burerius, qui quis, qualisve fuerit parum mihi conſtat, adjecit emendationes Vellejanas, ex ipſo illo unico, ut jactat, codice, accuratiſſime collato, petitas. Sed qui fidem & integritatem ſequentibus Velleji interpretibus vix probare potuit. Avide hoc Beati Rhenani munus a viris doctis acceptum, & cum prima haec editio univerſo orbi literato vix ſufficeret, Avenione iteratam eam ab Antonio Bonhommeo A. C. CIↃ DXXXII narrant eruditi: ſed de qua editione, cum oculis no-

 ſtris

ſtris numquam fuerit inſpecta, exiſtimare non licet. Senſit deinde Vellejus noſter curam magni Patriae noſtrae & elegantioris doctrinae decoris, Deſiderii Eraſmi, cujus induſtria & labore tot emendatas, & quae ſemper in pretio & honore apud verae eruditionis arbitros manebunt, diverſorum ſcriptorum editiones produxerunt Baſileenſes librarii, qui de palma artis Typographicae cum Italis & Gallis certabant. Hi Anno CIↃ DXLII ſub nomine Eraſmi aliis Hiſtoricis Romanis Vellejum quoque adjunxerunt. Quamvis Voſſius in notis ad Velleji lib. II. cap. 3. ſuſpicetur alium huic editioni praefuiſſe, cum ſexto demum poſt magni viri mortem anno prodierit. Hanc mihi conſequendi felicitas defuit, quod maxime optaveram, quia ſaepe ejus auxilium advocaſſe Voſſium videram, & ſequentes fere omnes editores, deſerta Rhenani editione, illam expreſſiſſe didiceram ex adnotatis ejusdem Voſſii ad lib. II. cap. 75. quare coacti fuimus recurrere ad alteram, ejusdem Eraſmi nomen praeferentem Baſileae A. CIↃ DXLVIII editam, quae aliis Hiſtoriae Romanae Scriptoribus ſubjectum Vellejum exhibet. Sed mirari ſubit, ſi prius editus fuerit Vellejus ſub Eraſmi nomine, qui in fronte editionis hujus ſecundae poſt catalogum Auguſtae Hiſtoriae Scriptorum, ſubjecta legantur haec verba: *Acceſſerunt in hac editione Velleji Paterculi lib.* II. *ab innumeris denuo vendicati erroribus.* Quod vix praedicare potuiſſe videtur Frobenius, ſi jam primae editioni acceſſerit Vellejus. Praeterea mirum accidit ſub Eraſmi demum nomine Anno CIↃ DXLII Vellejum prodiiſſe; nam cum ille primum Hiſtoriae Auguſtae Scriptores ediderit Anno CIↃ DXVII & editio illa Coloniae A. CIↃ DXXVII fuerit repetita, Vellejus, jam ante ſeptem annos a Rhenano editus, potuiſſet certe a vivente Eraſmo addi; ſed hi aeſtus forte omnes

ſub-

ſubſiderent, ſi quo auſpice Frobenius editionem ſuam emiſerit, & quae ratio eum impulerit, ut Eraſmi jam mortui nomen praefigeret, nobis conſtaret. Baſileenſes excepit Gryphius, qui Lugduni Anno CIƆ DLII Vellejum dedit, ſed cujus copia nobis quoque facta non fuit; ſed parum vel nihil a Baſileenſibus eam diſcrepare conjicimus, qui experientia edocti ſumus ſollemne fuiſſe Gryphio Aldina aut Frobeniana exemplaria ad verbum fere exprimere. Pariſienſes quoque Anno CIƆ DLX in minori forma, ſimul cum Floro & aliis prodidiſſe Vellejum narrat Cl. Fabricius in Supplemento Bibliothecae Latinae. Hos excepit *magnum illud artis ſimul Typographicae & eruditionis ornamentum H. Stephanus*, qui *Anno* CIƆ DLXVIII cum Faſtis Sigonianis Vellejum in lucem produxit; ſed quem, fere in omnibus, Eraſmianis veſtigiis inſiſtere deprehendimus. Aldus deinde Manutius Pauli F. Aldi N. notis ſuis illuſtratum domeſticis typis deſcripſit A. CIƆ DLXXI. qui plurima, ſatis etiam temere, ex ingenio immutavit, ſed minimam partem eruditis approbare potuit, ut facile lectori notas ejus & aliorum conferenti patebit. Et indignationem eruditorum meruit Aldus, qui Typographus, nec ad paternae eruditionis laudem adſpirans, criticus etiam ambitioſe exiſtimari, & iis, quae a Claudio Puteano acceperat, inſuper habitis ſua venditare voluit. Quare Puteanus, qui ſua communicaverat cum Aldo, incitatus, ſuas in Vellejum notas collegerat, & edere deſtinaverat, niſi mors intervenisſet. Sed eas adjecerunt Pariſienſes editioni Anni CIƆ DCVIII. qua Tacitum & Vellejum variorum notis inſtructum vulgavere, & ibi illiberale Aldi facinus, brevi praefatione ante notas Puteani, ut dignum erat, traduxere. Errat vero Colomeſius in notis ad Quinctil. inter opuſc. p. 370. qui Putea-

num has notas ante annum aetatis vigeſimum ſcripſiſſe dicit. Cum ea aetate quidem cum Aldo aliqua communicaverit, ſed redux in patriam, & iratus Aldo, demum notas concinnaverit, neſcio quo aetatis tempore; certe illae nonniſi poſt ejus mortem prodiere. Anno quoque CIↃ DLXXXVII Fridericus Sylburgius, cum Hiſtoriae Auguſtae Scriptores in unum corpus conjiceret, Vellejum iis addere non neglexit. Valens poſtea Acidalius, dum in Italia peregrinaretur, Patavii edidit Vellejum A. CIↃ DXC. de cujus viri meritis nihil attinet dicere: nota enim eruditis ejus innovandi omnia, etiam ſana & integra, cupiditas, & antiquitatis nimia adfectatio, qua exoleta & non illius ſeculi, quo auctores, quos verſabat, vivebant, verba pro libidine intrudebat. Licet vero Barthius in comm. ad Guil. Briton. lib. v. 434. mirum & admirandum in eo acumen agnoſcat, ipſe eodem morbo laborans, & ad lib. II. 205. laudet eum, poenituiſſe tamen eum properati nimis laboris conſtat ex Epiſtola ejus LVII. ad Jacobum Monavium, qua queritur triennio poſt, Lugdunenſes Gallos importuna diligentia expoſitam & abjectam mortique deſtinatam prolem ignaro & invito patre ſuſtuliſſe, & de ſecundis ſe curis cogitare ſcribit: (& ex Epiſt. ad Gruter. LXXXI.) Lugdunenſis vero illa editio Anni CIↃ DXCIII cum Acidalii notis etiam Manutii, Lipſii & Schegkii exhibebat. De Lipſii quidem notis facile conſtat, eas tunc potuiſſe edi, cum ille A. CIↃ DXCI. typis Raphelengianis Vellejum caſtigatum ediderit, quae deinde iterata A. CIↃ DXCIV. adjectis a Raphelengio variis lectionibus, ex notis doctorum virorum, & ore Lipſii docentis exceptis, & poſtea ſemper Tacito comes adhaeſit. Sed Schegkium ſuis tantum notis illuſtratum Vellejum edidiſſe nondum comperire potui.

tui (*). Ante Lipſium tamen prodiiſſe ejus notas ex ipſius Lipſii ad lib. I. cap. ult. adnotatione patet. Ubi memorabilis illa & vera a Lipſio vox edita, noſtra etiam de adoleſcentium conatibus judicia dirigere debet: nam cum eximiam de Schegkio ſpem laudaſſet, addit, *immodeſtia multorum juvenum cogit me adoleſcentiam timide laudare.* Inſignis vero negligentia Lipenii, qui nobis, ſi Diis placet, editionem Lugdun. Batav. 1594. cum notis Manutii, Lipſii, & Jacobi Sadoleti memorat, pro Schegkio Sadoletum ſubſtituens: Lugdunenſis vero in Gallia editio deinde Francoſurti A. CIↃ DCII fuit iterata. Janus quoque Gruterus, indefeſſae in excutiendis bibliothecis induſtriae vir, & meritis in rem literariam ſupra omnes fere memorandus, Anno CIↃ DCVII Francoſurti minima mole Vellejum curavit, cum Scholiis, Notis, variis lectionibus, & animadverſionibus doctorum, ut Rhenani, Burerii, Manutii, Urſini, Lipſii, Raphelengii, Schegkii, & Acidalii, quibus ſuas notas ſubjunxit. Et deinde A. CIↃ DCXI. Hiſtoriae Auguſtae minoribus Scriptoribus Hanoviae editis Vellejum immiſcuit. Quem & antea Genevenſes A. CIↃ DCIX. Paterculo honorem habuerunt, eamque editionem A. CIↃ DCLIII iteratam Cl. Fabricius adnotavit. In Belgio deinde noſtro Auſonius Popma, Friſius, Franekerae A. CIↃ DCXX. Vellejo quoque manus admovit, & notas ſatis eruditas elaboravit; ſed in paucorum notitiam ejus curam perveniſſe nemo mirabitur, qui exiguam libelli formam, cui fere debere videtur, quod inter puerorum manus & fines noſtrae patriae ſenſim deperiret, & evaneſceret, conſideraverit. Nec praeterea aliquid iſti editioni ſplendoris aut elegantiae a typis aut charta, quae utraque peſſimae no-

(*) *Prodiit apud Joann. Wechel.* 1589. *cum Aldi etiam notis in* 12°. BURM. in marg.

notae, acceſſit. Marcus etiam Boxhornius Zuerius cum quatuor voluminibus Hiſtoriae Auguſtae Scriptores ederet A. CIƆ DCXXXII. Vellejum quoque Paterculum, brevibus notis illuſtratum, primo tomo inſeruit. Meliori vero auſpicio Gerardus Voſſius, magni Gerardi Johannis filius, primis pubertatis annis, manum & curam Vellejo adjecit, & ſummam ingenii & eruditionis paternae aemulam ſpem & exſpectationem viris doctis commovit, elegantiſſima Typis Elzevirianis editione A. CIƆ DCXXXIX procurata, quae deinde iterum iterumque repetita fertur. Neſcio vero, an inter tot egregias editiones memorari mereatur Andreae Lacarri, Pariſiis Anno CIƆ DCXLIV emiſſa editio minoris molis, cum nihil contineat, quod ejus deſiderium eruditis poſſit movere, & ideo ſolum videatur repetita, ne Gallica juventus levioris ponderis libro, quem facile circumferre poſſet, careret. Digna vero & praeſtans omni ex parte eſt Johannis Henrici Boecleri induſtria, cujus cura bis Vellejus noſter lucem vidit; primum Anno CIƆ DCXLII. cui editioni acceſſere praeter notas eruditiſſimas, partim verba Velleji illuſtrantes, partim praecepta vitae & artis civilis exhibentes, Characteres Politici Vellejani, & diſſertatio de Amneſtia, quae opuſcula in ſecunda Anni CIƆ DCLXIII editione, neſcio quam ob cauſſam, fuere omiſſa. Confecit idem quoque Boeclerus indicem utiliſſimum, quem nos multis in partibus ampliatum hic quoque exhibuimus. Antonius deinde Thyſius Anno CIƆ DCLIII cum variorum notis, ſed miſerum in modum detruncatis & foedatis emiſit, de ſuo vero nihil fere adjecit, niſi quod ex Lexicis Hiſtoriam & Geographiam complectentibus quivis tiro arceſſere poſſet. Et hic inſignis Lipenii diligentia apparet, qui Thyſii editionem Lugd. Bat. CIƆ DXCIII profert, quo tempore forte Thyſius natus nondum erat, eique etiam tribuit Pariſienſem

1608.

1608. & alias. Repetita quidem Anno CIƆ DCLXVII. Thyſiana editio, ſed quam ego ne verbo quidem a priori diſcrepare deprehendi; quae tamen editiones cupide fuere divenditae, cum illo tempore inſano quodam ardore noſtrates & exteri illas variorum notis foedatas expeterent? Quibus tamen facile caruiſſet orbis literatus, niſi poſtea doctiores Thyſio & Schrevelio viri inſtitutum illud ad majus reipb. literariae commodum & decus correxiſſent, & pro mutilatis & ſine ullo judicio excerptis adnotationibus integras ſubjicere inſtituiſſent, & ita effeciſſent, ut priores illae editiones jam ex *Bibliothecis* ejectae ad tabernas commigrent. *Aliud deinde &* multo minus laudabile conſilium inierunt omnis elegantiae, ut ſibi perſuadent, arbitri & magiſtri, Galli, qui ſub auſpiciis Illuſtriſſimi Ducis Montauſerii, & Danielis Huetii juſſi ſunt omnes fere antiqui aevi ſcriptores nova ſpecie commendabiles in uſum ſereniſſimi Galliarum Delphini proferre. Ex illis provincia Vellejum novo more interpretandi obtigit Roberto Riguezio (quem *Riguetum* vocat Lipenius) Jeſuitae, qui Pariſiis A. CIƆ DCLXXV cum in lucem elaboratas ſuas curas protuliſſet, non majorem conſortibus ſuis laudem apud eruditos reportavit, ſed plebeja interpretatione, & notis undecumque corraſis riſum exteris praebuit. Et certe mirari licet veſaniam plurimorum, qui innumerabiles libros undique coëmere ſtudent, quorum indices vix toto vitae curſu perlegunt, ſed qui inter tot millia codicum oſcitantes languent, & quibus nulla domus inſtructa decore ſatis videtur, niſi accedat Bibliotheca ut neceſſarium ornamentum, & qui ſpecie & operum frontibus & titulis capti, amant paria mole & forma longo ordine volumina componere, & tam inſano pretio hos in uſum Delphini libros editos, non in ſtudium, ſed in ſpectaculum comparare. Quam ſtudioſam, immo ne ſtudioſam quidem, luxu-

riam graviſſime jam olim increpuit Seneca. Et, ſi vera fateri velimus, quid attinebat tantum laboris & chartae perdere, ut orbis eruditus tam immenſa inutiliſſimorum voluminum multitudine oneraretur, & tot egregii ſcriptores ab obſcuriſſimis hominibus, & quorum nomina vix ipſis Pariſienſibus nota erant, conſpurcarentur. Immo cujus incepti nunc ipſos, qui praefuere, & operas inter imperitos linguae & conſuetudinum Romanarum partiti ſunt, poenitere, & fateri ſe male ingeniorum delectum egiſſe, legimus. Utilius equidem & minori temporis & pecuniae jactura repetere veterum ſcriptorum editiones inſtituerunt Britanniae eruditi, quorum maxima opera in excutiendis codicibus manu exaratis, & notandis lectionum diverſitatibus occupatur. Sed ut ad ordinem, quo Velleji editiones novae prodierint, regrediamur, Anno CIↃ DCLXXVIII. Vir nobiliſſimus, Nicolaus Heinſius, emendare noſtrum Hiſtoricum adgreſſus, notas ſuas, omni elegantiae & eruditionis dote commendandas elaboravit, in quibus liberius quidem aliquando ingenio & conjecturis indulgere viſus eſt, ſed ſic quoque principem ſibi inter Vellejanos interpretes locum jure vindicare poteſt. Neque ſibi ſatisfeciſſe ſemper virum, in aberrationibus librariorum deprehendendis ſagaciſſimum, docebunt ſecundae ejus curae, quae nunc exhibentur, & quas magis magisque adhuc polituram credibile eſt, ſi felici quodam fato novos Velleji codices bibliothecae ſuppeditaſſent: nunc vero, quod unum ſupereſt, veſtigiis unicae editionis primae inſiſtendo naevos inſignes dexterrima ſollertia deterſit. Laudabilis etiam induſtria viri, aliis etiam meritis in rempublicam literariam conſpicui, Johannis Hudſoni, qui Anno CIↃ DCXCIII accuratiſſimam editionem procuravit, qua avidiſſime excepta & deſiderata, novam Anno CIↃ DCCXI emiſit, in qua ipſis Velleji verbis ſubjectae ſunt diſcrepantes priorum edi-

editionum lectiones, & quid quisque interpretum poſt Rhenanam curam emendandum cenſuit: in calcem vero libri rejecit excerptas ex pluribus notas, quas ad illuſtrandum Vellejum ſufficere credebat, intermixtis hic & illic ex ſua penu doctiſſimis animadverſionibus. Non deſiderari poſt tot Scriptoris, non magnae molis, editiones, nova facile videri poſſet; ſed cum deficeretur Germania exemplaribus Velleji, eaque magis expoſita & venalia ſuae genti vellet vir inſignis, & omnium ſui aevi doctorum cultor & fautor, Fridericus Benedictus Carpzovius, Lipſienſis Senator, novam coepit per ſe moliri editionem, in qua, ſi quid admiſſum eſt, id omne amore & veneratione, qua Heinſianum nomen proſequebatur, eſt peccatum. Nam non modo certiſſimas viri nobiliſſimi emendationes expreſſit, ſed dubias ſaepe & temere captas conjecturas in ipſum auctoris contextum recepit. Cum vero ante ultimam labori ſuo manum impoſitam fato ceſſiſſet, ad Chriſtophorum Cellarium perficiendi cura fuit delata, qui aliis tunc, ut ipſe fatetur, curis diſtrictus, leviori manu noſtrum Vellejum tractavit, & Anno CIↃ DCCVII. pauculas nec magni ponderis notas, aliunde fere collectas ſubjecit, indiceque duplici, altero rerum, altero verborum, nec accurato ſatis, nec pleno, exornavit. Sed nondum ſufficiebat Germaniae haec ſive Carpzoviana, ſive Cellariana editio: nam eodem anno Chriſtianus Junckerus Francofurti & Lipſiae novam concinnavit, denuoque A. CIↃ DCCXII Joannes Georgius Walchius Lipſiae aliam protulit, quae utraque magis in ſcholaſticae juventutis, quam eruditorum virorum uſum paratae, vix memorari merentur. Ipſi enim Editores non ultra Minellii & ſimilium Paedagogorum famam ſe ſpiraſſe confitentur, neque nobis ea temporis erat & otii abundantia, ut in puerilibus his notis excutiendis diu immoraremur. Ultima denique,

quae

quae mihi innotuit, eſt Londinenſis Anni CIↃ DCCXIII editio, curata a Michaële Maittaire, qui brevi tempore magnum ſatis veterum Scriptorum numerum effudit, ne ſcilicet aemula Batavici nitoris Anglia careret exemplaribus, quae Elzevirianis & aliis elegantia & cura inſignibus palmam praeriperent. Hujus voti an compotem fecerit Britanniam vehementer dubito, cum feſtinatione ſumma, nec adhibitis in conſilium diverſis virorum doctorum curis & emendationibus, illas modo editiones expreſſiſſe videtur, quae fama & ſermonibus vulgi optimae eſſe jactantur. Amplis vero & ingenii & doctrinae copiis inſtructum eſſe oportet, qui intra tam exigui temporis ſpatium, tot diverſae dictionis & ingenii Scriptores cum aliqua cura emittere ſe poſſe contendat. Earum aliquot recenſum egit Johannes Clericus, Tomo V. Bibliothecae antiquae & novae, ubi jure ſibi uſurpato, ὀψιμαθὴς ille Philoſophus, & Critica, cujus prima etiam initia non ſatis perſpecta habet, facultate ſe jactans, ineptis etiam & nulli doctorum probabilibus conjecturis Scriptorum illorum loca quaedam ſollicitat. In Vellejo vero duo ſibi ſuſpecta tentat, quae cum in notis noſtris, neſcio quo caſu, praeterita ſint, hic in tranſcurſu excutere eſt animus, ut illuſtriori in luce inſcitia pauperrimi Reipb. literariae emendatoris appareat. Scripſerat Vellejus lib. I. cap. 12. de Scipione Aemiliano, qui Carthaginem evertit, *eum fecisse ſuae virtutis monumentum, quod fuerat avi ejus clementiae.* Quibus in verbis Sophus noſter, non recte inter ſe opponi *virtutem* & *clementiam* credit, exactiusque Vellejum locuturum fuiſſe putat, ſi pro *virtutis*, *ſeveritatis monumentum* dixiſſet, neque tamen, quae eſt ejus modeſtia, aliquid immutare audet. Sed ut omittam, *ſeveritatem* potius exerceri in imperiis erga milites, in judiciis erga reos, & ſimilibus, quam a victore in debellatos, nonne recte & ordine Vellejus

jus feciſſe cenſendus eſt, quod Carthaginem illam aemulam imperii Romani, & tam pertinaciter rebellantem, virtutis ſuae bellicae, qua eam vicit & expugnavit, monumentum feciſſe Scipionem dicat? ut quicumque poſtea vel ejus rudera conſpiciat, vel res geſtas legat, miretur Scipionis virtutem, & fortitudinem, qua urbem, tam florentem militari ſcientia, & armorum uſu celeberrimam, proſtraverit. Exercuit ergo virtutem ſuam Scipio Nepos plenius, quam Avus, qui de ea multum remittens maluit clementiae ſuae, quam virtutis eſſe monumentum. Sed ſi in Velleji dictione & more enunciandi verſatior eſſet cenſor, qui forte ante illum diem, quo Anglicam editionem recenſeret, numquam eum legerat, contuliſſet illa Velleji verba cum ſimilibus lib. II. cap. 39. ubi *Syriam & Pontum eſſe Cn. Pompeji virtutis monumenta*, eodem plane modo dixit. Neque multum abludunt illa quoque lib. II. cap. 40. ubi *tres orbis terrarum partes monumenta victoriae*, virtute ſcil. partae, *Pompeji* ait. Neque *virtutis* vocem eſſe exterminandam clare probat alius locus ex lib. II. cap. 4. ubi eumdem Scipionem, *fortunae virtutique expertae in Africa, reſpondiſſe in Hiſpania* narrat. Ut nimirum Carthaginem virtute ſua diruit, ita & Numantiam ſolo aequavit, nomenque ſuum excidio urbium celebre perpetuae memoriae commendavit. (Et Aurel. Vict. Vir. Ill. 45. *Scipio ex virtutibus cognominatus Africanus.*) Faceſſat ergo inutilis, & quae parum exercitatum in Velleji lectione Philoſophum prodit, conjectura. Altera vero egregium Grammaticae doctrinae ſpecimen exhibet, ad illa lib. I. cap. 16. *ut nemo memoria dignus, alter ab altero videri nequiverint.* Ubi adnotat, ſe non videre, cur non *nequiverit* correxerint viri docti, ut eſſe in Aldina editione confidentiſſime adfirmat. Oportet certe Clericanae eſſe frontis aut negligentiae, ſi quis ita lectori-

ctoribus imponere auderet. In Aldi Manutii enim editione, apertiſſime legitur *nequiverint*, ſed in notis ſuis Aldus notavit ſe malle, *nequiverit*; ex quibus, numquam viſa ipſa Manutii editione, haec Clericus ſublegit. *Nequiverint* vero legendum eſſe, & elegantiae antiquae uſum ita expoſcere, ipſe, ſpero, cenſor vitio creatus, poſt ea, quae ſubjeci ejus conſtructionis exempla, ſibi perſuadebit. Quibus addat aliud ex Ovid. v. Met. 674.

Alteraque alterius rigido concreſcere roſtro
Ora vident.

ubi ſimiles Clerico librarii *videt* etiam praetulerant. Neque contentus infelici hac acuminis ejaculatione, ferociae quoque, qua fere ſemper ad injuriam de aliis, & praeſertim antiquis exiſtimandum fertur, indulget, & Vellejum reum negligentiae, & impropriae locutionis, cenſoria nempe virgula omnia caſtigans, quae ſibi vel diſplicent, vel non intelliguntur, agit. Profeſſi jam ſumus, minime ſe Vellejum poſſe eo nitore commendare, quo priores ſub florentiſſimo Auguſti imperio, ſcriptores; ſed non confeſtim, quia miles fuit, ſcribendi quoque imperitia, orationis horror & negligentia generatim ſunt objicienda, indeque perpetua calumniandi cauſſa arripienda. Sed de ſingulis verbis & dictionibus in conſilium eundum eſt, nec quia nobis durior & inuſitatior quaedam locutio occurrit, ſtatim ad commentitiam rationem, & imaginariam quamdam Analogiam recurrendum, ſed ad uſum elegantiae veteris reſpiciendum, cujus qui non meliorem guſtum, quam Logicis & Phyſicis libris initiatus habet, ille manum ab auctoribus caſtigandis abſtinere debet; & rectius in poſterum Clericum facturum puto, ſi obſecutus amicorum conſilio, relicta aliis elegantioris diſciplinae cura, & critica exercitatione, ſe in antiquas

tiquas ſordes revolvat. Sed mittamus hominem maledicum, tot jam undique plagis confoſſum, & de Vellejo potius, ut nunc prodit, & noſtra ratione, quam ſecuti ſumus, breviter aliquid ſubjiciamus. Ipſa Velleji verba, quanta potuimus cura, ad primam Rhenani editionem exegimus, & ubi tolerabilis nobis lectio videbatur, ab ea quam minimum receſſimus. Deinde Eraſmianam reliquasque diligenter contulimus, & quidquid dignum videbatur, adnotavimus. Notas omnium usque ad Heinſium interpretum integras & illibatas verbis ipſis Scriptoris ſubjecimus, credentes rem nos gratiſſimam & eruditis, & juventuti ſtudioſae facturos, ſi in unum volumen omnia, quae priorum induſtria elaboravit, conjecta ſimul habere, & ita patientius deſiderare poſſent veteres editiones, quae vel rarius occurrunt, vel animoſe comparari ſolent, maxime ab illis, qui earum uſum & verum pretium ignorant. Solius Ruperti nullam rationem habuimus, quia & longiores illas diſſertationes moles libri non admittebat, & Academicarum potius diſputationum, quam notarum faciem praeferebant. Plurima tamen in illis bonae frugis & exquiſitae doctrinae, qua florebat olim Rupertus, monumenta exiſtere deprehendent, qui legendi eas labore defungi velint. Prodierunt vero ſimul cum obſervationibus in Valerium Maximum Noribergae A. CIↃ DCLXIII. Heinſianas vero notas, ut manu ſua ipſe vir nobiliſſimus, vel emendaverat vel auxerat, ſumma fide expreſſimus. Quod ideo monere viſum eſt, quia video jactari a Clerico Tom. III. Bibliothecae Selectae p. 366. & Tom. V. Antiquae & Hodiernae pag. 142. alium ſupereſſe codicem Velleji, cui plurima adjecerat Heinſius, & quem in animo habuiſſe quosdam Amſtelodami edere, ſed neglexiſſe, neſcio qua de cauſſa, narrat. Suſpicor vero illum ambitioſe jactatum codicem eſſe, qui nuper hic Leidae publica auctione

vena

venalis ab Amſtelodamenſi quodam fuit propoſitus, & quem ipſe, cum in catalogo etiam Heinſii manum exhibere eſſet ſignificatum, pervolvi; ſed in quo pauciſſima & nullius momenti adſcripta deprehendi, & quae omnia etiam uberius in codicem, quem habui ad manum, erant transſcripta: quare eum libenter alii addici a praecone paſſus fui. Sin alibi exſtet diverſus Heinſii liber, ne premere tanti viri curas velint, etiam atque etiam poſſeſſores rogo. Ex noſtra penu etiam quaedam depromſimus, quae vellem uberiora & exactiora prodirent; ſed cum plurima jam occupata ſint ab interpretibus, & notarum multitudine fere libellus ſit obrutus, brevitati ſtuduimus, neque repetere aliis dicta, aut longas, & nihil ad Vellejum facientes, diſſertationes contexere voluimus. De Vellejo ipſo, quis, qualisve fuerit, ut conſtaret eruditis, praeter Lipſii & Voſſii diſſertationes, doctiſſimi Dodwelli Annales Vellejanos ſubjecimus, &, ut nihil jure deſiderari poſſet, praefationes quoque praecipuarum editionum addere non neglеximus. In ſchedis praeterea Heinſianis notas quasdam Andreae Schotti in Vellejum, & Frontinum de Coloniis cum reperiſſemus, neque exiiſſe eas adhuc ſciremus, hac occaſione etiam publicandas cenſuimus. In quibus omnibus colligendis & recenſendis, ſi quid humani nobis acciderit, aut non diligenter ſatis fuerit exactum, aequam a lectoribus veniam peto, & ut ignoſcant mihi, laborioſiſſimo quotidie munere perfungenti, & qui hanc Vellejo operam datam ſubſecivis quibusdam horis, quas gravioribus Quinctiliano & Ovidio debitis laboribus ſum ſuffuratus, rogo, & ut ſequentes, quae mihi relegenti in oculos incurrerunt, vel librariorum, vel correctorum aberrationes emendent, precor.

A N-

ANNALES VELLEIANI;

SEU

VITA

VELLEII PATERCULI

Pro *temporum* ordine diſpoſita,

AB

HENRICO DODWELLO.

** **

ANNALIUM

VELLEIANORUM

ELENCHUS.

AB adoptione Tiberii anno Varr. 757. *in-cepit* novennium *militiae* Velleii *ſub eodem* Tiberio §. 1. *Acta anni* 758. §. 2. *Deſunt in* Velleio *acta anni* 759. *quo anno* auxilia *ad* Tiberium *duxit* Velleius §. 3. *Hoc anno* Velleius *Quaeſtor* deſignatus *eſt*. §. 4. *Proinde annus urb.* Varron. 759. *idem erat* aetatis Velleii *XXIV.* abſolutus. §. 5. Militiam Velleius equeſtrem *inivit anno Urb.* Varroniano 749. §. 6. *Conveniunt* majorum *a* Velleio *memoratorum aetates.* §. 7. *Conveniunt* tempora *etiam* coaevorum. §. 8. *Primus* Velleio *in militia* equeſtri *gradus praefectura* cohortis. §. 9. *Ab illa* cohortis *praefectura ad* tribunatum *ann.* 752. *promotus eſt* Velleius. §. 10. *Cum* tribunatu *accepit* Velleius *etiam* laticlavium. §. 11. *Tribunatus* Velleii Caſtrenſis *qualis.* §. 12. *Illum inivit* Velleius *an.* 754. *tenuitque ad an.* 757. §. 13. *Horum omnium honorum* tempora *a* legibus *conſtituta fuiſſe videntur* §. 14. Tribunatus *ille poſterior* Caſtrenſis *opponebatur* beneficiario. *Praefectura* equitum *eadem quae* alae §. 15. Legati *legionum non alii, illis temporibus, quam* tertii, *ad minimum, anni* Senatores. §. 16. *Anni* 759. *re-*

bus geſtis pleriſque aderat Velleius. §. 17. *Anno* 760. quaeſtor, exeunte *tamen*, *cum* Tiberio, Velleius. §. 18. *Annus* 760. primus *belli triennis* Illyriciani *geſti a* Tiberio. §. 19. Legati *provinciarum omnes* Senatorii. §. 20. Velleius Auguſti *legatus*, *&* *tamen obnoxius* Tiberio. §. 21. Legatio Velleii *&* praefectura *quomodo invicem diſtinguendae ſint*. §. 22. *Annus* 761. ſecundus *erat belli* Pannonici. *Lacuna alia in* Velleio. §. 23. *Locus* Velleii *de hujus anni* hibernis *explicatur*. §. 24. *Ea* hiberna *quomodo diſtributa fuerint*. §. 25. Velleius *poſtea* Tribunus plebis. §. 26. *Et quidem anno, ut videtur*, 766. §. 27. Tribunatum *inivit* Dec. *X*. 765. *depoſiturus* Decemb. *itidem X. anni* 766. §. 28. *Librum quem habemus cur anno* 783. *ſcripſerit* Velleius. §. 29. *Mors* Velleii *anno* 784. §. 30.

ANNALES VELLEIANI SEU VITA VELLEII PATERCULI

Pro *temporum* ordine diſpoſita.

Ab *adoptione Tiberii* anno *Varr.* 757. incepit *novennium* militiae *Velleii* ſub eodem *Tiberio*.

§. I. NATALEM *Vellei* noſtri *annum* ego ita eliciendum exiſtimo. [1] *Finita Equeſtri militia*, *Quaeſtorem* ſe *deſignatum* fuiſſe dicit, cum deficeret *Maroboduus*, ſociosque defectionis, non *Germanos* modo, ſed *Pannonios* etiam & *Delmatas*, adſciſceret. Hanc defectionem anno urbis *Varroniano* 759. tribuit *Dio*. [2] Sic tamen ille, ut *plurium annorum* geſta in unum eundemque annum conferat. Hoc enim anno *ortum* belli *Germanici* memorat, *primamque Tiberii* in *Germanos* expeditionem. Sed propria *hujus anni* acta hujus belli *ultima* fuiſſe intellexit, quae erant cum hoſte *Maroboduo*, ſociisque ejus *Pannoniis* atque *Delmatis*. Id quod verum fuiſſe noſter nos docuit ipſe *Velleius*, qui in belli hujus progreſſibus deſignandis *Dione* certior eſt teſtis atque accuratior. Sic itaque *Velleius*. [3] *Adoptatum* ille *Tiberium* teſtatur V. Kal. *Julias*, *Junii* nimirum die XXVII. ſub Coss. *Aelio Cato* & *Sentio Saturnino*, qui anno *Varroniano* 757. magiſtratum inibant. Mox autem ab *adoptione* in *Germaniam* miſſum eſſe idem docet *Velleius*. [4] *Non diu* (inquit) *vindi-*

1 *Vell.* L. II. c. III. 2 *Dio* L. LV. 3 *Vell.* L. II. c. 103. 4 *Vell.* L. II. c. 104.

vindicem cuſtodemque imperii ſui morata in urbe Patria, protinus in Germaniam miſit. Itaque ipſo *illo* anno; quo fuerat ab *Auguſto adoptatus*, miſſus in *Germaniam* eſt *Tiberius*. Inde factum, ut illius anni [1] *Aeſtiva* in menſem usque *Decembrem* perduxerit. *Aeſtiva* nimirum intelligit *Velleius militaria*; quae *hibernis* opponebantur, itidem *militaribus*. *Aeſtiva*, inquam, rebus *gerendis* apta, quae ſub *pellibus* egerit exercitus, & in *caſtris*, pro re nata, *mobilibus*; cum *hiberna* in *caſtris* ſoleret agere potius *ſtativis*. Nec ſane res a *Tiberio* hoc ipſo anno geſtae patiebantur, ut, qui poſt *Junii* xxvii. in *Germaniam* venerat, in *hiberna* ſeſe ante menſem *Decembrem* recipere potuerit. *Subactos* enim tradit *Velleius* hoc anno *Caninefates*, *Attuaros*, *Bructeros*, *receptos in fidem Cheruſcos*, *tranſitum Viſurgim*, *penetrata Germaniae ulteriora*. Obſtat praeterea, ne in ſequentem annum rejiciatur *Germanica* illa *Tiberii* expeditio, quod [2] *operum ejus per annos continuos IX. ſe ſpectatorem* fuiſſe, aut *adjutorem*, jactet ipſe *Velleius*. Exire illi anni non poterant ante annum *Varronianum* 765. quo rediit e *Germania* ita *Tiberius*, ut eo *nunquam* poſtea ſit reverſus, paulo tamen antea quam parem acciperet cum *Auguſto* in provincias poteſtatem. Ita certum eſt res *Tiberii* in *Germania* geſtas hoc ipſo *adoptionis* anno 757. *initium* accepiſſe. Fieri aliter non potuit, ut vel minimam anni *noni* partem *Velleius* egerit in militia *Tiberii*.

Acta anni 758.

§. II. Sequitur in *Velleio* annus alius, cujus *vere ineunte* redierit *Tiberius* in *Germaniam*. Jam [3] *perluſtratam* dicit *armis totam* fuiſſe *Germaniam*. Jam *victas gentes paene nominibus incognitas*. Jam *receptas Cauchorum nationes*. Jam *fractos Langobardos*, *gentem etiam Germana feritate ferocio-*

rocio-

1 *Vell.* L. II. c. 105. 2 *Vell.* L. II. c. 109. 3 *Vell.* L. II. c. 106.

rociorem. Jam *ad quadringenteſimum miliarium a Rheno usque ad flumen Albim Romanum cum ſignis perductum fuiſſe* tradit *exercitum*. Haec hujus anni geſta huic *aeſtati* tribuit *Velleius*. Certior nimirum ille, pariterque minus confuſus, *Dione* [1] teſtis, qui *triennii* integri acta *anno illo* memoravit, quo triennium *exierit*. Et tamen ne fidem illi detrahamus, ſunt etiamnum in *Dione plurium* annorum ſatis luculenta veſtigia. Haec enim erat [2] *ſecunda* illa *Tiberii* in *Germanos* expeditio, *ſecundi* nimirum *anni* hujus belli *Germanici*, quo (accerſito in *Germaniam Delmatiae* Praefecto *Valerio Meſſalino*) *Delmatis Pannoniisque* occaſionem oblatam teſtatur *Dio* rerum novandarum. Binas enim *uno* eodemque *anno*, & in eandem *provinciam* expeditiones fuiſſe parum veriſimile eſt. Haec etiam [3] *ſecunda* illa *pax*, tam a *Tiberio*, quam etiam *Sentii Saturnini* opera, eodem *Dione* teſte, *Germanis* conceſſa, quem tamen certe *Saturninum*, in hoc ipſo bello *Germanico* ſocium habuit *Tiberius*. Tum in *hiberna reductis legionibus* ad *urbem* ipſe properat *Tiberius*. Sic enim noſter docet *Velleius* [4]. Proinde miror, cur *ſaepe revocatum* ab *Auguſto* dicat tamen *perſeveraviſſe* [5] *Suetonius*. Errore aliquo illum ſuſpicor ad bellum hoc *Germanicum* retuliſſe, quod auctor ejus rectius ad ſecutum *Delmatarum Pannoniorumque* bellum retulerat. Tunc enim certe *Tiberium* de *mora* ſuſpectum agnoſcit *Dio* [6]. Ex quo illum *ſaepe revocatum* facile colligimus. Haec ſane niſi de anno *Varroniano* 758. intelligi non poſſunt.

§. III. Tum demum ſequitur motus *Ma-* Deſunt in *Velleio* acta *robo-*

1 *Dio* L. LV. anno 759. 2 *Dio* ib. ὅτι Τιβέριος ἐπὶ τοὺς Κέλτας τὸ δεύτερον ἐστράτευσεν &c. 3 *Dio* ib. ἐπειδὴ μὴ μόνον ἅπαξ, ἀλλὰ καὶ δεύτερον φοβηθέντες αὐτοὺς, ἐσπείσαντο. 4 *Vell.* L. II, cap. 106. 5 *Suet.* Tib. c. 16. 6 *Dio* L. LV. anno 760.

anni 759. quo anno auxilia ad Tiberium duxit Velleius.

robodui, quo concitata eſt ad arma non Marcomannia modo, ſed & Pannonia etiam atque Delmatia. Et ſolum tamen Marobo duum proximo anno aggredi ſtatuiſſe Tiberium diſertis teſtatur verbis idem ipſe Velleius.[1] Ex fine Sentio Saturnino mandatum, exciſis continentibus Hercyniae ſilvis, ut legiones Bojohoemum, quae regio erat Marobodui, duceret. Bohemia illa fuiſſe videtur hodierna. Haec ille ſuperioris anni, ut videtur fine. Saturninum enim Tiberio comitem addit Velleius, poſt hiberna, cum aggrederetur Maroboduum ipſe Tiberius. Hic ego lacunam in Velleio eſſe ſuſpicor, (de qua tamen nulla adhuc apud Eruditos quod quidem ſciam, hactenus ſuſpicio) qua belli exitum, quem hoc anno tertio habuerit, diſtinctius enarraverit. Locum lacunae fuiſſe puto poſt verbum duceret. Sequuntur deinde illa: [2] Ipſe a Carnunto, qui locus Norici regni proximus ab hac parte erat, exercitum, qui in Illyrico merebat, ducere in Marcomannos orſus eſt. Nam non cohaerent illa cum verbis proxime praecedentibus. Quis enim quaeſo ipſe ille, de quo meminit Velleius, qui exercitum illum duxerit, qui merebat in Illyrico? Non aliquis certe, cujus mentio praeceſſerat in Velleio Non ipſe Tiberius, qui jam erat, non in Illyrico ſed Germania, de quo etiam, paucis interpoſitis illa ſubjungit; Praeparaverat jam hiberna Caeſar ad Danubium. Alius itaque a Caeſare Praefectus illo exercitus Illyriciani. Multo minus Saturninus, qui alia prorſus via miſſus in Maroboduum fuerat a Tiberio. Non alius erat ipſe ille a Velleio memoratus quam Valerius Meſſalinus, quem Illyrico praepoſitum agnoſcit ipſe[3] Velleius. Delmatiae ac Pannoniae[4] Dio

Dua

[1] Vell. L. II. c. 109. [2] Vell. ib. [3] Vell. L. II. c. 112
[4] Dio L. LV. anno 759.

Duas enim illas provincias *Illyrici* communi nomine complectebantur. Accivit illum ex *Illyrico Tiberius*. Convenitque iter a *Velleio* deſignatum. *Carnuntum* in *Pannonia* ponunt *Veteres*. Recteque eo *Pannoniae Delmatiaeque* Praefectus iter fecerit, *Tiberium* verſus, qui *hiberna* ad *Danubium* paraverat. Recte nimirum moturus in *Maroboduum* & *Marcomanniam*. Deſunt ergo acta *tertii* hujus anni in *Maroboduum*. Deeſt & prima *Valerii Meſſalini* mentio, unde pendebant ea quae poſtea ſequebantur. Haec tamen obiter. Adhuc certe duraſſe bellum ex ipſo diſcimus *Velleio*. [1] *Fractas* nimirum teſtatur ille ***poſt adoptionem continua triennii militia Germaniae vires***. Tria nimirum intelligit *aeſtiva*, & ab *adoptione* ipſa deducta *continua*. Ita *aeſtatis* hujus partem ſaltem aliquam impenderit in bellum *Germanicum* adverſus *Maroboduum*. Idque innuit, ni fallor, etiam in eo *Velleius* [2], quod bellum *Gaetulicum*, unde *Coſſus* gentilitium *Gaetulici* cognomen familiae meruit, ante proximum, quod ſequebatur, bellum *Delmaticum* fuiſſe doceat *paucos annos*. Hoc bellum [3] *Dio* eodem tempore coepiſſe dicit, quo & aliud illud in *Germania*. Ita aliquot *annorum* fuerit oportet *coaevum* quoque bellum in *Germania*. Et ſane poſt *duplicem* illam, *pacem tertiam* praeterea memorat [4] *Dio*, quam tamen *celeriorem* agnoſcit propter motus *Pannonicos* atque *Delmaticos*. Et tamen hac eadem *aeſtate* motus illos coepiſſe neceſſe eſt. Moverat *Meſſalinus* ad *Tiberii*, ut e *Velleio* diſcimus, [5] *hiberna*. Itaque initio *aeſtatis* antea quam *hiberna* reliquerat, aut in *hoſtem* moverat, ipſe *Tiberius*. Mox a diſceſſu ejus, *cunctatione*, [6] *Dio* inquit, *abrupta*, arma capiunt *Delmatae* atque *Pannonii*.

1 *Vell.* L. II. c. 122. 2 *Vell.* L. c. 116. 3 *Dio* ib. 4 *Dio* ib. 5 *Vell.* L. II. c. 111, 122. 6 *Dio* ib.

nonii. Inde *pax* illa cum *Maroboduo*, quam fuerat alioqui futura, *celerior.* Inde reverſus e *Germania Tiberius*; praemiſſus in provinciam ſuam *Meſſalinus* ea geſſit, quae *primae* belli *Pannonici deſtati* tribuit [1] *Velleius.* Addit idem notam temporis aliam, *ſubitam* nimirum, cum agerentur illa, *rebellionem.* Itaque defectionis *initio* rediiſſe neceſſe eſt e *Germania Tiberium*, & brevem adeo ejusdem fuiſſe in eadem moram. Mox occupata eſt a rebellibus *Macedonia*, & brevi admodum tempore defectio longe lateque propagata eſt, ut non modo de ſua defenſione, ſed de *Italia* etiam *invadenda* cogitarint. Inde tantus ille *Romae* terror, ut *Senatum* moneret *Auguſtus*, [2] *decimo die; ni caveretur, poſſe hoſtem in urbis Romanae venire conſpectum.* Tum novae illae militum conſcriptiones, quibus tandem effectum eſt ut *XV. legiones*, *paremque auxiliorum copiam* habuerit *Tiberius.* Tanto enim apparatu bellum iſtud in *Illyrico* a *Tiberio* geſtum memorat [3] *Suetonius.* Illorum *partem ab Auguſto traditam perauxit Velleius*, [4] *ad Tiberium*, *Quaeſtor* jam *deſignatus*, in annum ſcilicet *ſequentem.* Sic illa omnia invicem cohaerent, ut in alium *urbis*, quem dixi *annum Varronianum*, nempe 759. quadrare vix poſſit *Velleii* illa ad *Quaeſturam* deſignatio. *Antiquiorem* non fuiſſe ex dictis conſtat. Sed ne quidem *ſerior* eſſe potuit. Ita enim matura erat, hac *aeſtate*, rebellium defectio, ita *praeſens* inde metus, *decimi* nimirum *diei* itinere urbi ipſi imminentium; ut in *annum alterum* proferri auxilia illa non potuerint. Imo *hoc* ipſo *anno junctos Velleius* [5] fatetur *exercitus*, aliunde nimirum acceſſitos. Nec junctos modo, verum etiam *eo unde venerant remiſſos.* Ita nimirum *mature*, ut *aſper-*

1 *Vell.* L. II. c. 112. 2 *Vell.* L. II. c. 111. 3 *Suet.* Tib. c. 16. 4 *Vell.* L. II. c. 111. 5 *Vell.* L. II. c. 113.

aſperrimae hyemis initio regreſſus poſtea *Siſciam* fuerit *Tiberius*. Et quidem hujus anni *hiberna Siſciae Tiberio* fuiſſe atque *Meſſalino*, teſtem habemus diſertum *Dionem* [1]. Ita certum eſt, hoc ipſo anno, poſt initium *aeſtatis*, & tamen ante *hyemis* etiam *initium*, appuliſſe *Velleium*.

Hoc anno *Velleius* Quaeſtor *deſignatus* eſt.

§. IV. Convenit praeterea quod *hoc fere eodem tempore Agrippam, qui eodem die, quo Tiberius, adoptatus ab avo ſuo naturali erat, & jam ante biennium, qualis eſſet, apparere coeperat, patris atque ejusdem avi ſui* [Auguſti] *animum alienaſſe ſibi*, idem teſtetur *Velleius*. [2] *Biennium* illud ab *adoptione*, quae tantos illi animos fecerat, arceſſit. Quae cum *eodem tempore* ſit facta, quo & illa *Tiberii*; proinde fieri vix poteſt, quin biennium hoc ipſo deſierit anno, de quo agimus, 759. Nova haec, ut videtur, alienatio a *toga virili* coepit, quam ſumſerit *Agrippa* anno ſuperiori 758. Sic enim *Lucii Agrippae* fratris *ferocia* prima apparuit cum *togae virili* maturo *Caio* fratri *Conſulatum* rogaret. Inde *Auguſto* bonorum *paternorum* detentionem exprobravit, quod ſcilicet, *Romano* cenſu *vir*, eſſet jam in bonorum paternorum *poſſeſſionem* mittendus. Recte nimirum ille, ſi *ſui* fuiſſet *juris*, nec *in alienam poteſtatem*, cum *adoptaretur*, emigraſſet. Paulo quidem *ſerius* ille, quam neceſſe erat, *togam* ſumſit, qui *anno* illo, quo fuerat *adoptatus*, annum aetatis expleturus erat XV. natus nimirum anno urbis *Varroniano* exeunte 742. cujus menſe *Martio* deceſſerat pater *Agrippa*; ipſe *Poſtumus* proinde appellatus, quod poſt *mortem* patris fuiſſet editus. Proinde conſentaneum eſt; ut *ferocia* illa mox ab *adoptione* manifeſta obſtiterit, quo minus illi *togam* antea dederit *Auguſtus*. Id ſi verum ſit, ſpatio ali-

1 *Dio* L. IV. an. 759. 2 *Vell.* L. II. c. 112.

aliquo *magno* interpoſito *adoptionem* ſequi non potuit *prima* illa *ferocia*; nec alio quam hoc anno illud, quod *inde* coepit, deſinere *biennium*. Accedit porro quod, cum moram *Tiberii*, in hujus anni *fine*, ſuſpectam, uti dixi, haberet *Auguſtus*; *Germanicum* deinde, *Tiberio* ſocium adjunxerit. *Germanici* miſſionem *Dio* [1] illam ſequentis anni 760. initio asſignavit, qui etiam illam miſſionis *rationem* addit, quod *Agrippam* alioqui expeditioni illi deſtinatum jam *abdicaverat Auguſtus* atque *relegaverat*. Sic etiam hoc anno 759. *Agrippa* ſupplicio illo mulctatus fuerit, & *partem exercitus* ad *Tiberium Quaeſtor* jam *deſignatus* duxerit *Velleius*. Ita conſtat undequaque *Quaeſturam Velleii deſignatam* in hunc eundem, quem dixi, *urbis* annum 759. eſſe conferendam.

Proinde annus urb. *Varron.* 759. idem erat *aetatis Velleii* XXIV. *abſolutus*.

§. V. Hoc ita conſtituto, *aetatem* inde *Velleii* colligimus, *annumque*, de quo nemo hactenus, *natalem*. *Aetas Quaeſtoria*, quae eadem erat primae in *Senatum* admiſſionis, annus erat XXV. *labens* nimirum, expleto anno duntaxat XXIV. Verum hoc fuiſſe noſtris ad *Spartiani Hadrianum* [2] Praelectionibus oſtendimus. Conſtabat nimirum illud ſpatium e duobus intervallis in *Romana* diſciplina *militari* notiſſimis. Aliud *pubertatis* erat, ad annum *aetatis* [3] XIV. quo jam elapſo, *togam virilem* ſumere ſolebant, togam *praetextam* exuere, etiam *Senatorum* filii. Inde *militiae tirocinium* [4] coepiſſe ibidem oſtendimus, *cujus* X. *ſtipendio* finito, tum demum licuit *adoleſcentibus* etiam *nobilibus* honores petere *Senatorios*. Horum honorum primum *Quaeſturam* fuiſſe ibi etiam obſervavimus. Itaque X. *ſtipendio* com-

1 *Dio* L. LV. 2 Prael. X. ad *Sp.* Adrian. §. 8. 14. 3 Prael. V. ad *Sp.* Adrian. §. 1, 2, 3, 4, 5, 6. 4 Prael. V. ad *Sp.* Adrian. §. 9. Prael. X. §. 9, 10.

completo annus erat *Quaeſturae*, non quidem *ineundae*, ſed *ambiendae* tamen atque [1] *deſignandae*. Talis erat *Velleii* illa, de qua hoc anno legimus, *Quaeſtura*, *deſignata* duntaxat. [2] *Finitam* dixit hoc anno *militiam* ſuam *equeſtrem*, quae tamen qualis fuerit, vix dum intellexiſſe videntur viri alioqui hiſtoriae *Romanae* peritiſſimi, cum ſit nihilominus, in re literaria *Chronologica*, vel momentoſiſſima. Illam ergo intellexit *Velleius* militiam, quae viris etiam *familiarum ſenatoriarum* neceſſaria erat ad *honores*, uti dixi, *ſenatorios*, locumque in *Senatu* ipſo capiendum. *Equeſtris* autem propterea appellata eſt, quod alia eſſet ab eorum *militia*, qui ordine *Equeſtri* eſſent inferiores, & a *militia* etiam *ſenatoria*. [3] *Gregalium militum* ſtipendia *plura* fuiſſe probavimus, ad *honeſtam* ſcilicet *miſſionem*, & *emerita* rite capienda, nunc ſcilicet XX. annorum, nunc XVI. nunc XIV. nunc etiam XII. in militia nempe *praetoria*. *Nobilium* alia cauſa erat, quibus militiae *praemia* propoſita nulla erant *emerita*, ſed *honores*, praeſertim *ſenatorii*. Nec enim in *ſenatum* admiſſi ſunt, etiam *cenſu* ſenatorio *nobiles*, ante [4] *annos* ſenatui *legitimos*. Nec ſatis erat *ſenatoria* etiam *aetas* ſine *legitimis ſtipendiis*. *Decem* erant ad minimum *ſtipendia* ad *ſenatum* plane neceſſaria. *Interim* in *ſenatu* non erat, ſed in *ordine* duntaxat *equeſtri*, familiarum quantumvis *nobilium pueri* atque *adoleſcentes*. Hoc adeo verum erat in familiis *privatorum ſenatoriis*, ut etiam tenuerit aliquatenus in *principibus* imperii *nondum* participibus, ſed *heredibus* duntaxat atque *candidatis*. Ne quidem ipſis, ante *aetatem* legitimam, ſoli locum in *ſenatu*, ſoli *honores ſenatorios*, dedere

nata-

1 Prael. X. ad *Sp.* Adrian. §. 12, 13, 14. 2 *Vell.* L. II. c. III. 3 Prael. X. ad *Spart.* Adrian. §. 13. 4 Prael. X. ad *Spart.* Adr. §. 3, 14.

natales: Quamvis *frequentiores*, fateor, legamus in illis *Annariae* legis *indulgentias*, & *pauciorum* etiam *annorum* aetatem, in hac cauſa *legitimam.* Interim *puerorum nobilium* [1] turmis praeerant, *pueri* ipſi *nobiliſſimi*; & *juventuti equeſtri*, *principes* ipſi *juventutis* appellari ſoliti. Erant itaque ipſi etiamnum *equites* & *militia* eorum hactenus proinde duntaxat *equeſtris.* Et plane *ſenatoriae militiae* opponitur *equeſtris* illa *militia Velleii.* Ipſe ſe agnoſcit, cum *Quaeſtor* eſſet tantummodo *deſignatus* [2]; nondum fuiſſe *ſenatorem.* Et tamen *ſenatoribus* ſe *aequatum* obſervat, hoc ipſo nomine, quod *partem exercitus* ab urbe *traditi ab Auguſto perduxerit ad filium ejus.* Hoc nomine ſe *Quaeſtoribus*, qui infimi omnium erant *ſenatores*, aequatum innuit; nec *deſignatis* modo, verumetiam magiſtratum illum quaeſtorium *obeuntibus.* Ita nimirum *quaeſtura ſuperioribus deſignata*, ut ad honorem quaeſturae *proximum ſuperioremque* fuiſſent *deſignati*, *tribunatum* ſcilicet. Sic enim *tribunatum* plebis *quaeſtura* ſuperiorem probavimus, [3] ut *quaeſturam* tamen *proxime* exceperit. Et tamen *deſignatus tribunus plebis* jam adhuc *Quaeſtor* fuerat in magiſtratu ipſo conſtitutus, & proinde *Quaeſtor* plusquam *deſignatus.* Itaque *militiam* ſuam illam, qua *parti exercitus* ad *Tiberium* deferendi praefectus eſt, *equeſtri* ſua, itidem *militia*, ſuperiorem agnoſcit, & proinde *ſenatoriam.* Inde *miniſterium* illud ſuum *ſpecioſum* fuiſſe dicit, quod *Quaeſtor* duntaxat *deſignatus*, nec adeo adhuc *Senator*, ſenatoribus veriſque *Quaeſtoribus* fuerit, per illud miniſterium, *aequatus.* Imo ita *Quaeſtoribus*, ut ne quidem *quaeſtoriorum* ſummi *Tribuniſque* proximi, ad *tribunatum* quippe *deſignati*, quaeſturaeque gradum fere *egreſſi*, mini-

1 Prael. XVIII. ad *Spart.* Adr. §. 9, 10. 2 *Vell.* L. II. c. III. 3 Prael. XII. ad *Spart.* Adrian. §. 4, 5.

miniſterium illud fuerint dedignaturi. Sic facile intelligimus, praefecturam illam *exercitus* ad *Tiberium deferendi* non aliis credi ſolitam, quam *ſenatoribus* ad minimum *quaeſtoriis*. Sic intelligimus *nobilem* fuiſſe *Velleii* familiam, cujus *militia prima* non *gregalium* fuerit *militum*, ſed *equeſtris*; cujus *honores* deinde legimus *ſenatorios*, ſine mentione tamen impetrati *laticlavii*, quod *ille* jus *avitum* a majoribus acceperat. Inde & *legitimo tempore* hanc *Velleii quaeſturam* fuiſſe diſcimus; quod *proxime* militiam ejus *equeſtrem* exceperit, ne quidem ipſam *ſtipendiis*, ut videtur, *legitimis* protractiorem. Inde *aetate quaeſtoria ſenatoriaque uno* fuiſſe *anno* juniorem, cum *quaeſtura* ejus fuerit duntaxat *deſignata*, anno nimirum *ſequenti* obeunda; cum etiam talis fuerit, quae *nondum* illum fecerat *Senatorem*; cum denique *ſtipendia* ejus *decem* a *togae virilis* aetate, annoque adeo XIV. expleto numeranda exceperit, quo *tirocinium* inire ut plurimum ſolebant. Ita conveniunt omnia ut praedictus urbis annus *Varronianus* 759. cum anno *aetatis Velleii* XXIV. concurrerit *explendo*. Sic *natus* fuerit anno ejusdem aerae 735. noſter *Velleius*.

Militiam Velleius equeſtrem inivit anno Urb. Varroniano 749.

§. VI. Hoc anno nimirum *exitum* habuere *decem* illa *ſtipendia*, quae ille pro *militia* cenſet, uti vidimus, *equeſtri*. Ea proinde anno ejusdem Epochae *Varronianae* 749. *coeperint* neceſſe eſt. Nec ſane pugnant, quae de hac eadem *militia* ſua alibi tradit ipſe [1] *Velleius*. *Initia ſtipendiorum* ſuorum fuiſſe dicit, cum *Caius Caeſar Auguſti* nepos cum rege *Parthorum* in *Euphratis* ripa congrederetur. Erat annus ille *Varronianus*, ut videtur, 753. *Brevi* [2] ut ait *Velleius*, *ſpatio* poſtquam innotuerant *Juliae Auguſti* filiae *adulteria*, quae *Auguſti* Conſulatu *ultimo*, quem geſſit anno

1 *Vell.* L. II. c. 101. 2 *Vell.* ib. c. 100, 101.

anno *Varroniano* 752., *emanaſſe* idem teſtis eſt [1] *Velleius:* Certe antequam *tribunitiae Tiberii poteſtatis* primum *quinquennium* ad exitum perductum eſſet. Ait enim *Velleius Caium*, [2] *Tiberio honorem omnem ut ſuperiori habuiſſe.* Atqui *heredibus* imperii *deſignatis* non potuit alia ratione *ſuperior* eſſe *Tiberius*, quam *tribunitiae poteſtatis.* Imo eam ipſam cauſam habuit in animo *Velleius.* Hac enim *tribunitiae poteſtatis conſortione* [3] *aequatum* illum *Auguſto* fuiſſe dixerat. Hoc, inquam, nomine *civium poſt unum* (*& hoc quia volebat*) *eminentiſſimum.* Hoc ipſo denique nomine *fulgorem Tiberii orientium juvenum initiis obſtitiſſe.* Proinde innuit, futurum *alioqui*, ut *alios*, praeter *Auguſtum*, *ſuperiores* habuiſſet. Imprimis proculdubio illos, quos dixi, *Caeſares.* Imo illam ipſam ob cauſam *tribunitia poteſtate Tiberium* ornaverat *Auguſtus*, ut *ferociam Lucii* retunderet. Inde inter *cauſas*, cur *Tiberius* ſeceſſerit, eam recenſet *Suetonius*, [4] quod *adultis jam Auguſti liberis*, *loco & quaſi poſſeſſione uſurpati a ſe ſecundi gradus ſponte ceſſiſſet.* Et cum ageret de reditu *Tiberius* ab exilio *Rhodiaco*, elapſo jam *poteſtatis tribunitiae* quinquennio, illo potiſſimum eſt uſus argumento, jam ſe [5] *ſecurum* eſſe ab illa, quae olim fuerat cum *Caio Lucioque*, aemulatione; jam *corroboratos* illos, & *ſecundum locum facile tutari.* Imo, ne *alio honorem* illum *Tiberio* habitum a *Caio* referamus, monet ipſe *Velleius* [6], *praefectos provinciarum omnes*, *viſendi ejus* [in ſeceſſu] *gratia ad eum convenientes*, *ſemper privato* (*ſi illa majeſtas unquam privata fuit*) *faſces ſuos ſummiſiſſe*; *faſſosque eſſe*, *otium ejus honoratius imperio ſuo.* Hoc itaque exemplo *Caius* etiam ipſi *Tibe-*

1 *Vell.* L. II. c. 100. 2 *Vell.* ib. c. 101. 3 *Vell.* ib. c. 99. 4 *Suet.* Tib. c. 13. 5 *Sueton.* Tib. c. 11. 6 *Vell.* L. II. c. 99.

Tiberio faſces *ſummiſerit*, eumque pro *ſuperiore* habuerit. Itaque *Tiberium ſuperiorem* agnovit *Caius*; nondum elapſo *tribunitiae poteſtatis* quinquennio; quod tamen anno 753. deſiiſſe alibi [1] probavimus. Proinde illius anni *finem* praeceſſerit oportet expeditio illa *Caii Parthica*. Sic tamen *initia* illa *ſtipendiorum* ſuorum intellexit *Velleius*, ut poſſit interim veriſſimum eſſe quod dixi; *aliud* fuiſſe eorundem & *antiquius initium*, ab anno usque 749. repetendum. Addit enim deinde *Velleius*: [2] *quem militiae gradum ante ſub patre tuo, M. Vinici, & P. Silio auſpicatus in Thracia Macedoniaque, mox Achaia Aſiaque, & omnibus ad Orientem viſis provinciis, & ore atque utroque maris Pontici latere, haud injucunda tot rerum, locorum, gentium, urbium, recordatione perfruor.* Hic certe *militiam* habet *aliam* initiis illis *ſtipendiorum* ſuorum ſub *Caio Caeſare* poſitis *antiquiorem*; & ſatis *laxam* illam, ut limitibus a nobis conſtitutis reſpondeat. *Plurium* enim *annorum* fuiſſe neceſſe eſt; quae ſub *pluribus* fuerat *Praefectis*, & in *pluribus* itidem *provinciis*. Itaque *initia ſtipendiorum* ita intellexit, ut puto, *Velleius*, non ut *primam* militiae *originem*, ſed ut *mediam* ejus partem *priorem*, vocibus illis deſignarit. Nec ſane incredibile eſt in duo *quinquennia* diſtributa fuiſſe *decem* illa ad honores *ſenatorios* neceſſaria *ſtipendia*, quanquam neminem habeamus (quod quidem ſciam) veterum, qui verbis id *expreſſis* teſtatus fuerit. Quod tamen, ſi verum fuerit; ſic *initia* ſtipendiorum *primo quinquennio*, *finis ultimo*, fuerint aſſignanda. Sic *annuos* militum *tribunatus* in media parte diviſos [3] *ſemeſtres* fecerant. Sic *tributorum redituumque* locationes *quinquennes*

trant.

1 Prael. XIX. ad Sp. Adr. §. 13. 21. 22. 2 *Vell.* L. II. c. 101. 3 Prael. XII. ad Sp. Adrian. §. 6.

erant. Sic & *ſupremae*, vel ſupremis *proximae*, po-teſtates, *cenſoriae tribunitiaeque*, erant etiam ipſae per ſimilia diſtributae *quinquennia.* Nihil ergo ve-tat, quo minus ſimilia fuerint in *decennali* etiam *mili-tia quinquennia.* Imo ita fuiſſe certum eſt, cum bre-viorem *decennali* militiam nullo unquam tempore ad honores *ſenatorios* neceſſariam legamus. Non his certe, de quibus agimus, temporibus *Auguſti.* Ita neceſſario procedent noſtra de *Velleii* anno *natali* ra-tiocinia. Niſi forte aut *togam Velleius praetextam* ultra annos *pubertatis* protraxerit, aut *tirocinium* a toga *pura* confeſtim non inierit. Erant, fateor, qui ita fecerint, ſed *rari* admodum, a *negotiis* atque a *militia* abhorrentes. A norma autem, exemplis-que frequentiſſimis longe omnium certiſſima eſt ar-gumentatio. Eam autem alibi probavimus fuiſſe, ut anno *aetatis* XIV. togam *virilem* ſumſerint, & *mili-tiam* inierint. Nec eſt quod *Velleium* a norma di-ſceſſiſſe ſuſpicemur, virum certe, ſi quis alius, in-genio ſatis *militari.* Satis illud apparet e *militia*, quam ſecutus eſt, non *civili*, ſed *caſtrenſi.* Satis inde, quod *militiae* gratia provinciam *quaeſtoriam* re-miſerit. Satis inde denique quod praemiis *militari-bus* in triumpho *Tiberii* fuerit ornatus.

Conveniunt *majorum a Velleio me-moratorum* aetates.

§. VII. Conveniunt porro cum hac *Vel-leii aetate* illorum *tempora*, qui *Velleium* ipſum aliquo *cognationis* gradu contigerint. Succeſſit *Velleius patri* ſuo in *Praefectura equitum* eo ipſo anno, quo *adoptatus* eſt *Tiberius*; *Varroniano* 757. Inde facile ſuſpicamur, adhuc *aeta-te militari* fuiſſe *patrem* ejus, quae, his praeſertim, de quibus agimus, temporibus anno concludi ſole-bat LX. Eſto autem. Fuerit pater *Velleii* illo anno *ſexagenarius*, & *honeſta* proinde *miſſione* a *Tiberio* di-miſſus. Sic *natus* fuerit anno *urbis* 697. *Avum* por-

to ſuum dicit [1] *C. Velleium* tunc ſe *gladio transfixiſſe*, cum fugeret a *Neapoli* pater *Tiberii Tiberius* & ipſe *Claudius Nero*. Incidit *fuga* illa in annum belli *Peruſini*, urbis ſcil. 714. vix bimo [2] *Tiberio* imperatore (qui natus fuerit anno *Varroniano* [3] 712. *Novemb.* XVI.) & paulo ante reditum *M. Antonii*. Certe ante ludos *Apollinares*, ut obſervavit Cl. [4] *Noriſius*. Illo ergo anno *junior* pater *Velleii* eſſe non potuit, ſi quidem ipſe *C. Velleii filius* fuerit, & e *gente* ipſe quoque *Velleia*. Proinde *media* fuerit aetate neceſſe eſt inter annum 43. & 60. Satis nimirum commode, cum annum ageret *filius*, pro noſtris rationibus, XXII. Subſcripſit praeterea [5] *patruus Velleii Capito* in *C. Caſſium* anno aerae *Varronianae* 711. quo *Julii* interfectoribus, aqua ignique damnatis interdictum eſt lege *Pedia*. Fieri quidem poteſt ut *patruus magnus Velleii* fuerit ille *Capito*, & vox adeo *magnus* omiſſa fuerit in *unico* illo, unde prodiit *Velleius*, MS. Nihil tamen pugnat quo minus *patruus Velleii* eſſe potuerit, modo *patre* ejusdem fuerit aliquanto *major*. Patruus ille certe, cum fuerit, illo ipſo anno, jam *ſenatorius*, annum aetatis XXV. ſuperarit oportet. Nec *multo* majorem fuiſſe exinde veriſimile eſt, quod *ſenatorium* illum *tantummodo Velleius* appellarit; non *Tribunitium*, aut *Aedilitium*, nedum *Praetorium* ſeu *Conſularem*. Superiori enim titulo aliquo fuiſſet inſigniendus, ſi quidem ſuperiorem aliquem in ſenatu *gradum* fuiſſet conſecutus. Fieri etiam praeterea potuit, ut annos *militares* egreſſus, caſtra tamen ſecutus fuerit pater *Velleii*. In militibus *gregariis* frequentiſſimi erant, poſt *miſſiones*, *veterani* atque *evocati*. Nec deerant exempla in *militia* etiam *ſenatoria*. *Avo* praeterea illi ſuo *Caio Velleio*

1 *Vell.* L. II. c. 76. 2 *Vell.* L. II. c. 75. 94. 3 *Suet.* Tib. c. 5. 4 *Noriſ.* Cenot. *Piſ.* 5 *Vell.* L. II. c. 69.

lecto cauſam eam fuiſſe docet *nepos Velleius*, cur fugae comes *Tiberio* eſſe non poſſet, quod [1] *gravis jam aetate* eſſet & *corpore. Senectutem* ejus nimirum innuit; & quidem eam, quae inepta eſſet peregrinationibus, atque itineribus quantumvis neceſſariis, obeundis. *Minor* ille *ſeptuagenario* intelligi vix poteſt, potuit etiam longe eſſe *major*. Fuerit ergo cum periit; *ſeptuagenarius*. Ita natus fuerit anno *urbis* 644. ſic annum egerit ad minimum XIX. *initio* belli *Italici* anno urbis *Varroniano* 663. Cum autem [2] *Minatius Magius civitate* donaretur, duobus ejusdem *filiis*, creatis *Praetoribus*; jam certe *C.* ille *Velleius*, *Velleii* noſtri *avus*, tricenario *minor* eſſe vix potuit. Poſt *reditum* nimirum *Sullae* (cum quo *Pompeios* oppugnaverat *Minatius Magius*) qui anno rediit 671: & tamen dum *Praetores ſeni adhuc crearentur*; nimirum antea quam *Sulla* ipſe crearet *octonos*, quos ille *Dictator* creavit, anno ad minimum 672. Ita certe *Minatii Magii filiis praetoriis* par fuerit *avus Velleii* noſtri in gente *Velleia*. Concurretque ſtirps *Velleii* utraque pari *generationum* numero ab eo diſſita, tam in gente *Magia* quam *Velleia*. *Avos enim ſimiliter Velleii* fuiſſe neceſſe erat *Minatii Magii filios*, ſiquidem *atavus* ipſe fuerit *Minatius*. Addit *Velleius* de *atavo* ſuo *Minatio Magio*, *Aſculanenſi*, *nepotem* illum fuiſſe *Decii Magii Campanorum principis celeberrimi & fideliſſimi viri*. Illum nimirum intelligit *Decium Magium*, cujus praedicat in *Romanos* fidem [3] *Livius*, cum *Capua* dederetur *Annibali*, poſt pugnam *Cannenſem*, anno nimirum urbis *Varroniano* 538. Nec illud incommode, ſi *juvenis* fuerit, cum dederetur *Capua*, *Decius*; & *ſenex*, bello *Italico*, *Minatius*. *Aetas* certe *filiorum praetoria*, quae illis reip.

1 *Vell.* L. II. c. 76. 2 *Vell.* L. II. c. 16. 3 *Liv.* L. XXIII. c. 7. 10.

reip. temporibus annorum erat XLI. *provectum* annis patrem *Minatium* oſtendit. Fieri poteſt, ut ſtirpem *maternam*, non *paternam*, a *Magiis* illis duxerit *Velleius*. Imo *ita* fuiſſe certum eſſet, ſi quidem *fratrem* ſuum *Magium Celerem Velleianum* [1] *Velleius* noſter appellarit. Sic enim manifeſtum eſſet e gente *Velleia* in gentem *Magiam* adoptatum fuiſſe illum *Velleii* noſtri *fratrem*. Sed *ingeniis*, non codici *MS*. debetur illa lectio. Atqui & *patriam Capuam* per *Minatium* illum *Magium* ſibi videtur aſſerere *Velleius*, *Campanum* ſcilicet, *Deciique Magii Campanorum* principis *nepotem*. Res certe *Capuae domeſticas* [2] agnoſcit. *Civis* erat certe, ut e *Livio*, conſtat, *Decius* ille, *Capuanus*. Cum tamen *patriam nemo ſimpliciter* a *materno* ſtirpe cenſuerit. Et *civitatem* etiam *Romanam*, & *honores* familiae *ſenatorios* ab eodem *Minatio Magio* vindicat, quem *viritim* dicit *civitate donatum*, *Praetoreſque* adeo *filios* ejus *duos* creatos, *cum ſeni adhuc* duntaxat *crearentur*. Non autem ſatis erat ad *civitatem* ſtirps tantummodo *materna*, nedum ad honores *ſenatorios*. Itaque *Velleium* noſtrum potius *Magianum* appellandum eſſe ſuſpicor, quam *fratrem Velleii Magium Velleianum*. Eritque adeo *gentile* auctoris noſtri nomen *Magius*, *Velleius adſcititum*, ex *adoptione* in familiam *Velleiam*. Conveniunt tamen ita etiam *familiae tempora* cum his, quos dedimus, *natalibus* ipſius *Velleii*.

§. VIII. Conveniunt denique illorum etiam *tempora*, quos ſibi *coaevos* agnoſcit *Velleius* [3]. *Maxime* (inquit) *noſtri aevi eminet princeps carminum Virgilius Rabiriusque*, & *conſecutus Salluſtium Livius*, *Tibullusque* & *Naſo*, *perfectiſſimi in forma operis ſui*. *Aevum*, ni fallor, *ſuum* a *ſuis*

Conveniunt *tempora* etiam *coaevorum*.

1 *Vell.* L. II. c. 115. 2 *Vell.* L. I. c. 7. 3 *Vell.* L. II. c. 36.

a *ſuis* deducit, ad minimum, *natalibus*. Altius illud arceſſere non potuit. Loquitur autem de *coaevis mortuis*, quos ipſe poſtea jam adhuc *vivis* opponit. Illos ergo *coaevos* cenſet, qui poſt *natales* ſuos in *vivis* eſſe deſierant. *Virgilius* autem & *Tibullus* illo ipſo anno mortui ſunt 735. quem nos *natalem Velleio* jam fuiſſe probavimus. Unum eundemque annum utrique fatalem fuiſſe docet nos *Domitius Marſus*. Coſſ. illius anni *Lucretium Cinnam* & *Sentium Saturninum* refert *Euſebius* in *Chronico*, vel potius, ut videtur, *Hieronymus* e *Suetonii* libro de *Poëtis*. *Q. Lucretio* collegam alium adjungit *Donatus* in vita *Virgilii Cn. Plancium*. In *anno* tamen ambo conveniunt, in eo tantummodo, ut videtur, diſcrepantes, quod *Coſſ.* ambos *ordinarios* dederit *Hieronymus*, *ſuffectum* alterum a Kalendis *Septembribus Cn. Plancium Tiberius Donatus*. Recte etiam committit *Hieronymus* cum anno *Auguſti*, a *Julii* nimirum *Caeſaris* caede XXV. qui idem eſt cum eo, quem diximus, urbis nimirum *Varroniano* 735. Itaque non eſt audiendus *Idatius*, qui *ſequentis* anni potius *conſulibus mortem* tribuit poëtae clariſſimi. *Diem* etiam *Virgilii* emortualem X. Kal. *Octobris* tradit *Hieronymus*, *XI.* autem *Idatius*. Inde intelligimus, nec *poſt annum* illum, nec menſem *Octobrem*, *diemque* menſis, quicunque demum is fuerit, naſci noſtrum potuiſſe *Velleium*. Serius mortui ſunt *Livius* atque *Naſo*, IV. nimirum *Tiberii* anno, quo annum egit *Velleius*, pro calculis noſtris, XXXVI. Et ſerius *Virgilio Rabirius*, ut proinde nihil conferant illi ad aetatem *Velleii* accuratius conſtituendam. Quem tamen hic pro *coaevo* habet *Velleius Livium*, ſitne jure merito in ea claſſe cenſendus, alibi *dubitat*. [1] *Hiſtoricos*, (inquit) *ut Livium priorum aetati*

[1] *Vell.* L. I. c. 17.

ſi adſtruas, *praeter Catonem*, *& quosdam veteres & obſcuros*, *minus LXXX. annis circumdatum aevum tulit*. Inde, ni fallor, quod hoc in loco *mortem Livii* ob oculos habuerit, quae ſane erat ſuis *natalibus*, ut vidimus, multo ſerior. Illic autem *ſcriptam hiſtoriam*; quam *abſolverat* quidem *Livius* poſt *Velleii natales*; & tamen ante annos ejusdem *viriles*. Finem *Livius* hiſtoriae ſuae poſuerat in morte *Druſi*, anno nimirum *Varroniano* 745. Is annus erat *Velleio*, pro noſtra ſupputatione, aetatis X. quo nondum *togam* ſumſerat *Velleius virilem*, & ne per *leges* quidem ſumere *potuerat*. Recte ergo, pro noſtris etiam hypotheſibus, dubitare potuit, *hiſtoria Livii* fueritne *ſuae*, an potius *priorum* (ut loquitur) *aetati* aſſignanda. Erat cur *ſuae* aetati illam attribueret, quod *poſt ſuos* demum *natales* fuerit abſoluta. Erat praeterea cur *priorum aetati* illam adſcriberet, non modo quod ante *togam Velleii puram* manum illi *Livius* ultimam poſuerit, ſed quod maximam ejus, cum plurium fuerit annorum, partem ſcripſerit, ne quidem adhuc in rebus humanis exiſtente *Velleio*. Bellum quidem [1] *Actiacum*, & *Janum clauſum* in primo hiſtoriae libro memorat *Livius*. Erat quidem proelium *Actiacum Sept*. 2. anni *Varroniani* 723. *Janum* tamen *clauſum* ipſo anno 725. ponit *Dio*. Sed *nupera* admodum ejus erat *memoria*, cum primam hiſtoriae ſcribendae manum admoveret. Nondum *ſecundo clauſus*, quod factum anno 729. poſt bellum *Cantabricum*. Imo *civile* bellum paene ob *oculos*. Inde verba ejus illa in initio, quibus ait ſeſe [2] *feſtinare ad haec nova*, *quibus jampridem praevalentis populi vires ſeipſae conficiunt*. *Ego* (inquit) *contra hoc quoque laboris praemium petam*, *uti me a conſpectu malorum*, *quae noſtra tot per annos vidit aetas*, *tantisper*

1 *Liv*. L. I. c. 19. 2 *Liv*. L. I. Praef.

tiſper certe, dum priſca tota mente repeto, avertam. Itaque anno 725. mox *incunte* opus egregium aggreſſus eſt, quod anno demum 745. abſolverit. Et in *mediam* adeo ejus partem inciderit *Velleii*, pro noſtris rationibus, annus *natalis*. Accurate admodum. Ut recte poſſet dubitare *Velleius*, cui *aetati* hiſtoriam illam concederet, *ſuaene*, an *priorum*.

Primus *Velleio* in militia *equeſtri* gradus praefectura *cohortis*.

§. IX. Conſtituto ergo *natali* noſtri Auctoris anno, jam reliqua ejus *tempora* ſimiliter, pro virili noſtra, diſponemus. Inprimis conſentaneum erat, ut anno urbis 749. & *togam* ſumſerit, & cum toga *militiae tirocinium* inierit, *aetatis* nimirum anno XIV. *abſoluto*; XV. autem *inchoato*. *Equeſtrem* autem, de qua loquitur *Velleius*, *militiam* tribus potiſſimum gradibus diſtinxit *Claudius*[1], ut ſcilicet primo *cohortem*, *poſt cohortem alam*, *poſt alam tribunatum legionis daret*. Ordinis nimirum *equeſtris* adoleſcentes ſemper corporis ſui militibus gregariis *praefecti* erant. Praefecti nimirum *cohortibus* atque *alis*, ut erant *Tribuni* etiam *praefecti* in *legionibus*. Paulo aliter ille, ſub quo *Velleius* militavit, *Auguſtus*. Major erat, ſub illo, praefectus *alae* tribuno *legionis*, ut facile colligitur e *Suetonio*[2]. Id quoque proprium habebant ſub *Auguſto ſenatorum liberi*, quod illis ([3] *quo celerius reipublicae aſſueſcerent*) *protinus virilem togam, latum clavum induere, & curiae intereſſe, permiſerit; militiamque auſpicantibus non tribunatum modo legionum, ſed & praefecturas alarum dederit.* Hi ergo militiam a *tribunatu* ſtatim auſpicabantur, ut nullae proinde fuerint illis *cohortium praefecturae*. Alia erat cauſa adoleſcentum *familiis* etiam *ſenatoriis* oriundorum, ſi tamen *patribus* non fuiſſent orti *ſenatoribus*. His, ut *lati clavi* aetas provectior erat, ita

1 *Suet.* Claud. c. 25. 2 *Suet.* Aug. c. 38. 3 *Suet.* ib.

:a etiam *tribunatus* dilatos fuiſſe, vel ex hoc ipſo loco colligimus. Habere enim, neſcio quid, *ſenatorium* videbatur *proximus* ille militiae *ſenatoriae* gradus, in *equeſtri* militia, *tribunatus*. Inde factum, ni fallor, quod *latus clavus*, (qui *ſenatorum* erat, ut *anguſtus equitum*) *tribunatum* inituris concedi ſoleret, tanquam dignitatis *ſenatoriae* Candidatis. In hac autem claſſe ſe ſignificat fuiſſe *Velleius*. Ait ſe [1] *tribunum militum* congreſſui *Caii* cum rege *Parthorum* interfuiſſe. Ait praeterea, ipſum illum militiae gradum ſe *ante* ſub patre *Vinicii* & *P. Silio* fuiſſe *auſpicatum*. Haec denique agnoſcit fuiſſe *ſtipendiorum* ſuorum *initia*. Quis eſt quin facile inde colligat, ut *tirocinio* ſuo *proximus* fuerit *tribunatus*, novum tamen fuiſſe militiae illius *gradum*, quem proinde olim a tirocinii *primo initio* non fuerat aſſecutus? Quis, inquam, eſt quin & illud videat, novum illum *tribunatus gradum* ſub *Vinicii* patre a *Velleio* fuiſſe ſuſceptum? Neſcio tamen an inde liceat colligere, nondum fuiſſe in *ſenatu patrem Velleii* cum aut *naſceretur* ipſe *Velleius*, aut toga *virili* ſuſcepta *militiam auſpicaretur*. Fieri vix potuit, ut *aetate ſenatoria* non fuerit *pater Velleii*, cum *togam* ſuſciperet filius *virilem*, atque *tirocinium*. Nec vero *mortem* obſtitiſſe, quo minus in *ſenatum* veniret, exinde conſtat, quod *filius* ei in *praefectura* ſucceſſerit. Succeſſit enim ille *patri* [2] anno urbis 757. *exeunte*, cum mitteretur in *Germaniam Tiberius*, cum annum ageret ad minimum *aetatis* XXII. Multis ſane poſt togam *virilem tirociniumque* ejus annis. Nondum tamen conſtat, num tulerit illam *Auguſtus* legem ante *Velleii tirocinium*. Ne quidem illud conſtat, fueritne *pater* Auctoris noſtri, in gente *Velleia*, *ſenatorius*.

§. X

1 *Vell.* L. II. c. 101. 2 *Vell.* L. II. c. 104.

Ab illâ *cohortis* praefectura ad *tribunatum* ann. 752. promotus eſt *Velleius*.

§. X. Erit ergo operae pretium explorare, quae *aetas* fuerit a militia una ad aliam transeundi a *lege* conſtituta. Inde enim *regulas* eliciemus in illorum temporum *chronologia* omni utiliſſimas. *Legem* certe fuiſſe ſub *Auguſto* indicant verba illa *Suetonii*.[1] *Quicquid autem ubique militum eſſet, ad certam ſtipendiorum praemiorumque formulam adſtrinxit, definitis, pro gradu cujusque & temporibus militiae, & commodis miſſionum: ne aut aetate, aut inopia, poſt miſſionem ſollicitari ad res novas poſſent.* Ego *veteris novaeque pubertatis* intervallo primam illam *equitum ſenatoriorum* militiam concluſam arbitror. Ita nimirum, ut *cohortibus* praefecti fuerint, qui a *toga* ſumta mox militiam inierant, usque ad annum *aetatis* XVII. abſolutum, quo olim *toga* ſumi ſolebat; inde militiam aliam, ſeu *legionum* illa fuerit, ſeu *alarum*, inchoarint. Ut enim erant, infra *pubertatem*, puerorum *minorum majorumque* diſcrimina; ſic etiam fuiſſe veriſimile eſt in aetate *adoleſcentiae*, quae a *toga* ſumta pertingit ad annos usque *ſenatorios*. Ita nimirum, ut *prima* aetas illa fuerit quae propius accedebat ad *pueritiam*; alia illa quae cum *pueritia* minorem affinitatem habebat, majorem autem cum *adoleſcentia*. Hoc ſi conſilio *aetatem* illam diſtinxerit *Auguſtus*, conſentaneum erat, ut, ſicut *veteres* olim *pueros* ad annum usque *aetatis* XVII. cenſuerant, proinde a recepto poſtea *pubertatis* anno XIV. ad XVII. *pueris* affiniores quam *adoleſcentibus* jam quoque cenſerentur; inde jam *pubertatis* utrosque tam *veteres* quam *novos* limites egreſſi, *adoleſcentum* magis quam *puerorum*, cenſu venirent aeſtimandi. Id ergo proprium habebant *ſenatorum filii*, ut a *citimis* pueritiae finibus *laticlavium* acciperent,

[1] *Suet.* Aug. c. 49.

rent, tanquam *ſenatores deſignati*, & *virilia* inde munera omnia, nec *alia* etiam quam virilia, capeſſerent. *Aetatem* certe *plenae barbae*, quae a *tertio* coepit, teſte *Macrobio* [1], ſeptenario, anno nimirum XXI. *primus* in *tribunis* exigebat jam *Imperator Hadrianus*. Inde ſuſpicio eſt a *prima lanugine* olim cenſeri ſolitos; quae non longe abit ab anno, de quo diximus, *aetatis* XVII. *Traianum* etiam ab anno XIV. *tribunum* alibi [2] obſervavimus. Propter *militiam* fortaſſe ante *pubertatem plenam* maturatam, & quia *ſenatoris* erat *filius*. Nec ſane *plenam* pubertatem ante annum *illum* cenſebant veteres, etiam illi qui *pueritiae* finem aliqualem in anno XIV. agnoſcebant. *Graecos* annorum XIV. vocaſſe παῖδα, μελλέφηβον autem XV. dein XVI. ἔφηβον, tum XVII. ἐξέφηβον ait *Cenſorinus* [3]. Cum tamen *veteres* illi *Graeci* ab anno XVII. *completo* pubertatem arceſſerent *militarem*. Etiam apud *Romanos juniores*, quorum mores habemus in corpore *juris civilis* hodierno, *plena pubertas* non habetur ante annum *aetatis* [4] *XVIII. labentem*, ut exiſtimo. Non ea ſcilicet quae ſatis eſſe cenſetur ad *adoptiones*, & nomen *patris* cum *decoro* ſuſtinendum. Annus ille quo *pater filium*, etiam *adoptitium*, praecedere debuerit, annum ad minimum *XVII completum* ſupponit, quo *filius* anno patris *XVIII. editus* potuerit a patre *generari*. Nec ſane anno *XIV. filii* eſſe poterant, cum ne *matrimonia* quidem ante aetatem illam in moribus fuerint *legitima*. Vim certe *generandi* a *prima lanugine* populariter aeſtimabant. Inde *pueri* [5] olim *inveſtes* dicti, *adoleſcentes* autem *veſticipes*, a *lanuginis* hujus quaſi *veſtimento*, quarum ſane vocum

1 *Macrob.* Somn. *Scip.* L. I. c. 6. 2 *Prael.* IV. ad *Spart.* Adrian. §. 5. 3 *Cenſorin.* c. 14. 4 Vid. *Lindenbrog.* ad *Cenſorin.* c. 7. 5 *Feſt.* verb. *pubes* & verb. *veſticeps.*

cum uſus erat ad *pueritiam* illam *antiquiorem*, pro ſermonis etiam antiquioris uſu, potiſſimum referendus. Sic erat merito cur, *recepta* licet paſſim annorum *XIV. pubertate*, *antiquioris* tamen *ratio* haberetur aliqua, ſaltem in diſtinguendis *adoleſcentiae militiis*. Huc enim fere ſpectabant omnes illae *civium* in tabulas *cenſuales* publicas, pro *aetatum* ratione, deſcriptiones, ad uſus nimirum *militares*. Ita a *cohortis praefectura* ad ſuperiorem illum, quem appellat, *tribunatus* gradum, anno *aetatis XVII. abſoluto*, urbis labente *Varroniano* 752. aſcenderit *Velleius*. Sic illo ipſo anno, ſub *patre Vinicii*, vel potius fortaſſe *patruo* (*M.* enim *Vinicio* legebatur in MS. ſi *Burerio* credimus, cum *pater Vinicii*, ad quem ſcribit, *conſulis* conſul ipſe fuerit *P. Vinicius* anno *Varroniano* 755. ſed *aliam* MS. lectionem, quaeque *priori* ſententiae faveat, repraeſentat *Rhenanus*) & *P. Silio militiam* illam fuerit [1] *auſpicatus*, in *viſendis*, ut videtur, *provinciis* poſitam, ut recte fortaſſe obſervavit Cl. *Heinſius*. Sic etiam commode interpretari poſſumus, quod dixerat *Velleius*, congreſſum illum *Caii* cum *Parthorum* rege ſub *ſtipendiorum* ſuorum *initia* contigiſſe. Nempe ut *ſtipendia* non *militiae* ſuae *ſimpliciter*, ſed *tribunatus*, intellexerit; & recte *tribunatus* ſuperiori anno ſuſcepti *initiis* congreſſum illum aſſignaverit. *Prima* enim *initia* militiae ſuae non intellexiſſe, id vero tum e re ipſa, tum e verbis *Velleii* manifeſtum eſt. E *re* quidem *ipſa*, quod militiam nullam legamus *decennali* minorem: e *verbis* autem *Velleii*, quod *novum* ſibi fuiſſe innuat, nec a *militiae* ſuae *origine* ductum, honorem *tribunatus*. Procedet interim nihilominus de *ſtipendiorum initio* ac *fine* prior illa noſtra argumentatio, quod *decimi ſtipendii*, quo numero nul-

[1] *Vell.* L. II, c. 101.

nullus erat minor; *initium* aliunde numerare quam ab anno a nobis aſſignato non potuerit, ſi quidem *exitum* illo anno habuerit, quo ponitur ab ipſo *Velleio*.

Cum *tribunatu* accepit *Velleius* etiam *laticlavium*.

§. XI. Erant autem e *tribunis anguſticlavii* alii, alii *laticlavii*. Patrem ſuum *Suetonium Lenem* bello *Othoniano tribunum anguſticlavium* memorat filius [1] *Suetonius* hiſtoricus. *Minorem* hunc fuiſſe *tribunum*, & ex *labore* provenire ſolitum, teſtatur *Vegetius* [2]. Nempe ex *labore* propterea; quia non ex *natalibus*; qualis erat ille *tribunatus*, de quo agimus, familiarum *ſenatoriarum*. Erat itaque *minor* iſte *tribunatus* ordinis duntaxat *equeſtris*, cujus nimirum *ordinis* inſignia erant in *anguſticlavio*. Et *praemii* loco concedi ſolebat illarum familiarum militibus, quarum nondum ullae fuiſſent *imagines*. Nondum tamen illis *jus* erat petendi honores *ſenatorios*, niſi *laticlavium* praeterea a principe impetraſſent. Sic *latum clavum* *Sexto* ſuo *Euritio* impetravit *Plinius* [3] junior, tum deinde primum quaeſturae honorem ſenatorium. Sic nullum erat *lati clavi* jus in ipſo hoc *minori tribunatu* Aliter ſe res habebat in familiis *nobilibus*, & *imaginum* jure inſignitis. His *tribunatus* ipſe *laticlavius* erat. *Laticlavii* [4] mentio in *Suetonii Nerone*; *tribuni* [5] etiam *laticlavii*, in ejusdem *Domitiano*. Nempe per militiam hanc, quam dixi, ad honores *ſenatorios* adſpirabant *ſenatoriarum* familiarum adoleſcentes, qui tamen nondum *aetatem* attigerant *ſenatoriam*. Sic illi nimirum ut non eſſent tamen antea in *ſenatum* adlegendi quam *ſtipendia* legitima abſolviſſent. Hoc nos docent [6] *Seneca* atque [7] *Epictetus*: De-

1 *Suet*. Oth. c. 10. 2 *Veget*. L. II. c. 7. 3 *Plin*. L. II. Ep. 9. 4 *Suet*. Nero c. 26. 5 *Suet*. Dom. c. 10. 6 *Senec*. Ep. 47. 7 *Epictet*. ap. *Arrian*.

Dedit tamen *latus clavus*, ut minus *ſenatum* ipſum, at *jus* tamen *petendi* honores *ſenatorios*. Itaque antea *latum clavum* induebant quam *admitterentur* in *ſenatum*, tunc ſcilicet, cum ipſum inirent *tribunatum*. Itaque *ſenatorum filii* (quos mox a toga *virili* ornatos *laticlavio* fuiſſe diximus) *tribunatus* deinde *legionum*, *alarumque praefecturas* capeſſebant, teſte *Suetonio* [1]. Ita locum in *horum* militia nullum habebat prior illa *tribunatu* praefectura *cohortium*. Reliqui familiarum *nobilium* adoleſcentes, quorum *patres* non fuiſſent in *ſenatu*, militiam ſuam *equeſtrem* a *cohortium praefecturis* auſpicabantur, nec *laticlaviam* proinde *veſtem* induebant ante *tribunatum*. Ita *Julium* illum *Calvaſtrum* (quem *tribunum laticlavium* appellat [2] *Suetonius*) *Dio* [3] *ait* κεχιλιαρχηκέναι ἐς βυλείας ἐλπίδα. *Et ſenatui praedeſtinatum* dicit princeps apud [4] *Caſſiodorum*, cui *laticlaviam dignitatem* ipſe contuliſſet. Itaque *ſpem* fecit *ſenatus* laticlavium *ſenatoribus deſignatis*, nondum tamen in *ſenatu* conſtitutis. Et hac ipſa *tribunatus* militia *laticlavium* acceperunt adoleſcentes nobiles *ſenatus candidati*. Sic intelligimus ut *laticlavium* illum a *Suetonio* in *Neronis* vita memoratum (quem *Julium Montanum* fuiſſe docent [5] *Tacitus* & [6] *Dio Xiphilinianus*) eundem βυλευτὴν appellet idem ipſe [7] *Dio*. Habebant enim nonnulla *ſenatus jura ſenatores* illi etiam *deſignati*, ut certum eſt habuiſſe alios qui ad *conſulatum* aut *praeturam*, alioſve honores *curules* atque *ſenatorios*, fuiſſent ſimiliter *deſignati*. Veriſimile eſt *locum* illis fuiſſe in *ſenatu* ſine jure *ſententiae* vel *ſuffragii*. Sic enim olim aderant in ſenatu *pueri* [8] etiam *ſenatorii* in *toga* etiam *praetexta* ante tempora *Papirii* Prae-

1 *Suet.* Aug. c. 38. 2 *Suet.* Dom. c. 10. 3 *Dio* L. LXVII. 4 *Caſſiod.* Var. 5 *Tacit.* Ann. XIII. 25. 6 *Dio Xiph.* in Neron. 7 *Dio* L. LXI. 8 *Gell.* Noct. Att.

Praetextati. Aliter autem *laticlavium* accipiebant qui *merito* ſuo id conſequebantur, quam illi; quibus hoc ipſo nomine debebatur, quod *ſtirpe* eſſent oriundi *ſenatoria.* Praemium *meritorum* dedit per *codicillos* ipſe *princeps. Nobiles*, ubi *tribunatum* attigiſſent, *domi* etiam *laticlavium*, ſine *codicillis*, induebant, quod ſcilicet illis *tribunatus* ipſe *Laticlavii jus*, pro *legum* receptarum inſtituto, conferret. Hoc nos docet, ni fallor, alicubi *Plinius* [1] junior. Hac erat noſter in claſſe *Velleius*, qui proinde quo anno *tribunatum* accepit, eodem etiam & *laticlavium* acceperit.

Tribunatus Velleii Caſtrenſis qualis.

§. XII. Erat praeterea *Velleio* in hoc *equeſtris militiae tribunatu* ſuperior poſtea gradus. Prius enim quam cum *Tiberio* mitteretur in *Germaniam*, ait ſeſe *caſtrorum* [2] etiam *tribunatu* functum. Non certe hoc in loco, ut opinor, innuit priorem ſuum *tribunatum* non fuiſſe *Caſtrenſem.* Quaſi nimirum fuiſſent illo *Velleii* aevo, quae poſtea erant receptiſſimae, in *ſatellitio* principis militia alia *armata*, alia *non armata*, quod ſcilicet omnes domus *Auguſtae ſatellites* communi nomine *milites* appellarentur. Sed vera erat, ut videtur, illis temporibus *decennis* illa *militia*, quae ad *ſenatum* neceſſaria erat. Verae illae *cohortium praefecturae*, veri *legionum tribunatus*, *alarumque equeſtrium.* Itaque *caſtrorum* nomine intellexiſſe ſuſpicabar *Velleium*, caſtra *praetoria*, quae ſolebant *caſtrorum* nomine ſimpliciter uſurpato deſignari. Solebant certe *milites gregales* a militia *legionum* ad militiam *praetorianorum* promoveri, habituri deinde & *ſtipendium* auctius, & *pauciores* ad honeſtam miſſionem honeſtius (ut videtur) *emeritum.* Id cum locum habuerit in militia militum *gregalium;* erat profecto

1 *Plin.* Epiſt. 2 *Vell.* L. II. c. 104

fecto conſentaneum ut locum ſimiliter habuerit in *tribunis*. Ita *praetorianorum* etiam *tribunatus* honeſtiores fuiſſe veriſimile eſt, & melioribus *ſtipendiorum* conditionibus. Ut proinde in honore ſuo poſuerit *Velleius* quod a tribunatu *legionariorum* ad *praetorianorum* tribunatum fuerit evectus. Nec erat certe a veterum ſermone alienum ut militia *praetoriana caſtrenſis* nomine proprio ſuo quodam jure deſignaretur. *Caſtra* illi *ſtativa* ad urbem habebant in via [1] *Nomentana*, *caſtra* vulgo ſimpliciter appellata. Poſtea deinde receptiſſimum erat ut Imperatoris mobile *ſatellitium*, & *caſtra* Latine, & Graece στρατόπεδον audiret. Non ab aliis certe *caſtris* quam his ipſis ; de quibus agimus ; *praetorianorum*. Sed nondum profecto *ulla* erant, cum locum illum obiret *Velleius*, *caſtra* illa *praetoriana*. *Satellitium* quidem principis inſtituerat [2] *Auguſtus*, ſed *vagum* & per multa loca diſperſum *municipiorum ipſiusque urbis*, & *ſine caſtris*, teſte *Suetonio*. In *caſtra* poſtea coëgit, *Sejani* conſilio, [3] *Tiberius*. De aliis ergo *caſtris*, ni fallor, non multum tamen a *Roma* diſtantibus, intelligendus eſt *Velleius*. *Caſtrorum* autem *tribunatus* ille propterea appellari potuit, quod & in *caſtrametationis* diſciplina verſatus fuerit, & quod ad *munera caſtrenſia* obeunda illum obligarit.

Illum inivit *Velleius* an. 754 tenuitque ad an. 757.

§. XIII. Quo vero *tempore* honorem illum novum conſecutus noſter fuerit, de eo paucis diſquirendum erit. Illud certum ; medio alicui anno aſſignandum eſſe inter annum urbis *Varronianum* 753. quo *Caio* ſe in *Oriente* teſtatur adfuiſſe *Velleius*, & 757. quo

1 *Suet.* Ner. c. 48. 2 *Suet.* Aug. c. 49. *Dio* L. LV. ann. 758. 3 *Suet.* Tib. c. 37. *Tacit.* Ann. IV. 2. *Vict.* de *Caeſ.* in Tiber.

quo *Tiberium* nuper *adoptatum* eſt comitatus in *Germaniam*. Priori anno *unicum* memorat *tribunatum*, & in eo quoque *ſtipendiorum* duntaxat *initia*, non taciturus proculdubio novam aliquam, ſi quam habuiſſet, honoris acceſſionem, vir (ut ex hoc ipſo opere conſtat) honorum ſtudioſiſſimus. Poſteriori autem anno ſe hoc *tribunatu caſtrorum* jam antea functum fuiſſe teſtatur. Si quidem *tribunatum caſtrorum praetorianorum*, pro exemplo *militum* poſtea *praetorianorum* dediſſet *Auguſtus*; ſic *duo* fuiſſent, ad minimum, anni in *legionario tribunatu* neceſſarii, priusquam poſſet ad *tribunatum praetorianorum* aſcendere. Sic anno 754. *caſtrorum* illum *tribunatum* adeptus fuiſſet. Atqui jam oſtendimus ita nullam fuiſſe his temporibus diſciplinam *praetorianorum*, ut ne quidem fuerint *caſtra praetoriana*. Et tamen illum ipſum eundem *annum* fuiſſe puto, quo *novum* illum *caſtrorum tribunatum Velleius* conſecutus fuerit; & *bina* adeo *ſtipendia* in priori *legionum tribunatu* ſatis fuiſſe ad ſecundum hunc *caſtrorum tribunatum*, ad eundem plane modum quo ſe res habebat in diſciplina militum *gregalium* atque *praetorianorum*. Eo ſane facit quod *duos* ille duntaxat numeret ſuos in *priori tribunatu* duces, patrem *Vinicii* vel patruum, & *P. Silium*, *ſingulos*, ut videtur, *annuos*. Certe *biennes* eſſe vix poterant. Sic enim illum tenuiſſent ad annum usque 756. nec locum ullum reliquum feciſſent *tribunatui caſtrorum* explendo ante annum 757. quo *Tiberium Velleius* comitatus eſt in *Germaniam*. Sed ſi *annuos* illos ſupponamus, ſic omnia ſatis accurate reſpondebunt. Sic enim ab *Anno* 752. ad 753. ſub *patre Vinicii* meruerit *Velleius*. Ab *anno* autem 753. ad 754. ſub *P. Silio*. Sic quidem ille, ut *ſecundus* ejus ſub *Silio* annus antea coeperit, quam *Caius Caeſar* cum *Partho* congrederetur. Nec enim a Kalendis *Januariis* iniri ſolebant munera *provincia-*

*** *** *lia*

lia. Sed *vere* ineunte, & *mari libero* itinera plerumque auſpicabantur. Tempus vero quo munere defungi oportebat, nec a *deſignatione* ſupputabant, & ne quidem ab itineris *initio*, ſed ab eo usque *tempore*, imo *die*, quo in *provinciam* appellebant, ut e *Ciceronis* provincia *Cilicienſi* manifeſtum eſt. Sic annis civilibus *mediis incipere* ſolebant, atque *deſinere* anni munerum publicorum militarium. Olim certe mitti in *provincias* ſolitos etiam *privatos*, qui provincias *viſerent*; teſtem habemus apud [1] *Tacitum*, *Thraſeam Paetum.* Sic etiam ſub principibus, ut erant principibus ſui *Curioſi*, qui *Caeſaris* nomine *provincias Caeſaris* viſitabant; ita *populi provincias* privatos fuiſſe qui *populi nomine* viſitarent, eſt ſane veriſimillimum. Id quoque conſentaneum erat, ut aliis [2] *populi* magiſtratibus, ſic etiam his *provinciarum* viſitatoribus, tempus fuiſſe *annuum.* Nec ſane aliae fuiſſe videntur quam *populi* provinciae, quas viſitavit cum ſuis ducibus *Velleius.* Erat certe *populi Macedonia*, his ſaltem *Auguſti* temporibus, quo etiam ordine cenſetur a [3] *Dione.* Erat, inquam, cum illa pariter *Achaia*, usque ad tempora *Tiberii*, annumque aerae *Varronianae* 768. Tum primum *Caeſari* traditas, & e [4] *Tacito* diſcimus & [5] *Suetonio.* Aſtipulatur etiam [6] *Dio*, tantummodo de *Achaia* alibi [7] dubius, num & illam *Tiberius*, una cum *Macedonia*, a *populi* jure ad ſe tranſtulerit. In eo certe dubius non eſt, quin utramque *populo* aſſignarit *Auguſtus*, cum primam provinciarum diſtributionem faceret, anno nimirum urbis 726. diu ante hunc annum, de quo agimus, *Velleii.* Proinde *ambas* rurſus *populo* reddidit *Claudius*, *Dione* ibidem, ubi ſupra,

1. *Tacit.* Ann. XV. 21. 2 *Dio* L. LIII. 3 *Dio* L. LIII. an. 726. 4 *Tacit.* Ann. I. 76. 5 *Suet.* Claud. c. 25. 6 *Dio* L. LX. 7 *Dio* L. LVII.

ſupra, teſte & *Suetonio*. *Aſiam* praeterea a ſe peragratam teſtatur *Velleius*, *proconſularem* ſcilicet, quam vel exinde conſtat *populi* provinciam fuiſſe, cum *proconſules* illarum provinciarum peculiari quodam jure proprios faciat *Dio*,* qui etiam illam in *populi* provinciis verbis recenſet diſertiſſimis. Aliam ille *provinciam* nullam nominat, excepta *Thracia*, quae jam neutrius erat, ſed *Regulorum*, populo *Romano* amicorum. Itaque qui *populi* provincias viſitarunt *Velleii* duces, *tempus* etiam adminiſtrationis habuerint oportet, pro *populi* more, *annuum*. Etiam *Orientis provincias* in *utroque maris Pontici latere* a *Velleio* luſtratas *populi* fuiſſe veriſimillimum eſt. *Bithyniam* certe & *Pontum finitimam populo* attributas teſtatur *Dio*. Et aliunde veriſimile eſt *prioris tribunatus* non magnam fuiſſe moram. *Prior* ille *tribunatus* certe ſub *ducibus* illis fuiſſe videtur, quibus non *una* aliqua *provincia* credita fuerit, ſed *multae* potius *viſendae* atque *luſtrandae*. Nec proinde ulla eſt neceſſitas cur illum *annorum* plusquam *duorum* fuiſſe ſupponamus. Ita ſane loquitur *Velleius*, quaſi poſt illud *Caii* cum *Parthorum* rege colloquium, rebus deinde *aliis* ejusdem, poſt provincias luſtratas, non interfuerit. *Conſulatum* ille anno ſequenti 754. inivit, cujus tamen nulla mentio in *Velleio*. Sic etiam de *Tiberii* ¹ *reditu*, qui anno rediit 755. quaſi *laetitiae*, qua receptus eſt, *incredibilis* ipſe teſtis fuiſſet oculatus. Et quidem *Roma* illum miſſum fuiſſe conſtat, cum *Tiberio* comes daretur in *Germaniam*. Nec ſane *provinciarum*, poſt *Caii* illud colloquium, mentionem ullam facit ante expeditionem *Germanicam*. Itaque niſi nos fallant noſtrae conjecturae, *tribunatum* illum *Caſtrenſem* tenuerit ab anno 754. ad 757. Sic juſtum impenderit ſecundo militiae gradui *quinquennium*,

¹ *Vell.* L. II. c. 103.

nium, *duos* nimirum annos *tribunatui legionario*, *tres* autem reliquos *tribunatui caſtrorum*. Firmant praeterea ſupra dicta, quae alibi [1] de *Graecorum* diſciplina militari obſervavimus. Habebant illi leviorem quandam militiam in περιπόλοις. Et quidem ipſam, ut fuit prior ille, pro noſtris hypotheſibus, *Velleii tribunatus*, *biennem*. Imo eadem, qua nos etiam *Velleium* fuiſſe ſupponimus, *aetate*. Coepit enim illa a receptae apud *Graecos* pubertatis, *fine*, anno nimirum *aetatis* XVII. tenuitque ad finem anni XIX. Iisdem plane limitibus, quibus etiam nos *priorem* illum *Velleii* tribunatum concluſum fuiſſe exiſtimamus. Nec ſane abhorrebant ab illa *praeſidiorum limitaneorum* apud *Graecos* περιπολείᾳ res etiam a *Velleio* in priori illo *tribunatu* geſtae. *Provinciarum* enim *limitanearum* luſtratio quid aliud, quaeſo, erat, quam illa ipſa *praeſidiorum limitaneorum* περιπόλεια? Sic nempe accurate noſtris rationibus reſpondet hujus militiae *tempus*, ſi quidem hic *Romani Graecos*, quod in plerisque aliis ſolebant, fuerint imitati.

Horum omnium honorum *tempora a legibus* conſtituta fuiſſe videntur.

§. XIV. Digna porro, quae expendantur, arbitror *Velleii* illa in hac cauſa verba: *Hoc* (inquit) *tempus me, functum ante tribunatu caſtrorum, Tiberii Caeſaris militem fecit. Quippe protinus ab adoptione miſſus cum eo praefectus equitum in Germaniam ſucceſſor officii patris mei, coeleſtiſſimorum ejus operum per annos continuos IX. praefectus aut legatus, ſpectator, & pro captu mediocritatis meae adjutor fui.* Id innuit nimirum, ut puto, neceſſarium quendam fuiſſe in his honoribus nexum, & *tempus*, pro ſuperiori illa, cujus meminit *Suetonius*, *Auguſti* diſpoſitione, *legitimum*. Ita nimirum ut *tribunatu* functus dici non potuerit, niſi *tempus* tribunatui univerſo conſtitu-

tum

1 Prael. V. ad Sp. Adrian. §. II.

tum expleviſſet; ut, praeter *tribunatum legionum*, alius ille *tribunatus caſtrorum* fuerit etiam neceſſarius; ut tribunatu *utroque*, functus tum demum fuerit novae illi *equitum praefecturae* maturus, & per *legem* idoneus; ut denique hoc ipſo tempore *ſtipendia tribunatus* expleverit, ut jam *caſtrorum* illo *tribunatu* functus, *Tiberii* deinceps *miles* eſſe poſſet. Has enim ſibi gratulatur συντυχίας, & pro bono quaſi omine habere videtur ipſe mirus adulandi artifex, quod *temporum* ſuorum *legitimorum* rationes ita cum *Tiberii* expeditione *Germanica* concurrerint, ut integrum ei fuerit rerum a *Tiberio* in *Germania* geſtarum illo *novennio* omnium vel *teſtis* eſſe, vel *particeps*. Alioqui nulla fuiſſet illi neceſſitas honores *olim* a ſe geſtos commemorandi, niſi quatenus viam ſtruebant ad ultimam illam, quam ſub *Tiberio* geſſit, militiam. Hic ergo, ſi *Vellei* mentem aſſequimur, ita *legitimi* fuerint illi adoleſcentum *ſenatoriorum*, dum in ordine *equeſtri* eſſent, *honores*, & *honorum tempora*, *ſtipendiorumque* in honore unoquoque *numerus*. Sic erunt noſtrae illae obſervationes, non in hiſtoria *Velleii* ſola, ſed in coaeva illorum temporum *chronologia* univerſa, utiliſſimae.

Tribunatus ille poſterior *caſtrenſis* opponebatur *beneficiario*. Praefectura *equitum* eadem, quae *alae*.

§. XV. Erat enim certe *praefectura* illa *equitum* idem militiae *gradus* cum eo, quem *alae praefecturam* dixerat *Suetonius*. Cum eo nimirum idem qui *tertius* erat in militia *equeſtri*, & cui *ſenatoriis* adoleſcentibus non alia lege locus erat, niſi ante functi fuiſſent *tribunatu*. Pro *lege* ſcilicet *Auguſti*, ſub quo vixit militavitque *Velleius*, qui *tertium* locum *illi* praefecturae dedit, cui *ſecundum* poſtea a *Claudio* datum obſervavimus. In eam enim ſententiam addit praeterea [1] *Suetonius*, *ne quis expers caſtro-*

1 *Suet.* Aug. c. 38.

ſtrorum eſſet, binos plerumque laticlavios praepoſuit ſingulis alis. Cum ait *laticlavios alis* fuiſſe praepoſitos, exinde facile colligitur, *tribunatu* fuiſſe defunctos, cum non antea *laticlavium* accipere ſolerent, quam fuiſſent in *tribunatu.* Ait praeterea factum hoc ab *Auguſto* eo conſilio, ne quis *expers caſtrorum* eſſet. Inde etiam & illud intelligimus, quam accurate invicem reſponderint *alarum* illae in *caſtris* praefecturae, & *tribunatus* eas praecedens, ſimiliter & ipſe *caſtrorum.* Fierique adeo poteſt, ut *prior* ille *tribunatus*, qui *caſtrorum* non fuit, *beneficiarius* duntaxat fuerit, cum *immunitate* a *muneribus caſtrenſibus.* Inde fortaſſe factum ut, praeter *tribunatus* illos priores *beneficiarios*, neceſſarii fuerint praeterea *tribunatus caſtrorum*, quibus imbuerentur nobiles adoleſcentes diſciplina *munerum caſtrenſium.* Et ſuum tamen uterque *tribunatus* uſum habebat in diſciplina reipublicae. Inſerviebat *tribunatus beneficiarius otio* illi, quod *ſtudiis* forenſibus *Juris*, *Oratoriae*, *Judiciorumque*, impendendum erat ab illius etiam ampliſſimi ordinis adoleſcentibus, ut *ſtipendia* interim ad locum in *ſenatu* capeſſendum neceſſaria nihilominus procederent. Ne tamen rerum *militarium* plane rudes ad clavum reipublicae admoverentur, cautum eſt ne *ſolus* ille qui *muneribus* militiae *vacaret* tribunatus ad locum in *ſenatu* ſufficeret, ſed alii accederent praeterea *tribunatus* anni *veris* officii *tribunitii* & *caſtrenſis muneribus* impendendi. Et quidem *tribunatus* iſtiusmodi *beneficiarii*, quique *munere vacaverit*, mentio occurrit apud [1] *Ciceronem*, ne juniora addam *Velleio* teſtimonia. Nominabantque etiam in libera republica magnam *tribunorum* partem *Imperatores ducesque* exercituum. Inde *conſulum* legimus *beneficiarios*, nec illorum tantummodo, ſed praeſidum

1 *Cic.* Ep. ad *Q.* fratr.

dum etiam *provincialium*. Penes illos erat, *tribunos* a ſe deſignatos a *muneribus* excuſare. Ita non *milites* duntaxat *gregales*, propter *praemia honeſtasque miſſiones*, ſed *tribunos* etiam propter *munerum vacationes*, habebant ſibi obnoxios, *veteranos*, *beneficiarios*, *evocatos*, Redibant enim ad militiam, duce revocante, miſſi olim *veterani*, nulla jam cogente *lege*, ſed veterum duntaxat *beneficiorum* gratitudine. Nec alia, ut puto, cauſa nominavit *Velleius*[1] ſuos in hoc tribunatu *duces*, patrem *Vinicii*, ad quem ſcribit, conſulis *Marcum*, & *P. Silium*, quam hac ipſa *gratitudinis*. Inde illa cum *Vinicio* conſule neceſſitudo. Inde & illa cum *A. Licinio*[2] *Nerva Siliano Publii*, ſub quo meruit, *Silii filio*, cujus *mentioni locum* ſe *quaeſiſſe* fatetur ipſe, *juſtoque* tribuit *ſine mendacio candori*. Nam & *poſterorum* caritatem conciliabant iſtiusmodi *deceſſorum beneficia*. Itaque *beneficiarium* ſuum illum fuiſſe *tribunatum* his, ni fallor, indiciis prodit ipſe *Velleius*. Optimeque ſane reſpondet *Graecae Epheborum militiae* domeſticae, quaeque *patriae* fines egreſſa non fuerit, *tribunatus* ille, de quo agimus, non *caſtrenſis*, ſed *beneficiarius*. Fecitque *otium* ſtudiis fori, non minus ad rempublicam tractandam neceſſariis, quam fuerint illa *militiae*. Inde conſentaneum erat ut *vacationem* illam a *muneribus* tam *brevi* ſpatio concludendam non *permitterent* tantummodo, verumetiam in *legem* verterent. Supererant enim inter *Graecae Romanaeque pubertatis* fines *anni* aliquot, *ſtudiis* hiſce tam utilibus etiam ipſi non inutiles. Poteſt itaque hoc etiam modo intelligi *caſtrorum tribunatus*, rectiusque quam de *tribunatu praetoriano*. Ne quidem hic nocebit rationibus noſtris, quas dedimus, *Chronologicis*. Illud certum, hoc *urbis* anno *Varroniano* 757. *finem* fuiſſe

1 *Vell.* L. II. c. 101. 2 *Vell.* L. II. c. 116.

fuiſſe *tribunatus Velleii caſtrenſis* univerſi, *initium* autem *militiae novae*, quam obierit ſub *Tiberio. Non* [1] *diu Tiberium poſt adoptionem in urbe* dicit *moratam* fuiſſe *patriam*, ſed *protinus in Germaniam miſiſſe.* Et ſe etiam teſtatur hoc ipſo tempore *Tiberii Caeſaris militem* fuiſſe factum, & *protinus ab adoptione miſſum cum eo praefectum equitum* fuiſſe in *Germaniam. Tiberii* adoptionem eo in loco, ni fallor, intelligit; non autem *ſuam Velleius*, ut aliquando ſuſpicatus ſum, e gente, in qua natus fuerit, *Magia.* Non aliter potuit, ut oſtendimus, *per annos continuos IX. Tiberii ſpectator* fuisſe aut *adjutor*, ſi *ſcrior* ejus illa fuerit cum *Tiberio* militia. Potuit fortaſſe *triumpho Tiberii* ſpatium illud terminari, & de *coepto novennio* duntaxat intelligi, cum certe ultra annum *urbis 765. triumphus* ille differendus non ſit. Illud certum, poſt *triumphum*, nunquam deinde in *Germaniam* rediiſſe *Tiberium.*

Legati legionum non alii illis temporibus, quam tertii, ad minimum, anni ſenatores.

§. XVI. Manſit ergo *Velleius* in hoc *tertio* militiae gradu *biennio*, usque ad *equeſtris militiae* finem. Anno autem urbis 759. expletis ſtipendiis, *Roma* adeunda erat ad petendam *quaeſturam.* Redierat autem ſub finem anni 758. *finitis aeſtivis*, in urbem *Tiberius*, & cum eo fortaſſe *Velleius.* Sed major imminebat ſub initium anni 759. belli moles, deficiente cum ſuis *Marcomannis Maroboduo*, & *Pannonia* quoque univerſa atque *Delmatia.* Manſit autem aliquantiſper poſt *Tiberium*, ut videtur, in urbe *Velleius quaeſturae* hujus anni *comitiis* candidatus. *Deſignatus quaeſtor partem exercitus ab urbe traditi ab Auguſto perduxit ad filium ejus*, jam ſcilicet *antea* reverſum in *Germaniam.* Hunc *ſpe-*

[1] *Vell.* L. II. c. 104.

ſpecioſi miniſtri locum appellat ipſe [1] *Velleius.* In eo ſe, *necdum ſenatorem*, *ſenatoribus aequatum* fuisſe dicit, nec *infimi* in ſenatu ordinis illis, ſed *deſignatis* etiam *tribunis.* Nondum erat nimirum *ſenator*, qui nondum *quaeſtor* erat, ſed ad *quaeſturam* duntaxat *deſignatus.* Hoc tamen *miniſterium* ſuum ita *ſenatoribus* proprium fuiſſe innuit, ut ne quidem *quaeſtoribus* credi antea ſoleret, quam etiam ipſi ad ſuperiorem *tribunatus* in ſenatu gradum fuiſſent ad minimum *deſignati. Primum* nimirum in *ſenatu* annum *quaeſtura* ipſa occupavit, *ſecundum provincia quaeſtoria.* Ita factum, ut non ante *tertium*, ex quo in *ſenatum* admiſſi fuiſſent, annum, *novum* illum, quem tantopere depraedicat *Velleius*, honorem capeſſere poſſent vel *ſenatores.* Tunc etiam ea lege, ut nullam paſſi fuiſſent in *tribunatu* ambiendo repulſam. Quae vero erat illa in homine *ordinis* jam *equeſtris* tam *ſpecioſa* militia? Quod ſcilicet *exercitus partem* duxerit. Num igitur *cohortes alasque*, quibus *equeſtres* praefectos fuiſſe diximus, pro *exercitus* proinde *partibus* non habendas eſſe cenſebimus? Erant illae proculdubio *remotiori* quodam *ſenſu*, exercitus partes. *Propiori* tamen ſenſu *legionum* potius *auxiliorumque*, quam *exercitus* partes erant appellandae, qua nimirum in uno cum *legionibus cenſu auxiliares* etiam veniebant intelligendi. Num ergo *legionem* fuiſſe cenſebimus, quam ad *Tiberium* duxerit *Velleius*, *partem* nimirum *exercitus conſularis*, qui *duabus*, ad minimum, conſtare ſolebat *legionibus*? Hoc proculdubio voluit *Velleius.* Erat tamen, fateor, cur, id ne verum eſſet, aliquando dubitarem, quod proximo a *quaeſtura* anno tum demum ſe *legatum ejusdem* ad eundem *Tiberium* miſſum fuiſſe teſtaretur. Innuens, ut exiſtimabam, nondum ſe, cum an-

[1] *Vell.* L. II. c. III.

antea mitteretur in *Germaniam*, fuiſſe *legatum*. Quod ſi *legatus* nondum fuiſſet, *legio* integra eſſe vix potuit, cujus *praefectus* alius fuiſſet a *legato*. Sin *legionis pars* duntaxat fuerit *pars* illa *exercitus*, cui praefuit *Velleius*, ubinam quaeſo *ſpecioſum* illud erit *miniſterium*: ubinam honor plusquam *equeſtris*, & plane *ſenatorius*? ubinam dignitas *quaeſtura* ipſa *ſuperior*, & *tribunatui plebis* par, ſaltem *deſignato*? An quod *legionis partem*, ad *Caeſarem* tamen, ducere nemini licuerit, praeterquam *tribunitio ſenatori*? Habebant ſane illius rationem Veteres, *ad quem* mittendus eſſet nuncius, in *nuncii* dignitate, quod multis probari poſſet, ſi opus eſſet, exemplis. Quid ſi etiam *legionem integram*, abſente *legato*, ducere licuerit *primae cohortis tribuno*? Et tamen *primae* cohortis *tribunus* nemo fieri poſſet, qui *tribunatu plebis ſenatorio*, ad minimum *deſignato*, non ante fuisſet inſignitus? Sic omnia optime cohaererent. Praecedebat enim *prima cohors* alias & *numero* (*Vegetio* [1] recte) militum, & *dignitate*. Et *milites* habuit ſeleſtiſſimos, & *numerum* eorum *duplo* fere, quam aliae, majorem. Et *pignora* habuit omnium cariſſima, *Legionis Aquilam*, & *Principis imaginem*. Proinde conſentaneum eſſe potuit, ut *tribunum* habuerit tam *aetate* reliquis, quam etiam *dignitate* celſiorem. Itaque cum aliis *cohortibus tribuni* ſufficerent, *aetate* pariter atque *ordine* duntaxat *equeſtres*; in hoc *primae cohortis tribuno* congruum eſſe potuit, ut, praeter *ordinem ampliſſimum*, *aetas* praeterea eſſet *ſenatoria*. Sic enim *reliquis tribunis* cum auctoritate praeeſſe potuit, tam *anguſticlaviis* quam *laticlaviis*, ſi & *ordine* anguſticlaviis, & laticlaviis *aetate* fuiſſet ſuperior. Sic etiam locum *abſentis legati* ſupplere, ſi quid haberet in ſe eximium, quo neceſſaria poſſet in

1 *Veget.* L. II. c. 6.

in reliquos tribunos *auctoritas* conciliari. Quod ſi *ſenatorium* illum fuiſſe oporteret; inde praeterea intelligeremus, cur *tribunatus* ille *plebis*, qui hoc tempore *ſenatorius* erat, fuerit in *tribuno* illo, de quo agimus, *cohortis primae*, neceſſarius. Exigebat hoc in primis *nomen* commune *tribuni*. Ea potiſſimum de cauſa, quod *tribuni* illi *plebis* fuerint etiam ipſi a prima ſua origine *militares*. Exigebat praeterea, quod *militaris* non eſſet primus in *ſenatu* gradus *quaeſtura*, nec *aedilitas curulis*, quae *parem* in *ſenatu* locum ſibi vendicabat cum *ſenatorio* illo *tribunatu plebis*, pro ordine ſaltem *legis annariae*. Ut tamen non fuerit *quaeſtura* officium ex profeſſo *militare*, & alios ſaepe a quaeſtoribus *legatos* haberent, qui pluribus *legionibus* imperabant; urgente tamen neceſſitate ſatis erat vel *quaeſtor*, qui exercitui, abſente Imperatore, praeeſſet. Sic legimus *Tremellium Scrofam Licinii Nervae* praetoris *quaeſtorem* in *Macedonia* (inquit [1] *Varro*) provincia relictum, qui praeeſſet *exercitui*, dum *praetor* rediret. Fueritne ille *tribunus*, vel *deſignatus*, de eo nihil *Varro*. Imo *non* fuiſſe veriſimilius eſt. Nec enim ante *quaeſturam provincialem*, qua jam inſignitus erat *Tremellius*, proximum quaeſturae honorem vel *petere* licuit in *Comitiis*. Sed opus non eſt ut eo confugiamus. Non opus eſt ut verba *Velleii* ita interpretemur, ut quia *poſtea* legatus miſſus fuerit, proinde antea legatus *non* fuerit. Nec ratio ulla veriſimilis eſt, cur vel *legatus abeſſet* legionis jam noviter conſcriptae. Nec enim nominandus erat ad legationem (illa praeſertim urgente neceſſitate) qui munere defungi non poſſet. Imo *legatum* ſe fuiſſe ipſe nos poſtea docet *Velleius* [2], cum *legatos* ait, *inter quos* ipſe fuerit, *partitis* fuiſſe *praefectos hibernis*. Erant enim, ut mox

1 *Varr. R.* R. L. II. c. 4. 2 *Vell.* L. II. c. 113.

mox [1] oſtendemus, hiberna illa anni 759. cum *non-dum* quaeſturam ipſam obiiſſet. Hinc ergo intelligimus, non aliis credi ſolitas, cum ſcriberet *Velleius*, legionum *legationes*, quam *tribunis plebis* ad minimum *deſignatis*, vel *tertii* ſaltem *anni ſenatoribus*. Quae certe obſervatio in re *Chronologica* horum temporum utiliſſima eſt.

Anni 759. rebus geſtis plerisque aderat *Velleius*.

§. XVII. Et quidem hoc anno 759. rebus plerisque a *Tiberio* geſtis interfuit *Velleius*. Ab eo nimirum tempore quo *Germaniam* attigerat, cum *parte* illa *exercitus*, quaecunque demum fuerit, miſſi ab *Auguſto*. Hunc enim annum novi belli *Marcomannici* primum numerat. *Quas nos* [2] (inquit) *primo anno acies hoſtium vidimus?* &c. eo & illa ſpectant: *Felix eventu, forte conatu, prima aeſtate belli Meſſalini opus mandandum eſt memoriae*, &c. Haec *Meſſalini* geſta, *ſubita* adhuc *rebellione*, fuiſſe tradit *Velleius*, huic etiam ipſi, in quo verſamur, anno 759. aſſignat *Dio*. [3] Sed vero *primus* ille annus non belli *Delmatici* primus, pro *Velleii* certe rationibus, intelligendus eſt. Non ſcilicet *triennii* primus, ut olim ſuſpicabamur, quo debellatum in *Illyrico* ſcribit [4] *Suetonius*. Fateor hoc ipſo anno fuiſſe belli illius *Delmatici* initium. Sed *triennii* initium inde arceſſendum eſt, ex quo venit in *Pannoniam* ipſe *Tiberius*, cum hoc anno bellum illud per *legatos* tantummodo gereretur. Idque ſatis manifeſte innuunt verba *Suetonii*. Loquitur hic *Velleius* de *duplici* ſuo in *Germaniam* adventu, alio qui quaeſturam *praeceſſerit*, alio qui eandem fuerit *ſecutus*. Sic ille nimirum, ut *primum* annum, primamque aeſtatem de *priori* ſuo *adventu* intellexerit. *Primus* ergo hic, de quo loquitur, annus *quaeſturae* erat ſuae

1 §. 17, 18. 2 *Vell.* L. II. c. 111. ibid. c. 112. 3 *Dio* L. LV. 4 *Suet.* Tiber. c. 16.

ſuae tantummodo *deſignatae*, quo miſſus ab *Auguſto* poſt *comitia* (quibus *quaeſtores* etiam *candidati* erant in ſequentem annum *deſignandi*) rebus deinde a *Tiberio*, poſt appulſum ſuum, geſtis aderat. *Medium* annum tenebant pro more *comitia*. Erant praeterea *dies* aliquot neceſſarii itineri in *Germaniam*. Sic anno exeunte res geſtae fuerint oportet, quas *videre*, quibus *ipſe* poſſet intereſſe, *Velleius*.

§. XVIII. Sequebatur annus *quaeſturae Velleianae*, urbis nimirum 760. Hujus maximam partem egit *Romae*, vacans nimirum muneribus *officii*. Sic tamen ut tempore, quam poſſet per *leges*, minimo abeſſet a *Tiberio*. Certe ſuperioris anni 759. fine, ſe *legatis* illis accenſet *Velleius* [1], quos *hiemis initio Tiberius partitis praefecerit hibernis*. Itaque *hiemis* partem ſaltem aliquam in *caſtris* egit *Velleius*, dum alius ſuffici in locum ejus poſſet, qui vicem ejus *abſentis* ſuppleret. Sed *hiberna Velleius aeſtivis militaribus* opponit, quae certe ipſe non ultra menſem *Decembrem* [2], cum eſſent diutiſſima, producit. Hoc autem anno ſolito *maturiora* fuiſſe veriſimile eſt. Inde enim ſuſpicionem captavit, ut videtur, *Auguſtus protracti* a *Tiberio* ultra neceſſitatem belli, quod in *hiberna* citius, quam neceſſe eſſet, ſeſe receperit. Meminit certe *Velleius hibernorum*, quae etiam in [3] *autumnum* inciderint. Sic apud illum certum eſt, cum de re praeſertim *militari* loquitur, non *quartam* anni partem, quam proprie *hiemem* appellamus, *hibernorum* nomine denotari. Et *aſperrimae hiemis initio* ipſa illa, de quibus agimus, *hiberna* tribuit ipſe *Velleius*. Sic potuit *hibernis* in *Germania* praefici *Velleius*, & tamen *Romae* anni ſequentis *initio* adfuiſſe

Anno 760. quaeſtor, exeunte tamen, cum Tiberio, Velleius.

1 *Vell.* L. II. c. 113. 2 *Vell.* L. II. c. 105. 3 *Vell.* L. II. c. 114.

fuiſſe ad *quaeſturam* in *urbe*, pro more, ineundam. Etiam *anni*, quo *quaeſtor* erat, partem ſaltem aliquam cum *Tiberio* fuiſſe, nec *domi* modo, verumetiam *militiae*, exinde colligimus, quod *per annos continuos IX. Tiberii* ſe ſeu *ſpectatorem*, ſeu etiam *adjutorem*, fuiſſe teſtetur. Anni illi *continui* eſſe non poterant, niſi *ſingulorum* partem ſaltem cum *Tiberio* egerit. Nec *ſpectator* ille, aut *adjutor*, erat, praeterquam rerum in *militia* geſtarum. Hanc enim certe *Tiberii militiam* illo in loco celebrat *Velleius*. Et propterea ſortem *quaeſturae provincialis* (quae anni erat 761.) remiſit noſter hoc ipſo, ut videtur, fine, ut *Tiberio* adularetur, *artis* (ut ex hoc ipſo libro conſtat) *adulatoriae* peritiſſimus. Ne quam ſcilicet *periculi*, in quo verſabatur ille, partem defugiſſe videretur. Sic redierit ad *Tiberium* ſub finem anni 760. quo ipſam *quaeſturam* geſſerat, *poſt* tempus tamen *ſortiendis provinciis* conſtitutum. Inde enim liberior erat muneris adminiſtratio, partem nimirum muneris ſuſcipientibus magiſtratibus, in annum ſequentem *deſignatis*. Ita *Caeſarem*, nondum finito *praeturae* anno, in *provinciam* tamen conceſſiſſe alibi [1] probavimus. Tum demum legatum ſe noſter ab *Auguſto* rurſus ad *Tiberium* miſſum fuiſſe docet. Vel inde conſtat, quanquam anni 759. *hibernis* praefectus fuerit, non tamen ita illum in hibernis *detentum* eſſe, quin *Romam* redierit ad *quaeſturam* gerendam, quae primo anno *urbana* fuit, non *provincialis*; imo ut in *ſenatum* adlegi poſſet, quem nemo alibi quam *Romae* haberi ſolitum exiſtimat. Nec enim locum hic habebant *ſenatores* e principis *conſilio*, quorum decreta *ſenatusconſultorum* vim habebant. Non conſtat ullos e conſilii hujus ſententia in *ſenatum* adlectos, utcunque *jus* in

1 Append. ad Prael. *Camden.* p. 721

in *ſenatum* adlegendi pro jure poteſtatis *cenſoriae*, ipſe princeps habuerit. Et certe nondum *conſilium* illud *ſenatorium* aderat *Tiberio*, ſed *Auguſto ſoli*, cum *nondum* conderetur ſenatusconſultum, quo *Tiberium Velleius aequatum* dicit *Auguſto*.

§. XIX. Et quidem ab hoc ipſo *quaeſturae Velleianae* anno urbis 760. *triennium* illud inchoandum eſt; quod bello *Illyriciano* impenderit *Tiberius*, teſte *Suetonio*. Nec erit a noſtro conſilio alienum, ut hoc verum fuiſſe probemus, cum & ab aliis nondum ſit (quod quidem ſciam) occupatum, & nonnulla inde pendeant utiliſſima in noſtra hac, de qua agimus, *Chronologia Velleiana*. Jam quidem antea conceſſimus *initium* tumultuum *Delmaticorum* in annum *ſuperiorem* 759. eſſe conferendum. Imo & *praelia* illius anni in *rebelles* habet *Dio*. Non tamen veniunt illa in cenſum *triennii* de bello a *Tiberio* ipſo geſto *Suetoniani*. XV. enim *Tiberii legiones* illo *triennio* memorat [1] *Suetonius*. X. tantummodo ſuperioris anni ſine [2] *Velleius*. VIII. nimirum e praeſidiis utriusque *Germaniae*, ſuperioris inferiorisque, pro diſpoſitione *Auguſti*, numerant [3] *Tacitus* atque [4] *Dio*. His novae aliae duae acceſſerant ex *Italia* nuper conſcriptae, in quarum altera meruit *Velleius*. Reliquae *V*. erant provinciarum, in quibus bellum gerebatur, ſingularum ſingulae, duarum nempe *Moeſiarum*, duarumque ſimiliter *Pannoniarum*, cum legione illa [5] *ſemiplena*, cujus meminit *Velleius* in ipſa etiam *Delmatia*. Imo illum *transmarinarum provinciarum* exercitum e *V. legionibus* fuiſſe conflatum teſtis ipſe [6] *Velleius* eſt. *Transmarinas provincias* *Ita-*

Annus 760. *primus* belli triennis *Illyriciani* geſti a *Tiberio*.

1 *Suet.* Tiber. c. 16. 2 *Vell.* L. II. c. 113. 3 *Tacit.* Ann. IV. 5. 4 *Dio* L. LV. ann. 758. 5 *Vell.* L. II. c. 112. 6 Ibid.

Italiae reſpectu intellexit, trans *mare* nimirum *Adriaticum*. Erat enim *A.* ille *Caecina* alterius *Myſiae* praefectus, nec longe *Silvanus Plautius*, ut e *Dione* diſcimus. Utcunque tamen exercitum *Tiberii* univerſum X. fuiſſe duntaxat *legionum* [1] docet *Velleius*, qui etiam illud addit, *paucis* tantummodo *diebus ad refovendas ex itinere ejus vires*, cum *Tiberio* fuiſſe *moratum*, mox *eo unde venerat* fuiſſe dimiſſum, in *partita* ſcilicet *hiberna*. Haec nempe *fine* anni 759. unde ſatis conſtat nondum coepiſſe bellum illud *trienne*, quod cum *legionibus* XV. geſſerit *Tiberius*. Primus ergo *belli* annus is ipſe eſt, quo *quaeſturam* geſſit ipſe *Velleius*, *Varronianus* nimirum 760. Tunc ad *Tiberium Siſciae hyemantem* conveniunt ex *hibernis* quaeque ſuis XV. illae, quarum opera uſus eſt in illo bello, legiones. Sed ſerius movit ex *hibernis Tiberius*, eo fortaſſe praetextu, quod *legiones* exſpectaret. Inde *cunctari* viſus *Augusto*, bellumque, quam neceſſe eſſet, diutius protrahere. Haec ſcilicet *utilia Tiberii* conſilia, quae illum *ſpecioſis praetuliſſe* [2] dicit noſter adulator. Inde ſuſpectus *Auguſto*, miſſusque adeo *Germanicus*, qui bellum una cum *Tiberio* adminiſtraret. Additi *Germanico* milites, non *ingenui* modo, ſed *liberti* etiam, cum alii, tum quotquot a *viris & mulieribus ſervos*, *ſex menſium annona*, *praeter pretium*, *indicta*, *redemerat Auguſtus*, *ac manumiſerat*. Ita [3] *Dio*. Eodem illa referenda quo & noſtra illa *Velleii*: *Viri feminaeque ex cenſu libertinum coactae dare militem*. Iidem nimirum illi milites, quibus uſum *Auguſtum* teſtatur *Suetonius* [4], ad *praeſidium coloniarum Illyricum contingentium*. Iidem, inquam, cum *cohortibus Libertinorum*, quas in *Germania* & *Illyrico*

1 *Vell.* L. II. c. 113. 2 *Vell.* ibid. 3 *Dio* L. LV. 4 *Suet.* Aug. c. 25.

rico Auguſtum legiſſe teſtatur [1] *Macrobius*. Atqui in his miſſis ab *Auguſto*, & ab *urbe*, copiis noſter meruit *Velleius*. Hinc facile colligimus, non jam *Tiberii* fuiſſe, ſed *Germanici*, *militem legatumque*, Inde factum, ut *Tiberium* deinde *ſpectarit* potius quam *adjuverit*. Nec enim longe invicem diu ve aberant *Tiberius* atque *Germanicus*. Inde *fratrem* ſuum *Magium* [2] *Celerem Tiberii adjutorem legatumque* depraedicat in bello *Delmatico*. De *ſe* nihil tale: non proculdubio taciturus, ſi qua ſua in *Tiberium*, in illo bello, merita fuiſſent. Et tamen bellum *Delmaticum* non antea aggreſſus eſt *Tiberius*, quam *Pannonicum* abſolviſſet. Quo certe tempore *Velleio* ne quidem *quaeſtura* obſtare potuit, quo minus *Tiberium* comitaretur, ni jam mereret in exercitu *Germanici*. Hinc etiam *Germanici* [3] in bello *Delmatico experimenta virtutis* celebrat *Velleius*. Non certe quaeſito, ut in aliis, adulandi loco, cum & mortuus jam eſſet *Germanicus*, nec *memoriae* eſſet *Tiberio* admodum gratae. Ne jam & illud addam, quod alibi [4] videatur in *Germanicum*, ni ſuſpecta loci lectio eſſet, iniquior. Sed vero teſtimonium illud *Tiberii* filio *adoptitio* dedit *Velleius*, quod teſtis eſſet rerum a *Germanico* geſtarum. Docet praeterea *Dio* ipſo *quaeſturae* ſuae anno miſſum eſſe *Germanicum*. Nempe pro lege principum, quibus concedi ſolebat ea legis *annariae* indulgentia, ut *quinquennio* citius *quaeſturas*, quam alii, peterent, gererentque. Ita *quaeſturam* anno *aetatis* XX. geſſerit *Germanicus*, quam *Velleius aetatis* anno XXV. *privatus* nimirum, nec ulla legis *indulgentia* ſolutus. Sed vero, ut *quaeſturae* anno expeditionem *Illyricianam* ſuſcepit *Germanicus*; ſic nihil obſtabat, quo minus illum *ſuae* quoque *quaeſturae* anno

1 *Macrob.* Sat. L. I. c. 11. 2 *Vell.* L. II. c. 115. 3 *Vell.* L. II. c. 116. 4 *Vell.* L. II. c. 125.

anno comitatus fuerit ſimiliter *Velleius*. Ambo ſatis commode hoc idem fecerint, ſi poſt *Comitia*, *deſignatosque*, ſequentis anni *quaeſtores*, profecti fuerint. Potuitque cauſa *ſerae* profectionis eſſe *mora* illa *Tiberii*, quae *ſuſpectum* illum *Auguſto* fecerat. *Sero* nimirum ex *hibernis* moverat *Tiberius*. Et tamen poſtea aliquot *dierum* iter neceſſarium erat, ut de *aeſtivis Tiberii* moneretur *Auguſtus*. Inde *morae* aliae neceſſariae erant, quibus & conſilium de *Germanico* mittendo ceperit *Auguſtus*, & *Germanicus* ipſe ſeſe *itineri* accinxerit. Sic *aeſtate* jam *affecta*, & peractis ſequentis anni *comitiis*, moverit in *Pannoniam Germanicus*, comitemque ſatis commode habere potuit noſtrum e *quaeſtura Velleium*. Nec ſane exigunt res hujus anni narratae a *Dione* maturiorem *Germanici* profectionem. Poſtea quam *Germanicus* in *Pannoniam* appuliſſet, tum demum *confluxiſſe* dicit *exercitus*. Tum *Severum* e *Moeſia* venientem adorti ſunt rebelles victique. Poſtquam in unum conveniſſent, aliud praeterea nihil a *Germanico* actum legimus, quam quod *Mazacos*, gentem *Delmaticam* pugna victam damnis affecerit.

Legati provinciarum omnes *ſenatorii.*

§. XX. Hoc ergo anno *legatus principis* videtur fuiſſe *Velleius*. Et quidem *Senatorum* propriae illae videntur fuiſſe *legationes*. *Legatos* certe *provinciarum* vix alios legimus quam *Conſulares* aut *Praetorios*, excepto *Aegypti* praefecto, qui *Equeſtris* eſſe ſolebat propter oracula *Sibyllina*, ne *faſces* haberet infauſto reipublicae omine in *Aegyptum*, ut credebant, inferendos. Exceptis etiam, ſi quae aliae eſſent, ad *exemplum Aegypti*, in aliis quoque provinciis, *Aegyptiacae praefecturae*, quas tamen nullas, per haec *Auguſti* tempora, ut puto, legimus. *Tribunitios* legatos aut *aedilitios* raro admodum, ſi forte unquam, memorant hiſtorici. Et tamen *provinciam* adminiſtravit *Otho*

per

per *decem annos*, adhuc tantummodo *quaeſtorius*; teſte [1] *Suetonio*. Et *plerumque* quidem ex *praetoriis*; nonnunquam tamen ex iis etiam qui *quaeſturam aliumve* intermedium magiſtratum geſſiſſent, delectos *provinciarum legatos*, teſtatur [2] *Dio*. Potuit ergo *Velleius* hoc tempore *legatus* fuiſſe *quaeſtorius*. Et quidem non *exercitus* ſolius, qui *plures* erant nonnunquam in eadem *provincia*, verum etiam *provinciae*, ſi praeſertim *unicae legionis* fuiſſet *exercitus*, quales ſaepe erant in *minoribus provinciis*. Erant quidem *provinciae Caeſaris* nonnunquam *duplices*, ut ſcilicet *alias* ſub ſe complexae fuerint *provincias*. In illis *legatus Caeſaris* alios ſub *ſe* habuit legatos *ſingularum provinciarum*. Sic habuit *Plinius* junior *Pontum* & *Bithyniam*, quarum provinciarum *alteram*, in qua ipſe non aderat, per *legatum* adminiſtravit. Erant itaque *cujuscunque generis* legati, vel propter *faſces*, jusque *gladii*, & *imperium* in *exercitus*, excepto *Aegypti* praefecto, aliisque, ad illius exemplum, *praefectis Aegyptiacis*, ordinis omnes *ſenatorii*. Eo tamen diſcrimine, ut provinciis illis *majoribus* & *multiplicibus* non alii praefici ſolerent quam *conſulares*, aut *praetorii*. Erant enim hi *principis* ipſius *legati*, ejusque vicem in *provincia* ſuſtinebant. Minores illi *ſimplicium provinciarum legionumve ſingularum* legati *majorum* potius *praefectorum*, quam *principis*, *legati* habebantur. Ut proinde ſufficerent *illis* legationibus obeundis *minorum* gentium *ſenatores*, etiam *tribunitii*, *aedilitii*, atque *quaeſtorii*. Praecipue vero *quaeſtorii*; cum etiam in libera republica, praeter rem *pecuniariam*, alia quoque *conſulum praetorumque* munia pro tempore *abſentium* obirent eorundem *quaeſtores*. Imo variae erant in una eademque provincia *praetoria*, illis quoque temporibus pro

1 *Suet.* Oth. c. 3. 2 *Dio* L. LIII. ann. 726.

provinciae *quaeſtoriae*. Duas certe fuiſſe in *praetura Sicilienſi* docet [1] *Aſconius*. Inde factum ut jure *gladii* ornarentur etiam ſaepe *quaeſtores*. Inde etiam ut *praetorum conſulumque* vicarii eſſent, etiam in *imperio*. Inde ut *minores* hi legatorum ordinariorum *legati*, vel *quaeſtores* deinde eſſent, vel *quaeſtorii*. In his *minorum* gentium *legatis* locum habuit *Velleius*, ſecundo hoc militiae ſuae gradu, non jam amplius *equeſtris*, ſed *ſenatoriae*.

Velleius Auguſti legatus, & tamen obnoxius *Tiberio*.

§. XXI. Addit porro *Velleius legatum ſe ejusdem ad eundem* hoc anno fuiſſe miſſum. Meminerat autem ſupra *duorum*. Dixerat enim ſe *traditi ab Auguſto exercitus partem ad filium ejus perduxiſſe*. Inde *duobus* verba illa modis intelligi poſſunt; vel nimirum ita, ut *Auguſti legatus* miſſus fuerit ad *Tiberium*; vel ut *Tiberii legatus* ad *eundem* imperatorem ſuum venerit *Tiberium*. Cur *Tiberii legatus* intelligatur ea ratio eſt, quod *Tiberii* ſeſe *militem* [2] agnoſcat. Imo *continuo* illo *novennio Tiberii* ſe vel *praefectum* fuiſſe vel *legatum* innuit; inde ſe *ſpectatorem Tiberii* vel *adjutorem* fuiſſe gloriatur. Ita *praefecturam* illam *legationemque Tiberii* fuiſſe convenit, quibus nimirum in verba *Tiberii* ſacramentum militare ſuſceperit, illius *numini majeſtatique devotus*. Contra tamen facit, quod *miſſum* ſe fatetur ab *Auguſto*. Sic enim *Auguſti* fuiſſe *legatus* intelligitur. Ita πεμπομένων nomine *legatos* deſignant, non *ſacrae* [3] modo *literae*, verum etiam illi *coaevi* illorum temporum ſcriptores. Id quoque facit, quod *Germanico* illum, non *Tiberio*, aſſignarit, uti vidimus, *Auguſtus*. Sed conciliari ambo illa fortaſſe poſſunt, ſi non ita alterius legatus intelligatur, ut alter penitus excludendus ſit. Principum enim

omnium

1 *Aſcon.* in Verrin. 2 *Vell.* L. II. c. 104. 3 *Pet.* II. 14.

omnium non modo erant in Numis *vultus*, verum etiam *imagines* in *vexillis*. Iisdem *fidem exercituum* obſtrictam ex iisdem diſcimus tam *Numis*, quam *inſcriptionibus*. Imo principibus etiam *deſignatis*. Praecipue vero in *expeditione* agentibus. Maxime vero exercituum in provinciis bello praecipuo *finitimis*. *Plurium* certe *provinciarum* jus dedit, *pro* antiquo reipublicae exemplo, *poteſtas* minorum etiam principum *proconſularis*. Imo *omnium*, tam *armatarum* quam *inermium*, poteſtas illa tribunitia, qua jam certum eſt ornatum fuiſſe *Tiberium*. Illum ergo pro *majore poteſtate* agnoſcere oportuit ipſum *Germanicum*, ut agnoverat *Caius* heres *Auguſti* deſignatus, propiorque quam fuerit ipſe *Tiberius*. Multo magis *Velleius* ipſi *Germanico* obnoxius. Praeſertim nulla in contrarium *Auguſti* interceſſione, quam ſane nullam memorat *Velleius*. *Parem* undiquaque cum *Auguſto Tiberii poteſtatem* ante annum *Auguſti penultimum* ne quidem agnoſcit ipſe *Velleius*. Ita potuit *Velleius* ſimul *Auguſti legatus*, & tamen *miles* eſſe *Tiberii*.

Legatio Velleii & *praefectura* quomodo invicem diſtinguendae.

§. XXII. Diſtinguit rurſus *Velleius* duplicem in ſua hac ſub *Tiberio* militia *ſenatoria* perſonam, *legati* aliam, aliam *praefecti*. Atque haec officia ita invicem ſecernere videtur, ut in alio *ſpectator* fuerit, in alio *adjutor*, *Tiberii*. Sic etiam fortaſſe, ut *praefecturae ſpectandi*, *legationi adjuvandi*, munus aſſignet. Ita *praefectus* fuerit *abſentis Tiberii*; *legatus* autem *praeſentis*, cum non *ſpectare* illum tantummodo, verum etiam *adjuvare* poſſet. *Praefici* autem ſolebant ab Imperatore *provinciis*; *praefici caſtris*, quacunque demum in regione, quacunque occaſione, *ſtativis*; praefici *hibernis*. Nec *hibernis* duntaxat *integris*, verum etiam *partibus*, *praefici* ſolebant *legati*. Id ſane in bello hoc *Germanico* a *Maroboduo* inſtaurato

factum indicat *Velleius*: *legatos* [1] (inquit) *inter quos ipſi fuimus*, *partitis praefecit hibernis*. Itaque, qui in majori exercitu, cum legioni ſingulari praeeſſet, ad nutum Imperatoris moturae, *legatus* fuiſſet: is idem *praefectus* erat, cum *ſeorſim* propriam fixamque haberet *ſtationem*. Nec tamen, cum *praefectus* fieret, *legati* nomen exinde exuebat. Satisque erat ad nomen *praefecti*, pro ſententia *Velleii*, ut vel *hibernis praeficeretur*. Longe tamen frequentior illa vocis ſignificatio eſt, qua *provinciarum* cujuscunque modi *praeſides*, ſeu *populi* fuiſſent, ſeu *principis*, ſeu *conſulares*, ſeu *praetorii*, ſeu *armatae* fuiſſent provinciae, ſeu *inermes*, communi tamen *praefectorum* nomine cenſentur. Hos etiam *praepoſitos* appellat *Velleius*. Ita *praepoſitum Illyrico* [2] initio hujus, in quo verſamur, belli memorat *Valerium Meſſalinum*, & *praepoſitum Delmatiae* [3] in bello *Delmatico Vibium Poſtumum*. Utrobique non *civiles*, ſed *militares praepoſitos* intelligit, qui etiam iidem, propriiſſimo vocis uſu, *praefecti* appellandi erant, quod *cuſtodiis ſtationibusque*, non *foris* ſolummodo *civilibus*, *praeficerentur*. Etiam *praefectos caſtrorum* memorat *Velleius* [4], qui erant *ſingularum* legionum *ſinguli*. Sic *Poenium Poſtumum praefectum caſtrorum ſecundae legionis* legimus apud *Tacitum* [5]. Et e tribus *Vari legionibus duos caſtrorum praefectos* nominat *Velleius* [6], inſigni alterum *fortitudine*, alterum *timiditate*. Majores erant *tribunis*, ut e [7] *Suetonii* diſcimus *Veſpaſiano*. *Aquilis* [8] legionum ſignis *proximi*, ante *tribunos primosque centurionum*. *Tribuni* illi, ni fallor, & ipſi *caſtrenſes* erant, *equeſtris* duntaxat *or-*

1 *Vell.* L. II. c. 113. 2 *Vell.* L. II. c. 112. 3 *Vell.* L. II. c. 116. 4 *Vell.* L. II. c. 112. 119, 120. 5 *Tacit.* Ann. XIV. 37. 6 *Vell.* L. II. c. 119. 7 *Suet.* Veſp. c. 1. 8 *Tacit.* H. II. 89.

ordinis, cum fuerint *praefecti ſenatorii.* Iidem *hibernorum praefecti*, quod ſcilicet *caſtris* praeficerentur *hibernis.* Erant enim *hiberna caſtra ſtativa.* Legimus etiam in *Velleio* [1] plurium legionum *praefectum M. Lepidum.* Imo *provinciarum.* Is idem praeerat, qui praeficiebatur a *principe.* Atqui *Syriae* praefuiſſe *Varum* agnoſcit [2] *Velleius.* Idem eundem *Germaniae* etiam *exercitui* [3] *praefuiſſe* teſta tur. Plane *provinciae Syriae*, *Germaniaeque exerci tui* a principe *praefectum.* Ita *provinciam* aliquam *minorem* habuerit forte *Velleius*, vel, ut videtur, i *Illyrico*, vel in *Germania*, bello certe *finitimam.* E quidem, ſi quis *ordo* fuerit in his muneribus, *matu riorem* ego *legationem* fuiſſe crederem, ſeriorem *prae fecturam.* Plura ſidei peritiaeque experimenta edi derit oportet, cui fuerit *abſenti* credendum, quam cui res eſſet ſub *oculis* Imperatoris agenda. Se quia ſatis eſt ad mentem *Velleii praefectura* illa etian *hibernorum*; proinde neſcio, fueritne praetere *praefectus provinciae.* Sed *ſpectatoris* nomen meliu illi fortaſſe conveniet, qui etiam, dum res bellica gererentur, *abſuerit*, quam illi, qui in *hibernis* eſ ſet, dum ne quidem ipſe *Imperator* eſſet in *hoſtico* Redeo jam ad ſequentes hujus, de quo agimus belli *annos.*

§. XXIII. Sequitur ergo annus *urbis* 761. cujus *aeſtivis* omnis *Pannonia* pacem petiverit, quod hujus anni Coſſ. *M. Furio Camillo*, *Sext. Nonio Quinctiliano* factum docet *Dio. Velleius* hodiernus ita habet, quaſi *proximis* a *decem legionum* appulſu, quem anno 750 aſſignavimus, hoc contigerit. Mox enim illis *eo unde venerant*, dimiſſis, *Tiberium* ipſum *hiemis initi* *Si.*

Annus 76 2us erat be li *Pannoni* Lacuna al in *Velleio.*

1 *Vell.* L. II. c. 114. 2 *Vell.* L. II. c. 117. 3 *Vel* L. II. c. 118.

Siſciam rediiſſe teſtatur. Haec noſter L. II. c. 113. Sequitur deinde digreſſio in laudem *Tiberii*, cujus in fine illa legimus: *Hiems emolumenta patrati belli contulit. Sed inſequenti aeſtate omnis Pannonia, reliquiis totius belli in Delmatia manentibus, pacem petiit.* Haec ille c. 114. quaſi nimirum *eadem* fuiſſet utrobique *hiems*, & *unico* proinde anno *Tiberium* tenuerit bellum *Pannonicum*. Sed *plurium* fuiſſe *annorum* teſtem habemus diſertiſſimum *Dionem*. Nec certe pugnat, qua *ſanum* eum etiamnum habemus, ipſe *Velleius*. In hoc *trienni* bello *duplex* ipſe bellum agnoſcit, *Pannonicum prius*, quod proxime *Germanicum* exceperit, de quo c. 114. tum deinde *Delmaticum*; de quo c. 115. Et quidem ita invicem diſtinxit, ut *prioris* belli *non una* agnoſcat *aeſtiva*. Hoc ſatis clare innuunt verba ejus illa: *ſolus ſemper equo vectus eſt: ſolus cum iis, quos invitaverat, majore parte aeſtivarum expeditionum coenavit ſedens*. Loquitur enim ibi certe de bello *Pannonico*, qua *diverſum* erat tam a *Germanico*, quam etiam a *Delmatico*. Non ergo *eadem* eſt, quae *videtur* eadem, in utroque illo *Velleii* loco, *hiems*. Sed deerant in unico illo, unde prodiit *Velleius*, codice, anni 760. qui belli *Pannonici primus* erat, acta omnia, quaecunque ille in *compendiaria* hac *hiſtoria* prodiderat. Deerant praeterea quaecunque ſcripſerat noſter de mittendo ab urbe *Germanico*, ſub quo tamen ipſum meruiſſe probavimus, cujusque diſertiſſimam facit in ſequentibus mentionem. Vix ſane eſt, ut *ſuum*, ut *ducis ſui* ab urbe adventum, praetermiſerit *Velleius*. Ego lacunae *locum* fuiſſe ſuſpicor ante verba modo prolata: *hiems emolumenta patrati belli contulit*. Ita nimirum, ut anni 760. *hiems* illa fuerit, qui quidem annus belli *Pannonici primus* erat, idemque quo ad *Tiberium* ab *Auguſto* miſſus eſt *Germanicus*. Tantum abeſt ut adventum *Germanici* ſui cre-

dam

dam tacuiſſe *Velleium*, ut mentionem *Agrippae* in *Auguſti* indignationem incidentis, *Germanici* potius, quam *Tiberii* gratia injectam exiſtimem. *Agrippam* enim eidem expeditioni deſtinaverat *Auguſtus*, nec alia de cauſa miſſum *Germanicum* teſtatur *Dio*, quam quod *Agrippa* jam antea *Auguſti* gratia exciderat. Sic viam ſtraverit caſus *Agrippae*, antea narratus, ad conſilium mittendi poſteà *Germanici*.

Locus *Velleii* de hujus anni *hibernis* explicatur.

§. XXIV. De hujus anni 761. *hibernis* ita *Velleius*: *Autumno victor in hiberna reducitur exercitus, cujus omnibus copiis a Caeſare M. Lepidus praefectus eſt, vir nominis ac fortunae Aemiliorum proximus.* Sic enim legit, idque, ut puto, recte *Cl. Heinſius*. Sed quomodo cum *omnibus copiis Lepidus*, ſi *Caeſar ad alteram belli Delmatici molem animum* interea *atque arma contulerit*, etiam antea quam illi *Lepidus* conjungeretur? Haec tamen ipſe aſſerit *Velleius*. Imo ubinam interea *Tiberius* ipſe atque *Germanicus*, ſi *copiis omnibus* praefuerit *Lepidus*? Num & illi *ſine copiis*? *Romam* fateor interea venit, *Dione* teſte, *Tiberius*. Venit etiam (quanquam id ſilente *Dione*) *Germanicus*. Aderat certe *Tiberius*, cum lex *Papia Poppaea* rogaretur de *maritandis ordinibus*, iis *Coſſ.* rogata, quorum nomen tulit, quos anni ſequentis 762. *ſuffectos* fuiſſe idem agnoſcit *Dio*. *Saepe revocatum*, non *ſemper*, *continuo* hoc *triennio Tiberium* dicit *perſeveraſſe*, [1] *Suetonius*. Et *praemiſſum* (*Roma* ſcilicet, ubi erat *Tiberius*) noſter [2] etiam teſtatur *Germanicum*. Non *ſolum* utique, ſed cum *exercitu*, eodem ſcilicet, cui poſtea aderat *Tiberius*. Addit [3] *Velleius initio aeſtatis*, anni nimirum 762. *educto hibernis exercitu Lepidum ad Tiberium Imperatorem tetendiſſe*,

1 *Suet.* Tib. c. 16. 2 *Vell.* L. II. c. 116. 3 *Vell.* L. II. c. 115.

diſſe. Hinc etiam intelligimus *alium* fuiſſe *Tiberii* & *Germanici*, alium *Lepidi*, exercitum; nec adeo exercitui *univerſo* praefectum *Lepidum*. [1] *Dio* illa omnia, quam *Velleius* ipſe, diſtinctius. Ait ille *tres* in partes *Tiberii* copias univerſas (legiones nimirum *XV.* quibus bellum hoc ab eo geſtum prodit *Suetonius*) fuiſſe diviſas. Harum unam *Silano* aſſignatam, aliam *Lepido*, cum reliqua *Tiberium* ipſum cum *Germanico* ſeſe adverſus *Batonem* contuliſſe, nempe in *Delmatiam*. Sic *tertiae* duntaxat exercitus univerſi *parti* praefuerit *Lepidus*, quae tamen ipſa ſeorſim *juſtum* confecerit, & *conſularem* exercitum, *plurium* nempe *legionum*. Ita conciliari poterit cum *Dione Velleius*, ut *copias omnes* exercitus *Lepidiani legiones omnes* intellexerit; idque ſibi voluerit *Velleius*, non jam *ſingulis* exercitus illius *legionibus*, ut anno ſuperiori, *hiberna partita* fuiſſe aſſignata, ſub ſuis ſingularum *legatis*, ſed ut *una* fuerint & *communia* omnibus *hiberna* ſub legatorum *omnium* duce *Lepido*. Cum enim *partitis hibernis* praeficerentur *legati*, id ſane innuit, fuiſſe *legatos partitorum hibernorum* duces ſummos, quod fieri non potuit, ſi plures fuiſſent in *iisdem* hibernis *legiones*, & *plures* adeo *legati*, ſub uno *hibernorum praefecto*, qui potuerit *legatis* ipſis imperare.

Ea *hiberna* quomodo diſtributa fuerint.

§. XXV. Porro *tripartitam* illam exercitus diſtributionem ita fuiſſe exiſtimo. Aliam *Silano* creditam teſtatur *Dio*. Atqui *Silanus* ille idem fuiſſe videtur cum *conſule* anni 760. quem *A. Licinium Nervam* etiam ibi appellant codices hodierni *Dioniani*. Rectius illum *A. Licinium Nervam Silianum P. Silii filium* noſter vocat *Velleius* [2]. Quod ſcilicet e gente *Silia* in *Liciniam* fuiſ-

1 *Dio* L. LVI. 2 *Vell.* L. II. c. 116.

fuiſſet adoptatus, a *Silio* illo, ſub quo *tirocinium* egerat *Velleius*, oriundus. Illum certe *ducem* [1] agnoſcit ipſe *Velleius*, qui addit praeterea, *praereptum immature, & fructu ampliſſimae principis amicitiae & conſummatione evectae in altiſſimum paternumque faſtigium imaginis defectum.* Hinc colligimus ſub *finem* anni 761. *hibernis* a *Tiberio* in *Moeſia* fortaſſe fuiſſe praefectum; anno autem 762. cum adverſarios ſuos domuiſſet, fatis conceſſiſſe. Certe ante *triumphum Tiberii. Ornamenta* enim *triumphalia* cum *Tiberii triumpho* decernenda pro *conſummatione evectae in altiſſimum paternumque faſtigium imaginis* habuit, ut puto, *Velleius.* Cum enim jam *conſul* fuiſſet, ut fuerat pater *Silius*, hoc tamen deerat ad *altiſſimum paternumque faſtigium*, ut eſſet *triumphalis*, & *triumphalem* haberet in gentis ſuae atriis *imaginem.* Illum certe junxit *Sejano Velleius*, quem obſervaverat, in hoc eodem bello, *materia adipiſcendi triumphalia* ſimiliter fuiſſe *defectum.* Secunda exercitus pars, quae cum *Tiberio* erat & *Germanico*, in *Delmatia* hiberna habuit, (ubi belli reliquiae profligandae erant) *Tiberio* & *Germanico* ex *Italia* reverſuris opportuniſſima. Tertia ergo exercitus pars, quae cum *Lepido* erat, *hiberna* habuit in ipſa ſuperioris belli ſede *Pannonia.* Illam proinde *ſolam* memorat *Velleius*, quod *ſola* fuerit relicta ibi, ubi paulo antea totus fuerat exercitus. Proinde etiam, ni fallor, quod ibi egerit ipſe *Velleius.* Manſiſſe certe in illius anni cum *Lepido* hibernis, exinde ſuſpicamur, quod, cum ad alteram belli *Delmatici* molem *Tiberius animum atque arma conferret*, in ea regione *adjutorem legatumque* ei fuiſſe fratrem *Velleii Magium Celerem Velleius* ipſe nos doceat. Innuit interea, ſe cum *Tiberio* non fuiſſe, cum hoc proprium fratris ſui invidendumque decus

1 *Vell.* ibid.

cus agnoſcit. *Atqui in Delmatiam* conceſſerat *Tiberius* fine anni 761. hiberna *Magio* cum ſua legione ibidem aſſignaturus. Rediit deinde *Romam*, poſt Coſſ. quidem ſequentis anni 762. *ordinarios*, ut jam oſtendimus. Sic tamen, ut *matura* nihilominus *aeſtiva* in *Delmatia* habuerit; & *maturum* etiam *aeſtivorum* finem. Illius enim *aeſtatis initio Lepidus educto hibernis exercitu ad Tiberium* (inquit *Velleius* [1]) *imperatorem tendebat.* Itaque jam antea aderat in *Delmatia Tiberius.* Addit *Velleius* illum *magna cum clade hoſtium obſiſtentium, exciſis agris, exuſtis aedificiis, caeſis viris, laetum victoria praedaque onuſtum, ad Caeſarem perveniſſe.* Nec *difficilem Lepidi victoriam* fuiſſe teſtatur etiam *Dio.* Inde nullae ejus res geſtae memorantur conjuncti cum *Tiberio.* Illa, ut videtur, cauſa, quod bellum *Delmaticum* jam antea abſolverat *Tiberius*, quam *Lepido* conjungeretur. *Aeſtate* autem illa *maximi belli conſummatos effectus* docet *Velleius.* Nec ultra *aeſtivorum* fines *receptiſſimos* protractam *aeſtatem* indicat. Sic vere fuerit *Velleius*, qui cum *Lepido* venerat, belli hujus patrati jam *ſpectator*, potius quam *adjutor.* Convenit porro quod ait *Velleius Delmatas*, non jam *ductu*, ſed *manibus atque armis ipſius Caeſaris fuiſſe pacatos. Manus Caeſaris* & *arma* opponit ejusdem *ductui.* Quod nempe *ductui Tiberii* illae quoque tribuendae eſſent *victoriae*, quas *Lepidus* non *ſuis*, ſed *Caeſaris* fuiſſet conſecutus *auſpiciis.* Ut ergo *Tiberii* nullae erant in rebus a *Lepido* geſtis, praeterquam *ductus*, operae; ſic vice verſa ſignificat *Velleius*, duci ſuo *Lepido*, & *ſibi* adeo ipſi, nullum fuiſſe miniſterium in bello *Delmatico*, quod *ſuis manibus* atque *armis* confecerat jam antea ipſe *Tiberius.*

Velleius poſtea *Tri-*

§. XXVI. Proximus a *Quaeſtura* in *ſenatu*

1 *Vell.* L. II. c. 115.

ſatu honor *Velleio* vel *Aedilitas* fuerit *bunus plebis.* oportet, vel *Tribunatus plebis*. Nec enim antea *Praeturam* ambire licuit, quam horum magiſtratuum *alterum* geſſiſſent, ut alibi [1] oſtendimus e *Maecenatis* oratione *Dioniana*. Itaque, cum *praetorem* ſe poſtea *deſignatum* doceat ipſe *Velleius*, nec legis aliquam *indulgentiam* conceſſam legamus, quae *rara* admodum erat in *privatis*: facile inde intelligimus, vel *aedilem* illum fuiſſe antea, vel certe *tribunum*. Unius enim ejusdemque *anni* erat uterque ille magiſtratus. Sic tamen, ut nemo *unus* utrumque geſſerit, ſed ſatis eſſet eorum vel *unus* ad ambiendam deinde, tempore legitimo, *praeturam*. Itaque alterum a *Velleio* noſtro geſtum fuisſe veriſimillimum eſt. Utrum geſſerit, id fateor incertum eſſe. Eo tamen magis propendeo, ut *tribunus* potius fuerit quam *aedilis*. *Decem* enim erant *tribuni*, cum *duo* fuerint duntaxat *aediles*. Nec enim alia quam *Curulis Aedilitas* locum habere potuit in honoribus *ſenatoriis*. Ita *paucitas* aedilium id fecerit oportet, ut, quia *rarior*, proinde *difficilior* fuerit *aedilitas*. Et quidem *tribunum* ſe potius quam *aedilem* fuiſſe innuit, ni fallor, ipſe *Velleius*. Jam ſupra obſervavimus illum, cum *partem exercitus ad Tiberium ab urbe perduceret*, in eo ſe non *quaeſtoribus* modo *ſenatoriis*, ſed ſuperioribus in ſenatu quaeſtura *tribunis*, *aequatum* agnoviſſe. Quod *tribunos* potius *plebis*, quam *aediles*, hac occaſione memorarit, id alio referre non posſum, quam quod *tribunatum* ipſe potius geſſerit poſtea quam *aedilitatem*. Jura enim alioqui utriusque cum in *unum annum* conferrentur, eadem omnia fuiſſe veriſimillimum eſt. Ut proinde *eosdem* tam *domi* quam *militiae* honores, tam in *caſtris*, quam etiam

1 Prael. XII. ad *Spart. Adr.* §. 1, 2.

etiam in *comitiis*, petere illi licuerit, qui *aedilitate* functus fuerat, quam etiam illi, qui *tribunatu*. Sed nemo *unus* utrumque illum magiſtratum obiit, ut diximus. Nec opus erat ut *ulterius*, quam quem ipſe tempore legitimo obierit, mentionem faceret *Velleius*. Nec denique obſtabat *tribunatus* ille, etiam in *urbe* geſtus, quo minus *continuum novennium* in militia *Tiberii* exegerit. Magis certe erat affinis *tribunatus* ille *plebis tribunatui*, unde ortum habuit, *militari*, quam *aedilitas*, cujus *civile* erat munus; nec ullo modo *militare*.

Et quidem anno, ut videtur, 766. §. XXVII. Qui tamen ne id quidem verbis apertis ſignificavit, fueritne *tribunus plebis*, non eſt proinde quod ab eo *annum* exſpectemus, quo *tribunatum* geſſerit. Is ergo erit aliunde per ratiocinia explorandus. Itaque in primis certum eſt, qui *quaeſturam* obiit anno *Varroniano* 760. proinde *tribunatum* ante annum ejusdem epochae 762. ne quidem potuiſſe capeſſere. *Annus* enim ad minimum unus *quaeſturae*, quam remiſit, *provinciali* neceſſarius erat, ut proinde ne *tempus* quidem ſuppeteret ante *annum* illum, quem dixi, per *leges annales* maturum atque legitimum. Illud praeterea certum, qui *praetor* eodem, quo obiit *Auguſtus*, anno *deſignatus* eſt, illum *poſt* annum *Auguſti* penultimum, aerae nimirum *Varronianae* 766. *tribunatu* fungi ne quidem potuiſſe. Ita *medio* illo ſpatio inter annum 762. & 766. annus quaerendus erit, quo *tribunus* noſter fuerit *Velleius*. Ego annum nullum aptiorem illo reperio, qui fuit hujus intervalli *poſtremus*. Jam enim alibi [1] oſtendimus, & *annuum* fuiſſe illum *tribunatum*, & quidem *Romae annuum*. Ita nimirum, ut nec alibi obiri potuerit, praeterquam *Romae*; nec *pernoctare* illi extra *urbem* licue-

1 Prael. XII. ad *Spart.* Adr. §. 6.

icuerit, quicunque in illo fuiſſet magiſtratu. Nec tamen *integro anno* a *Tiberio* abeſſe potuit, qui *Tiberio* per annos *continuos IX.* adfuit, vel *ſpectator* ejus nimirum, vel *adjutor*, ab anno nimirum, ut probavimus, 757. Faciunt illa, ut nec in annum aliquem *anteriorem* conferri *tribunatus* ille potuerit, nec tamen ſit ultra illum differendus.

Tribunatum iniit Dec. X. 765. depoſiturus Decemb. itidem X. anni 766.

§. XXVIII. Cum clades illa legionum *Varianarum* contingeret, tum bellum, de quo modo egimus, *Delmaticum* a *Tiberio* confectum docuit *Velleius* [1], & poſt *Velleium* alii [2]. anno nimirum *Varroniano* 762. Proximo [3] anno 763. denuo in *Germaniam* irrupiſſe docet *Suetonius*. Inde poſt *biennium* [4] in urbem rediit, eodem teſte *Suetonio*. Tum demum [5] *jampridem debitum*, *ſed continuatione bellorum dilatum*, ex *Pannoniis Delmatisque triumphum* egiſſe noſter itidem docuit *Velleius*: His ergo annis annum *integrum Romae* noſter adeſſe non potuit, ſi quidem *continuum* cum *Tiberio* egerit *novennium*. [6] *Triumphantem Tiberium Velleius* ipſe cum *fratre* ſuo *Magi* comitatus eſt, *inter praecipuos praecipuisque donis adornatos viros*. Dona intelligit *militaria*, coronas, haſtas, vexilla, armillas, &c. Dare enim haec ſolebant *militibus* bene meritis *Imperatores*. Utque *dona* illa *militibus* ornamento erant; ſic vice verſa *triumphum* ipſius *Imperatoris* ornabant *donis* iſtiusmodi *ornati milites*, eo nimirum illuſtriorem futurum quo plura apparerent in pompa *dona*, & donis inſigniti *milites*. Et ſane *fratrem* [7] ſuum *Magium Celerem adjutorem Tiberii* in bello *Delmatico* celebrat uti vidimus, ipſe *Velleius*, & *Tiberii* ipſius *patris*

qu

1 *Vell.* L. II. c. 117. 2 *Suet.* Tib. c. 16. *Dio* L. LVI an. 762. 3 *Suet.* Tib. c. 18. 4 *Suet.* Tib. c. 20. 5 *Vell.* L. II. c. 121. 6 *Vell.* ibid. 7 *Vell.* L. II. c. 115.

que *Auguſti magnifica* de illo *teſtimonia.* Imo *honores* etiam, quibus *triumphans* eum *Tiberius* donaverit, *ampliſſimos.* Nec *ſua* quoque tacuit, qua licuit per modeſtiam, merita, dum & ſe quoque *militem*[1] profiteretur *Tiberii*, legatumque pariter atque *adjutorem.* Imo *militis* nomine *adjutorisque* hoc ipſum, ni fallor, intellexit, quod *victoriam* ejus *adjuverit*, militumque in *triumphi* apparatu inſignium unus fuerit. Referebantur enim ad invicem; pro illius aevi ſermone, *militis* nomen atque *Imperatoris.* Ergo *Romae* aderat in *triumpho Tiberii*, non *Tiberius* duntaxat ipſe, verum etiam *Velleius*, anno nimirum *Varroniano* 765. Cum enim decerneretur triumphus Imperatori, id quoque decerni ſolebat, ut *deportaretur* bene meritus in patriam exercitus. Tam ſcilicet ut *teſtes* adeſſent rerum geſtarum, quam etiam ut *triumphum ornarent* imperatoris tot militum etiam *privatorum* decora. Atqui nulli adhuc *Velleii*, in hoc *triumpho*, memorantur honores alii quam *militares.* Et tamen *Senatoriis* etiam honoribus egregia in militia facinora munerari ſolitos principes multis oſtendere poſſem, ſi opus eſſet, exemplis. Sed nihil attinebant ad triumphi pompam honores militum *ſenatorii*, ut proinde eſſent a *Velleio*, hoc in loco, memorandi. Nec aderat fortaſſe *comitiorum* tempus, quo *deſignandi* erant ad futuri anni magiſtratus a *populo*, etiam *principis* (qui appellabantur) *candidati*, cum triumpharet *Tiberius.* Sic potuit *Velleius* inire *tribunatum* die *tribunatus* ineundi legitimo[2] *Decembr.* X. anni, quo triumphavit *Tiberius*, *Varroniani* 765. depoſiturus ſequentis *Decembris* die itidem X. anni *Varroniani* 766. Idem ſi *Decembri* anni 766. *tribunatum* iniiſſet eun-

1 *Vell.* L. II. c. 104. 2 Vid. Prael. XII. ad *Spart. Adr.* ſ. 7.

eundem *Decembri* anni 767. depoſiturus, nec potuit, nondum elapſo *tribunatu*, ab *Auguſto* ad *praeturam deſignari*, nec *praeturam* ipſam anno 768. gerere, *proximo* nimirum *anno* ab elapſo *tribunatu*. Convenit praeterea militia *Velleii* ſub *Tiberio novennis*. Coepit enim annus 9. hoc ipſo anno 765. poſt *Jun.* XXVII. natalem *adoptionis Tiberii* ab *Auguſto*, & tamen ante *comitia* menſe *Auguſto*, aut paulo forte ſerius, habenda. Nec aberat etiam anno 766. *Roma Tiberius*. Potuitque adeo *Velleius* magiſtratum illum tum quoque tenere, idque *Romae*, & per *annum* illum fere univerſum, nec interim a *Tiberii* ſatellitio diſcedere. Nulla enim erant hoc anno moleſta *bella*, quae obſtarent, quo minus *Romae* verſaretur etiam ipſe *Tiberius*.

§. XXIX. A *praetura*, quam tenuit anno, pro rationibus noſtris, 768. alium *Velleii* honorem nullum legimus, ne quidem *provinciam praetoriam*, nedum *conſulatum*. Sed ne quidem aliud ullum vitae negotium. *Studiis* ille, an *deliciis Tiberii* vitiisque *Capreenſibus* annos ſecutos impenderit, hodie non conſtat. Fieri poteſt, ut *utrisque*. Erat *Neroni* ſocius in *deliciis Petronius*, ſcriptor etiam ipſe elegantiſſimus. Non certe *Velleio* diſplicuit ſimile *Sentii Saturnini* ingenium, quem ait, *ubi* [1] *negotia feciſſent locum otio, liberaliter lauteque eo abuſum; ita tamen ut eum ſplendidum ac hilarem potius, quam luxurioſum aut deſidem diceres.* Nec ullum memorat ſcriptum ſuum *antea* editum, in *otio* elucubratum. Ingenii ſui has primitias, in gratiam *Vinicii* conſulis emiſit ipſo ejus *conſulatu*, annoque adeo *Varroniano* 783. Mos enim erat illis temporibus, praecipua quaeque amicorum patronorumque gaudia *muneribus* offerendis gratulari,

Librum quem habemus cur anno 783. ſcripſerit *Velleius*.

1 *Vell.* L. II. c. 105.

****

ri. Quae autem alii *donis*, ea *ſcriptis* celebrabant *Poëtae* atque *Oratores*. Hinc illa de *genethliacis epithalamiisque Dionyſii Halicarnaſſaei* aliorumque *Sophiſtarum* praecepta. Hinc & *ſcripta* utroque ſermonis genere, tam *metrici* quam etiam *ſoluti*. Praecipue vero mos ille receptus eſt in celebrandis *conſulatibus*. *Conſulatum* ſuum *Cicero* tam *Graece* quam *Latine*, tam *carmine* quam *oratione* etiam *proſaica*, curavit poſteris commendandum. Idque enixiſſimis precibus urget contenditque epiſtolis ad *Lucceium* celeberrimum ſui temporis Hiſtoricum. Sic *conſulatus Domitiani* celebrant *Statius* atque *Martialis*. Sic etiam *Honorii Claudianus*. Sic etiam *Stilichonis*, privati hominis, idem *Claudianus*. Illud etiam artificium receptum, quo inſigniores facerent amicorum patronorumve *conſulatus*, ſi pro *epochis* illos *hiſtoricis* haberent, ſeu nimirum *hiſtorias* ſuas ab illo *arceſſerent*, ſeu ad illum usque *deducerent*. Divorum fratrum, *Marci* nimirum *Antonini*, atque *Lucii conſulatum* multis hiſtoricis exordium hiſtoriarum fuisſe, obſervavit auctor vitae, quam vulgo *Capitolino* tribuunt, nos *Spartiano* aſſeruimus. Frequentiora tamen exempla ſunt eorum, qui hiſtoriarum *fines* in illis ponerent *conſulatibus*, quorum memoriam apud poſteros celebrem eſſe vellent. Sic hiſtoriam ſuam ad XVII. *Theodoſii conſulatum* deducit *Sozomenus*. Sic *Stilichonis conſulatu* ſuam claudit hiſtoriam *Sulpicius Severus*. Sic *Conſtantii* & *Juliani conſulatu* ſuam *Aurelius Victor* editus a *Schotto*. Sic *Dio* ſuam *conſulatu ſuo*, quem cum *Alexandro* geſſit Imperatore. Sic alii multi plane pro exemplo *Velleii* noſtri, *Vinicii* ſui *conſulatu* hiſtoriam ſuam terminantis. Hinc & [1] *modus* ille *ſcripturae* a *Velleio* ſibi praeſcriptus, brevis nimirum & ſummarius. Hinc [2] *notitia illa*

in

1 *Vell.* L.II. c.52. 2 *Vell.* L.I. c.14.

in artum contracta in utraque hujus operis parte obſervata. Hinc [1] *formam* illam *operis propoſiti* agnoſcit *in praecipiti* ſitam *feſtinatione*, *quae ſe rotae pronive gurgitis ac verticis modo nusquam pateretur conſiſtere*, *pene magis neceſſaria praetereundo*, *quam ſupervacua amplectendo*. Alibi opus illud ſuum non *juſtum*, [2] ſed *reciſum* fuiſſe teſtatur. Alibi ſe *memoria profeſſionis*, [3] ne in infinitum evagaretur, reprimit. Alibi [4] *promiſſae brevitatis fidem* agnoſcit, & *tranſcurſum hunc*, qui nempe *juſto operi* opponebatur, appellat. Juſtam nimirum ille rerum earundem hiſtoriam ſaepe pollicetur: *ſua* nimirum *juſta* [5] *volumina*: *juſtum* [6] *opus*. Haec tamen ille per *otium*. Jam *properandum* erat, ne antea *conſulatus* exiret, quo hiſtoria erat ipſa terminanda. Et quidem ſervant *breviariorum* plerunque formam *hiſtoriae* decorandis *conſulatibus* conſcriptae. Tale illud erat *Sulpicii Severi*, tale *Q. Julii Hilarionis*, tale *Aurelii Victoris Schottiani*. Ita coeperit hanc hiſtoriam *Velleius* poſt medium anni 782. quo *deſignatus* eſt ad ſequentis anni conſulatum *Vinicius*. Et *finem* impoſuerit antequam *faſces* deponerent anni 783. *conſules ordinarii*. Aliter ſera fuiſſet *conſulatus*, jam ad *exitum* perducti, gratulatio. Id ne contingeret, placuit *Velleio* ratio illa ſcribendi *properata* atque *compendiaria*.

§. XXX. Sic annum *Velleii natalem* dedimus. Neſcio an *emortualem* etiam deſignare poſſimus. Conabimur tamen. Fateor eſſe hoc ſine *teſtibus* difficillimum. Id quoque fateor, deeſſe nobis, qui in re *hiſtorica* eſſent audiendi, *teſtes*. Mortem *ſuam* conſignare *ipſe* non potuit. Nec ſuppetunt *alii* poſt illum, qui conſignarint. *Veterum* nemo

Mors *Velleii* anno 784.

1 *Vell.* L. I. c. 16. L. II. 96. 2 *Vell.* L. II. c. 89. 3 *Vell.* L. II. c. 89. 96. 4 *Vell.* L. II. c. 55. 99. 5 *Vell.* L. II. c. 48. 114, 115. 5 *Vell.* L. II. c. 99. 103.

nemo eſt, excepto *Priſciano*, qui vel mentionem *Velleii* noſtri fecerit. Sed nec ille quicquam prodidit, quo *hiſtoria* ejus locupletanda ſit. Nihil ergo reſtat, unde *mortis tempus* elicere poſſimus, praeter *ratiocinia*. Et tamen valde mihi veriſimile videri fateor, inter illos quibus *Sejani amicitia* nocuit, noſtrum quoque periiſſe *Velleium*. Satis ipſe teſtatum fecit in hoc ipſo libro *Velleius*, quo fuerit animo in *Sejanum*. Nec opus erat ad eum convincendum alio *teſtimonio*, cum palam extaret, ſcriptisque conſignatum eſſet, *amicitiae* illius, tam recenti memoria monumentum. Id quoque certum eſt, manifeſtiſſimisque tam *Dionis* quam *Taciti* teſtimoniis exploratum, ſatis fuiſſe ad *poenam* ipſam illam *Sejani amicitiam*. Eodem ſpectabat, ſuſpectumque *Velleium* merito fortaſſe faciebat, quod non *oblatis*, ſed *quaeſitis*, uteretur *Sejani* laudandi occaſionibus, etiam nullo ſuppetente *laudis* argumento. Ait *Sejanum* [1] *in Germania, Illyricoque, & mox in Africa, non* quidem *merito*, ſed *materia* tamen *adipiſcendi triumphalia* fuiſſe *defectum*. Ubi deerat laudandorum facinorum vel *materia*, quae, quaeſo, eſſe potuit *laudis* ſolida *ratio*? Quis hoc in loco non agnoſcat *indolem* laudandi *Sejani avidam*, & quibusvis laudis arripiendis vel *praetextibus* intentam? Nec illud modo. Scripſit noſtra illa *Velleius tempore* etiam *ſuſpecto*. Certe poſt mortem *Liviae* cujus ipſe meminit, quam anni ſuperioris 782. initio aſſignat [2] *Tacitus*. Inde enim, ut ex utroque conſtat, tam *Tacito* quam *Dione*, conſilia inivit de imperio occupando *Sejanus*. Tandem expergefactus *Tiberius* machinatur & ipſe de eo opprimendo. Primo tamen *conſulem*, ſecum in *annum*, quo periit, *ſequentem* deſtinat, *curarumque ſuarum participem* nominat. Ita

Dio

1 *Vell.* L. II. c. 116. 2 *Tacit.* Ann. V. 1.

Dio. Fecerat autem haec antea *Tiberius* quam ſcriberet *Velleius*. Hinc ille *Tiberium* defendit [1] *exemplis eminentium virorum, qui magnis adjutoribus ad gubernandam fortunam ſuam fuiſſent uſi, Scipionum praecipue* (*Africanorum* ſcilicet) *qui duos Laelios per omnia ſibi aequaverant*. Plane hic apparet, quod poſt epiſtolam illam *Tiberii* obſervavit *Dio*, omnes deinde *Tiberio Sejanum*, non jam in *conſulatu* tantummodo, ſed in *ſumma rerum adminiſtranda* pro *collega* habuiſſe. Addit *Velleius* exemplum *Auguſti*, qui primo *M. Agrippam*, tum deinde *Statilium Taurum* ſimiliter adſciverit. *Quibus* (inquit) *novitas familiae haud obſtitit, quo minus ad multiplices conſulatus triumphosque, & complura eniterentur ſacerdotia.* Hinc ſane conſtat, jam etiam *novitatem Sejano*, a libere ſentientibus, cum ſcriberet *Velleius*, objectam. Quae certe objici antea vix potuit, quam progreſſus magnos feciſſet, & in conjuratione *Sejanus*, & in eo viciſſim reprimendo *Tiberius*. Adhuc tamen illum [2] *juvandis principis oneribus prolatum* aſſerit *Velleius*. Imo *ſingularem* ([3] inquit) *principalium onerum adjutorem in omnia habuit atque habet*. Cum ait, *habuit atque habet*, non certe *nuper* illum pro *Tiberii adjutore* habitum apparet. Itaque *poſt* conatus *Tiberii* contrarios, favebat tamen aliquantiſper *Sejano Velleius*, & pro more ſuo & ingenio, adulabatur. Quis itaque miretur ſi hoc aegre tulerit *Tiberius*? ſi *ſaeviendi* anſam inde acceperit princeps ultra modum *ſuſpicax*, & natura ſua *ſaeviſſimus*? Certe noſtrum inde *Velleium* nullae deinceps memorant hiſtoriae, cum tamen fuerit, quo ampliores obiiſſet honores, quo magis etiam per ſcripta inclaruiſſet, eo potiori jure memorandus. Sed nec

1 *Vell.* L. II. c. 127. 2 *Vell.* L. II. c. 128. 3 *Vell* L. II. c. 127.

nec ullum ſupereſt *ſcripti* illius *accuratioris*, quod illum toties promiſiſſe vidimus, veſtigium. Niſi forte *genuinum* exiſtimemus *fragmentum* illud *Lazii*, quod eruditis ſuſpectum eſt. Illud vero mirum, cur *Livium* de bello *Germanico* continuaret *Aufidius Baſſus*, ſi *medius* fuiſſet belli *Germanici* poſt *Livium Velleius*, ſcriptor αὐτόπτης atque elegantiſſimus. Eſt autem haec hiſtoria *Sejani* tam in *Tacito* quam etiam in *Dione* mutilatiſſima. Proinde mirandum non eſt, ſi nullus ibi compareat *Velleius*, cum & alia quoque utrobique nomina perierint eorum, qui tamen cum *Sejano* ceciderint. Sic vivere deſierit *Velleius* anno urbis *Varroniano* 784. *Chriſti*, pro aera recepta 31. *aetatis* ſuae, vel 49. ad *finem* exeunte, vel 50. fortaſſe *coepto*. Certe poſt *Sejanum* ipſum, qui tamen periit poſtquam *conſulatum* ſuum *ordinarium* exuiſſet. Docet enim *Dio poenitentia correptum* fuiſſe *Sejanum*, quod non in *conſulatu* ſuo aliquid conatus eſſet. Et *Trionem* certe atque *Regulum* Coſſ. habent, cum *caedes* fierent, uterque, tam *Dio*, quam etiam *Tacitus*. Qui tamen *conſules ſuffecti proximi* fuiſſe videntur poſt *ordinarios*.

VITAE VELLEIANAE,

Rerumque ad illam ſpectantium

Synopsis *Chronologica.*

	Aerae Urb. *Varron.*	Vit. *Vell.* ann.	Aer. *Chriſt.*
Decii Magii inſignis in *Romanos* fides, cum *Capua* proderetur *Hannibali.* Is *Minatii Magii* avus erat, *Velleii*, ex *paternâ*, ut videtur, ſtirpe, tritavus. §.7. *Capuanus*.ib. Hinc *patria Velleii*, pro ſtirpe *Magiâ*, *Capua.*	538.		
Minatius Magius Aſculanenſis, *Decii Magii* nepos, *Velleii* atavus, *viritim Civitate Romanâ donatus*, & *duo* ejus filii *Praetores* creati, cum Praetores *ſeni* duntaxat crearentur. §. 7. Sic *patria* Velleii *Aſculum.*	671.		
Capito Velleii *patruus*, vir *Ordinis Senatorii*, *Agrippae* ſubſcripſit in *C. Caſſium.* §. 7. Certe poſt legem *Pediam*, quâ *damnatus* eſt *Caſſius*, a *Pedio* Conſule *Auguſti* collega, menſe *Sextili* latam.	711.		
Avus Velleii C. *Velleius Neapoli* ſe *gladio transfigit*, cum *patrem* Tiberii Imperatoris *Tiberium Claudium Neronem* fugientem comitari non poſſet, *gravis jam aetate & corpore.* Poſt bellum *Peruſinum*, & tamen ante ludos *Apollinares.* §. 7. Hinc *Patria* Velleii, pro ſtirpe *Velleiâ*, *Neapolis.*	714.		
Natus *VELLEIUS.* §. 8. *Medio* certe tempore inter ann. Urb. *Varron.* 725. quo *coepit* Hiſtoriam *Livius*, & ann. 745. quo *ultimam* ei manum impoſuit. Certe ante *Sept.* 22. quo *mortuus* eſt *Virgilius.* §. 8.	735.	1	
Togam induit Velleius *virilem.* Inde *tirocinium* ejus in *Militia Equeſtri*, cujus *decem* numeranda *ſtipendia.* §. 5. 6. *Primus* hujus Militiae *gradus* hoc anno a *Velleio* ſuſceptus erat *Praefectura cohortis.* §. 9.	749.	$\frac{14}{15}$	
Ad *ſecundum* Equeſtris Militiae *gradum*, poſt *Pubertatem plenam*, aſcendit *Velleius*,	752.	$\frac{17}{18}$	

			Tribunatum ſcilicet. Sub *patruo Vinicii*, ad quem ſcribit, Conſulis, *M. Vinicio*. §. 16. Sumſit, cum *Tribunatu*, etiam *laticlavium*. §. 11. *Tribunatus* ille prior *Beneficiarius* erat. §. 15.
	18/19	753.	Adeſt *Velleius*, cum *Caius* Caeſar cum Rege *Parthorum* in *Euphratis* ripa congrederetur. Sub *P. Silio*. *Stipendiorum* ſuorum *initiis*. § 6. 9. 10.
2.	19/20	754.	Incipit Bellum *Germanicum* ſub avo *Vinicii* [*Praefecti*, ut videtur; hoc tempore *Germaniae*] *triennio* ante Expeditionem *Tiberii*, cui *Velleius* interfuit, *Germanicam*. *Vell.* L. II. c. 104. Ad *tertium* Militiae Equeſtris *gradum* evectus *Velleius*, *Tribunatum* ſcilicet *Caſtrorum*. §. 13.
4.	22/23	757.	*Tiberius* ab *Auguſto* adoptatus *Jun.* XXVII. *Mox* illum ſecutus in *Germaniam Velleius* continuo *novennio* illi aderat. §. 1. 15. Praefectus *Germaniae Sentius Saturninus*, legatus Auguſti. *Vell.* L. II. c. 105. *Bis* enim ab eo cum *Tiberio Germani* Pacem petere coacti ſunt. *Dio* L. LV. Hujus nimirum anni *Aeſtivis* & ſequentis. *Quartus* inde incipit *Velleio* Militiae *gradus* (qui idem *tertius* eſt, ſi *Tribunatum duplicem* pro gradu *unico* habeamus) *Alae* nimirum *Equeſtris* Praefectura. §. 15.
5.	23/24	758.	Acta hujus anni. §. 2. Adhuc *Praefectus Germaniae Saturninus*, coactique ab eo *Germani* ad Pacem *ſecundam*.
6.	24/25	759.	Deſunt in *Velleio* Acta hujus anni omnia. Adhuc *Praefectus Germaniae Saturninus*. *Tertius* hic annus Belli *Germanici*, quo ſeorſim actum cum *Maroboduo*. Deficiunt *Delmatae* & *Pannonii*, ſub *Praefecto Illyrici Valerio Meſſalino*. Legionem ea occaſione *nuper* conſcriptam ad *Tiberium* ducit *Velleius* jam *Quaeſtor deſignatus*. Agrippa Poſthumus *abdicatus*. §. 1. 3. 4. *Legatus Velleius* praefectus hujus anni *hibernis*. §. 16. 18. Primus ann. Belli *Marcomannici*, non *Delmatici*. §. 17.
7.	25/26	760.	*Tiberio* de *mora* ſuſpecto mittitur ſocius bel-

belli, cum eo gerendi, *Germanicus*. §. 4. *Primus* annus *triennii*, quo *Illyricum* debellavit *Tiberius*. §. 19. *Velleius* anni *initio Romae* ad *Quaeſturam* ineundam, fine erat in Pannoniâ cum *Tiberio*, remiſſo nempe anno *Quaeſturae Provincialis*. Poſt tempus nimirum *ſortitionis*. §. 18. Ex *Quaeſtura* eam Expeditionem ſuſcepit *Germanicus*, ſub quo meruit *Velleius*, *Tiberii* non jam *adjutor*, ſed *ſpectator* tantummodo. §. 19. Cum *Tiberio* frater *Velleii Magius Celer*. ib. Deſunt in *Velleio* anni hujus *Acta* pleraque. Hujus anni *hiems* illa erat, cujus meminit *Velleius* L. II. c. 114. ab ea hieme *alia*, cujus meminerat c. 113. §. 23.

Annus Belli *Pannonici* ſecundus, quo Bellum illud confecit *Tiberius*. §. 23. Hujus anni *hibernis* praefectus *M. Lepidus*. §. 24, 25. — 761. | $\frac{26}{27}$ | 8.

Annus Belli *Illyriciani tertius*, quo, poſt *Pannonicum*, *Delmaticum* Bellum aggreſſus eſt, abſolvitque *Tiberius*. §. 23. Et quidem *maturis*, nec admodum affectis, *Aeſtivis*. §. 26. Hoc eodem anno caeſae ſunt *Vari* Legiones. §. 28. — 762. | $\frac{27}{28}$ | 9.

Proximo anno a clade *Vari* novam rurſus impreſſionem in *Germaniam* fecit *Tiberius*. §. 28. — 763. | $\frac{28}{29}$ | 10.

Secundus annus *biennii Suetoniani*. Secunda nimirum novi hujus Belli *Germanici* Aeſtiva *militaria*. Nempe ad *Autumnum*, teſte *Dione*. Poſtea *Romam* rediiſſe teſtatur *Dio* tam *Tiberium* quam *Germanicum*. Ita nimirum tempeſtive, ut ſequentis anni *Conſulatum*, quem geſſit *toto* (inquit *Dio*) *anno*, *Romae* inierit *Germanicus* §. 28. — 764. | $\frac{29}{30}$ | 11.

Triumphat *Tiberius*, ſequunturque illum triumphantem *donis* militaribus inſigniti tam *Velleius*, quam frater *Velleii Magius Celer*. §. 28. Exit hoc anno *continuum* illud, quod in *Tiberii* ſatellitio egit *Velleius*, *novennium*. §. 1. 28. Tantummodo *coeptum* hujus anni *Dec. X. Tribunatum Plebis* inivit *Velleius*. §. 28. Hujus victoriae nomine *Tiberius* IMP. — 765. | $\frac{30}{31}$ | 12.

VII. quem titulum cum T. P. XIII. committunt *Numi*. Ea autem *Tribunitia Poteſtas Junii* ad minimum die XXVII. coepit anni 764. deſiitque eodem ejusdem menſis die anni 765. Tunc ergo Bellum abſolverat, unde titulum illum *Imperatorium* reportavit. Sed *Tribunitia* illa *Poteſtate* ad *exitum* vergente. *Unicum* enim refert Cl. *Mediobarbus* numum, qui *Tribunitiam* illam *Poteſtatem* cum titulo illo *Imperatorio* commiſerit. *Quadrigas* autem *triumphales*, quae huc referri poſſint, in unico obſervavit idem vir Cl. numo *Arſchotano*, in quo cum praedicto titulo *Imperatorio* VII. & *Tribunitia Poteſtate* XIII. committuntur. Inde diſcimus *affectam* illam fuiſſe *Tribunitiam Poteſtatem*, cum *triumpharet Tiberius*. Sic ante *Jun*. XXVII. IMP. VII. *acclamatus* fuerit ab exercitu *Tiberius*. Sic tamen ut *Romam* vix redierit *triumpharitque*, niſi anno illo, quem dixi, 765. *exeunte*. Vix ſane eſt, quin eodem referamus titulum *Auguſti Imperatorium* XX. qui tamen cum *Poteſtate Tribunitia* ejus XXXIV. committitur, quae etiam ipſa anno 765. deſierit. Addi illa poſſunt illis, quae ſupra diximus, ad deſignandum *novennis Velleii* ſub *Tiberio militiae finem*.

13. | 31/32 | 766. Hoc anno *Tribunatum Plebis* geſſit *Velleius* usque ad *Dec*. X. §. 26. 27. 28.

14. | 32/33 | 767. *Velleius Praetor deſignatus*, cum fratre *Magio Celere*, ab *Auguſto* commendatus, & *Tiberio*. *Vell*. II. 114. Nondum ſcil. *Comitia Praetoria*, cum moreretur *Auguſtus*, *Auguſt*. XIX. Imo *tum primum* Comitia Tribuum *nulla*, jure eorum ad *Patres* translato. *Tacit*. Ann. I. 15. Imperante ſcilicet *Tiberio*.

15. | 33/34 | 768. *Velleius* cum fratre *Praetores*, tam *Auguſti* quam etiam *Tiberii Candidati*. §. 29.

30. | 48/49 | 783. Scribit *Velleius* ſuam hanc Hiſtoriam *compendiariam* in gratiam *Conſulatus Vinicii* §. 29.

31. | 49/50 | 784. Caeſus *Velleius*, ut videtur, propter amicitiam *Sejani*, poſt *Coſſ. Ordinarios*. §. 30.

C. VEL-

C. VELLEII PATERCULI

HISTORIAE ROMANAE

AD

M. VINICIUM COS.

LIBER I.

CAPUT I.

** Tempeſtate diſtractus a duce ſuo Neſtore, Metapontum condidit. Teucer, non receptus a patre

**] Apparet, Vellejum ab urbis primordio Romanam hiſtoriam omnem admirabili compendio duobus voluminibus fuiſſe complexum, etiam antiquioribus aliarum nationum geſtis, praeſertim in hujus prioris libri initio fineque perquam eleganter admixtis. Quorum voluminum prius hoc acephalon eſt, adeo non caeteris tantum rebus, verum etiam bonis auctoribus, injuria vetuſtatis cuncta abſumentis officere ſolet, ut, quemadmodum Auſonius cecinit, *Monimenta* fa-

tre Telamone, ob ſegnitiam non vindicatae fratris injuriae, Cyprum ad-

fatiſcunt, Mors etiam ſaxis nominibusque venit, nos dicere poſſimus, *Mors etiam ſcriptis, carminibusque venit.* Quanquam puto magis hominum incuriam accuſandam, quàm ipſam vetuſtatem. Poterant exemplaria aetatis vitio obſoleſcentia deſcribi, poterant vitis inſtar ob ſenium jamjam emoriturae per novas propagines reſtitui, ſi fuisſent quos hujus rei cura tetigiſſet. Et certe fuerunt, qui tametſi parum docti, praeſtiterunt tamen quod potuerunt: quibus habendam gratiam cenſeo, quod horum ſaltem opera qualicunque miſeras bonorum autorum reliquias licet mendoſiſſime exceptas, conſervatas videamus, ſi modo conſervari eſt, tam depravate eſſe deſcriptum. Utinam vero quidam autores extarent, quamlibet mendoſe ſcripti. Poſſent in illis multa reſtitui per viros eruditos, ac judicio praeditos. Egregie ſudatum eſt in hac parte a Benedictinis olim, in aſſervandis inquam veterum monimentis. At poſtquam ptochotyranni iſti irrepſerunt, conſpiratum eſt in veteres autores, ut iſtorum ſomnia mundo commodius obtrudi poſſent. Sed haec ἀπροσδιόνυσα videri queant, cum de Vellejo potius ſit habendus ſermo. Scribit is ſub finem hujus libri, *ſtatuiſſe ſe priorem hujus voluminis, poſterioremque partem non inutili rerum noticia in artum contracta diſtinguere.* Proinde quemadmodum illic in fine refert, quae poſt Rhomam a Gallis captam deductae ſint coloniae juſſu ſenatus, & quo tempore, ſic in hoc fragmento prioris libri, compendio quodam deſcribit, Primum, quam quisque civitatem ex Heroibus illis qui Trojam obſederant, confecto jam bello condiderit, quamve occuparit inſulam, Deinde res per illam aetatem geſtas, De Pelopidis, Heraclidis, Athenienſibus, Peloponneſiis, Tyriis, Achaeis, Pelasgis, Lacedaemoniis, Chalcidenſibus, qui novas urbes vel extruxerint, vel in alias regiones commigrarint; multa recenſens. Id quod Strabo quoque ſolet indicare, nec omit-

adpulſus, cognominem patriae ſuae Salamina conſtituit. Pyrrhus, Achillis filius, Epirum occupavit: Phidippus

mittit Livius, & hujus abbreviator Florus. Verum ut intelligas hujus fragmenti initium, loquitur de Pyliorum exercitu, qui cum disjectis tempeſtate navibus, ducem ſuum Neſtorem amiſiſſent, Metapontum condiderunt. Potes conjicere, lector, huic operi praefationem ſuam deeſſe, bellam haud dubie & elegantem. Sed jam lege Vellejum, & noſtris laboribus gratus eſto. RHENAN.

Tempeſtate diſtractus] Viri docti bene intelligunt Epeum, ex Juſtino XX. 2. *Metapontini quoque in templo Minervae ferramenta, quibus Epeus, a quo conditi ſunt, equum Trojanum fabricavit, oſtentant.* Quod neſcio an Trogus ſumſerit ab Ariſtotele Mirab. Auſcult. p. 709. ἐγγὺς Μεταποντίου, Ἀθηνᾶς ἱερὸν εἶναί φασιν Ἑλληνίας, ἔνθα τὰ τοῦ Ἐπειοῦ λέγουσιν ὄργανα ἀνακεῖσθαι, οἷς τὸν δούριον ἵππον ἐποίησεν, ἐκείνου τὴν ἐπωνυμίαν ἐπιθέντος. φανταζομένην γὰρ αὐτῷ τὴν Ἀθηνᾶν κατὰ τὸν ὕπνον ἀξιοῦν ἀναθεῖναι τὰ ὄργανα, καὶ διὰ τοῦτο βραδυτέρας τυγχάνοντας τῆς ἀναγωγῆς, εἰλεῖσθαι ἐν τῷ τόπῳ, μὴ δυνάμενοι ἐκπλεῦσαι· ὅθεν Ἑλληνίας Ἀθηνᾶς τὸ ἱερὸν προσαγορεύεσθαι). ubi pro Ἑλληνίας bis ſcribendum eſt Ἑλλεσίας. Ipſe enim Ariſtoteles ſignificat, Minervae cognomen inditum eſſe ab εἰλεῖσθαι, *concludi, implicari*, cujus vetuſtior forma eſt ἴλλεσθαι, unde Ἑλλεσία. Hoc Minervae cognomen unus, quod ſciam, conſervavit Heſychius: Ἑλλεσίη. ἡ Ἀθηνᾶ. *Myndiae Minervae* haec inſtrumenta dedicata narrat Lycophron vſ. 950. diverſos auctores ſecutus. Ceterum quod Lipſius putat, etiam Metabum, qui ab aliis Metaponti conditor dicitur, intelligi poſſe, vereor, ut temporum rationi ſatis conveniat. Metabus enim, quem Siſyphi filium fuiſſe tradunt Stephan. Byz. v. Μεταπόντιον, & Euſtath. ad Dionyſ. Perieg. vſ. 368. vix potuit cum Neſtore ad Trojam militare.

Cognominem] Editio prima, *cognomine*, quod correxit Editor Baſileenſis.

Philippus] Sic Edit. pr. *Phidippus* reſtituit Aldus

 Ne-

2 pus Ephyram in Theſprotia. At rex regum Agamemnon, tempeſtate in Cretam inſulam rejectus, tres ibi urbes ſtatuit, duas a patriae nomine, unam a victoriae memoria, Mycenas, Tegeam, Pergamum. Idem mox, ſcelere patruelis fratris Aegiſthi, hereditarium exercentis in eum odium,

Nepos ex Homero Il. B. 678. Saepe ſic erratum eſſe in hoc nomine, docent Lipſ. ad h. l. & Weſſeling. ad Diodor. Sic. V. p. 373.

Tempeſtate in Cretam inſulam rejectus,] Omnino *dejectus* legendum cum Drakenborchio ad Liv. XXIII. 34. Quod confirmat Zenobius Proverb. V. 50. Ἀγαμέμνων, ὥς φασι, χειμασθεὶς κατηνέχθη εἰς Κρήτην. *Dejici* elegans & legitimum verbum eſſe de navigantibus, qui ab inſtituto curſu depelluntur, docent Interpretes ad Liv. l. c. & ad XLIV. 19. Tacit. Ann. II. 60. *qua tempeſtate Menelaus, Graeciam repetens, diverſum ad mare, terramque Libyam dejectus.* Pro quo idem *detruſus* dicit Hiſt. II. 8. *vi tempeſtatum Cythnum inſulam detruſus.* Utroque frequentius eſt *deferri*, quo, ut meliorum teſtimonia mittam, in re ſimillima utitur Servius ad Virgil. Aen. III. 133. *Aeneam vero Cretam tempeſtate delatum, locum Trojae nomine Pergamum appellaviſſe.* Sic ille locus legendus, non, ut Jo. Meurſius de Creta cap. 13. p. 51. interpolavit: *locum Trojam nomine, urbem Pergamum appellaviſſe.*

Duas a patriae nomine] Ex Editione Juntina operarum ſocordia excidit *duas*, & error propagatus in Edit. Aldi Nepotis.

Tegeam] Edit. pr. *Tegaeam.* Stephan. Byz. in v. ἔστι καὶ Τεγέα ἐν Κρήτῃ, ὑπὸ Ταλθυβίου κτισθεῖσα. Hujus urbis mentio, in libris rariſſima, ſaepe in numis reperitur. Vide Pellerinum de Num. Popul. & Urb. T. III. p. 73.

odium, & facinore uxoris oppreſſus, occiditur. Regni potitur Aegiſthus per annos VII. Hunc Oreſtes, matremque, ſocia conſiliorum omnium ſorore Electra, virilis animi femina, obtruncat. Factum ejus a Diis comprobatum, ſpatio vitae & felicitate imperii apparuit: quippe vixit annis XC. regnavit LXX. qui ſe etiam a Pyrrho, Achillis filio, virtute vindicavit. Nam, quod pactae ejus, Menelai atque Helenae

Socia] Alias, *cum ſocia.* RHENAN. Inanem Rhenani conjecturam recepit Juntina.

Virilis animi femina] Salluſt. Catil. 26. *Sempronia, quae multa ſaepe virilis audaciae facinora commiſerat.* Similiter Vellejus II. 74. *uxor Antonii, Fulvia, nihil muliebre, praeter corpus, gerens.*

Vixit annis XC.] Veram eſſe Velleji chronologiam, egregie demonſtrat Bachetus ad Ovid. Ep. VIII. p. 364. addens, ſe huic ſcriptori, ubi partium ſtudium & adulationem procul habeat, tribuere plurimum.

Qui ſe etiam] Non male Wopkenſ. Miſc. Obſ. VIII. p. 21. *quin ſe etiam.* Sic eſt II. 6. *quin alterum etiam continuavit tribunatum.* II. 18. *Quin etiam Q. Pompeji conſulis filium* &c.

Pactae ejus] Aldus Nepos bene corrigit, *pactae ei*; quod etiam placebat Dukero ad Liv. XLIV. 30. Ceterum in hac hiſtoria, a multis tradita, laborat Tzetzes ad Lycophr. 1374. αὐτὸς δὲ μετὰ τῶν ἀδελφῶν ἀνελὼν Νεοπτόλεμον τὸν Ἀχιλλέως, ἔγημεν Ἑρμιόνην, ἐξ ἧς γεννᾷ Τισαμενόν. Scribendum: μετὰ τῶν Δελφῶν. Vide eundem ad vſ. 1232.

lenae filiae Hermiones nuptias occupaverat, Delphis eum interfecit. Per
4 haec tempora Lydus & Tyrrhenus fratres, cum regnarent in Lydia, ſterilitate frugum compulſi, ſortiti ſunt, uter cum parte multitudinis patria decederet. Sors Tyrrhenum contigit. Pervectus in Italiam, & loco, & incolis, & mari, nobile ac perpetuum a ſe nomen dedit. Poſt Oreſtis interitum, filii ejus, Penthilus & Tiſamenus, regnavere triennio.

CAP.

Lydus & Tyrrhenus] Sic omnes fere ſcriptores, quos Waſſius ad Fragm. Hiſtoric. p. 222. laudat, inde ab Herodoto I. 94. tradunt. Strabo, in hujus rei narratione, V. p. 335. labem ſuſcepit, quae magni Caſauboni acumen fefellit: ὁ Ἄτυς —— κλήρῳ Λυδὸν μὲν κατέσχε, τὸν δὲ Τυῤῥηνὸν, τῶν πλείω συστείλας λαὸν, ἐξέστειλεν. Repone: τὸν πλείω συστήσας λαόν. quod Euſtathius, qui Strabonem ob oculos habuit, planiſſime confirmat ad Dionyſ. Perieg. 347. καλοῦνται δὲ Τυῤῥηνοὶ, ἀπὸ Τυῤῥηνοῦ Λυδοῦ, υἱοῦ Ἄτυος, ᾧ πολὺν λαὸν ὁ πατὴρ συστήσας ἐν καιρῷ λιμοῦ ἐξέστειλεν.

Sors Tyrrhenum contigit.] Rariſſima loquendi forma. Septimius de Bell. Troj. V. 13. *Alii, ut quemque ſors contigerat, praedam, aut ex captivis, quantum pro merito diſtribuebatur, habuere.*

Pervectus in Italiam] Hoc cum paullo abruptius dicatur, Munckerus ap. Heinſ. malit: *Is pervectus.* Certe pronomen *is* facile hauriri potuit a praecedenti ſyllaba. Sed eſt ſimillimus locus I. 12. *Conſul creatus eſt. Bellum Carthagini intulit.* niſi ibi quoque *eſt* in *is* mutare velis.

Penthilus] Edit. pr. *Penthe-*

CAP. II. Tum, fere anno octogeſimo poſt Trojam captam, centeſimo & viceſimo, quam Hercules ad Deos exceſſerat, Pelopis progenies, quae omni hoc tempore, pulſis Heraclidis, Peloponneſi imperium obtinuerat, ab Herculis progenie expellitur. Duces recuperandi imperii fuere Temenus, Creſphontes, Ariſtodemus, quorum atavus fuerat. Eodem fere tempore Athenae ſub regibus eſſe deſierunt: quarum ultimus rex fuit Codrus, Melanthi filius, vir non praetereundus. Quippe, cum Lacedaemonii gravi bello Atticos premerent, reſpondiſſetque Pythius, quorum dux ab hoſte eſſet occiſus, eos futuros ſuperiores; depoſita veſte regia, paſtoralem cultum induit, immix-

ticelus. Saepe *e* & *i* in veteri Codice confunduntur, ut mox *Teminus* pro *Temenus.*

Atavus] *Abavus* legunt Meurſ. de Regn. Lacon. cap. 6. & Scaliger Anim. ad Euſeb. p. 58. Recte. Quis enim, in tam facili lapſu, non citius librarium erraſſe, quam ſcriptorem parum accurate locutum, credat?

Eodem ferme tempore] Exemplar vetuſtum habet: *Eodem fere tempore*. BURER.

Paſtoralem cultum induit] Non

mixtusque caſtris hoſtium, de induſtria rixam ciens, imprudenter inter-
2 emptus eſt. Codrum cum morte aeterna gloria, Athenienſes ſecuta victoria eſt. Quis eum non miretur, qui his artibus mortem quaeſierit, qui-
bus

Non eundem Codro habitum tribuunt veteres ſcriptores, quos congeſſit Meurſius de Reg. Athen. III, 12. *Veſte famulari, ſe in medios immiſiſſe hoſtes*, ſcribit Cicero Tuſc. Diſp. I, 48, ubi Burmannum, *veſte manipulari* legere tentantem, bene refellit Daviſius. ἐν εὐτελεῖ στολῇ ὡς ξυλιστὴν, cum aliis Scholiaſtes MS. ad Platonis Sympoſ. p. 330. πενιχρᾷ στολῇ ὡς γῆς ἐργάτην, vetus Scriptor apud Suid. V. Ἀδηλοῦσα, cujus locum recte ad Codri hiſtoriam retulit Jo. Taylorus ad Lycurg. c. Leocrat. p. 335.

Immixtusque caſtris hoſtium] Tacitus Hiſt. II, 88. *Et effuſa plebes ſe caſtris miſcuerat.*

Rixamincies] Puto legendum, *rixam injiciens*. RHENAN. Ego vero *rixam ciens* legendum puto, literis vetuſti exemplaris propius inſpectis. Sic enim habet *rixam: ncies*, interpoſito inter *rixam* & *ncies* puncto divisibili, & transpoſita *n* litera. BOREK. *rixam injiciens* recepit Junta; idque placet Burm. ad h. l. & Drakenb. ad Liv. III, 64. *rixam ciens* Baſileenſis Editor, cujus exemplum ſecuti ſumus.

Immixtusque caſtris hoſtium de induſtria; imprudenter rixam ciens interemptus eſt], Sic legitur & diſtinguitur in Edit. pr. Sed Acidalius, transpoſita voce *imprudenter*, optime interpungit: *immixtusque caſtris hoſtium, de induſtria rixam ciens, imprudenter interemptus eſt.* Quod, in tanta evidentia, recipere non dubitavi.

Athenienſes ſecuta victoria eſt] Salluſt. Fragm. I. p. 18. *ubi malos praemia ſequuntur.*

His artibus] Veſtis mutatione, ut II, 41.

A Sed

bus ab ignavis vita quaeri ſolet? Hujus filius Medon primus Archon Athenis fuit. Ab hoc poſteri apud Atticos dicti Medontidae: ſed ii, inſequentesque Archontes, usque ad Charopem, dum viverent, eum honorem uſurpabant. Peloponneſii, digredientes finibus Atticis, Megaram, mediam Corintho Athenisque urbem, condidere. Ea tempeſtate & Tyria claſſis, plurimum pollens mari, in ultimo Hiſpaniae tractu, in extremo noſtri orbis termino, inſulam circumfuſam Oceano, perexiguo a continenti diviſam freto, Gadeis condidit. Ab iisdem poſt paucos annos in Africa Utica condita eſt. Excluſi ab

Sed ii] Ed. pr. *ſed hii*.

Peloponneſii] Ed. pr. *Peloponneſi*, ut I. 19. *Octavi* pro *Octavii*. II, 7. *Opimi* pro *Opimii*. & paſſim.

Megaram] *Megara* melius videtur Heinſio; Sed feminina forma eſt apud idoneos ſcriptores, quos laudant Duker. ad Liv. XXXI. 22. & Oudendorp. ad Sueton. Tiber. 4.

In extremo noſtri orbis termino] *In* abjiciendum, ut haec per appoſitionem, quam Grammatici vocant, accipiantur.

Inſulam circumfuſam] Ed. pr. *inſula circumfuſam*. quod correxerunt Junt. & Editor. Baſil.

Utica condita eſt.] Etſi

ab Heraclidis Oreſtis liberi, jactatique cum variis caſibus, tum ſaevitia maris, quintodecimo anno ſedem cepere circa Lesbum inſulam.

CAP. III. Tum Graecia maximis concuſſa eſt motibus. Achaei ex Laconica pulſi, eas occupavere ſedes, quas nunc obtinent: Pelasgi Athenas commigravere; acerque belli juvenis, nomine Theſſalus, natione Theſprotius, cum magna civium manu,

Vellejus, non quidem ſingulis paginis, ut Voſſ. ad I. 6. & Burmannus ad II. 111. ſcribunt, ſed tamen frequentius, (certe ut nunc eſt) easdem voces iterat, quam diſerti ſcriptores facere ſolent, diſplicet tamen verbum *condere* tam paucis verſibus ter repetitum. Malim: *Utica conſtituta eſt.* Mela I. 11. *conſtituta urbs mirae magnitudinis Babylon.* Ipſe Vellej. I. 4. *cognominem patriae ſuae Salamina conſtituit.* I. 1. *urbesque conſtituere Ephesum, Miletum.* Ibid. *tres ibi urbes ſtatuit.* Aeque frequens eſt *ponere urbem.* Vide Interpretes ad Virgil. Aen. II. 295. & ad Ovid. Met. III. 13.

Sedem cepere circa Lesbum inſulam.] Heinſius ad cap. ſequ. emendat: *ſedem cepere Lesbum inſulam; circaque.* cujus rationem probat Cortius ad Salluſt. Catil. 30. Ceterum Lipſius aliud agebat, cum negaret, ullum ſe auctorem habere de Lesbo ab Oreſtis liberis occupata. Pindarum, Strabonem, Pauſaniam, Athenaeum, alios, teſtes citat Bachetus, non vulgari eruditione de hac colonia disputans, ad Ovid. Ep. VIII. p. 370.

Ilia-

nu, eam regionem armis occupavit, quae nunc ab ejus nomine Theſſalia appellatur, ante Myrmidonum vocitata civitas. Quo nomine mirari convenit eos, qui Iliaca componentes tempora, de ea regione, ut Theſſalia, commemorant: quod cum alii faciant, Tragici frequentiſſime faciunt; quibus minime id concedendum eſt. Nihil enim ex perſona poetae, ſed omnia ſub eorum, qui illo tempore vixerunt, dixerunt. Quod ſi quis a Theſſalo, Herculis filio, eos appellatos Theſſalos dicet, reddenda erit ei ratio, cur numquam ante hunc inſequentem Theſſalum, ea gens id no-

Iliaca componentes tempora,] Exquiſite pro, res Iliacis temporibus geſtas narrantes. Tacit. Ann. I. 1. *temporibus Auguſti dicendis non defuere decora ingenia.* Hiſt. II. 101. *Scriptores temporum. Componere* ſic etiam eſt I. 5. *belli, quod compoſuit, Troici. Condere*-dicunt alii apud Burm. ad Albinovan. ad Liv. 343. qui in tranſitu ſic emendandus: *Femina digna illis, quos aurea prodidit aetas.* Vulgo editur: *quos aurea condidit aetas. Prodere* & *condere* ſaepe confuſa, ut apud Ovid. Rem. Am. 465.

Ut Theſſalia] Vide Scaliger. Anim. ad Euſeb. p. 20. & Perizon. Diſſ. de Dictye Cret. §. 26.

Ale-

3 nominis uſurpaverit. Paulo ante Aletes, ſextus ab Hercule, Hippotis filius, Corinthum, quae antea fuerat Ephyre, clauſtra Peloponneſi conti-

Aletes] Sic Edit. pr. quae grave mendum ſuſcepit in hoc nomine I. 13. *Corinthum, poſt annos* DCCCCLII. *quam a Belete Hipponis filio erat condita, funditus eruit.* Valeſ. ad Heſych. T. 1. p. 1005. in Vellejo male ſcribi dicit *Haletes*. Sed error eſt Aldinae, non Editionis primae. Aletem ſextum ab Hercule, ponit Vellejus, quintum Apollodor. II. 3. Pauſan. II. 4. & Schol. Pindari Olymp. XIII. 17. quem numerum praeferunt Lipſius ad h. l. Scaliger Anim. ad Euſeb. p. 58. & Weſſeling. ad Diodor. Sic. Fragm. p. 635. De Alete haec habet Etymol. M. p. 61. 50. Ἀλήτης· ὁ Ἡρακλέους ἀπόγονος, ὁ τῆς Κορίνθου βασιλεὺς, υἱὸς δὲ Ἱππότου· ἀφ' οὗ καὶ οἱ Κορίνθιοι Ἀλητίδαι. (Reſpicit Callimach. Fr. 103.) εἴρηται ὅτι ὁ Ἱππότης διὰ τὸν Κάρνιδος θάνατον, ὑπὸ τῶν Ἡρακλειδῶν ἐκβληθεὶς, καὶ ληστεύων, ἔσχεν αὐτόν. ubi pro ληστεύων ſcribendum eſſe ἀλητεύων, clarum eſt ex Conone Narrat. 26. ὁ δ' Ἱππότης ἀλώμενος τίκτει παῖδα, ἐκ τοῦ πράγματος Ἀλήτην καλέσας. Aletem, poſtquam regno Corinthi excidiſſet, reditum tentaſſe, narrant Zenobius III. 22. & Heſych. v. Διὸς Κόρινθος. a quorum narratione in nonnullis diſcrepat Schol. Pindari Nem. VII. 155. Aletem filium & Hippotam patrem temere confundit Scholiaſt. Callimachi ad H. in Apoll. 71. ubi vide Cl. Erneſtum. Apud Tzetz. ad Lycophr. 1388. male ſcribitur Ἱππότας ὁ Ἀλήτης pro Ἱππότα ὁ Ἀλ.

Clauſtra Peloponneſi continentem] Interpretes ad h. l. variis modis vexant verbum *continentem*. Daviſ. ad Caeſ. de B. G. VII. 11. explicat *contingentem*, ſignificatione Latinis inaudita, nec melius Oudendorpius, *amplectentem*. Vellejus ſine dubio ſcripſit: *clauſtra Peloponneſi ac continentis*: quod etiam Burmanno in mentem venit. *Peloponneſus* opponitur *continenti*, id eſt, Achaiae, ſive Graeciae extra Peloponneſum.

Chal-

tinentem, in Iſthmo condidit. Neque eſt, quod miremur ab Homero nominari Corinthum. Nam ex perſona poëtae & hanc urbem, & quasdam Ionum colonias iis nominibus appellat, quibus vocabantur aetate ejus, multo poſt Ilium captum conditae.

CAP. IV. Athenienſes in Euboea Chalcida, Eretriam colonis occupavere: Lacedaemonii in Aſia Magneſiam. Nec multo poſt Chalcidenſes, orti,

Chalcida, Eretriam] Editor Baſil. inſeruit copulam *et*. At ſic etiam I. 14. *Ariminum, Beneventum coloni miſſi*. II. 20. *Mario, Sulpicio*. Ibid. *auctoritate, gratia*. De copula inter duo ſubſtantiva omiſſa vide Drakenb. ad Liv. I. 59.

In Aſiam ac Neſiam] Alias, *Moeſiam*. RHENAN. Foediſſimo mendo. Edit. pr. *in Aſiam ac Neſiam*. quod Editor Baſileenſis, vix litera mutata, feliciter ſic emendavit: *in Aſia Magneſiam*. Quatuor Magneſiae in veterum monumentis reperiuntur, Theſſaliae, Cretae, duplex Aſiae, ad Sipylum, & ad Maeandrum. Cretenſis tam obſcura memoria eſt, ut Jo. Meurſii, omnes Cretae urbes recenſentis, notitiam fugerit. Bis ejus meminit Plato de Legg. VIII. p. 650. F. & IX. p. 654. H. ubi Scholiaſtes MS. Μαγνησία, πόλις ἐν Κρήτῃ, Θεσσαλῶν ἄποικος. Adde Cononem Narrat. 29. & Apollodorum apud Tzetz. ad Lycophr. 902. Ut Cretenſis Magneſia Theſſalicae, ſic Magneſia ad Maeandrum Cretenſis & Theſſalicae colo-

orti, ut praediximus, Atticis, Hippocle & Megaſthene ducibus, Cumas in Italia condiderunt. Hujus claſſis curſum eſſe directum alii columbae antecedentis volatu ferunt, alii no-

lonia fuit. Vide Strabon. XIII. p. 943. & Schol. Apollon. Rhod. I. 584. Verum cum duae urbes hoc nomine in Aſia fuerint, dubitatur, utra in Vellejo ſit intelligenda? Viri docti jam inde a Scaligero Anim. ad Euſeb. p. 59. in diverſa abeunt. Nobis omnino Vellejus de Magneſia ad Maeandrum accipiendus videtur, cum ob rationes a Burmanno allatas, tum multo magis, quod attendentes in legendo veriſſimam eſſe reperimus ſententiam Cellarii Geogr. Ant. T. II. p. 78. omnibus fere locis, ubi Magneſia ſine cognomine commemoretur, Magneſiam Maeandri ſignificari. Idque confirmant numi apud Vaillant. Numism. Gr. Popul. & Urb. p. 35. & Pellerinum in ſimili Opere T. II. p. 74.

Hippocle & Megaſthene] Sic bene Editor Baſil. Editio pr. *Megeſthene*. Uterque dux eodem nomine commemoratur a Strabone V. p. 372. cujus locum Voſſius adſcripſit.

Columbae antecedentis volatu] Hoc ipſum miraculum celebrat Statius Silv. III. 5. 78. *Noſtra quoque haud propriis tenuis, nec rara colonis Parthenope; cui mite ſolum trans aequora vectae Ipſe Dionaea monſtravit Apollo columba.* Item incertus Poëta Panegyr. in Piſon. 79. *Teſtis Acidalia quae condidit alite muros, Euboicam referens fecunda Neapolis arcem.* Vide Broukhuſium, iisdem locis uſum, ad Propert. II. 20. 39. & P. Burmann. Secundum V. C. ad Numism. Sicul. p. 411. Apollo ſaepe, animalis ſpecie, ſe coloniam condentibus ducem praebuit. Lexicon Sangermanenſe MS. Ἀδιώνιος ταῦρος. ὁ Ἀπόλλων ὑπὸ τῶν Κρητῶν οὕτως λέγεται. φασὶ γὰρ τὴν πόλιν μετοικίζοντα ταύρῳ πως εἰκασθέντα προηγεῖσθαι. Qua de re copioſe Spanhem. ad Callim. H. in Apoll. 66.

Ne-

noctnrno aeris ſono, qualis Cerealibus

Nocturno aeris ſono] Ex. vetus habet: *nocturno aëris ſono.* niſi veteres aliter pinxerint diphthongum *æ*, quam hodie pingamus. Erat enim *e* ab *a* ſpacio diviſum. BURER. Idem miraculum oblatum eſt Tanagraeis, novas ſedes quaerentibus. Etymolog. MS. in Biblioth. Regia: Ἀχαιὰ, ἡ Δημήτηρ παρὰ Ἀττικοῖς. εἴρηται παρὰ τοῦ ἄχους, τῆς λύπης. οὕτω Δίδυμος. καὶ ὅτι μετὰ κυμβάλων ἠχοῦσα τὴν Κόρην ἐζήτει, ἤ, ὡς Φιλητᾶς, τὰς ἐρίθους ἀχαιὰς ἐκάλουν. ἔνιοι δὲ ἐκτείναντες τὸ α, ἀπὸ τοῦ συμβάντος Γεφυραίοις. καὶ πάλιν· Ἀχαιὰ, ἡ Δημήτηρ· μέμνηται τοῦ ὀνόματος Ἀριστοφάνης. (Acharn. vſ. 709.) ἀπὸ τοῦ ἄχους τοῦ ἐπὶ τῆς Περσεφόνης. οἱ δὲ φασὶν ἀπὸ ἱστορίας τοιαύτης· Τοῖς Ταναγραίοις μεταναστᾶσιν ἐκ Τανάγρας ἡ Δημήτηρ ὄναρ φανεῖσα, ἐκέλευσεν αὐτοὺς ἀκολουθῆσαι τῷ γινομένῳ ἤχῳ, καὶ, οὗπερ ἂν παύσηται, ἐκεῖ πόλιν κτίσαι. καὶ διοδεύοντες ἀκούοντες ψόφον καὶ κυμβάλων καὶ τυμπάνων, καὶ παυσαμένου, περὶ τὴν Ἀττικὴν ἔκτισαν πόλιν, καὶ ἱδρύσαντο ἱερὸν Ἀχαιᾶς Δημήτερος. Quae vocem πάλιν ſequuntur, ad verbum deſcripta ſunt ex Orionis Thebani Etymolog. MS. ex quo etiam editus Etymologus p. 180. 34. profecit. Sed Orion fontem, unde hauſerit, ſic indicat in fine: οὕτως εὗρον ἐν ὑπομνήματι εἰς Ἀριστοφάνην. Ex quo apparet, illum diverſa ab iis, quae nunc ſuperſunt, Scholia in ſuo Ariſtophanis Codice habuiſſe. Editus Scholiaſtes, ex eoque Suidas, haec annotarunt; ἢ ἀπὸ τοῦ ἤχου, ὃν παρεῖχον ἐν τοῖς περὶ τὴν γέφυραν εἰς Ἀθήνας ἀπιοῦσιν. quae minus feliciter tentavit doctiſſimus Kuſterus. Scribendum: ὃν παρεῖχεν τοῖς περὶ τὴν Γέφυραν εἰς Ἀθήνας ἀπιοῦσιν. Quorum ſenſus eſt: Achaea Ceres dicitur ab aeris ſono, quem dedit Tanagraeis, Athenas migrantibus. Gephyra eadem eſt, quae Tanagra, Gephyraei iidem, qui Tanagraei. Vide Herodot. V. 57. 61. ubi Tanagraeorum migrationem narrat, & Stephan. Byz. v. Γέφυρα. Ceterum de hoc in Cerealibus ſtrepitu etiam intelligendus Ovid. A. A. II. 609. *Condita ſi non ſunt Veneris myſteria ciſtis; Nec cava veſanis ictibus aera ſonant.* Hunc enim locum Meurſius Eleuſin. p. 80. rectius, ſi quid judico, ad Cereris ſacra refert, quam Heinſius & Burmannus ad Cybeles.

No-

bus ſacris dieri ſolet. Pars horum ci-vium magno poſt intervallo Neapolim condidit. Utriusque urbis eximia ſemper in Romanos fides facit eas nobilitate atque amoenitate ſua digniſſimas. Sed aliis diligentior ritus patrii manſit cuſtodia: Cumanos Oſca mutavit vicinia. Vires autem veteres earum urbium hodieque magnitudo oſtentat moenium. Subſequenti tempore

Nobilitate atque amoenitate ſua digniſſimas] II. 120. *vetuſtate familiae ſuae digniſſimus.*

Sed aliis diligentior ritus patrii manſit cuſtodia] Pro *aliis* repone *illis*, ſcilicet Neapolitanis, quod ex voce *Neapolim* aſſumendum, more utriusque linguae ſcriptoribus ſatis uſitato, de quo vide Gronov. ad Liv. VIII. 11. IX. 41. & Daviſ. ad Cic. de Fin. V. 6. Sic 11. 15. *Univerſa Italia. Quorum ut fortuna atrox.* ubi vide. *Alii* & *illi* centies permutantur, etiam in Vellejo II. 13. Graeci mores, inſtituta, leges, lingua, nondum Velleji aetate Neapoli exoleverant. E multis unum Strabonem, eundemque Velleji aequalem, laudaſſe ſatis ſit, V. p. 377. πλεῖστα δ' ἴχνη τῆς Ἑλληνικῆς ἀγωγῆς ἐνταῦθα σώζεται, γυμνάσιά τε καὶ ἐφηβεῖα καὶ φρατρίαι, ὀνόματα Ἑλληνικὰ καίπερ ὄντων Ῥωμαίων. & VI. p. 389. νυνὶ δὲ πλὴν Τάραντος, καὶ Ῥηγίου, καὶ Νεαπόλεως, ἐκβεβαρβαρῶσθαι συμβέβηκεν ἅπαντα. Reliqui magnae Graeciae populi bilingues erant, id eſt, Oſce & Graece loquebantur. Vide Feſtum v. *Bilingues*, & ibi Joſ. Scaligerum. De Siculis Aſconius ad Ciceron. Divinat. 12. *Dicit Caecilium Graecas literas ſimul & Latinas in Sicilia didiciſſe: in ea inſula, quae neutra lingua bene utatur.*

Grae-

pore magna vis Graecae juventutis, abundantia virium, ſedes quaeritans, in Aſiam

Graeciae juventutis] Exemplar vetuſtum habet, *Graecae juventutis*. BURER.

Abundantia virium] Male Burmannus *virium* mutat in *virorum*. *Vires* intellige juventutis ſubolem. Seneca Conſ. ad Helv. 6. p. 177. *alios nimia ſuperfluentis populi frequentia, ad exonerandas vires, emiſit.* Ammian. Marcell. XV. 9. *dein ſequutis aetatibus oppida aucta virium copia. Vis virium* non magis in Vellejo quenquam offendere debet, quam in Plauto Amphitr. I. 1. 79. *cadunt vulneris vi & virium.*

Duce Ione profecti] Duplicem coloniam Ionicam, alteram ab Ione, Xuthi filio, in Peloponneſum, alteram a Neleo, Codri filio, in Aſiam deductam, turpiter a Vellejo confundi, Lipſius contendit, & de hoc ejus errore paene triumphat. Qua culpa ut accuratiſſimum ſcriptorem liberarent Simſonus Chron. ad a. 2948. & Burmann. ad h. l. ille legere malebat: *Iones duce non uno profecti Athenis.* hic: *Iones, duce olim Ione profecti Athenas.* Sed non utitur his defenſoribus Vellejus. Meliores ejus cauſae patronos dedit Weſſelingius ad Simſon. l. c. Euripidem Ione vſ. 74. & Vitruv. IV. 1. qui migrationem Ionum in Aſiam, non Neleo, ſed Ione duce, factam ſcribunt. Quibus adde Nicandrum Alexiph. vſ. 9. Αὐτὰρ ἐγὼ τόθι παιδὸς ἐϋζήλοιο Κρεούσης Πιοτάτην ἐδάσαντο γεωμορίην ἠπείρου, Ἑζόμενος τριπόδεσσι παρὰ Κλαρίοις Ἑκάτοιο. Quem locum melius intellexit Scholiaſtes, quam Graecus Metaphraſtes, nuper a Bandinic editus, Eutecnius Sophiſta. Senſus eſt: ego habito in vicinia Apollinis Clarii, Colophone, urbe Ioniae, in qua Ionia Ion, Xuthi & Creuſae filius, coloniam conſtituit. Haec pro Vellejo dixiſſe ſatis ſit. Cum vero plerique ſcriptores ſatis conſtanter, &, ſi quaeras, haud paullo rectius, Neleum poſterioris coloniae Ionicae caput fuiſſe tradant, neſcio, quare illum Kuſterus unius Mileti conditorem putarit, reprehenderitque Suidam, v. Ἰωνία bene ſcribentem: Ἰωνία

Aſiam ſe effudit. Nam & Iones, duce Ione profecti Athenis, nobiliſſimam partem regionis maritimae occupavere, quae hodieque appellatur Ionia; urbeſque conſtituere Epheſum, Miletum, Colophona, Prienen, Lebedum, Myuntem, Erythram, Clazomenas, Phocaeam; multasque in Aegaeo atque Icario occupavere inſulas, Samum, Chium, Andrum, Tenum, Parum, Delum, aliasque ignobi-
4 les. Et mox Aeolii, eadem profecti Graecia, longiſſimisque acti erroribus, non minus illuſtres obtinuerunt locos, clarasque urbes condiderunt, Smyrnam, Cymen. Lariſſam, Myrinam, Mi-

πόλεις ιβ'. ἃς ἐνοικίζει Νηλεὺς ὁ Κόδρου. Etymol. M. p. 327. 11. Ἐλεγηΐς, ἡ θυγάτηρ Νηλέως, τοῦ ἡγησαμένου εἰς Καρίαν τῆς Ἰώνων ἀποικίας. Scholiaſtes Platonis ineditus: ὁ δὲ νεώτερος Κόδρου παῖς Νηλεὺς τῆς δωδεκαπόλεως Ἰωνίας κτίστης ἐγένετο. Quos omnes Hellanicum ſecutos eſſe, ex Harpocratione v. Ἐρυθραῖοι, colligas.

Myuntem, Erythram,] *Teum* inſeri vult Voſſius. Recte. Nunquam enim Teus in recenſione XII. civitatum Ionicarum omittitur.

Pharum] Sic Edit. pr. pro quo Editor Baſileenſis dedit *Parum.*

Et mox Aeolii] Vide Scaliger. Animadv. in Euſeb. p. 60.

Lariſſam] Neſcio, quid Editorem Baſileenſem impulerit, ut *Lariſſam* mutaret in *Antiſſam.* Vide He-
ro-

Mitylenenque, & alias urbes, quae ſunt in Lesbo inſula.

CAP. V. Clariſſimum deinde Homeri inluxit ingenium, ſine exemplo maximum: qui magnitudine operis, & fulgore carminum ſolus appellari
poëta meruit. In quo hoc maximum 2
eſt, quod neque ante illum, quem ille imitaretur; neque poſt illum, qui eum imitari poſſit, inventus eſt. Neque quenquam alium, cujus operis primus auctor fuerit, in eo perfe- ctiſſi-

rodot. I. 149. Holſten. ad Steph. Byz. v. Λάρισσα.

Mitylenem] *Mitylenen* ſcripſimus cum Munckero ad Hygin. F. 137. ut paullo ante eſt *Prienen* & *Cymen*.

Urbes, quae ſunt] Tolle vocem *urbes*, non voces *quae ſunt*, quas una tolli volebat Gruterus. Voſſius ad I. 6. tenet *urbes* ob ſimilem repetitionem vocis *leges* 11. 18. Sed ibi repetitio neceſſaria.

Sine exemplo maximum] Eleganter pro incomparabile, vel, ut Vellej. I. 9. loquitur, *omnium comparationem vincens*. Lapis apud Gruter. p. 352. 1. *Huic primo duumviro biga poſita ob eximias liberalitates, & abundantiſſimas ſine exemplo largitiones*. Similis formula, *ſupra exemplum*. Lapis apud Donium Claſſ. X. p. 359. *Oſſa Fortunatae Florae, dulciſſimae, caſtiſſimae, ſupra omnia exempla ſanctiſſimae*. Alius apud Maſſeum Muſ. Veron. p. 287. 2. *Domitiae Ceraelliae, C. F. patronae & uxori ſupra omnia exempla*.

ctiſſimum, praeter Homerum & Ar-
3 chilochum, reperiemus. Hic longius

Archilochum] Non multum diſſimile de Archilocho judicium Dionis Chryſ. Or. XXXIII. p. 397. A. δύο γὰρ ποιητῶν γεγονότων, ἐξ ἅπαντος τοῦ αἰῶνος, οἷς οὐδένα τῶν ἄλλων ξυμβαλεῖν ἄξιον, Ὁμήρου τε καὶ Ἀρχιλόχου. Adde Valer. Max. VI. 3. 1. Quo magis miror, nondum inventum esſe, qui ejus fragmentis undique collectis operam navaret. Quam provinciam qui ſibi ſumſerit, caveat, ne, quae ſunt aliorum, temere pro Archilochiis arripiat. Nam ejus nomen creberrime permutatur cum nominibus *Dinolochi*, *Ariſtophanis*, *Antiochi*, *Amphilochi*, & aliorum. Quoties ejus nomen in *Ariſtarchi* abierit, & contra, in Praefat. ad Heſych. p. VII. demonſtravimus. Athenaeus III. p. 111. C. Ἀρχίλοχος ἐν Τηλέφῳ —— πᾶνα τὸν ἄρτον καλεῖ. Nec *Telephum* ſcripſit Archilochus, nec vocem *panis* noſſe potuit. Legendum: Δεινόλοχος ἐν Τηλέφῳ. Grammaticus MS. in Bibl. Sangerm. Πιττάκιον εἶπε Δεινόλοχος Τηλέφῳ. Dinolocho, Siculo poëtae, perinde atque Epicharmo, licebat Σικελίζειν, id eſt, vocibus uti ſive Siculis, ſive Latinis, *panis*, *pittacium*, &c. Euſtratius in Ariſtotel. Nicomach. p. 65. b. ἀλλὰ καὶ Ἀρχίλοχος, καὶ Κρατῖνος, καὶ Καλλίμαχος ἐν τοῖς Ἐπιγράμμασι μαρτυροῦσιν (Μαργίτην) εἶναι Ὁμήρου τὸ ποίημα. ubi pro Ἀρχίλοχος repone Ἀριστοφάνης. Locus Ariſtophanis, quem reſpicit, eſt in Avib. 910. Scholiaſt. Nicandri ad Theriac. 617. Ἀρχίλοχος τὸν κύτισον φυτόν φησιν ὠφέλιμον εἶναι τοῖς θρέμμασιν, ὅτι πλῆθος γάλακτος ποιεῖ. Botanici erat, non poëtae, herbarum vires docere. Scribe: Ἀμφίλοχος. Plinius H. N. XVIII. 16. *Unum de medica externa & cytiſo volumen Amphilochus fecit confuſim.* Alio modo peccatur in Polluce VI. 99. ὁλκαίου δὲ μέμνηται Ἀντίοχος. Nusquam nec a Polluce, nec ab ullo Grammaticorum Antiochus, ut idoneus ſcriptor, laudatur. Scribe: Ἀρχίλοχος. quod ipſum mendum ex Oenomao apud Euſeb. P. E. V. 31. ſuſtulit Holſten. ad Steph. Byz. v. Θάσος. Inter poëtas, ex quibus Stobaeus Sententias collegit,

gius a temporibus belli, quod compoſuit, Troici, quam quidam rentur, abſuit. Nam ferme ante annos DCCCCL. floruit, intra mille natus eſt. Quo nomine non eſt mirandum, quod ſaepe illud uſurpat: *οἷοι νῦν βροτοί εἰσι.* Hoc enim ut hominum, ita ſeculorum notatur differentia. Quem ſi quis caecum genitum putat, omnibus ſenſibus orbus eſt.

Cap. VI. Inſequenti tempore imperium Aſiaticum ab Aſſyriis, qui id obti-

git, a Photio Biblioth. p. 374. recenſentur Ἀρχίλοχος & Ἀράλοχος. Archilochum Stobaeus ſaepe laudat, Aralochum ne ſemel quidem. Et quî poterat poëtam, qui nunquam in rerum natura extiterit, commemorare? Scilicet Photius, cum in ſuo Stobaei Codice Ἀράλοχος pro Ἀρχίλοχος vitioſe ſcriptum repeiſſet, protinus inde poëtam omnibus inauditum finxit, pro ſumma negligentia, quam merito in illo caſtigavit amicus noſter, L. C. Valckenarius Diatrib. in Euripid. cap. II. p. 17.

Troici] G. Cuperus in Sylloge Epiſtol. Noribergae edita III. p. 449. malit *Troii*, ut II. 86. *in campis Philippiis.* quaſi Vellejus non uſus fuiſſet altera forma II. 114. *belli Pannonici.* Tutius eſt, in talibus Codices ſecuri. Vide Bentlej. ad Horat. III. Carm. 3. 32.

οἷοι νῦν βροτοί εἰσι] Graeca, quamvis abſint a prima Editione, aliorum Editorum exemplo admiſſi.

Caecum genitum] Vide, ſi tanti eſt, Daviſ. ad Cic. Tuſc. Diſp. V. 39.

obtinuerant annis MLXX. tranſlatum eſt ad Medos, abhinc annos ferme
2 DCCLXX. Quippe Sardanapalum eorum regem, mollitiis fluentem, & nimium felicem malo ſuo, tertio & triceſimo loco ab Nino & Semiramide,

DCCLXX.] Lipſius, addito numero centenario, legit, DCCCLXX. quod probat Scaliger Canon, Iſagog. III. p. 520.

Nimium felicem malo ſuo] Rhenanus ita interpunxit, ut *malo ſuo* ad *natum* retuliſſe videatur, ſicut apud Sueton. Neron. 6. *negantis, quidquam ex ſe & Agrippina, niſi deteſtabile & malo publico, naſci potuiſſe.* Sed hic rectius jungitur cum *felicem*. *Felix malo ſuo* eſt, cui felicitas ſua malo vertit. Sic II. 48. *C. Curio facundus malo publico.* Salluſt. Catil. 51. *qui malo reipublicae creverant.* ubi vide Cortium. Nazarius Paneg. Conſtantin. 17. *fecunda malis ſuis natio raptim adolevit.* Simile illud Ovidii Amor. III. 8, 46. *Et nimium damnis ingenioſa tuis.* pro quo Triſt. II. 342. dicit: *Inque meas poenas ingenioſus eram.* Male Burmannus hanc elegantiam ſumtam credebat ex Ovidio Met. III. 292. *Laeta malo, nimiumque potens.* ubi *laeta malo* non dicitur pro laeta in malum ſuum, ſed pro laeta ob malum, ſenſu multum diverſo, ut apud Juſtin. XXVII. 2. *Laetus igitur malis ſuis, & damnis ditior redditus.*

Tertio & trecenteſimo loco] Exemplar vetuſtum habet: *tertio & tricenſimo loco. Tricenſimo* pro *triceſimo*, more veterum. Id quod etiam obſervavit Politianus in hujuſmodi antiquis exemplaribus. BURER. Vellejus Sardanapalum tertio & trigeſimo loco a Nino ponit, uno tantum rege a Cteſia & Diodoro diſſidens, niſi error ſit, cujuſmodi non pauci in illo luculento ſcriptore leguntur, non illius, ſed librariorum vitio. SCALIGER l. c.

Ar-

de, qui Babylona condiderant, na-
tum, ita ut ſemper ſucceſſor regni
paterni foret filius, Arbaces Medus
imperio vitaque privavit. Ea aetate 3
clariſſimus Graii nominis Lycurgus
Lacedaemonius, vir generis regii,
fuit ſeveriſſimarum juſtiſſimarumque
legum auctor, & diſciplinae conve-
nientiſſimae vir; cujus quam diu Spar-
ta diligens fuit, excelſiſſime floruit. Hoc 4
tractu temporum ante annos quinque
& ſexaginta, quam urbs Romana con-
dere-

Arbaces] Edit. pr. *Pharnaces*.

Diſciplinae convenientiſſimae vir] *Convenientiſſimae* ſic nude poſitum placet Jac. Gronovio ad Ammian. Marcell. XXVII. 11. non mihi. *Vir* autem nullo pacto tolerari poteſt. Heinſius emendat: *diſciplinae convenientiſſimae virtuti*. id eſt, fortitudini: quod commodum ſenſum habet. Sed quoniam *virtutis* nomen aliquid ambigui relinquit, legere malim: *diſciplinae convenientiſſimae viribus*. Quis enim neſcit, omnem Lycurgi diſciplinam huc comparatam fuiſſe, ut cives ſui viribus, quibus victoria parabatur, ſuperiores eſſent aliis? Quod ut alios taceam, luculenter explicat Xenophon aureolo libello de Rep. Lacedaem. Sed ut nihil ſcabri in Velleji oratione relinquatur, totus locus, una voce tranſpoſita, ſic ſcribendus: *Ea aetate clariſſimus Graii nominis, Lycurgus, vir generis regii, Lacedaemonius fuit ſeveriſſimarum juſtiſſimarumque legum auctor, & diſciplinae convenientiſſimae viribus*.

deretur, ab Eliſſa Tyria, quam quidam Dido autumant, Carthago conditur.
5 Circa quod tempus Caranus, vir generis regii, ſextus decimus ab Hercule, profectus Argis, regnum Macedoniae occupavit. A quo magnus Alexander cum fuerit ſeptimus decimus, jure materni generis Achille auctore, paterni Hercule gloriatus
6 eſt. [*Aemilius Sura de annis populi Romani: Aſſyrii principes omnium gentium rerum potiti ſunt, deinde Medi,*

Autumant] Id eſt, dicunt, non, opinantur, ut Bachet, ad Ovid. Ep. VII. p. 152. accepit. Vide Iſ. Caſaubon. ad Appulej. Apol. p. 131.

Caranus] Editio pr. foedo errore *Taronus*, quem Editor Baſil. correxit.

Vir generis regii] Haec e praecedentibus temere hic intruſa eſſe, primus vidit Lipſius.

Sextus decimus ab Hercule] De hoc numero diſputant Scaliger Anim. ad Euſeb. p. 64. Can. Iſag. p. 343. & Weſſeling. ad Diod. Sic. Fragm. p. 637.

Profectus Argis] Liv. xxvii. 30. *Philippus Argos venit. Ibi curatione Heraeorum Nemeorumque ſuffragiis populi ad eum delata, quia ſe Macedonum reges ex ea civitate oriundos referunt*, &c. ubi vide Dukerum.

Aemilius Sura] Haec omnia, quae aliis literarum formis deſcribenda, uncisque includenda curavimus, ab aliena manu in Velleji contextum veniſſe, ſatis conſtat inter homines eruditos: niſi quod nonnulli ultima verba, *Inter hoc tempus & initium* &c. perperam Vellejo tribuunt.

Re-

di, poſtea Perſae, deinde Macedones. Exinde duobus regibus, Philippo & Antiocho, qui a Macedonibus oriundi erant, haud multo poſt Carthaginem ſubactam, devictis, ſumma imperii ad populum Romanum pervenit. Inter hoc tempus, & initium regis Nini Aſſyriorum, qui princeps rerum potitus, interſunt anni MDCCCCXCV.]

CAP. VII. Hujus temporis aequalis Heſiodus fuit, circa CXX. annos diſtinctus ab Homeri aetate, vir perelegantis ingenii, & molliſſima dulcedine carminum memorabilis, ocii quietisque cupidiſſimus, ut tempore tanto viro, ita operis auctoritate proximus. Qui vitavit, ne in id, quod Homerus, incideret: patriamque & parentes teſtatus eſt; ſed patriam, quia

Regis Niſi] Alias, *Nini.* RHENAN. Editor Baſil. transpoſita voce, *Nini regis.*

Ocii quietisque cupidiſſimus] Intelligit Heſiodi vitam paſtoriciam, de qua ipſe Θεογον. 23. Vide Daviſ. ad Max. Tyr. Diſſ. XXXVIII. p. 630.

Incideret] Sic Editor Baſil. dedit. Edit. pr. *inciderat.*

Patriamque & parentes teſtatus eſt; &c.] Patriam

 As-

quia multatus ab ea erat, contume-
2 lioſiſſime. Dum in externis moror, incidi in rem domeſticam, maximique erroris, & multum diſcrepantem auctorum opinionibus. Nam quidam, hujus temporis tractu, ajunt, a Tuſcis Capuam, Nolamque conditam, ante

Aſcram Heſiodus contumelioſiſſime teſtatus eſt, ſive, ut Strabo IX. p. 628. eandem rem narrans, loquitur, τὴν πατρίδα κεκωμῴδηκεν, Ἔργ. vſ. 639. At ubi parentes commemoravit? niſi forte Vellejus Ἔργ. vſ. 299. legerit: Ἐργάζευ, Πέρση, Δῖε γένος, ubi etſi nunc editur, δῖον γένος, Tzetzes tamen interpretando oſtendit, ſe Δῖε γένος in aliis libris reperiſſe. Immo hanc lectionem, ut certam ac veram, ſequuntur Suidas v. Ἡσίοδος, & Proclus Prolegomenis ineditis in Heſiodum, quae ex Cod. Regio deſcripſimus: Ἡσίοδος σὺν τῷ ἀδελφῷ Πέρσῃ, παῖς ἐγεγόνει Δίε καὶ Πυκιμήδης, Κυμαίων Αἰολέων, πενήτων ἀνθρώπων, οἳ διὰ τὸ ἄπορον καὶ τὰ χρέα τὴν ἑαυτῶν πατρίδα Κύμην ἀφέντες, μετανασεύουσιν ἐπὶ τὴν Ἄσκρην &c. quae impudens compilator, Tzetzes Proclo ſublegit, & interpolando corrupit. Sit igitur Heſiodus patrem aut parentes teſtatus; at a patria ſe multatum ubi tandem dixit? Patrem, non filium, ob caedem patratam, Cuma Aſcram profugiſſe, ex Ephoro Cumano tradit Proclus ad Heſiod. p. 142. Quid ergo? Aut memoria lapſus eſt Vellejus, aut illorum omnium notitiam hauſit ex Heſiodi poëmatis deperditis. Notiſſimi ſunt verſus, quibus patriam laceravit Heſiodus: Νάσσατο δ' ἄγχ' Ἑλικῶνος ὀιζυρῇ ἐνὶ κώμῃ, Ἄσκρῃ, χεῖμα κακῇ, θέρει ἀργαλέῃ, οὐδέ ποτ' ἐσθλῇ. Quos expreſſit Ovidius IV. ex P. 14. 31. *Eſſet perpetuo ſua quam vitabilis Aſcra, Auſa eſt agricolae Muſa docere ſenis. At fuerat terra genitus, qui ſcripſit, in illa. Intumuit vati nec tamen Aſcra ſuo.*

Maximeque erroris] Alias, *maximique erroris*. RHENAN.

Ur-

ante annos fere DCCCXXX. qui- 3
bus equidem adſenſerim. Sed M. Cato quantum differt? qui dicat, Capuam ab eisdem Tuſcis conditam, ac ſubinde Nolam: ſtetiſſe autem Capuam, antequam a Romanis caperetur, annis circiter CCLX. Quod ſi ita eſt, cum ſint a Capua capta anni CCXL. 4
ut condita eſt, anni ſunt fere D. Ego (pace diligentiae Catonis dixerim) vix crediderim, tam mature tantam urbem creviſſe, floruiſſe, concidiſſe, reſurrexiſſe.

CAP. VIII. Clariſſimum deinde omnium ludicrum certamen, & ad excitandam corporis animique virtutem efficaciſſimum, Olympiorum initium habuit, auctorem Iphitum Elium. Is eos

Urbem creviſſe, floruiſſe, concidiſſe, reſurrexiſſe.] Similis locus II. 11. *quemadmodum urbium imperiorumque, ita gentium nunc florere fortunam, nunc ſeneſcere, nunc interire.* Sulpic. Sev. II. 15. *Exin, vario rerum ſtatu floruiſſe, concidiſſe, atque iterum malis emerſiſſe.*

Initium habuit, auctorem Iphitum Elium.] Placet, quod Aldus Nepos de conjectura edidit: *initium habuit, auctore Iphito Elio.*

M.

eos ludos mercatumque inſtituit ante annos, quam tu, M. Vinici, conſu-
2 latum inires, DCCCXXIII. Hoc ſacrum eodem loco inſtituiſſe fertur abhinc annos ferme MCCL. Atreus, cum Pelopi patri funebres ludos faceret. Quo quidem in ludicro, omnisque generis certaminum, Hercules vi-

M. Vinici] Lipſius ad Tacit. Ann. VI. 15. ſcribit, Vellejum huic Vinicio indecore & ſerviliter blandiri. Nihil falſius. Ne veſtigium quidem adulationis toto opere apparet.

DCCCXXIII.] Lipſius corrigit DCCCIV. quod inde in omnes Edd. receptum.

Patri] Edit. pr. *patris*, quod mutavit Editor Baſ.

Omnisque generis certaminum &c.] Sic Edit. pr. At Editor Baſil. *que* tacite expunxit: eaque lectio placebat C. A. Fabroto Ref. Ep. Salmaſ. de Mutuo p. 1248. Poſſit illud *que* ſuſpicionem movere de voce aliqua ob praecedentis ſimilitudinem extrita. Forte: *Quo quidem in ludicro, luctae, omnisque generis certaminum, Hercules victor extitit. Victor certaminum* dicitur, ut *victor belli*, II. 55. Quod aeque ac *victoria belli*, uſitatum eſt Ciceroni & Livio. Vide Duker. ad Flor. III. 21. p. 623. In quo concedendo ut facilis eſt Burmannus ad h. l. diſputans etiam de eadem locutione ad Claudian. de Bell. Get. vſ. 579. ita dubitat, an *victor certaminis* eleganter dicatur, diverſamque credit hujus locutionis rationem; etſi, quale diſcrimen ſit, nec dixit, nec forte dicere potuit. Graeci ſcriptores millies dicunt νικῶν ἀγῶνα. Sed mittamus Graecos. Quid? idoneusne Latinitatis auctor eſt Ennius apud Ciceron. de Senect. 5. *Sicut fortis equus, ſpatio qui ſaepe ſupremo Vicit Olympia, nunc ſenio confectus quieſcit.* Hygin. Fab. 91. *deſcendit in certamen, & omnia (certamina) vicit.* ubi vide Munc-

victor extitit. Tum Athenis perpetui Archontes eſſe deſierunt, cum fuiſſet ultimus Alcmaeon: coeperuntque in denos annos creari. Quae conſuetudo in annos LXX. manſit: ac deinde annuis commiſſa eſt magiſtratibus reſp. Ex iis, qui denis annis praefuerunt, primus fuit Charops, ultimus Eryxias; ex annuis, primus Creon. Sexta Olympiade, poſt duo & viginti annos, quam prima conſtituta fuerat, Romulus, Martis filius, ul-

Munckerum. Eodem modo dicitur *judicium*, *ſponſionem*, *cauſſam vincere*. Qui Graecismus tametſi apud optimos quosque ſcriptores reperitur, vulgo tamen cum ab aliis, tum ab Oudendorpio ad Thom. M. p. 628. prope e Latii finibus proſcribitur. *Judicium vincere* eſt apud Ciceron. Verr. I. 53. *ſponſionem vincere* bis apud eundem pro Caecin. 31. & 32. Quorum locorum ſcripturam ne quis in corruptelae ſuſpicionem vocet, ſciat, ſic in ſpectatae fidei libris nuper reperiſſe Ciceronis ſoſpitatorem, J. A. Erneſtum. *Vincere cauſſam* dixit Ovid. Ep. XVI. 76. licet Heinſius hunc locum nobis eripere conetur. *Victa eſt cauſſa*, Cic. pro Dejotar. 8. Phil. XI. 13. & Lucan. I. 128. Adde unicum Latinitatis magiſtrum, J. F. Gronovium ad Gell. V. 10. qui nonnulla ex his exemplis praecepit.

Eryxias] Edit. pr. *Erix*, ex quo Aldus Nepos fecit Eryx, quod ſequitur Scaliger Can. Iſag. p. 339. Verum nomen *Eryxias* ex Euſebii Chron. p. 28. 43. reſtituerunt Meurſ. de Archont. I. 8. & alii.

DCCCCLXXXI.]

ultus injurias avi, Romam urbem
Parilibus in Palatio condidit. A quo
tempore ad vos Coss. anni ſunt
DCCLXXXII. Id actum poſt Tro-
jam captam annis CCCCXXXVII.
5 Id geſſit Romulus, adjutus legionibus
Latini, avi ſui. Libenter enim his,
qui ita prodiderunt, acceſſerim: cum
aliter firmare urbem novam, tam vi-
cinis Vejentibus, aliisque Etruſcis,
ac Sabinis, cum imbelli & paſtorali
6 manu vix potuerit. Quamquam, jam
aſylo facto inter duos lucos, auxit.
Hic centum homines electos appel-
latosque Patres, inſtar habuit conſi-
lii publici. Hanc originem nomen Pa-
triciorum habet. Raptus virginum
Sabinarum.

CAP.

DCCCCLXXXL.] Sic Edit. pr. mendoſe, pro quo Editor Baſil. DCCCCLXXXV. Vide Interpretes.

Legionibus Latini, avi ſui] Veriſſime Lipſius: *legionibus Latinis avi ſui*.

Quanquam jam] Heinſ. bene corrigit: *Quanquam eam*. Frequentiſſime permutantur *jam* & *eam*. Juntina Editio: *Quanquam in aſylo*.

Raptus virginum Sabinarum] Voſſius ſuſpicatur, haec verba eſſe argumentum eorum, quae mox ſequebantur, & e margine in textum migraſſe. Recte, ut opinor.

**] Haec

CAP. IX. ** quam timuerat hoſtis, expetit. Nam biennio adeo varia fortuna

**] Ingens haec lacuna etiam hauſit fragmentum, quod laudat Priſcian. VI. p. 706. *M. Vellejus Paterculus primo: Nec minus clarus ea tempeſtate fuit Miltiadis filius, Cimon.*

Quam timuerat hoſtis expetit] Hic Vellejo noſtro rurſum atrox vulnus inflixit injuria temporis, quod neque Aeſculapius, neque Chiron, Medici illi poëtici, quamlibet a veteribus egregie laudati, curare norint. Nam bonam operis partem hoc loco deeſſe nullus dubitabit. Porro omnis medendi ſpes in integro ſita eſt exemplari. Quale repertum jam olim ajunt a Georgio Merula inter eos libros, de quorum ille inventione magnopere gloriatur in epiſtola quadam, quae inter Politianicas legitur. Sed iſti rumori fidem non habeo. Scilicet tantus vir nugas edidiſſet, ſic enim quasdam veterum Grammaticorum quisquilias ab illo publicatas non injuria vocavero, praeſertim cum Vellejo commiſſas; & hoc opus ſuppreſſiſſet nobis, unde plus ad illum gloriae, & ad ſtudioſos commodi rediturum erat, quam ex ſexcentis *iſtius generis Grammaticorum* ſchedis. Nos hac editione noſtra, tametſi mutila, provocabimus Italos, ut nobis, quod nacti ſumus in medium conferentibus, ipſi quoque ſua candide ſtudioſis impertiant. Sed de hac re plus ſatis jam locuti ſumus. Caeterum ut quaſi viam tibi ſternamus ad ſequentis Vellejani fragmenti intelligentiam, quod in media ferme periodo ſublatis anterioribus aliquot ternionibus abruptum eſt, in hac ultima prioris libri particula Vellejus, decurſis ante cunctis hiſtoriis, jam inde ab urbe condita, propemodum ad initium tertii belli Punici pervenit, quo Carthago fuit exciſa. Ante quod Macedonicum geri coeptum eſt. In quo P. Licinius Craſſus, cui *Macedonia* decreta erat, contra Perſeum regem pugnans, inferior diſceſſit. Perſeus vero perpendens inconſtantiam fortunae, tametſi victor, aequam pacis conditionem a Romanis accipere paratus erat. Iniquam Licinius obtulit, ut ſe, videlicet, ſuaque Senatui Popu-

tuna cum conſulibus conflixerat, ut
plerumque ſuperior fuerit, magnam-
que partem Graeciae in ſocietatem
2 ſuam perduceret. Quin Rhodii quo-
que, fideliſſimi antea Romanis, tum
dubia fide, ſpeculati fortunam, pro-
niores regis partibus fuiſſe viſi ſunt:
& rex Eumenes in eo bello medius
fuit animo, neque fratris initiis, ne-
que

puloque Romano dederet, quemadmodum refert Eutropius. Forſitan igitur hic Velleji ſenſus fuerit, Perſeus, Macedonum rex, conditionem pacis, quam timuerat hoſtis, expetit. Niſi de Gentio Illyriorum rege loquatur, quem Perſeus ſubegit. Ut ſit ſenſus: Gentius iniquam a Perſeo conditionem, quam timuerat hoſtis, expetit. Neuter tamen mihi magnopere arridet. Sed fuit hic aliquid dicendum. At ridiculum eſt, ibi tam anxie diligentem eſſe, ubi diligentia locum non habet, verum ſola divinatio. RHENANUS. Probabilis, ut in re incerta, Lipſii conjectura eſt: *gravior quam timuerat, hoſtis extitit.* hoc ſenſu: Perſes gravior quam Populus Ro. timuerat, hoſtis extitit.

Superior fuerit] Exemplar vetuſtum habet: *ſuperior fuit.* BURER. *Fuerit*, quod Rhenanus dedit, Acidalius mutabat in *foret*, contra Lipſius *perduceret* in *perduxerit*, ut tempora inter ſe congruerent. Sed nemo eſt, qui neſciat, poſt toties repetitas Criticorum admonitiones, diverſa tempora millies jungi. Vide quae annotavimus ad Rutil. Lup. I. p. 45.

Quin Rhodii quoque] Sic Editor Baſil. quem ſecuti ſumus. Edit. pr. *Quibus Rhodii quoque.* Vide ad I. 1.

Ante Romanis] Exemplar vetuſtum habet: *antea R.* BURER.

Medius fuit animo] *Fuit*, quod

que ſuae reſpondit conſuetudini. Tum ſenatus populusque Romanus L. Aemilium Paulum, qui & praetor & conſul triumphaverat, virum in tantum laudandum, in quantum intelligi virtus poteſt, conſulem creavit, filium ejus Pauli, qui ad Cannas, quam tergiverſanter pernicioſam

quod Heinſius tolli jubet, nobis quoque elegantius abeſſe videtur. Quid? ſi legamus: *Eumenes in eo bello medius, dubiusque animi.* ut II. 21. *ita ſe dubium, mediumque partibus praeſtitit.* *Dubius* ſemper cum genitivo ſtruitur. Salluſt. Fragm. p. 54. *Dubius conſilii.* Vide Drakenborch. ad Liv. XXXIII. 25. & Oudend. ad Hirt. de B. Alex. 56.

Qui & praetor & conſul triumphaverat] Vide Perizon. Animadv. Hiſtor. cap. VI. p. 211.

In tantum laudandum, in quantum intelligi virtus poteſt] Eandem loquendi formam repetit II. 43. *viri in tantum boni, in quantum humana ſimplicitas intelligi poteſt.* II. 114. *quem in quantum quisque aut cognoſcere, aut intelligere potuit, in tantum miratur ac diligit.* Joſ. Mercerus ad Septim. de B. Tr. II. 32. *in tantum, in quantum*, quod frequentiſſimum eſt Vellejo pro tantum, quantum, ut minus Latinum, damnat. Argenteae aetati vindicat Voſſius de Vit. Serm. IX. 11. Sed melioris aetatis eſſe, his exemplis planum fiet. Virgil. Aen. VI. 876. *Nec puer Iliaca quisquam de gente Latinos in tantum ſpe tollet avos.* Ovid. Met. XI. 71. *Quippe pedum digitos, in quantum quaeque ſecuta eſt, Traxit.* ubi vide Burm. Liv. XXII. 27. *In tantum ſuam felicitatem virtutemque enituiſſe.* Seneca Pater Controv. III. p. 121. *ſufficiebat enim illi, in quantum voluerat, explicandi vis.* Vide Gronov. ad Liv. XXXVII. 57.

ſam reip. pugnam inierat, tam for-
4 titer in ea mortem obierat. Is Per-
ſam ingenti proelio apud urbem no-
mine Pydnam in Macedonia, fuſum
fugatumque caſtris exuit, deletisque
ejus copiis, deſtitutum omni ſpe
coëgit e Macedonia profugere. Quam
ille linquens, in inſulam Samothra-
ciam profugit, templique ſe religio-
ni ſupplicem credidit. Ad eum Cn.
Octavius praetor, qui claſſi praee-
rat, pervenit; & ratione magis,
quam vi perſuaſit, ut ſe Romanorum
5 fidei committeret. Ita Paulus ma-
ximum nobiliſſimumque regem in
trium-

In ea mortem obierat] Exemplar vetus habet: *in ea morte obierat.* Ego legendum ſuſpicor: *in eo Marte obierat.* BURER. Inepta conjectura, quam tamen Juntina recepit.

Perſam] Alias, *Perſeum.* RHENAN. Id receperunt Junt. & Editor Baſil. Male. Vide Scaliger. Anim. in Euſeb. p. 142. & Heinſ. ad h. l.

Samothraciam profugit] Quis credat, Vellejum verborum tam inopem fuiſſe, ut *profugit* tantillo intervallo repeteret? Sed talia neceſſe eſt in ſcriptore, quem unus tantum, isque mutilus & vitioſus Codex, conſervarit, ſaepe reperiri. Qui ſi cum altero vel paullo integriore exemplari comparari poſſet, quam diverſam habiturus eſſet faciem! Quod ſemel omnibus locis, ubi talis verborum jejunitas & inopia reperitur, intelligi velim.

Ante

triumpho duxit. Quo anno & Octavii praetoris navalis, & Anicii, regem Illyriorum Gentium ante currum agentis, triumphi fuere celebres. Quam ſit adſidua eminentis 6
fortunae comes invidia, altiſſimisque adhaereat, etiam hoc colligi poteſt: quod,

Ante currum agentis] Edit. pr. *agentium*, quod Editor Baſil. bene & hiſtoriae convenienter in *agentis* mutavit.

Fortunae comes invidia &c.] Vellejus manifeſta imitatione expreſſit Livium XLV. 35. *Intacta invidia media ſunt: ad ſumma ferme tendit: Nec de Anicii, nec de Octavii triumpho dubitatum eſt: Paullum, cui ipſi quoque ſe comparare erubuiſſent, obtrectatio carpſit.* ubi translationem ab igni, ſive fulmine ductam eſſe, oſtendit ſimilis locus VIII. 31. *Etiam invidiam, tanquam ignem, ſumma petere: in caput conſilii, in ducem incurrere.* Livio praeivit Lucretius V. 1130. *Invidia quoniam ceu fulmine ſumma vaporant Plerumque, & quae ſunt aliis magis edita cunque.* Ex quo loco etiam Ovidius colorem duxit Rem. Am. 369. *Summa petit Livor: perflant altiſſima venti: Summa petunt dextra fulmina miſſa Jovis.* Hieronymus Epitaph. Paulae p. 679. *Semper quidem virtutes ſequitur invidia; feriuntque ſummos fulgura montes.* ex Horat. II. Carm. 10. 11. ubi vide Bentlejum. Eandem ſententiam ſic expreſſit Euripides Bellerophonte, in Stobaeo Grotii p. 151. Εἰς τἀπίσημα δ' ὁ φθόνος πηδᾷν φιλεῖ. *Adhaereat* in Vellejo intellige conjuncta ſit, comitetur; quo ſenſu frequens eſt ſimplex *haerere*. Martial. V. 61. *Criſpulus iſte quis eſt, uxori ſemper adhaeret Qui, Mariane, tuae?* Plin. H. N. X. 22. *Anſer comes perpetuo adhaeſiſſe Lacydi phi-*

quod, cum Anicii Octaviique triumphum nemo interpellaret, fuere, qui Pauli impedire obniterentur: cujus tantum prioreis exceſſit, vel magnitudine regis Perſei, vel ſpecie ſimulacrorum, vel modo pecuniae, ut bis millies centies HS. aerario contulerit, & omnium ante actorum

philoſopho dicitur. Claudian. in Rufin. I. 35. *Et Luxus populator opum, quem ſemper adhaerens Infelix humili greſſu comitatur Egeſtas.*

Impedire obniterentur] Recte, ut opinor, Heinſius legit: *impedire conniterentur.* Gellius VII. 3. *connixi ſunt Rhodienſes id bellum inter eos componere.* *Obniti* & *conniti* ſaepe in MSS. commutantur, ut apud Liv. XXXI. 21. *Obniti* eſt contra niti, reniti: quae ſignificatio ab hoc loco aliena. Scio quidem, apud Senecam Ep. 35. & 95. & Ammian. Marcell. XXIV. 2. *obnixe petere* reperiri pro enixe petere. Sed non dubito, quin meliores libri, ſi minus in Ammiano, at in Seneca, certiore Latinitatis auctore, aliquando praebituri ſint *enixe petere*, ut rectiſſime praebuerunt, quos Drakenborchius adhibuit, in Livio IV. 26. *utrimque enixe obeditum dictatori eſt.* pro vulgata lectione: *utrimque obnixe obeditum dictatori eſt.* Vident certe, qui nunc in omnibus fere librorum dedicationibus dicunt, *obnixe te rogo*, leve in talibus locis eſſe praeſidium.

Bis millies centies HS.] Vide Gronov. ad Liv. XLV. 39. et ad Plin. H. N. XXXIII. 3.

Contulerit] Edit. pr. *contulerit his.* Editor Baſil. *his* recte delevit, quod temere natum eſt ex praecedenti *bis*.

Omnium

rum comparationem amplitudine vicerit.

Cap. X. Per idem tempus, cum Antiochus Epiphanes, qui Athenis Olympieum inchoavit, tum rex Syriae, Ptolemaeum puerum Alexandriae obſideret; miſſus eſt ad eum legatus M. Popilius Laenas, qui juberet incepto deſiſtere. Mandataque 2 ex-

Omnium ante actorum comparationem amplitudine vicerit] Id eſt, ſi cum ante actis triumphis comparetur, omnes amplitudine vicerit. Sic II. 9. *ingenia usque in Graecorum ingeniorum comparationem evecta.* Quinctilian. Decl. VIII. 14. *Hoc eſt quod omnem comparationem feritatis excedit.* Macrob. Saturn. II. 7. p. 346. *Pylades Hylam diſcipulum usque ad aequalitatis contentionem, eruditione provexit.*

Olympicum] Bene Fr. Sylburgius ſcribit *Olympieum*: male P. Faber Semeſtr. III. 3. p. 58. Graeca forma *Olympieium*. Graeci duplici forma dicunt Ὀλυμπίειον & Ὀλύμπιον, unde Latini *Olympieum* & *Olympium*, non *Olympicum*, ut habet Editio prima. Vide Weſſeling. ad Diod. Sic. XIII. p. 546. Et ſic aliorum etiam templorum nomina ab utrisque efferri, vi exemplorum oſtendunt Fabric. ad Dion. Caſſ. L. p. 606. & Duker. ad Liv. XXXVIII. 5.

Tum rex Syriae] Sic legendum e certa Aldi Nepotis correctione. Edit. pr. *tum regem Syriae.*

M. Popilius Laenas] Antiquiſſimus hujus hiſtoriae auctor eſt Polybius Exc. Legat. n. 92. quem cum aliis eandem rem narrantibus laudat Drakenb. ad Liv. XLV. 12.

expoſuit; & regem, deliberaturum ſe dicentem, circumſcripſit virgula, juſſitque, prius reſponſum reddere, quam egrederetur finito harenae circulo. Sic cogitationem regiam Romana disjecit conſtantia; obeditumque imperio. 3 Lucio autem Paulo, magnae victoriae compoti, quatuor

Cogitationem regiam Ro. disjecit conſtantia] Specioſa conjectura Acidalii & aliorum: *contationem regiam*. quae Boxhornio confirmari videbatur ex Juſtino, eandem rem narrante, XXXIV. 3. *prolatoque Senatus decreto, & tradito, cum cunctari eum videret, conſultationemque ad amicos referre*. Valer. Max. III. 2. 17. *eaque voce contatione bonorum civium discuſſa*. Appulej. Met. VI. p. 395. *Quae res nunc vel maxime ſuſtulit Pſyches omnem contationem*. Nec tamen ſpreverim vulgatam, quam etiam Heinſius ad h. l. & Cortius ad Cic. ad Div. III. 2. defendunt. Nam *cogitatio* eſt deliberatio, conſultatio. Terent. Andr. I. 2. 11. *Ut ne eſſet ſpatium cogitandi ad diſturbandas nuptias*. Liv. XL. 5. *Itaque expertem eum pater omnium de rebus Romanis conſiliorum habebat. Totus in Perſea verſus, cum eo cogitationes ejus rei dies ac noctes agitabat*. Sueton. Ner. 47. *Sic cogitatione in poſterum diem dilata*. Quibus exemplis facile defenditur Seneca Pater Suaſor. VII. p. 44. *Ciceroni, cum cogitaſſet, utrumne Brutum, an Caſſium, an Sextum Pompejum peteret, omnia illi diſplicuiſſe, praeter mortem*. ubi miror, Latinae proprietatis intelligentiſſimum Gronovium maluiſſe *dubitaſſet*.

Magnae victoriae compoti] Friget meo ſenſu epitheton *magnae*, non item, quod repono: *Macedonicae victoriae compoti*. Edit. pr. *compote* pro *compoti*.

tuor filii fuere. Ex iis duos, natu
majores, unum P. Scipioni, P. A-
fricani filio, nihil ex paterna majeſta-
te, praeter ſpeciem nominis, vigo-
remque eloquentiae retinenti, in ad-
optionem dederat, alterum Fabio
Maximo: duos minores natu, prae-
textatos, quo tempore victoriam ad-
eptus eſt, habuit. Is cum in con- 4
cione extra urbem, more majorum,
ante triumphi diem, ordinem acto-
rum ſuorum commemoraret, Deos
im-

Nihil ex paterna majeſtate] Mitius de eo Ciceronis judicium eſt Brut. 19. *Filius quidem Scipionis, is, qui hunc minorem Scipionem a Paullo adoptavit, ſi corpore valuiſſet, in primis habitus eſſet diſertus. Indicant cum oratiunculae, tum hiſtoria quaedam Graeca, ſcripta dulciſſime.* de Senect. 11. *Quam fuit imbecillus P. Africani filius is, qui te adoptavit? quam tenui, aut nulla potius valetudine? Quod ni ita fuiſſet, alterum ille exſtitiſſet lumen civitatis. Ad paternam enim magnitudinem animi doctrina uberior acceſſerat.* Vide Sigonium ad Liv. XL. 42.

Duos minores —— habuit] Ante *habuit* excidiſſe videtur vox *domi*, neceſſaria ad ſenſum perficiendum. Liv. XLV. 40. *duobus e filiis, quos, duobus datis in adoptionem, ſolos nominis, ſacrorum, familiaeque heredes retinuerat domi.* Plutarch. Paulo p. 274. A. ὓς ἐπὶ τῆς οἰκίας εἶχε τῆς ἑαυτοῦ. Mox Vellejus: *quos in familia retinuerat.*

Suorum actorum] In vetuſto exemplari *actorum* praecedit *ſuorum*. BURER.

immortaleis precatus eſt, ut, ſi quis eorum invideret operibus ac fortunae ſuae, in ipſum potius ſaevirent, quam in remp. Quae vox, veluti oraculo emiſſa, magna parte eum ſpoliavit ſanguinis ſui. Nam alterum ex ſuis, quos in familia retinuerat, liberis, ante paucos triumphi; alterum poſt pauciores amiſit dies. Aſpera circa haec tempora cenſura Fulvii Flacci & Poſtumii Albini fuit. Quippe Fulvii cenſoris frater, & quidem conſors, Cn. Fulvius, ſenatu motus eſt ab iis cenſoribus.

CAP.

Ut, ſi quis eorum invideret &c.] Hoc ita expreſſit Livius XLV. 41. *Mihi ipſi nimia jam fortuna mea videri, eoque ſuſpecta eſſe. — illud optavi, ut, quum ex ſummo retro volvi fortuna conſueſſet, mutationem ejus domus mea potius, quam respublica, ſentiret.* Simile votum Camilli apud Liv. V. 21. ubi Vellejo uſus eſt Gronovius.

Alterum ex ſuis] Editor Baſil. ſcripſit: *alterum ex his.* quod verum videtur.

Et quidem conſors] Liv. XLI. 27. *Inſignis nota fuit Cn. Fulvii, qui frater germanus, &, ut Valerius Antias tradit, conſors etiam cenſoris erat.* ubi de ſignificatione vocis *conſors*, poſt Burmann. ad h. l. agit Drakenborchius. Sed omnia de hoc vocabulo ante utrumque exquiſita cum eruditione dixerat Jac. Cujacius Obſerv. V. 10.

Cn.

CAP. XI. Poſt victum captumque Perſen, qui quadriennio poſt in libera cuſtodia Albae deceſſit, Pſeudophilippus, a mendacio ſimulatae originis appellatus, qui ſe Philippum, regiaeque ſtirpis ferebat, cum eſſet ultimae, armis occupata Macedonia, adſumptis regni inſignibus,
brevi temeritatis poenas dedit. Quip- 2
pe Q. Metellus praetor, cui ex virtute Macedonici nomen inditum erat, praeclara victoria ipſum gentemque ſuperavit, & immani etiam Achaeos, rebellare incipientes, fudit acie. Hic 3
eſt Metellus Macedonicus, qui porticus, quae fuere circumdatae dua-
bus

Cn. Fulvius] Vide Sigon. & Duker. ad Liv. XL. 41.

Perſen] Alias, *Perſeum*. RHENAN.

Quadriennium] Exemplar vetuſtum habet: *quadriennio*. BURER.

Qui ſe Philippum, regiaeque ſtirpis ferebat] Iisdem prope verbis Liviana Epit. 49. *Andriſcus quidam, ultimae ſortis homo, Perſei regis ſe filium ferens,* &c.

Adſumti regni inſignibus] Mihi videtur, *adſumtis regni inſignibus*, legendum eſſe. BURER.

Cui ex virtute Macedonici nomen inditum erat] Verbum *erat* ſine ulla cauſſa delevit Editor Baſil.

Qui porticus, quae fuere &c.] Ingratam eſſe pronominis *quae* repetitionem,

 recte

bus aedibus ſine inſcriptione poſitis, quae nunc Octaviae porticibus ambiuntur, fecerat: quique hanc turmam ſtatuarum equeſtrium, quae frontem aedium ſpectant, hodieque maximum ornamentum ejus loci, ex
4 Macedonia detulit. Cujus turmae hanc

recte quidem ſenſit Heinſius, ſed locum minus bene refinxit. Poſterius *quae* ſi ſuſtuleris, ſuam orationi concinnitatem reddes: *qui porticus, quae fuere circumdatae duabus aedibus ſine inſcriptione poſitis, (nunc Octaviae porticibus ambiuntur.) fecerat.* Duas illas aedes, duplici porticu Metelli & Octaviae incluſas, Jovi & Junoni dedicatas fuiſſe, intelligimus ex Vitruvio III. 1. & Plinio H. N. XXXVI. 5. Non inſcripſit Metellus his templis nomen ſuum, ut talium monumentorum conditores facere ſolebant. Cujus modeſtiam imitatus Auguſtus in Monim. Ancyr. p. 174. quod hic laudavit Boxhornius, ſic ait: *Capitolium & Pompeium theatrum, utrumque opus impenſa grandi refeci ſine ulla inſcriptione nominis mei:* De Septimio Severo idem narrat Spartianus in ejus vita 23. quamvis Dione Caſſ. LXXVI. p. 1284. diſſentiente: *Magnum vero illud in civilitate ejus, quod Romae omnes aedes publicas, quae vitio temporum labebantur, inſtauravit, nusquam prope ſuo nomine adſcripto, ſervatis tamen ubique titulis conditorum.* De his inſcriptionibus diſputarunt Jac. Gothofredus ad L. 31. Cod. Theodoſ. *de Operib. publ.* T. V. p. 343. & Phil. a Turre in Monum. vet. Antii p. 117. quorum hic *ſubſcribendi licentiam* reprehenſam dicit ab Horatio III. Carm. 24. 28. quo nihil dicere poterat ab Horatii mente alienius. Octavias porticus, quae hic commemorantur, cave, confundas cum illis, de quibus Vellejus II. 1.

Im-

hanc cauſam referunt: Magnum Alexandrum imperaſſe Lyſippo, ſingulari talium auctori operum, ut eorum equitum, qui ex ipſius turma apud Granicum flumen ceciderant, expreſſa ſimilitudine figurarum, faceret ſtatuas, & ipſius quoque iis interponeret. Hic idem, primus omnium, Romae aedem ex marmore in iis ipſis monumentis molitus, vel magni-

Imperaſſe Lyſippo, ſingulari talium auctori operum] Edit. pr. *impetraſſe a Lyſippo, ſingulari talium auctore operum.* Sed recepimus certiſſimam emendationem Freinshemii ad Curt. III. 11. 27. Sic apud Vellej. II. 107. permutantur *impetrato* & *imperato.*

In iis ipſis monumentis] Hoc eſt, intra eas ipſas porticus, de quibus ante, ut bene cepit unus Gruterus. *Monumenta* dicuntur aedificia publica, quae magni copioſique viri in ſui memoriam exſtruxerunt. Sic *monumenta Mariana* apud Valer. Max. II. 5. 6. *monumenta Pollionis Aſinii* apud Plin. H. N. XXXVI. 5. Vellejano loco ſimilis eſt Aſconii ad Cic. in Piſon. 19. *Marcellus cum ſtatuas ſibi, ac patri, itemque avo poneret in monumentis avi ſui ad Honoris & Virtutis aedem.* Vide Interpp. ad Tacit. Ann. IV. 7. Daviſ. ad Cic. de Divin. I. 28. & Cl. Erneſtum Clav. Cic. v. *Monumentum.* At quid eſt, quare Vellejus, qui ante duas aedes commemoravit, hic ſingulari *aedem* utatur? Nempe ambigui vitandi cauſſa *aedem* ſcripſit, ut de templis, non de privatis aedibus, intelligeretur. Utrumque autem templum marmoreum fuiſſe, Plinius l. c. auctor eſt, Saurum & Batrachum, architectos, inter eos, qui marmorea ſtru-

magnificentiae vel luxuriae princeps
6 fuit. Vix ullius gentis, aetatis, ordinis hominem inveneris, cujus felicitatem fortunae Metelli compares. Nam praeter excellenteis triumphos, honoresque ampliſſimos, & principale in

ſtruxerunt; recenſens. Quae cum minus attenderet Burmannus, invita Latinitate, *aedem* cepit de domo Metelli privata; quem, miror, huc non traxiſſe Plinium l. c. *Paſiteles Jovem fecit eboreum in Metelli aede, qua Campus petitur.* quamvis adjecta verba, *qua Campus petitur*, ſatis oſtendant, alterum ex duobus templis ſignificari. Sed vir doctus in illo loco explicando mentem alibi habuit, laudans Bentlejum ad Horat. II. Ep. 2. 92. qui alia omnia docet, pro opinione ſua.

Vel magnificentiae vel luxuriae princeps fuit] An *hujus* excidit? *hujus vel magnificentiae vel luxuriae princeps fuit.* Sic II. 33. *Lucullus profuſae hujus in aedificiis convictibusque & apparatibus luxuriae primus auctor fuit. Hujus magnificentiae* eleganter pro, magnificentiae, quae nunc eſt. Liv. VI. 4. *opus vel in hac magnificentia urbis conſpiciendum.* Vide Gronov. ad Liv. XXV. 40. Sed forte melius eſt nihil mutare ob ſimilem locum II. 1. *publicam magnificentiam ſecuta privata luxuria eſt.* De re ipſa Vellejo convenit cum Plinio H. N. XXXVI. 2. *qua magis via irrepunt vitia, quam publica? Enimvero non alio modo in privatos uſus illa venere, ebora, aurum, gemmae.*

Fortunae Metelli] Vide Daviſ. ad Cic. Tuſc. Diſp. I. 35.

Excellentes triumphos] Sigon. in Faſtis ad a. 611. ſcribit: *Vellejus tamen excellentes hujus triumphos cum dicit, eum ſaepius triumphaſſe ſignificat.* Non neceſſe eſt ſic verba urgere, nedum corrigere, *excellentem triumphum*, ut Lipſius & alii fecerunt. Vide Gruter. ad h. l.

Ex-

in republica faſtigium, extentumque vitae ſpatium, & acreis innocenteisque pro rep. cum inimicis contentiones,

Extentumque vitae ſpatium] Sic optime Editor Baſil. Mendoſe Edit. pr. *extenuatumque vitae ſpatium.* Laudavit Burm. notum illud Horatii: *Vivet extento Proculejus aevo.* Plura Oudendorp. ad Appulej. Metam. V. p. 360.

Acreis innocenteisque pro rep. cum inimicis contentiones] Vellejus videri poſſit reſpexiſſe ad contentiones cum Scipione Aemiliano, popularem rationem amplexo, agitatas, quas etiam Cicero de Off. I. 25. & de Amicit. 21. *ſine acerbitate* fuiſſe praedicat. *Graves teſtatasque* eorum *inimicitias* facit Valer. Max. IV. 1. 12. Sed credimus potius Ciceroni, quocum conſentit Horat. II. Serm. 1. 65. *num Laelius, & qui Duxit ab oppreſſa meritum Carthagine nomen, Ingenio offenſi? aut laeſo doluere Metello?* ubi non ſpernendum Scholium eſt interpretis antiqui, Acronis: *Metellus temporibus Scipionis Africani potens fuit; & cum in concione quaedam adverſus ſe decreta clamaret, Scipio ait: Hi ſunt, quos Hannibali eripui. Patere ergo, inquit, hos liberos eſſe. Ob quae & alia Lucilius eum in gratiam Scipionis carpſit, quamvis amicum ipſius.* Sic illud Scholium ſcribendum: error autem, quo Scipio Africanus Major cum Minore confunditur, auctori ſuo relinquendus. Cum igitur contentiones inter Metellum & Scipionem minus acres fuiſſe conſtet, credam potius, Vellejum in animo habuiſſe atrociſſimas Metelli cum C. Atinio Labeone, Tribuno plebis, contentiones, de quibus vide Ciceron. pro Dom. 47. Liv. Epit. 59. & Plin. H. N. VII. 44. Ad easdem pertinet Senecae Patris locus foediſſime depravatus Controv. V. 30. p. 359. *M. Cicero qua violentia in abſentiam Metelli ſtrepit?* Vidit Nic. Faber, eruditus ſane homo, Ciceronis nomen alienum eſſe; ulceris ſanandi ra-

nes, quatuor filios ſuſtulit, omnes adultae aetatis vidit, omnes reliquit
7 ſuperſtites & honoratiſſimos. Mortui ejus lectum pro roſtris ſuſtulerunt quatuor filii; unus conſularis & cenſorius, alter conſularis, tertius conſul, quartus candidatus conſulatus: quem honorem adeptus eſt. Hoc eſt nimirum magis feliciter de vita migrare, quam mori.

CAP.

rationem non vidit. Repone: *Macerio qua violentia in abſentiam Metelli ſtrepit?* Quam emendationem liquido confirmat Plinius l. c. *Metellus in ipſo flore dignationis ſuae ab C. Atinio Labeone, cui cognomen fuit Macerioni, Tribuno plebis, quem e Senatu Cenſor ejecerat, revertens e Campo meridiano tempore, vacuo foro & Capitolio, ad Tarpejum raptus eſt, ut praecipitaretur.* Sed Plinius & ipſe in hac narratione graviter laborat: *alieno beneficio poſtea vixit, bonis inde etiam conſecratis a damnato ſuo, tanquam parum eſſet, faucium certe intortarum, expreſſique per aures ſanguinis poenam exactam eſſe.* ubi verba *a damnato ſuo* aliis vel refingenda, vel explicanda commendamus. Reliquorum non dubia correctio haec eſt: *tanquam parum eſſet, faucium reſte intortarum, expreſſique per aures & nares ſanguinis poenam exactam eſſe.*

Quatuor filii] G. Cuperus Syllog. Epiſtol. Norimb. p. 450. tolli vult has voces: quas nemo, ſemel monitus, facile requirat.

Magis feliciter de vita migrare, quam mori] Eadem figura Hieronym. Epitaph. Nepotian. p. 272. *Intelligere illum non emori, ſed emi-*

CAP. XII. Univerſa deinde, ut
praediximus, inſtincta in bellum A-
chaia, cujus pars magna ejusdem
Metelli Macedonici virtute armisque
fracta erat, maxime Corinthiis in ar-
ma, cum gravibus etiam in Roma-
nos contumeliis, inſtigantibus, de-
ſtinatus ei bello gerendo Cos. Mum-
mius. Et ſub idem tempus, magis, 2
quia volebant Romani, quidquid de
Carthaginienſibus diceretur, credere,
quam quia credenda adferebantur,
ſtatuit ſenatus Carthaginem excidere.
Ita eodem tempore P. Scipio Aemilia- 3
nus, vir avitis P. Africani, paternis-
que L. Pauli virtutibus ſimillimus,
omni-

migrare. Vide Gataker. de Stylo N. T. cap. VII. p. 49.

Cum pars magna — tracta erat] Sic Edit. pr. Sed Aldus Nepos bene correxit: *Cujus pars magna — fracta erat.* quod omnes deinde receperunt.

Quicquid de Carthaginenſibus dicebatur] Exemplar vetuſtum habet: *quicquid de Carthaginienſibus diceretur. ba* ab alio quopiam additum videtur. Nam non eſt chirographum ſcribae veteris exemplaris. BURER.

Paternis virtutibus ſimillimus] Rarior loquendi forma, ſed Vellejo non ſemel uſurpata. II. 6. *tam virtutibus ejus*

omnibus belli ac togae dotibus, ingeniique ac ſtudiorum eminentiſſimus ſeculi ſui, qui nihil in vita niſi laudandum aut fecit, aut dixit, ac ſenſit; quem, Paulo genitum, adoptatum a Scipione Africani filio diximus, aedilitatem petens, Cos. creatus eſt.
4 Bellum Carthagini, jam ante biennium a prioribus Coss. inlatum, majore vi intulit; cum ante in Hiſpania murali corona, in Africa obſidionali donatus eſſet; in Hiſpania vero etiam ex provocatione, ipſe modicus virium, immanis magnitudinis hoſtem in-

ejus omnibus, quam huic errori, ſimilem. item II. 35. de conjectura noſtra: *homo virtuti avitae ſimillimus.* Monument. Piſan. p. 190. Ed. Chishull. *juſtiſſimum ac ſimillimum parentis ſui virtutibus principem.* Sulpic. Sever. I. 22. *illum ſibi Moyſes ſucceſſorem conſtituerat, virum virtutibus ſuis ſimillimum.* Vide Miſcell. Obſ. VIII. 1. p. 25.

Omnibus belli ac togae dotibus, ingeniique &c.] Hujus loci ſtructura, minime Vellejana, ſemper offendor. Ab auctoris manu ſic profectum videtur: *omnibus belli ac togae artibus, ingeniique ac ſtudiorum dotibus eminentiſſimus ſeculi ſui.*

Ac ſenſit] Aldus Nepos legit: *aut ſenſit.* Recte.

Conſul creatus eſt. Bellum Carthagini] Vide quae annotavimus ad I. 1. §. 4.

Ex provocatione] Vide Liv. Epit. 48. & ibi Drakenb.

Ul-

interemiſſet. Eamque urbem, ma- 5
gis invidia imperii, quam ullius ejus
temporis noxiae inviſam Romano no-
mini, funditus ſuſtulit, fecitque ſuae
virtutis monimentum, quod fuerat
avi ejus clementiae. Carthago diru
ta eſt, cum ſtetiſſet annis DCLXVII.
abhinc annos CLXXVII. Cn. Corne-
lio Lentulo, L. Mummio Coſs. Hunc 6
finem habuit Romani imperii Cartha-
go aemula; cum qua bellare majores
noſtri coepere, Claudio & Fulvio
Coſs. ante annos CCXCVI, quam
tu, M. Vinici, conſulatum inires. I-
ta per annos CXV. aut bellum inter
eos populos, aut belli praeparatio,
aut infida pax fuit. Neque ſe Roma, 7
jam terrarum orbe ſuperato, ſecuram
ſpe-

Ullius ejus temporis noxiae] Veram eſſe arbitror Gruteri conjecturam, Burmanno etiam probatam: *ulla ejus temporis noxa*. De diſcrimine, ſi quod eſt, inter *noxia* & *noxa*, vide Duker. ad Liv. XLI. 23.

Avi ejus clementiae] Multo elegantius, quod Heinſius reponi jubet: *avitae clementiae*. Juntina pronomen *ejus* ejecit.

Monumentum] Exemplar vetuſtum habet, *monimentum*. BURER.

CCLXXVII] Exemplar vetuſtum habet CLXXVII. BURER.

ſperavit fore, ſi nomen usquam ſtantis maneret Carthaginis: adeo odium, certaminibus ortum, ultra metum durat, & ne in victis quidem deponitur: neque ante inviſum eſſe deſinit, quam eſſe deſiit.

Cap. XIII. Ante triennium, quam Carthago deleretur, M. Cato, perpetuus diruendae ejus auctor, L. Cenſorino, M. Manlio Coss. mortem obiit. Eodem anno, quo Cartha-

Adeo odium, certaminibus ortum, &c.] Contraria ſententia Cicero dicit in Piſon. 32. *Deinde hoc ita fit, ut viri fortes, etiamſi ferro inter ſe cominus decertarint, tamen illud contentionis odium ſimul cum ipſa pugna, armisque ponant.* quod ſuum fecit Claudian. de IV. Conſ. Honor. 115. *odiis idem, qui terminus armis.* Mox *in victis* pro *in victos*, praeter Burmannum ad h. l. vindicat Paſſerat. ad Propert. III. 19. 28.

Neque ante inviſum eſſe deſinit] Burmannus *inviſum* refert ad *nomen Carthaginis*, idque capit pro ipſa Carthagine. Quam interpretationem refellunt verba *usquam maneret*, quae de nomine, ſive fama per orbem terrarum vulgata, bene dicuntur, de urbe certo loco ſita nullo modo. Ex quibus perſpicuum eſt, neceſſariam eſſe Lipſii emendationem: *neque ante inviſa eſſe deſiit*, ut *inviſa* ad *Carthaginis* referatur. Nihil dicam de ambiguitate, in quam Vellejus incidiſſet, ſi *inviſum*, tam vicina voce *odium*, ſcripſiſſet.

A. Mum-

thago concidit, L. Mummius Corinthum, poſt annos DCCCCLII. quam ab Alete, Hippotis filio, erat condita, funditus eruit. Uterque 2
imperator, devictae a ſe gentis nomine honoratus, alter Africanus, alter appellatus eſt Achaicus. Nec quisquam ex novis hominibus prior Mummio cognomen virtute partum vindicavit. Diverſi imperato- 3
ribus mores, diverſa fuere ſtudia. Quippe Scipio tam elegans liberalium ſtudiorum, omnisque doctrinae & auctor & admirator fuit, ut Polybium,

A. Mummius] Alias, L. RHENAN. Exemplar vetus habet *a* parvum. Inde legendum conjicio: *At. Mummius*. BURER.

A Belete Hipponis filio] Sic Edit. pr. At Editor Baſileenſis, & H. Junius Animadv. VI, 25. veram lectionem reſtituerunt: *ab Alete, Hippotis filio*. Vide quae annotavimus ad I. 3.

Omnisque doctrinae & auctor & admirator fuit] Lipſius pro *auctor* legebat *fautor*: quod bene refellunt Scioppius de Stilo Hiſtor. p. 176. & Heinſ. ad h. l. Multo deterius eſt, quod Davis. ad Cic. Acad. II. 2. reponi volebat, *auditor*. Sed ipſe repudiavit ad Cic. de Fin. IV. 16. prolato Ciceronis loco Acad. IV. 2. ubi *auctor philoſophiae* dicitur, qui philoſophiae auctoritatem dat, qui exemplum philoſophiae colendae praebet. Sic II. 26. *Scaevolam, pontificem maximum, & divini humanique juris auctorem celeberrimum.*

bium, Panaetiumque, praecellentes ingenio viros, domi militiaeque ſecum habuerit. Neque enim quisquam hoc Scipione elegantius intervalla negociorum ocio diſpunxit, ſemperque aut belli aut pacis ſerviit artibus: ſemper inter arma ac ſtudia verſatus, aut corpus periculis, aut ani-
4 mum diſciplinis exercuit. Mummius tam rudis fuit, ut, capta Corintho, cum

Intervalla negociorum ocio diſpunxit] Claud. Puteanus ad Pacat. Paneg. 10. legendum cenſet *diſtinxit*, ut hunc locum etiam laudat Sigonius Vita Scipion. Aemilian. p. 1102. Sed verbum *diſpungere* exquiſitius eſt altero, nec minus accommodatum ſententiae. Cicero de Orat. II. 80. *narratio diſtincta perſonis, & interpuncta ſermonibus.* Orat. 16. *Diſtincta alios & interpuncta intervalla, morae, reſpirationesque delectant.*

Semperque aut belli aut pacis &c.] Sigonius Vita Scipion. Aemil. p. 1102. hunc locum ſuum faciens, verba, *ſemperque aut belli aut pacis ſerviit artibus*, omiſit, credo, offenſus ταυτολογίᾳ, quae mihi quoque in ſcriptore brevitatis perſtudioſo ita diſplicet, ut haec verba, quamvis bene Latina, de margine in textum irrepſiſſe credam. Iis, quae ſequuntur, *aut corpus periculis, aut animum diſciplinis exercuit*, ſimillima ſunt haec Nicolai Damaſc. Exc. Peireſc. p. 475. de Auguſto: ἤσκει γὰρ καὶ τὴν ψυχὴν τοῖς καλλίστοις ἐπιτηδεύμασι, καὶ τὸ σῶμα ταῖς γυμνασίαις καὶ πολεμικαῖς μελέταις.

Mummius tam rudis fuit] Hoc aliorum quoque ſcriptorum teſtimoniis confirmatur. Strabo VIII. p. 584. Me-

cum maximorum artificum perfectas manibus tabulas ac ſtatuas, in Italiam portandas locaret, juberet praedici conducentibus, ſi eas perdidiſſent, novas eſſe reddituros. Non tamen, puto, dubites, Vinici, quin magis pro republica fuerit, manere adhuc rudem Corinthiorum intellectum, quam in tantum ea intelligi, & quin hac prudentia illa imprudentia decori publico fuerit convenientior.

CAP. XIV. Cum facilius cujusque rei in unum contracta ſpecies, quam

Μεγαλόφρων γὰρ ἂν μᾶλλον ἢ φιλότεχνος ὁ Μόμμιος. Plin. H. N. XXXV. 4. *Cum in praeda vendenda rex Attalus* VI. *ſeſtertium emiſſet Ariſtidis tabulam, Liberum patrem, pretium miratus, ſuſpicatusque aliquid in ea virtutis, quod ipſe neſciret, revocavit tabulam, Attalo multum querente, & in Cereris delubro poſuit.*

Novas eos reddituros] Sic Edit. pr. Sed de Heinſii conjectura reſtitui: *novas eſſe reddituros*. Et ſic locum laudavit Freinshem. Supplem. Liv. 52. p. 1028.

Et quin hac prudentia] Tametſi ſic habeat vetuſtum exemplar, tamen videtur legendum: *& quia hac prudentia*. BURER.

Cum facilius cujusque rei &c.] Hunc locum Iſ. Caſaubonus comparavit cum ſimili Suetonii Aug. 9. *Propoſita vitae ejus velut ſumma, partes ſingulatim, neque per tempora, ſed per ſpecies, exequar: quo diſtinctius demonſtrari cognoſcique poſſint.*

 Nam

quam diviſa temporibus, oculis animisque inhaereat, ſtatui priorem hujus voluminis, poſterioremque partem, non inutili rerum notitia in artum contracta, diſtinguere, atque huic loco inſerere, quae quoque tempore, poſt Romam a Gallis captam, deducta ſit colonia juſſu ſenatus. Nam militarium & cauſae, & auctores, & ipſarum praefulgent nomina. Huic rei per idem tempus civitates propagatas, auctumque Roma-

Nam militarium & cauſa] Exempl. vet. ſic habuiſſe videtur: *Nam militarium & cauſae*: apiculo illo quo fit diphthongus, abraſo. BURER.

Et ipſarum praefulgent nomina] Vix mihi temperavi, quin certiſſimam Heinſii emendationem reciperem: *ex ipſarum praefulgent nomine*. Ceterum in hac Velleji de Coloniis digreſſione nonnulla reprehendit W. Goeſius Antiqu. Agr. cap. 111. quae excutiat, qui volet. Ridicule is quidem ex corruptis Velleji verbis colligit, coloniarum nomina, columnis inciſa, in publico fuiſſe propoſita. Nec reliqua his ſunt meliora.

Civitates propagatas] Immo *civitatem propagatam*, ſcilicet Romanam, ut veriſſime legit Lipſius. Mox pro *communione* malim *communicatione*. Appoſite Cicero pro Balb. 13. *Illud maxime noſtrum fundavit imperium, & populi Ro. nomen auxit, quod Romulus foedere Sabino docuit, etiam hoſtibus recipiendis augeri hanc civitatem oportere; Cujus auctoritate & exemplo nunquam eſt intermiſſa*

manum nomen communione juris, haud intempeſtive ſubtexturi videmur. Poſt ſeptem annos, quam Galli urbem ceperunt, Sutrium deducta colonia eſt, & poſt annum Setina, novemque interjectis annis Nepe; deinde, interpoſitis duobus & triginta, Aricini in civitatem recepti. 2
Abhinc annos autem CCCL. Sp. Poſthumio, Veturio Calvino Coſs. Campanis data eſt civitas, partique Samnitium, ſine ſuffragio: & eodem anno Cales deducta colonia. Interjecto deinde triennio, Fundani & Formiani 3

ſa a majoribus noſtris largitio & communicatio civitatis. Nec tamen negem, *communione* ferri poſſe. Rutil. Itin. I. 65. de hac ipſa re: *Dumque offers victis proprii conſortia juris, Urbem feciſti, quod prius orbis erat.*

Sutrium] Sigon. ad Liv. VI. 16. & Urſin. ad h. l. *Sutrium* mutant in *Satricum*; quod ſecutus videtur Weſſeling. ad Diod. Sic. XV. p. 22. Sed idem Sigon. de Ant. Jur. Ital. II. 5. p. 407. tenet vulgatam lectionem *Sutrium.* Vide Drakenb. ad Liv. VI. 3. IX. 32.

Setina] *Setia* legit Aldus Nepos. Recte. Nam *Setina* adjectiva forma eſt. De hac colonia vide Duker. ad Liv. XXVI. 8. Ejus mentio in lapide apud Murator. p. 1117. 5.

Campanis] De diſſenſu in tempore, qui eſt inter Livium & Vellejum, vide Duker. ad Liv. VIII. 14.

miani in civitatem recepti, eo ipſo anno, quo Alexandria condita eſt. Inſequentibusque Coſs. a Sp. Poſthumio, Philone Publilio, cenſoribus, Acerranis data civitas: & poſt triennium Tarracinam deducta colonia: interpoſitoque quadriennio, Luceria: ac deinde, interjecto triennio, Sueſſa Aurunca; & Saticula, Interamnaque poſt biennium. Decem deinde hoc munere anni vacaverunt. Tunc Sora atque Alba deductae co-

lo-

Quo Alexandria condita eſt] Vide Scaliger. Anim. in Euſeb. p. 126.

A Sp. Poſthumio, Philone Publilio, cenſoribus,] Satis conſtat, non cenſores, ſed populum civitatem dediſſe. Atqui his ipſis Acerranis, Livius VIII, 17. diſerte ſcribit, civitatem ſine ſuffragio datam eſſe, lege ab L. Papirio praetore lata. Quomodo igitur Vellejus a cenſoribus conceſſam dicere potuit? Mihi nihil certius videtur, quam quod Dukerus ad Liv. l. c. ſuſpicatur, praepoſitionem a mala manu veniſſe. Edit. pr. *Philone Publio.*

Tarracinam] Lipſius ſcribebat *Tarracina*, ut cum ſequentibus conveniret. Contra Dacerius ad Feſt. v. *Saticula*, tenens *Tarracinam*, ſequentes nominativos in Accuſativos mutabat, *Luceriam*, *Sueſſam Auruncam*, *Saticulam*, *Interamnam*. Leniſſima, fateor, Lipſii medicina. Sed vulgata defendi poteſt ex iis, quae Gronov. ad Liv. IX. 28. & Drakenb. ad XXXIX. 44. annotarunt.

Sora atque Alba] Vide Duker. ad Liv. Epit. 10. & ad XXVI. 8.

Ad

loniae, & Carſeoli poſt biennium.
At quintum Fabio, Decio Mure quar- 6
tum Coſs. quo anno Pyrrhus regnare
coepit, Sinueſſam, Minturnasque
miſſi coloni; poſt quadriennium Ve-
nuſiam. Interjectoque biennio, M.
Curio & Rufino Cornelio Coſs. Sa-
binis ſine ſuffragio data civitas. Id
actum ante annos ferme CCCXX. At 7
Coſam

Ad quintum Fabioque Decio Mure quarto Coſſ.] Alias. *At Q. Fabio quintum.* RHENAN. Exemplar vetus ſic habet: *ad qntum Fabioque Decio Mure Conſ.* Locum hunc verae ac genuinae lectioni ſuae ſic reſtituendum puto. Qui aliquando veterum exemplaria evolverunt, ſaepicule imo ferme ſemper & ubique *t* pro *d*, & rurſum *d* pro *t* poſitum legerunt: ut *haut* pro *haud*: *aput* pro *apud*: & *at* pro *ad*: multaque hujusmodi. Noverunt item, pleraque veterum exemplaria ſine majusculis literis, ſine punctis, demum etiam ſine omni ſententiarum diſcrimine ſcripta. Nunc cum praeſentem Velleji locum ſic ſcriptum repererim (*ad quintum Fabioque Decio Mure quarto Conſ.*) literis ſingulis ordine diligenter excuſſis atque perpenſis; ſic legendum hunc locum exhibeo: *Ad quintum Fabio Q.* (fuit autem Q. Fabius, teſte Livio, quinquies Conſ. iccirco *quintum* pro quinto adverbialiter hic poſitum opinor) *Decio Mure quarto Conſ. Ad* hic, ut dixi, pro *at* poſitum eſt, niſi ſi cui videatur ad *Sinueſſam* referri debere; quod tamen non eſt ſimile vero: *Fabioque* pro *Fabio Q.* poſitum videtur, non pro *Fabio* & *que* conjunctione. BURER. Recepimus correctionem Rhenani.

CCCXXX.] Exemplar vetuſtum habet CCCXX. BURER.

At Coſſa] Exempl. ve-

Coſam & Paeſtum abhinc annos fer-me trecentos, Fabio Dorſone & Claudio Canina Coss., interjecto quinquennio, Sempronio Sopho & Appio Caeci filio Coss. Ariminum, Beneventum coloni miſſi; & ſuffragii ferendi jus Sabinis datum.
8 At initio primi belli Punici Firmum & Caſtrum colonis occupata: & poſt annum Aeſernia, poſtque XXII. annos Aeſulum & Alſium; Fregellaeque anno poſt biennium; proximoque anno, Torquato Sempronioque Coss. Brundiſium, & poſt triennium Spoletium; quo anno Floralium ludorum factum eſt

tuſtum habet: *At Coſa.* Burer. *Coſa* per unum *ſ* rectius ſcribitur ut apud Liv. Epit. 14. *Coloniae deductae ſunt Poſidonia & Coſa.* Adjuncta Poſidonia vel Paeſtum oſtendit, Coſam Lucaniae, non Coſam Etruriae, intelligendam eſſe. Quae urbes ſaepe confunduntur, ut hic a Voſſio, & ipſo Cellario Geogr. Ant. T. I. p. 576. Eadem urbs *Compſa* dicitur II. 68. Recte vero *Coſam* legit Editor Baſileenſis. Qui accuſativus pendet a verbis ſequentibus, *coloni miſſi.*

Ariminum, Beneventum] Vide Scaliger. Anim. in Euſeb. p. 132.

Fregellaeque] Sigonius ad Liv. Epit. 19. bene corrigit, *Fregenaeque.* Vide eundem de Ant. Jur. Ital. II. 5. p. 410. Mox *anno* recte expunxit Editor Baſil. quamvis Heinſio placuiſſe videatur.

Brundiſium] Vide Drakenb. ad Liv. Epit. 19.

De-

eſt initium. Poſtque biennium deducta Valentia, & ſub adventum in Italiam Hannibalis, Cremona atque Placentia.

CAP. XV. Deinde, neque dum Hannibal in Italia moratur, neque proximis poſt exceſſum ejus annis, vacavit Romanis colonias condere; cum eſſet in bello conquirendus potius miles, quam dimittendus; & poſt bellum vires refovendae magis, quam ſpargendae. Cn. autem Manlio Vol- 2 ſone & Fulvio Nobiliore Coss. Bononia deducta colonia, abhinc annos ferme CCXVII. &, poſt quadriennium, Piſaurum ac Potentia; interjectoque triennio, Aquileia & Graviſca, & poſt quadriennium Luca. Eo-

Deducta Valentia] Edit. pr. *ducta*, quod Editor Baſil. bene mutavit in *deducta*, fruſtra defendente Heinſio.

Et Fulvio Nobiliore] Sic Edit. pr. pro quo Editor Baſileenſis; *M. Fulvio Nobiliore*.

Potentia] Vide Interpretes ad Liv. XXXIX. 44.

Aquilia] Exemplar vetus habet, *Aquileia*. BURER.

Luca] Vide Drakenb. ad Liv. XLI. 13.

3 Eodem temporum tractu, quamquam apud quosdam ambigitur, Puteolos, Salernumque & Buxentum miſſi coloni. Auximum autem in Picenum, abhinc annos ferme CLXXXVII. ante triennium, quam Caſſius cenſor, a Lupercali in Palatium verſus, theatrum facere inſtituit. Cui in demoliendo eximia civitatis ſeveritas, & Cos. Scipio reſtitere. Quod ego inter clariſſima publicae voluntatis argumenta numera-
4 verim. Caſſio autem Longino, & Sextio Calvino, qui Sallues apud Aquas,

Puteolos] Vide Duker. ad Liv. XXXIV. 45.

Salernum] Edit. pr. *Falernum*, quod Editor Baſileenſis emendavit ex Livio XXXIV. 45.

A Lupercali in Palatium verſus theatrum facere inſtituit] Nonnihil dubito, an legendum ſit: *Lupercalia in Palatium verſus theatrum facere inſtituit*. BURER.

Cui in demoliendo] Diximus ad Rutil. Lup. I. p. 4. nobis legendum videri: *cui id emolienti*, vel potius *molienti*. Scriptores eandem rem narrantes indicant Sigon. in Faſt. p. 341. & Freinshem. Suppl. Liv. 48. p. 946.

Scipio] Edit. pr. *Cepio*. Verum nomen revocarunt Aldus Nepos, & Lipſ. ad h. l. & ad Tacit. Ann. XIV. 20. *Scipio* & *Caepio* quoties a librariis confuſa ſint, oſtendit etiam M. Solanus ad Plutarch. Lucull. p. 176.

Sallyes] Exempl. vetus habet, *Sallues*. BURER.

Sco-

quas, quae ab eo Sextiae appellantur, devicit, Coſs. Fabrateria deducta eſt, abhinc annos ferme CLVII. & , poſt annum, Scylacium, Minervium, Tarentum, Neptunia, Carthagoque in Africa prima, ut praediximus, extra Italiam colonia condita eſt. De Dertona ambigitur. Narbo autem Martius in Gallia, Porcio, Marcioque Coſs. abhinc annos circiter CLIII. deducta colonia eſt. Poſt tres & viginti an-

Scolatium] Sic Edit. pr. *Scylacium* dedit Editor Baſileenſ. Recte.

Neptunia] Mazochius, qui interdum ſupra compilatorem ſapere audet, Collectan, de Paeſto p. 501. 509. *Neptuniam* eandem facit Paeſto, ſive Poſidoniae. Cui conjecturae cum repugnet, quod capite praeced. legitur: *At Coſam & Paeſtum abhinc annos fermè* CCC. *Fabio Dorſone & Claudio Canina Coſſ.* temere fingit duplicem coloniam diverſis temporibus Paeſtum deductam. *Neptunium* eſt in lapide apud Reineſ. Inſcript. Cl. VIII. n. 44. p. 527. Sed diverſum videtur a *Neptunia*.

Ut praediximus] Aſſentior Voſſio, haec verba ejicienti. De Carthagine colonia Vellejus bis dixit, hoc loco, & II. 15. Quod cum plus ſatis ſit, quis eum in parte operis deperdita tertio dixiſſe credat?

Narbo Martius] Vide Scaliger. Anim. in Euſeb. p. 148.

Porcio Marcioque] Edit. pr. *Portio Marcoque*. Editor Baſil. ſcripſit: *M. Porcio, Qu. Marcio*.

In

annos in Bagiennis Eporedia, Mario ſexies, Valerioque Flacco Coſs. Neque facile memoriae mandaverim, quae, niſi militaris, poſt hoc tempus deducta ſit.

Cap. XVI. Cum haec particula operis velut formam propoſiti exceſſerit, quamquam intelligo, mihi in hac tam praecipiti feſtinatione, quae me rotae, pronive gurgitis ac verticis modo nuſquam patitur conſiſtere, pene magis neceſſaria praetereunda, quam ſupervacua amplectenda: nequeo tamen temperare mihi, quin rem ſaepe agitatam animo meo, neque ad liquidum ratione perductam, ſignem ſtilo. Quis enim abunde mirari poteſt, quod eminentiſſima cujusque pro-

In Baciennis.] Exempl. vetus habet: *in Bagiennis*. Burer. *Baciennis* habet Edit. prima. *Vagiennis* edidit Aldus Nepos. Sed *Bagiennis* quoque eſt in lapidibus & libris antiquis. Vide Gruter. Inſcript. p. 528. 4. & Interpretes ad Sil. Ital. VIII. 607.

Eporedia ſexies, Maria ſexies, Valerioque Flacco Coſſ.] Exemplar vetus habet: *Epòredi, Maria ſexiens Valerioque Flacco Coſſ.* Burer.

Ac verticis.] Mirum, ni haec verba e gloſſa fluxerint.

Quod eminentiſſima cujusque

profeſſionis ingenia, in eamdem formam, & in idem artati temporis congruens

que profeſſionis ingenia, &c.] Hunc locum, paene pro conclamato habitum, cum aliorum, tum noſtris conjecturis ita reſtituimus: *quod eminentiſſima cujusque profeſſionis ingenia, in eandem formam, & in idem artati temporis congruêre ſpatium; &, quemadmodum clauſa capſo, aliove ſepto, diverſi generis animalia, nihilo minus, ſeparata alienis, in unum quaeque corpus congregantur, ita cujusque clari operis capacia ingenia, in ſimilitudine & temporum & profectuum, ſemetipſa ab aliis ſeparaverunt.* Nunc ſingularum mutationum rationem reddamus. Pro *eam formam* Rhenanus bene ſcripſit *eandem formam*. Nec minus bene Heinſius *congruêre* pro *congruens*, quod tempus poſtulat verbum *ſeparaverunt*. Tum certum eſt *aliove* pro *alioque*, & *quaeque* pro *quoque*, ex Lipſii correctione. Nos denique pro *in ſimilitudinem* ſcripſimus *in ſimilitudine*, id eſt, cum ingenia aequalia fuerint & temporibus, & profectibus, cum & eodem tempore floruerint, & aeque excelluerint. Qua loquendi forma nihil frequentius apud Ciceronem. ad Div. I. 2. *in tanta hominum perfidia*, pro, cum homines tam perfidi ſint. Liv. XXIII. 9. *torpeſcentne dextrae in amentia illa?* ubi vide Duker. Vellej. II. 118. *Germani in ſumma feritate verſutiſſimi*. Senſus totius loci hic eſt: Summi quique in qualibet arte viri una eademque, tametſi paucorum annorum ſpatio diviſa, aetate vixerint, & doctrinae ſtudia ad eundem modum coluerunt, Sophocles, Ariſtophanes, Plato, Iſocrates, &c. Verum ut, ſi diverſi generis animalia, pavones, anſeres, gallinas, eodem ſepto claudas, pavones ſe jungant pavonibus, ſeparent ſe ab anſeribus; ita iidem viri excellentes, quanquam eadem aetate vixerunt, & pari ſtudio bonas artes illuſtrarunt, tamen ſe in diverſa corpora ſeparârunt, ut alii eſſent Tragici, alii Comici, alii Philoſophi, alii Oratores. Haec Velleji ſententia Burmannum fefellit. Quo minus mi-

gruens ſpacium; &, quemadmodum clauſa capſo, alioque ſepto diverſi generis animalia, nihilo minus ſeparata alienis, in unum quoque corpus congregantur, ita cujusque clari operis capacia ingenia in ſimilitudinem & temporum & profectuum ſe-
3 metipſa ab aliis ſeparaverunt? Una, neque multorum annorum ſpacio diviſa, aetas, per divini ſpiritus viros, Aeſchylum, Sophoclem, Euripidem, inluſtravit tragoedias: una priſcam illam & veterem ſub Cratino, Ariſtophane;

mirandum eſt, hanc comparationem ab eo parum ingenioſam vocari.

In eam formam] Alias, *in eandem formam*. RHENAN.

Capſa] Exempl. vetus habet, *capſo*. BURER.

Priſcam illam & veterem] Sic II. 89. & 125. jungit *priſcus* & *antiquus*. ubi vide Burm. Cicero de Orat. III. 38. *Inuſitata ſunt, priſca fere ac vetuſta.* pro Dom. 47. *veteribus & priſcis inſtitutis*. ubi Graevius favere videtur deteriori lectioni: *veteribus &* *publicis inſtitutis*. At Cicero utrumque conjunxit exemplo Oratorum Atticorum, ut Lyſiae c. Andocid. p. 129. κατὰ τὸ νόμιμον τὸ παλαιὸν ϗ ἀρχαῖον: ubi Jo. Taylorus παλαιὸν in πάτριον mutans, immemor erat Demoſthenis ſui c. Androt. p. 216. ἀλλ' ἐκεῖνα μὲν ἀρχαῖα ϗ παλαιά. Nec G. Arnaldus Var. Conj. II. 14. ab iſto errore ſibi cavit. Plin. III. Ep. 6. *aes ipſum vetus & antiquum.* Arnob. II. p. 87. *priſcorum veterrimorumque mortalium.*

Ac

phane & Eupolide comoediam. At novam [comicam] Menandrus, aequalesque ejus aetatis magis quam operis, Philemon ac Diphilus, & invenere intra pauciſſimos annos, neque imitanda reliquere. Philoſophorum 4
quoque ingenia, Socratico ore defluentia, omnium, quos paulo ante enumeravimus, quanto poſt Platonis Ari-

Ac novam comicam] Pro *ac* recepimus *at* ex correctione Aldi Nepotis, & vocem *comicam*, quam Acidalius merito ejecit, uncis incluſimus.

Menandrus] De hac forma vide Heinſ. ad Virgil. Aen. VIII. 100. & quos laudat Fabric. Bibl. Lat. T. II. p. 25.

Neque imitanda reliquere] Sic Edit. pr. Acidalius *imitandam* legit, conſtructionis potius, quam ſententiae rationem habens. Nam ſi Menander novam Comoediam ingenio ſuo perfecit, ſane omnibus imitandam reliquit. Nobis in mentem venit, quod & Warburtono Bibl. Brit. T. VII. p. 264. legendum eſſe: *neque emendandam reliquere*.

Ingenia, Socratico ore defluentia,] Expreſſit ex Cicerone de Orat. I. 10. *philoſophorum greges, ab illo fonte & capite, Socrate.* quem etiam imitatur Incertus Paneg. Conſtantin. I. *Si quid forte commode dicimus, ex illo fonte & capite facundiae imitatio noſtra derivat.*

Omnium, quos paulo ante enumeravimus] Leve in hoc loco mendum eſt, ſed tamen ejusmodi, ut viris doctis tenebras offuderit. Scribendum: *omniumque, quos paullo ante enumeravimus.* Intelligit Tragicos & Comicos, paulo ante commemoratos. *Que* quam facile hauſtum ſit a ſequenti *quos*, monere nihil attinet. Nec compoſitio *que, quos* aſperior videri debet, quam

Ariſtoteliſque mortem floruere ſpacio? Quid ante Iſocratem, quid poſt ejus auditores, eorumque diſcipulos clarum in oratoribus fuit? Adeo quidem artatum anguſtiis temporum, ut nemo memoria dignus, alter ab altero, videri nequiverint. Neque hoc in Graecis, quam in Romanis, evenit magis.

CAP. XVII. Nam, niſi aſpera ac rudia repetas, & inventi laudanda nomine, in Accio circaque eum Romana tragoedia eſt. Dulceſque Latini leporis facetiae per Caecilium, Te-

in Nepote Epam. 8. *omniaque, quae collegae dixerant.* Plura ejusdem generis collegit J. M. Heuſingerus ad Nepot. Lyſandr. 1.

Adeo quidem artatum] Scribendum: *Id adeo quidem artatum. Id* excidit vicinitate ſimilium ſyllabarum.

Nemo — nequiverint.] Exempla, quibus *nemo* cum numero plurali ſtruitur, collegit Oudendorp. ad Appulej. Met. IV. p. 302.

Inventi laudanda nomine] II. 9. *novitate inventi a ſe operis commendabilem.*

Circaque eorum] Alias, *circa quorum.* RHENAN. Ego legendum puto: *circaque eum.* BURER. Editor Baſil. *eorum* delevit. Recte Burer. Seneca Pater Praef. Contr. I. p. 65. *Quicquid Romana facundia habet, quod inſolenti Graeciae, aut opponat, aut praeferat, circa Ciceronem effloruit.* ubi vide Jo. Schulting.

Dulceſque Latini leporis facetiae] Manil. IV. 528. Nec

Terentiumque & Afranium ſuppari
aetate nituerunt. Hiſtoricos (ut & 2
Livium quoque priorum aetati ad-
ſtruas) praeter Catonem, & quos-
dam veteres & obſcuros, minus LXXX.
annis circumdatum aevum tulit: ut
nec poëtarum in antiquius citeriusve
proceſſit ubertas. At oratio, ac vis 3
forenſis, perfectumque proſae elo-
quentiae decus, ut idem ſeparetur
Cato, (pace P. Craſſi, Scipionisque,
& Laelii, & Gracchorum, & Fannii,
&

Nec triſte ingenium, ſed dulci tincta lepore Corda creat.

Suppari aetate] Sic correxit Acidalius. Edit. pr. *ſub pari aetate*, quod natum ex ſcriptura *ſubpari* pro *ſuppari*. Vide Cl. P. Burmann. Sec. ad Anthol. Lat. T. I. p/535.

Et, ut Livium] Alias, *ut et*. BURER. Editor Baſil. *et* expunxit. Legendum cum Burerio, *ut et*. Nec inſolens eſt, *&* *quoque* jungi. Liv. Epit. 82. *& caſtris quoque expugnatis*. ubi vide Drakenb. Sic *& etiam*. Sueton. Aug. 19. *Tumultus poſt haec, & etiam rerum novarum initia*. Tres copulae cumulantur in lapide apud Gruter. p. 173. 2. *macellum vetuſtate collapſum pecunia reſtituerunt, etiamque & menſas lapideas poſuerunt.*

Citerius] Eleganter pro propius, recentius. Cicero de Legib. III. 2. *ut ad haec citeriora veniam & notiora nobis*. De hac notione, non omiſſo Velleji loco, pulcre & copioſe Gronov. Obſerv. IV. 11. p. 167.

Fanni] Exempl. vetus habet, *Fannii*. BURER.

& Ser. Galbae dixerim) ita univerſa ſub principe operis ſui erupit Tullio, ut delectari ante eum pauciſſimis, mirari vero neminem poſſis, niſi aut ab illo viſum, aut qui illum viderit.
4 Hoc idem eveniſſe grammaticis, plaſtis, pictoribus, ſcalptoribus, quisquis temporum inſtiterit notis, reperiet, & eminentia cujusque operis artiſſimis temporum clauſtris circumdata.

Ser. Galbae] Ita correxit Editor Baſil. vitium Edit. pr. *Servi Galbae.*

Grammaticis] Hanc ſcripturam fruſtra ſollicitant viri eruditi. Galenus Protrept. ad Artes p. 1. τούτων δ' ἐφεξῆς ὁ δεύτερος χορὸς, ζωγράφοι, πλάσται, γραμματισταὶ, τέκτονές τε καὶ ἀρχιτέκτονες, καὶ λιθογλύφοι. Veriſſimam eſſe Velleji rationem, hiſtoria docet. Nam qui artis Grammaticae principes numerantur, Ariſtophanes, Ariſtarchus, Crates Mallotes, Apollodorus, &c. eadem fere aetate floruerunt. Quodſi Vellejus Latinos potius, quam Graecos, Grammaticos ſpectavit, non minus vera reperitur ejus ratio. Nam Varro, Nigidius, & alii clari inter Latinos Grammatici, quos Suetonius recenſet, eodem fere tempore vixerunt.

Scalptoribus, quisquis temporum inſtiterit notis,] Exemplar vetus ſic ſcriptum habet: *ſcaltoribusq. uisquisq. temporum inſtiterit notis.* Ego literarum poſitione ducor, ut ſic legendum exiſtimem: *ſcalptoribusque, ut quisque temporum inſtiterit notis.* aut ſic: *ſcalptoribusque & quisquis temporum inſtiterit notis.* BURER. Nulla cauſſa eſt, quare a Rhenani lectione recedamus.

Reperiet, & eminentiam ——— circumdatam] Exemplar vetus ſic habet: *reperiet eminentia ——— circumdatam.* BURER. Reſtituimus:

data. Hujus ergo, praecedentisque 5
ſeculi ingeniorum ſimilitudinis, con-
gregationisque & in ſtudium par, &
in emolumentum, cauſas cum ſemper
requiro, numquam reperio, quas
eſſe veras confidam, ſed fortaſſe veri
ſimiles: inter quas has maxime. Alit 6
ae-

mus: *reperiet, & eminentia —— circumdata.* Bene Rhenanus addidit *et*, quod ultima ſyllaba verbi *reperiet* abſorpſerat.

Hujus ergo praecedentisque ſeculi &c.] Exemplar vetus ſic habet: *Hujus ergo recedentiſ: mq. ſeculum ingeniorum ſimilitudineſ congregantesq. ſe & in ſtudium par & memolumentum.* Hic ideo vetuſti Codicis formam lectori propoſuimus, ut videat, quibus laboribus Vellejus a mendis, quibus ſcatebat innumeris, fuerit repurgandus. BURER. Rhenanus ſic edidit: *Hujus ergo praecedentisque ſeculi ingeniorum ſimilitudines congregantis & in ſtudium par & in emolumentum.* Scribendum: *Hujus ergo, praecedentisque ſeculi ingeniorum ſimilitudinis, congregationisque & in ſtudium par, & in emolumentum* &c. Quod ſine dubitatione in textum admiſi. Librarium in fraudem induxit trium Genitivorum cum uno nomine *cauſa* conjunctio. Livius Praef. *me ipſum conſuluiſſe memoriae rerum geſtarum principis terrarum populi.* Plin. H. N. II. 8. *trium maximarum rerum naturae partium magnitudinem detegit.* Plura Drakenborch. ad Liv. XXV. 15. Ut hic *recedentis* vitioſe pro *praecedentis*, ſic II. 118. contrario errore *praecepit* pro *recepit.* De voce *emolumentum* ad II. 78. dicemus.

Inter quas has maxime] Acidalius tentabat: *interque eas has maxime.* Nihil mutandum. Livius Ep. 88. *Italiam caedibus implevit, inter quas omnes Praeneſtinos* &c. Sueton. Caeſ. 52. *Di-*

aemulatio ingenia; & nunc invidia, nunc admiratio imitationem accendit: matureque, quod ſummo ſtudio petitum eſt, aſcendit in ſummum, difficiliſque in perfecto mora eſt; natu-

Dilexit & reginas, inter quas Eunoën. etſi ibi quoque Cl. Erneſtus malit, *interque eas*.

Imitationem accendit:] Sic veriſſime Acidalius; quod in textum recepi. Edit. pr. *incitationem accendit.*

Matureque] Idem Acidalius pari felicitate ex *naturaque*, quod eſt in Ed. pr. fecit *matureque*; quod & ipſum reſtitui. Quis *natura* ferat in tanta vicinitate vocis *naturaliter*? Et conſtat, haec verba perpetuo confundi.

Difficiliſque in perfecto mora eſt] G. Voſſius praeclare vidit, Vellejum ad literarum ſtudia traduxiſſe, quod Hippocrates Aphoriſm. Sect. I. 3. de athletarum valetudine dixerat: αἱ ἐπ' ἄκρον εὐεξίαι σφαλεραὶ, ἢν ἐν τῷ ἐσχάτῳ ἔωσιν. οὐ γὰρ δύνανται μένειν ἐν τῷ αὐτέῳ, οὐδὲ ἀτρεμέειν, ἐπεὶ δὲ οὐκ ἀτρεμέουσιν, οὐδ' ἔτι δύνανται ἐπὶ τὸ βέλτιον ἐπιδιδόναι, λείπεται οὖν ἐπὶ τὸ χεῖρον. Ab Hippocrate hanc etiam ſententiam ſumſit Euſtath. ad Od. Λ. p. 439. de Oto & Ephialte: εἰ ταχὺ ἀνθήσαντες ταχὺ ἀπερρύησαν, καινὸν οὐδὲν, οὕτω γὰρ αἱ εἰς ἄκρον εὐεξίαι σφάλλονται. Cujus loci indicium debeo Valckenario meo. Sed neſcio, an Vellejus ſimul reſpexerit Cicer. Tuſc. Diſp. II, 2, *Oratorum laus ducta ab humili venit ad ſummum, ut jam, quod natura fert in omnibus fere rebus, ſeneſcat, brevique tempore ad nihilum ventura videatur*, Seneca Pater Praef. Contr. I. p. 66, *fati maligna perpetuaque in omnibus rebus lex eſt, ut ad ſummum perducta, rurſus ad infimum, velocius quidem quam adſcenderant, relabantur.* ubi ob oculos habuit illa Laberiana apud Macrob. Saturn. II. 7. *Summum ad gradum cum claritatis veneris, Conſiſtes aegre, & citius quam adſcendas, decides.* Senecam imitando expreſſit Lucanus I. 70. *Invida fatorum ſeries, ſummiſque negatum Stare diu*: & vſ. 81. *In ſe*

turaliterque, quod procedere non poteſt, recedit. Et, ut primo ad con- 7
ſequendos, quos priores ducimus, accendimur, ita, ubi aut praeteriri, aut aequari eos poſſe deſperavimus, ſtudium cum ſpe ſeneſcit; &, quod adſequi non poteſt, ſequi deſinit, &, velut occupatam relinquens materiam, quaerit novam: praeteritoque eo, in quo eminere non poſſumus, aliquid, in quo nitamur, conquirimus: ſequiturque, ut frequens ac mobilis tranſitus maximum perfecti operis impedimentum ſit.

CAP. XVIII. Tranſit admiratio ad

ſe magna ruunt. Laetis hunc numina rebus Creſcendi poſuere modum. Seneca Conſ. ad Helv. 23. *ubi incremento locus non eſt, vicinus occaſus eſt.* —— *indicium imminentis exitii maturitas, & appetit finis, ubi incrementa conſumta ſunt.* Calpurn. Flacc. Decl. VIII. *Neſciunt ſtare ſucceſſus, & quoties prodire felicitas non poteſt, redit*, vel potius *recedit*; ut Gronovius ex Vellejo noſtro ſcribebat.

Aliquid] Pro aliud quid, ut ſaepe apud optimos quosque; ne cum Perizonio *aliud* legas. Vide quos laudat Cl. Erneſtus ad Tacit. Ann. I. 4.

Tranſit admiratio ad conditionem temporum, & ad ur-

ad conditionem temporum, & ad urbium. Una urbs Attica pluribus annis eloquentiae, quam univerſa Graecia, operibusque floruit; adeo ut corpora gentis illius ſeparata ſint in alias civitates, ingenia vero ſolis Atheniensium muris clauſa exiſtimes. Neque

urbium] Schegkius, cujus ingenio Vellejus parum aut nihil debet, hic bene emendat: *Tranſit admiratio ab conditione temporum & ad urbium.* ſcil. conditionem. Forte etiam *transeat* pro *tranſit* ſcribendum, ut Heinſius ſuſpicatur.

Una urbs Attica pluribus annis eloquentiae, &c.] Hujus loci emendatio cum male ceſſiſſet Velleji Interpretibus, Gronovius Obſerv. II. 23. non mutanda verba, ſed hoc modo explicanda eſſe cenſuit: „ Eloquentiam quaſi hominem „ conſiderat, ejusque & „ annos & opera laudat. „ *Anni eloquentiae* dicun„tur, quia non annos mo„do, ſed ſecula aliquot „ continuarunt Athenae in„genlis & gignendis & nu„triendis. *Opera eloquen„tiae*, ſcripta edita, per „ innumeras illas ſpecies, „ quibus illa ſe induit ". Quae ratio quam dura ſit, vel me tacente, intelligitur. Nos in Hiſtor. Crit. Orat. Gr. p. XXXVII. feliciter emendavimus: *Una urbs Attica pluribus ſanae eloquentiae, quam univerſa Graecia, operibus effloruit.* Inde, quae ſunt huic correctioni firmandae, petantur.

Separata ſint] Sublato *ſint*, concinnior eſt oratio; quod recte vidit Gruterus.

Ingenia vero ſolis Athenienſium muris &c.] Hic locus expreſſus eſt e Ciceronis Bruto 13. *Hoc autem ſtudium non erat commune Graeciae, ſed proprium Athenarum. Quis enim aut Argivum oratorem, aut Corinthium, aut Thebanum ſcit fuiſſe temporibus illis? niſi quid de Epaminonda, docto homine, ſuſpicari libet. Lacedaemonium vero* us-

que ego hoc magis miratus ſim, quam neminem Argivum, Thebanum, Lacedaemonium oratorem, aut dum vixit auctoritate, aut poſt mortem memoria dignum exiſtimatum. Quae urbes [& in Italia,] talium ſtudiorum fuere ſteriles, niſi Thebas unum os Pindari inluminaret. Nam Alcmana Lacones falſo ſibi vindicant.

usque ad hoc tempus, audivi, fuiſſe neminem. Ex quibus locis inter ſe comparatis, quid nativa Ciceronis ſimplicitas ab argutiis Velleji differat, cognoſcere licet. Vide Hiſtor. Crit. Orat. Gr. l. c.

Exiſtimatum. Quae urbes talium ſtudiorum] Exemplar vetus habet: *exiſtimatumque urbes & initalia talium ſtudiorum.* Conjicio legendum: *quae urbes, & multae aliae,* ſive, *item aliae, talium ſtudiorum.* Mihi tamen prior lectio melius placet. BURER. Rhenanus verba, *& in Italia,* quae gloſſam ſapiunt, recto judicio omiſiſſe videtur. Nos certe uncis ſepſimus.

Ni Thebas] Exempl. vetus habet: *niſi Thebas.* BURER.

Os Pindari] Plinius H. N. II. 12. *quo in metu fuiſſe Steſichori & Pindari vatum ſublimia ora palam eſt.* Ceterum Thebas quoque illuſtravit Pindari aemula, Corinna. Themiſtius Or. XXVII. p. 234. ἥν τινα Βοιωτίαν ἐκάλουν, —— ἀλλ' ὅμως Πίνδαρος καὶ Κόριννα, καὶ Ἡσίοδος, οὐκ ἐμολύνθησαν τῆς ὑός.

C. VELLEII PATERCULI HISTORIAE ROMANAE

AD M. VINICIUM Cos.

LIBER II.

CAPUT I.

Potentiae Romanorum prior Scipio viam aperuerat, luxuriae poſterior aperuit; quippe remoto Car-

Remoto Carthaginis metu] Huc, ni fallor, pertinet illud Varronis de Vita Pop. Ro. Lib. II. apud Non. Marcell. p. 481. *Propter res ſecundas, ſublato metu, non in commune ſpectant, ſed ſuum quisque diverſi commodum ſocillantur.* Quam ipſam rem ita expreſſit Salluſtius Jug. 45. *ſibi quisque ducere, trahere, rapere. Ita omnia in duas partes abſtracta ſunt. Resp. quae media fuerat, dilacerata.* Idem Hiſtor. I. apud Auguſtin. de C. D. II. 18. *Poſtquam, remoto metu Punico, ſimultates exercere vacuum fuit, plurimae turbae, ſeditiones, & ad poſtremum bella civilia orta ſunt.* Ex quibus Salluſtii verbis colorem duxit Auctor Epigrammatis de Asdrubale, Anthol. Lat. T. I. p. 200. *Tu quoque, Roma, doles; nam, dum cadit aemula virtus, In te converti, quae geris, arma vides.* Florus II. 15. 5. *Carthaginem ſervandam, ne metu ablato aemulae urbis, luxuriari felicitas inciperet.* Adde eundem III. 12. 2. & ibi Interpretes.

Im-

Carthaginis metu, ſublataque imperii
aemula, non gradu, ſed praecipiti
curſu, a virtute deſcitum, ad vitia
tranſcurſum; vetus diſciplina deſer-
ta, nova inducta; in ſomnum a vi-
giliis, ab armis ad voluptates, a ne-
gociis in ocium converſa civitas. Tum 2
Scipio Naſica in Capitolio porticus;
tum quas praediximus, *Metellus*;
tum in circo Cn. Octavius multo a-
moeniſſimam, moliti ſunt: publicam-
que magnificentiam ſecuta privata lu-
xuria eſt. Triſte deinde, & contu- 3
melioſum bellum in Hiſpania, du-
ce latronum Viriatho, ſecutum eſt:
quod ita varia fortuna geſtum eſt,
ut ſaepius Romanorum gereretur
adverſa. Sed interempto Viriatho,
fraude magis quam virtute Servilii
Caepionis, Numantinum gravius exar-
ſit.

Imperii aemula] Ex Salluſtio Catil. 10. *ubi Carthago, aemula imperii Romani, ab ſtirpe interiit.*

Non gradu, ſed praecipiti curſu a virtute deſcitum] Imitatur Salluſtium Hiſt. I. apud Auguſtin. l. c. *Ex quo tempore majorum mores non paullatim, ut antea, ſed torrentis modo praecipitati.*

Nun-

4 ſit. Haec urbs numquam X. plura propriae juventutis armavit: ſed, vel ferocia ingenii, vel inſcitia noſtrorum ducum, vel fortunae indulgentia, cum alios duces, tum Pompejum, magni nominis virum, ad turpiſſima deduxit foedera (hic primus e Pompejis Cos. fuit) nec minus turpia

Nunquam X. plura quam propriae juventutis] Haec eſt ſcriptura Editionis primae, quam Editor Baſil. ita tentavit: *nunquam decem millibus plura, quam pr. juv.* Equidem ſequar Aldi Nepotis transpoſitionem: *nunquam plura, quam X. millia propriae juventutis.* Sic Vellejus II. 24. *haud plura quam XXX. armatorum millia.* Nota numeri millenarii *M.* in veteri Codice & hic & aliis locis ob cauſſam, quam Gronovius ad Liv. XXXIV. 10. tradit, omiſſa eſt. Heinſius particulam *quam* inducendam putabat, neſcio quomodo ſibi perſuadens, veteres ſemper ante numeralia *quam* omiſiſſe: eique temere aſſenſus eſt Burmannus. Enimvero etſi haec ellipſis frequentiſſima eſt, praeſertim apud vetuſtiores ſcriptores, non tamen perpetua exiſtimari debet; ut vel ex Vellejano loco, quem paullo ante adſcripſimus, apparet. Nepos Thraſyb. 8. *non plus habuit ſecum, quam triginta de ſuis.* Idem Eum. 12. *non amplius, quam triduum, fame fatigatus.* Plin. H. N. XXV. 17. *ſi plura quam quatuor bibantur.* Gell. XVI. 10. *neque amplius quam mille quingentum aeris in cenſum deferebant.* Bina Ciceronis exempla laudavit Jer. Marklandus, docte explicateque de hac forma diſputans, Animadverſ. in Ciceronem Anglice ſcriptis, p. 114.

Inſcitia] Exempl. vetus habet, *inſcia.* Burer.

Hic primus e Pompejis conſul fuit] Haec verba, alieno loco poſita, Acida-

pia ac deteſtabilia Mancinum Hoſtilium conſulem. Sed Pompejum gratia impunitum habuit, Mancinum verecundia. Quippe non recuſando perduxit huc, ut per Fecialeis nudus, ac poſt tergum religatis manibus, dederetur hoſtibus. Quem illi recipere ſe negaverunt, ſicut quondam Caudini fecerunt, dicentes, publicam

lius revocat poſt vocem *Pompejum.* Optime. Sed vereor, ne plura in hoc loco turbata vitiataque ſint. Quis enim Q. Pompejum, cujus nomen ob natalium ſordes, mores his initiis dignos, & res infeliciter geſtas, apud omnes infame & deteſtabile fuit, a Vellejo *magni nominis virum* appellatum credat? Vellejus, niſi vehementer fallor, hoc modo ſcripſerat: *tum Pompejum (hic primus e Pompejis, magni nominis viris, conſul fuit) ad turpiſſima deduxit foedera.*

Quippe non recuſando perduxit huc,] Ego nihil hic intelligo. Forte quaedam ad ſententiam perficiendam neceſſaria, librarii culpa, ex[illegible]runt. Vide Ciceron. de Offic. III. 30. quem Interpretes laudant, & Livium Epit. 56.

Caudini fecerunt] Melius *fecerant*, ut Heinſius ſcribit.

Publicam violationem fidei] H. Grotius de J. B. & P. II. 15. 16. legit: *publicae violationem fidei.* Sed ſic perit vis & venuſtas oppoſiti, quod eſt in *publicam* & *unius.* Seneca Pater Suaſ. 7. p. 53. *Pro uno homine jactura publica paciſceris.* Contr. V. p. 389. *Nunquam unius facto publica fama corrumpitur.* Satius igitur eſt, vulgatam lectionem ſequi, praeſertim cum eam imitatione ſua confirmet Sulpicius Sever. I. 29. *Ita paucorum ſcelus publico exitio punitum.*

Pro-

cam violationem fidei non debere unius ſui ſanguine.

CAP. II. Immanem deditio Mancini civitatis movit diſſenſionem. Quippe Tib. Gracchus, Tib. Gracchi, clariſſimi atque eminentiſſimi viri, filius, P. Africani ex filia nepos, quo quaeſtore & auctore id foedus ictum erat, nunc graviter ferens aliquid a ſe fa-
2 ctum infirmari, nunc ſimilis vel judicii, vel poenae metuens diſcrimen, tribunus pl. creatus, vir alioqui vita innocentiſſimus, ingenio florentiſſimus, propoſito ſanctiſſimus, tantis denique adornatus virtutibus, quantas perfecta & natura & induſtria morta-

Propoſito ſanctiſſimus] Graevius ad Cic. pro Dom. 8. *propoſitum* h. l. accipit pro ratione vitae. At ſic *propoſito ſanctiſſimus* nihil differt a *vita innocentiſſimus*. Teneamus igitur tritam & vulgarem verbi ſignificationem. An legendum: *propoſito conſtantiſſimus?* ut II. 60. *Aſinius Pollio, firmus propoſito, & Julianis partibus fidus.* Sed ſanctum Gracchi propoſitum fuiſſe, docet Salluſt. Jug. 46. *Nam poſtquam Tiberius, & C. Gracchus vindicare plebem in libertatem; & paucorum ſcelera patefacere coepere.*

Quantas perfecta & natura & induſtria &c.] Editor Baſileenſis Ablativos na-

talis conditio recipit, P. Mucio Scaevola, L. Calpurnio Coss. abhinc annos CLXII. deſcivit a bonis; pol- 3 licitusque toti Italiae civitatem, ſimul etiam promulgatis agrariis legibus, omnium ſtatum concutientibus, ſumma imis miſcuit; & in praeruptum atque anceps periculum adduxit remp.

natura, *induſtria*, inſcienter pro Nominativis capiens, haec ita corrupit: *quantas perfecta & natura & induſtria mortalis conditionis recipit*. Vellejus ob oculos habuit Ciceron. de Orat. I. 9. *At vero Gracchi filii diſerti, & omnibus vel naturae, vel doctrinae praeſidiis ad dicendum parati, eloquentia rempublicam diſſipaverunt*. Hanc ipſam loquendi formulam, paullum variatam, Vellejus repetit II. 97. *adoleſcenti tot tantarumque virtutum, quot & quantas natura mortalis recipit, vel induſtria perficit*. Adde II. 104. *neque illi ſpectaculo ſimile conditio mortalis recipere videtur*.

Omnium ſtatum concutientibus,] Scriptura Edit. pr. haec eſt: *omnibus ſtatim concupiſcentibus*. Sed felix & palmaria Lipſii emendatio; quam in textum recipere non dubitavi. Formam loquendi illuſtrant Heinſ. ad h. l. & Duker. ad Flor. III. 23. 3.

Praeruptum atque anceps periculum] *Praeruptum* pro praeceps, periculi plenum. Seneca Pater Praef. Controv. V. p. 355. *virium fiducia aliis metuenda & praerupta audere*. Pſeudo-Hegeſippus, cui vox hoc ſenſu familiaris eſt, I. 24. *ut praerupto ſeſe periculo daret*. Vide Waſſ. ad Salluſt. Catil. 35. *Abruptum diſcrimen* dixit Ammian. Marc. XVI. 2. Et ſic *abruptus* ſaepe apud alios, ut Liv. XXI. 44. & Quinctilian. Decl. XVIII. 11.

Im-

remp. Octavioque collegae, pro bono publico ſtanti, imperium abrogavit: triumviros agris dividendis, coloniisque deducendis, creavit ſe, ſocerumque ſuum conſularem Appium, & Gracchum fratrem, admodum juvenem.

CAP. III. Tum P. Scipio Naſica, ejus, qui optimus vir a ſenatu judicatus erat, nepos, ejus, qui cenſor porticus in Capitolio fecerat, filius, pronepos autem Cn. Scipionis, celeberrimi viri, P. Africani patrui, privatusque & togatus, cum eſſet conſobrinus Tib. Gracchi, patriam cognationi praeferens, & quidquid publice ſalutare non eſſet, privatim alienum exiſtimans (ob eas virtutes pri-

Imperium] *Imperium* de Tribuno pl. dicit, non *poteſtatem*, ut alii fere ſemper dicunt. Qua de re vide Duker. ad Flor. III. 14. 6.

Coloniisque] Lipſius ſcribit, *colonisque*; quem recte ſequitur Freinshem. Supplem. Liv. 58. 26. p. 1095.

Patruus] Sic Ed. pr. *Patrui* correxit Editor Baſil.

Ob eas virtutes] Malim cum Aldo Nepote: *ob quas virtutes*.

Cr-

primus omnium abſens pontifex max. factus eſt) circumdata laevo brachio togae lacinia, ex ſuperiore parte Capitolii, ſummis gradibus inſiſtens, hortatus eſt, qui ſalvam vellent rem-
publicam, ſe ſequerentur. Tum opti- 2
mates, ſenatus, atque equeſtris ordinis pars melior & major, & intacta perniciosis conſiliis plebs, inruere in Gracchum, ſtantem in area cum catervis ſuis, & concientem pene totius Italiae frequentiam. Is fugiens, decurrensque clivo Capitolino, fragmine ſubſellii ictus, vitam, quam gloriosiſſime degere potuerat,
immatura morte finivit. Hoc initium 3
in urbe Roma civilis ſanguinis, gladiorumque impunitatis fuit. Inde jus vi obrutum, potentiorque habitus prior;

Circumdata] Eſt e correctione Aldi Nepotis. Edit. pr. *cum data.*

Ex ſuperiori] Exempl. vetus habet: *ex ſuperiore.* Burer.

Concientem pene totius Italiae frequentiam] II. 20. *quo nomine ingentem totius Italiae frequentiam in urbem acciverat.*

Jus vi obrutum,] Etſi non temere muto hanc lectionem, pronior tamen ſim in hanc partem, ut Vellejum ſcripſiſſe putem: *jus*

prior; diſcordiaeque civium, antea conditionibus ſanari ſolitae, ferro dijudicatae; bellaque non cauſis inita,
4 ſed prout eorum merces fuit. Quod haud mirum eſt. Non enim ibi conſiſtunt exempla, unde coeperunt; ſed quamlibet in tenuem recepta tramitem, latiſſime evagandi ſibi viam faciunt.

vi obtritum. Liv. III. 56. *implorare praeſidium populi, qui omnia jura populi obtriſſet*. ubi MSS. quidam apud Drakenb. pari errore, *obruiſſet*. Contrario modo bis peccatum eſt in Nazarii Panegyr. Conſtantin. 3. *cujus* (oratoris) *copia tam larga, tam felix, quae, cum virtutes attrectaverit, non aut circumventa numero, deſperato exitu, ſtupeat, aut obterat magnitudinem?* ubi e veſtigiis Cod. Putean. *obteratur magnitudine*, ſcribendum: *obruatur magnitudine*. Alter locus eſt cap. 31. *&* *mira cum voluptate, conceptus e vita terror, inſultatione interitus obterebatur*. Repone: *obruebatur*. Quinctilian. Decl. VI. 16. *tot voluptates obruere poſſunt unum dolorem*.

Antea conditionibus] Sic Editor Baſil. ſcripſit. Edit. pr. *ante a conditionibus*.

Non enim ibi conſiſtunt exempla] Imitatur, ut ſolet, Salluſtium Catil. 51. *omnia mala exempla ex bonis orta ſunt: ſed ubi imperium ad ignaros, aut minus bonos pervenit; novum illud exemplum ab dignis & idoneis ad indignos & non idoneos transfertur.*

In tenuem recepta tramitem, &c.] Eadem translatione Quinctilian. V. 14. p. 261. *Feratur eloquentia non ſemitis, ſed campis, ac ſibi viam, ſi quando non accepit, faciat.* Plura Interpretes ad illud Phaedri III. Prolog. 38. *Ego porro illius ſemitam feci viam.*

In

ciunt: &, ubi ſemel recto deerratum eſt, in praeceps pervenitur: nec quisquam ſibi putat turpe, quod alii fuit fructuoſum.

CAP. IV. Interim dum haec in Italia geruntur, Ariſtonicus, qui, mortuo rege Attalo, a quo Aſia populo Romano hereditate relicta erat, ſicut relicta poſtea eſt a Nicomede Bithynia, mentitus regiae ſtirpis originem, armis eam occupaverat. Is victus a M. Perperna, ductusque in triumpho, ſed M'. A-

In praeceps pervenitur] II. 10. *a pravis in praecipitia pervenitur.*

Nec quisquam putat turpe,] Exempl. vetus habet: *nec quisquam ſibi putat turpe.* BURER. II. 22. *nec quidquam videretur turpe, quod eſſet quaeſtuoſum.*

Ariſtonicus, qui] Editor Baſil. *qui* delevit, cum potius *is* ante *victus* tollere debuiſſet, ut Heinſius fecit.

Hereditate] Sic Aldus Nepos edidit. Edit. pr. *hereditati.*

Occupaverat] Editor Baſil. *occupat.*

M. Perperna] Edit. pr. *M. Perpenna.* Vide Duker. ad Flor. II. 20. 6.

Ductusque in triumpho, ſed M. Aquilio,] Aldus Nepos, & Sigon. Faſt. ad a. 624. rectiſſime legunt: *ductusque in triumpho, ſed a M'. Aquilio.* Particula *ſed* conditionem quandam & adjunctionem ſignificat. II. 8. *filiorum, ſed alterius in adoptionem dati.* II. 41. *Caeſar magno illi Alexandro, ſed ſobrio, neque ira-cun-*

M'. Aquilio, capite poenas dedit; cum initio belli Craſſum Mucianum, virum juris ſcientiſſimum, decedentem ex Aſia proconſulem interemiſſet.
2 Et P. Scipio Africanus Aemilianus, qui Carthaginem deleverat, poſt tot acceptas circa Numantiam clades, creatus iterum Cos. miſſusque in Hiſpaniam, fortunae virtutique expertae in Africa, reſpondit [in Hiſpania] & intra annum ac tres menſes, quam eo venerat, circundatam operibus Numantiam, exciſamque aequavit ſolo.
3 Nec quisquam ullius gentis hominum ante eum clariori urbium excidio nomen ſuum perpetuae commendavit memoriae. Quippe, exciſa Carthagine ac Numantia, ab alterius nos metu,

cundo, ſimillimus. II. 88. *equeſtri, ſed ſplendido genere natus.* Cic. in Piſon. 11. *buccae, dignae Capua, ſed illa vetere.* Vide Burm. ad Petron. 128.

Proconſulem] Vide Dukerum ad Flor. II. 20. 5.

Et P. Scipio] Voſſius malit: *At P. Scipio.* Sed *et* ſaepe tranſitioni inſervit, ut cap. ſeq. *Et ante eum.* II. 33. *Et Lucullus.* ubi Acidalius etiam *at* praeferebat.

In Hiſpania] Haec verba, Heinſio obſecutus, uncis circumſcripſi.

Clariori] Lege, *clariore.* BURER.

Ho-

metu, alterius vindicavit contumeliis. Hic, eum interrogante tribuno Carbone, quid de Tib. Gracchi caede ſentiret? reſpondit: ſi is occupandae reipublicae animum habuiſſet, jure caeſum. Et, cum omnis concio adclamaſſet, *Hoſtium*, inquit, *armatorum totiens clamore non territus, qui poſſum veſtro moveri, quorum noverca eſt Italia?* Reverſus in urbem, intra breve tempus, M'. Aquilio, C. Sempronio Coss. abhinc annos CL. poſt duos 4 5

Hoſtium armatorum totiens clamore &c.] Scipionis dictum hoc modo refert Valer. Max. VI. 2. 3. *Taceant, quibus Italia noverca eſt. Non efficietis, ut ſolutos verear, quos alligatos adduxi.* Paullo aliter Aurel. Victor de Vir. Ill. 58. *Taceant, quibus Italia noverca, non mater eſt: Quos ego ſub corona vendidi.* Sed cum Vellejo prorſus convenit Plutarch. Apophthegm. p. 201. E. Ἐμὲ οὐδέποτε στρατοπέδων ἀλαλαγμὸς ἐθορύβησεν, οὔτιγε συγκλύδων ἀνθρώπων, ὧν οὐ μητέρα τὴν Ἰταλίαν, ἀλλὰ μητρυιὰν οὖσαν ἐπίσταμαι. Prius amaram habet ſervitutis exprobrationem: ſed poſterius magis conſentaneum celſo & magnifico Scipionis animo. *Italiam novercam* praeclare illuſtrat Gronov. Obſerv. III. 11. p. 533. Sed fontem, unde Scipionis dictum fluxerit, primus monſtravit P. Weſſelingius Obſerv. I. 1. qui eſt Plato Menex. p. 404. B. ἀλλ' αὐτόχθονας, καὶ τῷ ὄντι ἐν πατρίδι οἰκοῦντας καὶ ζῶντας, καὶ τρεφομένους οὐχ ὑπὸ μητρυιᾶς, ὡς ἄλλοι, ἀλλ' ὑπὸ μητρός, τῆς χώρας ἐν ᾗ ᾤκουν.

CL.] Aldus Nepos legit, CLVIII.

duos conſulatus, duosque triumphos, & bis exciſos terrores reipublicae, mane in lectulo repertus eſt mortuus, ita ut quaedam eliſarum faucium in
6 cervice reperirentur notae. De tanti viri morte nulla habita eſt quaeſtio: ejusque corpus velato capite elatum eſt, cujus opera ſuper totum terrarum orbem Roma extulerat caput. Seu fatalem, ut plures, ſeu conflatam inſidiis, ut aliqui prodidere memoriae, mortem obiit, vitam certe digniſſimam egit, quae nullius ad id temporis praeterquam avito fulgore
7 vinceretur. Deceſſit anno ferme LVI. De quo ſi quis ambiget, recurrat ad prio-

Et bis exciſos terrores reipublicae] Utitur verbis Ciceronis pro Muren. 28. *Bis conſul fuerat P. Africanus, & duos terrores hujus imperii, Carthaginem Numantiamque, deleverat.* Ex quo hic etiam legere malim: *& binos exciſos terrores.*

Cujus opera ſuper totum terrarum orbem &c.] Hic unus locus eſt, quod ſciam, ubi Vellejus nimio captandorum acuminum amore in frigus putidum & puerile inciderit. Reliquis locis hoc ſtudium tanta prudentia rexit, ut, etiamſi crebritatem argutiarum reprehendas, tamen elegantiam & concinnitatem laudes.

Recurrat] Editor Baſil. *recurret*. Male.

priorem conſulatum ejus, in quem creatus eſt anno XXXVI. ita dubitare deſinet.

CAP. V. Ante tempus exciſae Numantiae, praeclara in Hiſpania militia D. Bruti fuit: qui, penetratis omnibus Hiſpaniae gentibus, ingenti vi hominum, urbiumque potitus numero, aditis quae vix audita erant,
Gallaeci cognomen meruit. Et ante 2
eum paucis annis tam ſeverum illius Q. Macedonici in his gentibus imperium fuit, ut, cum urbem Contrebiam nomine in Hiſpania oppugnaret, pulſas praecipiti loco quinque cohortes legionarias, eodem protinus

A. Bruti] Sic Ed. pr. Sed *D. Bruti* ſcripſimus cum Aldo Nepote. Vide Freinshem. ad Flor. II. 17. 12.

Numero] Ex gloſſa irrepſiſſe, bene vidit Lipſius.

Aditis quae vix audita erant,] Sigon. Faſt. ad a. 617. hunc locum ita laudat: *aditis quae vix adita erant.* Sed vulgata praeferenda. Brutus Oblivionis flumen transiit, & usque ad extremum Oceanum penetravit. Quae loca vix audita erant Romae illis temporibus, ut miraculi ſimile haberetur, Brutum ea cum exercitu adiiſſe. Vide Florum II. 17. 12.

Gallaeci] Edit. pr. *Gallaeci.*

3 nus ſubire juberet: facientibusque omnibus in procinctu teſtamenta, velut ad certam mortem eundum foret, non deterritus propoſito, [perſeverantia ducis] quem moriturum miſerat, militem victorem recepit. Tantum effecit mixtus timori pudor, ſpesque deſperatione quaeſita. Hic virtute ac ſeveritate facti, at Fabius Aemilianus,

In procinctu teſtamenta] Locus nobilis, & ab omnibus certatim adhibitus ad illuſtrandam §. 1. Inſt. *de Teſtam. ordin.*

Perſeverantia ducis] Manifeſtum gloſſema, ut bene judicat Daviſ. ad Cic. Tuſc. Diſp. III. 1. Quare uncis incluſimus.

Speſque deſperatione quaeſita] In hac ſententia variis modis exprimenda veteres ſemper ludunt cum acumine quodam. Cicero ad Div. V. 13. *Te ſpes aliqua conſolatur: nos erimus deſperatione fortes.* Virgil. Aen. II. 354. *Una ſalus victis, nullam ſperare ſalutem.* ubi plura La Cerda. Ovid. Triſt. I. 4. 4. *audaces cogimur eſſe metu.* Seneca N. Q. II. 59. *animus ex ipſa deſperatione ſumatur.* Ad Vellejum proxime accedunt Curt. V. 4. *ſaepe deſperatio ſpei cauſſa eſt.* & Oroſius V. 15. *tandem Marius conſul forti deſperatione ſpei viam fecit.* Vide Freinshem. ad Curt. l. c. & ad Flor. II. 18. 13.

At Fabius Aemilianus, Pauli exemplo, diſciplinae &c.] Diſtingue cum Lipſio: *at Fabius Aemilianus, Pauli, exemplo diſciplinae in Hiſpania fuit clariſſimus.* In *Pauli* Lipſius ſubintelligit *filius*. Verum cum Latini hanc Graecorum rationem non tam in ſuis, quam in peregrinis nominibus ſequantur, ut *Aſdrubal Giſgonis, Seleucus Antiochi*, de quibus vide Interpretes

ad

nus, Paulli exemplo, diſciplinae in Hiſpania fuit clariſſimus.

CAP. VI. Decem deinde interpoſitis annis, qui Tib. Gracchum, idem Cajum, fratrem ejus, occupavit furor, tam virtutibus ejus omnibus, quam huic errori ſimilem, ingenio etiam, eloquentiaque longe praeſtantiorem. Qui cum ſumma quiete ani- 2
mi, civitatis princeps eſſe poſſet, vel vindicandae fraternae mortis gratia, vel praemuniendae regalis potentiae, ejusdem exempli tribunatum ingreſſus, longe majora & acriora repetens,

ad Liv. XXVIII. 12. & Duker. ad Flor. II. 6. 19. malim vocem *filius* addere, quae per unam literam *F.* notata facile excidere potuit. Exemplum diſciplinae Q. Fabii Max. narrant Valer. Max. II. 7. 11. & Frontin. IV. 1. 42. ubi viri docti male Servilianum intelligunt, cum ex Vellejo Aemilianus ſit intelligendus.

Longe majora & acriora repetens,] Forte legendum: *longe majora & altiora petens*. Liv. IV. 13. *Ipſe ad altiora & non conceſſa tendere.* Sueton. Caeſ. 26. *altiora jam meditans*. De his ipſis Gracchis Lucan. VI. 795. *Legibus immodicos, auſosque ingentia Gracchos.* *Altior* & *acrior* ſaepe permutari, oſtendit Heinſ. ad Ovid. Rem. Am. 651. *Petere* idem eſt, quod *appetere* apud Nepot. Pauſan. 2. *coepit majores appetere res.*

tens, dabat civitatem omnibus Italicis.
3 Extendebat eam pene usque Alpeis; dividebat agros; vetabat quemquam civem plus quingentis jugeribus habere: quod aliquando lege Licinia cautum erat: nova conſtituebat portoria; novis coloniis replebat provincias; judicia a ſenatu transferebat ad equites; frumentum plebi dare inſtituerat; nihil immotum, nihil tranquillum, nihil quietum denique in eodem ſtatu relinquebat: quin alterum

Re in *repetens* natum eſt ex ultima ſyllaba vocis praecedentis.

Plus quingentis jugeribus habere] De hac lege Gracchi vide Voſſium ad h. l. & Duker. ad Liv. Epit. 58.

Judicia a Senatu transferebat ad Equites;] De hac lege eſt locus elegans, ſed mutilus, Varronis de Vita Pop. Ro. Lib. IV. apud Non. Marcell. p. 454. *In ſpem adducebat, non plus ſoluturos quam vellent. Iniquus equeſtri ordini judicia tradidit, ac bicipitem civitatem fecit, diſcordiarum civilium fontem.* Legendum: *In ſpem plebem adducebat, non plus ſoluturos quam vellent. Iniquus Senatui, equeſtri ordini judicia tradidit,* &c. Vocem *plebem*, ſimilitudo praecedentis *ſpem* abſorpſit. *Senatui* excidiſſe, vidit etiam Sigon. de Ant. Jur. Civ. Ro. II. 18. Ut Varro hoc loco *civitatem bicipitem*, ſic alibi potentiae ſocietatem, quam Pompejus, Caeſar, & Craſſus inierant, *tricipitem* appellavit, teſte Appiano de B. C. II. p. 716.

Dare inſtituerat] Edit. pr. *dari inſtituerat*, quod correxit Aldus Nepos.

Nihil quietum denique in eo-

rum etiam continuavit tribunatum. Hunc L. Opimius Cos. qui praetor 4
Fregellas exciderat, perſecutus armis, unaque Fulvium Flaccum, conſularem ac triumphalem virum, aeque prava cupientem, quem C. Gracchus in locum Tiberii fratris III. virum nominaverat, eum ſocium regalis adſumpſerat potentiae, morte adficit. Id unum nefarie ab Opimio 5
proditum, quod capitis, non dicam Gracchi, ſed civis Romani pretium ſe daturum, idque auro repenſurum propoſuit. Flaccus in Aventino 6
ar-

eodem ſtatu relinquebat:] P. Manutius, hunc locum laudans, de Legib. cap. 15. vocem *quietum* omiſit. Nec me, fateor, tot ſimilium cumulatione delectari. Sed malim *tranquillum*, quam *quietum*, de gloſſa ſuſpectum habere, ob imitationem Salluſtii Jug. 70. *prorſus nihil intactum, neque quietum pati: cuncta agitare.* Catil. 21. *tamen etſi illis quieta movere, magna merces videbatur.* Vide Waſſium ad eundem Jug. 93. Legendum igitur: *nihil immotum, nihil quietum, nihil denique in eodem ſtatu relinquebat.*

III. *virum nominaverat, eum ſocium regalis adſ.*] Haec eſt Editionis primae ſcriptura, quam ſatis vitioſam pejus corrupit Editor Baſileenſis, pro *eum* ſcribens *eumque.* Repone: *quem C. Gracchus in locum Tiberii fratris triumvirum nominatum, ſocium regalis adſumſerat potentiae.*

Ar-

armatos ad pugnam ciens, cum filio majore jugulatus eſt. Gracchus profugiens, cum jam comprehenderetur ab iis, quos Opimius miſerat, cervicem Euporo ſervo praebuit, qui non ſegnius ſe ipſe interemit, quam domino ſuccurrerat. Quo die ſingularis Pomponii equitis Romani in Gracchum fides fuit. Qui more Coclitis, ſuſtentatis in ponte hoſtibus ejus, gladio ſe transfixit. Ut Tiberii Gracchi antea corpus, ita Caji, mira crudelitate victorum, in Tiberim dejectum eſt.

CAP. VII. Hunc Tib. Gracchi liberi, P. Scipionis Africani nepotes, viva adhuc matre Cornelia, Africani filia, viri optimis ingeniis male uſi, vitae mortisque habuere exitum. Qui ſi

Armatos] Eſt ex correctione Editoris Baſil. Editio pr. *armatus*.

In ponte hoſtibus ejus, gladio ſe transfixit.] Sic diſtinximus cum Puteano. Edit. pr. interpungit poſt *hoſtibus*.

Tib. Gracchi] Edit. pr. C. *Gracchi*. quod correxit Aldus Nepos.

Vitae mortisque habuere exitum] Argutum, ſed rarum loquendi genus. *Hunc vitae exitum habuit*, ſic vi-

i civilem dignitatis concupiſſent modum, quidquid tumultuando adipiſci geſtierunt, quietis obtuliſſet reſpublica. Huic atrocitati adjectum ſcelus unicum. Quippe juvenis, ſpecie excellens, nec dum duodeviceſimum transgreſſus annum, immunisque delictorum paternorum, Fulvii Flacci filius, quem pater legatum de conditionibus miſerat, ab Opimio interemptus eſt. Quem cum haruſpex Tuſcus, ami- 2

vitam finivit: at *hunc mortis exitum habuit*, hoc violento mortis genere periit. Quod perpetuum in his formulis diſcrimen eſt. Quinctilian. Decl. XVII. 3. *Non habet alium, quam mortis exitum filius, qui nec reconciliari poteſt, nec abdicari.* Septimius de B. Troj. IV. 24. *Percontatus exitum paternae mortis.* Macrob. Sat. I. 11. p. 237. *Vide in hac fortuna etiam magnanimitatem exitum mortis ludibrio praeferentem.* Vide Gronovium Obſerv. in Script. Eccleſ. cap. X. p. 106.

Si civilem dignitatis concupiſſent modum, &c.] Hoc ita expreſſit cap. praeced. *Qui cum ſumma quiete animi, civitatis princeps eſſe poſſet.*

Unicum] Id eſt, ſummum, ſingulare, ut recte Acidalius. Notandum eſt, hic in deteriorem partem dici, ut apud Lucan. III. 652. *tunc unica diri Conſpecta eſt leti facies.*

Interemtus eſt] Pro, interimi juſſus eſt, ut bene cepit Jo. Schulting. ad Senec. Contr. I. p. 96. Quae loquendi forma nunc vel tironibus nota eſt, poſt toties repetitas doctorum hominum admonitiones.

In

amicus, flentem in vincula duci vidiſſet, quin tu hoc potius, inquit, facis? protinusque inliſo capite in poſtem lapideum januae carceris, effu-
3 ſoque cerebro, exſpiravit. Crudelesque mox quaeſtiones in amicos clientesque Gracchorum habitae ſunt. Sed Opimium, virum alioqui ſanctum & gravem, damnatum poſtea judicio publico, memoria ipſius ſaevitiae, nulla civilis perſecuta eſt miſericordia.
4 Eadem Rupilium Popiliumque, qui Coss. aſperrime in Tiberii Gracchi amicos ſaevierant, poſtea judiciorum publicorum merito oppreſſit invidia. Rei tantae parum ad notitiam pertinens

In poſtem lapideum] Edit. pr. *in pontem lapideum.* Sed recepimus emendationem Aldi Nepotis, quam planiſſime confirmat Valer. Maximus, eandem rem narrans, IX. 12. 6. ubi Interpretes nimia ſocordia hunc Velleji locum praetermiſerunt.

Virum alioqui ſanctum & gravem,] Sic Vellejus ſaepe laudat innocentiam vitae, moresque incorruptos. II. 46. *vir cetera ſanctiſſimus.* II. 59. *C. Octavius, gravis, ſanctus, innocens.* II. 29. *ſanctitate praecipuus.* Vide Duker. ad Flor. II. 6. 40. Pro eo dixit II. 2. *vir alioqui vita innocentiſſimus.* & II. 49. *vir antiquus & gravis.*

Rupilium] Edit. pr. *Rutilium.* Correxit Aldus Nepos, ſive Puteanus.

nens interponetur. Hic eſt Opimius, 5
a quo Cos. celeberrimum Opimiani vini nomen: quod jam nullum eſſe, ſpacio annorum colligi poteſt; cum ab eo ſint ad te, M. Vinici, Cos. anni CLI. Factum Opimii, quod ini- 6
micitiarum quaeſita erat ultio, minor ſequuta auctoritas: & viſa ultio privato odio magis, quam publicae vindictae data.

CAP.

Vini] Edit. pr. *vici*, quod emendavit Editor Baſileenſis.

Cum ab eo ad te] Exempl. vetus habet: *cum ab eo ſint ad te.* BURER.

Inimicitiarum, quaeſita, erat ultio] Merito Lipſium offendit ingrata vocis *ultio* repetitio. Sed ejus medicina modum excedit. Forte legendum: *quod inimicitiarum quaeſita erat relatio.* Cicero pro Scaur. p. 617. *eas ſibi inimicitias non ſuſceptas, ſed relatas.* Saepe ſic veteres de vindicta loquuntur. Seneca de Ira II. 32. *dulce eſt, dolorem reddere.* Ibidem: *Qui dolorem regerit, tantum excuſatius peccat.* Lactant. VI. 18. *non minus enim mali eſt, referre injuriam, quam inferre.* & mox: *iis, qui ſibi nocent, vicem retribuere conantur.*

Ultio privato odio magis, quam publicae vindictae data] Senſus hic eſt: Ultus eſt C. Gracchum, ejusque ſocios, magis ut privato odio ſatisfaceret, quam ut reipublicae majeſtatem vindicaret. Valer. Max. V. 8. 1. *Exuit patrem, ut conſulem ageret: orbusque vivere, quam publicae vindictae deeſſe maluit.* Verbi *dare* elegantiam illuſtrarunt Gronov. Obſerv. II. 15. & Duker. ad Flor. IV. 2. 57. Similis locus Livii XXIV. 45. *ut irae magis, quam ava-*

ava-

CAP. VIII. Subinde Porcio Marcioque Coss. deducta colonia, Narbo Martius. Mandetur deinde memoriae ſeveritas judiciorum. Quippe C. Cato conſularis, M. Catonis nepos, Africani ſororis filius, repetundarum ex Macedonia damnatus eſt; cum lis ejus IIII. aeſtimaretur. Adeo illi viri magis voluntatem peccandi intuebantur, quam modum, factaque ad conſilium dirigebant, & quid, non in quantum, admiſſum foret, aeſtima-

avaritiae, datum crederent homines. Seneca Pater Contr. IV. p. 298. *dediſti iſtud jactationi tuae.* Lucan. IV. 688. *Privatae ſed bella dabat Juba concitus irae.* quod, monente T. Hemſterhuſio in Adverſar. MSS. minus recte intellexit Oudendorpius. Quinctilian. X. 1. p. 508. *plus ſtomacho, quam conſilio dedit.*

Porcio Marcioque] Edit. pr. *Portio Martioque.* Burmannus totam hanc de colonia, Narbone Martio, periodum huc translatam putat ex I. 15. non improbanda conjectura.

C. Cato, conſularis] Sic Aldus Nepos correxit. Edit. pr. *Cos. Cato, conſularis.* pro quo Editor Baſil. male: *M. Cato, conſularis.*

Lis ejus IIII. aeſtimaretur] Pro *ejus* Scaliger de Re Numar. p. 79. & Sigon. de Judic. I. 27. ſcribunt *ei.* Sed utroque modo dici, *litem alicui*, & *litem alicujus aeſtimare*, exemplis oſtendit Drakenb. ad Liv. XLV. 24.

In quantum] J. Cujacius Paratitl. D. de Leg. Jul. Repetund. p. 88. hunc locum laudans, praepoſitionem

mabant. Circa eadem tempora M. Me- 2
telli fratres uno die triumphaverunt. Non minus clarum exemplum, & adhuc unicum, Fulvii Flacci, ejus qui Capuam ceperat, filiorum, ſed alterius in adoptionem dati, in collegio Cos. fuit. Adoptivus in Acidini Manlii familiam datus. Nam cenſus Me-

nem *in* omittit. Sed hanc loquendi formam ſatis vindicavimus ad I. 9.

Factaque ad conſilium dirigebant] Id eſt, de factis ex conſilio facientis judicabant. II. 30. *invidiam rerum non ad cauſſam, ſed ad voluntatem, perſonasque dirigere:* Pro *dirigere* Cicero dicit *referre*, *revocare*. Vide Jo. Schulting. ad Senec. Contr. I. p. 89. Sententia ipſa convenit legibus Romanis, quae, ut Cicero pro Milon. 7. ait, tam hominum conſilia, quam exitus rerum vindicabant. Vide P. Pithoeum ad Coll. Legg. Moſ. & Rom. I. 7. qui hoc Velleji loco uſus eſt, & H. Grotium Flor. Sparſ. ad Jus Juſtin. p. 247. 379.

M. Metelli fratres] Sic eſt in Edit. pr. Sed Sigonius Faſt. ad a. 651. ex eoque, ut videtur, Aldus Nepos bene legunt: II. ſive *duo Metelli fratres*, ut illud *M.* quod Editor Baſil. expunxit, natum ſit ex nota numerali II. Quam correctionem ſequitur Simſonus Chron. ad a. 3892.

Dati, in collegio Cos. fuit. Adoptivus] Sic diſtinxit Editor Baſil. Prava interpunctione Edit. pr. *dati. In collegio Cos. fuit adoptivus.*

Acidini Manlii] Sic emendarunt Aldus Nepos, & Sigon. ad Liv. XL. 43. Edit. pr. *Acidiani Manli.*

Cenſus] *Cenſura* repoſuit Editor Baſil. Recte. Neque enim, credo, veteres *cenſus* & *cenſura* promiſcue dixiſſe, ut Heinſio placet.

Metellorum, patruelium, non germanorum fratrum fuit: quod ſolis con-
3 tigerat Scipionibus. Tum Cimbri, & Teutoni tranſcendere Rhenum, multis mox noſtris, ſuisque cladibus nobiles. Per eadem tempora clarus ejus Minucii, qui porticus, quae hodieque celebres ſunt, molitus eſt, ex Scordiſcis triumphus fuit

Cap. IX. Eodem tractu temporum nituerunt oratores, Scipio Aemilianus, Laeliusque, Ser. Galba, duo Gracchi, C. Fannius, Carbo Papirius. Nec praetereundus Metellus

Minucii] Sic Editor Baſil. ſcripſit. Edit. pr. *Minici*, ut ſaepe *Minicia porticus* pro *Minucia* in antiquis lapidibus apud Gruter. p. 54. 6. Fabrett. p. 700. & Murator. p. 357. 3. De duplice *Minucia*, quarum altera *Vetus*, altera *Frumentaria* dicebatur, poſt Nardinum Rom. Antiq. VI. 10. egit Mazochius ad Tabul. Heracleenſ. p. 319.

E Scordiſcis] Eſt ab ingenio Editoris Baſileenſis. Editio prima mendoſe; *ex Cordiſcis*.

Eodem temporum tractu] Exemplar vetus habet: *Eodem tractu temporum*. BURM.

Carbo Papirius. Nec praetereundus &c.] Haec, ut conſtructio conſtet, ita tranſpone: *Carbo Papirius, & ante omnes L. Craſſus, & M. Antonius. Nec praeter-*

lus Numidicus, & Scaurus, & ante
omnes L. Craſſus, & M. Antonius.
Quorum aetati ingeniisque ſucceſſere 2
C. Caeſar Strabo, P. Sulpicius. Nam
Q. Mucius juris ſcientia, quam pro-
prie eloquentiae nomine, celebrior
fuit. Clara etiam per idem aevi ſpa- 3
tium fuere ingenia, in togatis Afra-
nii, in tragoediis Pacuvii, atque Ac-
cii, usque in Graecorum ingeniorum
comparationem evecta, magnumque
inter

tereundus Metellus Numidicus, & Scaurus.

Craſſus] Exempl. vetus habet: *L. Craſſus.* BURER.

Nam Q. Mucius] Sic bene correxit Aldus Nepos. Edit. pr. *Namque Mucius.* ut cap. 11. eodem errore, *perque Metellum,* pro, *per Q. Metellum.*

Quam proprie eloquentiae nomine] Secuti ſumus certiſſimam Lipſii emendationem. Edit. pr. *quam propriae eloquentiae nomine.* *Proprie* eſt praecipue, in primis. Liv. XLIV. 22. *a prudentibus & proprie rei militaris peritis monendi Imperatores.* Valer. Max. VIII. 9. 3. *vim facundiae proprie expreſſit.* ubi vide Perizonium. Quinctilian. X. 1. p. 508. *mira ſermonis, cujus proprie ſtudioſus fuit, elegantia.* Adde Interpretes ad h. l.

In Graecorum ingeniorum comparationem ejus aetatis] Exemplar vetus habet: *in Graecorum ingeniorum comparationem evectis.* BURER. Mirum eſt, Rhenanum pro *evectis* in veteri Codice legiſſe *ejus aetatis.* Sed credimus Burerio, antiquae fidei homini, *evectis* eſſe in MS. Ex eo Baſileenſis Editor fecit *evecti*, ut ad

inter hos ipſos facientis operi ſuo locum [Ennii]; adeo quidem, ut in illis limae, in hoc pene plus videatur fuiſ-
4 ſe ſanguinis. Celebre & Lucilii nomen fuit, qui ſub P. Africano, Numantino bello eques militaverat. Quo quidem tempore juvenis adhuc Jugurtha ac Marius, ſub eodem Africano militantes, in iisdem caſtris didicere, quae poſtea in contrariis facerent.
5 Hiſtoriarum auctor jam tum Siſenna erat juvenis; ſed opus belli civilis, Sullanique poſt aliquot annos ab eo ſeniore edi-

unum Accium referatur; rectius Heinſius, *evecta*, ut ad *ingenia*.

Facientis operi ſuo locum] Heinſius praeclare vidit, *Ennii* nomen poſt *locum* excidiſſe. Quo invento cum nihil verius ſit, nomen poëtae, uncis incluſum, in priſtinam ſedem revocavi.

Juvenis] Potius *juvenes*, ut Burmanno placet.

Opus belli civilis, Sullanique] Haec eſt ſcriptura Editionis primae, ex qua Editor Baſil. conjunctionem *que* ſuſtulit, ut *bellum civile Sullanum* eo modo dicatur, quo apud Sueton. Caeſ. 56. *bellum civile Pompejanum*. Cui temere obtemperarunt reliqui Editores, uno Raphelengio excepto, qui tamen *bellum Sullanum* male explicat, quod Sulla cum Mithridate geſſit. Id enim non *Sullanum*, ſed *Mithridaticum*, perpetua veterum Scriptorum conſuetudine, dicendum fuiſſet. Neque Siſenna res, quas Sulla adverſus Mithridatem geſſit, ſingula-

editum eſt. Vetuſtior Siſenna fuit 6 Coelius; aequalis Siſennae Rutilius, Claudiusque Quadrigarius, & Valerius Antias. Sane non ignoremus, eadem aetate fuiſſe Pomponium, ſenſibus celebrem, verbis rudem, & novitate inventi a ſe operis commendabilem.

CAP. X. Proſequamur notam ſeveritatem cenſorum, Caſſii Longini,

ri opere perſecutus eſt, ſed attigit Libro VI. Hiſtoriae, ſicut ipſe teſtatur apud Gellium XII. 15. Siſennam *res Romanas* ſcripſiſſe, dicit Aſcon. ad Cicer. Orat. Cornelian. p. 431. Verum, ut ex Fragmentis intelligitur, ceteris rebus Romanis breviter percurſis, bellum Sociale, & Sullanum, non duplici, ſed uno eodemque opere, copioſiſſime enarravit. Vide Seb. Corradum ad Cicer. Brut. p. 344. & Voſſium de Hiſtor. Latin. I. 10. Ex quibus perſpicuum eſt, Vellejum ſcripſiſſe: *opus belli ſocialis, Sullanique.*

Notam ſeveritatem cenſorum] Friget meo ſenſu adjectivum *notam.* Malim: *notam ſeveram cenſorum. Notam* de animadverſione cenſoria proprie dici, nemo neſcit. Conjecturam noſtram confirmat Valer. Max. VIII. 1. 7. eandem fere rem narrans: *Admodum ſeverae notae & illud populi judicium, cum M. Aemilium Porcinam a L. Caſſio accuſatum crimine nimis ſublime extructae villae in Alſienſi agro, gravi multa affecit.* ubi *L. Caſſius* eſt Caſſius Longinus, Cenſor; at *Aemilium,* quem Vellejus *Lepidum*, Valerius *Porcinam* vocat.

ni, Caepioniſque, qui abhinc annos CLVII. Lepidum Aemilium, augurem, quod ſex milibus aedes conduxiſſet, adeſſe juſſerunt. At nunc, ſi quis tanti habitet, vix ut ſenator agnoſcitur. Adeo mature a rectis in vitia, a vitiis in prava, a pravis in
2 praecipitia pervenitur. Eodem tractu temporum & Domitii ex Arvernis,

&

Lepidum Aemilium] Sic Aldus Nepos emendavit errorem Edit. pr. *Lepidum Aelium.*

Adeſſe juſſerunt] Cic. pro Dom. 21. *cum eos, qui in conventu virorum bonorum verba de ſalute mea fecerant, adeſſe juſſiſti:* quem locum male accepit Tennul. ad Frontin. I. 12. 12. Aſcon. in Cic. pro Scauro p. 617. *ut Q. Varius Trib. pl. belli concitati crimine adeſſe apud ſe Scaurum juberet.* Sed ſatis exemplorum habet Briſſonius de Formul. V. p. 445.

Vix ut ſenator agnoſcitur] Id eſt, vix pro ſenatore habetur. Liv. VI. 7. *An me, quod non dictator vobis, ſed tribunus ſignum dedi, non agnoſcitis ducem?* Plin. Paneg. 21. *reverſus imperator, qui privatus exieras, agnoſceris.* ubi vide Swarzium. *Ut* ex vicino *vix* natum videri poſſit. Certe ab aliis ſcriptoribus in hac forma omittitur. Sed vide Acidalium ad II. 33.

A rectis in vitia, a vitiis in prava] Quaſi diſcrimen eſſet inter *vitia* & *prava*, quae nihil differunt. Cic. Parad. III. 1. *pravitates animi recte vitia dicuntur.* Sed locus turpi gloſſemate liberandus, & in poſterum ſic legendus eſt: *Adeo mature a rectis in prava, a pravis in praecipitia pervenitur.*

Ar-

& Fabii ex Allobrogibus victoria fuit nobilis: Fabio, Pauli nepoti, ex victoria cognomen Allobrogico inditum. Notetur Domitiae familiae peculiaris quaedam, & ut clariſſima, ita artata numero felicitas: uti ante hunc nobiliſſimae ſimplicitatis juvenem, Cn. Domitium, fuere ſingulis omni-

Artata numero felicitas] Pacat. Paneg. 32. *quam numero artarat annonam, comparcendo laxabat. Artare* familiare Vellejo verbum eſſe, Heinſius ad h. l. oſtendit.

Uti ante hunc] Id *uti*, numerale nomen eſſe debet, meo judicio. Nam hoc expoſcit ſenſus. RHENAN. Aldus Nepos ad h. l. & Sigon. ad Liv. XXXI. 18. pro *uti* legunt VII. ex Sueton. Ner. 1. ubi vide Interpretes. At Lipſius IV. ut Vellejus ſignificet, quatuor Domitios, parentibus ſuis unicos, ad conſulatum perveniſſe. Lipſianam rationem non ſpreverim. At ubi quatuor triumphi? Eos ut Lipſius inveniat, huc trahit Domitii Calvini triumphum de Hiſpanis; cum tamen probabile ſit, Vellejum non felicitatem Domitiorum ex familia Calvinorum, ſed tantum Aenobarborum, quorum poſteri tum gratioſi erant apud Tiberium, praedicare voluiſſe. Videant acutiores.

Nobiliſſimae ſimplicitatis juvenem] Frequens & proprius Vellejo laudandi modus. II. 72. *eminentiſſimae ac nobiliſſimae ſimplicitatis viri.* 125. *vir ſimplicitatis generoſiſſimae,* Simplicitas eſt candor & veritas: niſi bonitatem interpretari malis ex ſimili loco, II. 43. *viri in tantum boni, in quantum humana ſimplicitas intelligi poteſt.* Lapis apud Gruter. p. 1145. 2. *Sentiae Bittaliae, bonae memoriae conjugi, ſinceriſſimae fidei & ſimplicitatis.*

omnino parentibus geniti, ſed omnes ad conſulatum, ſacerdotiaque, ad triumphi autem pene omnes pervenerunt inſignia.

CAP. XI. Bellum deinde Jugurthinum geſtum eſt per Q. Metellum, nulli ſecundum ſeculi ſui. Hujus legatus fuit C. Marius, quem praediximus, natus equeſtri loco, hirtus atque

Per Q. Metellum] Sic Editor Baſil. Editio prima: *perque Metellum.*

Natus equeſtri loco] Atqui II. 128. Marium *ignotae originis* fuiſſe ſcribit. Quae inter ſe pugnantia Jac. Perizonius ad Aelian. V. H. XII. 6. infeliciter in concordiam redigere tentavit. Clamat tota antiquitas, Marium ſordidiſſima contemtiſſimaque ſtirpe natum eſſe, Salluſt. Jug. 73. Valer. Max. VI. 9. 14. Seneca Pater Contr. I. p. 122. Flor. III. 1. 13. Plutarch. in ejus Vita p. 407. A. Dio Caſſ. Fragm. p. 40. ut alios mittam. Eundem *aratorem* dicunt Plinius H.N. XXXIII. 11. & Juvenal. Sat. VIII. 246. *ferri artificem* Aurel. Victor de Caeſar. cap. 33. §. 11. Jure igitur viri docti graviſſimum mendum hic ſibi viſi ſunt deprehendiſſe. Sed, quid Vellejus ſcripſerit, nemo unus divinare potuit. Lege: *natus extremo loco.* Quod confirmatur ab ipſo Vellejo I. 11. *regiae ſtirpis ſe ferebat, cum eſſet ultimae.* Liv. I. 47. *maledicta ab ſtirpe ultima orſus.* Juſtin. XXV. 1. *Balam quemdam ſortis extremae juvenem.* Sueton. Calig. 35. *Nullus tam abjectae conditionis, tamque extremae ſortis fuit.* Vide Duker. ad Flor. II. 3. Sic Petron. cap. 126. *extre-*

que horridus, vitaque ſanctus, quantum bello optimus, tantum pace peſſimus, immodicus gloriae, inſatiabilis, impotens, ſemperque inquietus. Hic per publicanos, aliosque in Africa negotianteis, criminatus Metelli lentitudinem, trahentis jam in tertium an- 2

ma plebs. Appulej. Met. IV. p. 85. *hominis extremi, tamque infimi.* Ulpian. L. 15. §. 44. D. de Injur. *ſervus notae extremae.* Haec conjectura quin paullo audacior dicatur, nihil impedio; modo felix audacia fuerit in Velleji manu aſſequenda.

Hirtus atque horridus] Refer cum Ruperto ad ingenium & mores, ut Horat. I. Ep. 3. 22. *non tibi parvum ingenium, non incultum eſt, nec turpiter hirtum.* Idque convenit verbis Marii apud Salluſt. Jug. 85. *Sordidum me & incultis moribus dicunt.*

Quantum bello optimus, tantum pace peſſimus] Imitatur Livium Epit. 80. qui de hoc ipſo Mario dicit: *vir, cujus ſi examinentur cum virtutibus vitia, haud facile ſit dictu, utrum bello melior, an pace pernicioſior fuerit.* Livium, aut Vellejum potius expreſſit Tacitus Hiſt. II. 86. *Primus Antonius pace peſſimus, bello non ſpernendus.*

Immodicus gloriae] Salluſt. Fragm. p. 84. *immodicus animi.* pro quo p. 60. *nimius animi.* Hegeſipp. V. 19. *ſed immodicus animus, ac victoriae avidus, in hoſtem proſilivit.* ubi ſcribendum: *immodicus animi.* ut eſt apud eundem I. 15. Pro *immodicus gloriae* Seneca Pater Contr. I. p. 140. dixit, *inſatiabilis gloriae.* quod ipſum ad alterum explicandum in Velleji margine ſcripſit Grammaticus, unde, ut fieri ſolet, in textum venit. Quod pulcre animadvertit vir doctus, G. Cortius, ut opinor, in Act. Erud. a. 1721. p. 117.

annum bellum, & naturalem nobilitatis ſuperbiam, morandique in imperiis cupiditatem, effecit, ut, cum, commeatu petito, Romam veniſſet, conſul crearetur, bellique pene patrati a Metello, qui bis Jugurtham acie fuderat, ſumma committeretur ſibi. Metelli tamen & triumphus fuit clariſſimus, & meritum: virtutique
3 cognomen Numidici inditum. Ut paulo ante Domitiae familiae, ita Caeciliae notanda claritudo eſt: quippe intra XII. ferme annos hujus temporis conſules fuere Metelli, aut cenſores,

aut

Naturalem nobilitatis ſuperbiam] Ob oculos habuit Salluſt. Jug. 64. *ſuperbia, commune nobilitatis malum.* item quae ſequuntur: *ab imperatore bellum conſulto trahi; quod homo inanis & regiae ſuperbiae imperio nimis gauderet.*

Morandique] Alias, *immorandique.* RHENAN.

Et meritum: virtutique cognomen Numidici inditum] Sic legitur; & interpungitur in Editione prima. Sed ſequenda conjectura Gruteri & Ortvini: *& meritum virtute ei cognomen Numidici inditum.* ut II, 15. *qui meritum cognomen Pii conſecutus erat.* Idem tamen Gruterus fruſtra tolli vult *inditum.* I. 11. *cui ex virtute Macedonici nomen inditum erat.* II. 91. *quod cognomen illi conſenſus univerſi Senatus populique R. indidit.*

Claritudo] Hanc vocem habet a Salluſtio Jug. 2: ubi vide Cortium.

Metelli] De Metellis agit

aut triumpharunt amplius XII. ut appareat, quemadmodum urbium, imperiorumque, ita gentium nunc florere fortunam, nunc ſeneſcere, nunc interire.

CAP. XII. At C. Marius L.
Sullam, jam tunc, ut praecaventibus
fatis, copulatum ſibi quaeſtorem ha-
buit, & per eum miſſum ad regem
Bocchum, Jugurtha rege, abhinc
annos ferme CXXXVIII. potitus eſt;
deſignatusque iterum Cos. in urbem
reverſus, ſecundi conſulatus initio
Calendis Januariis eum in triumpho
duxit. Effuſa, ut praediximus, im- 2
manis vis Germanarum gentium, qui-
bus nomen Cimbris ac Teutonis erat,
cum Caepionem, Manliumque Coss.
&

git Burmannus ad h. l. qui ſequi non debebat vulgarem errorem; quo L. Metellus Diadematus, & L. Metellus Dalmaticus pro uno eodemque habentur, praeſertim cum Graevius, poſt Pighium & Noriſium, veriora docuiſſet ad Cicer. p. Red. ad Quir. 3. Adde Cl. Erneſtum Clav. Cic. v. *L. Metellus Diadematus.*

Caepionem, Manliumque Coss.] Vide Livium Epit. 67. Flor. III. 3. & utroque loco Interpretes.

Si-

& ante Carbonem, Silanumque fudiſſent fugaſſentque in Galliis, & exuiſſent exercitu, Scaurumque Aurelium Cos. & alios celeberrimi nominis viros trucidaſſent, populus R. non alium repellendis tantis hoſtibus magis idoneum imperatorem, quam
8 Marium, eſt ratus. Tum multiplicati conſulatus ejus. Tertius in apparatu belli conſumptus: quo anno Cn. Domitius tribunus pl. legem tulit, ut ſa-

Silanumque] Ita recte Aldus Nepos. Edit. pr. *Syllanumque*. Idem in hoc nomine error relictus eſt in Quinctiliano Decl. III. 13.

Scaurumque Aurelium Cos,] Aldus Nepos, ſive Puteanus malit, *conſularem*, ut alii ſcriptores dicunt.

Celeberrimi nominis viros] Liv. IV. 54. *cum tres celeberrimi nominis haberet duces*. XXVII. 40. *duo celeberrimi nominis duces circumſtare urbem Romanam*. Gell. XIII. 24. *homo in ſtudiis doctrinae multi atque celebrati nominis*. Ciceronis conſuetudo vocem *celeber* rebus, non perſonis, tribuit. *Celebritas* tamen dicitur pro hominis fama apud eundem de Offic. II. 13.

Cn. Domitius Trib. pl. legem tulit] De hac lege eſt locus Ciceronis ad Brut. Ep. 5. *Exiſtimo omnino abſentium rationem ſacerdotum comitiis poſſe haberi. nam etiam factum eſt antea. C. enim Marius, cum in Cappadocia eſſet, lege Domitia factus eſt augur.* Atqui, ſi haec vera ſunt, lex non ſecundo Marii conſulatu, ſed ante illum lata eſt, quoniam Marius, ut ex inſcriptione apud Gruter. p. 436. 3. apparet, jam ante ſecundum conſulatum augur fuit. Haec aliaque plura diſputat Jer. Marklandus V. C. Animadverſ. Anglice ſcriptis in Ciceronis ad Brutum

ſacerdotes, quos antea conlegae ſufficiebant, populus crearet. Quarto 4 trans Alpeis circa Aquas Sextias cum Teutonis conflixit, amplius CL. hoſtium, priore ac poſtero die ab eo trucidatis; gensque exciſa Teutonum. Quinto, citra Alpeis in campis, 5 quibus nomen erat Raudiis, ipſe Cos. & Procos. Q. Lutatius Catullus fortunatiſſimo decertavere praelio: caeſa aut capta amplius C. hominum. Hac victoria videtur meruiſſe Marius, ne ejus nati remp. poeni-

tam Epiſt. p. 170. Ego vero tametſi eidem Marklando, & Jacobo Tunſtallo, viro doctiſſimo, facile aſſentior, Ciceronis ad Brutum, & Bruti ad Ciceronem Epiſtolas a falſario eſſe confictas, tamen non video, quomodo, quod Marklandus dicit, ex illa inſcriptione colligi poſſit. Immo Scipionis Maffei Crit. Lapid. III. 3. p. 226. judicium de talibus Epigrammatis hiſtoricis ſecutus, totam inſcriptionem commenticiam judico. De Lege Domitia multi egerunt, ſed omnium accuratiſſime Duker. ad Liv. XXXIX. 45. & Epit. 67. & Erneſt. Indic. Legum v. *Domitia.*

Trucidatis] Scribendum, *trucidata.* ut mox: *caeſa aut capta amplius C. hominum.*

Raudiis] Edit. pr. *Raudis*, de more, quo centies in veteri codice ſimplex *i* pro duplice ponitur, ut ſtatim *Servili* pro *Servilii.* De varietate in hujus campi nomine vide Interpretes ad Flor. III. 3. 14.

Ne ejus nati remp. poeniteret]

niteret, ac bona malis repenſaſſe. 6 Sextus conſulatus veluti praemium ei meritorum datus. Non tamen hujus conſulatus fraudetur gloria, quo Servilii Glauciae, Saturninique Apuleji furorem, continuatis honoribus remp. lacerantium, & gladiis quoque & caede comitia diſcutientium, Coſ. armis compeſcuit; hominesque exitiabiles in Hoſtilia curia morte multavit.

Cap. XIIII. Deinde interjectis paucis annis, tribunatum iniit M. Livius Druſus, vir nobiliſſimus, eloquen-

teret] Neſcio, an colorem duxerit e Livio apud Senec. Nat. Qu. V. 18. *quod de Caeſare olim majore vulgo dictitatum eſt, & a Tito Livio poſitum, in incerto eſſe, utrum illum magis naſci reip. profuerit, an non naſci.* Cicero Phil. I. 14. *ita guberna rempublicam, ut natum eſſe te, cives tui gaudeant.*

M. Livius Druſus] Vellejum, turpi erga Tiberium, qui ad Druſum genus maternum referebat, adulatione, modum in Druſo laudando excedere, bene judicant Puteanus ad h. l. Manut. ad Cic. pro Rabir. Poſt. 7. & Freinshem. Supplem. Liv. LXXI. 25. Praeter Vellejum, Druſus laudatorem invenit Pſeudo-Salluſtium de Rep. ord. Ep. II. 6. qui ejus acta, nobilitatis odio, ſimili modo defendit.

quentiſſimus, ſanctiſſimus, meliore in omnia ingenio animoque, quam fortuna uſus. Qui cum ſenatui priſcum reſtituere cuperet decus, & judicia ab equitibus ad eum transferre ordinem; (quippe eam poteſtatem nacti equites Gracchanis legibus, cum in multos clariſſimos atque innocentiſſimos viros ſaeviſſent, tum P. Rutilium, virum non ſeculi ſui, ſed omnis aevi optimum, interrogatum lege repetundarum, maximo cum gemitu civitatis, damnaverant) in iis ipſis, quae pro ſenatu moliebatur, ſenatum habuit adverſarium, non intelligentem, ſi qua de plebis commodis ab eo agerentur, veluti ineſcandae, inliciendaeque multitudinis cauſa fieri, ut minoribus perceptis, majora permitteret. Denique ea fortuna Druſi fuit, ut malefacta collegarum, quam ejus

Malefacta collegarum, quam ejus etc.] Transpone: *malefacta collegarum ejus, quam optime ab ipſo cogitata.* Sic voces *ab ipſo* nonredundant, ut Lipſius putabat.

Ab

ejus optime ab ipſo cogitata, ſenatus probaret magis; & honorem, qui ab eo deferebatur, ſperneret, injurias, quae ab aliis intendebantur, aequo animo reciperet; & hujus ſummae gloriae invideret, illorum modicam ferret.

CAP. XIV. Tum converſus Druſi animus, quando bene coepta male cedebant, ad dandam civitatem Italiae. Quod cum moliens revertiſſet e foro, immenſa illa & incondita, quae eum ſemper comitabatur, cinctus multitudine, in atrio domus ſuae cultello percuſſus, qui adfixus lateri ejus relictus eſt, intra paucas horas de-

Ab aliis] Scribendum: *ab illis*. ut mox, *illorum modicam ferret*. Planum eſt, ad *collegarum* referri. Vide quae de horum verborum permutatione annotavimus ad I. 4. p. *16*.

Quando bene coepta male cedebant] II. 18. *quaſi bene conſulta ei male cederent*. Vide Bentlejum ad Horat. II. Serm. 1. 31.

Incognita —— *multitudine*] Sic Edit. prima. Sed in textum admiſimus certiſſimam Acidalii conjecturam: *incondita* —— *multitudine*. Vide Heinſium ad h. l.

Ec-

deceſſit. Sed cum ultimum redderet ſpi- 2
ritum, intuens circumſtantium moe-
rentiumque frequentiam, effudit vo-
cem convenientiſſimam conſcientiae
ſuae: *Ecquandone*, inquit, *propinqui a-
micique, ſimilem mei civem habebit reſp.?*
Hunc finem clariſſimus juvenis vitae 3
habuit. Cujus morum minime omitta-
tur argumentum. Cum aedificaret do-
mum in Palatio in eo loco, ubi eſt,
quae quondam Ciceronis, mox Cen-
ſorini fuit, nunc Statilii Siſennae eſt;
promitteretque ei architectus, ita ſe
eam aedificaturum, ut libera a con-
ſpectu, immunisque ab omnibus ar-
bitris

Ecquandone] Editor Baſ. non capiens hanc elegantiam, abjecto *ne*, *ecquando* ſcripſit, traxitque reliquos Editores. Cicero de Fin. V. 22. *quoties hoc agitur, ecquandone, niſi admirationibus maximis?* ubi vide Daviſium. Propert II. 7. 39. *Ecquandone tibi liber ſum viſus?* Ceterum Alexander moriens ſimiliter quaerit apud Curt. X. 5. *Invenietis, cum exceſſero, dignum talibus viris regem?* ubi Velleium comparavit Freinshem.

Templum in Palatio] Exempl. vetus habet: *domum in Palatio*. BURER.

Immunisque ab omnibus hominibus eſſet] Tu lege: *immunisque ab omnibus arbitris eſſet*. Sic enim vetus habet exemplar. BURER. Editor Baſ. ſic dedit: *immunis ab omnibus eſſet*. quaſi *hominibus*, quod Rhenanus edidit, natum eſſet ex varia lectione vocis *omnibus*.

bitris eſſet, neque quisquam in eam deſpicere poſſit: *Tu vero*, inquit, *ſi quid in te artis eſt, ita compone domum meam, ut, quicquid agam, ab omnibus perſpici poſſit.*

Cap. XV. In legibus Gracchi inter pernitioſiſſima numeraverim, quod extra Italiam colonias poſuit. Id majores (cum viderent tanto potentiorem Tyro Carthaginem, Maſſiliam Phocaea, Syracuſas Corintho, Cyzicum ac Byzantium Mileto, genitali ſolo) diligenter vitaverant, ut cives Ro-

Neque quisquam in eam deſpicere poſſit] Manifeſtum gloſſema, quod non fefellit Boxhornium. Juvat comparare Plutarchum Reip. ger. praec. p. 800. E. quem Puteanus laudavit: Εἰκότως οὖν Λίβιος Δροῦσος ὁ δημαγωγὸς εὐδοκίμησεν, ὅτι τῆς οἰκίας αὐτοῦ πολλὰ μέρη κάτοπτα τοῖς γείτοσιν ἐχούσης, καὶ τῶν τεχνιτῶν τινος ὑπισχνουμένου ταῦτα ἀποστρέψειν καὶ μεταθήσειν ἀπὸ πέντε μόνων ταλάντων, Δέκα, ἔφη, λαβὼν, ὅλην μου ποίησον τὴν οἰκίαν καταφανῆ, ἵνα πάντες ὁρῶσιν οἱ πολῖται, πῶς διαιτῶμαι.

Si quid in te artis eſt] Elegans formula. Curt. III. 5. *ſi quid artis in medicis eſt.*

Cyzicum ac Byzantium Mileto] Puteanus, neminem, ait, praeter Vellejum, tradere, Byzantium Mileſiorum eſſe coloniam. At Velleji ſententiam non obſcure confirmat Strabo XIV. p. 941. μέγιστον δὲ τὸ πλῆθος τῶν ἀποικιῶν· ὅ, τε γὰρ Εὔξεινος πόντος ὑπὸ τούτων συνῴκισται πᾶς, καὶ ἡ Προποντίς. ubi etiam Cyzicum inter Mileſiorum colonias recenſet.

Ut cives Romanos ad cenſendum —— revocaverint] Haec

Romanos ad cenſendum ex provinciis
in Italiam revocaverint. Prima autem
extra Italiam colonia Carthago con-
dita eſt. Mors Druſi jam pridem tu- 2
meſcens bellum excitavit Italicum.
Quippe L. Caeſare & P. Rutilio Coss.
abhinc annos CXX. univerſa Italia,
cum id malum ab Aſculanis ortum
eſſet,

Haec Acidalius ita refinxit: *& cives Romanos ad cenſendum ex provinciis in Italiam revocaverant.* quod veriſſimum judicamus. *ut* pro *et* in veteri Codice eſt II. 25. & 125. contra *et* pro *ut* II. 29. & 32. Pro *cives Romanos* Edit. prima *C. R.* Denique *ad cenſendum* Vellejus paſſiva ſignificatione dixit pro, ut cenſerentur, exemplo Ciceronis Act. I. in Verr. 18. *quae frequentia convenit uno tempore undique, comitiorum, judiciorum, cenſendique cauſſa.* Vide Sanctium Minerv. III. 8. p. 454. et ibi Perizon. & quos laudat Oudendorp. ad Sueton. Galb. 8.

Tumeſcens bellum] Intellige, quod in eo eſt, ut erumpat. Virgil. Georg. I. 465. *fraudemque & operta tumeſcere bella.* Ovid. Ep. VII. 121. *Bella tument.* ubi Burmannus metaphoram, quae ducta eſt ab arborum & plantarum gemmis, dum frondes & flores parturiunt, tumentibus, minus bene repetit a mari concitato.

P. Rutilio] Edit. pr. foedo errore, *Pompejo Rutilio*; quem Editor Baſil. correxit.

Cum id malum in univerſa Italia &c.] Locum turbatum commoda transpoſitione ſic reſtituit Puteanus: *univerſa Italia, cum id malum ab Aſculanis &c.* Quam cum res ipſa poſtulet, recipere non dubitavi. Edit. pr. ſic habet: *cum id malum in univerſa Italia ab Aſculanis ortum eſſet.* Innatum eſt ex ultima litera vocis *malum*: quo vitii genere nihil frequentius eſt in veteri Velleji Codice,

eſſet, (quippe Servium praetorem,
Fontejumque legatum occiderant)
ac deinde a Marſis exceptum, in o-
mnes penetraſſet regiones, arma adver-
3 ſus Romanos cepit. Quorum ut for-
tuna atrox, ita cauſa fuit juſtiſſima.
Petebant enim eam civitatem, cujus
imperium armis tuebantur: per o-
mnes

ut aliis locis videbimus. *Ortum* operarum negligentia ex Edit. Juntina excidit, unde error in alias Editiones venit.

Quippe Servium praetorem] Ita Editio prima. Sed pro certa habeo correctionem Heinſianam: *qui Q. Servilium.* nec quisquam, qui Dukerum ad Flor. III. 18. 9. legerit, de illa dubitabit. Nollem vero, Heinſius pro *praetorem* ſcripſiſſet *proconſulem*; quod ipſi veteres non ſatis conſtantes ſunt in his nominibus diſtinguendis. Ne longe abeam, Vellejus II. 4. Craſſum Mucianum *proconſulem* vocat, quem *praetorem* Florus II. 20. 5. ubi vide Dukerum.

Fontejumque] Exempl. vetus habet, *Fontemiumque.* Burer.

Quorum] Scilicet *Italorum*, quod aſſumendum eſt e praecedenti *Italia*, ut recte Burmannus. Vide quae annotavimus ad I. 4. p. 16.

Cauſſa fuit juſtiſſima] Cum Vellejo ſentit Ovid. Amor. III. 15. 9. *Quam*, ſcil. gentem Pelignam, *ſua libertas ad honeſta coëgerat arma, Cum timuit ſocias anxia Roma manus.* Cum ſequentibus mire convenit locus Ciceronis pro Balb. 22. *Etenim, cum ceteris praemiis digni ſunt, qui ſuo labore & periculo noſtram rempublicam defenderunt: tum certe digniſſimi ſunt, qui civitate ea donentur, pro qua pericula ac tela ſubierunt.*

Tuebantur: per omnes annos] Diſtinctio, quam ſecuti ſumus, eſt a Puteano. Edit. pr. ſic interpungit:

tue-

mnes annos, atque omnia bella, du-
plici numero ſe militum equitumque
fungi, neque in ejus civitatis jus re-
cipi, quae per eos in id ipſum perve-
niſſet faſtigium, per quod homines
ejusdem & gentis & ſanguinis, ut ex-
ternos alienosque, faſtidire poſſet.
Id bellum amplius CCC. juventu- 4
tis Italicae abſtulit. Clariſſimi autem
imperatores fuerunt Romani eo bel-
lo, Cn. Pompejus, Cn. Pompeji
Magni pater, C. Marius, de quo
praediximus, L. Sulla, anno ante
praetura functus, Q. Metellus, Nu-
mi-

tuebantur per omnes annos atque omnia bella: duplici numero &c.

Duplici numero — fungi] Id eſt, duplicem numerum praeſtare, ut bene explicat Puteanus, perperam tamen huc trahens Cicer. Verr. III. 16. *cum tribus decumis pro una defungeretur.* ubi *defungeretur* ſignificat, periculo liberaretur. Aptiora exempla haec ſunt. Juſtin. IX. 2. *ſi voto fungi vellet.* Tacit. Ann. XIV. 20. *cum eo ſumtu respublica fungatur.* Ulpian. L. 3. D. de dot. coll. *Si filia fuerit heres inſtituta, collatione dotis non fungetur.* Gloſſae Iſidori: *Fungitur, ſolvit.* Plura ex Juriſconſultis Briſſon. de V. S.

Per quod] Lege: *ex quo.* II. 76. *niſi in id adſcendiſſet, e quo infra ſe & Caeſarem videret & rempublicam.* Librarius *per quod* ſcripſiſſe videtur, aberrantibus oculis ad vicinum *per eos.*

midici filius, qui meritum cognomen Pii conſecutus erat. Quippe expulſum civitate a L. Saturnino tribuno pleb. quod ſolus in leges ejus jurare noluerat, pietate ſua, auctoritate ſenatus, conſenſu P. R. reſtituit patrem. Nec triumphis, honoribusque, quam aut cauſa exilii, aut exilio, aut reditu clarior fuit Numidicus.

Cap. XVI. Italicorum autem fuerunt celeberrimi duces, Silo Popaedius, Herius Aſinius, Inſtejus Cato, C. Pontidius, Teleſinus Pontius, Marius Egnatius, Papius Mutilius. Ne-

L. Saturnino] In Edit. pr. deeſt praepoſitio *a*, quam Aldus Nepos revocavit.

In leges ejus] Editor Baſil. inverſo ordine: *in ejus leges*.

Conſenſu P. R.] Haec eſt Puteani correctio. Edit. pr. *conſenſu reip.* Error ex notis ortus, ut centies. Vide Interpretes ad Liv. IX. 26.

Herius Aſinius] Sic etiam Liv. Ep. 73. ubi vide Gronov.

Inſtejus Cato] De gente Inſteja Cujacius Obſerv. X, 37. C. & L. *Inſteji* commemorantur in Livii Fragmento, nuper reperto, p. 24. 28. ubi vide Cl. Juvenatium.

Papius Mutilius] Sic Edit. prima, non *Papius Mutilus*, ut ab aliis vocatur. Vide Interpretes ad h. l. & Weſſeling. ad Diodor. Sicul. Excerpt. p. 539.

T. Di-

Neque ego verecundia, domeſtici ſanguinis gloriae quicquam, dum verum refero, ſubtraham. Quippe multum Minatii Magii, atavi mei, Aſculanenſis, tribuendum eſt memoriae: qui nepos Decii Magii, Campanorum principis, celeberrimi & fideliſſimi viri, tantam hoc bello Romanis fidem praeſtitit, ut cum legione, quam ipſe in Hirpinis conſcripſerat, Herculaneum ſimul cum T. Didio caperet, Pompejos cum L. Sulla op-

T. Didio]. Hunc L. Julii Caeſaris Coſ. legatum in bello ſociali fuiſſe, dicunt Cicero pro Fontej. 15. & Appian. de B. Civ. I. p. 635. In eodem bello periiſſe, Ovidius Faſt. VI. 568. *Proximus annus erat: Pallantide caeſus eadem Didius hoſtiles ingeminavit opes.* ubi Heinſius & Burmannus vehementer aeſtuant, quanquam, ut Dukerus ad Flor. III, 18. 12. recte judicat, ſine ulla cauſſa. Eos in fraudem induxit Neapolis ad Ovid. l. c. ſcribens, Didium, Baeticam cum imperio obtinentem, a Sertorio fuſum fugatumque eſſe decennio poſt, quam ab Ovidio caeſus dicatur. Enimvero, qui alios decepit, ipſe turpiter deceptus eſt ſive aliorum errore, ſive feſtinatione ſua. Neque enim Δίδιον legitur apud Plutarch. Sertor. p. 573. cujus teſtimonio nititur Neapolis, ſed σου Φίδιον· quod in Αὐφίδιον mutant Xylander, & Lipſius Epiſt. Quaeſt. IV, 14. haud dubie ex Plutarchi Sulla p. 472. ubi alio mendo Edd. Ἀφίδιόν τινα τῶν πρὸς χάριν ὁμιλούντων τῷ Σύλλᾳ. Verum utroque loco ſcriben-

oppugnaret, Coſamque occuparet; 3 Cujus de virtutibus cum alii, tum maxime dilucideque Q. Hortenſius in Annalibus ſuis retulit. Cujus ille pietati plenam populus R. gratiam reddidit, ipſum viritim civitate donando, duos filios

bendum, Φυφίδιον, Salluſtius, illam ipſam cum Sertorio pugnam narrans, apud Non. Marcell. p. 231. *Et mox Fuſidius adveniens cum legionibus, poſtquam tantas ſpiras, haud facilem pugnantibus vadum, cuncta hoſti, quam ſuis opportuniora videt.* De eodem ſic Salluſtius Fragm. p. 12. *an, quibus praelatus in magiſtratibus capiundis Fuſidius, ancilla turpis, honorum omnium dehoneſtamentum?* *Furfidius* mendoſe apud Flor. III. 21. 25. *Furſidius* apud Oroſ. V. 21. Sed *Fuſidius* recte legit Dukerus.

Tum maxime dilucideque] An *que* inducendum, velut natum ex ſequenti *Q.* ut Lipſio placet? Ammian. Marcell. XXI. 16. *Equitandi & jaculandi, maximeque perite dirigendi ſagittas ſcientiſſimus.* Sed Vellejus ſcripſiſſe videtur: *tum eximie dilucideque.* Nepos Ageſil. 1. *cum a ceteris ſcriptoribus, tum eximie a Xenophonte Socratico collaudatus eſt.* Sic *maxima* & *eximia* confunduntur apud Livium XLII. 15.

Cujus ille pietati plenam P. R. gratiam retulit] Editor Baſileenſis pro temeritate ſua *ille* delevit. Non ſpernenda Fr. Oudendorpii conjectura: *Cujus fidei & pietati.* *Fides* & *pietas* ſaepe junguntur, ut apud Salluſt. Jug. 31. & Senecam Thyeſt. 216. Pro *retulit*, quod modo praeceſſit, omnino cum J. Perizonio ſcribendum *reddidit*, praeſertim cum Edit. pr. hoc loco non *retulit*, ſed *rettulit* habeat. Saepe haec verba permutantur, ut apud Liv. XXXVII. 6.

Per

filios ejus creando praetores, cum ſe-
ni adhuc crearentur. Tam varia at- 4
que atrox fortuna Italici belli fuit, ut per biennium continuum duo Romani Coss. Rutilius, ac deinde Cato Porcius ab hoſtibus occiderentur, exercitus P. R. multis in locis funderentur, utque ad ſaga iretur, diuque in eo habitu maneretur. Caput imperii ſui Corfinium legerant, quod appellarunt Italicum. Paulatim deinde recipiendo in civitatem, qui arma aut non ceperant, aut depoſuerant maturius, vires refectae ſunt, Pompejo

Per biennium continuum] Sic dedit Editor Baſil. ut II. 48. *per continuos XX. annos.* Editio prima: *per biennium continuo.*

Corfinium legerantque Italicani] Exemplar vetus habet: *Corfinium legerant, quod appellarent Italicum.* Fortaſſe legendum, *appellarunt.* BURER. Mirum eſt, Rhenanum, qui Codicem veterem ob oculos haberet, legere potuiſſe: *Corfinium legerantque Italicani.* Nihilo tamen minus ſua Burerio fides apud me conſtat; cujus etiam correctionem *appellarunt*, exemplo Edit. Juntinae, recepi. Corfinium tum *Italicam* vocatum ſcribunt Strabo V. p. 369. & de Caſauboni Weſſelingiique emendatione Diodor. Sicul. Excerpt. p. 539. Id ſi quis in Vellejo praeferat cum Puteano, non valde repugnem, praeſertim cum eo ducant veſtigia ſcripturae, quam Rhenanus prodidit, *Italicani.*

jo, Sullaque & Mario fluentem procumbentemque Remp. P. R. reſtituentibus.

Cap.

Fluentem procumbentemque remp.] *Fluentem* intellige *labentem*, ut loco ſimillimo dixit Cicero Phil. II. 21. *cum labentem & prope cadentem rempublicam fulcire cuperetis.* Manil. II. 807. *Diſſociata fluat reſoluto machina mundo.* cujus alterum locum, IV. 17. *Hinc & opes & regna fluunt*, id eſt, oriuntur, perperam ad hanc ſignificationem refert Cortius ad Salluſt. Catil. 1. Seneca Conſ. ad Marc. 21. *Labuntur humana, ac fluunt.* Lactant. de M. P. 24. *res ejus dilabi ac fluere coeperunt.* Sed inanem operam ſumimus in hoc verbo illuſtrando poſt Gronovium ad Liv. XXVII. 17. Graeci ῥεῖν ſimiliter dicunt. Gorgiae Leontini dictum eſt apud Stobaeum S. CXVII. p. 600. ἐκ πατρίδ ῥέοντες οἰκίδιε ἀτιμίας ἀπαλλάττομαι.

Rempublicam] Exempl. vetus habet: *rem P. R.* Burer. Antiqua formula, & frequens in libris & marmoribus, *reſpublica populi Romani*, vel *publicum populi Romani.* Lapis apud Gruter. p. 149. 4. *republica populi Rom. legibus reformata.* Alius p. 135. 1. *Fortunae publicae populi Romani in colle.* Fragm. Faſtor. Fratrum Arval. apud Murator. p. 340. 2. *immolavit Saluti publicae P. R. bovem feminam.* Hanc formulam ubi ſaepe in libris depravatam docuiſſet Gronovius Obſerv. IV. 14. & ad Liv. VIII. 9. qui deinceps ſecuti ſunt Critici, multis locis reſtituerunt, ut Perizonius Diſſ. III. p. 268. Interpretes ad Tacit. Hiſt. III. 72. & Drakenb. ad Liv. XXII. 10. XLV. 14. Paullum diverſo modo eſt apud Vellej. II. 89. *reipublicae populoque Romano.* Cic. Phil. V. 18. *Audebo etiam obligare fidem meam, Patres Conſcripti, vobis, populoque Romano, reique publicae;* ibid. 19. *quae praeſidio conſulibus, ſenatui, populoque Romano, reique publicae eſſet.* At Voſſius hunc etiam Velleji locum ad priorem formam refingit: *reipublicae populi Romani.* Nec diſplicet illa ratio Erneſto meo ad Tacit. Hiſt. III. 72.

CAP. XVII. Finito ex maxima parte, niſi qua Nolani belli manebant reliquiae, Italico bello (quo quidem Romani victis adflictisque ipſi exarmati, quam integris univerſis civitatem dare maluerunt) conſulatum inierunt Q. Pompeius & L. Cornelius Sulla,

72. ubi libri ſcripti editique inter utramque lectionem fluctuant. Ego veteres utroque modo locutos puto.

Niſi qua] Sic Voſſius correxit. Edit. pr. *niſi quae*. II. 37. *niſi qua Luculli armis erat infractus.*

Exarmati] Burmannus ſumit pro exorati, placati; cujus interpretationem ſequitur Geſnerus in Theſ. L. L. Male. *Exarmati* ſunt infirmi & debiles facti, ut veriſſime exponunt Wopkenſ. Miſc. Obſ. VIII. p. 33. & Duker. ad Flor. I. 22. 3. Idque congruit hiſtoriae, quae Romanos in eas anguſtias adductos eſſe tradit, ut, quod nunquam aut raro fecerant, libertinorum delectum haberent.

Quam integris univerſis] Vidit Heinſius, pro *integris* ſcribendum eſſe *integri*; quod merito probat Duker. ad Flor. l. c. quia ſic *exarmati* & *integri* eleganter opponuntur. Verum illa correctio hoc habet incommodi, quod eadem opera tollit oppoſitionem, quae erat inter *victis adflictisque* & *integris*. Cui difficultati ut medeare, fidenter repone: *quam integri integris univerſis*. Hanc concinnitatem Vellejus facile ſuam agnoſcat. Sic, quanquam alio ſenſu, in lapidibus apud Gruter. p. 934. 4. & Donium p. 237. *Vixit annos integer integros LVIII.* Mitto dicere, quoties, in tali ejusdem vocabuli geminatione, alterum exciderit.

Cn. Pompejus] Exempl. vetus habet, *Q. Pompejus*. BÜRER.

Qui

Sulla, vir, qui neque ad finem victoriae ſatis laudari, neque poſt victoriam abunde vituperari poteſt.
2 Hic natus familia nobili, ſextus a Cornelio Rufino, qui bello Pyrrhi inter celeberrimos fuerat duces, cum familiae ejus claritudo intermiſſa eſſet, diu ita ſe geſſit, ut nullam petendi conſulatum cogitationem habere vi-
3 deretur. Deinde poſt praeturam inluſtratus bello Italico, & ante in Gallia legatione ſub Mario, qua eminentiſſimos duces hoſtium fuderat, ex ſuc-

Qui neque ad finem victoriae &c.] Jam alii compararunt ſimilem locum Valer. Max. IX. 2. 1. *L. Sulla, quem neque laudare, neque vituperare quisquam ſatis digne poteſt, quia, dum quaerit victorias, Scipionem ſe populo Romano, dum exercet, Annibalem repraeſentavit.*

Cogitationem habere] Sigon. Faſt. ad a. 665. hunc locum laudans, ſcribit *rationem habere*, memoriae lapſu, ut opinor. Certe nihil mutandum. Cicero Parad. I. 3. *Quaero a vobis, num ullam cogitationem habuiſſe videantur ii, qui hanc remp. tam praeclare fundatam nobis reliquerunt, aut argenti ad divitias, aut amoenitatum ad delectationem.* Sic ille locus corrigendus videtur. Vulgo editur nullo ſenſu: *aut argenti ad avaritiam.* Quinctilian. XII. 11. p. 639. *Si hanc cogitationem homines habuiſſent, ut nemo ſe meliorem fore eo, qui optimus fuiſſet, arbitraretur.*

Qua eminentiſſimos] Ita Editor Baſ. ſcripſit. Edit. pr. *quae eminentiſſimos.*

Ne-

ſucceſſu animum ſumſit; petensque conſulatum, pene omnium civium ſuffragiis factus eſt. Sed eum honorem undequinquageſimo aetatis ſuae anno adſecutus eſt.

CAP. XVIII. Per ea tempora Mithridates, Ponticus rex, vir neque ſilendus, neque dicendus ſine cura, bello acerrimus, virtute eximius, aliquando fortuna, ſemper animo maximus, conſiliis dux, miles manu, odio in Romanos Hannibal, occupata

Neque dicendus ſine cura] Hanc locutionem habet a Salluſtio apud Senec. de Benef. IV. 1. *Ex omnibus quae tractavimus, poteſt videri nihil tam neceſſarium, aut magis, ut ait Salluſtius, cum cura dicendum.* Vide Cortium ad Salluſt. Fragm. p. 1010.

Conſiliis dux, miles manu] Salluſt. Catil. 60. *ſtrenui militis, & boni imperatoris officia ſimul exequebatur.* ubi multa ſimilia collegit Cortius. Ad elegantem Velleji brevitatem proxime accedit Pacatus Paneg. 10. *dux conſilio eſſe, miles exemplo.*

Odio in Romanos Hannibal] Saepe Veteres *Hannibalis* nomine vel inimicum P. R. vel inſignem bellatorem, vel callidum hominem ſignificant. Cicero Verr. V. 12. *Iſte autem Hannibal, qui in ſuis caſtris virtute putaret oportere, non genere certari.* Phil. XIII. 11. *quem ita obſides, nove Hannibal, aut ſi quis acutior imperator fuit, ut te ipſe obſideas.* Ex quo loco emendandus eſt Petron. cap. 101. *Quae autem hic inſidiae ſunt? aut quis nobis Hannibal navigat?* ubi Burmanno *nobis*, quod elegans eſſe putat, libenter remittimus, legen-

pata Aſia, necatisque in ea omnibus
2 civibus R. quos quidem eadem die atque hora, redditis civitatibus literis, ingenti cum pollicitatione praemio-
3 rum, interimi juſſerat. (Quo tempore neque fortitudine adverſus Mithridatem, neque fide in Romanos quisquam Rhodiis par fuit. Horum fidem Mytilenaeorum perfidia inluminavit: qui M'. Aquilium, aliosque Mithridati vinctos tradiderunt; quibus libertas, in unius Theophanis gratiam, poſtea a Pompejo reſtituta eſt) cum terribilis Italiae quoque videretur imminere,

gendumque cenſemus: *aut quis novus Hannibal navigat?* Sic Livius XXII. 14. *novus Camillus.* quod ab eo ſumſit Claudian. de Laud. Stilich. II. 390. *Splendida ſuſcipiant alium te roſtra Camillum.* Vellej. II. 82. *novus Liber Pater.* ubi plura dicemus. Aurel. Victor de Caeſar. 37. *alter Hannibal.* Vide Bentlejum ad Horat. I. Ep. 15. 38.

Fidem —— perfidia illuminavit] Cicero ad Div. I. 6. *Illuſtrabit tuam amplitudinem hominum injuria.* Editio prima habet *Mytilenaeorum*, non *Mitylenaeorum*, ut poſt ediderunt. Quam ſcripturam confirmant Dukerus ad Thucyd. III. p. 182. & Weſſeling. ad Herodot. I. 160.

M'. Aquilium] De eo videndi Daviſ. ad Cic. Tuſc. Diſp. V. 5. & Duker. ad Liv. Ep. 77.

In unius Th. gratiam] Hanc locutionem non primum apud Vellejum inveniri, ut Vavaſſor de vi & uſu verb. p. 155. putabat, ſed ſaepe a Livio uſurpatam, docet Duker. ad Flor. I. 3. 1.

Cum terribilis Italiae q. v. im-

re, ſorte obvenit Sullae Aſia provincia. Is egreſſus urbe, cum circa 4
Nolam moraretur (quippe ea urbs per-

v. *imminere*] Huc pertinet Epigramma vetus Anthol. Lat. T. I. p. 301. quod de Mithridate intelligendum eſſe, rectiſſime vidit magnus Scaliger. Totum ponamus ex emendatione noſtra: *Adſpice, quem valido ſubnixum gloria regno Altius & coeli ſedibus extulerat; Terrore hic belli magnum concuſſerat orbem: Hic reges Aſiae fregerat, & populos. Hic grave ſervitium jam jam tibi, Roma, ferebat. Cetera namque viri cuſpide conciderant: Cum ſubito in medio rerum certamine praeceps Corruit, e patria pulſus in exilium. Tale Deae numen; tali mortalia nutu Fallax momento temporis Hora premit.* Argumentum Epigrammatis ſumtum eſt ex Cicerone pro Muren. 15. unde etiam ſingulorum petenda explicatio. Vſ. 3. editur: *Terrarum hic bello magnum concuſſerat orbem.* ut apud Pſeudo-Salluſt. Ep. I. 2. *neque orbis terrarum bello concuſſus foret.* Quod tamen prae illo, quod reſtituimus, neſcio quomodo languere videtur. Vellejus: *cum terribilis Italiae immineret.* Lucret. III. 846. *Omnia cum belli trepido concuſſa tumultu.* Verſus 7. & 8. poëta effinxit e Cicerone de Orat. I. 1. *conſulatu devenimus in medium rerum omnium certamen atque diſcrimen.* & III. 2. *O fallacem hominum ſpem, fragilemque fortunam, & inanes noſtras contentiones! quae in medio ſpatio ſaepe franguntur, & corruunt.* Vſ. ult. in vulgatis libris eſt: *Fallax momento temporis hora dedit.* Forte ſcribendum *premit* pro *dedit*. Ovid. Triſt. III. 11. 67. *Humanaeque memor ſortis, quae tollit eosdem, Et premit.* Quod expreſſum eſt ex notiſſimo Heſiodeo Ἔργ. καὶ Ἡμ. 5. Ῥεῖα μὲν γὰρ βριάει, ῥεῖα δὲ βριάοντα χαλέπτει. Sic *premit* reſpondet praecedentibus: *Altius & coeli ſedibus extulerat. Hora* eſt fortuna in horas varians, ut apud Senec. Thyeſt. 598. ubi vide Gronovium. Fortunae autem proprie tribuitur *nutus*. Appu-

pertinaciſſime arma retinebat, exercituque Romano obſidebatur, velut poeniteret ejus fidei, quam omnium ſanctiſſimam bello praeſtiterat Puni-
5 co) P. Sulpitius, tribunus pl. diſertus, acer, opibus, gratia, amicitiis, vigore ingenii atque animi celeberrimus, cum antea rectiſſima voluntate apud populum maximam quaeſiſſet dignitatem, quaſi pigeret eum virtutum ſuarum, & bene conſulta ei male cederent, ſubito pravus & prae-
6 ceps, C. Mario poſt LXX. annum omnia imperia, & omneis provincias concupiſcenti addixit, legemque ad

po-

pulej. Met. VII. p. 146. *affulſit Fortunae nutus hilarior.* X. p. 227. *haec fetalem Fortunae nutum latere non potuerunt.*

Vigore ingenii atque animi] II. 41. *vigore animi acerrimus.* 127. *ſufficiente vigori animi compage corporis.* Vide Drakenb. ad Liv. VII. 5.

Quaſi pigeret eum virtutum ſuarum] Elegans, ſed nimis vicinum ei, quod modo dixerat: *velut poeniteret ejus fidei.*

Addixit] Hanc lectionem, haud dubie vitioſam, explicant, ut poſſunt, Graevius ad Cic. pro Quint. 13. & Burmann. ad h. l. At Puteanus, probante Heinſio, ſcripſit: *ſe addixit.* i. e. ſe Mario quaſi in ſervitutem tradidit. Nihil verius. Cicero pro Planc. 32.

populum tulit, qua Sullae imperium abrogaretur, C. Mario bellum decerneretur Mithridaticum; aliasque leges pernicioſas & exitiables, neque tolerandas liberae civitati tulit. Quin etiam Q. Pompeji Cos. filium, eumdemque Sullae generum, per emiſſarios factionis ſuae interfecit.

Cap. XIX. Tum Sulla contracto exercitu ad urbem rediit, eamque armis occupavit, XII. auctores novarum peſſimarumque rerum, inter quos Marium cum filio, & P. Sulpitio, urbe exturbavit, ac lege lata exules fecit. Sulpitium etiam adſecuti equites, in Laurentinis paludibus jugulavere: caputque ejus erectum & oſtentatum pro roſtris, velut omen imminentis proſcriptionis fuit. Marius 2
poſt ſextum conſulatum annoque LXX,

39. *Senatus, cui me ſemper addixi.* de Fin. I. 6. *Epicurus in phyſicis ſe Democrito addicit, perpauca mutans.* ubi vide Daviſ.

Annoque LXX.] Voſſ. recte, *annumque* LXX. ut cap. praeced.

LXX. nudus, ac limo obrutus, oculis tantummodo ac naribus eminentibus, extractus arundineto, circa paludem Maricae, in quam ſe, fugiens conſectantes Sullae equites, abdiderat, injecto in collum loro, in carcerem Minturnenſium juſſu II. viri per-
3 ductus eſt. Ad quem interficiendum miſſus cum gladio ſervus publicus, natione Germanus, qui forte ab imperatore eo, bello Cimbrico captus erat, ut agnovit Marium, magno eju-

Natione Germanus] Quem hic *Germanum* vocat, alii *Gallum* fuiſſe ſcribunt. Sed hujus diverſitatis haec eſt cauſſa, quod vulgus Interpretum neſcit, Celtarum vocabulum, apud Graecos ſcriptores, & Gallis & Germanis accommodari. Veriſimile eſt Germanum fuisſe, qui ſit Cimbrico Teutonicoque bello captus. Sed & inſigne Germanicae probitatis ſpecimen edidit, ei parcens, a quo vita donatus erat. Nec me moverit vel Plinius, vel Florus, qui Gallum fuiſſe ſcribunt: quod conſtet Romanos olim, Gallorum vocabulo Germanos etiam intellexiſſe, non Gallos tantum. Modo veterum annaleis uterque iſtorum ſecutus eſt. Sed haec ſatis ſint in Vellei defenſionem. RHENAN. Vide Drakenb. ad Liv. Ep. 77.

Cum magno ejulatu] Exempl. vetus habet: *magno ejulatu*. BURER. Editio prima: *cum magno ejulatu expromenti indignationem caſus tanti viri*. Sed *cum* abeſſe a veteri Codice, Burerius teſtatur. Editor Baſileenſis abſurda conjectura ſcripſit: *magno cum ejulatu ſe prodentem indignatione caſus tanti viri*

julatu expromenti indignationem caſus tanti viri, abjecto gladio profugit e carcere. Tum cives, ab hoſte, 4
miſereri paulo ante principis viri docti, inſtructum eum viatico, conlataque veſte, in navem impoſuerunt. At ille, adſecutus circa Aenariam filium, curſum in Africam direxit, inopemque vitam in tugurio ruinarum Carthaginienſium toleravit: cum Marius, aſpiciens Carthaginem, illa intuens

viri. Ceteri quoque Interpretes locum facilem & ſanum vehementer vexarunt, exceptis Grutero, Voſſioque, qui optime ſic exponunt: magnum illum ejulatum expromſiſſe indignationem caſus tanti viri. Pro *expromenti* ſi malis *expromente*, ex perpetua Velleji conſuetudine, & Bentlejano decreto ad Horat. I. Carm. 25. 17. non refrager. Livio tamen utramque formam promiſcue uſurpatam eſſe, oſtendit Drakenb. ad VI. 14.

Aenariam] Sic Editor Baſil. Editio prima: *Taenariam.*

Inopemque vitam &c.] De hac Marii inopia eſt locus Diodori Sicul. Excerpt. p. 614. καὶ τέλος ἐξέπεσε τῆς Λιβύης εἰς τὴν Νομαδίαν, δοῦλος, ἄπορος, ἔρημος σφῶν. ubi Weſſelingio jure diſplicet δοῦλος. Repone: ἄδουλος, ἄπορος, ἔρημος φίλων. Euripid. Androm. 593. Ἄκληστ', ἄδουλα δώμαθ' ἑστίας λιπών. Phrynichus Παρασκ. Σοφ. MS. Ἄδουλος βίος. ὁ μὴ δουλεύοντα ἔχων. Appian. de B. C. I. p. 651. ὁ δὲ Μάριος διέφυγεν, ἔρημος ὑπηρέτου τε καὶ θεράποντος.

Cum Marius, aſpiciens Carthaginem] Hoc acute dictum Vellejus effinxit ex magnifico illo Mariano apud Plu-

tuens Marium, alter alteri poſſent esſe ſolatio.

Cap. XX. Hoc primum anno, ſanguine Cos. Romani militis imbutae manus ſunt: quippe Pompejus, collega Sullae, ab exercitu Cn. Pompeji proconſulis, ſeditione, ſed quam dux

Plutarchum in Mario p. 429. B. ἄγγελλε ὅτι Γάϊον Μάριον ἐν τῆς Καρχηδόνος ἐρειπίοις φυγάδα καθεζόμενον εἶδες. quod commode explicat Plutarchus: ὡς κακῶς ἅμα τήν τε τῆς πόλεως ἐκείνης τύχην καὶ τὴν ἑαυτοῦ μεταβολὴν ἐν παραδείγματος λόγῳ θέμενος. Idem Marii dictum reſpexiſſe videntur Manil. IV. 47. *Quod jacuit Libycis compar jactura ruinis.* & incertus Poëta Anthol. Lat. T. I. p. 535. *Quo Marium vidit ſuppar Carthago jacentem.* ut veriſſime correxit P. Burmannus Secundus. Omnium vero primus Lipſius vidit, hunc Velleji locum imitatione expreſſum eſſe a Lucano II. 90. *Nuda triumphati jacuit per regna Jugurthae, Et Poenos preſſit cineres. Solatia fati Carthago, Mariusque tulit: pariterque jacentes Ignovere deis.* Nec talis tam exquiſitarum ſententiarum conſenſus fortuitus exiſtimari debet, praeſertim cum Lucanum alia quoque aliis locis a Vellejo ſumſiſſe, certis indiciis deprehenderimus.

Imbutae manus] Exempl. vetus habet: *imbutae manus ſunt.* Burer.

Quippe Pompejus] Heinſius bene addit praenomen Q. quod facile elapſum eſt poſt *quippe*, ut aliis locis.

Ad exercitum —— quam dux creaverat] Exempl. vetus ſic habet, ut dubium mihi ſit, utra ſit verior lectionum, illa ſuperior, an haec poſterior: *quippe Pompejus, collega Syllae, ab exercitu Cn. Pompei proconſulis ſeditione, ſed quam dux creaverat, interfectus eſt* Dubito nonnihil, an pr

crea

dux creaverat, interfectus eſt. Non 2
erat Mario, Sulpitio Cinna temperatior. Itaque, cum ita civitas Italiae data eſſet, ut in octo tribus contribuerentur novi cives; ne potentia eorum & multitudo veterum civium dignitatem frangeret; plusque poſſent recepti in beneficium, quam auc-

creaverat, legendum ſit *exciverat*, vel *excitaverat*. BURER. Editio prima habet, *ad exercitum*, manifeſto errore. *Creare ſeditionem* non magis mihi, quam Heinſio, Latinum videtur. Nec, quod Latine dicitur, *creare periculum*, *lites*, *odium*, &c. argumento eſt, recte dici, *creare ſeditionem*. Talia non analogia, ſed veterum conſuetudine judicanda ſunt, ut recte monet Burm. Miſcell. Obſ. VIII. p. 368. Immo cum haec loquendi ratio, cujus millies uſurpandae occaſio fuit, hoc uno tantum loco, &, quod inprimis ad rem pertinet, apud ſcriptorem in uno Codice conſervatum reperiatur, quis eſt, cui non ſtatim vitii naſcatur ſuſpicio? *Excitaverat* merito etiam placuit Sigonio Faſt. ad a. 665.

Mario, Sulpitio] Alias, *Mario, Sulpitioque*. RHENAN. Sed aſyndeton quoque eſt hoc ipſo cap. *Opus erat partibus auctoritate, gratia.* & alibi paſſim. Vide ad I. 4. p. 13.

Octo tribus] Poterat Vellejus paulo diſtinctius dixiſſe, *octo novas tribus*, & mox, *in omnibus XXXV. veteribus tribubus*. Res clara eſt ex Appiano de B C. I. p. 641. eandem, quam Vellejus, rationem reddente: ἵνα μὴ τῶν ἀρχαίων πλέονες ὄντες ἐν ταῖς χειροτονίαις ἐπικρατοῖεν. & ſatis explicata a Sigonio de Ant. Jure Ital. III. 1. & Vinc. Contareno Var. Lect. I. 1. ut actum egerit Mazochius Addend. ad Tab. Heracl. p. 552.

In-

auctores beneficii; Cinna, in omnibus tribubus eos ſe diſtributurum, 3 pollicitus eſt. Quo nomine ingentem totius Italiae frequentiam in urbem acciverat. E qua pulſus collegae, optimatiumque viribus, cum in Campaniam tenderet, ex auctoritate ſenatus conſulatus ei abrogatus eſt, ſuffectusque in ejus locum L. Cornelius Merula, flamen Dialis. Haec injuria homine, quam exemplo dignior 4 fuit. Tum Cinna, corruptis primo centurionibus ac tribunis, mox etiam pe largitionis militibus, ab eo exercitu, qui circa Nolam erat, receptus eſt. Is, cum univerſus in verba ejus juraſſet, retinens inſignia conſulatus, patriae bellum intulit, fretus ingenti numero novorum civium, e quorum delectu CCC. amplius cohortes conſcripſerat, ac triginta legionum inſtar im-

Injuria homine, quam exemplo dignior] Imitatur Salluſtium Catil. 31. *quod magis feciſſe, quam illis acciſſe, indignum.* ubi vide Cortium.

Univerſos] *Univerſos* pro *univerſus*. RHENAN. Edit. pr. *univerſos*.

Opus

impleverat. Opus erat partibus auctoritate, gratia: cujus augendae, C. Marium cum filio de exilio revocavit, quique cum iis pulſi erant.

CAP. XXI. Dum bellum autem infert patriae Cinna, Cn. Pompejus, Magni pater, (cujus praeclara opera bello Marſico praecipue circa Picenum agrum, ut praeſcripſimus, uſa erat

Opus erat partibus &c.] Editio prima ſic interpungit: *opus erat partibus auctoritate, gratia cujus augendae, C. Marium.* Recentiores Edd. *Opus erat partibus, auctoritate, gratia: cujus augendae C. Marium.* partim bene, partim ſecus. Ego *partibus* in Dativo capio de factione Cinnae, quae indigebat auctoritate & gratia: ac neſcio, an ita ceperit Freinshem. Suppl. Liv. 77. §. 23. *Auctoritatem & gratiam*, quae hic ſine copula ponuntur, conjungit etiam Salluſt. Catil. 20. *vulgus ſumus, ſine gratia, ſine auctoritate.* Mox in *cujus augendae* intelligi *cauſſa*, Interpretes monuerunt.

Quique cum iis pulſi erant] De hac orationis forma vide Cortium ad Salluſt. Jug. 30. Pro *erant* Editor Baſil. dedit *fuerant.*

Ut praeſcripſimus] Lege: *ut praediximus.* ſcilicet II. 15. 16. Semper ita loquitur Vellejus. Nec *praeſcribere* pro ante ſcribere Latinum eſſe videtur. Burmannus ad Valer. Flacc. VII. 72. Latinis, negat, verbum *praedicere* hoc ſenſu uſitatum eſſe. Quod hactenus revocat ad Sueton. Aug. 90. ut *ſupra dicere*, quam *praedicere*, magis Latinum dicat. Sed ſic optima aetate jam locutus eſt Trogus Pompejus XLIII. 14. *cum nocte a praedictis apertae portae forent.* Ac, ne quis forte Juſtino po-

erat reſp. quique Aſculum ceperat, circa quam urbem, cum in multis aliis regionibus exercitus diſperſi forent, quinque & LXX. civium Romanorum, amplius LX. Italicorum
2 una die conflixerant) fruſtratus ſpe continuandi conſulatus, ita ſe dubium mediumque partibus praeſtitit, ut omnia ex proprio uſu ageret, temporibusque inſidiari videretur, & huc atque illuc, unde ſpes major adfulſiſſet potentiae, ſe exercitumque
3 deflecteret. Sed ad ultimum magno atrocique praelio cum Cinna conflixit. Cujus commiſſi patratique ſub ipſis

tius, quam Trogo, hoc verbum tribuat, ſunt, praeter Vellejum, alii ſcriptores idonei, quorum auctoritate haec ſignificatio confirmetur. Columella III. 9. *cur naturam dubitemus etiam in vitibus praedictam legem ſervaſſe?* Plinius H. N. XII. 16. *Sembracena praedictis caret vitiis.* Quinctilian. III. 7. p. 144. *nihil ne in his quidem praeter tria, quae praediximus, quaeri.*

Se — medium partibus praeſtitit] Liv. II. 27. *ita, medium ſe gerendo, nec plebis vitavit odium, nec apud Patres gratiam iniit.*

Spes major adfulſiſſet] Edit. pr. *adfuiſſet.* Sed contextui reddidimus certam Aldi Nepotis emendationem, *adfulſiſſet*, quam, praeter Velleji Interpretes, ſequitur Dukerus ad Flor. IV. 9. 3.

Commiſſi patratique] Sic etiam

ipſis moenibus oculisque urbis Ro-
manae, pugnantibus, ſpectantibusque
quam fuerit eventus exitiabilis, vix
verbis exprimi poteſt. Poſt hoc, cum 4
utrumque exercitum, velut parum
bello exhauſtum, laceraret peſtilen-
tia, Cn. Pompejus deceſſit: cujus in-
teritus voluptas, amiſſorum aut gla-
dio aut morbo civium pene damno
repenſata eſt: populusque Ro: quam
vivo iracundiam debuerat, in cor-
pus mortui contulit. Seu duae, 5
ſeu tres Pompejorum fuere familiae,
primus ejus nominis, ante annos fe-
re CLXVII. Q. Pompejus cum Cn.
Ser-

etiam apud Salluſt. Jug. 19. *coeptum patrato bello* opponitur. Vide Drakenb. ad Liv. XLII. 30.

Sub ipſis moenibus oculisque] Tenemus hanc veriſſimam, Lipſii ingenio repertam, lectionem. Edit. pr. mendoſe: *ſub ipſis moenibus ſociisque*. II. 79. *gravis ſub ipſius Caeſaris oculis accepta clades*. 84. *in ore atque oculis Antonianae claſſis*. Vide Interpretes ad h. l. Duker. ad Flor. II. 15. 7. & Drakenb. ad Liv. IV. 28.

Voluptas — civium p. damno repenſata] II. 115. *nunquam adeo ulla opportuna viſa eſt victoriae occaſio, quam damno amiſſi penſaret militis*.

CLXVIII.] Exempl. vetus habet, CLXVII. BURER.

Q. Pompejus] Eſt ex Editoris Baſil. correctione. Edit. pr. *quam Pompejus*.

6 Servilio Cos. fuit. Cinna & Marius, haud incruentis utrinque certaminibus editis, urbem occupaverunt: ſed prior ingreſſus Cinna, de recipiendo Mario legem tulit.

Cap. XXII. Mox C. Marius, peſtifero civibus ſuis reditu intravit moenia. Nihil illa victoria fuiſſet crudelius, niſi mox Sullana eſſet ſecuta.
2 Neque licentia in mediocris ſaevitum, ſed excelſiſſimi quique atque eminentiſſimi civitatis viri variis ſuppliciorum generibus adfecti, in iis Cos. Octavius, vir leniſſimi animi,

juſſu

C. Marius] Ita Editor Baſil. Edit. pr. *Cn. Marius.*

Nihil illa victoria &c.] Eodem acumine Valer. Max. IX. 2. 2. *Sullanae crudelitatis C. Marius invidiam levat.*

Neque licentia gladiorum in mediocreis ſaev.] Exemplar vetus habet: *neque licentia immediocri ſaevitum.* Burer. Bene Acidalius ſcripſit: *in mediocris ſaevitum.* ut *mediocris* ſit accuſativus antiquus, extrita ultima litera *ſ* a verbo ſequenti. Junta, Editor Baſil. aliique poſt eos, vocem *gladiorum*, quaſi, teſte Burerio, in veteri Codice deeſſet, omiſerunt. Ego eſſe in Codice putem, ſed operarum culpa ex Burerii notula elapſam.

Excelſiſſimae quoque atque eminentiſſimae] Haec eſt Editionis primae ſcriptura, quam optime refinxit Editor Baſileenſis hoc modo: *excelſiſſimi quique atque eminentiſſimi.* Idque ſecuti ſumus.

Octavius, vir leniſſimi animi] Salluſt. Fragm. p. 56.

Octa-

juſſu Cinnae interfectus eſt. Merula
autem, qui ſe ſub adventum Cinnae
conſulatu abdicaverat, inciſis venis,
ſuperfuſoque altaribus ſanguine, quos
ſaepe pro ſalute reip. flamen Dialis pre-
catus erat Deos, eos in exſecratio-
nem Cinnae, partiumque ejus tum
precatus, optime de rep. meritum
ſpiritum reddidit. M. Antonius, prin- 3
ceps civitatis atque eloquentiae, gla-
diis militum, quos ipſos facundia ſua
moratus erat, juſſu Marii Cinnaeque
confoſſus eſt. Q. Catulus, & alia- 4
rum virtutum & belli Cimbrici glo-
ria, quae illi cum Mario communis
fuerat, celeberrimus, quum ad mor-
tem conquireretur, concluſit ſe loco
nuper calce harenaque perpolito, in-
la-

Octavium mitem, & captum pedibus.

Conſulatu abdicaverat] Haec eſt emendatio Editoris Baſileenſis, qua nihil certius. Editio prima habet: *qui ſe ſub adventum Cinnae Coſ. abdicaverat.* ex quo alii fecere *conſulis.*

Loco n. calce harenaque perpolito] De mortis genere, quo Catulus periit, Vellejo convenit cum Scholiaſte Lucani II. 174. qui Salluſtium in Hiſtoria deperdita, ut aliis locis, ſecutus videtur. Adde Daviſ. ad Cic. de N. D. III. 32. Pro *perpo-*

latoque igni, qui vim odoris excitaret, ſimul exitiali hauſto ſpiritu, ſimul incluſo ſuo, mortem magis voto, quam arbitrio inimicorum obiit. Omnia erant praecipitia in rep. nec tamen adhuc quisquam inveniebatur, qui bona civis Romani, aut donare auderet, aut petere ſuſtineret. Poſtea id quoque acceſſit, ut ſaevitiae cauſam avaritia praeberet: & modus culpae

polito Lipſius legebat *perlito*, credo, ex Valer. Max. IX. 12. 4. *Catulus recenti calce illito, multoque igni percalefacto cubiculo ſe incluſum peremit.* idque praeferebat Burmann. ad h. l. poſt tamen ſententiam mutans ad Phaedr. IV. 4: 26. Recte. Nam *polire* non minus proprie de opere albario, vel tectorio dicitur, quam *perlinere.* Varro apud Non. Marc. p. 66. *ex agri depolitionibus ejiciuntur: hic in coenaculo polito recipiuntur.* Liv. XL. 51, *columnasque circa poliendas albo locavit.* Columella VIII. 3. *aviaria intrinſecus & extrinſecus poliantur opere tectorio.* Vetus Inſcript. apud Gruter. p. 207, *eosque parietes, marginesque omnes, quae lita non erunt calce harenato, lita politaque & calce udâ dealbata recte facito.* In his & aliis, quae in promtu ſunt, exemplis ſemper ſimplex *polire* de tali opere dicitur, quod etiam Vellejo reddere malim, praeſertim cum nihil ad rem faciat, locum illum fuiſſe *perpolitum*, ſive penitus politum. Quanquam etiam compoſitum pro ſimplici ſumi poteſt, ſicut Cincius apud Feſtum v. *Rodus*, *veſtimentum rude* vocat *non perpolitum.*

Omnia erant praecipitia in rep.] Liv. XXIV. 7. *omnia in eo praecipitia ad exitium fuerunt.*

Fierct

pae ex pecuniae modo conſtitueretur; &, qui fuiſſet locuples, fieret nocens, ſui quisque periculi merces foret; nec quidquam videretur turpe, quod eſſet quaeſtuoſum.

Cap. XXIII. Secundum deinde conſulatum Cinna, & ſeptimum Marius in priorum dedecus iniit. Cujus initio morbo oppreſſus deceſſit, vir

Fieret nocens,] Ita Editor Baſil. reſcripſit. Editio pr. nullo ſenſu: *fieret innocens.*

Sui quisque periculi merces foret] Haec eſt Editionis primae ſcriptura, quam Acidalius depravavit adjicienda copula, *ſuique.* Potius tollendum eſt otioſum iſtud *foret*, ut *locuples quisque* per elegantem appoſitionem *periculi ſui merces fieri* dicatur. Eſt autem *foret*, quod etiam Lipſius expellendum eſſe vidit, hic inculcatum ex cap. 28. *ut neque occiſi hoſtis, quam civis, uberius foret praemium, fieretque quisque merces mortis ſuae.* Arguta loquendi forma, *periculi ſui*, vel *mortis ſuae merces eſt*, pro, interfectus praemium percuſſoris eſt, quod occiſorum bona percuſſoribus ſtatim dividebantur. Florus III. 13. 7. *miſera reſpublica in exitium ſuum ſui merces erat.* ubi in hac locutione illuſtranda copioſus eſt Freinshem. Eandem rem ſic expreſſit Seneca Conſ. ad Marc. 20. p. 280. *nec vidiſſet diviſa percuſſoribus occiſorum bona, ut etiam de ſuo perirent.* ubi vide Lipſium. Sed ipſa locutio fluxit a Salluſtio Fragm. p. 63. *Eumenem, cujus amicitiam plorioſe oſtentant, initio prodidere Antiocho, pacis mercedem.*

Vir

vir in bello hoſtibus, in ocio civibus infeſtiſſimus, quietisque impatientiſ-
2 ſimus. In hujus locum ſuffectus Valerius Flaccus, turpiſſimae legis auctor, qua creditoribus quadrantem ſolvi juſſerat: cujus facti merita eum poena intra biennium conſecuta eſt.
3 Dominante in Italia Cinna, major pars nobilitatis ad Sullam in Achaiam, ac deinde poſt in Aſiam perfugit. Sulla interim cum Mithridatis praefectis, circa Athenas, Boeotiamque, & Macedoniam ita dimicavit, ut & Athenas reciperet, & plurimo circa multipliceis Piraeei portus munitiones labore expleto, amplius CC. hoſtium interficeret, nec minus multa
4 caperet. Si quis hoc rebellandi tempus,

Vir in bello hoſtibus] Vide quae annotavimus ad II. 11.

Turpiſſimae legis] Atqui legem aequiſſimam fuiſſe judicat Ill. Montesquicuſius de Cauſſ. Legum, XXII. 22. Scilicet *quadrantem*, quae, ut Gronovius de Pec. Vet. IV. 5. demonſtravit, quarta ſortis pars eſt, de uſuris trientibus perperam accepit. Quem errorem jam alii caſtigarunt, & ipſe ſuſtulit in ultima operis editione.

Legis auctor] Pro, legis lator. Vide Graevium ad Cic. ad Att. I. 19.

Ce-

pus, quo Athenae oppugnatae a Sulla ſunt, imputat Athenienſibus, nimirum veri vetuſtatisque ignarus eſt. Adeo enim certa Athenienſium in Romanos fides fuit, ut ſemper & in omni re, quidquid ſincera fide gereretur, id Romani, Attica fieri, praedicarent. Caeterum tum oppreſſi Mi- 5
thridatis armis, homines miſerrimae conditionis, cum ab inimicis tenerentur, oppugnabantur ab amicis, & animos extra moenia, corpora, neceſſitati ſervientes, intra muros habebant. Transgreſſus deinde in Aſiam 6
Sulla, parentem ante omnia ſupplicem-

Ceterum cum] Exempl. vetus habet *tum*. BURER.

Piraeei] Ed. pr. *Pirei*.

Animos extra moenia &c.] Neſcio, an imitetur Livium XXVII. 17. *Corpus duntaxat ſuum ad id tempus apud eos fuiſſe: animum jam pridem ibi eſſe, ubi jus ac fas crederent coli.* Potuit etiam a Graecis ſumere. Iſocrates Plataic. p. 299. πολλοὶ καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, τοῖς μὲν σώμασι μετ' ἐκείνων ἀκολουθεῖν ἠναγκάζοντο, ταῖς δὲ εὐνοίαις μεθ' ἡμῶν ἦσαν. Quod in rem ſuam vertit Dinarchus adv. Demoſth. p. 92. τοῖς μὲν σώμασι μετ' Ἀλεξάνδρου διὰ τοὺς καιροὺς ἀκολουθεῖν ἠναγκάζοντο, ταῖς δ' εὐνοίαις μετὰ Θηβαίων καὶ τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας ἦσαν. Vide Drakenborch. ad Liv. XXXIX. 47.

In Aſiam] Sic Editor Baſil. correxit. Edit. pr. *in Aſia*.

Ante omnia] De hoc loco Burmanni & Wopkenſii rixas qui tanti putet cognoſcere, adeat Miſc. Obſ. VIII. p. 369. IX. p. 250. &

cemque Mithridatem invenit. Quem multatum pecunia ac parte navium, Aſia, omnibusque aliis provinciis, quas armis occupaverat, decedere coëgit: captivos recepit; in perfugas, noxiosque animadvertit; paternis, id eſt, Pon-

& ad Virgil. Aen. II. 40. Neuter legendum vidit: *ad omnia*. Salluſtius ap. Donat. ad Terent. Phorm. I. 3. 18. *modeſtius ad omnia alia*. Liv. IV. 42. *Hortenſii placabile ad juſtas preces ingenium*. Permulta exempla congeſſit Broukhuſ. ad Propert. II. 8. 7. Verba *ad omnia* & *ante omnia* confunduntur apud Liv. XXXV. 32.

In perfugas] Ita Editor Baſil. Editio pr. *in perfugam*.

Id eſt] Hac fere nota gloſſemata produntur. Cic. ad Div. IV. 9. *Primum tempori cedere, id eſt, neceſſitati parere, ſemper ſapientis eſt habitum.* Scilicet Marcellus, cui Cicero ſcribit, quid eſſet *tempori cedere*, neſciebat, & a Cicerone docendus erat. ad Div. IX. 24. *Sapientius noſtri, quam Graeci: illi* συμπόσια, *aut* σύνδειπνα, *id eſt, compotationes, aut concoenationes: nos convivia.* Tirunculus tali explicatione indigebat, non Paetus, ad quem haec ſcripta eſt epiſtola. Idem Bruto 62. *Catulum abducamus ex acie, id eſt, a judiciis, & in praeſidiis reipublicae collocemus.* Verba, *id eſt, a judiciis*, non videntur a Cicerone profecta, quoniam, quae ſit intelligenda *acies*, facile ex contextu, ſine tali interpretatione, intelligitur. Alia dedit Valckenarius V. C. Diatrib. in Euripid. XIX. p. 194. Saepe tamen haec formula vim & elegantiam orationi addit, ut hoc loco. II. 48. *Pro Pompeji partibus, id eſt, pro republica.* plane ut Quinctilian. XII. 1. p. 597. *quo minus optimis ſe partibus, id eſt, reipublicae, jungeret.* II. 63. *Plancus dubia, id eſt, ſua fide.* Salluſt. Jug. 31. *Vos autem, hoc eſt, populus Romanus.* ubi vide Cortium. Adde Dukerum ad Liv. Ep. 88.

Con-

Ponticis finibus contentum eſſe juſſit.

CAP. XXIV. C. Flavius Fimbria,
qui, praefectus equitum, ante adven-
tum Sullae, Valerium Flaccum con-
ſularem virum interfecerat, exercitu-
que occupato imperator appellatus,
fonte Mithridaten pepulerat praelio,
ſub adventum Sullae ſe ipſe interemit,
adoleſcens, quae peſſime auſus erat,
fortiter executus. Eodem anno P. 2
Laenas, trib. pleb. Sext. Lucilium,
qui in priore anno trib. pleb. fuerat,
ſaxo

Conſularem virum] Non *conſularem*, ſed *conſulem*, interfectum eſſe Valerium Flaccum, contendit Vinc. Contarenus Var. Lect. cap. 7. Sed Vellejum recte atque ordine rem narraſſe, oſtendit H. Valeſius ad Excerpt. Dion. Caſſ. p. 51.

Fonte] Alias, *forte*. RHENAN. Editor Baſileenſis vocem *fonte*, ut ſe corrigendi moleſtia liberaret, abjecit. Ego Puteano, *forti* legenti, aſſentior. Valer. Max. V. 3. 2. *cum C. Gracchi aciem pia ac forti pugna fugaſſet.* Valer. Flacc. IV. 193. *Omnibus idem animus forti decernere pugna.* Sic ipſe Vellejus II. 112. *Forte conatu opus.* Plura Wopkenſ. Miſc. Obſ. IX. p. 251. Nec tamen hanc correctionem in textum recipere audeo.

Sext. Lucilium] Non eandem, ut quidam putant, ſed diverſam rem a Plutarcho in Mario p. 432. narrari, docet Dukerus ad Liv. Ep. 80.

In priore anno] Editor Baſil. *in* delevit, me non invito. Quanquam apud Drakenb. ad Liv. I. 57. exempla ſunt, quibus defendi poſſe videatur.

ſaxo Tarpejo dejecit; & cum collegae ejus, quibus diem dixerat, metu ad Sullam profugiſſent, aqua ignique
3 iis interdixit. Tum Sulla, compoſitis tranſmarinis rebus, cum ad eum, primum omnium Romanorum, legati Parthorum veniſſent, & in iis quidam magi ex notis corporis reſpondiſſent, coeleſtem ejus vitam & memoriam futuram, revectus in Italiam, haud plura quam XXX. armatorum milia adverſum CC. amplius hoſtium ex-
4 poſuit Brunduſii. Vix quicquam in Sullae operibus clarius duxerim, quam quod, cum per triennium Cinnanae Marianaeque partes Italiam obſiderent, neque inlaturum ſe bellum iis diſſi-

Motu] Mihi videtur legendum, *metu*. BURER. Etiam II. 42. Editio pr. *motu* pro *metu*.

Et in iis quidam magi] Cum Vellejo convenit Plutarch. in Sull. p. 453. F. ἱστορεῖται δέ τις ἀνὴρ τῶν μετὰ Ὀροβάζου καταβεβηκότων, Χαλκιδεὺς, εἰς τὸ Σύλλα πρόσωπον ἀπιδών. ubi Xylander Χαλκιδεὺς accipit pro, Chalcide Syriae oriundus. Sed facili emendatione ſcribendum, Χαλδαῖος, id eſt, magus. Quod ipſe Plutarchus confirmat p. 472. B. Χαλδαῖος & Χαλκιδεὺς ſaepe permutata eſſe, docet Weſſeling. ad Herodot. III. 155.

Su-

diſſimulavit; nec quod erat in manibus omiſit; exiſtimavitque ante frangendum hoſtem, quam ulciſcendum civem; repulſoque externo metu; ubi quod alienum eſſet, viciſſet, ſuperaret; quod erat domeſticum. Ante adventum L. Sullae, Cinna, ſeditione orta, ab exercitu interemptus eſt; vir dignior, qui arbitrio victorum moreretur; quam iracundia militum; de quo vere dici poteſt, auſum eum, quae nemo auderet bonus, perfeciſſe; quae a nullo, niſi fortiſſimo, perfici poſſent; & fuiſſe eum in conſultando temerarium, in exequendo virum:

r *Superaret*] Editor Baſil. ſcripſit, *ſuperavit*; Urſinus, *ſuperare*, ut modorum ſit variatio: quod & Oudendorpio ad Appulej. Met. I. p. 72. placuiſſe videtur. Equidem malim, *ſuperandum*, quod ab *exiſtimavit* pendet.

In exequendo virum] Marklandus ad Stat. Silv. V. 1. 63. *emerarium* & *virum* minus commode ſibi opponi putans, legere tentabat: *in exequendo navum*. Sed ſua ſcripturae conſtat integritas. *Vir* ponitur pro *fortis*, ut centies. Cic. Phil. II. 14. *virum res illa quaerebat*. *Fortis* autem ſaepe opponitur *temerario*, ut apud Auctor. ad Herenn. IV. 25. & Quinctilian. XII. 10. p. 635.

rum. Carbo, nullo ſuffecto collega, ſolus toto anno Cos. fuit.

Cap. XXV. Putares, Sullam veniſſe in Italiam, non belli vindicem, ſed pacis auctorem: tanta cum quiete exercitum per Calabriam Apuliamque, cum ſingulari cura frugum, agrorum, hominum, urbium, perduxit in Campaniam; tentavitque juſtis legibus & aequis conditionibus bellum componere. Sed iis, quibus & peſſima & immodica cupiditas erat, non
2 poterat pax placere. Creſcebat interim in dies Sullae exercitus, confluentibus

Quibus & peſſima & immodica cupiditas erat] Lege: *quibus & res peſſima, & immodica cupiditas erat.* quae duo ſaepe junguntur. Salluſt. Fragm. p. 17. *flagrantes inopia & cupidinibus.* Idem Catil. 18. *quem ad perturbandam rempublicam inopia atque mali mores ſtimulabant.* unde colorem duxit Tacit. Hiſt. I. 21. *Othonem, cui, compoſitis rebus, nulla ſpes, omne in turbido conſilium, multa ſimul extimulabant.* ubi vide Lipſium. Rurſus Salluſt. Cat. 28. *plebem ſollicitare, egeſtate ſimul, ac dolore injuriae novarum rerum cupidam.* 37. *Semper in civitate, quis opes nullae ſunt, — — nova exoptant, odio ſuarum rerum mutari omnia ſtudent.* Vocem *res* conſequens ſyllaba *pes* intercepit.

Sa

tibus ad eum optimo quoque & ſaniſ-
ſimo. Felici deinde circa Capuam e-
ventu Scipionem Norbanumque Coſs.
ſuperat: quorum Norbanus, acie vi-
ctus; Scipio, ab exercitu ſuo deſer-
tus ac proditus, inviolatus a Sulla di-
miſſus eſt. Adeo enim Sulla diſſimi- 3.
lis fuit bellator ac victor, ut, dum
vincit, ac juſtiſſimo lenior; poſt victo-
riam

Saniſſimo] Alias, *ſanctiſſimo*. RHENAN. Exempl. vetus habet: *optimo quoque & ſaniſſimo*. BURER. Edit. pr. copulam & omiſit. *Sani* dicuntur meliorum partium cives, & ſeditioſis opponuntur. Cic. pro Sext. 45. *quiqui integri ſunt & ſani*. Liv. VIII. 27. *tumultu etiam ſanos conſternante animos*. Vide Gronov. ad Gell. II. 12.

Felici denique] Exempl. vetus habet: *Felici deinde*. BURER.

Narbonumque] Exempl. vetus habet, *Norbanumque*. BURER.

Coſ. ſuperat] Tu fac: *Coſſ. ſuperat*. BURER.

Narbonus] Exempl. vetus habet, *Norbanus*. BURER.

Dum vincit, ac juſtiſſimo] Alias, *mitiſſimo ac juſtiſſimo*. Pro *vincit*, *ac*, lege *vinceret*. RHENAN. Mihi ſic legendum videtur: *dum vincit, juſtiſſimo lenior*. BURER. Burerio obſecuti Junta & Editor Baſil. *ac* delecerunt. Ego reſtitui, ut alius, me felicior, ex corrupta lectione veram & Vellejo dignam extundat. *Juſtiſſimo lenior* dicitur, ut *optimo melior* apud Plinium Paneg. 92. De qua loquendi forma vide Voſſium de Analog. II. 23. Verba, *audito crudelior*, ſi ſana ſunt, ſignificant, crudelior, quam quiſquam auditu cognitus.

riam audito fuerit crudelior. Nam & Coſ. ut praediximus, exarmatum, Q. Sertorium, proh quanti mox belli facem! & multos alios, potitus eorum, dimiſit incolumeis: credo, ut in eodem homine duplicis ac diverſiſſimi animi conſpiceretur exemplum. 4 Poſt victoriam, quia deſcendens montem

Nam & Coſ. ut praediximus, &c.] Editio pr. ſic legit & diſtinguit: *Nam ut Coſ.* (*ut praediximus*) *exarmatumque Sertorium.* Quod ita correxit Editor Baſil. *Nam & Coſ. ut praediximus, exarmatum, Q. Sertorium.* Praenomen *Q.* ſaepe in *que* abiiſſe, ſupra vidimus. Hic tamen cum Perizonio malim: *Qque Sertorium.*

Proh quanti mox belli facem!] Haec exclamatio Floro dignior eſt, quam Vellejo.

Poſuit victoriam &c.] Exempl. vetus ſic ſcriptum habet: *poſuit victoriam qua deniendeſmontem ti fata cum C. Norbano concurrerat Sylla.* Hic locus depravatiſſimus adeo omnium ſuffugit conjecturas, ut pene de eo quaſi irreſtituibili loco deſperatum eſſet. Nihilominus ego (ceu ſolent canes venatici) odorari non deſtiti, donec lectionem aliquam, ſi non germanam, attamen germanae ſimillimam deprehenderim. Ea haec eſt: *poſuit victoriam qua demens de monte in Tifata cum C. Norbano concurrerat Sylla.* Fuit autem Tifata (teſte Volaterrano) oppidum in Campania, non longe a Capua, ubi Sylla Norbanum acie vicerat. Burrer. Felicius, certe ex parte, rem geſſit Editor Baſileenſis, e corruptae lectionis veſtigiis ita hunc locum refingens: *Poſt victoriam, qua deſcendens montem Tifata cum C. Norbano concurrerat Sylla.* Verbo *deſcendens* favet rei ratio. Nam pugnaturi ſe ex locis montanis in plana demittere ſolent.

tem Tiſata cum C. Norbano concurrerat Sulla, gratis Dianae, cujus nu-

lent. Livius loco ſimillimo, VII. 29. *Samnites Tiſata, imminentes Capuae colles, quum praeſidio firmo occupaſſent, deſcendunt inde quadrato agmine in planitiem, quae Capuam Tiſataque interjacet.* Unde millies dicitur *deſcendere in aciem, in pugnam*, &c. Vide Jo. Toupium V. C. Emend. in Suid. T. I. p. 92. Atque in hac lectione facile acquieſcerem, modo in promtu eſſet exemplum verbi *deſcendere* cum accuſativo conſtructi. Nam quae Oudendorpius pro hac conſtructione attulit exempla, ad Sueton. Caeſ. 37. & ad Appulej. Met. V. p. 359. incerta ſunt omnia. Nec *montem* in *monte* mutare licet propter adjunctum *Tiſata*, quod neutrum plurale eſt, non femininum ſingulare, ut perperam accepit Reineſ. ad Cl. VI. Inſcript. 91. Sed ſalva res eſt. Omnem de verbi *deſcendere* conſtructione ſcrupulum nobis eximit Aruſianus Meſſius Elocutionum libello MS. *Degredior illum locum. Salluſtius: exercitum dimiſit, ut primum Alpes degreſſus eſt.* Hactenus igitur locus non male curatus videtur. Sed *victoria concurrere cum hoſte*, quale tandem loquendi genus eſt? Burm. ad h. l. & Dukerus ad Flor. III. 21. 9. id ullius ſcriptoris auctoritate defendi poſſe negant. Rectiſſime. At iisdem viris doctiſſimis, vide, quantillum mendum quas tenebras offuderit! Si, una litera adjecta, pro *qua* ſcripſeris *quia*, liquidus & verus ſenſus exiſtet: *Poſt victoriam, quia deſcendens montem Tiſata cum C. Norbano concurrerat Sulla, gratis Dianae, cujus numini regio illa ſacrata eſt, ſolvit.* Sic II. 37. Editio pr. *quia* habet pro *qua*.

Gratus Dianae] Exempl. vetus habet: *gratis Dianae.* BURER. *Gratus*, quod Rhenanus in Ed. pr. dederat, Editor Baſil. ſervavit, Junta in *gratias* mutavit. *Gratis*, quod Codex unicus, teſte Burerio, habet, eſt accuſativus antiquus pro grates, ut II. 22. *mediocris* pro mediocres. Vide Heinſ. ad h. l.

Cujus numini regio illa ſa-

numini regio illa ſacrata eſt, ſolvit; aquas ſalubritate medendisque corporibus nobiles, agrosque omneis addixit

ſacrata eſt] Exempl. vetus habet: *cujus nomini regio illa ſacrata eſt.* BURER. Rhenanus bene de conjectura dedit *numini.* Non ſemel in antiquis monumentis commemoratur *Diana Tiſatina.* Lapis apud Reineſ. Cl. VI. n. 91. *C. Vellejo C. F. Pal. Urbano mag. fan. Dian. Tiſat.* &c. Alius apud Mazochium de Campan. Amphith. p. 46. *C. Terentio C. fil. Pal. Carino Pr. j. d. montis Dianae Tiſ.* Eadem *Diana Tiſatina* intelligenda eſt apud Pauſan. V. 12. & Gruter. Inſcript. p. 315. 1. Sed nihil luculentius eſt, nihil ad Vellejum illuſtrandum appoſitum magis, quam marmor Capuae inventum, quod primus edidit Gorius inter Doniana p. 12. poſt repetiit Murator. p. 446. 4. *Imp. Caeſar Veſpaſianus Aug. Coſ. VIII. fines locor. dicator. Dianae Tiſatinae Cornelio Sulla ex forma Divi Aug. reſtituit.* ubi de hac Diana omnia dixit Gorius.

Salubritate medendisque corporibus] Exempl. vetus habet: *ſalubritate in medendisque corporibus.* BURER. Rhenanus *in*, quod ex prima litera *m* ſequentis vocis natum eſt, bene omiſit. Frequens hoc vitii genus in Velleji Codice, e. g. II. 76. *redderem, in eo*, pro, *redderem, eo.* 87. *in morſu*, pro, *morſu.* 105. *multiplicem in virtutibus*, pro, *multiplicem virtutibus.* Vide Heinſ. ad h. l.

Agrosque omnes adduxit, deae &c.] Exempl. vetus ſic habet, ut potius, *agros omneis adduxit deae, hujus gratae religionis memoria & inſcriptio templi adfixa poſti*, legendum exiſtimem. BURER. In Edit. Rhenan. inciſum ponitur poſt *adduxit*, non poſt *deae.* Hoc mutat, nihil amplius, Burerius, in re levicula nimis ambitioſus. Pro *adduxit* Editor Baſil. ſcripſit *addixit*, id eſt, donavit. Optime. Juſtin. XXII. 3. *nunc inſuper civitates ſociorum eidem titulo pacis addictas.* Valer. Max. VII. 7. 4. ne-

xit deae. Hujus gratae religionis memoriam & inſcriptio templi adfixa poſti hodieque, & tabula teſtatur aerea intra aedem.

Cap. XXVI. Deinde Coſs. Carbo III. & C. Marius, ſeptiens Cos. filius, annos natus XXVI. vir animi magis, quam

neque erubeſcis ei totum patrimonium addicere.

Religionis memoriam] Sic edimus de Lipſii judicio. Accuſativus *memoriam* pendet a verbo *teſtatur*. Edit. pr. *religionis memoria*.

Hodieque tabula teſtatur aerea intra aedem. Coſſ.] Exempl. vetus habet: *hodieque crabula teſtatur aerea. Interea deinde Con. Carbo III. & C. Marius ſeptiens* &c. Burer. Rhenanus, conjecturam ſecutus, bene e-didit: *hodieque tabula teſtatur aerea intra aedem Coſſ.* Melius tamen Editor Baſileenſis: *& inſcriptio templi adfixa poſti hodieque, & tabula teſtatur aerea intra aedem. Deinde Coſſ.* Quam lectionem, ad veteris ſcripturae veſtigia proxime accedentem, in textum admittere non dubitavimus. Sed ut illi etiam, quibus nulla Editionis primae copia eſt, qualis opera cum a nobis, tum ab aliis navata huic loco ſit, exiſtimare poſſint, veteris Codicis ſcripturam monſtroſe depravatam, age, exhibeamus: *Poſuit victoriam. qua demendeſmontem ti fata cum C. Norbano concurrerat Sylla, gratis Dianae, cujus nomini regio illa ſacrata eſt, ſolvit aquas, ſalubritate in medendisque corporibus nobiles, agrosque omneis adduxit, deae hujus gratae religionis memoria, & inſcriptio templi adſixa poſti. hodieque crabula teſtatur aerea interea deinde Coſſ.*

Coſſ. Carbo] Tu lege: *Cos. Carbo.* Burer.

C. Marius, ſept.] Scribe cum Puteano: *C. Marius, C. Marii, ſeptiens* &c. Sic Livius Epit. 86.

Vir animi magis] Lege:

quam aevi paterni, multa fortiterque molitus, neque usquam inferior nomine conſulis, apud Sacriportum pulſus a Sulla acie, Praeneſte, quod ante natura munitum praeſidiis firmaverat, ſe exercitumque contulit. Ne
2 quid usquam malis publicis deeſſet, in

ge: *qui animi magis*. Res ipſa poſtulat, ut, quae de Mario ſeparatim dicuntur, hoc modo diſtinguantur. Quod ut recte ſenſit Editor Baſil. ita minus bene qui ante *multa* inculcavit.

Multa fortiterque molitus] *Que* abeſſe mallem cum Wopkenſio Miſc. Obſ. VIII. p. 37.

Neque usquam inferior nomine Conſulis.] Salluſt. Fragm. p. 34. *Et continentia vir gravis, & nulla arte cuiquam inferior*.

Ne quid unquam malis publicis deeſſet] Editor Baſ. male dedit: *Et ne quid unquam* &c. At bene Puteanus pro *unquam* ſcripſit *usquam*, quod melius probat Burmannus, quam interpretatur. Frequens & venuſta formula eſt, *ne quid usquam deſit*, vel, *hoc deerat*, qua ſummum malum cum indignatione exprimitur. Cicero Verr. III. 87. *Haec deerat injuria, & haec calamitas aratoribus*. Virgil. Aen. XII. 644. *Exſcindine domos, id rebus defuit unum, Perpetiar?* Seneca Pater Contr. I. 2. p. 93. *Id enim deerat, ut templa eas reciperent*. Plinius H. N. VII. 2. *ne quid usquam mali eſſet, quod in homine non eſſet*. Eandem formulam veteres aliis etiam modis extulerunt. Cicero Verr. V. 26. *Neque enim quicquam erat jam reliquum, niſi ut triumphus navalis tibi decerneretur*. pro Quint. 9. *Illud etiam reſtiterat, ut te in jus adducerent*. ubi formulae vim eleganter, ut ſolet, explicat P. Manutius. Seneca Phoeniſſ. 270. *in thalamos meos Deducta mater*, *ne pa-*

in qua civitate ſemper virtutibus certatum erat, certabatur ſceleribus; optimusque ſibi videbatur, qui fuerat peſſimus. Quippe dum ad Sacriportum dimicatur, Damaſippus praetor Domitium, Scaevolam etiam, pontificem maximum, & divini humanique juris auctorem celeberrimum, & C. Car-

parum ſceleris foret; Fecunda. Vellej. II. 67. ne quid usquam ſanctum relinqueretur. Vide Freinshem. Ind. Flori v. Ne.

In qua civitate ſemper virtutibus certatum erat] Habet a Salluſtio Catil. 9. cives cum civibus de virtute certabant.

Damaſippus praetor] De eo vide Duker. ad Flor. III. 21. 20. & ad Liv. Ep. 86.

Domitium Scaevolam] Pro his Editor Baſil. temere edidit: Q. Mutium Scaevolam. Recte Aldus Nepos poſt Domitium minorem diſtinctionem poſuit, ut L. Domitius Ahenobarbus Conſul cum C. Coelio A. U. C. 659. quem Appian. de B. C. I. p. 675. & Oroſ. V. 20. in trucidatis referunt, intelligatur. Suſpicor autem, poſt Domitium excidiſſe conſularem. Neque enim ratio apparet, cur Vellejus ceterorum occiſorum dignitatem commemorans, unius Domitii praetermiſerit. Sed quid hic facit etiam, quo nihil ignavius? Scribendum: Scaevolam Mutium. Nomen apud Vellejum ſingulis fere paginis poſtponitur cognomini, ut II. 12. Scaurum Aurelium. 16. Cato Porcius. 27. Ofella Lucretius. Mutium, cum praecedens m in Scaevolam, quod ſequitur, eliſiſſet, quam facile in etiam abierit, ſciunt talium rerum periti. In veteri autem Codice ſemper ſcribitur Mutius pro Mucius.

Juris auctorem] Vide J. Cujacium Obſerv. VII. 25.

Con-

Carbonem praetorium, Cos. fratrem, & Antiſtium aedilitium, velut faventeis Sullae partibus, in curia Hoſtilia
3 trucidavit. Non perdat nobiliſſimi facti gloriam Calpurnia, Beſtiae filia, uxor Antiſtii: quae jugulato, ut praediximus, viro, gladio ſe ipſam transfixit. Quantum hujus gloriae famaeque acceſſit? nunc virtute eminet, patria latet.

CAP. XXVII. At Pontius Teleſinus, dux Samnitium, vir animi bellique

Conſulis fratrem] Intellige, patruelem, ut oſtendit Perizon. Animadv. Hiſt. cap. III. p. 96.

Quantum hujus &c.] Facilius eſt, aliorum de hoc loco conjecturas convellere, quam, quid Vellejus ſcripſerit, ingenio reperire. Mihi quidem nihil, quod ſatis placeat, in mentem venit.

Animi] Alias, *domi*. RHENAN. Rhenani conjecturam ſequitur Marklandus ad Stat. Silv. V. 3. 171. Sed hic locus plures corruptelas ſuſcepit, nec tam levi manu ſanandus videtur. Nam quis unquam proſae orationis ſcriptorum *penitus*, aut ſimilia cum ſuperlativo junxit? Propertio, ut poëtae, licuit fortaſſe comparativo jungere, niſi nos librarii fallunt, I. 16. 17. *Janua vel domina penitus crudelior ipſa.* Profertur quidem ex Cicerone Verr. II. 66. *maxime remotiſſimi.* ex Livio XLI. 23. *maxime graviſſimam.* ex Columella IX. 3. *maxime peſſima.* ne attingam ſimi-

lique fortiſſimus, penitusque Romano nomini infeſtiſſimus, contractis circiter XL. fortiſſimae pertinaciſſimaeque in retinendis armis juventutis, Carbone ac Mario Coſs. abhinc annos CXI. Cal. Novembribus, ita ad portam Collinam cum Sulla dimicavit, ut ad ſummum diſcrimen & eum & remp. perduceret. Quae non majus periculum adiit, a Han-

miles ſordes, quas ex deterioris notae ſcriptoribus collegit Muncker. ad Fulgent. I. 26. Talibusque exemplis Velleji lectionem confirmari putabat Drakenb. ad Liv. l. c. Enimvero in Ciceronis Liviique locis nec ſcripti libri conſentiunt, nec Critici; &, quae Columellae verba creduntur, gloſſatoris eſſe docet Gesnerus; ut nihil in his omnibus vulgatae lectioni ſit praeſidii. Equidem ſuſpicor, verba quaedam Velleji loco ſuo mota eſſe, & inde vitium ſcripturae natum. Lege: *vir animi fortiſſimus, belli peritiſſimus, Romanoque nomini infeſtiſſimus.* II. 29. *Pompejus, dux belli peritiſſimus.* Liv. IV. 17. *centuriones veteres belli periti.* ubi vide Drakenb. Locutio, *Ro. nomini infeſtiſſimus*, totidem verbis eſt apud Salluſt. Catil. 52.

Fortiſſimae — juventutis] Cum nimis propinqua ſint *fortiſſimus* & *fortiſſimae*, vix dubitem, a Velleji manu eſſe: *ferociſſimae — juventutis.* II. 114. *Ferocem illam tot milium juventutem.* Haec verba etiam confunduntur apud Liv. III. 39. & forte apud Vellej. II. 68.

Annos XL.] Exempl. vetus habet, *annos XI.* Burer. Aldus Nepos repoſuit, *annos CXI.* quod Faſtis congruit.

Quam

Hannibalis intra tertium miliarium caſtra conſpicata, quam eo die; quo circumvolans ordines exercitus ſui Teleſinus, dictitansque, adeſſe Romanis ultimum diem; vociferabatur eruendam delendamque urbem; adjiciens, numquam defuturos raptores Italicae libertatis lupos; niſi ſylva, in quam refugere ſolerent, eſſet exciſa:
3 Poſt primam demum horam noctis & Romana acies reſpiravit, & hoſtium ceſſit: Teleſinus poſtera die ſemianimis repertus eſt, victoris magis quam

Quam eodem die] Exempl. vetus habet: *quam eo die.* BURER.

Raptores Italicae libertatis lupos] Acerbum dictum, quo ſimul alluditur ad Romanorum conditores, lupae uberibus nutritos, ut apparet ex ſimili loco Juſtini XXXVIII. 6. qui quanquam ab aliis jam allatus, tamen adſcribendus videtur: *atque, ut ipſi ferunt, conditores ſuos lupae uberibus alitos: ſic omnem illum populum luporum animos, inexplebiles ſanguinis atque imperii, divitiarumque avidos ac jejunos habere.* De iisdem Volſci & Aequi apud Liv. III. 66. *occaecatos lupos inteſtina rabie opprimendi occaſionem eſſe. Lupi* proprie *raptores* dicuntur, ut apud Graecos λύκοι ἅρπαγες. Vide Pricaeum ad Matth. Euang. VII. 15.

Refugere ſolent] Alias, *refugere ſolerent.* BURER. Burerii correctionem, quam temporum ratio poſtulat, Editor Baſil. recepit.

Mo-

quam morientis vultum praeferens; cujus abſciſſum caput ferri, geſtari-
que circa Praeneſte Sulla juſſit. Tum 4
demum, deſperatis rebus ſuis, C. Marius aduleſcens per cuniculos, qui mi-

Morientis vultum] Haec eſt Editoris Baſil. emendatio. Edit. pr. mendoſe: *morientis cultum:* Vellejus more ſuo Salluſtium imitatur Catil. 61. *inter hoſtium cadavera repertus eſt, paulum etiam ſpirans, ferociamque animi, quam habuerat vivus, in vultu retinens.* ubi ejus generis plura congeſſerunt Waſſius & Cortius. Statius Theb. III. 94. *Servantem vultus, & torvum in morte peracta.* quo loco ſatis vindicatur Valerii Max. lectio, quam ſuſpectam habebat Perizonius, IX. 2. 1. *Abſciſa miſerorum capita, modo non vultum ac ſpiritum retinentia.*

Abſciſſum caput] Sic eſt in Edit. prima. At eadem II. 66. & 119. habet, *abſciſum caput;* quod hic etiam praeferam, motus inprimis iis, quae de diſcrimine verborum *abſcidere* & *abſcindere* diſputat Dukerus ad Flor. II. 2. 2.

Abſciſſum caput ferri, geſtarique] Hic quoque locus Burmanni & Wopkenſii rixis nobilitatus eſt. Quorum neuter, officiente animis iracundia, veram lectionem, quae ſe prope oculis ingerebat, viderunt. Repone: *cujus abſciſſum caput ferri, oſtentarique circa Praeneſte Sulla juſſit.* Ipſe Vellejus II. 19. *caputque ejus erectum & oſtentatum pro roſtris.* Liv. III. 5. *Aequos legati caput ferociter oſtentantes.* XLIII. 4. *tantum pavorem ingreſſi caſtra, oſtentantes capita, fecerunt.* Statius Theb. X. 447. *clauſis ipſe inſultare Pelasgis Tendit, & abſciſos ſociorum oſtendere vultus.* Capitolinus Maxim. 22. *Eorum capita praefixa contis Aquileienſibus demonſtrarunt.* Sed rem conficit unus Frontin. II. 9. 3. *Sulla his, qui Praeneſte obſidebantur, occiſorum in proelio ducum capita, haſtis praefixa, oſtendit.* Adde Freinshem. ad Flor. IV. 9. 7.

In

miro opere fabricati, in diverſas agrorum partes ferunt, conatus erumpere, cum foramine e terra emerſiſſet, a diſpoſitis in id ipſum interemptus eſt.
5 Sunt, qui ſuâ manu; ſunt, qui concurrentem mutuis ictibus cum minore fratre Teleſino, una obſeſſo & erumpente, occubuiſſe prodiderint. Utcunque cecidit, hodieque tanta patris imagine non obſcuratur ejus memoria.

In diverſas ag. partes fuerunt,] Sic Edit. pr. pro quo Editor Baſil. *in diverſas agrorum partes ferunt.* Recte: Vide Interpretes ad h. l. & ad Liv. XXXIX. 27.

Cum minore fratre Teleſino] Non Marii, ſed Pontii Teleſini, qui ad portam Collinam ceciderat, fratrem intelligendum eſſe, demonſtrat Dukerus ad Liv. Ep. 86. cui melius videtur legere, *Teleſini*, aut, voce *fratre* abjecta, *cum minore Teleſino.* Mihi poſterior ratio placet.

Patris imagine] II. 116. *conſummatione evectae in altiſſimum paternumque faſtigium imaginis defectus eſt.* Quae vis poteſtasque voci *imago* in his locis ſubjecta ſit, me neſcire fateor. Neque de nobilitate capere, contextus ſinit. Fallor, aut Vellejus ſcripſit: *tanta patris magnitudine non obſcuratur ejus memoria.* Et altero loco: *evectae in altiſſimum paternumque faſtigium magnitudinis.* Corruptela nata videtur ex compendio ſcripturae *magine* pro *magnitudine.* Sic apud Senecam Q. N. I. 11. *non enim totum imitantur, ſed imaginem ejus.* Ms. Voſſian. qui eſt in Bibl. Leidenſi, errore contrario praebet: *ſed magnitudinem ejus. Magnitudo* ſaepe a Vellejo dicitur pro excellentia, dignitate, ut loco ſimili II. 36. *omnibus omnium gentium*

moria. De quo juvene quid exiſtimaverit Sulla, in promtu eſt. Occiſo enim demum eo, Felicis nomen adſumpſit: quod quidem uſurpaſſet juſtisſime, ſi eundem & vincendi & vivendi finem habuiſſet. Oppugnationi 6
autem Praeneſtis, ac Marii praefuerat Ofella Lucretius; qui cum ante Maria-

tium viris magnitudine ſua inducturus caliginem. cap. 55. *paterni nominis magnitudinem ſequentium.* Juſtin. XIX. 1. *filii magnitudini patris ſucceſſerunt.* Inprimis hanc emendationem confirmat Livius XXXVIII. 58. *ne magnitudo & ſplendor legati laudibus conſulis officeret.* Sed non praetermittendus eſt tertius Velleji locus II. 33. qui, quod ex ſimili compendio vitium contraxit, eadem opera ſanari debet: *neque Pompejus, ut primum ad rempublicam adgreſſus eſt, quemquam animo parem tulit.* Legendum: *quemquam magnitudine parem tulit.* Quod convenit Vellejanae rationi II. 29. *Pompejus indignatus, cum omnes cives jure haberet pares, quemquam aequalem dignitate conſpicere.*

Ejus memoria] Exempl. vetus habet: *civis memoria.* BURER.

Quod quidem] Exempl. vetus habet: *quo quidem.* BURER.

Oppugnationi] Sic Editor Baſil. ſcripſit. Edit. pr. *oppugnationis.*

Praefuerat Aſella Lucretius] Exempl. vetus habet: *praefuera Aſſella Lucretius.* *Ofella* legitur in margine. BURER. *Offella* Junta edidit, *Ofella* Editor Baſil. Etiam in Liv. Ep. 88. quaedam Edd. male *Aſella* habent pro *Ofella*; quo modo recte dicitur a reliquis ſcriptoribus. Vide Bentlejum ad Horat. II. Serm. 2. 2.

Marianarum] Exempl. vetus habet: *marinarum.* BURER.

rianarum fuiſſet partium praetor, ad Sullam transfugerat. Felicitatem diei, quo Samnitium Teleſinique pulſus eſt exercitus, Sulla perpetua ludorum circenſium honoravit memoria, qui ſub ejus nomine Sullanae victoriae celebrantur.

Cap. XXVIII. Paulo ante quam Sulla ad Sacriportum dimicaret, magnificis praeliis partium ejus viri hoſtium exercitum fuderant, duo Servilii

Cum a. Mar. fuiſſet partium praetor, ad Sull.] Sic interpungitur in Edit. pr. Aldina & reliquae poſt *partium* non bene inciderunt. At negat Puteanus ex Appiano de B. C. I. p. 688. Ofellam praetorem fuiſſe, & hunc locum de mendo ſuſpectum habet. Scilicet vir doctiſſimus non animadvertebat, *praetorem* h. l. pro propraetore ſumi, ut ſaepe. Vide quae annotavimus ad II. 15. p. 116.

Quibus ſine nomine] Alias, *qui ſub ejus nomine*. Rhenan. Exempl. vetus habet: *qui ſub ejus nomine*. Burer. Rhenani notula ſic invertenda: *qui ſub ejus nomine*] Alias, *quibus ſine nomine*. Gronovius etiam Obſerv. II. 23. legit: *qui ſine ejus nomine Sullanae victoriae celebrantur*. propterea quod illi ludi a Cicerone Act. I. in Verr. 10. & in Calendar. veteri apud Gruter. p. 133. non *Sullanae victoriae*, ſed ſimpliciter *victoriae* dicuntur. Ego, nihil in Vellejo mutans, arbitrer, initio *Ludos victoriae Sullanae*, mox, brevitatis cauſſa, *Ludos victoriae* dictos. Verba tamen *Sullanae victoriae* cum Gronovio accipiam Dativo caſu.

Clu-

lii apud Cluſium, Metellus Pius apud Faventiam, M. Lucullus circa Fidentiam. Videbantur finita belli civilis mala, cum Sullae crudelitate aucta ſunt. Quippe dictator creatus (cujus honoris uſurpatio per annos CXX. intermiſſa; nam proximus poſt annum, quam Hannibal Italia exceſſerat: uti adpareat, populum Romanum uſum dictatoris haud ita in metu deſideraſſe, ut

Cluſium] Sic Editor Baſil. reſcripſit ex Liv. Ep. 88. ubi vide Drakenb. Edit. pr. *Pluſium.*

Uſum Dictatoris &c.] Conjicio legendum: *haud deſide metu a S. Tullio continuiſſe, poteſtatem imperio, (proli res ad vindicandum maximi periculi). ſpoliantem. nam multi abuſi erant eo.* RHENAN. Hoc loco nullus in Vellejo inquinatior eſt, nullus a Criticis saepius vehementiusque jactatus. Quorum conjecturas ſi recenſere inſtituerem, vix finem inveniret oratio. Videamus potius Editionis primae ſcripturam, pròdigioſe corruptam: *uti adpareat populum Rho. uſum dictatoris aut metu deſideras Tulio Co timuiſſe poteſtatem imperio, proli res ad vindicandum maximi periculi, ſpolia muſieranteo immodicae crudelitatis licentia uſus eſt.* In hac ſcriptura tentanda tametſi nemo Rhenano infelicius verſatus eſt, Junta tamen ejus conjecturam expreſſit, niſi quod *aut* pro *haud* poſuit, & *ſpoliantem* poſt *erant eo.* Multo ſollertior, & in nonnullis valde probanda, Editoris Baſileenſis eſt ratio: *uti adpareat, populum Romanum uſum dictatoris non tam deſideraſſe, quam timuiſſe poteſtatem imperii, quo priores ad vindicandam maximis periculis rempublicam uſi fuerant, immo-*

ut in ocio timuiſſe poteſtatem) imperio, quo priores ad vindicandam maximis pe-

modicae crudelitatis licentia uſus eſt. Quae correctio quicquid boni habet, primum Aldus Nepos, mox Lipſius, paucis mutatis, ſuum fecerunt, non ſatis ingenue, unde profeciſſent, reticentes. Ego, veteris ſcripturae veſtigiis inſiſtens, adjutusque aliquot emendationibus aliorum, liquido confirmare auſim, me ſuam Vellejo manum reſtituere: *dictator creatus (cujus honoris* &c. *uti adpareat, populum Romanum uſum dictatoris haud ita in metu deſideraſſe, ut in ocio timuiſſe poteſtatem) imperio, quo priores ad vindicandam maximis periculis rempublicam uſi erant, eo in immodicam crudelitatis licentiam uſus eſt.* Nunc ſingularum mutationum ratio reddenda. Primum pro *aut metu deſideras* ſcripſimus, *haud ita in metu deſideraſſe.* Ex quibus *haud ita* Voſſio, & Gronovio Obſerv. II. 23. debetur, *in metu* Heinſio, *deſideraſſe* Editori Baſil. *In* abſorptum eſt a prima litera vocis *metu*, ut ſaepe in veteri Velleji Codice. *Metus* eſt bellum, ut II. 24. *repulſoque externo metu.* Tacit. Hiſt. I. 86. *plura alia, rudibus ſeculis etiam in pace obſervata, quae nunc tantum in metu audiuntur.* Vide Heinſium ad h. l. Tum ex monſtro ſcripturae, *Tulio Co*, extudimus veriſſimam lectionem, *ut in ocio. Ocium* eſt pax, & *metui* ſive bello opponitur, ut II. 23. *vir in bello hoſtibus, in ocio civibus infeſtiſſimus,* Juſtin. XI. 13. *quaerentibus ſomni cauſſas omnibus inter pericula, cujus etiam in ocio ſemper parcior fuerit,* Mox Editor Baſil. pro *proh res* optime reſtituit, *quo priores*, quamvis pronominis *quo* omne in veteri Codice veſtigium evanuerit, ſicut etiam evanuit II. 89. Nec minus feliciter pro *vindicandum maximi periculi ſpolia muſi* idem reſcripſit, *vindicandam maximis periculis rempublicam uſi.* etſi *vindicandum* etiam ſervari poſſit. Immo ſervandum eſt, ſi ex *ſpoliam* non facias *rempublicam*, ſed *populum*, ut Burm. Tum pro *uſierant* rectius Gronovius l. c. *uſi erant*, quam Edi-

periculis rempublicam uſi erant, eo in immodicam crudelitatis licentiam uſus eſt. Primus ille, & utinam ultimus, 3 exemplum proſcriptionis invenit, ut, in qua civitate petulantis convicii judicium hiſtrioni ex alto redditur, in ea ju-

Editor Baſil. *uſi fuerant*. Denique partim ex Daviſii ad Cic. Tuſc. Diſp. V. 21. partim ex noſtra emendatione, pro *immodicae crudelitatis licentia uſus eſt* repoſuimus, *in immodicam crudelitatis licentiam uſus eſt*. Quod non ſolum melius reſpondet oppoſitis, *ad vindicandam maximis periculis rempublicam*, ſed etiam confirmatur ab ipſo Vellejo II. 41. *qui ſomno & cibo in vitam, non in voluptatem uteretur*. Praepoſitionem *in* rurſus hauſit conſequentis verbi *immodicam* prima ſyllaba. *Immodicam licentiam* Vellejus dixit, ut II. 68. *immodica & intempeſtiva libertate uſos adverſus C. Caeſarem tribunos pl.* Hujus loci emendationem tam perſpicuam, tamque idoneis rationibus confirmatam, temperare mihi non potui, quin in contextum, quem vocant, reciperem. Cujus rei, ut quisque artis criticae peritiſſimus eſt, ita nobis libentiſſime veniam dabit.

Hiſtoriarium ex alto] Exemplar vetus habet: *hiſtoriarum ex alto*. BURER. Editor Baſileenſis correxit, *hiſtrioni exoleto*. Optime, *hiſtrioni*, peſſime, *exoleto*. Quid alii deinde in loco tam depravato tentarint, nec ocii noſtri eſt, nec ſtomachi, commemorare. Repone: *in qua civitate petulantis convicii judicium hiſtrioni exacto redditur*. Non agitur h. l. de hiſtrione, qui ſpectatori convicium fecerit, ſed, ut Gruterus bene animadvertit, de ſpectatore, qui hiſtrionem per petulantiam exploſerit. Cicero pro Roſc. Com. 11. *Eros comoedus poſteaquam e ſcena non modo ſibilis, ſed etiam convicio explodebatur*. de Orat. I. 61. at

jugulati civis Reip. conſtitueretur auctoramentum; plurimumque haberet, qui plurimos interemiſſet: neque occiſi hoſtis, quam civis, uberius foret

at Aeſopum, ſi paulum irrauſerit, explodi. Auctor ad Herenn. IV. 47. *citharoedus deriſus & contemtus ejicitur.* Sueton. Aug. 45. *Pyladen urbe atque Italia ſubmovit, quod ſpectatorem, a quo exſibilabatur, demonſtraſſet digito, conſpicuumque feciſſet.* In hac autem re non minus proprium eſt verbum *exigere*, quod reſtituimus, quam *explodere*, *exſibilare*, *ejicere*, quae in exemplis allatis vidimus. Terent. Hecyr. Prol. 11. *In his, quas primum Caecili didici novas, Partim ſum earum exactus, partim vix ſteti.* Graeci ſimiliter dicunt κλώζειν, συρίττειν, ἐκβάλλειν, ἐκρίπτειν. Vide Polluc. IV. 122. & virum ſummum, T. Hemſterhuſium ad Lucian. Nigrin. p. 48. Senſus Velleji hic eſt: Quae civitas cives ſuos tanta cura defendere ſolebat, ut etiam perſonae infami, hiſtrioni, adverſus eum, a quo petulanter exactus eſſet, agendi poteſtatem faceret: ea jam percuſſores praemiis propoſitis ad cives jugulandos invitabat. Formulam, *judicium reddere*, explicat Gronovius Obſerv. II. 23. Ceterum hic locus addendus iis, quibus Anton. Schultingius Exercit. ad Valer. M. VII. 7. p. 913. etiam probroſis & infamia notatis injuriarum actionem dari, demonſtrat.

Civis Reip.] Sic habet Editio prima. Non contemnenda Puteani conjectura: *civis Romani publice.* quam ipſe confirmat ex Vellejo II. 6. *Id unum nefarie ab Opimio proditum, quod capitis, non dicam Gracchi, ſed civis Romani pretium ſe daturum, idque auro repenſurum propoſuit.* Melius tamen eſt legere, *civis Romani*, ſine *publice*; quod etiam II. 31. eodem errore in veteri Codice ſcribitur *Reip.* pro *Ro.* ſive *Romani*. De voce *auctoramentum* omnia dixit Lipſius Saturn. II. 5. ubi hunc locum ita ſcriptum affert: *Jugulati civis publice conſtitueretur auctoramentum.*

ret praemium; fieretque quisque merces mortis ſuae. Nec tamen 4 in eos, qui contra arma tulerant, ſed in multos inſonteis ſaevitum. Adjectum etiam, ut bona proſcriptorum venirent; excluſique paternis opibus liberi, etiam petendorum honorum jure prohiberentur, ſimulque, quod indigniſſimum eſt, ſenatorum filii & onera ordinis ſuſtinerent, & jura perderent.

CAP. XXIX. Sub adventum in Italiam L. Sullae, Cn. Pompejus, ejus Cn. Pompeji filius, quem magnificen-

Quisque merces mortis ſuae] Vide ad II. 22. p. 141.

Nec tamen in eos] Scribendum cum F. Urſino: *Nec tantum in eos*. *Tantum* & *tamen* centies in MSS. confundi, ſatis conſtat: Scio, aliis *tamen* pro *tantum* capiendum videri, idque *tritum & obvium* dicere Burmannum. At nego, ullum exemplum, ubi ſic accipere liceat, reperiri. Nam quae adhuc pro illa ſignificatione allata vidi, aut aliena ſunt, ſi excutiantur, aut vitioſa, ſi libri meliores inſpiciantur. Sic etiam judicat Latinae proprietatis arbiter non e multis, Dukerus ad Flor. III. 5. 25.

Ejus Pompeji filius] Revocavimus ex Edit. pr. *ejus Cn. Pompeji filius*. Editor Baſil. nulla de cauſſa *Cn.* expunxerat.

centiſſimas res in conſulatu geſſiſſe bello Marſico praediximus, XXIII. annos natus, abhinc annos CXIII. privatis ut opibus, ita conſiliis magna auſus, magnificeque conata executus, ad vindicandam reſtituendamque dignitatem patriae, firmum ex agro Piceno, qui totus paternis ejus clientelis refertus erat, contra-
2 xit exercitum. Cujus viri magnitudo multorum voluminum inſtar exigit: ſed operis modus paucis eum narrari jubet. Fuit hic genitus matre Lucilia, ſtirpis ſenatoriae, forma excellens, non ea, qua flos commendatur aetatis, ſed ex dignitate, conſtan-

In ſenatu] Exempl. vetus habet: *in conſulatu.* BURER.

Multorum voluminum inſtar exigit] II. 46. *cum immanes res, vix multis voluminibus explicandas, ageret.*

Qua flos commendatur aetatis] Verbum *commendare* in hac re proprie & exquiſite dicitur pro amabilem facere, gratum acceptumque reddere. Nepos Dion. 1. *magnam habuit corporis dignitatem, quae non minimum commendat.* ubi vide Lambinum. Juſtin. XXXVI. 8. *quem formae pulchritudo commendabat.* Tacit. Ann. XV. 59. *uxorem ſola corporis forma commendatam.* Firmic. Matheſ. I. p. 10. *ultra commendationem gratiae puerilis aetatis.* Adde Interpretes ad Petron. 110.

Sed ex dignitate, conſtanta-

ſtantiaque in illam conveniens amplitudinem, fortunamque ejus, ad ultimum vitae comitata eſt diem: innocentia eximius, ſanctitate prae- 3
cipuus, eloquentia medius; potentiae, quae honoris cauſa ad eum defer-

tiaque in illam] Editor Baſil. reſcripſit: *ſed dignitate, conſtanti, quae in illam* &c. quod Caſaubonus ad Sueton. Claud. 30. ſequitur, *ex* tamen retinens. Malim: *ſed ea dignitate & conſtantia, quae in illam* &c. Copulam *et* eliſit ultima vocis *dignitate* ſyllaba, ut forte II. 20. p. 135. Et ſic fere Burmannus, quem vide *formae conſtantiam* bene explicantem.

Fortunamque ejus, ad ultim. v. c. e. diem] Editor Baſil. *fortunam quoque ejus ad ultimum vitae* &c. Multo verius legit diſtinguitque Lipſius: *quae in illam conveniens amplitudinem fortunamque, eum ad ultimum vitae comitata eſt diem.* Pompeji formam ita deſcribit Plutarch. in ejus Vita p. 619. D. ἐν ἀκμῇ δὲ καὶ τὴν ὄψιν ἴσχεν οὐ μετρίως συνδημαγωγοῦσαν καὶ προεντυγχάνουσαν αὐτοῦ τῆς φωνῆς. τὸ γὰρ ἐράσμιον, ἀξιωματικὸν ἦν φιλανθρώπως, καὶ τῷ νεαρῷ καὶ ἀνθοῦντι διέφαινεν εὐθὺς τὸ γεραρὸν καὶ τὸ βασιλικὸν τοῦ ἤθους. Sic ille locus ſcribendus.

Ad ultimam] Exempl. vetus habet: *ad ultimum.* Burer.

Potentiae, quae honoris cauſa &c.] Totum hunc locum manifeſta imitatione expreſſit Lucanus IX. 195. ſeqq. *nil belli jure popoſcit: Quaeque dari voluit, voluit ſibi poſſe negari. —— Praetulit arma togae; ſed pacem armatus amavit. Juvit ſumta ducem, juvit dimiſſa poteſtas. Caſta domus, luxuque carens, corruptaque nunquam Fortuna domini.* ubi vide H. Grotium. Huc addenda, quae de eodem Vellejus cap. 33. *in appetendis honoribus immodicus, in gerendis verecundiſſimus: ut qui eos, ut libentiſſime iniret, ita finiret aequo animo; &, quod cupiſſet, arbitrio ſuo ſumeret, alieno deponeret.*

ferretur, non ut ab eo occuparetur, cupidiſſimus; dux bello peritiſſimus; civis in toga, niſi ubi vereretur, ne quem haberet parem, modeſtiſſimus; amicitiarum tenax, in offenſis exorabilis, in reconcilianda gratia fideliſſimus, in accipienda ſatisfactione facillimus; potentia ſua numquam, aut
4 raro, ad impotentiam uſus; pene omnium vitiorum expers, niſi numera-

ra-

Dux bello peritiſſimus] Lipſius ſcribit *belli*. Sed *peritus* aliquando cum ablativo conſtrui, docent Gronov. ad Gell. IV. 8. & Daviſ. ad Hirt. de B. Afr. 31.

In reconcilianda gratia] Rectiſſime Lipſius: *in reconciliata gratia*. Saepe Gerundia & Participia praeteriti paſſivi in libris antiquis permutantur, ut apud Liv. XXVIII. 17. *& in ſuum decus nomenque velut conſummatam ejus belli gloriam ſpectabat.* ubi ſi pro *conſummatam* ſcripſeris *conſummandam*, nihil ad loci integritatem requiras.

In accipienda ſatisfactione facillimus] Quinctilian. Decl. CCCXXIII. p. 650. *Dii immortales, ut peccantibus graves, ita ſatisfacientibus faciles.*

Potentia ſua nunquam &c.] II. 130. de Livia: *cujus potentiam nemo ſenſit, niſi aut levatione periculi, aut acceſſione dignitatis.* *Potentiam* opponit *impotentiae*; ut Seneca Ep. 42. *qui ſubita & magna potentia impotenter utuntur.*

Paene omnium vitiorum expers] Ita Aldus Nepos ſcripſit pro *votorum*, quod eſt in Edit. pr. II. 35. *omnibus humanis vitiis immunis.*

Civi-

raretur inter maxima, in civitate libera, dominaque gentium, indignari, cum omnes cives jure haberet pares, quemquam aequalem dignitate conſpicere. Hic a toga virili adſuetus, commilitio prudentiſſimi ducis parentis ſui, bonum & capax recta diſcendi ingenium ſingulari rerum militarium prudentia excoluerat, ut a Sertorio Metellus laudaretur magis, Pompejus timeretur validius.

CAP.

Civitate libera] Exempl. vetus habet: *in civitate libera.* BURER.

Cum omnes cives &c.] Cicero Phil. I. 14. *Illa erat vita, illa ſecunda fortuna; libertate eſſe parem ceteris, principem dignitate.*

Hicce toga] Exempl. vetus habet: *Hic a toga* &c. Is qui Vellejum e vetuſto deſcripſit, falſus eſt a litera in *cce.* Nam ut in hoc, ſic etiam in quibusdam aliis veterum codicibus *a* ſic ſcribitur *cc*, quod iſte pro *ce* ſyllaba aſpexit. BURER.

Adſuetus commilitio] Lege unius literae mutatione: *adſumtus commilitio.* Vellej. II. 32. *multis & praeclaris viris in id bellum adſumtis.* Amm. Marcell. XXVII. 6.: *Gratianum in Auguſtum ſumere commilitium paro.* In eodem verbo laborat Livius XXIV. 5.: *Gelonem quendam, aequalem Hieronymi, & jam inde a puero in omnia familiaria jura adſuetum.* ubi *adſumtum* ſcribendum eſſe, planiſſimum eſt. Si quis tamen in Vellejo *adſuetus* ſervare malit, non valde repugnem.

Prudentiae celeriora, & a Sertorio] Exemplar vetus ſic habet, ut potius legendum videatur: *prudentia celerior, ita ut a Sertorio.* BURER. Ex Editionis primae corruptiſſima ſcriptura,

CAP. XXX. Tum M. Perperna praetorius, e proſcriptis, gentis clarioris, quam animi, Sertorium inter coenam Oſcae interemit, Romanisque certam victoriam, partibus ſuis excidium, ſibi turpiſſimam mortem
2 peſſimo auctoravit facinore. Metellus & Pompejus ex Hiſpaniis triumphaverunt: ſed Pompejus hoc quoque triumpho, adhuc eques Romanus, ante diem, quam conſulatum iniret,
3 curru urbem invectus eſt. Quem virum, quis non miretur, per tot extraordinaria imperia in ſummum faſtigium vectum, iniquo tuliſſe animo, C. Cae-

ra, *prudentiae celeriora, & a Sertorio*, Editor Baſil. fecit: *prudentia excoluit, ut a Sertorio* &c. Nihil verius. Id igitur in textum recepimus, ſed pro *excoluit* propius ad veteris ſcripturae ductus *excoluerat* ſcribentes.

Perperna] Edit. pr. *Perpenna*, ut ſemper.

Gentis clarioris, quam animi] Contra II. 112. *qui vir animo etiam, quam gente nobilior.*

Oſcae] Ed. pr. *Etoſcae*: Sed Puteanus, applaudentibus viris doctis, reſtituit verum nomen, *Oſcae*, quod dudum debuerat in contextu poni. Vide Weſſelingium ad Antonin. Itiner. 391.

Ex Hiſpanis triumpharunt] Exempl. vetus habet: *ex Hiſpaniis triumphaverunt*. BURER.

Vectum] Heinſius bene legit *evectum*. Sic ſemper Vellejus & optimus quisque

C. Caeſaris, in altero conſulatu pe-
tendo, ſenatum populumque Ro. ra-
tionem habere. Adeo familiare eſt
hominibus, omnia ſibi ignoſcere,
nihil aliis remittere; & invidiam re-
rum non ad cauſam, ſed ad volunta-
tem perſonasque dirigere. Hoc con- 4
ſulatu Pompejus tribunitiam poteſta-
tem reſtituit, cujus Sulla imaginem
ſine re reliquerat. Dum Sertoria- 5
num

que veterum in proſa oratione loquuntur.

Omnia ſibi ignoſcere] Salluſt. Catil. 52. *qui mihi atque animo meo nullius unquam delicti gratiam feciſſem, haud facile alterius lubidini malefacta condonabam.* ubi vide Cortium. Ex Salluſtio ſimilem ſententiam effinxit Seneca Herc. Fur. 1267. *Veniam dabit ſibi ipſe, qui nulli dedit?*

Invidiam rerum non ad cauſam &c.] Hoc eſt, res geſtas aut gerendas odiſſe, non quod odio dignae ſunt, ſed quod geruntur a perſonis inviſis. Acidalius commode comparavit II. 31. *Interdum perſona, ut exemplo nocet, ita invidiam auget aut levat.* II. 8. *factaque ad conſilium dirigebant.* ubi vide.

Tribunitiam poteſtatem] Ed. pr. *tribunitiam P.* per uſitatam librariis notam.

Imaginem in jure reliquerat] Haec eſt Editionis primae ſcriptura, ex qua Caſaubonus ad Sueton. Caeſ. 5. feciſſe videtur: *imaginem in Rep. reliquerat.* Sed Vellejus potius ſuum velit, quod Editor Baſil. repoſuit: *imaginem ſine re reliquerat.* Idque ſequitur Menardus ad Cic. Verr. I. 45. *Imago, ſpecies, umbra, nomen, appellatio,* quoties *rei* opponantur, viri docti & hic & alibi prope ad faſtidium demonſtrarunt.

Gra-

num bellum in Hiſpania geritur, LXIIII. fugitivi e ludo gladiatorio Capua profugientes, duce Spartaco, raptis ex ea urbe gladiis, primo Veſuvium montem petiere, mox creſcente in dies multitudine, gravibus variisque caſibus adfecere Italiam. Quo-

LXIIII. fugitivi] Lipſius malebat, *LXXIV. fugitivi*, ut in Liv. Ep. 95. quem ſequitur Mazoch. de Campan. Amphith. p. 171.

Gravibus variisque caſibus affecere Italiam] *Afficere caſu* etiam alii dixerunt. Seneca Conſ. ad Marc. 2. *quae pari affecta caſu, majore damno, non tamen dedit longum in ſe malis ſuis dominium.* Solinus cap. 11. *Argivam claſſem vel Minervae ira, vel, quod certior prodit memoria, ſidus Arcturi gravibus affecit caſibus.* Sulpic. Sever. de Vita Martin. 21. *ſollicitos eſſe praecepit per cellulas ſingulorum, quisnam hoc caſu fuiſſet adfectus.* Quem Wopkenſius Miſc. Obſerv. VIII. p. 41. Velleji imitatione ſic locutum eſſe putat. At vero ne his quidem & aliis, quae in promptu ſunt, exemplis impedior, quominus in Vellejo vere correxiſſe arbitrer elegantiſſimum Dukerum ad Flor. II. 18. 2. *gravibus variisque cladibus affecere Italiam.* Aliter enim Velleji aetate loquebantur, aliter, ne de Solino & Sulpicio Severo dicam, Senecae. Quid? ſi ne Seneca quidem hac loquendi forma uſus eſt, ſed cum melioris aetatis auctoribus ſcripſit: *quae pari afflicta caſu, majore damno.* Cicero pro Sull. 21. *In hoc tamen caſu, quo afflictus jacet.* ad Div. IX. 11. *eo caſu, quo ſum graviſſime afflictus.* Hic ſi quis nobis ita occurrat, ut *afflicta* convenire *caſu*, non *damno*, dicat, ei legendam commendamus longam de hac forma digreſſionem Dorvillii ad Chariton. p. 395. ſeqq.

XL.

Quorum numerus in tantum adulevit, 6 ut qua ultimo dimicavere acie, XL. a CCC. hominum ſe Romano exercitui oppoſuerint. Hujus patrati gloria penes M. Craſſum fuit, mox Reip. omnium principem.

Cap. XXXI. Converterat Cn. Pompeji perſona totum in ſe terrarum orbem, & per omnia majore vi habe-

XL. a CCC. hominum] Sic Edit. pr. ex quo Editor Baſil. fecit, *XL. M. hominum*. Drakenb. ad Liv. Ep. 97. *LX. M. hominum* alii aliter.

Mox Reip. omnium principem] Editor Baſil. ſcripſit: *mox Ro. omnium principem*. Diximus ad Rutil. Lup. I. p. 53. nobis legendum videri: *mox Romani nominis principem*. ut II. 128. *C. Marium ſine dubitatione Romani nominis habuere principem*. *Reip.* pro *Ro.* vetus Codex etiam habet II. 28.

Et per omnia majore vi habebatur] Hic locus quantopere Interpretum ingenia torſerit, ex illorum annotationibus cognoſcere licet. Equidem, veteris ſcripturae ductus ſecutus, ſic legendum cenſeo: *& per omnia homine major exiſtimabatur*. a qua lectione Editoris Baſileenſis conjectura, quam Aldus Nepos pro ſua venditat, non multum aberravit: *& pene homine major habebatur*. Sic Vellejum ſcripſiſſe, aliis ejus locis planiſſime intelligitur. II. 40. de hoc ipſo Pompejo: *per omnia fortunam hominis egreſſus*. cap. 35. de Catone: *per omnia ingenio Diis, quam hominibus, propior*. cap. 130. de Livia: *per omnia ingenio Diis, quam hominibus, ſimilior femina*. cap. 41. de Caeſare: *animo*

bebatur. Qui cum Cos. perquam laudabiliter juraſſet, ſe in nullam provinciam ex eo magiſtratu iturum, id-
2 que ſervaſſet, poſt biennium A. Gabinius tribunus legem tulit, ut, cum belli more, non latrociniorum, orbem claſſibus, jam non furtivis expeditionibus, piratae terrerent, quasdamque etiam Italiae urbeis diripuiſſent; Cn. Pompejus ad eos opprimendos mitteretur; eſſetque ei imperium aequum in omnibus provinciis

mo ſuper humanam naturam evectus. Quibus locis Vellejus expreſſit Salluſtium, ab Aldo Nepote laudatum, Jug. 92. *Numidae Marium magis, quam mortalem, timere.* Seneca Pater Suaſ. IV. p. 29. *magnus iſte & ſupra humanae ſortis habitum.* Lucan. VII. 594. *Juris & humani culmen, quo cuncta premuntur, Egreſſus.* Claudian. de Laud. Stilichon. III. 40. *Solus hic invidiae fines virtute reliquit, Humanumque modum.* Sed nihil ad Velleji verba propius accedit, quam incerti Poëtae locus Anthol. Lat. T. I. p. 204. *Litore diverſo Libyae clariſſima longe Nomina vix ullo condita ſunt tumulo. Magnus, & humano major Cato. Homine*, quod Vellejo reddidimus, quam facile poſt *omnia* excidere potuerit, ſciunt, qui libros veteres tractarunt.

Ex eo magiſtratu] Vide Gronov. Obſerv. IV. 20. p. 321.

Furtivis expeditionibus] Sic *furtim* & *per latrocinia* jungit Salluſt. Jug. 4.

Quasdamque etiam] Editor Baſil. *que* tanquam ſupervacaneum recidit. Male.

Quo

ciis cum proconſulibus, usque ad quinquageſimum miliarium a mari. Quo ſenatusconſulto pene totius terrarum orbis imperium uni viro deferebatur. Sed tamen idem hoc ante biennium in M. Antonii praetura decretum erat. Sed 4 in-

Quo ſenatusconſulto] Sic Editor Baſil. Editio pr. *quo ſenatus Coſ.* J. Cujacius Obſerv. VII. 9. malebat, *quo plebiſcito*, prudenter tamen addens: *niſi dixeris utrumque interveniſſe.* Scilicet cum ſenatusconſultum plerumque legem praecederet, ſcriptores in eadem re modo SC. modo legem, modo utrumque ponunt. Exemplum aliud, ne longe abeam, ipſe Vellejus praebet II. 38. *Cyprus ſenatusconſulto facta provincia eſt.* Atqui alii ſcriptores *plebiſcito*, quod ibi etiam Cujacius reponi volebat, provinciam factam dicunt. Recte atque ordine omnes. Sed ipſe vir ſummus Obſerv. XV. 13. plura exempla ſenatusconſultorum, quibus idem quod legibus conſtitutum ſit, collegit, ut, priores conjecturas ab eo repudiatas eſſe, facile appareat. Vide Vinc. Contarenum Var. Lect. I. 1. & J. A. Erneſtum ad Tacit. Ann. XI. 25.

In M. Antonii praetura decretum erat.] Daviſius ad Cicer. Tuſc. Diſp. V. 21. conjicit: *M. Antonio praetori decretum erat.* At Jo. Boherius ad eundem Cic. locum, ut minore mutatione, ita multo verius, ſcribit: *in M. Antonio praetore decretum erat.* Livius XXVI. 2. *hoc idem in Cn. Fulvii legionibus nuper decretum.* Cujus conſtructionis plura exempla dabimus ad II. 43. De hoc Antonio vide P. Manut. ad Cic. Divin. in Caecil. 17. Idem, aut C. Antonius, intelligendus in Juvenale Sat. VIII. 105. *Inde Dolabella eſt, atque hinc Antonius, inde Sacrilegus Verres.* ubi ſic Scholiaſtes: *Antonius trium Antoniorum corruptor, ille Salluſtius, qui orae maritimae, qua Romanum eſſet imperium, contrarius pi-*

 ra-

interdum perſona, ut exemplo nocet, ita invidiam auget, aut levat. In Antonio homines aequo animo paſſi erant. Raro enim invidetur eorum honoribus, quorum vis non timetur. Contra in iis homines extraordinaria reformidant, qui ea ſuo arbitrio aut depoſituri, aut retenturi videntur, & modum in voluntate habent. Disſuadebant optimates: ſed conſilia impetu victa ſunt.

Cap. XXXII. Digna eſt memoria Q. Catuli cum auctoritas, tum ve-

ratis. Hi omnes ſocios, &c. maxime Graecos, Aſiaticos, ac Siculos, fortunis omnibus ſpoliaverunt. C. Antonius a Caeſare accuſatus. Quod Scholion, minus bene tentatum a J. Rutgerſio Var. Lect. III. 17. ſic corrigendum videtur: *Antonius, Triumviri Antonii pater, curator, ut ait Salluſtius, orae maritimae, qua Romanum eſſet imperium, contra piratas.* De M. Antonio Salluſtium in Hiſtoria egisſe, clarum eſt ex fragmentis apud Aſcon. ad Cic. Verr. I. 23. & Non. Marcell. p. 366. De C. Antonio, a Caeſare accuſato, quem Scholiaſtes cum M. Antonio confundit, vide quos laudat Weſſeling. Obſerv. II. 18.

In Antonio] Scribendum: *Id in Antonio*, quod Heinſius quoque vidit.

Modum in voluntate habent] II. 45. *qui neque dicendi, neque faciendi ullum, niſi quem vellet, noſſet modum.*

Nis

verecundia: qui cum diſſuadens legem, in concione dixiſſet, eſſe quidem praeclarum virum Cn. Pompejum, ſed nimium jam liberae reip. neque omnia in uno reponenda: adjeciſſetque, ſi quid huic acciderit, quem

Nimium jam liber aere reip.] Alias, *nimium jam liberae reip.* RHENAN. Exempl. vetus ſic habet: *nimium jam liber aeret.* Mirum eſt, ſi me literarum conjectura hoc loco fallit. Nam ex *aeret* ſic conjicio legi debere: *nimium jam libere imperaret reip.* &c. Quod ſi cui haec noſtra conjectatio non placuerit, habeat is occaſionem quaerendae melioris. BURER. Nihil certius Rhenani emendatione. Livius, exemplo ſimillimo, III. 9. *maxime in conſulare imperium, tanquam nimium, nec tolerabile liberae civitati, invehebatur.* Tacit. Hiſt. III. 52. *quippe nimius jam Antonius.* Quam elegantiſſimam loquendi rationem copioſe illuſtrarunt Interpretes ad Liv. VI. 11. & quos laudat Burm. ad h. l. *Nimius* cum Dativo etiam jungit Silius XV. 708. *gelido nunc flumine ſoles Frangebat nimios pecori.* Ceterum Vellejus totum hunc locum duxit e Cicerone pro L. Manil. 20. *Cum Catulus ex vobis quaereret, ſi in uno Cn. Pompejo omnia poneretis, ſi quid eo factum eſſet, in quo ſpem eſſetis habituri: cepit magnum ſuae virtutis fructum, ac dignitatis, cum omnes prope una voce, in ipſo vos ſpem habituros eſſe, dixiſtis.* Quanquam etiam ſumere potuit a Salluſtio ſuo, quem eandem rem Hiſtoriarum quinto narraſſe, J. Douſa ſollerter conjecit ex his ejus verbis Fragm. p. 75. *Nam ſi Pompejo quid humani eveniſſet.* Non injucundum fuerit, aliorum etiam narrationes comparaſſe. Valer. Max. VIII. 15. 9. *Cum populus Ro. a Catulo pro roſtris interrogaretur, ſi in uno Pompejo Magno omnia reponere perſeveraſſet, abſumpto illo ſu-*

quem in ejus locum ſubſtituitis? ſub-
clamavit univerſa concio, Te, Q.
Catule. Tum ille victus conſenſu
omnium, & tam honorifico civitatis
2 teſtimonio, e concione diſceſſit. Hic
hominis verecundiam, populi juſti-
tiam mirari libet: hujus, quod non
ultra contendit; plebis, quod diſſua-
dentem, & adverſarium voluntatis ſuae,
3 vero teſtimonio fraudare noluit. Per
idem tempus Cotta judicandi munus,
quod

ſubiti caſus incurſu, in quo ſpem eſſet habiturus: ſummo conſenſu acclamavit, In te. ubi iſta, *abſumpto illo ſubiti caſus incurſu*, quam putida ſunt prae venuſta aliorum, quos modo laudavimus, ſimplicitate! Plutarch: Pompej. p. 632. B. Κάτλου δὲ κατὰ τοῦ νόμου προελθόντος, πολλὴν μὲν αἰδούμενος ὁ δῆμος ἡσυχίαν παρεῖχεν. ἐπεὶ δὲ πολλὰ μετὰ τιμῆς ἀνεπιφθόνως ὑπὲρ τοῦ Πομπηΐου διελθὼν, συνεβούλευε φείδεσθαι, καὶ μὴ προβάλλειν τὸν τοιοῦτον ἄνδρα κινδύνοις ἐπαλλήλοις καὶ πολέμοις· Ἤ τινα, εἶπεν, ἕξετε ἄλλον, ἂν ἀπολέσητε τοῦτον; ἐκ μιᾶς γνώμης ὑπεφώνησαν ἅπαντες, Σεαυτόν. Dio Caſſ. XXXVI. p. 98. Κάτλου δὲ εἰρηκότος πρὸς τὸν δῆμον, ἐὰν ἐπὶ ταῦτα ἐκπεμφθεὶς σφαλῇ, τίνα ἄλλον ἀντ' αὐτοῦ πρὸς τὰ ἀναγκαιότερα εὑρήσετε; ὁ ὅμιλος σύμπας, ὥσπερ ἀπὸ συγκειμένου τινὸς ἀνεβόησεν εἰπὼν, Σέ. Comparandus etiam alter locus Salluſtii Fragm. p. 976. *Verum, Quirites, antea ſinguli cives in pluribus, non in uno cuncti praeſidia habebatis: neque mortalium quiſquam dare, aut eripere talia unus poterat.*

Subſtituitis] Pro *ſubſtituetis*, praeſens pro futuro, ut ſaepe. Vide Drakenb. ad Liv. III. 56.

Per idem tempus] Tales formulae in Hiſtoricis pinguius, ſive populari quadam ratione capiendae ſunt. Ne-

quod C. Gracchus ereptum ſenatui, ad equites, Sulla ab illis ad ſenatum tranſtulerant, aequaliter inter utrumque ordinem partitus eſt. Otho Roſcius lege ſua equitibus in theatro loca

Neque enim Vellejus neſcire potuit, Legem Aureliam biennio ante, Pompejo & Craſſo Coſſ. latam eſſe. Id annotare viſum eſt propter P. Manutium, qui de Legib. cap. 15. minus conſiderate ſcribit: Videtur Paterculus, niſi mendoſi libri ſunt, neque tempus, neque ſententiam hujus legis perfecte noviſſe. De ſententia tamen, mox ſe revocat ipſe Manutius.

Inter utrumque ordinem] Cotta quidem lege ſua judicia inter tres ordines, ſenatum, equites, & tribunos aerarios communicarat. Sed ſcriptores ſaepe tribunorum aerariorum mentionem omittunt, ut Vellejus h. l. Cicero pro Cluent. 43. 47. & Scholiaſtes ad Cic. Act. I. in Verr. 1. non quod tribuni aerarii equitum nomine comprehenduntur, ut perperam ſcribit Ant. Auguſtinus de Legib. v. *Aurelia*; aut quod tribunorum ordo non numeratur, ut ſexta claſſis cenſus Tulliani, quae Cl. Erneſti eſt opinio Ind. Legum v. *Aurelia*; ſed quod ex re, quae potiores partes continet, tota res appellatur. Vide de hac judiciorum tranſlatione praeclare diſputantem Dukerum ad Liv. Epit. 97.

Ut Horoſcius] Alias, & *Horoſcius*. BURER. Turpi vitio prima Editio: *ut Horoſcius*. Non longe a vero abfuit Editor Baſil. legens: *ut Roſcius*. Sed Claud. Puteanus, una tantum litera mutata, veriſſime ſcripſit: *Otho Roſcius*. Verbo *reſtituit*, quo Vellejus uſus eſt, etiam in hac lege commemoranda bis utitur Cicero pro Muren. 19. ut credibile ſit, quod Puteanus ſuſpicatur, equites aliquando ante hanc legem ſeparatis a plebe locis ſediſſe. A qua ratione ſe non alienum profitetur doctiſſimus Erneſtus Ind. Legg. v.

4 loca reſtituit. At Cn. Pompejus, multis & praeclaris viris in id bellum adſumtis, deſcriptoque, in omneis receſſus maris praeſidio navium, brevi, inexuperabili manu terrarum orbem liberavit, praedonesque per multa, à multis locis victos, circa Ciliciam claſſe adgreſſus fudit ac
5 fugavit. Et, quo maturius bellum tam late diffuſum conficeret, reliquias eorum contractas, in urbibus, re-

v. *Roſcia*. Sed quod idem addit, forte *reſtituit* intelligi poſſe *praeſtitit*, exemplis oſtendendum erat, Ciceronem & aequales ſic locutos eſſe.

In omnes receſſus maris] Vide Flor. III. 6, 11. & ibi Duker.

Per multa, à multis locis victos] Alias, *ac multis locis victos*. Burer. Editor Baſil. fidenter, ut ſolet, vocem *praelia* inculcavit: *per multa praelia multis locis victos*. Quem omnes Editores imitati ſunt inde ab Aldo Nepote usque ad Burmannum. Mihi ſatius viſum eſt, corruptam lectionem in textu relinquere, quam vanas eruditorum hominum conjecturas dare.

Reliquias eorum contractas] Lipſius hunc locum minus bene comparavit cum Seneca Ep. 94. p. 453. *Ne Cn. quidem Pompejo externa bella aut domeſtica, virtus aut ratio ſuadebat: ſed inſanus amor magnitudinis falſae, modo in Hiſpaniam & Sertoriana arma, modo ad colligendos piratas, ac maria pacanda rapiebat.* Aliud eſt *colligere piratas*, ſive in unum locum cogere, ut omnes ſimul capias; aliud con-

remotoque mari loco, in certa ſede conſtituit. Sunt qui hoc carpant. Sed quamquam in auctore ſatis ratio- 6
nis eſt, tamen ratio quemlibet magnum auctorem faceret. Data enim facultate ſine rapto vivendi, rapinis arcuit.

CAP. XXXIII. Cum eſſet in fine bel-

contrahere piratarum reliquias, ut in certa ſede, procul a mari, conſtituas. Rectius Lipſius verbum *colligendos* vindicaſſet ex Plutarcho in Pompej. p. 632. E. & Floro III. 6. 11.

Remotoque mari loco] Editor Baſil. intruſit praepoſitionem: *remotoque a mari loco*. Quam ſaepe omitti, notiſſimum eſt. Cicero Orat. 2. *hi opifices quidem ſe artibus ſuis removerunt*. Sueton. Tib. 42. *quaſi civitatis oculis remotus*. ubi plura Interpretes.

Quanquam in auctore ſatis rationis eſt,] Cicero Tuſc. Diſp. I. 21. *Ut enim rationem Plato nullam adferret (vide quid homini tribuam) ipſa auctoritate me frangeret*. Plin. I. Ep. 8. *obſequar conſilio tuo, cujus mihi auctoritas pro ratione ſufficit*.

Tum ratio quemlibet] Sic Edit. pr. Sed ſequimur Editorem Baſil. pro *tum* ſcribentem *tamen*. Quae particulae quoties in compendiaria ſcribendi ratione permutentur, nemo neſcit. Loci ſenſus, ni fallor, hic eſt: Etſi nulla facti ratio appareret, Pompejus tamen, qui id fecit, exiſtimandus eſt idoneas rationes, quare ſic faceret, habuiſſe. Atqui ratio tam bona eſt, ut, quicunque idem feciſſet, magnus pulcherrimae rei auctor futurus eſſet.

Rapinis arcuit] Omiſit pronomen *eos*, exemplo optimorum ſcriptorum. Vide Interpretes ad Liv. XXIII. 15.

Cum eſſet in fine bellum pi-

bellum piraticum, cum & L. Lucullus, (qui ante ſeptem annos ex Cos. ſortitus Aſiam, Mithridati oppoſitus erat, magnasque ac memorabiles res ibi geſſerat, Mithridaten ſaepe multis locis fuderat, egregia Cyzicum liberarat victoria, Tigranen regum maximum in Armenia vicerat, ultimamque bello manum pene magis noluerat imponere, quam non potuerat, qui alioqui per omnia laudabilis, & bello pene invictus, pecuniae expellebatur cupidine) idem bellum adhuc adminiſtraret, Manilius, trib. pleb. ſemper venalis, & alie-

piraticum] Laurentius Santenius, vir ingenio & eruditione praeſtanti, emendabat: *Cum eſſet in fine bellum Mithridaticum.* Recte & hiſtoriae congruenter. Nam piraticum bellum jam finitum erat, cum Manilius legem ſuam ferebat: in fine erat Mithridaticum.

Pecuniae expellebatur cupidine] In verbo *expellebatur* corrigendo omnes interpretes, alius alio infelicius, ingenium ſunt experti. Repone: *pecuniae exercebatur cupidine.* Exquiſita loquendi forma eſt, *exerceri cupidine*, pro vexari, agitari, quam Vellejus, ut alias multas, duxit e Salluſtio Catil. 11. *Sed primo magis ambitio, quam avaritia, animos hominum exercebat.* quod Auſonius Grat. act. p. 705. imitatur: *Sunt quos exercet ambitus.* Pſeudo-Salluſt. de Rep. ord. II. 12.

alienae miniſter potentiae, legem tulit, ut bellum Mithridaticum per Cn. Pompejum adminiſtraretur. Ac- 2 cepta ea, magnisque certatum inter imperatores jurgiis: cum Pompejus Lucullo infamiam pecuniae, Lucullus Pompejo interminatam cupiditatem objiceret imperii, neuterque ab eo quod arguebatur, mentitus argui poſſet. Nam neque Pompejus, ut primum ad rempublicam adgreſſus eſt, 3 quem-

12. *Sed me illa magis cupido exercet.* Poſſem hanc conjecturam pluribus exemplis confirmare, ſi, quae Jc-rem. Marklandus Epiſt. Crit. p. 115. plena manu dedit, repetenda putarem.

Infamiam pecuniae] Nihil ſollicitandum. *Infamia pecuniae* eſt infamia collecta ex pecuniae cupidine, ut *infamia II. legionum* apud Caeſar. de B. C. I. 4. Sed infamia, quam Pompejus ſibi contraxerat ob duas legiones interceptas. Avaritiam in Lucullo etiam notant Seneca Pater Contr. IV. 25. p. 308. & Plutarch. in Vita p. 514. E.

Ne uterque ab eo quod arguebatur,] Melius, ſi leg. *nec uterque.* RHENAN. Exempl. vet. habet: *neuterque ab eo quod arguebatur* &c. Ut autem facile ex *neuterque ne uterque* fit, ſi diviſeris, ſic rurſum ex *ne uterque* diviſo facile *neuterque* fit, ſi commiſeris. BURER. Editor Baſil. ſcripſit: *neuterque ab eo quo arguebatur.* Clarius erit, ſi legeris: *neuterque ab eo, quem arguebat,* &c. Sed acceſſerim Grutero, verba, *ab eo quod arguebatur,* tanquam gloſſema, delenti.

Ut primum rempub. adgreſſus eſt,] Exempl. vet. habet: *ut primum ad rem P. adgreſſus eſt.* BURER. Ut hic Rhenanus, ſic alibi li-

 bra-

quemquam animo parem tulit: & in quibus rebus primus eſſe debebat, ſolus eſſe cupiebat. Neque eo viro quisquam aut alia omnia minus, aut gloriam magis concupiit? In adpeten-

brarii praepoſitionem *ad* in verbi *adgredi* conſtructione omiſerunt. Vide Interpretes ad Liv. I. 42.

Quenquam animo parem tulit] Diximus ad II. 27. legendum videri: *quenquam magnitudine parem tulit*. Hanc Pompeji ambitionem Vellejus alio atque alio modo expreſſit. II. 29. *niſi ubi vereretur, ne quem haberet parem*. Ibid. *indignari, quemquam aequalem dignitate conſpicere*. quod ſimillimum eſt verbis Caeſaris de eodem Pompejo, de B. C. I. 4. *neminem ſecum dignitate exaequari volebat*. Seneca Conſ. ad Marc. 14. *In oculis erat jam Cn. Pompejus, non aequo laturus animo quemquam alium eſſe in Rep. magnum*. Qui Senecae locus ſimilitudine ſua facit, ut nunc pronior ſim in ſententiam Lipſii, elapſam vocem revocantis: *neque Pompejus — quemquam aequo animo parem tulit*. Vellejum, ut ſaepe, ob oculos habuit Lucan. I. 125. *Nec quemquam jam ferre poteſt, Caeſarve priorem, Pompejusve parem*. Quod bene obſervatum comperio a J. Nic. Loënſi Epiphyll. IX. 20. Lucanum imitatus eſt Florus IV. 2. 14. *Nec Caeſar ferebat parem, nec Pompejus ſuperiorem*. item Dio Caſſ. XLI. p. 296. Πομπήϊος μὲν, οὐδενὸς ἀνθρώπων δεύτερος, Καῖσαρ δὲ, καὶ πρῶτος πάντων εἶναι ἐπεθύμει. Quae loca tametſi magnam partem ab Acidalio ad h. l. H. Grotio ad Lucan. l. c. & Cortio ad Salluſt. de Rep. ord. I. 2. laudata ſcio, tamen quod & Vellejum illuſtrant, &, quot modis una eademque res expreſſa ſit, oſtendunt, iterum apponenda exiſtimavi.

Primus eſſe debebat,] Forte: *primum eſſe decebat*.

Aut alia omnia minus &c.] Colorem duxit e Salluſtio apud Donat. ad Terent. Phorm. I. 3. 18. *Modeſtus ad omnia alia, niſi ad dominationem*.

Ut

tendis honoribus immodicus, in ge-
rendis verecundiſſimus: ut qui eos,
ut libentiſſime iniret, ita finiret ae-
quo animo; &, quod cupiſſet, arbitrio
ſuo ſumeret, alieno deponeret. Et 4
Lucullus, ſummus alioqui vir, pro-
fuſae hujus in aedificiis, convictibus-
que & apparatibus luxuriae primus
auctor fuit. Quem ob injectas mo-
les mari, & receptum ſuffoſſis mon-
tibus

Ut libentiſſime iniret, &c.] Hinc ſumſit Lucanus IX. 200. *Juvit ſumta ducem, juvit dimiſſa poteſtas.* Vide quae annotavimus ad II. 29.

Quod cupiſſet, arbitrio ſuo ſumeret,] In textum admiſimus elegantem Acidalii correctionem, diſtinctionemque: *quod cupiſſet, arbitrio ſuo ſumeret.* Edit. pr. *quod cupiſſet arbitrio ſuo ſumere.*

Et Lucullus] Editor Baſil. *et* abjecit: Acidalius in *at* mutavit. Vide ad II. 4. p. 84.

Hujus — luxuriae] Pro luxuriae, quae nunc eſt, ut explicuimus ad I. 11. p. 44. Athenaeus VI. p. 274. F. τῆς δὲ πολυτελείας τῆς νῦν ἀκμαζούσης πρῶτος ἡγεμὼν ἐγένετο Λεύκολλος.

Injectas moles mari] Veterum loca, quibus haec Luculli & aliorum luxuria notatur, dedit Gronovius Diatr. Stat. cap. 39. p. 252. Corruptus eſt in hujus rei narratione Plinius H. N. II. 63. *In maria jacitur* (terra) *aut, ut freta admittamus, eroditur aquis. Ferro, ligno, igne, lapide, fruge, omnibus cruciatur horis.* Lege & interpunge: —— *aut, ut freta admittamus, effoditur. Aquis, ferro, ligno, igne,* &c. XVII. 8. *quacunque terra infra tres pedes effoſſa.* Eodem modo interpungebat, *eruitur* ſcribens, J. Boherius ad Petron. Carm. de B. C. p. 122.

Ho-

tibus in terras mare, haud infacete Magnus Pompejus Xerxen togatum vocare aſſueverat.

Cap. XXXIV. Per id tempus a Q. Metello Creta inſula in P. R. poteſtatem redacta eſt. Quae, ducibus Panare & Laſthene, XXIIII. milibus juvenum coactis, velocitate pernicibus, armorum laborumque patien-

Haud infectae] Puto leg. *infacete*, vel *infeſtive*. Rhenan. Optime Rhenan. *infacete* facit ex *infectae*, tranſpoſitis tantum literis, nulla mutata. Idque Editor Baſil. recepit. II. 83. *haud abſurde.*

Xerxen togatum] Edit. pr. *Xerſen*, frequenti errore literae *ſ* pro *x* poſitae. Pompejum quoque hujus dicti auctorem edit Plinius H. N. IX. 54. *Lucullus exciſo etiam monte juxta Neapolim majore impendio, quam villam exaedificaverat, euripum & maria admiſit: qua de cauſſa Magnus Pompejus Xerxen togatum eum appellabat.* At Plutarchus in Lucullo p. 518. D. idem dictum Tuberoni Stoico, qui per aetatem ne videre quidem potuit Lucullum, tribuit: τὰ δ' ἐν τοῖς παραλίοις, καὶ περὶ Νέαν πόλιν ἔργα —— ὁ Στωϊκὸς Τουβέρων θεασάμενος, Ξέρξην αὐτὸν ἐν τηβέννῳ προσηγόρευσεν. Sic ille locus caſtigandus. Vulgo, ἐκ τηβέννου. Ἐν τηβέννῳ, ſicut *in toga* apud Latinos, eſt *togatus*. De qua vi praepoſitionis ἐν videndus T. Hemſterhuſius ad Ariſtophan. Schol. in Plutum p. 479.

Armorum laborumque patientiſſimi] II. 105. *militarium officiorum patientem.* Salluſtiana formula. Catil. 7. *juventus ſimul laboris ac belli patiens erat.* Jug. 44. *exercitus neque periculi, neque laboris patiens.*

Ab

tientiſſimis, ſagittarum uſu celeberrimis, per triennium Romanos exercitus fatigaverat. Ne ab hujus qui- 2
dem uſura gloriae temperavit animum Cn. Pompejus, quin victoriae partem conaretur vindicare. Sed & Luculli & Metelli triumphum, cum ipſorum ſingularis virtus, tum etiam invidia Pompeji apud optimum quem- 3
que fecit favorabilem. Per haec tempora M. Cicero, qui omnia incrementa ſua ſibi debuit, vir novitatis

Ab hujus quidem uſurae gloria temperavit] Fort. *ab hujus quidem uſura gloriae vix temperavit.* RHENAN. Edit. pr. *ab hujus quidem uſurae gloria temperavit.* Bene Rhenan. legit: *uſura gloriae.* Cetera Editor Baſil. melius ſic: *Ne ab hujus quidem uſura gloriae temperavit* &c. Nam particula *quidem* manifeſto indicio eſt, *ne* intercidiſſe.

Quin victoriae] Eſt e correctione Editoris Baſil. Edit. pr. *qui victoriae.*

Fecit favorabilem] II. 40. *Cujus reditum favorabilem opinio fecerat.*

Qui omnia incrementa ſua ſibi debuit] Sive *ex ſe ortus*, ut eleganter Cicero ſe ipſum & ſimiles non uno loco vocat. pro Planc. 27. *ego huc a me ortus & per me nixus adſcendi.* Phil. VI. 6. *quem vos a ſe ortum, hominibus nobiliſſimis, omnibus honoribus, praetuliſtis.* Tacit. Ann. XI. 21. *Curtius Rufus videtur mihi ex ſe natus.* Quinctilian. Decl. III. 19. *apud quem maximum eſt, ex ſe coepiſſe.* Eumen. Paneg. Conſtant. 3. *magnum eſt, ab ſe profectum ad maxima pervenire.* Similiter a Cicerone dicitur *homo*

tis nobiliſſimae, &, ut vita clarus, ita ingenio maximus; qui effecit, ne quorum arma viceramus, eorum ingenio vinceremur, Cos. Sergii Catilinae, Lentulique, & Cethegi, & aliorum utriusque ordinis virorum conjurationem ſingulari virtute, conſtan-
4 tia, vigilia, curaque aperuit. Catilina metu conſularis imperii urbe pulſus

homo per ſe cognitus. Catil. I. 11. *qui te, hominem per te cognitum, nulla commendatione majorum,* &c. Brut. 25. *qui ſummos honores, homo per ſe cognitus, ſine ulla commendatione majorum eſt adeptus.*

Qui effecit] Oudendorp. in marg. libri ſui ſcribebat, *quique.* Ita cap. ſeq. & II. 117.

Ne quorum arma viceramus, &c.] Hoc elegantiſſimum dictum effinxit ex illo ipſo, quem laudat, Cicerone Brut. 73. *Magnifice te a Caeſare laudatum puto, quem non ſolum principem atque inventorem copiae dixerit, quae erat magna laus, ſed etiam bene meritum de populi Romani nomine & dignitate. Quo enim uno vincebamur a victa Graecia, id aut ereptum illis eſt, aut certe nobis cum illis communicatum.*

Utriusque ordinis] Exempl. vet. habet: *utrius ordinis.* Burer. Viri docti vitioſae ſcripturae *utrius.* pro *utriusque* praeſidium quaerunt ex Quadrigario apud Gell. IX. 13. & Livio XXVI. 39. Fruſtra. Nam meliores libri utroque loco habent *uterque,* probantibus Gronovio & Drakenborchio.

Conjurationem —— *eripuit.*] Sic Edit. pr. At veriſſime Editor Baſil. *conjurationem* —— *aperuit.* Salluſt. Catil. 40. *eo praeſente conjurationem aperit.* Cicero pro Sull. 2. *Tu enim inveſtigaſti, tu patefeciſti conjurationem.*

Metu imperi] Exempl. vet. habet: *metu conſularis imperi.* Burer.

Ille

ſus eſt. Lentulus conſularis & praetor iterum, Cethegusque, & alii clari nominis viri, auctore ſenatu, juſſu Cos. in carcere necati ſunt.

Cap. XXXV. Ille ſenatus dies, quo haec acta ſunt, virtutem M. Catonis, jam multis in rebus conſpicuam atque praenitentem, in altiſſimo luminavit. Hic genitus proavo M. 2
Catone, principe illo familiae Portiae, homo Virtuti ſimillimus, & per

omnia

Ille ſenatus dies, quo haec acta ſunt] Non dubito, quin verba, *quo haec acta ſunt*, ex Grammatici alicujus interpretatione in textum irrepſerint. Nam *dies* nude & ſimpliciter dicitur pro actis alicujus diei. II. 86. de pugna Actiaca: *Quid ille dies terrarum orbi praeſtiterit.* Vim exemplorum congeſſerunt Graevius ad Cicer. pro Sext. 36. & Drakenborch. ad Liv. XLII. 67. in quorum nullo tale additamentum reperias.

In altiſſimo luminavit.] Alias, *altiſſime inluminavit.* RHENAN. Placet mihi conjectura Rhenani. *In* natum eſt ex *m* vocis praecedentis, ut multis locis apud Vellejum. *Altiſſime inluminavit* dicitur, ut *excelſiſſime floruit* I. 6. quod bene comparavit Wopkenſ. Miſc. Obſ. VIII. p. 44. Eodem modo cepit Oudendorp. ad Appulej. Met. VI. p. 411. *Inluminare*, non *luminare*, ſemper dicit Vellejus, e. g. II. 18. *horum fidem Mytilenaeorum perfidia inluminavit.* Quae verba ſaepe a librariis permutari, docet Juretus ad Symmach. IV. 71.

Homo virtuti ſimillimus] Exempl.

omnia ingenio diis, quam hominibus propior, qui nunquam recte fecit, ut facere videretur, ſed quia aliter facere non potuerat; cuique id ſolum viſum eſt rationem habere, quod ha-

Exempl. vet. habet: *non virtuti ſimillimus.* Sed (ut ſunt varia chirographorum genera) ſuſpicor librarium *homo* ſic *hō* ſcriptum pro *non* aſpexiſſe: nam ſr aſpirationis caudam quam ſurſum erectam habet, non longule in altum protraxeris, *n* eſſe cuivis non penitus introſpicienti videtur. BURER. *Virtuti* litera majuſcula edi juſſimus, ut Dea Virtus, cujus etiam templum Romae erat, intelligatur. Vide Burm. Miſc. Obſ. VIII. p. 377.

Diis, quam hominibus propior] Saepe veteres hac formula utuntur in eximia quadam ingenii aut virtutis praeſtantia declaranda. II. 130. loco ſimillimo: *per omnia Deis, quam hominibus ſimilior femina.* Plautus Pſeud. V. 1. 13. *in hoc omnes venuſtates ſunt*.:. *Deis proximum eſſe arbitror.* Cicero pro Marcell. 3. *Haec qui faciat, non ego cum ſummis viris comparo, ſed ſimillimum Deo judico.* Sil. Ital. XI. 170. *Novi Dis animas ſimiles & pectora magnis Nunquam anguſta malis.* Praeter Heinſium ad h. l. videndi Juretus ad Symmach. X. 27. & Markland. ad Stat. Silv. V. 2. 170.

Nunquam recte fecit, ut facere videretur] Habet a Salluſtio Catil. 54. ubi de hoc ipſo Catone dicitur: *eſſe, quam videri, bonus malebat.* unde etiam ſumſit Sulpic. Sev. Ep. II. 30. *ſancta magis eſſe, quam videri, ſtude.* Niſi forte Vellej. hauſit ex communi fonte, Aeſchylo S. c. Theb. 598. Οὐ γὰρ δοκεῖν ἄριστος, ἀλλ' εἶναι θέλει. Vide Cl. Erneſtum ad Xenophont. Memorab. I. 7. 1. Mox pro *potuerat* Edit. Baſ. bene ſcripſit *poterat.*

Quod haberet juſtitiam] Sic Editor Baſil. correxit. Edit. pr. *quod haberet juſtitiae.*

'Omni-

haberet juſtitiam: omnibus humanis
vitiis immunis; ſemper fortunam in
ſua poteſtate habuit. Hic trib. pleb. 3
deſignatus, & adhuc admodum a-
duleſcens, cum alii ſuaderent, ut
per municipia Lentulus conjuratique
cuſtodirentur, pene inter ultimos in-
terrogatus ſententiam, tanta vi ani-
mi atque ingenii invectus eſt in con-
jurationem, ut ardore oris orationem
omnium lenitatem ſuadentium, ſo-
cietate conſilii ſuſpectam fecerit: ſic 4
impendentia ex ruinis incendiisque
urbis, & commutatione ſtatus publici
pericula expoſuit, ita conſulis virtu-
tem

Omnibus humanis vitiis immunis] Lucan. II. 257. de hoc ipſo Catone: *quid tot duraſſe per annos Profuit immunem corrupti moribus aevi?*

Semper fortunam in ſua poteſtate habuit] Hujus dicti explicationem pete a Platone Menex. p. 408. E. vel e Cicerone, qui Platonica vertit, Tuſc. Diſp. V. 12.

Hic trib. pleb. deſignatus] Exempl. vet. habet: *Hic TR. PL. deſignatus eſt.* BURER. Voſſius ex *eſt*, quod Rhenan. omiſerat, bene *et* fecit: *& adhuc adm. adul.*

Ut ardore oris — ſuſpectam fecerit.] Eſt e correctione certa Editoris Baſil. Editio pr. *& ardore oris — ſuſpectam fecit.*

Ita conſilii virtutem amplificavit] Exempl. vet. habet: *ita conſlis virtutem* *am-*

tem amplificavit, ut univerſus ſenatus in ejus ſententiam tranſiret, animadvertendumque in eos, quos praediximus, cenſeret; majorque pars ordinis ejus Catonem proſequerentur domum. At Catilina non ſegnius conata obiit, quam ſceleris conandi conſilia inierat. Quippe fortiſſime dimicans, quem ſpiritum ſupplicio debuerat, praelio reddidit.

CAP.

amplificavit. BURER. Editor Baſil. pro *conſilii* vel *conſilis* ſcripſit *conſulis.* Nihil verius. Errantes in hoc loco tractando Interpretes in viam reducere potuiſſet Cicero, cujus de hac ipſa re memorabilis eſt locus ad Attic. XII. 21. *Cur ergo in ſententiam Catonis? quia verbis luculentioribus, & pluribus rem eandem comprehenderat. Me autem Brutus laudat, quod retulerim, non quod patefecerim, quod cohortatus ſim, quod denique ante, quam conſulerem, ipſe judicaverim. Quae omnia, quia Cato laudibus extulerat in coelum, perſcribendaque cenſuerat; idcirco in ejus ſententiam eſt facta diſceſſio.* Quem locum Graevius etiam Heinſio ſuggeſſit Syll. Epiſt. IV. p. 378.

Vota obiit] Exempl. vet. habet: *nota obiit.* BURER. Nihili eſt, quod Rhenanus de conjectura dedit, *vota obiit.* Pulchre Acidalius ex *nota* fecit *conata.* Quod ipſe Vellejus confirmat, II. 29. *magna auſus, magnificeque conata executus.* Accius apud Non. Marcell. p. 202. *Ego incipio, conata exequar.* Nepos Dione 8. *ne prius conſilium aperiretur ſuum, quam conata perfeciſſet.* Vide Drakenb. ad Liv. XLII. 11.

Quem ſpiritum ſupplicio debuerat, praelio reddidit.] Ita

CAP. XXXVI. Conſulatui Cice-
ronis non mediocre adjecit decus, na-
tus eo anno divus Auguſtus, ab-
hinc annos LXXXII, omnibus o-
mnium gentium viris magnitudine
ſua induĉturus caliginem. Jam pene 2
ſupervacaneum videri poteſt, emi-
nentium ingeniorum notare tem-
pora. Quis enim ignorat, diremptos
gradibus aetatis floruiſſe hoc tempore
Ci-

Ita ex ingenio Editor Baſil. reſtituit. Edit. pr. mendoſe: *quem ſpiritum ſupplicio debuerat, ſupplicio reddidit.* Vere ſic emendatum eſſe, clarum eſt ex ſimili loco, II. 119. *auctor deditionis ſupplicio, quam praelio, mori voluit.* Calpurn. Flacc. Decl. 19. *quominus ſpiritum, quem fortunae meae debeo, patriae profundam.* quod Burmann. ex hoc Vellejі loco expreſſum putat. Sed & Vellejus & Calpurnius imitati ſunt Ciceronem Phil. X. 10. *Non eſt viri, minimeque Romani, dubitare, eum ſpiritum, quem naturae debeat, patriae reddere.* XIV. 12. *O fortunata mors, quae naturae debita, pro patria eſt potiſſimum reddita.* Ceterum Burmannus, locutionem, *ſpiritum praelio reddere*, damnans, incidit in plagas adverſarii, Wopkenſii Miſc. Obſ. VIII. p. 46. IX. p. 258. & ad Juſtin. XXXIX. 4. unde ne per argutias quidem, quas protulit Miſc. Obſ. VIII. p. 378. ſe explicare potuit.

Magnitudine ſua induĉturus caliginem.] Simillimus locus Quinctiliani X. 1. p. 500. *Menander omnibus ejusdem operis auctoribus abſtulit nomen, & fulgore quodam ſuae claritatis tenebras obduxit.*

Diremptos] Exempl. vet. habet, *direptos.* BURER.

 Su-

Ciceronem, Hortenſium, ſaneque Craſſum, Catonem, Sulpitium; moxque Brutum, Calidium, Coelium, Calvum, & proximum Ciceroni Caeſarem; eorumque velut alumnos, Corvinum ac Pollionem Aſinium; aemulumque Thucydidis, Salluſtium, auctoreſque carminum, Varronem ac Lucretium, neque ullo in ſuſpecti operis

Saneque Craſſum] Editor Baſil. ineptiſſime: *ſenemque Craſſum*. Recte Aldus Nepos, ſive Puteanus vidit, in depravata ſcriptura *ſaneque* latere *Antonium*, cujus mentio nullo modo praetermitti a Vellejo poterat.

Catonem] Idem Aldus praeclare emendat, *Cottam*. Cicero Brut. 97. *Antonius, Craſſus, poſt Cotta, Sulpitius, Hortenſius, nihil dico amplius*. Orat. 30. *Atqui, ſi Antonio Craſſus eloquens viſus non eſt, aut ſibi ipſe: nunquam Cotta viſus eſſet, nunquam Sulpitius, nunquam Hortenſius*.

Coelium] Edit. pr. *Caelium*, ut ſemper in hoc nomine variatur. Diverſas gentes eſſe *Coeliam* & *Caeliam*, putat Jac. Perizonius Diſſ. de Num. Conſular. p. 593.

Varronem] Intellige *Atacinum*, interpretem Apollonii Rhodii, de quo Voſſius de Hiſtor. Lat. I. 16.

In ſuſpecti operis ſui carmine] Pro *ſuſpecti* Lipſius rectiſſime legit *ſuſcepti*. Columella IX. 2. *conſummatio ſuſceptae profeſſionis*. Lactant. VI. 1. *Quod erat officium ſuſcepti muneris*. ubi Codex Duisburg. cujus variantes penes me ſunt: *Quod erat officium ſuſcepti operis & muneris*. Hoc ut clarum eſt, ita explicari mihi velim, quid ſit *ſuſcepti operis carmen?* Equidem nihil melius invenio ſagaciſſimi Marklandi

peris ſui carmine minorem Catullum. Pene ſtulta eſt inhaerentium oculis; ingeniorum enumeratio: inter quae maxime noſtri aevi eminent princeps carminum, Virgilius, Rabiriusque, & conſecutus Salluſtium Livius, Tibul-

landi conjectura Epiſt. Crit. p. 12. *in ſuſcepti operis ſui forma*. Ita mox: *perfectiſſimi in forma operis ſui*. Malim tamen, abjecto *ſui*, quod ex altero loco inculcatum videtur, & jure diſplicebat Heinſio: *in ſuſcepti operis forma*. Frequens apud Vellejum *operis forma*, ut II. 49. 66. 96. *operis modus* II. 29. Cujus imitatione Sulpic. Sev. I. 20. a Burm. laudatus: *Nos enim ſuſcepti operis modum cuſtodientes, ſolam hiſtoriam perſequimur*. *Carmine* pro *forma* librarius ſcripſit, oculis ad vicinum *carminum* aberrantibus, ut cap. praec. per eundem errorem *ſupplicio* pro *praelio*.

Catullum] Edit. pr. *Catulum*.

Principes carminum] Exempl. vet. habet: *princeps carminum Vergilius*. BURER.

Rabiriusque] Puteanus legebat, *Variusque*: quod placet Marklando Epiſt. Crit. p. 14. Perizonius, *Horatiusque*. Sane Horatium, & perfectiſſimum in forma operis ſui, & vero tam in domo Auguſta gratioſum, ab ejusdem domus adulatore praetermiſſum eſſe, vix credibile videatur. Dicerem, ejus nomen excidiſſe, niſi Propertium quoque praeteritum viderem. Rabirius autem locum ſuum facile tuetur teſtimonio Ovidii IV. ex P. 16, 5. *magnique Rabirius oris*. ubi jocularis error eſt Burmanni, titulum orationis Ciceronis, *Rabirius, qui perduellionem feciſſe dicebatur*, apud Chariſ. II, p. 188. pro Rabirii poëtae fragmento accipientis.

Et conſecutus Salluſtium Livius] Non poſſum probare rationes, quibus adductus Burmannus, hunc lo-

bulluſque, & Naſo, perfectiſſimi in forma operis ſui. Nam vivorum ut magna admiratio, ita cenſura difficilis eſt.

CAP. XXXVII. Dum haec in urbe, Italiaque geruntur, Cn. Pompejus memorabile adverſus Mithridaten, qui poſt Luculli profectionem magnas novi exercitus vires reparaverat, bel-
2 lum geſſit. At rex fuſus fugatusque, & omnibus exutus copiis, Armeniam, Ti-

locum ita tentavit: *& conſecutus Gallum Tibullus, Propertiusque & Naſo.* Nam primum, quod miratur, Livium inter poëtas recenſeri, non poëtas Vellejus, ſed eminentia aetatis ſuae ingenia, in quibus Livius omitti non poterat, recenſet. Deinde, quod credit, Livium facile omiſſum eſſe, ne Tiberius laude hominis, antiquae reipublicae nimis ſtudioſi, offenderetur, non meminerat, Livium a Vellejo I. 17. cum laude commemorari. Denique, ſi Vellejus Livii mentionem eo refugiſſet, ſtulte Gallum, cui ingratus adverſus Auguſtum animus exitii cauſſa fuit, in poëtis laudaſſet.

Perfectiſſimi] Sic Editor Baſil. Male Edit. pr. *perfectiſſime.*

Magnas novi exerc. vires reparaverat] Legendum ſuſpicabar: *magnas novi exercitus vires paraverat.* ut *re* ortum ſit ex ultima ſyllaba vocis *vires.* Sed *reparare* pro ſimplici *parare* poſitum videtur. Lucan. I. 134. *Nec reparare novas vires.*

Ac rex] Exempl. vet. habet: *At rex*, BURER.

So-

Tigranemque ſocerum petit, regem ejus temporis, niſi qua Luculli armis erat infractus, potentiſſimum. Simul 3
itaque duos perſecutus Pompejus, intravit Armeniam, prior filius Tigranis, ſed diſcors patri, pervenit ad Pompejum; mox ipſe ſupplex & praeſens ſe regnumque ditioni ejus permiſit, praefatus, neminem alium, 4
neque Romanum, neque ullius gentis virum futurum fuiſſe, cujus ſe poteſtati commiſſurus foret, quam Cn. Pom-

Socerum] Immo *generum*, ut Aldus Nepos ſcribit, hiſtoria poſtulante. Neque enim crediderim, Vellejum *ſocer* & *gener* inter ſe. permutaſſe, ut Euripidem & Sophoclem in πενθερὸς & γαμβρὸς feciſſe, auctor eſt Suidas v. Πενθερά. Vide praeſtantiſſimum Valckenarium ad Euripid. Phoeniſſ. 431.

Niſi qua] Eſt e correctione Gruteri. Edit. pr. *niſi quia*. II. 17. *niſi qua Nolani belli reliquiae manerent*. Vide Interpretes ad h. l. & Oudendorp. ad Lucan. X. 84.

Cujus ſe poteſtati commiſſurus foret,] Edit. prima: *cujus ſe ſocietati commiſſurus foret*. At Editor Baſil. audacter dedit: *cujus ſe fidei commiſſurus foret*. Veriſſime Aldus Nepos correxit: *cujus ſe poteſtati commiſſurus foret*. Quod confirmatur verbis Velleji: *ſe regnumque ditioni ejus permiſit*. Supereſt, ut hanc lectionem, quae nobis tam perſpicua & certa viſa eſt, ut eam in contextum admitteremus, Burmanni dubitatione liberemus. Is cum aliis credit, veteres dixiſſe, *permittere poteſtati*, *committere fidei*. Frequentius ſic dici, fateor: perpetuum di-

Pompejum: proinde omnem ſibi, vel adverſam, vel ſecundam, cujus auctor ille eſſet, fortunam tolerabilem futuram: non eſſe turpe ab eo vinci, quem vincere eſſet nefas: neque ei inhoneſte aliquem ſummitti, quem fortuna ſuper omneis extuliſſet. Servatus regi honos imperii, ſed multato ingenti pecunia: quae omnis, ſicuti Pompejo moris erat, redacta in quaeſtoris poteſtatem, ac publicis de-

diſcrimen eſſe, nego. Cicero Verrr. IV. 7. *quem non ſolum poteſtati tuae, ſed etiam fidei populus Ro. commiſerat.* pro Milon. 23. *commiſit ſe ejus poteſtati, cui ſenatus totam rempublicam commiſerat.* Sulpic. Sever. Ep. III, p. 369. *totum ſe domini arbitrio poteſtatique committens.* Similiter *committere* & *permittere fidei* promiſcue dicitur, ut apud Caeſar. de B. G. V, 3. & Liv. VIII, 31. ubi vide Drakenb.

Non eſſe turpe ab eo vinci &c.] Accius *Armorum Judicio* apud Macrob. Sat. VI, 1. p. 534. *Nam tropaeum ferre me a forti viro pulchrum eſt. Si autem vincar, vinci a tali nullum eſt probrum.*

Neque inhoneſte] Alias, *neque ei inhoneſte.* RHENAN. Hanc correctionem bene recepit Editor Baſil.

Redacta in quaeſtoris poteſtatem] Inſolens loquendi forma, & a Romanorum conſuetudine abhorrens. Talis enim pecunia a bonis ſcriptoribus dicitur *redigi ad quaeſtorem, quaeſtori annumerari, appendi, redigi a quaeſtore in publicum, in aerarium*, non, *redigi in quaeſtoris poteſtatem*. Nec quaeſtori, cui ne numum quidem ſine proconſulis juſſu erogare liceret, tribui po-

deſcripta literis. Syria, aliaeque, quas occupaverat, provinciae ereptae; & aliae reſtitutae P. R. aliae tum primum in ejus poteſtatem redactae, ut Syria, quae tum primum facta eſt ſtipendiaria. Finis imperii regii terminatus Armenia.

Cap. XXXVIII. Haud abſurdum videtur propoſiti operis regulae, paucis percurrere, quae cujusque ductu gens ac natio redacta in formulam provinciae, ſtipendia pacta ſit, notabi-

poteſtas in pecuniam publicam poteſt. Huc adde; vix a tam elegante ſcriptore ingratiſſimam repetitionem verborum, *in poteſtatem redacta*, proficiſci potuiſſe. Lege; *redacta ad quaeſtorem, ac publicis deſcripta literis*. Livius IV. 53, *venditum ſub haſta conſul redigere ad quaeſtores juſſit.* ubi plura Gronovius. Mendum frequentiſſimum in libris veteribus, etiam apud Vellej. II. 15. p. 117. ortum eſt a feſtinantis librarii aberratione a verbis, *redacta ad quaeſtorem*, ad ſequentia, *in ejus poteſtatem redactae.*

Occupaverat] Sic Editor Baſil. Editio pr. *occupaverant*.

Provinciae ereptae; & aliae] Lege & diſtingue: *provinciae ereptae ei; aliae* &c. Etiam II. 45. *ei* & *et* confunduntur.

Imperii regii] Edit. pr. *regi* pro *regii*, ut ſingulis fere paginis. Male Editor Baſil. *regis*.

Stipendia pacta ſit,] Etſi J. Perizonius Syll. Epiſt. T. IV. p. 770. exemplis oſtendit, eum quoque, cui

 gra-

tabimus, facilius ut, quam partibus,
2 ſimul univerſa conſpici poſſint. Primus in Siciliam trajecit exercitum Cos. Claudius, & provinciam eam, poſt annos ferme LII. captis Syracuſis, fecit Marcellus Claudius. Primus Africam Regulus, nono ferme anno primi Punici belli. Sed poſt CCIIII. annos P. Scipio Aemilianus, eruta Carthagine, abhinc annos CLXXXII. Africam in formulam redegit provinciae. Sardinia inter primum

gravis & moleſta conditio imponatur, aliquando dici *paciſci*, malim tamen cum Lipſio legitimam formulam revocare: *ſtipendiaria facta ſit.*

Notavimus facilius, ut quae partibus.] Alias, *notabimus, ut facilius e partibus.* RHENAN. Editor Baſil. dedit: *notavimus, ut quae facilius, quam partibus.* Omnino ſcribendum: *Id notabimus, facilius ut, quam partibus, ſimul univerſa conſpici poſſint. Id* a praecedenti *ſit* extritum eſſe, Poppma vidit, *quam* pro *quae* ſcribendum. Lipſius. Atque huic lectioni interpunctionem accommodavimus. Interpretes commode compararunt Vellej. I. 14. p. 53. *Cum facilius cujusque rei in unum contracta ſpecies, quam diviſa temporibus, oculis animisque inhaereat.* Contraria ſententia Seneca Ep. 94. p. 442. *quae, in univerſo confuſius videbantur, in partes diviſa diligentius conſiderantur.*

Primus Africam] Editor Baſil. recte ſcripſit: *Primus in Africam.* ſcilicet, *trajecit exercitum.*

Im-

mum & ſecundum bellum Punicum,
ductu T. Manlii Cos. certum rece-
pit imperii jugum. Immane bellicae 3
civitatis argumentum; quod ſemel
ſub regibus, iterum hoc T. Manlio
Cos. III. Auguſto principe, cer-
tae pacis argumentum Janus Gemi-
nus clauſus dedit. In Hiſpanias pri- 4
mi omnium duxere exercitus Cn. &
P. Scipiones, initio ſecundi belli Pu-
nici, abhinc annos CCL. Inde va-
rie poſſeſſa, & ſaepe amiſſa partibus,
univerſa ductu Auguſti facta ſtipen-
diaria eſt. Macedoniam Paulus, Mum- 5
mius

Immane bellicae civitatis argumentum &c.] Etſi Heinſius, qua erat ſagacitate, facile ſenſit, manum interpolatricem in hoc loco graſſatam eſſe, non tamen, quid Velleji, quid gloſſatoris ſit, auſus eſt decernere. Mihi nullum dubium eſt, quin hic locus ita de Velleji manu exierit: *Immane bellicae civitatis argumentum, quod ſemel ſub regibus, iterum hoc T. Manlio conſule, tertio Auguſto principe, Janus Geminus clauſus dedit.* Vellejus ob oculos habuit Livium I. 19.

Janus Geminus] Exempl. vetus habet: *Janius Geminius.* BURER.

Univerſa ductu Auguſti &c.] Vellejo praeivit Livius XXVIII. 12. *Hiſpania prima Romanis inita provinciarum, quae quidem continentis ſint, poſtrema omnium, noſtra demum aetate, ductu auſpicioque Auguſti Caeſaris, perdomita eſt.*

Mox

mius Achaiam, Fulvius Nobilior ſubegit Aetoliam: Aſiam L. Scipio, Africani frater, eripuit Antiocho: ſed beneficio ſenatus populique R. mox ab Attalis poſſeſſam regibus, M. Perperna, capto Ariſtonico, fecit tributariam. Cypri devictae nulli adſignanda gloria eſt. Quippe ſenatusconſulto, miniſterio Catonis, regis morte, quam ille conſcientia acciverat, facta

Mox ab Attalis poſſeſſam regibus] Nihil inquinatius ſcriptura Editionis primae: *mox habita lis. Poſſeſſam regibus.* ex qua, Editoris Baſileenſis ingenium ſollertiſſime fecit id, quod in textu exhibuimus.

Perperna] Edit. pr. *Perpenna*, ut alibi.

Cypri devictae nulli aſſignanda gloria eſt] Sic edimus de Editoris Baſileenſis judicio. Edit. pr. *Cypro devicta, nullis aſſignanda gloria eſt.* II. 30. *Hujus belli patrati gloria penes M. Craſſum fuit.* Nec tamen ignoro, Ablativum abſolutum interdum praecedere, non reſpondentibus quae ſequuntur: de quo vide Duker. ad Flor. IV, 12. 28. & Interpretes ad Sueton. Tiber. 31.

Senatusconſulto] Vide quae diximus ad II. 31.

Quam ille conſcientia acciverat] Pro *arceſſiverat*, quod multo frequentius eſt. Florus IV. 2. 70. *mortem etiam laetus accivit.* Bis haec locutio reſtituenda eſt Hegeſippo I. 29. *Phaſelus aſcitae ſibi mortis celeritate contumeliam praevertit.* III. 17. *Naturae lex valida eſt, velle vivere, nec ſibi mortem aſciſcere.* ubi *accitae* & *acciſcere* ſcribendum. Niſi forte illa aetas *aſciſcere mortem* pro *conſciſcere* dixit. Ceterum de Ptolemaeo, rege, ejusque morte, vide quos laudat H. Valeſius ad Ammian. Marcell. XIV. 8.

Do-

facta provincia eſt. Creta Metelli ductu longiſſimae libertatis fine multata. Et Syria Pontusque Cn. Pompeji virtutis monumenta ſunt.

Cap. XXXIX. Gallias primum Domitio, Fabio, nepote Pauli, qui Allobrogicus vocatus eſt, intratas cum exercitu, magna mox clade noſtra, ſaepe & adfectavimus, & amiſimus. Sed fulgentiſſimum C. Caeſaris opus in iis conſpicitur: quippe ejus ductu auſpiciisque infractae, pene idem quod totus terrarum orbis ignavum

Domitio, Fabio] Editor Baſil. *Domitio & Fabio*. Vellejo aſyndeta placere, ſupra vidimus. Scribendum autem cum Aldo Nepote: *a Domitio* &c. vel, ſi malis, cum Lipſio: *Domitio, Fabio, nepoti Pauli*.

Gallias — adfectavimus] Salluſt. Jug. 66. *civitates, quae ab ſe defecerant, formidine, aut oſtentando praemia adfectare.* ubi vide Cortium.

Pene idem, quod t. t. o. ignavum conferunt ſtipendium.] Pro *pene idem*, quod ſtare non poſſe, Lipſius demonſtravit, forte ſcribendum: *bona fide*. *Ignavum ſtipendium* Gronovio ad Tacit. de M. G. 29. ſignificare videtur, Gallos in bello ſegnes minusque fortes conſtantesque fuiſſe atque eſſe. Sed, ne dicam, hiſtoriam alia omnia de Gallis tradere, nimis dura ad ſenſum meum & contorta eſt haec interpretatio. Sequar igitur Aldum Nepotem, ex loco proxi-

2 vum conferunt ſtipendium. Ab eodem facta Numidia. Ciliciam perdomuit Iſauricus, & poſt bellum Antiochinum, Vulſo Manlius Gallograeciam. Bithynia, ut praediximus, teſtamento Nicomedis relicta hereditaria. Divus Auguſtus praeter Hiſpanias, aliasque genteis, quarum titulis forum jus

proximo ſimpliciſſime corrigentem: *in aerarium conferunt ſtipendium.*

Ab eodem facta &c.] Mutili mendoſique loci ſcriptura haec eſt in Edit. pr. *Ab eodem facta Numidicus Ciliciam perdomuit, uiſa viciſſet poſt bellum Antiochinum. Vulſo Manlius Gallograeciam.* Quod vulnus Editor Baſil. non ſanavit, ſed gravius fecit audaciſſima conjectura: *Ab eodem Pompejo fractam Numidicus Ciliciam perdomuit, niſi viciſſet poſt bellum Antiochicum, Vulſo Manlius Gallograeciam.* At loci feliciter inſtaurati gloria eſt penes Carol. Sigonium Faſt. ad a. 707. qui acute videns, in corruptis literis *uiſa viciſſ*, latere nomen *Iſauricus*, omnia hiſtoriae convenienter ſic correxit: *Ab eodem facta. Numidia. Ciliciam perdomuit, Iſauricus: & poſt bellum Antiochinum Cn. Manlius Vulſo Gallograeciam.* In verbo *facta* Sigonius intelligit *provincia.* Sed cum Boxhorn. malim: *Ab eodem fracta Numidia.* Formam *Antiochinum*, ab Editore Baſil. ſollicitatam, facile tuetur Gellius VII. 19. ubi vide Interpretes.

Poſt bellum] Alias, *& poſt bellum.* RHENAN.

Quarum titulis forum ejus praenitet.] Praeter Lipſium, Iſ. Caſaubonus hunc locum comparavit cum Sueton. Aug. 31. *Itaque & opera cujusque, manentibus titulis, reſtituit: & ſtatuas omnium triumphali effigie in utraque Fori ſui porticu dedi-*

ejus praenitet, pene idem, facta Aegypto ſtipendiaria, quantum pater ejus Gallia, in aerarium reditus contulit. At Ti. Caeſar, quam cer- 3
tam Hiſpanis parendi confeſſionem extorſerat parens, Illyriis Delmatisque extorſit. Rhetiam autem & Vindeli-

dicavit. Locutioni Vellejanae non diſſimilis eſt, in Monum. Ancyr., p. 174. *theatrum, quod ſub nomine M. Marcelli generi niteſcit.*

Paene idem] Suſpicio nobis oborta eſt, haec verba temere repetita eſſe e praecedentibus jam corruptis. Neque enim Latinum videtur *idem, quantum*, pro, *idem, quod*. Vulgatum explicare conatur Lipſius de Magn. Ro. II. 3.

Quantum pater ejus Galli in aerarium reditus contulit. At T.] Exempl. vetus habet: *Galli in aerarium reditus contulit. Ad T. Caeſar* &c. Burer. Editor Baſil. bene reſcripſit *Gallia* pro *Galli*, quod eſt in Edit. pr.

Certam Hiſpanis parendi confeſſionem extorſerat] II. 90. *Dalmatia XX. & CC. annos rebellis, ad certam confeſſionem pacata eſt imperii.* Saepe veteres ſcriptores hac formula utuntur in magna & juſta victoria ſignificanda; quoniam, ut Ennius ait apud Serv. ad Aen. XI. 306. *Qui vincit, non eſt victor, niſi victus fatetur.* Liv. III. 28. *ut exprimatur tandem confeſſio, ſubactam domitamque eſſe gentem, ſub jugum abituros.* Hegeſipp. I. 32. *Cum tot ſecundis noſtrorum proeliis fractae res hoſtium usque ad ipſorum fuerint confeſſionem.* Vide Swarzium ad Plin. Paneg. 16.

Extorſerat parens, Illyriis Delmatisque] Ita edimus de F. Urſini emendatione. Editio pr. prava lectione & diſtinctione: *extorſerat? parem Illyriis Delmatisque.* Pejus Editor Baſil. legebat: *extorſerat, tam parem Illyriis Delmatisque.*

Pa-

delicos ac Noricos, Pannoniamque & Scordiſcos, novas imperio noſtro ſubjunxit provincias. Ut has armis, ita auctoritate Cappadociam P. R. fecit ſtipendiariam. Sed revertamur ad ordinem.

CAP. XL. Secuta deinde Cn. Pompeji militia, gloriae, laborisne majoris, incertum eſt. Penetratae cum victoria Media, Albani, Hiberi; ac deinde flexum agmen ad eas na-

Parem Illyriis Delmatisque] Exempl. vetus habet: *parem Illyriis Delmatisque extorſit.* BURER. *Extorſit*, quod eleganter repetitur, non Rhenani, ſed operarum culpa, ex Editione pr. excidiſſe videtur.

Scordiſcos] Edit. pr. *Cordiſcos*, quod Editor Baſil. emendavit. Vide Interpretes ad Flor. III. 4. 2.

Penetratae cum victoria Media, Albani, &c.] Editor Baſil. reſcripſit: *Penetratae cum victoria Media, Albania, Hiberia.* Gentium nomina pro regione, & contra poni, notiſſimum eſt. Binis exemplis ex hac ipſa hiſtoria ſumtis defungamur. Plin. H. N. VII. 26. *Pompejus ex Syria, Scythis, Judaeis, Albanis, Iberia, triumphavit.* Florus III. 5. 28. *Colchos cecidit: ignovit Iberiae: pepercit Albanis.* Adde Burmann. ad h. l. & ad Claudian. in Eutrop. II. 247. Sed quoniam *ac* ante *deinde* e temere diſtracto *a* ab *Hiberi* ortum videtur, praeferam Editoris Baſil. correctionem, a Burmanno leviter ſic immutatam: *Penetratae cum victoria Media, Albania, Hiberia: deinde flexum* &c.

Phar-

nationes, quae dextra atque intima Ponti incolunt, Colchos, Heniochosque, & Achaeos. Et oppreſſus auſpiciis Pompeji, inſidiis filii Pharnacis, Mithridates, ultimus omnium juris ſui regum, praeter Parthicos. Tum 2
victor omnium, quas adierat, gentium Pompejus, ſuoque & civium voto major, & per omnia fortunam hominis egreſſus, revertit in Italiam. Cujus reditum favorabilem opinio fecerat. Quippe plerique non ſine exercitu venturum in urbem adfirmabant, & libertati publicae ſtatuturum arbitrio ſuo modum. Quo magis hoc 3
homines timuerant, eo gratior civilis

Pharnacis] Sic Editor Baſil. pro *Pharnaces*, quod eſt in Edit. pr.

Per omnia fortunam hominis egreſſus] Pro eo dixit II. 31. de conjectura noſtra: *per omnia homine major exiſtimabatur*. Verbum *egredi*, quod hic pro *ſuperare* ponitur, diligentius, quam Burm. ad h. l. illuſtravit Marklandus ad Stat. Silv. V. 3. 154. Non minus frequens eſt hac ſignificatione *ſupergredi*. Lapis apud Gruter. p. 260. 4. *omnes omnium ante ſe maximor. impp. glorias ſupergreſſus*. Nazarius Paneg. Conſtantin. 16. *quum gloria tua humanum modum ſupergreſſa ſit*. Sulpic. Sever. Dial. II. p. 452. *qui humanam ſubſtantiam ſupergreſſus*.

lis tanti imperatoris reditus fuit. Omni quippe Brunduſii dimiſſo exercitu, nihil praeter nomen imperatoris retinens, cum privato comitatu, quem ſemper illa ſatare moris fuit, in urbem rediit; magnificentiſſimumque de tot regibus per biduum egit triumphum; longeque majorem omni ante ſe inlata pecunia in aerarium, praeterquam a Paulo, ex manubiis in-
4 tulit. Abſente Cn. Pompejo, T. Am-

Illa ſatare] Alias, *illi vacare*. RHENAN. Etſi, quod Rhenanus conjicit, a Latinae linguae ratione abhorret, tamen, cum ſemel a Junta & Editore Baſil. receptum eſſet, omnes Editiones occupavit. Venit nobis in mentem legere: *quem ſemper illi trahere moris fuit*. *Trahere* proprium hac in re verbum eſt. II. 66. *comitem aevi ſui laudem Ciceronis trahet*. 80. *cum inermis & lacernatus eſſet, praeter nomen nihil trahens*. Curtius VIII. 3. *uxorem in omne diſcrimen comitem trahebat*. Eandem rem ita expreſſit Plutarchus in Pompej. p. 642. B. ὁρῶσαι γὰρ αἱ πόλεις Πομπήϊον Μάγνον ἄνοπλον, καὶ μετ' ὀλίγων τῶν συνήθων, ὥσπερ ἐξ ἄλλης ἀποδημίας διαπορευόμενον.

Praeterquam a Paulo] Editor Baſil. audacius, incertum, an ineptius ſcripſit: *praeterquam Capitolio*. In eundem errorem, quod miror, trahens doctiſſimos viros, Lipſium ad h. l. & de Magnit. Ro. II. 8. 9. & Freinshemium Supplem. Liv. 103. p. 468. Pulchre vidit Voſſius, haec verba a ſciolo, qui, quae Vellejus I. 9. de Paulo tradiderat, meminiſſet, adſcripta eſſe margini, & mox in textum traducta.

Ampius & T. Labienus trib. pleb. legem tulerunt, ut is ludis circenſibus corona laurea, & omni cultu triumphantium uteretur; ſcenicis autem praetexta, coronaque laurea. Id ille non plus quam ſemel, & hoc ſane nimium fuit, uſurpare ſuſtinuit. Hujus viri faſtigium tantis auctibus fortuna extulit, ut primum ex Africa, iterum ex Europa, tertio ex

T. Ampius] De eo vide P. Manutium ad Cic. ad Div. I. 3.

T. Labienus] Hoc nomen Editor Baſil. repoſuit pro vitioſo Edit. pr. *T. Labenius.*

Ut ſi ludis] Alias, *ut ſcilicet ludis*. RHENAN. Editor Baſ. *ſi* abjecit; ex quo F. Urſinus recte *is* fecit.

Corona laurea] Ita Lipſius ad h. l. & de Milit. Ro. V. 17. ſcripturam Editionis pr. & hic, & paulo poſt, *corona aurea*, correxit ex Dione Caſſ. XXXVII. p. 126. ubi idem tribunorum pl. decretum reperitur. Freinshemius Suppl. Liv. 102. p. 443. priore loco ſervat *aurea*, poſteriore ſcribit *laurea*. Contra facit Fabric. ad Dion. l. c. Sed bis *laurea* ſcribendum eſſe, ex Dione clarum eſt.

Hujus viri faſtigium tantis auctibus &c.] Hunc locum usque ad verba *victoriae ſuae* affert Scholiaſtes Lucani ad IX. 178. ubi pro *auctibus* male *actibus* legitur. Tacit. Hiſt. IV. 28. *At Civilem immenſis auctibus univerſa Germania extollebat.* ubi vide Interpretes. Spartian. Hadrian. 8. *Senatus faſtigium in tantum extulit.*

Primum ex Africa] Edit. pr. *primus ex Africa*, pro quo Editor Baſil. ſcripſit, *primum ex Africa.* Et ſic legit Scholiaſt. Lucani l. c.

ex Aſia triumpharet: &, quot partes terrarum orbis ſunt, totidem faceret monumenta victoriae ſuae. Nunquam eminentia invidia carent. Itaque & Lucullus, memor tamen acceptae injuriae, & Metellus Creticus, non injuſte querens (quippe ornamentum triumphi ejus captivos duces Pompejus ſubduxerat) & cum iis pars optimatium refragabatur, ne aut promiſſa civitatibus a Pompejo, aut bene meritis praemia, ad arbitrium ejus, perſolverentur.

Cap. XLI. Secutus deinde eſt con-

Ex Aſia] Scholiaſt. Lucani l. c. male, *ex Hiſpania*.

Et, quot partes terrarum orbis ſunt, &c.] Scholiaſt. Lucani l. c. minus bene: *ut quot partes terrae ſunt, totidem facerent monumenta* &c. Vellejus imitatur Ciceronem pro Balb. 4. *qui* (Pompejus) *tot habet triumphos, quot orae ſunt, parteſque terrarum*.

Ducus] Alias, *duces*. Rhenan. Duces illi ſunt Panares & Laſthenes, de quibus Vellejus II. 34. Dio Caſſ. XXXVI. p. 88. τὸν δὲ δὴ Πανάρη, τόν τε Λασθένη (καὶ τῶν ἐκεῖνον εἷλεν) οὐκ ἠδυνήθη πέμψαι ἐν τοῖς ἐπινικίοις· ὁ γὰρ Πομπήϊος, ἀναπείσας τῶν δημάρχων τινὰ, προαφείλετο αὐτούς. ubi ſcribendum: καὶ γὰρ κἀκείνους εἷλεν. Florus III. 7. 6. *victiſque Laſthene & Panare, Cydoneae ducibus, victor rediit*. Laſthenis, praeter ceteros, meminit Sulpicius Sever. II. 24.

Qui

conſulatus C. Caeſaris, qui ſcribenti manum injicit, & quamlibet feſtinantem in ſe morari cogit. Hic, nobiliſſima Juliorum genitus familia, &, quod inter omnis antiquiſſimos conſtabat, ab Anchiſe ac Venere deducens genus, forma omnium civium excellentiſſimus, vigore animi acerrimus, munificentiae effuſiſſimus, animo ſuper humanam & naturam & fidem evectus, magnitudine cogitatio-

Qui ſcribenti manum injicit] Ex Cicerone pro Roſc. Com. 16. *ipſa mihi veritas manum injecit, & pauliſper conſiſtere, & commorari cogit.* Vide Lambinum ad Horat: I. Carm. 17. 26.

Quemlibet] Alias &, *quamlibet*. BURER.

Et, quod inter omnes antiquiſſimos conſtabat] Velleji manum aſſecutus videtur Acidalius, locum ita refingens: *&, quod inter omnes conſtat, antiquiſſima.* Quod inventum ita placuit Lipſio, ut non dubitaret illud ſibi, ſicut alia Acidaliana aliis locis, aſſumere.

Vigore animi acerrimus,] Plin. H. N. VII. 25. *Animi vigore praeſtantiſſimum arbitror genitum Caeſarem dictatorem. Nec virtutem conſtantiamque nunc commemoro,* &c. *ſed proprium vigorem celeritatemque quodam igne volucrem.* Mallem, Vellejus ſcripſiſſet: *vigore ingenii acerrimus.* ut II. 18. *vigore ingenii atque animi celeberrimus.* Sic odioſam, quae Lipſium offendit, vocis *animo* repetitionem vitaſſet.

Munificentiae effuſiſſimus] Editor Baſil. dedit *munificentia*: quod reliquae hujus loci ſtructurae melius reſpondere, non male judicat Acidalius.

tionum, celeritate bellandi, patientia periculorum, Magno illi Alexandro, ſed ſobrio, neque iracundo, ſi-
2 millimus; qui denique ſemper & ſomno & cibo in vitam, non in voluptatem uteretur; cum fuiſſet C. Mario ſanguine conjunctiſſimus, atque idem Cinnae gener; cujus filiam ut repudiaret, nullo metu compelli potuit; (cum M. Piſo conſularis Anniam, quae Cinnae uxor fuerat, in Sullae dimiſiſſet gratiam) habuiſſetque fere XVIII. annos eo tempore, quo Sulla rerum potitus eſt; magis miniſtris Sullae, adjutoribusque partium, quam

Et ſomno & cibo in vitam, non in voluptatem uteretur] Ob oculos habuit Salluſtium Jug, 89. *Cibus illis adverſum famem atque ſitim, non lubidini, neque luxuriae erat*. Eandem rem ita expreſſit Livius, Hannibalem deſcribens, XXI, 4. *cibi potionisque deſiderio naturali, non voluptate, modus finitus*. unde Dio Caſſ. XXXIV. p. 21. hauſiſſe videtur. Lucan. II. 384. de Catone: *Huic epulae, viciſſe famem*.

C. Mario ſanguine conjunctiſſimus] Vide ſcriptores, quos laudant Caſaubon. ad Sueton. Caeſ. 2. Perizon. Animadv. Hiſt. 3. p. 103. & Fabric. ad Dion. Caſſ. XLIII. p. 343.

Nullo metu compelli potuit] Sic Editio prima, quam qui *motu* habere dicunt, non inſpexerunt. Nec ullam cauſſam video, quare ab hac lectione recedatur.

Miniſtris Sullae, adjutori-

quam ipſo, conquirentibus eum ad necem, mutata veſte, diſſimilemque fortunae ſuae indutus habitum, nocte urbe elapſus eſt. Idem poſtea ad- 3
modum juvenis, cum a piratis captus eſſet, ita ſe per omne ſpacium, quo ab his retentus eſt, apud eos geſſit, ut pariter his terrori venerationique eſſet; neque unquam, aut nocte, aut die (cur enim, quod vel maximum

ribusque partium] Eosdem *Sullae ſatellites* non ſemel vocat Salluſt. Fragm. p. 8. Vide Duker. ad Liv. XXXIV. 41. Ceterum Iſ. Caſaubon. ad Sueton. Caeſ. 2. non dubitat, quin Vellejus verba, quibus Sulla purgatur, alicujus de familia Sullana gratiae dederit.

Ut pariter iis terrori venerationique eſſet] Convenit Suetonius Caeſ. 4. *manſitque apud eos* (praedones) *non ſine ſumma dignatione.* ut egregie legendum docuit Caſaubonus. Quo magis miror, nuper viros doctos & bene de Suetonio meritos, in prava lectione *indignatione* argutari, quam rectam *dignatione* agnoſcere, maluiſſe.

Ita ſemper omne ſpacium] Exempl. vetus habet: *ita ſe per omne ſpacium* &c. Nec miror, cur hic *ſemper* pro *ſe per* inoleverit, cum facile *ſe per* vel ſola *m* literae interpoſitione depravari poterat in *ſemper*. BURER.

Quod vel maximum eſt, ſi narrari &c.] Burmannus minus bene tentat: *quod vel maximum, etſi narrari* &c. *Si* pro *etſi* ponitur. Salluſt. Jug. 85. *quae ſi dubia aut procul eſſent, tamen omnis bonos reipublicae ſubvenire decebat.* ubi vide Cortium. Sed hoc notius eſt, quam ut exemplis demonſtrare attineat.

mum eſt, ſi narrari verbis ſpecioſis non poteſt, omittatur?) aut excalcearetur aut diſcingeretur, in hoc ſcilicet, ne, ſi quando aliquid ex ſolito variaret, ſuſpectus his, qui oculis tantummodo eum cuſtodiebant, foret.

CAP. XLII. Longum eſt narrare, quid & quoties auſus ſit, quanto ope-

In hoc ſcilicet] II. 27. *a diſpoſitis in id ipſum interemtus eſt.* 114. *in hoc ſolum importatum inſtrumentum balinei.* *In hoc*, pro, ejus rei cauſſa, primi, ni fallor, dixerunt poëtae Graeciſſantes, ut Horat. Epod. XVII. 63. & Ovid. Met. VIII. 77. ubi vim praepoſitionis rectius cepit Burmannus, quam in ejusdem Epiſt. XV. 197. *Non mihi reſpondent veteres in carmina vires.* Quod confirmat ipſe Ovid. Amor. I. 13. 46. *Commiſit noctes in ſua vota duas.* Vide Dukerum ad Flor. IV. 7. 13.

Longum eſt] Obſervavimus, bonos ſcriptores fere ſemper hanc formulam per indicativum efferre, *longum eſt*, *infinitum eſt*, vel *longum erat*, ut Petron. 28. non per ſubjunctivum, ut hominibus noſtris familiare eſt, *longum eſſet*, *infinitum foret.* Quo minus imiter virum eruditiſſimum in Cicerone de Orat. I. 46. pro, *quod & infinitum eſt*, & *non neceſſarium.* ſcribentem, *quod & infinitum eſſet.*

Quid & quoties auſus ſit, &c.] Hac tam abrupta & obſcura oratione injecta mihi eſt ſuſpicio, aliquot verba, quibus, quid Caeſar auſus eſſet, exprimeretur, per librarii negligentiam intercidiſſe. Videtur autem Vellejus in tranſitu ſignificaſſe, quod clarius narrat Sueton. Caeſ. 4. *Vaſtante regiones proximas Mithrida-*

opere conata ejus, qui obtinebat Aſiam, magiſtratus P. R. metu ſuo deſtituére. Illud referatur, documentum tanti mox evaſuri viri. Quae 2
nox eam diem ſecuta eſt, qua publica civitatium pecunia redemptus eſt, (ita tamen ut cogeret ante obſides a

date, ne deſidere in diſcrimine ſociorum videretur, ab Rhodo, quo pertenderat, tranſiit in Aſiam: auxiliisque contractis, & praefecto regis provincia expulſo, nutantes ac dubias civitates retinuit in fide. Talem ac tantam rem cum Caeſar, juvenili ambitione ductus, ſuscepiſſe videretur, Junius, qui tum Aſiam obtinebat, ejus conata deſtituit. Atque ita hunc locum cepit Iſ. Caſaubonus ad Sueton. l. c. quem ſi alii deinceps, nova interpretatione miſſa, ſequendum putaſſent, haud paulo elegantius feciſſent. Junium Freinshemius Suppl. Liv. 93. p. 847. neſcio unde, M. Junium Silanum vocat, cujus certe manifeſtus error eſt in eo, quod addit, huic, quoniam ex illis, qui provincias obtinerent, Bithyniae proximus erat, negotium datum eſſe, ut regnum Nicòmedis in provinciam redigeret. Scimus enim ex Appiano Mithridat. p. 367. Bithyniam multo poſt a M. Aurelio Cotta in provinciae formam eſſe redactam.

Metu ſuo] Ita Editor Baſil. bene correxit ſcripturam Editionis primae, *motu ſuo.*

Motu ſuo deſtituére] Mihi rectius videtur, ut *deſtituere* infinite legatur. Burer. Juntae correctionem, quam Aldus Nepos recepit, *deſtituerit*, praetulerim vulgato. In Editione Burmanniana annotatio ad h. l. Rhenano tribuitur, quae alterius eſt, neſcio cujus.

Pecunia redemptus] Exempl. vetus habet: *pecunia redemptus eſt.* Burer.

a piratis civitatibus dari) contracta claſſe & privatus & tumultuaria, invectus in eum locum, in quo ipſi praedones erant, partem claſſis fugavit, partem merſit, aliquot naveis,
2 multosque mortales cepit; laetusque nocturnae expeditionis triumpho ad ſuos reverſus eſt: mandatisque cuſtodiae, quos ceperat, in Bithyniam perrexit, ad proconſulem Junium (cum idem enim Aſiam eam quam obtinebat) petens, ut auctor fieret ſu-

Privatus] Omnino cum Oudendorpio ſcribendum, *privata*.

Multosque mortales cepit] Sic loquitur imitatione Salluſtii Jug. 20. *multos mortales cum pecore atque alia praeda capit.*

Laetusque nocturnae expeditionis &c.] Cum Rhenanus hunc locum ſine diſtinctione edidiſſet, Aldus Nepos interpunxit poſt *triumpho*, Acidalius vero poſt *expeditionis*, ut ille Genitivus a *laetus* pendeat, *triumpho* jungatur cum *reverſus eſt*. Quae ratio nobis quoque praeferenda videtur. *Triumpho* ponitur pro *triumphans*. Centies apud Livium, e. g. II. 20. *triumphans in urbem rediit.*

Cum idem enim Aſiam eam quam obtinebat] Puto legendum per parentheſim: (*tum idem enim Aſiam eam obtinebat*) RHENAN. Editor Baſil. ſic dedit: *is enim Aſiam tum obtinebat.* Ego haec verba nec intelligo, nec emendare poſſum. Quid? ſi ne Velleji quidem ſunt, ſed gloſſatoris, monentis, Junium eundem eſſe *magiſtratui P. R. qui Aſiam obtinebat*, ut paullo ante dixit Vellejus. Supereſt etiam difficultas in eo, quod Junius in Bithynia fuiſſe dicitur;

ſumendi de captivis ſupplicii. Quod 4
cum ille ſe facturum negaſſet, venditurumque captivos dixiſſet, (quippe ſequebatur invidia inertiam) incredibili celeritate revectus ad mare, prius quam de ea re ulli proconſulis redderentur epiſtulae, omnes, quos ceperat, ſuffixit cruci.

Cap. XLIII. Idem mox ad ſacerdotium ineundum (quippe abſens pontifex factus erat in Cottae conſularis locum, cum pene puer a Mario,

tur, ubi nihil dum rei populo Romano erat, ut modo demonſtravimus.

Quippe ſequebatur invidia inertiam] Cl. Oudendorpius in margine libri conjicit: *quippe ſequebatur avaritia inertiam.* forte e Plutarcho in Caeſar. p. 708. C. ἐκείνῳ δὲ ϗ τοῖς χρήμασιν ἐπαφθ.λμιᾶῖλος. Equidem vulgatum teneo, quod tritam & loco valde accommodatam ſententiam habet. Seneca de Tranq. an. p. 345. *Alit enim livorem infelix inertia: & omnes deſtrui cupiunt, quia ſi non potuerunt provehere.* Eodem pertinet illud Ciceronis Phil. X. 1. *verum eſſe id, quod ego ſemper ſenſi, neminem alterius, qui ſuae confideret, virtuti invidere.*

Redderetur epiſtola] Exempl. vetus habet: *redderentur epiſtula.* Opinor legendum, *epiſtulae.* Burer.

In Cottae conſularis locum, cum pene puer] Edit. pr. ſic habet: *in Cottae conſularis locum pene puer.* Editor Baſil. *cum* immiſit ante *in Cottae*, non animadvertens, ſic ſenſum exiſtere hiſtoriae contrarium. Omnino ſequendus eſt Lipſius, *cum* ex ultima ſyllaba

rio; Cinnaque flamen Dialis creatus, victoria Sullae, qui omnia ab iis acta fecerat irrita, amiſiſſet id ſacerdotium) feſtinans in Italiam, ne conſpiceretur a praedonibus, omnia tunc obtinentibus maria, & merito tam infeſtis ſibi, quatuor ſcalmorum navem, una cum duobus amicis, decemque ſervis ingreſſus, effuſiſſimum
2 Adriatici maris trajecit ſinum. Quo quidem in curſu conſpectis, ut putabat, piratarum navibus, cum exuisſet veſtem, alligaſſetque pugionem ad femur, alterutri ſe fortunae parans, mox intellexit fruſtratum eſſe vi-

ba vocis *locum*, qua abſorptum erat, egregie revocans. Quam emendationem, praeter Burmannum ad h. l. vehementer probat Weſſelingius Obſerv. II. 18. qui de temporum ratione, quam in his narrandis Vellejus ſequitur, conſulendus.

Id ſacerdotium] Sic Editor Baſil. correxit ſcripturam Editionis primae, *ad ſacerdotium*, in qua locus prave interpungitur hoc modo: *qui omnia ab iis acta fecerat inrita amiſiſſet, ad ſacerdotium feſtinans in Italiam.*

Effuſiſſimum Adriatici maris tr. ſinum] Horat. I. Epiſt. 11. 26. *Non locus effuſi late maris arbiter.* Mela I. 1. *ubi iterum mare ſe effundit.* Univerſe Latini *effuſa*, ut Graeci κεχυμένα, omnia ampla & ſpatioſa dicunt.

Do-

viſum ſuum, arborumque ex longin-
quo ordinem antemnarum praebuiſſe
imaginem. Reliqua ejus acta in ur- 3
be, nobiliſſimaque Dolobellae accu-
ſatio, & major civitatis in ea favor,
quam reis praeſtari ſolet; conten-
tionesque civiles cum Q. Catulo,
atque aliis eminentiſſimis viris, cele-
berrimae; & ante praeturam victus
maximi pontificatus petitione Q. Ca-
tu-

Dolobellae] Sic Edit. pr. hic, & alibi, non *Dolabellae*, de qua ſcribendi ratione Drakenb. ad Liv. Ep. 119.

Major civitatis in ea favor] Heinſius optime legit, *in eo*, ſcil. Dolabella: quod forma non vulgari dicitur pro, in eum, erga eum. Salluſtius Catil. 52. *ſint miſericordes in furibus aerarii.* ubi vide Cortium. Valer. Max. VIII. 1. 12. *Tam vehementes judices adverſus excellentiſſimum accuſatorem, quam mites in longe inferioris fortunae reo.* Sulpic. Sever. I. 24. *cum toties in domino rebelles deprehendantur.* ubi fruſtra eſt Vorſtius, *in dominum* ſcribens. Vellejus I. 12. *odium ne in victis quidem deponitur.* II. 31. *idem hoc ante biennium in M. Antonio praetore decretum erat.* Sed otium nobis fecit Gronovius ad Senec. praef. IV. N. Q. p. 742. Vulgata Velleji lectione deceptus Freinshem. Suppl. Liv. 93. p. 350. Dolabellam a Caeſare, *ſummo favore populi*, accuſatum eſſe, ſcribit.

Victus maximi pontificatus petitione &c.] Salluſt. Catil. 49. *Catulus ex petitione pontificatus odio incenſus, quod extrema aetate, maximis honoribus uſus, ab adoleſcentulo Caeſare victus diſceſſerat.*

Quo

tulus, omnium confeſſione ſenatus
4 princeps; & reſtituta in aedilitate, adverſante quidem nobilitate, monumenta C. Marii; ſimulque revocati ad jus dignitatis proſcriptorum liberi; & praetura quaeſturaque mirabili virtute atque induſtria obita in Hiſpania, cum eſſet quaeſtor ſub Vetere Antiſtio, avo hujus Veteris conſularis atque pontificis, duorum conſularium & ſacerdotum patris, viri in tantum boni, in quantum humana ſimplicitas intelligi poteſt; quo notiora ſunt, minus egent ſtilo.

Cap. XLIV. Hoc igitur Cos. inter

Quo notiora ſunt, &c.] Velleji imitator, Sulpic. Sev. L. 45. *quae omnia notiora ſunt, quam ut noſtro ſtilo egeant.* Solinus cap. 9. *Jam Taygeta mons, & flumen Eurotas notiora ſunt, quam ut ſtilo egeant.*

Hoc igitur Cos.] Oudendorp. ad Sueton. Caeſ. 19. hoc non de *Caeſare* capit, ut ceteri Interpretes, ſed de *Metello.* In quo ratio fugit virum doctiſſimum. Nam ſi Vellejus, quae hic tradit, ad Metelli conſulatum referre voluiſſet, ſane hunc conſulatum, ſicut res poſtulabat, in praecedentibus commemoraſſet. Nunc tantum cap. 40. quo remittimur ab Oudendorpio, Metellum Pompejo obtrectaſſe dicit. Quorſum igitur haec

ter eum & Cn. Pompejum & M. Craſſum inita potentiae ſocietas, quae urbi orbique terrarum, nec minus diverſo quoque tempore ipſis exitiabilis fuit. Hoc conſilium ſequen- 2
di Pompejus cauſam habuerat; ut tandem acta in transmarinis provinciis, quibus, ut praediximus, multi obtrectabant, per Caeſarem confirmarentur Cos. Caeſar autem, quod animadvertebat, ſe cedendo Pompeji gloriae aucturum ſuam, & invidia communis potentiae in illum relegata,

haec verba referenda? Nempe ad initium cap. 41. *Secutus deinde eſt conſulatus C. Caeſaris.*

Invidia communis potentiae in illum relegata] *Relegata* pro *derivata*, ut Cicero loquitur Verr. II. 20. vel *rejecta*, ut Liv. II. 28. Jam Burm. comparavit Vellejum II. 64. *fortunae, ex qua fructum tulerat, invidiam in auctorem relegabat.* Etiam *delegare* ſic dicitur. Liv. V. 20. *ipſum dictatorem fugere invidiam ex eo criminaque, eo delegaſſe ad ſenatum.* Tacit. Ann. XIII. 43. *ubi pretia ſcelerum adepti, ſcelera ipſa aliis delegent.* Vide Gronovium ad Liv. XXVIII. 42. Ut vero Caeſar potentiae ſuae invidiam in Pompejum transferebat, ſic Pompejus in Caeſarem. Cicero de Off. III. 21. *qui omnia recta & honeſta negligunt, dummodo potentiam conſequantur, nonne idem faciunt, quod is, qui etiam ſocerum habere voluit eum, cujus ipſe audacia potens eſſet? Utile ei videbatur plurimum poſſe alterius invidia.* Seneca de Benef. V. 16. *Pompejus hanc gra-*

ta, confirmaturum vires ſuas: Craſſus, ut quem principatum ſolus adſequi non poterat, auctoritate Pom-
3 peji, viribus teneret Caeſaris. Adfinitas etiam inter Caeſarem Pompejumque contracta nuptiis. Quippe filiam C. Caeſaris Cn. Magnus duxit
4 uxorem. In hoc conſulatu Caeſar legem tulit, ut ager Campanus plebei divideretur, ſuaſore legis Pompejo. Ita circiter xx. civium eo deducta, & jus ab his reſtitutum poſt an-

gratiam reipublicae reddidit, ut in poſſeſſionem ejus alios quoque induceret, quaſi potentiae ſuae detracturus invidiam, ſi quod nulli licere debebat, pluribus licuiſſet.

Ut qui principatum] Exempl. vetus habet: *ut quem principatum*. Burer.

Pompeji viribus teneret Caeſaris] Exempl. vetus habet: *Pompei viri viribus teneret Caeſaris*. Burer.

Plebei] Dativus antiquus. Rhenan.

Jus ab his reſtitutum] Huic loco nihil ad integritatem deeſſe putant Voſſ. ad h. l. Mazochius de Amphit. Campan. p. 15. & ad Tab. Heracl. p. 393. & Juvenatius V. C. de Urbe Aveja p. 101. At rectius alii, corruptela animadverſa, remedium quaerere inſtituerunt. Puteani conjectura eſt: *jus civitatis reſtitutum*, non, *jus civitatis his reſtitutum*, ut Aldus Nepos cum conjeciſſe ſcribit. Lipſii ad h. l. & Sigonii de Ant. Jur. Ital. III. 4. *jus iis reſtitutum*. Nobis cum Puteani ratio veriſſima videatur, breviter, quae Mazochius contra illam diſputat, refellamus.

annos circiter CLII. quam bello Punico ab Romanis Capua in formam praefecturae redacta erat. Bibulus, collega Caeſaris, cum actiones ejus magis vellet impedire, quam poſſet, majore parte anni domi ſe tenuit. Quo facto dum augere vult invidiam collegae, auxit potentiam. Tum Caeſari decretae in quinquennium Galliae.

Cap.

lamus. Ex Livio, inquit, XXXVIII. 36. apparet, Campanos ex SCto. Romae cenſos eſſe, & a ſenatu impetraſſe, ut ſibi cives Romanas ducere uxores liceret; &, ſi qui prius duxiſſent, ut habere eas, & ante eam diem nati, uti juſti ſibi liberi heredesque eſſent. Atqui Romae cenſeri, matrimonia cum civibus Romanis jungere, ſunt civium Romanorum. Ergo clarum eſt, Campanis jus civitatis non demum per legem Juliam, ſed jam A. U. C. 564. reſtitutum eſſe. Enimvero ex re per ſenatum extra ordinem conſtituta nullo modo argumentari licet, Campanos tum civitatem recuperaſſe. Neque enim ſenatus civitatem dabat, ſed ſolus populus ſive per legem, ſive per plebiſcitum. Connubium vero quî. ſatis certum civitatis ſignum eſſe poteſt, cum Canulejus trib. pl. apud Livium IV. 3. dicat, *illud finitimis externisque dari ſolere.* Campanis connubium ad priſtinam calamitatem levandam conceſſum eſſe, facile credimus Sigonio de Ant. Jur. Ital. II. 12. Sed quod idem, quaſi Livio auctore, ſenatus decretum, ut Campani Romae cenſerentur, pro beneficio habet, tantum abeſt, ut ex Livio colligi poſſit, ut potius ejus verbis ante laudatis ex XXXVIII. 36. prorſus repugnet.

Cap. XLV. Per idem tempus P. Clodius, homo nobilis, diſertus, audax, qui neque dicendi, neque faciendi ullum, niſi quem vellet, noſſet modum; malorum propoſitorum executor acerrimus, infamis etiam ſororis ſtupro, & actus inceſti reus ob initum inter religioſiſſima P. R. ſacra adulterium; cum graves inimicitias cum M. Cicerone exerceret (quid enim inter tam diſſimiles amicum eſſe po-

Qui neque dicendi, neque faciendi] Ita edi juſſimus de Editoris Baſil. judicio. Edit. pr. *quique dicendi, neque faciendi.* quam lectionem defendit Burmannus ex Statio Theb. I. 101. *neque enim velocior ullus Itque reditque vias, cognatave Tartaram avult.* In quo, etiamſi *cognataque* legas cum nonnullis Edd. quid ſimile? Proferendus erat locus, ubi *que* vel *et* praecedat *neque*; in quo quaerendo operam, ut opinor, perdas. Disjunctivas particulas *ve*, *vel*, *aut*, poſt *neque* negandi vim habere, nemo ignorat. Sed nuper exorti ſunt Grammatici, qui conjunctivis *ac*, *et*, *que* poſt *neque* poſitis, eandem vim tribuerent. Quorum doctrinam, ex locis mendoſis ductam & conflatam, non dubitem repudiare cum Bentlejo ad Horat. Epod. XVI. 6. & I. Serm. 6. 68. Sed, ut ad Vellejum redeam, lectionem, quam reduxi, plane confirmat Salluſtius, qui Vellejo ob oculos fuit, Catil. 23. *Prorſus neque dicere, neque facere quidquam penſi habebat.* ubi vide Cortium.

Quid enim inter tam diſſimiles amicum eſſe poterat?] Imitatur Salluſtium Jug. 31. *Poteſtne in tam divorſis mentibus pax, aut amicitia eſſe? In-*

poterat?); & a patribus ad plebem tranſiſſet, legem in tribunatu tulit: Qui civem Ro. indemnatum interemiſſet, ei aqua & igni interdiceretur.
Cujus verbis etſi non nominabatur, 2
Cicero, tamen ſolus petebatur. Ita vir optime meritus de rep. conſervatae patriae precium, calamitatem exilii tulit. Non caruerunt ſuſpicione oppreſſi Ciceronis Caeſar & Pompejus. Hoc ſibi contraxiſſe videbatur Cicero, quod inter XX. viros dividendo agro Campano eſſe noluiſſet.
Idem intra biennium, ſera Cn. Pom- 3
peji cura, verum, ut coepit, intenta, vo-

Indemnatum] Hoc, in tanta rei evidentia & neceſſitate, de Puteani emendatione recepimus pro *damnatum*, quod habet Edit. pr. Vide Ciceronem pro Dom. 9.

Ei aqua & igni] Sic Editor Baſ. ex Cicerone pro Dom. 18. Edit. pr. *& aqua & igni.*

Calamitatem exilii] Ita Editor Baſil. ſcripſit pro *calamitate exilii*, quod eſt in Edit. pr.

Cupit interita] Forte: *cupito interitu.* RHENAN. In Editione prima hic locus ita exhibetur: *ſera Cn. Pompei cura, verum & cupit interita*, ex quo Editor Baſil. partim bene, partim ſecus fecit: *ſera Cn. Pompeji cura, verum, ut coepit, interrita.* Libenter amplectimur, *ut coepit.* Liv. XXI. 10. *Quo lenius agunt, ſegnius incipiunt, eo, quum coeperint, vereor, ne perſeverantius ſaeviant.* Sene-

votisque Italiae, ac decretis ſenatus, virtute atque actione Annii Milonis tribuni pl. dignitati patriaeque reſtitutus eſt. Neque poſt Numidici exilium aut reditum, quisquam aut expulſus invidioſius, aut receptus eſt laetius. Cujus domus, quam infeſte a. Clodio disjecta erat, tam ſpecioſe
4 a ſenatu reſtituta eſt. Idem P. Clodius [in ſenatu] ſub honorificentiſſimo miniſterii titulo, M. Catonem a rep. re-

ca de Ira I. 1. *neceſſitudinum immemor, in quod coepit, pertinax & intenta.* Verum pro *interita* Wopkenſius Miſc. Obſ. VIII. p. 51. rectius ſcripſit *intenta*, ipſo Burmanno in iisdem Miſcell. p. 382. non valde adverſante, Oudendorpio vero ad Appulej. Met. III. p. 231. vehementer approbante. *Intenta cura* quam frequenter apud bonos ſcriptores occurrat, exemplis oſtendunt Interpretes ad Livium XXV. 9. Ut hic *interita* & *intenta*, ſic apud Appulej. Met. I. p. 60. *interior* & *intentior* confunduntur. Hujus loci certam & veram inſtaurationem in textum admiſi, veritus, ne, ſi aliter in tanta rei perſpicuitate feciſſem, ineptae ſuperſtitionis accuſarer.

In ſenatu] Haec verba e vicinis temere repetita eſſe, vidit J. Cujacius Obſerv. VII. 9. Uncis incluſimus.

Sub honorificentiſſimo miniſterii titulo] *Miniſterium* hanc publicam curationem Catonis etiam vocant Vellej. II. 38. & Valer. Max. IV. 1. 14. quod vocabulum illuſtrarunt Cujacius l. c. & Drakenb. ad Liv. VIII. 40.

M. Catonem a rep. relegavit] Ex Cicerone pro Sext. 28. *Non illi ornandum*

relegavit. Quippe legem tulit, ut is quaeſtor cum jure praetorio; adjecto etiam quaeſtore, mitteretur in inſulam Cyprum, ad ſpoliandum regno Ptolemaeum, omnibus morum vitiis eam contumeliam meritum. Sed ille ſub adventum Catonis, vitae ſuae vim intulit: unde pecuniam longe ſperata majorem Cato Romam retulit. Cujus integritatem laudari, nefas eſt: inſolentia pene argui poteſt, quod

dum M. Catonem, ſed relegandum putaverunt.

Quaeſtor cum jure praetorio] Aurelius Victor de Vir. Ill. 80. *Cato quaeſtor in Cyprum miſſus ad advehendam ex Ptolemaei hereditate pecuniam, cum ſumma eam fide perduxit.* Utroque loco *quaeſtor* dicitur *proquaeſtor*, ut *praetor* apud alios *propraetor*: ut nihil cauſſae eſſet, quare viri docti pro *quaeſtor* ſcriberent *quaeſtorius.*

Quaeſtor cum jure praetorio &c.] Secuti ſumus Editoris Baſil. caſtigationem. In Editione pr. mendoſe & legitur & interpungitur: *quaeſtor cum jure praetoria adjecto, etiam quaeſtor emitteretur in inſulam Cyprum.*

Cujus integritatem laudari, nefas eſt:] Lipſius in hoc loco ſimilem ſibi viſus eſt reperiſſe ſententiam illi apud Tacitum Agricol. 9. *Integritatem atque abſtinentiam in tanto viro referre, injuria virtutum fuerit.* Cujus judicium ſequuntur viri docti ad Plinii Paneg. 20. & Heuſinger, ad Nepot, Phocion. 1. Sed talis ſenſus quomodo ex his verbis elici queat, me non intelligere fateor. Scribendum: *cujus integritatem haud laudari, nefas eſt.* ut fere Aldus Nepos conjecit. Negationem

 Se-

quod una cum Coſs. ac ſenatu effuſa civitate obviam, cum per Tiberim ſubiret navibus, non ante iis egreſſus eſt, quam ad eum locum pervenit, ubi erat exponenda pecunia.

Cap. XLVI. Cum deinde immaneis res, vix multis voluminibus explicandas, C. Caeſar in Gallia ageret; nec contentus plurimis ac feliciſſimis victoriis, innumerabilibusque caeſis & captis hoſtium milibus, etiam in Britanniam trajeciſſet exercitum, alterum pene imperio noſtro ac

haud a ſequenti ſyllaba *laud* abſorptam eſſe, facile apparet. *Integritas* eſt abſtinentia a pecunia Cypria, quam Clodius criminationibus laeſerat. Quo reſpicit Seneca Pater Contr. V. 30. p. 359. *M. Cato Pulchrum objicientem furtorum crimina audivit. Quae major indignitas eſſe potuit illius ſeculi, quam aut Pulcher accuſator, aut reus Cato?* Vide Plutarchum in Catone p. 781. D.

Non ante iis egreſſus eſt] Editor Baſil. pro *is*, quod eſt in Edit. pr. ſcripſit *his*, Aldus Nepos *iis*. Recte. Liv. IX. 6. *venientibus Capuam cunctus ſenatus populusque obviam egreſſi.*

Caeſis ac captis] Exempl. vetus habet: *caeſis & captis*. Burer.

Alterum —— quaerens orbem] Velut Alexander M. cui unus orbis non ſufficiebat. Noti ſunt verſus Juvenalis Sat. X. 168. *Unus Pellaeo juveni non ſufficit* or-

ac ſuo quaerens orbem: victus pars conſulum, Cn. Pompejus & M. Craſſus, alterum iniere conſulatum; qui neque petitus honeſte ab his, neque probabiliter geſtus eſt. Caeſari lege, quam Pompejus ad populum tulit, prorogatae in idem ſpacium temporis provinciae: Craſſo bellum Parthicum in animo molienti, Syria decreta. Qui vir, cetera ſanctiſſimus, immunisque voluptatibus, neque in pecunia, neque in gloria concupiſcenda aut modum norat, aut capiebat ter- 2

orbis :. *Aeſtuat infelix anguſto limite mundi.*

Victus pars conſulum] Alias, *invictum par.* RHENAN. Forte: *unicum par conſulum.* pro quo Livius, ab Heinſio laudatus, XXVII. 34. *egregium par conſulum.* *Unicus* eſt ſingularis, eximius, ut *unicus conſul* apud Liv. II. 58. Nec tamen mihi diſplicet Lipſii conjectura: *inclitum par conſulum.*

Lege] Sic Editor Baſil. Edit. pr. *legem.*

Cetera ſanctiſſimus] Ex Salluſtio apud Serv. ad Aen. III. 594. *ſanctus alia.* Sulpicius Sever. Dial. III. 11. *Maximus Imperator, alias ſane bonus.* qui Salluſtii imitatione, *alia ſane bonus*, ſcripſiſſe videtur: quamvis illam aetatem *alias* pro *aliter* vel *alioqui* dixiſſe ſciam. Vide Bentlejum ad Horat. I. Ep. 10. 3.

Immunisque voluptatibus] Plutarch. in ejus Vita p. 543. B. σώφρων καὶ μέτριος περὶ τὴν δίαιταν.

 Hunc

3 terminum. Hunc proficiſcentem in Syriam diris cum ominibus, tribuni pl. fruſtra retinere conati. Quorum execrationes ſi in ipſum tantummodo valuiſſent, utile imperatoris damnum

. *Hunc proficiſcentem in Syriam* &c.] In Editione prima hic locus ſine diſtinctione ſic legitur: *Hunc proficiſcentem in Syriam diris cum omnibus trib. pleb. fruſtra retinere conati.* Sed Editor Baſil. pro *omnibus* reſcripſit *ominibus*, & Aldus Nepos poſt illam vocem interpunxit. Utrumque recte factum arbitramur. Nam quod Burmannus dicit, *omina* nihil ad tribunos plebis attinere, ſatis refellitur diſertis verbis Dionis Caſſ. XXXIX. p. 210. οἱ οὖν δήμαρχοι, ἰδόντες ὅτι ἡ παῤῥησία αὐτῶν ἄοπλος οὖσα, ἀσθενὴς πρὸς τὸ κωλῦσαί τι πραχθῆναι, ἄλλως μὲν ἐσιώπων, ἐπεφήμιζον δὲ αὐτῷ πολλὰ καὶ ἄτοπα. Nec minus labitur in eo, quod *ominibus* cum *proficiſcentem* bene jungi negat. Cicero pro Sext. 33. *Exierunt malis ominibus atque execrationibus duo vulturii paludati.* Phil. XII. 8. *Proficiſcantur legati optimis ominibus.* Juſtin. XX. 2. *Fauſque profecti ominibus.* Thucydid. VII. p. 497. ἀντὶ δ᾽ εὐχῆς τε καὶ παιάνων μεθ᾽ ὧν ἐξέπλεον, πάλιν τούτων τοῖς ἐναντίοις ἐπιφημίσμασιν (*ominibus*) ἀφορμᾶσθαι.

In ipſum — valuiſſent] Exquiſite pro, adverſus ipſum vim exercuiſſent, efficaces fuiſſent. Salluſt. Fragm. p. 52. *alio modo neque valent in univerſos, neque conabuntur.* Liv. VII. 6. *num etiam in Deos immortales inauſpicatam legem valuiſſe?* Formulam explicuit, quanquam alienis admixtis, Burmann. ad Ovid. Amor. I. 7. 26.

Utile imperatoris damnum] Quam ſint diverſi hominum ſenſus, mirari ſubit. *Utile damnum* adeo placebat Freinshemio ad Tacit. Ann. II. 85. ut illud Tacito, ubi *vile damnum* legitur, ex Vellejo reſtitueret. Contra Lipſius in Vellejo reponit *vile damnum*: idemque in Tacito tuetur Gronovius. Ego poſteriorem rationem, quod

mnum ſalvo exercitu fuiſſet reip. Transgreſſum Euphraten Craſſum, 4
petentemque Seleuciam, circumfuſis immanibus copiis equitum, rex Orodes una cum parte majore Romani exercitus interemit. Reliquias legionum C. Caſſius, atrociſſimi mox auctor facinoris, tum quaeſtor, conſervavit; Syriamque adeo in P. R. poteſtate retinuit, ut transgreſſos in eam Parthos, felici rerum eventu fugaret ac funderet.

CAP.

quod & Heinſium feciſſe video, longe longeque praeferam priori, tum quod *vile damnum* veriorem ſententiam habet, tum quod propria & legitima loquendi forma eſt. Statius, a Gronovio laudatus, Theb. I. 649. *jacturaque vilior orbis.* Sic *leve*, *facile damnum.* Ovid. Met. XIV. 197. *Quam nullum, aut leve ſit damnum mihi lucis ademtae.* Virgil. Aen. II. 646. *Facilis jactura ſepulcri.* Liv. V. 39. *facilem jacturam eſſe ſeniorum.* XXII. 8. *levem, ex comparatione priorum, ducere recentem equitum jacturam.* Sulpic. Sever. de vita Martin. 13. *facilemque arboris ſuae habuere jacturam.*

Circumfuſis immanibus copiis] Recepimus Editoris Baſil. emendationem. Edit. pr. *circumfuſos immanibus copiis.* Nam *circumfundi* & *circumdari* etiam dicuntur, qui circumcingunt. II. 112. *At ea pars, quae obviam ſe effuderat exercitui, — circumfuſa quinque legionibus noſtris.* Liv. XXVI. 27. *Conſuli Laevino Capuam praetereunti circumfuſa multitudo Campanorum eſt.* Vide Heinſium ad h. l. & Oudendorp. ad Hirt. de B. Afr. 78.

Fugaret ac funderet] Duke-

CAP. XLVII. Per haec inſequentiaque, & quae praediximus tempora, amplius CCCC. hoſtium a C. Caeſare caeſa ſunt, plura capta. Pugnatum ſaepe directa acie, ſaepe in agminibus, ſaepe eruptionibus: bis penetrata Britannia. Novem denique aeſtatibus vix ulla non juſtiſſimus triumphus emeritus. Circa Aleſiam vero tantae res geſtae, quantas audere vix hominis, perficere,
2 pene nullius, niſi dei fuerit. Septimo ferme anno Caeſar morabatur in Gal-

kerus ad Flor. III. 4. 4. obſervat, Vellejum h. l. praeter ſuum & aliorum morem mutato ordine, ſcripſiſſe, *fugaret ac funderet*, pro, *funderet ac fugaret*. Sed Vellejus hujus ordinis auctorem habet Salluſtium ſuum Jug. 21. *ſemiſoninos partim, alios arma ſumentes fugant funduntque.*

Novem denique aeſtatibus vix ulla &c.] Hic locus torſit viros eruditos, quamvis in promtu ſit ejus emendatio. Lege: *novem denique aeſtatibus vix ullus non juſtiſſimus triumphus emeritus*. id eſt, omnes triumphi, quos novem aeſtatibus emeruit, juſtiſſimi fuerunt. *Vix ullus* ponitur pro nullus, ut apud Ovid. A. A. III. 508. *Cognoſcat faciem vix ſatis ulla ſuam.*

Circa Aleſiam vero tantae res] Exempl. vetus habet: *Circa Aleſiam vero tantae res geſtae, quantas* &c. BURER.

Pene nullius, niſi dei,] Cicero Orat. 5. *quem ſi imitari atque exprimere non poſſumus, quod idem ille vix deo conceſſum eſſe dicebat.*

Septimo ferme anno] Aci-

Galliis, cum medium jam ex invidia potentiae male cohaerentis inter Cn. Pompejum, & C. Caeſarem concordiae pignus, Julia uxor Magni deceſſit; atque, omnia inter deſtinatos tan-

cidalius malit: *ſeptimum ferme annum.* quia tempus continuum ſignificatur. Hanc obſervatiunculam recentiores inprimis veterum librorum editores multis locis inculcarunt. Qua quid opus erat, cum Grammaticorum princeps, Voſſius de Conſtruct. cap. 44. veteres utroque modo locutos eſſe, dudum demonſtrarit?

Ex invidia Ponti ac Camiliae cohaerentis] Fort. leg. *ex invidia Ponti, male cohaerentis.* RHENAN. Exempl. vetus ſic habet, ut appareat legendum: *Pontiae Camillae cohaerentis* &c. BURER. Editor Baſil. dedit: *ex invidia Pompeji male cohaerentis.* At locus tam deſperatae ſanitatis medicum poſtulabat Lipſium, cujus haec eſt feliciſſima conjectura: *ex invidia potentiae male cohaerentis.* Nihil pulchrius, nihil quod ſenſum magis perſpicuum reddat. *Male cohaerere* legitima formula eſt, in qua *male* pro vix ponitur. Liv. XXIII. 24. *arbores, alia in aliam, inſtabilem per ſe ac male haerentem, incidentes.* Seneca Conſ. ad Marc. 11. *precarii ſpiritus, & male haerentis.* Contra idem Conſ. ad Polyb. 34. *cujus morte optime cohaerentis Romanae pacis vincula reſoluta ſunt.* Qui locus ſimillimus eſt Vellejano. Lipſianam emendationem etiam Plutarchus confirmat in Caeſare p. 719. C. οἱ δὲ φίλοι συνεταράχθησαν, (Juliae morte) ὡς τῆς ἐν εἰρήνῃ καὶ ὁμονοίᾳ τἄλλα νοσοῦσαν τὴν πολιτείαν φυλασσούσης οἰκειότητος λελυμένης. Ex Vellejo forte colorem duxit Lucanus I. 111. *nam pignora juncti Sanguinis, & diro ferales omine taedas Abſtulit ad manes, Parcarum, Julia, ſaeva Intercepta manu.*

Medium — concordiae pignus] Seneca Pater Controv. I. p. 77. *me foederi medium pignus addite.*

In

tanto diſcrimini duces, dirimente fortuna, filius quoque parvus Pompeji, Julia natus, intra breve ſpacium obiit.
3 Tum in gladios caedesque civium furente ambitu, cujus neque finis reperiebatur, nec modus, tertius conſulatus ſoli Cn. Pompejo, etiam adverſantium antea dignitati ejus judicio, delatus eſt. Cujus ille honoris gloria, veluti reconciliatis ſibi optimatibus, maxime a C. Caeſare alienatus eſt. Sed ejus conſulatus omnem vim in coërcitionem ambitus exercuit. Quo tempore Publius Clodius a Milone, candidato conſulatus, exemplo inutili, facto ſalutari reip. circa Bovillas, contracta ex occurſu rixa, jugula-

In coertionem] Exempl. vet. habet: *in coercitionem.* BURER.

Exemplo inutili, facto ſalutari reip.] Sic edi jusſimus ex Editoris Baſil. correctione. Edit. pr. *exemplo inutiliter facto, ſalutari reip.* Vellejum imitatur Sulpic. Sever. II. 30. *licet malo exemplo, bono tamen affectu reip. ab improbis vindicandae.* Vide Gronovium ad Liv. II. 30. & ad Tacit. Ann. I. 38. qui Urſini conjecturam, *exemplo inutili, ſed facto ſalutari*, praetuliſſe videtur. Sed concinnior eſt lectio, quam reſtituimus. *Inutile* pro pernicioſo dici, nunc vel tirones ſciunt.

Quam

latus eſt. Milonem reum non magis invidia facti, quam Pompeji damnavit voluntas. Quem quidem M. Cato palam lata abſolvit ſententia. Quam ſi maturius tuliſſet, non defuiſſent, qui ſequerentur exemplum; probarentque eum civem occiſum, quo nemo pernicioſior reip. neque bonis inimicior vixerat.

Cap. XLVIII. Intra breve deinde ſpacium belli civilis exarſerunt initia: cum juſtiſſimus quisque & a Caeſare, & a Pompejo, vellet dimitti exercitus. Quippe Pompejus in ſecundo conſulatu Hiſpanias ſibi decerni voluerat, easque per triennium abſens ipſe ac praeſidens urbi, per Afranium & Petrejum, conſularem, ac praetorium, legatos ſuos, adminiſtrabat; & iis, qui a Caeſare dimittendos exerci-

Quam ſi maturius tuliſſet] Sic Editor Baſil. correxit ſcripturam Edit. pr. *qui ſi maturius tuliſſet.*

Per Afrannium] Exempl. vetus habet: *per Africanium.* Ego legendum puto, *Africanum*, aut certe *Afranium.* Burer.

Aſſen-

citus contendebant, adſentabatur; iis, qui dimittendos ab ipſo quoque, adverſabatur. 2 Qui ſi ante biennium quam ad arma itum eſt, perfectis muneribus theatri & aliorum operum, quae ei circumdedit, graviſſima tentatus valetudine deceſſiſſet in Campania (quo quidem tempore univerſa Italia vota pro ſalute ejus, primo omnium civium ſuſcepit) defuiſſet fortunae deſtruen-

Aſſentabatur] Sic II. 128. *aſſentatio* pro aſſenſione. Frontin. III. 3. 4. *Ille, adſentante injuriarum fide, creditus inimiciſſimus Cyro.* ubi nihil mutandum.

Ab ipſoque] Sic habet vet. exempl. *ab ipſo quoque.* BURER. Junta, quem Aldus Nepos, aliique ſecuti ſunt, primus edidit: *iis, qui ab ipſo, adverſabatur.* Sane verbum *dimittendos* elegantius abfuerit.

Ad arma itum eſt] *Ire in arma* alii dicunt, ut Flor. IV. 5. 2. ubi vide Duker.

Primo omnium civium] J. Perizonius Animadv. Hiſt. cap. 8. p. 346. ſcribit: *primi omnium civium.* Optime. Sic II. 24. *cum ad eum, primum omnium Romanorum, legati Parthorum veniſſent.* Poſt etiam pro Hirtio aegrotante publica vota ſuſcepta eſſe, docet Brouk-huſ. ad Tibull. I. 5. 10.

Defuiſſet fortunae deſtruendi ejus locus] Non imiter Marklandum ad Stat. Silv. III. 4. 103. verbo efficaci *deſtruendi* inertius *deſtituenti* ſubſtituentem. Seneca praef. IV. N. Q. p. 747. *quamque diverſa via magnam potentiam fortuna deſtrueret.* Curtius VIII. 14. *a ſuis credebat magnitudinem ſuam deſtrui poſſe.* Tacit. Ann. II. 63. *ſuaque in deſtruendo eo conſilia extulit.* Sed quid attinet hanc lectio-

ſtruendi ejus locus; &, quam apud ſuperos habuerat magnitudinem, inlibatam detuliſſet ad inferos. Bello au- 3
tem civili, & tot, quae deinde per continuos XX. annos conſecuta ſunt, malis, non alius majorem flagrantioremque, quam C. Curio trib. pleb. ſubjecit facem, vir nobilis, eloquens, audax, ſuae alienaeque & fortunae & pudicitiae prodigus, homo ingenio-

ctionem exemplis, quae cumulare facile eſt, defendere, cum Lucanus VIII. 27. ſe *deſtruendi* legiſſe, Vellejo imitando oſtendat: *Sic longius aevum Deſtruit ingentes animos, & vita ſuperſtes Imperio, niſi ſumma dies cum fine bonorum Adfuit, & celeri praevertit triſtia leto, Dedecori eſt fortuna prior.* De Pompejo ſimile eſt judicium Ciceronis loco illuſtri Tuſc. Diſp. I. 35. ubi vide Daviſium. Juvenalis Sat. X. 284. *Provida Pompejo dederat Campania febres Optandas: ſed multae urbes, & publica vota Vicerunt. Igitur Fortuna ipſius & Urbis Servatum victo caput abſtulit.* ubi non dubitanter legimus: *ſed moeſtae urbes. Moeſtus* & *multus* ſaepe a librariis permutari, docet Drakenb. ad Sil. Ital. V. 380.

Quam apud ſuperos habuerat magnitudinem, &c.] Similiter Florus IV. 8. 3. de Sexto, Pompeji filio: *magnique famam ducis ad inferos ſecum tuliſſet, ſi nihil tentaſſet ulterius. Superi* ſunt homines viventes, ut viri docti ad h. l. & ſaepe alibi docuerunt. Sic apud Graecos οἱ ἄνω. Vide Hemſterhuſium ad Lucian. Dial. Sel. p. 13. qui memoriae lapſu, Vellejo *ſuperos relinquere*, pro vita defungi, tribuit.

Suae alienaeque & fortunae & pudicitiae prodigus] Sollemnis hac in re formula.

nioſiſſime nequam, & facundus ma-
4 lo publico. Hujus animo, volupta-
tibus vel libidinibus, neque opes ul-
lae, neque cupiditates ſufficere poſ-
ſent. Hic primo pro Pompeji parti-
bus, id eſt, ut tunc habebatur, pro
rep.

la. Cicero pro Rabir. 3. *hunc nec ſuae, nec alienae pudicitiae peperciſſe.* quod Sueton. Calig. 36. inde ſumſit. Cic. pro Coel. 18. *parcat juventus pudicitiae ſuae, ne ſpoliet alienam.* Salluſt. Catil. 52. *parcite dignitati Lentuli, ſi ipſe pudicitiae ſuae pepercit.* Eandem rem alio modo expreſſit Auctor ad Herenn. IV. 40. *Suae pudicitiae proditor eſt, inſidiator alienae.* rurſus alio Seneca Praef. Controv. I. p. 66. *expugnatores alienae pudicitiae, negligentes ſuae.* Vellejus vero inprimis reſpicit infamem Curionis in Antonium amorem, de quo Cicero Phil. II. 18. & Plutarchus Anton. p. 916. C.

Hujus animo] Editor Baſil. *Cujus animo.* quod melius.

Hujus animo voluptatibus vel libidinibus &c.] Locus non una labe maculatus. *Animo*, in quo viri docti haerent, Gronovius ad Senec. de Benef. VII. 11. magis erudite, quam vere, explicat de effuſa largitione. Mihi venit in mentem corrigere: *cui nimio cupiditatibus & libidinibus, neque opes ullae, neque voluptates ſufficere poſſent.* Forma loquendi Salluſtiana. Aruſianus Meſſ. MS. *Nimius hac re. Salluſt. Hiſt. Poſt ubi fiducia nimius. Salluſt. Hiſt. Impotens & nimius animi eſt.* Sed hoc loquendi genus ſatis illuſtravimus ad II. 32. p. 179. *Opes* refer ad *cupiditatibus*, *voluptates* ad *libidinibus*. Voces *voluptatibus* & *cupiditates* transponendas eſſe, tam evidens, tamque neceſſarium eſt, ut id ne Wopkenſium quidem, virum Latine bene doctum, ſed in talibus cernendis parum acutum, fefellerit, Miſc. Obſ. VIII. p. 52. Si-

rep. mox ſimulatione contra Pompejum & Caeſarem, ſed animo pro Caeſare ſtetit. Id gratis, an accepto centies HS fecerit, ut accepimus, in medio relinquemus. Ad ulti- 4
mum ſaluberrimas & coaleſcentis conditiones pacis, quas & Caeſar juſtiſſimo animo poſtulabat, & Pompejus aequo recipiebat, diſcuſſit ac rupit; unice cavente Cicerone concordi-

Haec mihi ſcribenti alia de voce *animo* conjectura naſcitur, priore fortaſſe haud deterior: *Cujus inſanis cupiditatibus & libidinibus* &c. Cicero Verr. IV. 18. *Similis iſtius cupiditas, hoc etiam acrior, atque inſanior.* pro Sull. 25. *quis inſaniam libidinum recordatur?* Seneca Ep. 39. *quorum impotentiae atque inſanae libidini ob hoc unum poſſis ignoſcere.* Calpurn. Flacc. Decl. XXIII. p. 821. *Adultera, quae per inſanam libidinem, ſtimulis tanti furoris exarſerat.*

Simulatione — animo] Cicero de N. D. II. 67. *Mala enim & impia conſuetudo eſt contra Deos diſputandi, ſive ex animo id fit, ſive ſimulate.*

Stetit] Sic edimus cum Editore Baſil. pro *reſtitit*, quod eſt in Edit. pr.

Centies HS] *Sexcenties HS.* Valer. Max. IX. 1. 6. XXVII. *HS.* Serv. ad Aen. VI. 621. *decies HS.* Scholiaſt. Lucan. ad IV. 820. Librariorum in numeris permutandis levitas facit, ut nihil certi dici poſſit. Vide Lipſium ad h. l. & Fr. Brummerum ad Leg. Cinc. cap. VIII. p. 120.

Saluberrimas & coaleſcentis] Jam ante Heinſium & ſuſtulerat Editor Baſil. Recte.

diae publicae. Harum praeteritarumque rerum ordo cum juſtius aliorum voluminibus promatur, tum, uti ſpero, noſtris explicabitur.

Cap. XLIX. Nunc propoſito operi ſua forma reddatur, ſi prius gratulatus ero Qu. Catulo, duobus Lucullis, Metelloque & Hortenſio; qui cum ſine invidia in rep. floruiſſent, eminuiſſentque ſine periculo, quieta, aut certe non praecipitata, fatali ante initium bellorum civilium morte
2 functi ſunt. Lentulo & Marcello Coſſ.

Praeteritumque] Leg. *praeteritarumque*. Burer.

Cum juſtius aliorum voluminibus promatur] Editor Baſil. pro *juſtius* ſcripſit *juſtis*: quod, licet refragante Heinſio, praeferam vulgato ob ſimillimum locum II. 119. *Ordinem atrociſſimae calamitatis*, — *juſtis voluminibus*, *ut alii*, *ita nos conabimur exponere*. At male idem Baſil. Editor *promatur* mutavit in *promitur*. Nam *cum* ſaepe ponitur cum ſubjunctivo, ſequente *tum* cum indicativo. II. 13. *equites cum in multos clariſſimos atque innocentiſſimos viros ſaeviſſent*, *tum P. Rutilium damnaverant*. 92. *Sentius cum alia*, *priſca ſeveritate ſummaque conſtantia geſſiſſet*, *tum in comitiis habendis praecipuum egit conſulem*. Vide Interpretes ad Liv. IV. 60.

Si prius gratulatus ero Q. Catulo, &c.] Etiam Cicero mortem gratulatur Catulo, ad Att. II. 24. Hortenſio, in Bruto 96.

Quieta, *aut certe non praecipitata*,] Lipſius *praecipitata*

Coſſ. poſt urbem conditam annis DCCIII, & LXXVIII. quam tu, M. Vinici, conſulatum inires, bellum civile exarſit. Alterius ducis cauſa me- 3
lior videbatur, alterius erat firmior. Hic omnia ſpecioſa, illic valentia. Pompejum ſenatus auctoritas, Caeſarem militum armavit fiducia. Conſules ſenatusque cauſae, non Pompejo, ſummam imperii detulerunt.

Ni-

tata ad *rep.* refert, ad *morte* Oudendorp. ad Lucan. II. 106. Neuter bene. Mihi nullum dubium eſt, quin vox, propter ſoni affinitatem elapſa, hoc modo revocanda ſit: *quieta, aut certe non praecipitata civitate.*

Annis ACCIII. & LXXVIII. quam tu, &c.] Leg. *annis A. CC. III. & annos LXXVIII. quam tu,* &c. Burer. Editor Baſil. ſcripſit: *annis DCCIII. & anno LXXVIII. quam tu,* &c. Sed quid *anno* attinebat repetere? Niſi forte *ante* ſcribere voluit, ut locum ſimilem faceret alteri II. 66. *poſt urbem conditam annis DCCIX. ante LXXII. quam tu, M. Vinici, conſulatum inires.*

Alterius ducis cauſa melior videbatur,] Comparent elegantiae ſtudioſi Ciceronem pro Ligar. 6.

Pompejum ſenatus auctoritas —— armavit] Hinc ſumſit Sulpic. Sever. Dial. III. 12. *ſi Theogniſti pertinaciam Martini armaret auctoritas.* Vide quae annotavimus ad Rutil. Lup. I. p. 71.

Cauſae, non Pompejo, ſummam imperii detulerunt.] Hic locus quomodo intelligendus ſit, imitatione ſua docet Lucanus, certatim ab Interpretibus laudatus, V. 13. *docuit populos venerabilis ordo, Non Magni partes, ſed Magnum in partibus*

4 Nihil relictum a Caeſare, quod ſervandae pacis cauſa tentari poſſet: nihil receptum a Pompejanis: cum alter Cos. juſto eſſet ferocior; Lentulus vero ſalva rep. ſalvus eſſe non poſſet; M. autem Cato moriendum ante, quam ullam conditionem civis accipiendam reip. contenderet: vir antiquus & gravis Pompeji parteis laudaret magis, prudens ſequeretur Caeſaris,

bus eſſe. Eodem adde illa Catonis apud eundem II. 319. *quin publica ſigna, ducemque Pompejum ſequimur? nec, ſi fortuna favebit, Hunc quoque totius ſibi jus promittere mundi, Non bene compertum eſt: ideo me milite vincat, Ne ſibi ſe viciſſe putet.*

Alter Cos.] Sic Editor Baſil. Edit. pr. *altero Cos.*

Salva rep. ſalvus eſſe non poſſet] II. 91. *Caeſare ſalvo ſalvus eſſe non poterat.*

Ullam conditionem civis] Scripſit, ni fallor: *ullam conditionem cujusvis.* Salluſt. Catil. 17. *cujusvis opes voluiſſe contra illius potentiam creſcere.*

Vir antiquus & gravis] Salluſtius apud Macrob. Sat. II. 9. *Quibus rebus aliquantum partem gloriae decerpſerat, maxime apud veteres & ſanctos viros.* ubi notandum, etiam *veteres* pro *antiqui*, ſive ſeveri dici, ut apud Cicer. Act. I. in Verr. 10. *tres hi homines veteres*, Aſconio interprete, ſunt graves & ſeveri. Cave autem, nomen viri excidiſſe, ſuſpiceris. *Vir antiquus* eſt unusquisque vir antiquus, vel omnes viri antiqui. Similis locus Valerii Max. IV. 3. 6. *Licet Athenae doctrina ſua glorientur, vir tamen prudens Fabricii deteſtationem, quam Epicuri maluerit praecepta.* ubi recte cepit Perizonius. Vide Miſc. Obſ. VIII. p. 384.

ſaris, & illa glorioſa, haec terribiliora duceret. Ut deinde, ſpretis omnibus, quae Caeſar poſtulaverat, tantummodo contentus cum una legione titulum retinere provinciae, privatus in urbem veniret, & ſe in petitione conſulatus ſuffragiis P. R. committeret, decrevere: ratus bellandum Caeſar, cum exercitu Rubiconem tranſiit. Cn. Pompejus, conſulesque, & major pars ſenatus, relicta urbe, ac deinde Italia, transmiſere Dyrrachium.

CAP.

Illa glorioſa] Burmannus, haec quo referantur, ſe neſcire fatetur. Quaſi vero conſtructio ſemper ad rationem grammaticam, nunquam ad ſenſum, referatur. Sexcenta exempla huic Vellejano ſimilia cum alii, quos nominare longum eſt, tum inprimis Gronovius Obſerv. III. 2. & ad Senec. de Clem. II. 3. collegerunt.

Ut deinde, ſpretis omnibus &c.] Totum hunc locum ex veriſſima emendatione Editoris Baſil. quam pro ſua venditat Schegkius, exhibemus. Editio pr. ſic habet: *Ut deinde ſpretis omnibus quae Caeſar poſtulaverat, tantummodo contentus cum una legione titulum retinere provinciae, privatusque in urbem venire, & ſe in petitione conſulatus, ſuffragiis P. R. committere decrevere.* Librarius *privatusque* pro *privatus* ſcripſit, quod verba, *tantummodo contentus* &c. ad ſequentia referebat, quae cum *Caeſar poſtulaverat* jungenda eſſe, & res ipſa, & Suetonius Caeſ. 29. declarant.

Decrevere] Alias, *decreverit.*

Cap. L. At Caeſar, Domitio legio-
nibusque Corſinii, quae una cum eo
fuerant, potitus, duce, aliisque, qui
voluerant abire ad Pompejum, ſine di-
latione dimiſſis, perſecutus Brundu-
ſium, ita ut appareret, malle integris
rebus & conditionibus finire bellum,
quam opprimere fugienteis, cum trans-
greſſos reperiſſet Coss. in urbem re-
2 vertit: redditaque ratione conſilio-
rum ſuorum in ſenatu, & in concio-
ne, ac miſerrimae neceſſitudinis, cum
alienis armis ad arma compulſus eſſet,
3 Hiſpanias petere decrevit. Feſtina-
tionem itineris ejus aliquamdiu mora-
ta Maſſilia eſt, fide melior, quam
conſilio prudentior, intempeſtive prin-
cipalium armorum arbitria captans,
qui-

verit. Rhenan. Exempl. vetus ſic habet, ut legendum exiſtimem: *committere decreverat.* Burer.

Qui voluerant abire] Edit. pr. manifeſto mendo: *qui venerant abire.* quod Editor Baſil. correxit.

Perſecutus Brunduſium &c.] Locus vitioſus, in quo, quid Caeſar perſecutus ſit, deſideratur. Lege & interpunge: *perſecutus Brunduſium iter, ut appareret, malle* &c. Terentius Hecyr. III. 5. 4. *viam, quam decrevi perſequi.*

Principalium armorum] Qui

quibus hi ſe debent interponere, qui non parentem coërcere poſſunt. Exercitus deinde, qui ſub Afranio conſulari ac Petrejo praetorio fuerat, ipſius adventus vigore ac fulgore occupatus, ſe Caeſari tradidit. Uterque legatorum, & quisquis cujusque ordinis ſequi eos voluerat, remiſſi ad Pompejum. 4

Cap. LI. Proximo anno, cum Dyrrachium ac vicina ei urbi regio caſtris Pompeji retinetur (qui accitis

Qui ſic ante Vellejum locutus ſit, reperio neminem. Vide Schelium ad Hygin. de Caſtr. Ro. p. 45.

Sub Africano conſulari] Exempl. vetus habet *Africanio*, eraſis *i* & *c* mediis literis. Hinc legendum opinor: *Afranio conſulari* &c. Burer.

Ipſius adventus vigore ac fulgore occupatus] Pro *adventu*, quod eſt in Edit. pr. Editor. Baſil. bene ſcripſit *adventus*.

Remiſſi ad Pompejum] Sic de Editoris Baſil. correctione reſtituimus. Edit. pr. *remiſit ad Pompejum*.

Ac vicina ei urbi regiō caſtris Pompejo retinetur] Exemplar vetuſtum habet: *ac vicinia ei urbi regio caſtris Pompei*, *o* literae puncto deletili ſuperſcripto, ſic *ȯ*, Burer. *Retinetur* pro *tenetur*, compoſitum pro ſimplici, quod, praeter Voſſium ad h. l. exemplis confirmat Dukerus ad Flor. II, 20. 3. Malim tamen in hac conſtructione *teneretur*, ut Editor Baſil. emendavit.

tis ex omnibus transmarinis provin-
ciis legionibus, equitum ac peditum
auxiliis, regumque, tetrarcharum,
ſimulque dynaſtarum copiis, imma-
nem exercitum confecerat, & mare
praeſidiis claſſium, ut rebatur, ſepſe-
rat, quo minus Caeſar legiones pos-
2 ſet transmittere.) ſua & celeritate,
& fortuna C. Caeſar uſus, nihil in
mora habuit, quo minus & cum vel-
let, ipſe, exercitusque claſſibus per-
veniret, & primo pene caſtris Pom-
peji ſua jungeret, mox etiam obſi-
dione munimentisque eum comple-
cteretur. Sed inopia obſidentibus,
3 quam obſeſſis, erat gravior. Tum
Bal-

Regumque, tetrarcharum] Exempl. vetus habet: *regumque tetarcharum*. Burer. Editor Baſil. copulam interpoſuit: *regumque & tetrarcharum*. quae facile a vicinis vocibus abſorberi potuit.

Uirebatur] Alias, *ut rebatur*. Rhenan. Rhenani correctionem inde a Junta omnes Editores receperunt.

Et cum vellet] Recte Acidalius reſcripſit: *& quo vellet*. *Quum* vel *quom*, ut in membranis antiquis ſcribi ſolet, ſaepe cum *quo* permutari, docet Drakenb. ad Liv. XXIV., 34.

Sed inopia obſidentibus &c.] Livius XXV. 11. *propiusque inopiam erant obſidentes, quam obſeſſi.*

Bal-

Balbus Cornelius, excedente humanam

Balbus Cornelius] Duo L. Cornelii Balbi fuerunt, uterque Gaditanus, & civitate Romana donatus, quorum alter Major dicitur, alter, ex Majoris fratre natus, Minor. Quos, non mirum eſt, ſi recentiores confuderint, cum ne Vellejus quidem eos ſatis accurate diſtinxerit, ut Puteanus ad h. l. & Bailius Lexico Hiſt. & Crit. v. *Balbe* oſtenderunt. Major Conſul ſuffectus fuit A. U. C. 713. Vide Dionem Caſſ. XLVIII. p. 549. & tabulam Colotianam apud Gruter. p. 298. Ejusdem mentio eſt in lapide apud Muratorium p. 293. *Conſul* autem *factus eſt ex privato*, ut Vellejus ait. Quae verba, a viris doctis mirifice vexata, ſic intellige: Conſul factus eſt ex eo, qui nunquam rempublicam attigiſſet, nullos unquam honores geſſiſſet, ut Nepos de Reg. 1. *quorum uterque privatus virtute regnum eſt adeptus.* Id hiſtoriae congruit, quae non niſi praefecturae fabrum, qua in Caeſaris exercitu functus eſt, mentionem facit. Vide Ciceronem oratione pro eodem 28. Inſignis de illo locus eſt Plinii H. N. VII. 43. *Fuit & Balbus Cornelius Major Conſul, ſed accuſatus, atque de jure virgarum in eum, judicum in conſilium miſſus: primus externorum, atque etiam in Oceano genitorum uſus illo honore, quem majores Latio quoque negaverunt.* In quo loco tentando fruſtra fuit Salmaſius Plin. Exerc. p. 272. Scribendum: *atque de jure virgarum in eum judicium in conſilium miſſum. Judicium* dicit pro *judices*, ut Cicero Verr. II. 18. *te ex lege Rupilia ſortiri judicium debuiſſe.* Minor Balbus fuit Quaeſtor Aſinii Pollionis in Hiſpania, mox A. U. C. 734. Pro conſule Africae de Garamantibus triumphavit; nec tamen ad conſulatum perveniſſe videtur. Nam quod Perizonius ex marmore apud Gruter. p. 299. hunc quoque conſulem ſuffectum fuiſſe ſuſpicatur, id vix veri ſpeciem habet, cum ille conſul non L. *Cornelius Balbus*, ſed *L. Cornelius* vocetur. Triumphum ejus memorant Faſti Capitolini, Strabo. III. p. 257. inprimisque Plinius H. N. V. 5. cujus locus totus adſcribendus eſt; *omnii*

nam fidem temeritate, ingreſſus caſtra hoſtium, ſaepiusque cum Lentulo conlocutus Cos. dubitante quanti ſe venderet, illis incrementis fecit

mnia armis Romanis ſuperata, & a Cornelio Balbo triumphata: uni huic omnium externorum curru & Quiritium jure donato: quippe Gadibus genito civitas Romana cum Balbo Majore patruo data eſt. Ne hic quidem Salmaſium ſequimur. Tolle praepoſitionem *a*, ut omnia tertio caſu dicantur: *& Cornelio Balbo triumphata, uni huic omnium externorum curru* &c. de quo Dativo Drakenb. ad Liv. VI. 11. Quae cum ita ſint, liquido apparet, Vellejum aliquid de accurata diligentia ſua remiſiſſe, & Balbum conſulem cum triumphali confudiſſe. Hoc autem temeritatis exemplum non Balbus Major, ſed Minor edidit, jam ante a Caeſare ad Lentulum, adhuc in Italia degentem, ſollicitandum miſſus, ut ex Cicerone ad Attic. VIII. 9. 11. 15. IX. 6. intelligitur. Quem cum ibi convenire non potuiſſet, poſtea cum Caeſare in Graeciam tranſiens, in ipſis Pompeji caſtris convenit. De quo itinere, poſt Caeſaris necem, fabulam praetextatam Gadibus edidit, ut Ciceroni narrat Aſinius Pollio, ad Div. X. 32. Major autem Balbus non interfuit bello civili, ſed Romae manſit, Caeſaris & Lentuli negotia procurans. Ipſe in epiſtola ad Ciceronem, quae eſt inter Epiſtolas ad Attic. IX. 6. ait: *Mihi ipſe Caeſar ſua conceſſit voluntate, ne in iis caſtris eſſem, quae contra Lentulum, aut Pompejum futura eſſent, quorum beneficia maxima haberem: ſibique ſatis eſſe dixit, ſi rogatus urbana officia ſibi praeſtitiſſem*, &c.

Excedente humanam fidem temeritate] II. 56. *quod humanam excedat fidem.* Vide Bentlejum ad Manil. II. 617.

Cum Lentulo conlocutus Coſ. dubitante] Sic Editor Baſil. bene mutavit interpunctionem Edit. pr. *cum Lentulo conlocutus, Coſ. dubitante.*

Non

cit viam, quibus non Hiſpaniae Aſiae natus, ſed Hiſpanus in triumphum & pontificatum adſurgeret, fieretque ex privato conſularis. Variatum deinde praeliis, ſed uno longe magis Pompejanis proſpero, quo graviter impulſi ſunt Caeſaris milites.

Cap. LII. Tum Caeſar cum exercitu

Non Hiſpaniae Aſiae natus] Alias, *Aſiaeve*. Rhenan. Mihi videtur legendum: *non Hiſpaniae ſuae natus*. Burer. Editor Baſileenſis reſcripſit: *non Hiſpaniae Gadibus natus*. cujus conjecturam pro Editionis primae ſcriptura perperam accepit Rigaltius de Pop. fundis p. 199. moliens etiam alia, quae commemorare & refellere non eſt tanti. Argutae Velleji orationi ſatis convenit, quod Lipſianum ingenium reperit: *non Hiſpanienſis natus*, *ſed Hiſpanus*. De forma *Hiſpanienſis* videndi Iſ. Caſaubonus ad Spartian. Hadrian. 1. Scip. Maffejus ad Muſ. Veron. p. 88. & T. Hemſterhuſ. ad Thom. M. p. 793. Etiam *natus* in hac lectione eleganter abundat, ut ad Rutil. Lup. II. p. 94. oſtendimus. Tamen aliud latere videtur, quod acutiores me quaerant. Alius alia vulnera ſanare poteſt, nemo omnia.

Ex privato conſularis] Omnino ſcribendum, *conſul*. Librarius, cum *Coſ*. ſcriptum inveniſſet, ex quo *conſul* facere debebat, *conſularis* fecit, ut apud Liv. II. 18. ubi vide Drakenb. Perizonius quidem Syllog. Epiſtoll. T. IV. p. 777. *conſularis* pro *conſul* dici putat apud Cic. Phil. I. 6. ad Div. X. 6. & Valer. Max. IX. 12. 5. Sed de illorum locorum integritate merito dubites. In Cicerone quidem Phil. I. 6. *conſul* pro *conſularis* ex libris ſuis edidit Cl. Erneſtus.

citu fatalem victoriae ſuae Theſſa-
2 liam petiit. Pompejus longe diverſa aliis ſuadentibus (quorum plerique hortabantur, ut in Italiam transmitteret: neque hercules quicquam partibus illis ſalubrius fuit: alii, ut bellum traheret, quod dignatione partium in dies ipſis magis proſperum fieret) uſus impetu ſuo, hoſtem ſecutus eſt.
3 Aciem Pharſalicam, & illum cruentiſſimum Romano nomini diem, tantumque utriusque exercitus profuſum ſanguinis, & conliſa inter ſe duo reip.

Salubrius fuit] *Fuit* pro *fuiſſet*, perfectum indicativi pro plusquamperfecto ſubjunctivi. Vide Jac. Frid. Heuſingerum V. C. ad Ovid. Ep. XVII. 170.

Quod dignationi partium in dies ipſis] Exempl. vetuſtum ſic habet: *quod dignationi partem indie ipſiis.* ubi ego *ipſi* legendum puto, ut ad Pompejum referatur. BURER. Sequimur Editorem Baſileenſem, ita ſcribentem: *quod dignatione partium in dies ipſis.* Sic etiam Rhenanus ediderat, niſi quod *dignationi* habet pro *dignatione*; de qua voce vide Drakenborch. ad Liv. II. 16.

Uſus impetu ſuo] Suo conſilio Pompejus Caeſarem ſecutus eſt, conflixit cum illo ad Pharſalum alieno. Quod qui minus diſtinguunt, temere Vellejum reprehendunt, ut Fabricius ad Dion. Caſſ. XLI. p. 298.

Romano nomini diem] Exempl. vetus habet: *Romani nomini diem.* Opinor etiam *Romani nominis diem* legi poſſe, fortaſſis etiam debere. BURER.

Et conſilio inter ſe duo Reip. ca-

reip. capita, effoſſumque alterum Ro-
mani imperii lumen, tot taleſque
Pompejanarum partium caeſos viros,
non recipit enarranda hic ſcripturae
modus. Illud notandum eſt: ut pri- 4
mum C. Caeſar inclinatam vidit Pom-
pejanorum aciem, neque prius, ne-
que antiquius quicquam habuit, quam
in omneis partes (ut militari & verbo
&

capita] Fortaſſe leg. *commiſſa*. RHENAN. Conjicio legendum: *& conſiliunt inter ſe duo Reip. capita*. BURER. Praeclare Editor Baſil. reſtituit, *& colliſa inter ſe duo Reip. capita*, pro Editionis pr. ſcriptura, *& conſilio inter ſe* &c. Statius Theb. VI. 435. *Ambitioſa pios collidit gloria fratres*. Graeci centies ita dicunt συγκρούειν. Sed hic *colliſa* elegantius dicitur ob adjunctum *capita*, metaphora ducta ab animalibus, quae mutuo concurſu capita collidunt.

Effoſſumque—lumen] Juntae conſulto, an temere, edidit: *effuſumque — lumen*. qui error peperit non neceſſarias virorum doctorum de verbo *effundere* diſputationes.

Enarranda] Editor Baſil. *enarrandos*, ſine ulla cauſſa.

Quam in omneis partes &c.] Editor Baſil. ſcripſit: *quam ut omnes patres* &c. Viri docti in vulgari locutione, *in omnes partes dimittere*, ridicule quaerunt verbum militare, quod e contextu excidiſſe, recte viderunt Schefferus Miſc. Obſ. Vol. VIII. p. 460. & Burmann. ad h. l. Sane Vellejus aut hoc, aut non multum diſſimili modo ſcripſerat: *neque prius, neque antiquius quicquam habuit, quam ut in omnes partes praecones clamantes, parce civibus, ut militari & verbo & conſuetudine utar, dimitteret*. Res clara & perſpicua eſt ex ſimillima narratione Appiani de B. C. II.
p.

5 & conſuetudine utar) dimitteret. Pro Dii immortales! quod hujus voluntatis erga Brutum ſuae poſtea vir tam
6 mitis precium tulit? Nihil illa victoria mirabilius, magnificentius, clarius fuit, quando neminem, niſi acie conſumptum, civem patria deſideravit: ſed munus miſericordiae corrupit pertinacia, cum libentius vitam victor jam daret, quam victi acciperent.

CAP.

p. 783. κήρυκας εἰς τὰς τάξεις πανταχοῦ περιέπεμπεν, (i. e. *in omnes partes dimiſit*) οἱ τοῖς νικῶσι ἐκέλευον ἀψαυστεῖν τῶν ὁμοεθνῶν, ἐπὶ δὲ τοὺς συμμάχους μόνους χωρεῖν. Sueton. Caeſ. 75. *Acie Pharſalica proclamavit, ut civibus parceretur*. Florus IV. 2. 50. *Voces quoque obequitantis exceptae, altera cruenta, ſed docta, & ad victoriam efficax*, Miles faciem feri: *altera ad jactationem compoſita*: Parce civibus. ubi vide Freinshem. *Parce* autem an illud ipſum vocabulum ſit, quod Vellejus militare dicit, ut Scheffero placet, in medio relinquo, ſatis habens, ſi minus verba Velleji, at ſententiam reſtituiſſe.

Poſt eam] Alias, *poſtea*. RHENAN.

Corrumpit] Alias, *corrupit*. RHENAN.

Victoriam dare] Alias, *victores darent*. RHENAN. Exempl. vetus ſic habet, ut legendum exiſtimem: *cum libentius vitam victor jam daret, quam* &c. BURER. Editor Baſil. ſcripſit: *cum libentius vitam victor daret*. Sed Bureriarum *victor jam* propius accedit ad Editionis pr. ſcripturam, *victoriam*. Similis locus II. 85. *citius vitam veniamque Caeſar promiſit, quam illis, ut*

Cap. LIII. Pompejus profugiens
cum duobus Lentulis conſularibus,
Sextoque filio, & Favonio praeto-
rio, quos comites ei fortuna adgre-
gaverat, aliis ut Parthos, aliis ut A-
fricam peteret, in qua fideliſſimum
partium ſuarum haberet regem Ju-
bam, ſuadentibus, Aegyptum pete-
re propoſuit, memor beneficiorum,
quae in patrem ejus Ptolemaei, qui
tum puero quam juveni propior re-
gnabat Alexandriae, contulerat. Sed 2
quis in adverſis beneficiorum ſervat
memoriam? aut quis ullam calamito-
ſis deberi putat gratiam? aut quando
fortuna non mutat fidem? Miſſi ita-
que ab rege, qui venientem Cn.
Pompejum (is jam a Mytilenis Cor-
neliam uxorem receptam in navem,
fu-

ea precarentur, perſuaſum eſt.

ſextoque filio] Lege, *Sextoque filio.* ut hoc *Sexto*, ſit proprium nomen filii Pompeji. Burer.

Quos comites] Aſteriſcum & lectionem marginalem (Alias, *victores darent.*) inducito, nam & ſuperior illa reſtituta, & inferior haec lectio integra eſt. Burer.

In qua] Edit. pr. *in quo*, quod Editor Baſil. correxit.

A-

fugae comitem habere ceperat) conſilio Theodoti & Achilli exciperent, hortarenturque, ut ex oneraria in eam navem, quae obviam proceſſerat, tranſcenderet. Quod cum feciſſet, princeps Romani nominis, imperio arbitrioque Aegyptii mancipii, C. Caeſare, Publio Servilio Coss. jugu-
3 latus eſt. Hic poſt tres conſulatus, & totidem triumphos, domitumque terrarum orbem, ſanctiſſimi ac praeſtantiſſimi viri, in id evecti, ſuper quod adſcendi non poteſt, duodeſexageſimum annum agentis, pridie natalem ipſius, vitae fuit exitus: in tantum in illo viro a ſe diſcordante fortuna, ut cui modo ad victoriam terra defue-

Achillae] Exempl. vetus habet, *Achili*. Ipſe lector conjice, utrum horum hoc loco rectius legatur. BURER. Reſtitui Genitivum antiquum, *Achilli*, de quo, praeter alios multos, Heinſius ad Ovid. A. A. I. 743. & Bentlejus ad Terent. Andr. II. 2. 31. Plures hujus nominis formas eſſe, *Achilleus*, *Achilles*, *Achillas*, *Achilla*, oſtendit Gronovius Obſerv. IV. 15. p. 238. *Achilleus* idem vocatur a Lucano X. 523.

In tantum] Lege, *intantum*, conjunctim. BURER.

Cui modo ad victoriam &c.] Pari acumine de Pompejo Valer. Max. V. 1. 10.

In

fuerat, deeſſet ad ſepulturam. Quid aliud quam nimium occupatos dixerim, quos in aetate & tanti, & pene noſtri ſeculi viri feſellit quinquennium? cum a C. Atilio & Qu. Servilio Coss. tam facilis eſſet annorum digeſtio. Quod adjeci, non ut arguerem, ſed ne arguerer.

Cap. LIV. Non fuit major in Caeſarem, quam in Pompejum fuerat, regis eorumque, quorum is auctoritate regebatur, fides. Quippe cum

In ſuo modo terrarum orbe nusquam ſepulturae locum habuit. Poëta Scholaſticus Anthol. Lat. T. I. p. 200. in Pompejos: *Junxit magnorum caſus Fortuna virorum. Hic parvo, nullo conditus ille loco eſt. Ite, novas toto terras conquirite mundo. Nempe manet magnos parvula terra duces.*

Aetatem] Alias, *aetatè*. Rhenan.

C. Atilio] Ed. pr. *C. Attilio.*

Tam facilis eſſet annorum digeſtio.] Rectiſſime Editor Baſil. pro *felix*, quod Edit. pr. habet, *facilis* repoſuit: quae vocabula in libris ſcriptis non parum ſaepe permutari, oſtendit Dukerus ad Flor. II. 6. 38. & ad Liv. XXXI. 26.

Non fuit major in Caeſarem] Exempl. vetus habet: *Non fuit no major in Caeſarem.* Mihi videtur legendum: *Non fuit tamen major in Caeſarem &c.* Burer. *Non* temere repetiit librarius, ut *mox* II. 83. *Mox autem hunc mox avunculum*. Quare delevi cum Rhenano & Editore Baſil.

cum venientem eum tentaſſent inſidiis, ac deinde bello laceſſere auderent, utrique ſummo imperatorum, alteri ſuperſtiti, meritas poenas luere
2 ſuppliciis. Nusquam erat Pompejus corpore, adhuc ubique Jubae nomine: quippe ingens partium ejus favor bellum excitaverat Africum, quod ciebat rex Juba, & Scipio, vir conſularis, ante biennium, quam extingueretur Pompejus, lectus ab eo ſocer. Eorumque
3 copias auxerat M. Cato, ingenti cum difficultate itinerum, locorumque inopia, perductis ad eos legionibus: qui

Adhuc ubique Jubae nomine] Ita Edit. pr. Primus *Jubae* nomen, huc e ſequentibus tractum, expulit Editor Baſil. cujus emendatio latuit Joſ. Scaligerum Animadv. in R. Titii Loc. Contr. p. 114. eodem modo corrigentem. De Pompejo victo, ſed adhuc ſuperſtite, ſimiliter Lucanus VII. 717. *Scilicet immenſo ſupereſt ex nomine multum; Teque minor ſolo, cunctas impellere gentes Rurſus in arma potes, rurſusque in fata redire.*

Excitaverat Africum*] Aſteriſcus ante *Africum* obliteretur, cum nihil deſit ſententiae Vellejanae. BURER.

Lectus ab eo ſacer] Exempl. vetus habet: *lectus ab eo ſocer*. BURER.

Locorumque inopia] Duplici modo dicitur *locorum inopia*, primum vulgari, cum locus anguſtior eſt, quam eſſe debet, ut apud Livium I. 33. *Janiculum quoque adjectum, non inopia loci, ſed* &c. deinde exquiſitiore, cum locus re-

qui vir cum ſummum ei a militibus deferretur imperium, honoratiori parere maluit.

CAP. LV. Admonet promiſſae brevitatis fides, quanto omnia transcurſu dicenda ſint. Sequens fortunam ſuam Caeſar, pervectus in Africam, quam, occiſo Curione, Julianarum duce partium, Pompejani obtinebant exercitus. Ibi primo varia fortuna, mox pugnavit ſua; inclinataeque hoſtium co-

rebus ad vitam neceſſariis caret. Salluſtius apud Schol. Juvenal. ad Sat. XV. 115. *quod, quantum conjicio, locorum egeſtate, rapto vivere coacti.* Seneca ad Helv. 12. *Nec tantum conditio illos temporum, aut locorum inopia, pauperibus exaequat.* Sic apud Juſtin. II. 13. *multorum dierum inopia.* apud Colum. IX. 14: *temporum penuria.* Ad quod diſcrimen Heinſius ad h. l. animum non ſatis attendit.

Ei ambitus deferretur imperium] Exempl. vetuſtum habet: *ei a militibus deferretur imperium. A militibus* in *ambitus* depravatum eſt, vitio ſcribae poſterioris. BURER.

Parare maluit] Pro *parare* legendum videtur *parere.* BURER.

Pervectus] Scribe: *pervectus eſt.* Niſi malis *pervectusque* legere, & haec omnia, deleto puncto poſt *exercitus*, cum ſequenti periodo conjungere.

Ibi primo varia fortuna, mox pugnavit ſua;] Edit. pr. ſic habet: *Ibi primo varia fortunam expugnavit via.* pro quo Editor Baſil. reſcripſit: *Ibi primo variam fortunam expugnavit:*

2 copiae. Nec diſſimilis ibi adverſus victos, quam in priores, clementia Caeſaris fuit. Victorem Africani belli C. Caeſarem gravius excepit Hiſpanienſe (nam victus ab eo Pharnaces, vix quicquam gloriae ejus adſtruxit,) quod Cn. Pompejus, Magni filius, adoleſcens impetus ad bella maximi, ingens ac terribile conflaverat, undique ad eum adhuc paterni nominis magnitudinem ſequentium, ex toto orbe terrarum auxiliis
3 confluentibus. Sua Caeſarem in Hiſpaniam comitata fortuna eſt; ſed nullum umquam atrocius periculoſiusque ab eo initum praelium, adeo ut plus quam dubio Marte, deſcenderet equo, conſiſtensque ante recedentem ſuorum aciem, increpita prius for-

vit. quod inficetum eſt prae venuſtiſſima veriſſimaque Acidalii correctione: *Ibi primo varia fortuna, mox pugnavit ſua.* quod plane ſapit Velleji ingenium. Id cum Lipſius etiam ſenſiſſet, obtulit ſe in talis inventi ſocietatem, non ſatis, ut mihi videtur, honeſte.

Quam in priores] Haec verba mihi de gloſſa ſuſpecta ſunt. Certe elegantius omittuntur.

Quod

fortuna, quod ſe in eum ſervaſſet exitum, denunciaret militibus, veſtigio ſe non receſſurum: proinde viderent, quem & quo loco imperatorem deſerturi forent. Verecundia 4
magis quam virtute acies reſtitutae a duce, quam a milite fortius. Cn. Pompejus, gravis vulnere, inventus inter ſolitudines avias, interemptus eſt. Labienum, Varumque acies abſtulit.

CAP. LVI. Caeſar omnium victor, regreſſus in urbem, quod humanam excedat fidem, omnibus, qui contra ſe arma tulerant, ignovit, magnificentiſſimis gladiatorii muneris,

Quod ſe in eum ſervaſſet exitum] Forte ex Virgilio Aen. V. 625. *cui te exitio fortuna reſervat?*

Acies reſtitutae ſunt a duce] Exempl. vetus habet: *acies reſtitutae C. A. duce* &c. BURER. Legendum: *acies reſtitutae: & a duce* &c. *Et* pro & quidem, ut II. 60. *maluitque avunculo & Caeſari de ſe, quam vitrico, credere.* Verbo *ſunt*, quod Rhenanus inſeruerat, facile caremus.

Magnificentiſſimis glad. mun.] Lege: *magnificentiſſimisque glad. mun.* BURER. Scribendum: *ignovit: & magnificentiſſimis* &c. ut copula & hauſta ſit ab ultima ſyllaba verbi *ignovit.*

ris, naumachiae, & equitum pedi-tumque, ſimul elephantorum certaminis ſpectaculis, epulique per multos dies dati celebratione, replevit
2 eam. Quinque egit triumphos. Gallici apparatus ex citro, Pontici ex acantho, Alexandrini teſtudine, Africi ebore, Hiſpanienſis argento raſili conſtitit. Pecunia ex manubiis lata paulo amplius ſexies millies HS.
3 Neque illi tanto viro, & tam clementer

Replevit eam.] Verba *replere*, *explere*, *implere* interdum ponuntur recreandi & reficiendi poteſtate, quam vix quisquam recentiorum interpretum, praeter Forcellinum in Lex. Lat. nuper edito, obſervavit. Vellejus II. 100. *magnificentiſſimi gladiatorii muneris naumachiaeque ſpectaculis animos oculosque P. R. repleverat.* Plinius Paneg. 26. *quanquam laetiſſimum oculis tuis, conſpectu Romanae ſobolis impleri.* Statius Theb. IV. 759. *tu refugas vires, & pectora bello Exanimata reple.* ubi Scholiaſtes vetus Barthii bene exponit *refice.* Nazarius Paneg. Conſtantin. 32. *Pari ſtudio miſſum ejusdem tyranni ad permulcenaam Africam caput, ut, quam maxime vivus adſlixerat, laceratus expleret.*

Hiſpanienſis argento raſili] Hiſpanienſis triumphi apparatum ex ebore conſtitiſſe, ſcribunt Quinctilian. VI. 3. p. 293. & Dio Caſſ. XLIII. p. 369. quibus facile Vellejum concilies, ſi verba hoc modo transponas: *Africi argento raſili, Hiſpanienſis ebore.* Sed veriſimilius eſt, Africam ebur, quo abundabat, ad triumphum Africum ſuppeditaſſe.

Tam clementer omnibus uſo]

ter omnibus victoriis ſuis uſo, plus quinque menſium principalis quies contigit. Quippe cum menſe Octobri in urbem revertiſſet, idibus Martiis, conjurationis auctoribus Bruto & Caſſio, quorum alterum promittendo conſulatum non obligaverat, contra differendo Caſſium offenderat; adjectis etiam conſiliariis caedis familiariſſimis omnium, & fortuna partium ejus in ſummum evectis faſtigium, D. Bruto & C. Trebonio, aliisque clari nominis viris, interemptus eſt. Cui magnam invidiam conciliarat M. Antonius, omnibus audendis paratiſſimus, conſulatus collega, imponendo capiti ejus Lupercalibus ſedentis pro roſtris inſigne regium,

uſo] Exempl. vetus habet: *tam clementer omnibus victoribus ſuis uſo* &c. BURER. Ex ſcriptura, quam Burerius prodidit, Editor Baſil. recte fecit: *tam clementer omnibus victoriis ſuis uſo*. Juſtin. XXV. 5. *qui victoria mitius uſus*. Contra Sulpic. Sever. II. 23. *cruente admodum victoria ſunt uſi*.

Evectis] Sic Editor Baſil. ſcripſit. Edit. pr. *revectis*.

C. Trebonio] Sic Editor Baſil. Edit. pr. *C. Tribonio*.

gium, quod ab eo ita repulſum erat, ut non offenſus videretur.

CAP. LVII. Laudandum experientia conſilium eſt Panſae atque Hirtii: qui ſemper praedixerant Caeſari, ut principatum armis quaeſitum armis teneret. Ille dictitans, mori ſe, quam timeri malle, dum clementiam, quam praeſtiterat, expectat, incautus ab ingratis occupatus eſt: cum quidem plurima praeſagia atque in-

Quod ab eo id repulſum erat, ut non offenſum videretur.] Alias, *ita repulſum, ut non offenſus.* RHENAN. Exempl. vetus ſic habet, ut ita legendum videatur: *quod ab eo ideo repulſum erat, ut non offenſus videretur.* niſi *offenſum* (ſic enim habet vetus exempl.) ad *Lupercal* referre velis. BURER. Rhenani correctionem jure recepit Editor Baſil.

Ut principatum armis quaeſitum armis teneret.] Sulpic. Sever. Dial. II. 6. *Sed magnum imperium nec ſine periculo renui, nec ſine armis potuit teneri.*

Quam timeri malle] *Timere* optime reponit Oudendorpius ex Sueton. Caeſar. 86. *Alii e diverſo opinatum, inſidias undique imminentes ſubire ſemel ſatius eſſe, quam cavere ſemper.* Plutarch. in Caeſar. p. 734. E. εἰπὼν ὡς βέλτιόν ἐστιν ἅπαξ ἀποθανεῖν ἢ ἀεὶ προσδοκᾶν. Lucanus, quamvis in alia re, VIII. 576. *letumque juvat praeferre timori.*

Cum quidem plurima] Exempl. vetus habet: *cum quidem plurimi* &c. BURER.

Ob-

indicia Dii immortales futuri obtuliſ-
ſent periculi. Nam & haruſpices prae- 2
monuerant, ut diligentiſſime iduum Martiarum caveret diem; & uxor Calpurnia territa nocturno viſu, ut ea die domi ſubſiſteret, orabat; & libelli conjurationem nunciantes dati, ab eo neque protinus lecti erant. Sed profecto ineluctabilis fatorum vis, cujuscunque fortunam mutare conſtituit, conſilia corrumpit.

Cap.

Obtuliſſent] Proprie hoc verbo utitur. Servius ad Aen. VI. 190. *Auguria aut oblativa ſunt, quae non poſcuntur: aut impetrativa, quae optata veniunt.*

Dati, ab eo neque protinus lecti erant.] Sic interpungitur in Edit. pr. Legendum ſuſpicor: *& libelli, conjurationem nunciantes, delati ad eum, neque protinus lecti erant.* Cum Velleji narratione ferme convenit Dio Caſſ. XLIV. p. 392. ubi vide Fabric.

Ineluctabilis fatorum vis] Ex Virgilio Aen. VIII. 334. *Fortuna omnipotens, & ineluctabile fatum.* Pro quo Livius VIII. 7. *inexſuperabilis vis fati.* Ovid. Met. XV. 807. *inſuperabile fatum.* Curt. X. 1. 6. *inevitabilis ſors fati.* *Ineluctabilis* in proſa etiam dixerunt Seneca Praef. Lib. III. N. Q. p. 706. & Arnob. VII. p. 219.

Cujus quom fortunam] Exempl. vetus habet: *cujus cum fortunam* Burer. Editor Baſil. bene correxit: *cujuscunque fortunam.* quod recepi.

Fatorum vis — conſilia corrumpit.] Eandem ſententiam repetit II. 118. *Ita ſe res habet, ut plerumque fortunam mutaturus Deus conſilia corrumpat.* Perva-

Cap. LVIII. Quo anno id patravere facinus Brutus & C. Caſſius, prae-

gata apud veteres opinio fuit, Deos illis, quos perdere vellent, ſanam mentem eripere, ſtuporem & oblivionem injicere. Lyſias adv. Andocid. p. 116. ὁ δὲ θεὸς λήθην ἔδωκεν, ὥστε εἰς τοὺς ἠδικημένους αὐτὸς ἐπιθυμήσαι ἀφικέσθαι. ubi vide Marklandum. Lycurgus adv. Leocrat. p. 213. οἱ γὰρ θεοὶ οὐδὲν πρότερον ποιοῦσιν ἢ τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων τὴν διάνοιαν παράγουσι. quod ipſe confirmat praeclaris jambis Tragici, Euripidis, ut opinor: Ὅταν γὰρ ὀργὴ δαιμόνων βλάπτῃ τινὰ, Τοῦτ' αὐτὸ πρῶτον ἐξαφαιρεῖται φρενῶν Τὸν νοῦν τὸν ἐσθλὸν, εἰς δὲ τὴν χείρω τρέπει Γνώμην· ἵν' εἰδῇ μηδὲν ὧν ἁμαρτάνει. Quos verſus ſic expreſſit Ovidius IV. ex P. 12. 47. *Crede mihi, miſeros prudentia prima relinquit: Et ſenſus cum re conſiliumque fugit.* De Pompejo Valer. Max. I. 6. 12. *Sed invictae leges neceſſitatis pectus, alioqui procul ab amentia remotum, prodigia iſta juſta aeſtimatione perpendere paſſae non ſunt.* Appianus Mithridat. p. 397. καὶ ὁ βασιλεὺς μὲν οὐκ ἐπείθετο, εἴθ' ὑπὸ δέους, εἴθ' ὑπὸ ἀγνοίας, ὃ πᾶσιν ἐγγίνεται πλησιαζόντων τῶν κακῶν. Sic illum locum bene correxit P. Weſſeling. ad Diodor. Sicul. XIII. p. 566. Idem in Excerpt. Peireſc. p. 562. Καὶ σκαιὸς ἐς πάντας ἐγίγνετο, ἀρχομένης αὐτὸν ἐπιλείπειν τῆς τύχης. ὥσπερ ἐστὶ πολλοὺς ἰδεῖν μεταβολῆς προϊούσης ἀλογωτέρους γιγνομένους ἑαυτῶν. Ammian. Marcell. XIV. 11. *Utque ſolent manum injectantibus fatis hebetari ſenſus hominum & obtundi.* ubi vide Interpretes. Ex hac opinione explicandus eſt Lucanus, quem viri docti non ſatis ceperunt, VII. 58. *Hoc placet, ô Superi, cum vobis perdere cuncta Propoſitum, noſtris erroribus addere crimen?* Senſus eſt: Parum eſt Diis, cum omnia perdere conſtituerint, nobis errorem objeciſſe, mentem abſtuliſſe, niſi etiam nos crimini obnoxios reddant. Graeci, quibus ira Deorum intelligentiam abſtuliſſet, θεοβλαβεῖς dicebant, ducta ſignificatione ex Homero Od. Ψ. 14. Οἵ σε περ ἔβλαψαν· πρὶν δὲ φρένας αἰσίμη ἦσθα. Apud Latinos etiam frequens eſt, *Deos iratos habere*, pro ſtulte agere, & contra *propitios*, pro ſapere. Vide Briſſon. de Formul. I. p. 100.

Brutus] Bene Heinſius Bru-

praetores erant; D. Brutus Cos. deſignatus. Hi una cum conjurationis 2 globo, ſtipati gladiatorum D. Bruti manu, Capitolium occupavere, cum Cos. Antonius (quem cum ſimul interimendum cenſuiſſet Caſſius, teſtamentumque Caeſaris abolendum, Brutus repugnaverat, dictitans, nihil amplius civibus praeter tyranni, ita enim appellari Caeſarem facto ejus expediebat, petendum eſſe ſanguinem) convocato ſenatu, (cum jam Dolobella, quem ſubſtituturus ſibi Caeſar, deſignaverat Cos., faſces at-

Bruto reddit praenomen *M.* quod in tali & temporis & conjuratorum deſcriptione omitti non poterat. Vide Tunſtallum Obſerv. in Epiſtol. Cic. & Brut. p. 189.

Brutus repugnaverat.] Inanes ſunt ratiunculae, quibus hoc non ad M. Brutum, ſed ad Brutum proxime nominatum, ſive Decimum Brutum, referendum contendit Tunſtallus de Ciceron. Epiſtol. ad Brutum p. 206. & Obſervat. Anglice ſcriptis in easdem Epiſtol. p. 183. quem ſatis refutavit Middletonus Praef. ad easdem Epiſtol. p. 51. Vellejus haud dubie intellexit M. Brutum, ut Plutarchus in Anton. p. 921. E. in Brut. p. 992. B. & Appian. de B. C. II. p. 814. Ac neſcio, an hic quoque *M. Brutus* plene ſcripſerit. Certe praecedentis verbi ultima litera *m* facile potuit praenomen *M.* elidere.

In-

atque inſignia corripuiſſet conſularia,) velut pacis auctor, liberos ſuos obſides in Capitolium miſit, fidemque deſcendendi tuto interfectoribus
4 Caeſaris dedit: & illud decreti Athenienſium celeberrimi exemplum, relatum a Cicerone, oblivionis praeteritarum rerum, decreto patrum comprobatum eſt.

CAP. LIX. Caeſaris deinde teſtamentum apertum eſt, quo C. Octavium, nepotem ſororis ſuae Juliae, ado-

Inſignia corripuiſſet conſularia] Edit. pr. *inſignia corripuiſſet Cos.* pro quo Aldus Nepos recte edidit: *inſignia corripuiſſet conſularia.* Salluſt. Catil. 18. *ipſi faſcibus correptis, Piſonem cum exercitu ad obtinendas duas Hiſpanias mittere.* ubi vide Cortium. Aurel. Victor de Vir. Ill. 70. *Ipſe, correptis imperii inſignibus, provinciam ingreſſus, Corripere* proprie dicuntur, qui aliena invadunt nullo jure. Vide Duker. ad Liv. XXIV. 4.

Liberos ſuos] Sic de uno Antonii filio dicit cum Cicerone Phil. I. 1. quod aliis etiam ſatis uſitatum eſt. Vide Duker. ad Flor. IV. 3. 2. & Drakenb. ad Liv. Ep. 116.

Et illud decreti Athenienſium &c.] Utitur ipſis fere Ciceronis hac de re verbis, Phil. I. 1. *Athenienſiumque renovavi vetus exemplum: Graecum etiam verbum uſurpavi, quo tum in ſedandis diſcordiis erat uſa civitas illa, atque omnem memoriam diſcordiarum oblivione ſempiterna delendam cenſui.* ubi vide P. Manutium.

Nepotem ſororis ſuae] Vide Duker. ad Liv. Ep. 116.

Qua

adoptabat. De cujus origine, etiam ſi praevenit &, pauca dicenda ſunt. Fuit C. Octavius, ut non patricia, ita admodum ſpecioſa equeſtri genitus familia, gravis, ſanctus, innocens, dives. Hic praetor inter nobiliſſimos viros creatus primo loco, cum ei dignatio Julia genitam Atiam conciliaſſet uxorem, ex eo honore ſortitus Macedoniam, appellatusque in ea imperator, decedens ad petitionem conſulatus obiit, praetextato relicto filio. Quem C. Caeſar, major ejus avunculus, educatum apud Philippum vitricum, dilexit ut ſuum, na-

Quo C. Octavium adoptabat] Hoc loco uſus eſt J. Cujacius, de adoptione per teſtamentum facta diſputans, Obſerv. VII. 7.

Etiam ſi praevenit &,] Alias, *praeventis &, pauca.* RHENAN. In Edit. pr. ſic interpungitur: *etiam ſi praevenit &, pauca dicenda ſunt.* Geſnerus in Theſ. L. L. Rhenani conjecturam ſecutus, *praeventis* explicat, nobis, qui praeventi ſumus. Sed melius eſt, ut in re incerta, quod Heinſius reponit: *etiamſi praenitet*, vel *praeniteat:* idque placet Oudendorpio ad Appulej. Met. V. p. 360.

In ea] Edit. pr. *in eam*, quod Editor Baſil. correxit.

Atiam] Sic Aldus Nepos edidit. Edit. pr. *Acciam*, ut cap. 60. *Acciae* pro *Atiae*. De *Atia* videndus N. Heinſius ad Virgil. Aen. V. 568.

An-

natumque annos XVIII. Hiſpanienſis militiae, adſecutum ſe, poſtea comitem habuit; numquam aut alio uſum hoſpitio quam ſuo, aut alio vectum vehiculo: pontificatusque ſacerdotio
4 puerum honoravit; & patratis bellis civilibus, ad erudiendum liberalibus diſciplinis ſingularis indolem juvenis, Apolloniam eum in ſtudia miſerat,

Annos XVIII.] Verius eſſe, *annos* XVII. diſputat Oudendorp. ad Sueton. Aug. 8.

Patratis bellis] Edit. pr. *paratis bellis*, pro quo Editor Baſil. ſcripſit, *peractis bellis*, melius Aldus Nepos, *patratis bellis*. quod recepi. Nam verbo *patrare* Vellejus delectatur, Salluſtii imitatione. Vide Dukerum ad Flor. II. 15. 1. ubi eodem modo variatur. Quis primus in recentiores Editiones *pacatis bellis* invexerit, neſcio. Latinos ita loqui non ſolere; ſcio. Id tamen Lexicographi, tanquam bene Latinum, receperunt.

Ad erudiendum liberalibus diſciplinis &c.] Malim: *ad erudiendam* &c. etſi non damno vulgatum. *Indolem*, in quo Burmannus tricatur, accipe pro ingenio: quae, non intelligo, quare minus recte *erudiri* dicatur, quam *educari* a Floro I. 6. 1. cujus locum attulit Wopkenſ. Miſc. Obſ. VIII. p. 57. *In ſtudia*, quod eidem Burmanno de gloſſa ſuſpectum eſt, ſalvo ſenſu, abeſſe poſſe fateor. Probam tamen locutionem eſſe, oſtendit Ammian. Marcell. XVI. 5. *cum legeret libellum adſidue, quem Conſtantius ut privignum ad ſtudia mittens, manu ſua conſcripſerat*. Immo Gronovius eandem formam de conjectura reddidit Quinctiliano Decl. CCCXXXIII. p. 683. *Adoleſcentem dives pauperem impenſis ſuis in ſtudia Athenas miſit.*

Bel-

rat, mox belli Gethici, ac deinde Parthici habiturus commilitonem. Cui, 5
ut eſt nunciatum de caede avunculi, cum protinus ex vicinis legionibus centuriones ſuam ſuorumque militum operam ei pollicerentur, neque eam ſpernendam Salvidienus & Agrippa dicerent; ille feſtinans pervenire in urbem, omnem ordinationem & necis, & teſtamenti Brunduſii comperit.
Cui adventanti Romam, immanis 6
amicorum occurrit frequentia: & cum intraret urbem, ſolis orbis ſuper caput ejus, curvatus aequaliter, rotundatusque, in colorem arcus, velut co-

Belli Getici] Vide Dukerum ad Liv. Ep. 117.

Centuriones ſuam] Edit. pr. *ſuas*, quod Editor Baſil. correxit.

Pollicerentur] Exemplar vetus habet, *pollicentur*. Burer.

Omnem ordinationem & necis, & teſtamenti] Editor Baſil. rectiſſime ſcripſit: *omnem ordinem & necis*, &c. Liv. XL. 55. *ordinemque omnem facinoris legatorum miniſteriique ſui expoſuit.* Ipſe Vellejus II. 119. *Ordinem atrociſſimae calamitatis conabimur exponere.*

Solis orbis &c.] Hujus oſtenti, quod ambitioſius a Vellejo narrari, vere judicat Caſaubonus ad Sueton. Aug. 95. etiam alii ſcriptores mentionem fecerunt, quos indicat Fabric. ad Dion. Caſſ. XLV. p. 422.

Adi-

coronam tanti mox viri capiti imponens, conſpectus eſt.

Cap. LX. Non placebat Atiae matri, Philippoque vitrico, adiri nomen invidioſae fortunae Caeſaris: ſed adſerebant ſalutaria reip. terrarumque orbis fata conditorem, conſervatoremque Romani nominis.
2 Sprevit itaque coeleſtis animus humana conſilia; & cum periculo potius ſumma, quam tuto humilia, propoſuit ſequi; maluitque avunculo & Caeſari de ſe, quam

Adiri nomen invidioſae fortunae Caeſaris] Mirum eſt, hic nominis tantum recepti, non hereditatis, quam omnes cum nomine conjungunt, mentionem fieri. Cicero ad Att. XV. 12. *Sed quid aetati credendum ſit, quid nomini, quid hereditati, quid κατηχήσει, magni conſilii eſt.* Vide Dion. Caſſ. XLV. p. 421. & quos ibi laudat Fabricius. Omnino locus vitioſus eſt; qui ne in poſterum aliis fraudi ſit, ut fuit Henr. Cannegietero de Nomin. Rom. p. 274. hac emendatione cavemus: *adiri nomen, invidioſamque fortunam Caeſaris. Fortuna* pro *fortunae*, vel opes dici, etiam tirones ſciunt.

Aſſerebant] Si ſanum hoc verbum eſt, nihil aliud ſignificare poteſt, quam vindicabant. Valer. Max. IV. 4. 4. *quos pericula reip. imperatores aſſerebant, anguſtiae rei familiaris bubulcos fieri cogebant.* Scribendum etiam *orbi* pro *orbis*, ut Burmanno placet. Ovid. Met. I. 761. *meque adſere coelo.* Optima tamen aetate aliter loquebantur.

Et Caeſari] Duplex in duo-

quam vitrico credere, dictitans, nefas eſſe, quo nomine Caeſari dignus eſſet viſus, ſemetipſum videri indignum. Hunc protinus Antonius 3
Cos. ſuperbe excipit; (neque is erat contemptus, ſed metus) vixque admiſſo in Pompejanos hortos, loquendi ſecum tempus dedit; mox etiam, velut inſidiis ejus petitus, ſceleſte inſimulare coepit: in quo turpiter deprehenſa ejus vanitas eſt. Aperte 4
deinde Antonii ac Dolabellae conſulum ad nefandam dominationem erupit

duobus verbis elegantia, primum a copula *et*, pro & quidem poſita, deinde a pondere, quod eſt in nomine *Caeſari*. Cicero ad Div. II. 7. *a tribuno plebis, & a Curione tribuno.* ubi vide Manutium. Liv. XXVI. 13. *Cum hoſtis alienigena in Italia eſſet, & Hannibal hoſtis.* Plutarch. in Sulla p. 466. C. ἐμοὶ δὲ ἡγεμόνι Ῥωμαίων ὄντι καὶ Σύλλᾳ, τολμᾷς διαλέγεσθαι περὶ προδοσίας; Sed hanc vim nominum propriorum ſatis illuſtrarunt viri in paucis eruditi, Perizonius ad Valer. Max. VI. 5. 5. & Valckenarius Diatr. in Euripid. cap. XX. p. 211.

Credere] Sic Editor Baſil. ſcripſit pro *cedere*, quod eſt in Edit. pr.

Semetipſum videri indignum.] Lipſius in margine libri, qui eſt in Bibl. Leidenſi, bene corrigit: *ſemetipſum ſibi videri indignum.*

Velut inſidiis ejus petitus] De his inſidiis vide Iſ. Caſaubonum ad Sueton. Aug. 10.

pit furor. HS. ſepties milies, depoſitum a C. Caeſare ad aedem Opis, occupatum ab Antonio, actorum ejusdem inſertis falſis, civitatibusque cor-

HS. ſepties milies] Vide P. Manutium ad Cicer. Phil. I. 7.

Actorum ejusdem inſertis falſis, &c.] Locus prope deſperatus, cui primus omnium Editor Baſil. hanc medicinam facere tentavit: *actorum ejusdem inſertis falſis indubitateque corruptis commentariis*. Sed adverbio *indubitate* nullus idoneus ſcriptor uſus eſt. Nam quod Lexica ex Livio XXXIII. 40. laudant: *quae indubitate Lyſimachi fuerint*, id ſine dubio a correctore fluxit, cum priſcae editiones, teſte Drakenborchio, mendoſe quidem, ſed tamen ut appareat, aliud a Livio ſcriptum eſſe, locum ita exhibeant: *ſunt quae diu dubitare Lyſimachi fuerint*. Quid alii deinceps ad Vellejum ſanandum attulerint, apud eos legat, qui volet. Ego mihi non temere perſuaſi, Vellejum hoc modo ſcripſiſſe: *actorum ejusdem, inſertis falſis, vitiatique & corrupti commentarii; atque omnia precio* &c: De re ipſa ſic Cicero Phil. V. 4. *Neque ſolum commentariis commenticiis, chirographisque venalibus innumerabilis pecunia congeſta in illam domum eſt, cum, quae vendebat Antonius, ea ſe ex actis Caeſaris agere diceret.* Plutarch. in Antonio p. 922. C. ἔλαβε δὲ καὶ τὰ βιβλία τοῦ Καίσαρος, ἐν οἷς ὑπομνήματα τῶν κεκριμένων καὶ δεδογμένων ἦν ἀναγεγραμμένα. καὶ τούτοις παρεγγράφων οὓς ἐβούλετο, &c. Propius ad Vellejum accedit Dio Caſſ. XLIV. p. 416. ἀλλ' ἐπειδὴ τάχιστα ἐγκρατὴς τῶν γραμμάτων αὐτοῦ ἐγένετο, πολλὰ μὲν ἀπήλειψε, πολλὰ δὲ ἀντενέγραψεν. Reliquum eſt, ut bonorum ſcriptorum exemplis oſtendamus, verbum *vitiare* aptum eſſe huic loco, & ſaepe cum *corrumpere* conjungi. Cicero pro Sext. 54. *Comitiorum & concionum ſignificationes, interdum verae ſunt, nonnumquam vitiatae atque corruptae.* Liv. XL. 55. *Falſas eſſe literas, & a ſcriba vitiatas.* Seneca apud

corruptis, commentariis. Atque omnia precio temperata, vendente remp. Cos. Idem provinciam D. Bruto deſignato Cos. decretam, Galliam occupare ſtatuit; Dolabella transmarinas decrevit ſibi. Interque naturaliter diſſimillimos, ac diverſa volenteis creſcebat odium; eoque C. Caeſar ju-

pud Lactant. V. 22. *ſed corruptos & vitioſos luxurioſe ac delicate patitur vivere.* Arnob. VII. p. 224. *jam profecto cernetis viſcera illa taurorum ſacra — vitiare & corrumpere ſtatum coeli.* Sic etiam *depravare* & *corrumpere* junguntur. Cic. pro Muren. 12. *ea jureconſultorum ingeniis pleraque corrupta ac depravata ſunt.* Seneca l. c. *nec eos caducis ac mortalibus bonis corrumpi ac depravari ſinit.* Plinius Paneg. 53. *quam longa conſuetudine corruptos depravatosque mores principatus parens noſter reformet & corrigat.* ubi vide Swarzium.

Atque omnia precio temperata.] Non facile *temperata* cum alio verbo commutem. Quod etiam T. Hemſterhuſii judicium erat, in Adverſariis MSS. haec annotantis: Apud Vellej. Paterc. II. 60. *atque omnia pretio temperata.* nihil movendum puto: omnia dicit ad pretium redacta, per corruptionem & pretio repraeſentato adminiſtrata: N. Heinſii *pretio temerata* ne Latinum quidem arbitrer. Valer. Max. IX. 5. 3. *Pompejus in foro non erubuit P. Scipionem ſocerum ſuum legibus noxium — muneris loco a judicibus depoſcere, maritalis lecti blanditiis ſtatum reip. temperando.* Perizonius malit, *temerando*: ego firmatam a Codd. lectionem hoc ſenſu capio: dum precibus ac blanditiis uxoris, filiae Scipionis, inductus, ſtatum reip. & leges, per quas reum condemnari oportebat, infirmat ac veluti diluit. Hactenus ille.

juvenis cotidianis Antonii petebatur inſidiis.

Cap. LXI. Torpebat oppreſſa dominatione Antonii civitas. Indignatio & dolor omnibus, vis ad reſiſtendum nulli aderat, cum C. Caeſar, XVIIII. annum ingreſſus, mira auſus, ac ſumma conſecutus, privato conſilio, majorem ſenatu pro rep.
2 animum habuit. Primumque a Calatia, mox a Caſilino, veteranos excivit

Torpebat — civitas] Salluſt. Fragm. p. 951. *ſi tanta torpedo animos oppreſſit.* & p. 977. *verum occupavit neſcio quae vos torpedo.* Livius XLIV. 2. *ut obtorpuiſſe inops conſilii videretur.*

XVIIII. *annum ingreſſus*] Chishullus ad Monim. Ancyr. p. 178. legit: XIX. *annum egreſſus.* Sed altera lectio melius convenit Velleji adulationi. Vide Interpretes ad h. l.

Majorem ſenatu pro rep. animum habuit.] Marklandus ad Stat. Silv. V. 2. 11. legendum conjicit: *majorem aetate pro rep. animum habuit.* Enimvero ſi Vellejus ita ſcripſiſſet, non, quod facere voluit, Auguſti animum verbis auxiſſet, ſed potius frigide laudaſſet. Totus contextus *ſenatu*, non *aetate*, poſtulat.

Calatia] Sic Editor Baſil. bene ſcripſit pro *Galatia*, quod eſt in Edit. pr. C. & G. centies permutantur in libris & lapidibus, ut *Gallaecia, Callaecia.* Vide Scaligeri Indicem grammaticum in Gruteri Inſcript. in C.

In

vit paternos. Quorum exemplum ſecuti alii, brevi in formam juſti coiere exercitus. Mox cum Antonius occurriſſet exercitui, quem ex transmarinis provinciis Brunduſium venire juſſerat, legio Martia & Quarta, cognita & ſenatus voluntate, & tanti juvenis indole, ſublatis ſignis ad Caeſarem ſe
contulerunt. Eum ſenatus, honora- 3
tum equeſtri ſtatua, quae hodieque in roſtris poſita, aetatem ejus ſcriptura indicat (qui honor non alii per ccc. annos, quam L. Sullae, & Cn. Pompejo, & C. Caeſari contigerat) pro

In brevi in formam juſti coiere exercitus] Exempl. vetus habet: *brevi in forma juſti coire exercitus*. Burer. Credo Burerio, praepoſitionem *in*, quam Rhenanus dedit, a veteri Codice abeſſe. Alioqui rectum eſt *in brevi*. Flor. I. 1. 15: *auctis in brevi viribus*. ubi vide Dukerum, & quae nos ad II. 24. p. 145.

Tanti juvenis indole] Malim: *tanta juvenis indole*. Plin. V. Ep. 9. *quod in flore primo tantae indolis juvenis extinctus eſt*.

Et Cn. Pompejo] At de Pompejo, Vellejo non credit P. Manutius, adductus his Ciceronis verbis Phil. V. 15. *nec vero cuiquam poſſumus commemorare hunc honorem* (ſtatuae equeſtris in roſtris) *a ſenatu tributum judicio ſenatus ſoluto & libero.* Equidem non tam facile fidem Vellejo detraham, cum veriſimile ſit, quod Cl. Erneſtus monet, Ciceronem rem oratorie auxiſſe.

pro praetore una cum Coſſ. deſignatis, Hirtio & Panſa, bellum cum Anto-
4 nio gerere juſſit. Id ab eo annum agente viceſimum, fortiſſime circa Mutinam adminiſtratum eſt; & D. Brutus obſidione liberatus; Antonius turpi ac nuda fuga coactus deſerere Italiam: conſulum autem alter in acie, alter poſt paucos dies ex volnere mortem obiit.

Cap. LXII. Omnia antequam fugaretur Antonius, honorifice a ſenatu in Caeſarem exercitumque ejus decreta ſunt, maxime auctore Cicerone: ſed, ut receſſit metus, erupit voluntas, protinusque Pompejanis par-
2 tibus rediit animus. Bruto Caſſioque pro-

Pro praetore] Edit. pr. *pro P. R.* Sed dudum a Puteano, aliisque recepta eſt veriſſima emendatio Sigonii ad Liv. Ep. 118. & Emendat. I. 17. 31. *pro praetore.*

Cum Coſſ. deſignatis] Immo, magiſtratum gerentibus, ut demonſtrant Manutius ad Cic. Phil. V. 15. & Chishullus ad Monim. Ancyr. p. 182.

Id ab eo] Pronomen *id*, quod ultima ſyllaba verbi *juſſit* interceperat, Editor Baſil. reſtituit.

Qui-

provinciae, quas jam ipſi ſine ullo ſenatusconſulto occupaverant, decretae. Laudati quicumque his ſe exercitus tradidiſſent: omnia transmarina imperia eorum commiſſa arbitrio. Quippe M. 3
Brutus & C. Caſſius, nunc metuentes arma Antonii, nunc ad augendam ejus invidiam, ſimulantes ſe metuere, teſtati edictis, libenter ſe vel in perpetuo exilio victuros, dum reip. conſtaret concordia, nec ullam belli civilis praebituros materiam, plurimum ſibi honoris eſſe in conſcientia facti ſui, profecti urbe atque Italia, intento ac pari animo, ſine auctoritate publica, provincias, exercitusque occupaverant, & ubicunque ipſi esſent,

Quicunque his ſe exercitus tradidiſſent] Recte Editor Baſil. *ſe*, quod ex vicinis vocibus natum eſt, ejecit. Vide Cicer. Phil. X. 6.

Dum reip. conſtaret concordia] Hoc Editor Baſ. dedit pro ſcriptura Edit. pr. *dum reſp. conſtaret conc.*

Intento ac pari animo] Lipſius in margine libri, qui eſt in Bibl. Leidenſi, & Burmann. ad Sueton. Caeſ. 65. ſcribunt: *intento ac parato animo*. Quod ex rata formula dictum vulgato praetulerim. Salluſt. Catil. 27. *uti ſemper intenti paratique eſſent*. Et ſic Livius & alii ſaepe. Vide Drakenb. ad Liv. XXX. 10.

ſent, praetexentes eſſe remp. pecunias etiam, quae ex transmarinis provinciis Romam ab quaeſtoribus deportabantur, a volentibus acceperant.
4 Quae omnia ſenatus decretis comprenſa, & comprobata ſunt. Et D. Bruto, quod alieno beneficio viveret, decretus triumphus. Panſae atque Hirtii corpora publica ſepultura honora-
5 ta. Caeſaris adeo nulla habita mentio, ut legati, qui ad exercitum ejus miſſi

Ab quaeſtoribus deportabantur,] Reſpicit quaeſtores, Apulejum & Antiſtium Veterem, qui Bruto, & P. Lentulum, qui Caſſio pecuniam publicam dederunt. Id ex Cicerone Phil. X. 11. Lentuli epiſtola ad Cic. ad Div. XII. 14. Plutarcho in Bruto p. 995. C. & Appiano de B. C. III. p. 921. IV. p. 1013. accurate demonſtravit Jer. Marklandus Animadverſ. in Ciceronem Anglice ſcriptis p. 151.

Quod alieno beneficio viveret] Amarus ſarcasmus, & ſimilis illi II. 82. *Hanc tamen Antonius fugam ſuam, quia vivus exierat, victoriam vocabat.* Vide Heinſium ad h. l.

Decretus triumphus] Vide Gronovium ad Liv. Ep. 119.

Caeſaris adeo nulla habita mentio,] Utitur verbis Livii Ep. 119. *Senatus Caeſaris militumque ejus mentionem non ſatis gratam habuit. Mentionem habere* pro *facere*, etiam alii dixerunt. Juſtin. XIII. 2. *Denique morientem nullam de eo mentionem habuiſſe.* Aſconius in Cic. in Toga cand. p. 433. *quod is nullam mentionem rei habet.* Sulpic. Sever. Ep. II. p. 371. *potero illius mentionem habere ſine fletu?*

Cum

miſſi erant, juberentur ſummoto eo milites adloqui. Non fuit tam ingratus exercitus, quam fuerat ſenatus. Nam, cum eam injuriam diſſimulando Caeſar ferret, negavere milites, ſine imperatore ſuo ulla ſe audituros mandata. Hoc eſt illud tempus, quo 6
Cicero, inſito amore Pompejanarum partium, Caeſarem laudandum & tollendum cenſebat; cum aliud diceret, aliud intelligi vellet.

Cap. LXIII. Interim Antonius, fuga transgreſſus Alpes, primo per conloquia repulſus a M. Lepido, qui pontifex maximus in C. Caeſaris lo-

Caeſar ferret,] Edit. pr. *Caeſari*, quod Editor Baſil. correxit.

Cum aliud diceret, &c.] Color eſt ex Salluſtio Catil. 10. *aliud clauſum in pectore, aliud in lingua promtum habere.*

Per colloquia repulſus] Editor Baſil. praeter rem ſcripſit: *ſpe colloquii repulſus.* cujus conjecturam Lipſius pro Editionis primae ſcriptura accepit. Intelliguntur colloquia per internuntios ultro citroque miſſos, ut viri docti viderunt.

Pontifex maximus — furto creatus] Eandem rem ſic expreſſit Livius Ep. 117. *In confuſione rerum ac tumultu Lepidus pontificatum maximum intercepit.* Locutionem Vellejus habet a Salluſtio Jug. 14. *homines novi, qui antea per virtutem ſoliti erant nobilitatem antevenire, furtim & per la-*

cum furto creatus, decreta ſibi Hiſpania, adhuc in Gallia morabatur: mox ſaepius in conſpectum veniens militum, cum & Lepido omnes imperatores forent meliores, & multis Antonius, dum erat ſobrius, per averſa caſtrorum proruto vallo militibus receptus eſt: qui titulo imperii cedebat Lepido, cum ſumma virium
2 penes eum foret. Sub Antonii ingreſ-

trocinia potius ad imperia & honores nituntur. Liv. XLIII. 10. *nec obſides, pignus futuros furto & fraude agendae rei, poſceret.*

Cum & Lepido omnes imperatores &c.] Similis locus II. 69. *cum & Brutus cuilibet ducum praeferendus videretur, & Vatinius nulli non eſſet poſtferendus.*

Per averſa caſtrorum] Sic Editor Baſil. bene correxit ſcripturam Edit. pr. *per averſam caſtrorum.* Liv. V. 29. *quia nocte proditione oppidum captum liberam per averſa urbis fugam dederat.* Plin. H. N. VI. 18. *Gens haec obtinet averſa montis Paropamiſi.* Minus conſiderate F. Urſinus ſcribebat: *per averſam caſtrorum portam.* Nam, ſi per portam receptus eſt Antonius, quid opus erat proruto vallo?

Proruto vallo] Eſt ex Juntae & Editoris Baſil. correctione. Edit. pr. *proruta vallo.* Liv. IV. 29. *Et dictator, proruto vallo, jam in caſtra proelium intulerat,* ubi vide Gronovium.

Militibus receptus eſt] Heinſius malit: *a militibus recept. e.* Vulgata confirmatur ex II. 39. *Gallias primum Domitio, Fabio, nepoti Pauli, intratas.* Quanquam ne illius quidem loci ſcriptura ſatis certa eſt.

greſſum in caſtra Juventius Laterenſis, vir vita ac morte conſentaneus, cum acerrime ſuaſiſſet Lepido, ne ſe cum Antonio, hoſte judicato, jungeret, inritus conſilii, gladio ſe ipſe transfixit. Plancus deindè dubia, id 3 eſt,

Vir vita ac morte conſentaneus] Locutionem habet a Cicerone Phil. IX. 6. *Cum ejus mors conſentanea vitae fuerit, ſanctiſſime, honeſtiſſimeque actae.* Eadem forma eſt in inſcriptione apud Reineſ. Cl. VII. n. 30. quam, vereor, ne falſarius aliquis ex Ciceronis verbis laudatis finxerit. Ovid. Amor. II. 10. 38. *Conveniens vitae mors fuit iſta ſuae.* Juſtin. VI. 8. *Neque ab hoc vitae propoſito mortis ratio diſſenſit.* Sueton. Othon. 12. *mors ejus minime congruens vitae.*

Cum acerrime ſuaſiſſet Lepido,] Livius Ep. 49. *rogationem M. Cato acerrime ſuaſit.*

Plancus] Nihil illa aetas Planco vidit foedius ac perditius: quem deſultorem bellorum civilium omnes praedicant, maximum adulationis artificem Seneca Praef. Lib. IV. N. Q. p. 741. ignavum in bello Appian. de B. C. V. p. 1114. & 1118. delicate luxurioſum auctor Epigrammatis Anthol. Lat. T. I. p. 305. Etſi igitur maledicere cupienti non deeſſe poterat materia, tamen Vellejus ſuas cauſſas habuiſſe videtur, quare ejus nomini tam acerbe tot locis ſempiternas maculas inureret. Gronovius ad Tacit. Ann. I. 12. ſuſpicatur, Vellejum Aſinii Galli clientem fuisſe, atque ejus gratiae non modo laudes patris, ſed etiam Planci, qui patris inimicus fuerit, vituperia dediſſe. Quae ſententia non uno nomine reprehendenda videtur. Quis enim credat, Vellejum, tum aliis ſummis honoribus, tum praetura functum, ſe in Aſinii Galli clientelam dediſſe? aut quis hominem adeo ſtultum fuiſſe putet, ut ejusdem Galli,

eſt, ſua fide, diu, quarum eſſet partium

ii, Tiberio ſemper inviſi, amicitiam & praeſidium, magno cum capitis ſui periculo, expeteret? At multus eſt in Aſinii patris laudibus celebrandis. Immo juſtum debitumque inſignis viri virtutibus teſtimonium tribuit, nec quicquam in eo laudat, cujus auctoritatem defugere debeat. Sunt alii, ne de Sejano dicam, quos multo laudarit effuſius, ut Meſſala Corvinus II. 71. L. Piſo II. 98. &c. Aſinii autem Galli, cujus eum clientem facit Gronovius, ne verbo quidem meminit, quamvis ipſe II. 116. ingenue fateatur, ſe amicorum ſuorum mentioni locum in hiſtoria quaeſiſſe. Quid igitur? Num Vellejus animi cauſſa ſibi Plancum infamandum ſumſit? Crediderim, ipſi cum poſteris Planci, nominatim cum Planco conſulari, quem Lipſius ad Tacit. Ann. I. 39. hujus filium fuiſſe putat, aliquid ſimultatis interceſſiſſe, eumque patre vituperando aegre filio facere voluiſſe. Honores Planci recenſentur in monumento Cajetano apud Gruter. p. 439. 8. quod levi, vel dicam, nulla de cauſſa in fraudis ſuſpicionem vocat Scip. Maffejus Crit. Lapid. p. 339. Ex hoc & aliunde *Planci* res geſtas illuſtravit Schoepflinus Alſat. illuſtr. II. I. 54. dupliciter tamen errans, primum in eo, quod Plancum bis cenſorem fuiſſe ſcribit ex Plinio H. N. XIII. 3. *L. Plotium, L. Planci bis conſulis, cenſoriſque fratrem, proſcriptum a triumviris*, &c. cum *bis* tantum ad *conſulis*, non ad *cenſoris* referatur: deinde in eo, quod Plancum cum Tiberio de Rhaetis triumphaſſe credit. Nullum enim Tiberio ob Rhaetos domitos triumphum decretum eſſe, vel ex Vellejo intelligitur II. 96. 97. 121. 122. Vide Oudendorpium ad Sueton. Tiber. 9. Quid? ſi triumphus *ex Rhaetis*, qui in monumento Cajetano memoratur, non diverſus eſt a triumpho *ex Gallia*, A. U. C. 711. cujus Faſti Capitolini & Vellejus mentionem faciunt? Nam ſi alius praeter hunc Planci triumphus fuiſſet, qui in monumento, quod ejus honori proprie conſecratum erat, ſilentio praeteriri potuiſſet? Mecum ſentit Freinſ-

tium, ſecum luctatus, ac ſibi difficile conſentiens, & nunc adjutor D. Bruti, deſignati Cos. collegae ſui, ſenatuique ſe literis venditans, mox ejusdem proditor; Aſinius autem Pollio, fir-

Freinshemius Suppl. Liv. 120. p. 760. re bene perpenſa, ſcribens: *L. Plancus triumphavit ex Gallia, Rhaetis devictis.* Ceterum quam pravus Planci animus, tam rectum & elegans erat ingenium. Quo captus Cicero, eum inter eloquentiae ſtudioſos, qui domi ſuae declamarent, facile admiſit. Hieronymus Chronic. p. 155. *Munatius Plancus, Ciceronis diſcipulus, orator, habetur inſignis.* Ipſe Cicero ad Div. X. 3. ei *ſummam eloquentiam* tribuit. Extant undecim ejus epiſtolae inter Ciceronianas ad Div. X. de quibus idoneus priſcae elegantiae arbiter, Joſ. Scaliger Animadv. in Euſeb. Chron. p. 168. ſic judicat: *quibus* (epiſtolis) *ego judico nihil abſolutius eſſe, nihil caſtius, elegantius, rotundius, ſine ulla putiditate & cacozelia. Planci* nomen, ut hoc obiter addamus, cum *Plancii* confunditur apud Porphyrionem ad Horat. Serm. I. 1. 105. *Tanais ſpado fuit, ut quidam ajunt, Maecenatis libertus, ut nonnulli, L. Munatii, ut nonnulli, Plancii.* Corrige: *ut nonnulli, L. Munatii Planci.*

Sibi difficile conſentiens] Cicero de Off. I. 1. *ſi ſibi ipſe conſentiat.* pro quo alibi dicit, *ſi ſibi ipſe conſtet.* Lepide ac venuſte Plato Gorg. p. 295. E. οὔ σοι ὁμολογήσει Καλλικλῆς, ὦ Καλλίκλεις, ἀλλὰ διαφωνήσει ἐν ἅπαντι τῷ βίῳ. quod recte explicat Olympiodorus Commentario MS. οὐδέποτε σαυτῷ συμφωνήσεις, ἀλλ' ἐν ἅπαντι τῷ βίῳ διαφωνήσεις φυλάττων. Haec inconſtantia aliis atque aliis modis exprimitur. Liv. IV. 2. *ne ſecum quidem ipſe concors.* Ovid. Triſt. V. 5. 35. *Ipſa ſibi diſcors.* Seneca de Brev. Vit. 2. *ſibi diſplicens levitas.* Sulpic. Sever. Dial. I. 6. *miror, unum eundemque hominem tam diverſum a ſe eſſe potuiſſe.*

In

firmus propoſito, & Julianis partibus fidus, Pompejanis adverſus; uterque exercitus tradidere Antonio.

Cap. LXIV. D. Brutus, deſertus primo a Planco, poſt etiam inſidiis ejusdem petitus, paulatim relinquente eum exercitu, fugiens, in hoſpitis cujusdam, nobilis viri, nomine Cameli, domo, ab his, quos miſerat Antonius, jugulatus eſt, juſtiſſimasque optime de ſe merito viro C. Cae-
2 ſari poenas dedit. Cujus cum primus omnium

In hoſpitis cujusdam, nobilis viri,] Hujus loci ſi meminiſſet R. Bentlejus, non ſollicitaſſet Ciceronem Tuſc. Diſp. I. 48. *Alcidamas quidam, rhetor antiquus in primis nobilis, ſcripſit etiam laudationem mortis.* Quanquam eum ab hac lectione mutanda revocare poterat ipſe Cicero de Divin. I. 40. *Quo in genere Marcios quosdam fratres, nobili loco natos, apud majores noſtros fuiſſe ſcriptum videmus.* Scilicet utriusque linguae ſcriptores *quidam* vel de nobiliſſimis hominibus dicunt, ſi aut ſibi, aut quibus ſcribunt, minus noti ſint: quod multis exemplis demonſtravit J. Perizonius Syllog. Epiſtoll. T. IV. p. 778.

Nomine Cameli] Editor Baſil. ſcripſit *Capeni*, ex Liv. Ep. 120. ubi vide Duker. & Drakenb. Idque ſequitur Muretus ad Senec. Ep. 82. Ad Velleji narrationem, nominisque ſcripturam proxime accedit Appian. de B. C. III. p. 950. Κάμιλλον hominem vocans. Quae nominis ſcriptura verior ſit, non tanti eſt quaerere.

Cum primus] Sic Junta &

omnium amicorum fuiſſet, interfe-ctor fuit, & fortunae, ex qua fru-ctum tulerat, invidiam in auctorem relegabat, cenſebatque aequum, quae acceperat a Caeſare, retinere, Cae-ſarem, quia illa dederat, periſſe. Haec ſunt tempora, quibus M. Tul- 3 lius continuis actionibus aeternas An-tonii memoriae inuſſit notas. Sed hic fulgentiſſimo & coeleſti ore, at tri-bunus Canutius continua rabie lace-rabat

& Editor Baſil. ediderunt. Edit. pr. *cum primis.*

Fortunae, ex qua fructum tulerat, &c.] Non diſſimilis eſt locus Hirtii de B. Alex. 50. *Familiares Caſſii, quum in illa ſocietate verſarentur rapinarum, nihilo minus oderant eum, cujus nomine peccabant: ſibique, quod rapuerant, acceptum referebant; quod intercide-rat, aut erat interpellatum, Caſſio adſignabant.*

Quia illa dederat] Sic Edit. pr. Sed praeferam, quod Aldus Nepos edidit: *qui illa dederat.*

* *Peris.*] Alias, *periſſe* vel *perire.* RHENAN. Prius Junta recepit, poſterius Editor Baſil. Elegantius eſt *periſſe*, praeteritum pro praeſenti. Vide Gronovium ad Senec. Troad. 1085.

Aeternas Antonii memoriae inuſſit notas.] Ex Cicerone Phil. XIII. 19. ut Acidalius vidit: *quem ego inuſtum veriſſimis maledictorum notis tradam hominum memoriae ſempiternae.* Vide Broukhuſ. ad Propert. III. 9. 40. Vellejum ſic expreſſit Poëta Scholaſticus Anthol. Lat. T. I. p. 343. *Vulnere nempe uno Ciceronem conficis: at te Tullius aeternis vulneribus lacerat.*

Canutius] Ex Aldi Nepotis correctione. Edit. pr. *Cannutius.*

Con-

rabat Antonium. Utrique vindicta li-bertatis morte ſtetit: ſed tribuni ſan-guine commiſſa proſcriptio, Cicero-nis, velut ſatiato Antonio poena, fi-nita. Lepidus deinde a ſenatu hoſtis judicatus eſt, ut ante fuerat Anto-nius.

Cap. LXV. Tum inter eum, Caeſa-

Continua rabie lacerabat Ant.] Legendum: *canina rabie lacerabat Antonium.* quod epitheton & *rabies* & *lacerabat* poſtulant. Salluſtius apud Non. Marcell. p. 60. *caninam, ut ait Appius, facundiam exercebat.* Sed in hac locutione illuſtranda nihil nobis reliqui fecerunt J. Cujacius Obſerv. IV. 40. & Jo. Savaro ad Sidon. Apoll. IV. 3. Librarius ut *continua* pro *canina* ſcriberet, *continuis actionibus*, quae modo praecedunt, inductus videtur.

Tribuni ſanguine commiſſa proſcriptio] Canutium non anno, quo proſcriptio facta eſt, ſed quatuor annis poſt periiſſe, docet Perizonius Anim. Hiſt. cap. II. p. 51.

Ciceronis, vel ſatiato Antonio &c.] In Edit. pr. hic locus ita legitur & diſtinguitur: *ſed tribuni ſanguine commiſſa, proſcriptio Ciceronis vel ſatiato Antonio poena finita.* Quam ſcripturam diſtinctionemque Claud. Puteanus ſic mutavit: *ſed tribuni ſanguine commiſſa proſcriptio, Ciceronis, velut ſatiato Antonio, poena finita.* Perplacet mihi *velut*, quod etiam II. 67. cum *vel* permutatur: at interpungendum hoc modo: *ſed tribuni ſanguine commiſſa proſcriptio, Ciceronis, velut ſatiato Antonio poena, finita.* In *Ciceronis* intellige *ſanguine.* Livius XXIX. 9. *nec ſatiatus virorum poena, inſepultos projecit.*

Jacta

ſaremque & Antonium, commercia epiſtolarum; & conditionum jacta mentio; cum Antonius & ſubinde Caeſarem admoneret, quam inimicae ipſi Pompejanae partes forent; & in quod jam emerſiſſent faſtigium: & quanto Ciceronis ſtudio Brutus Caſſiusque attollerentur; denunciaretque, ſe cum Bruto Caſſioque, qui jam decem & ſeptem legionum potentes erant, juncturum vires ſuas, ſi Caeſar ejus aſpernaretur concordiam; diceretque, plus Caeſarem patris, quam ſe amici ultioni debere. Igitur inita * po-

Jacta mentio] Mihi videtur leg. *facta mentio*. BURER.

Brutus Caſſiusque attollerentur] Hos adverſariorum ſermones refellit Cicero Phil. XI. 14. *Animadverti; dici jam a quibusdam, exornari etiam nimium a me Brutum, nimium Caſſium ornari*, ubi Cicero *ornare* dicit, quod Vellejus *attollere*, alii *evehere*. Tacit. Ann. III. 72. *cum Junium Blaeſum, proconſulem Africae, triumphi inſignibus attolleret*. Pacatus Paneg. 16. *Praefectus attollitur? imponendum eſt provinciae caput*. Etiam ſimplex *tollere* ſic dicitur. Horat. I. Carm. 1. 8. *Certat tergeminis tollere honoribus*. Tacit. Ann. IV. 8. *ne ſecus, quam ſuum ſanguinem, foveret ac tolleret*.

Legionum potentes] Livius XXIII. 16. *potentes rerum ſuarum atque urbis*, ubi vide Interpretes.

Ultioni] Sic Editor Baſil. correxit ſcripturam Edit. pr. *ultione*.

* *tur inita potentiae ſoci*

potentiae ſocietas, & hortantibus, orantibusque exercitibus, inter Antonium etiam & Caeſarem facta adfinitas; cum eſſet privigna Antonii deſponſa Caeſari. Conſulatumque iniit Caeſar pridie, quam viginti annos impleret, x. Calend. Octobres, cum collega Q. Pedio, poſt urbem conditam abhinc annis DCCVIIII, ante LXXII, quam tu, M. Vinici, conſulatum ini-
3 res. Vidit hic annus Ventidium, per quam urbem inter captivos Picentium in triumpho ductus erat, in ea conſularem praetextam jungentem praetoriae. Idem hic poſtea triumphavit.

CAP. LXVI. Furente deinde Antonio, ſimulque Lepido, quorum utér-

cietas] Fort. *igitur*. RHENAN. Mihi videtur leg. *tum* vel *tunc inita potentiae ſocietas*. Sed lectio marg. non usquequaque diſplicet. BURER. Cum Editore Baſil. *igitur* recepi.

Quam viginti annos impleret,] Vide Interpretes ad Liv. Ep. 116.

DCCVIIII.] Aldus Nepos recte ſcribit, DCCXI.

Ventidium] De illo veterum loca congeſſit Pighius Annal. T. III. p. 472.

Jungentem praetoriae.] Edit. pr. *praetoria*, quod Editor Baſil. correxit.

Quom

uterque, ut praediximus, hoſtes judicati erant, cum ambo mallent ſibi nunciari quid paſſi eſſent, quam quid emeruiſſent, repugnante Caeſare, ſed fruſtra adverſus duos, inſtauratum Sullani exempli malum, proſcriptio. Nihil tam indignum illo tempore fuit, quam quod aut Caeſar aliquem proſcribere coactus eſt, aut ab ullo Cicero proſcriptus eſt; abſciſaque ſcelere Antonii vox publica eſt, cum ejus ſalutem nemo defendiſſet, qui per tot annos & publicam ci-

Quom ambo] Exempl. vetus habet: *cum ambo*. BURER.

Cum ambo mallent ſibi nunciari] Geſnerus Theſ. L. L. v. *Emereor* exponit, cum ambo magis recordarentur. Sed quis unquam eo modo locutus eſt? Ego verbum *nunciari* in mendo cubare puto.

Emeruiſſent] Alias, *demeruiſſent*. RHENAN. Editor Baſil. *meruiſſent*.

Sed fruſtra adverſus duos,] Concinnius & magis Vellejanum: *ſed fruſtra adverſos duos uno*...

Aut bullo] Forte, *aut ab illo*, vel, *ab ullo*. RHENAN. Junta & Editor Baſil. receperunt, *ab illo*, rectius Lipſius, *ab ullo*.

Vox publica] Cornelius Severus, Ciceronis mortem deplorans, apud Senecam Suaſ. VI. p. 49. *Publica vox ſaevis aeternum obmutuit armis*. Lucan. I. 270. de Curione: *Vox quondam populi, libertatemque tueri Auſus*. Vide Cl. Burmann. Sec. ad Anthol. Lat. T. I. p. 337.

civitatis, & privatam civium defenderat.
3 Nihil tamen egiſti, M. Antoni: (cogit enim excedere propoſiti formam operis, erumpens animo ac pectore indignatio;) nihil, inquam, egiſti, mercedem coeleſtiſſimi oris, & clariſſimi capitis abſciſi numerando, auctoramentoque funebri ad conſervatoris quondam reipub. tantique
4 Cos. invitando necem. Rapuiſti tu M. Ci-

Nihil tamen egiſti, M. Antoni,] Vellejus aeque ac Plinius H. N. VII. 30. in Ciceronis laude celebranda, & morte deflenda, cum hiſtoricis, quorum excerpta dedit Seneca Pater Suaſor. VI. certamen iniiſſe videtur. Vellejum autem certatim expreſſerunt Poëtae Scholaſtici Anthol. Lat. T. I. p. 342. *Nil agis, Antoni: ſcripta diſerta manent.* p. 347. *Sed nihil infanda profecit caede tyrannus. Ingenium vivit, corpus inane perit.*

Auctoramentoque funebri] *Funebri* pro funeſto, quod Graevius Syllog. Epiſtoll. T. IV. p. 423. Latine dici negabat. Sed multis exemplis refellitur. Dira ſacra, quae *funeſta* Lucan. VII. 167. Ovidius vocat *funebria*, Triſt. IV. 4. 85. Plinius H. N. XXVI. 1. *Aegypti peculiare hoc malum, &, cum in reges incidiſſet, populis funebre.*

Invitando necem.] Edit. pr. *inritando*, ex quo Lipſius, una litera mutata, rectiſſime fecit *invitando*; quod ipſe Vellejus confirmat loco, quem Burm. laudat, II. 67. *velut in dotem invitamentumque ſceleris.* Cicero pro Ligar. 4. *ipſe jubebat occidi, nullo poſtulante: praemiis etiam invitabat.* Virgil. Aen. V. 291. *Hic, qui forte velint rapido contendere curſu, Invitat pretiis animos, & praemia ponit.* Plinius H. N. XIV.

Ciceroni lucem ſolicitam, & aetatem ſenilem, & vitam miſeriorem te principe, quam ſub te triumviro mortem: famam vero gloriamque factorum atque dictorum adeo non abſtuliſti, ut auxeris. Vivit, vivetque per omnem ſeculorum memoriam. Dumque hoc vel forte, vel providentia, vel utcunque conſtitutum rerum naturae cor-

XIV. 28. *atque etiam praemio invitatur ebrietas.* At *mercede irritare* Latine dici credam, ubi illud exemplis demonſtratum videro.

Rapuiſti tu M. Ciceroni] Edit. pr. *Rapuiſti tum Ciceroni.* pro quo Editor Baſil. eleganter ſcripſit: *Rapuiſti tu M. Ciceroni.* quod admiſimus.

Vitam miſeriorem te principe, &c.] Colorem duxit e Salluſtio Jug. 14. *pauci, quibus relicta anima, clauſi in tenebris, cum moerore & luctu, morte graviorem vitam exigunt*, ubi vide Cortium. Sententia gemina dixit Seneca Pater Suaſ. VI. p. 38. *inutilis Ciceroni ſua vita futura proponitur, morte gravior, detracta libertate.*

Vivit, vivetque &c.] Sollemnis formula. Plin. II. Ep. 1. *Vivit enim, vivetque ſemper, atque etiam latius in memoria hominum & ſermone verſabitur.* Vide Bentlej. ad Horat. II. Carm. 2, 7. & Drakenb. ad Liv. XXXIX. 40. Vellejum imitatur Poëta Scholaſticus Anthol. Lat. T. I. p. 344. *Ac, ne quid fortuna viro nocuiſſe putetur, Vivus in aeternum docta per ora volat.* item alius p. 348. *Vivit, & ingenti pollet cum laude per orbem.*

Rerum naturae corpus] Plato Tim. p. 527. D. τὸ τοῦ παντὸς σῶμα. quod Cicero de Univ. 5. vertit *univerſitatis corpus.* Plinius H. N. II. 1. & Lactant. VII. 14. dicunt *rerum naturae*

corpus, quod ille pene ſolus Romanorum animo vidit, ingenio complexus eſt, eloquentia inluminavit, manebit incolume, comitem aevi ſui laudem Ciceronis trahet; omnisque poſteritas illius in te ſcripta mirabitur, tuum in eum factum execrabitur; citiusque in mundo genus hominum * quam cedet.

Cap. LXVII. Hujus totius temporis fortunam ne deflere quidem quisquam ſatis digne potuit, adeo
2 nemo exprimere verbis poteſt. Id tamen notandum eſt, fuiſſe in proſcriptos

turae opus. Vide Cl. Marklandum ad Stat. Silv. V. 3. 200.

* *Quam cedet.*] Apparet hic aliquid deeſſe. Forte legendum eſt: *quam hujus nomen cadet.* Rhenan. Eadem ſententia de Cicerone Seneca Pater Suaſ. VI. p. 37. ex emendatione Gronovii, quam hic Velleji locus confirmat: *Idem virtutis tuae, qui finis eſt mortalium.*

Ne deflere quidem] Exempl. vetus habet: *nec deflere quidem.* Burer. Sunt mihi ad manum bina Editionis primae exempla, quorum alterum *ne* habet, alterum *nec*.

Ne deflere quidem quisquam ſatis digne] Florus IV. 6. 4. *Pro quibus quis pro dignitate rei ingemiſcat?* ubi vide Interpretes.

Ut-

ptos uxorum fidem ſummam, liber-
torum mediam, ſervorum aliquam,
filiorum nullam: adeo difficilis eſt
hominibus utcunque conceptae ſpei
mora. Ne quid ulli ſanctum relinque- 3
retur, velut in dotem invitamentum-
que ſceleris, Antonius L. Caeſarem
avunculum, Lepidus Paulum fratrem
proſcripſerant. Nec Planco gratia de-
fuit ad impetrandum, ut frater ejus
Plan-

Utcunque conceptae ſpei mora.] Intelligit filios patrum mortem exſpectantes, de quibus diximus ad Rutil. Lup. I. p. 21.

Ne quid ulli ſanctum relinqueretur,] Dubito, an Burmannus Velleji ſententiam ſatis recte ceperit. Certe ejus explicatio ipſis ſcriptoris verbis obſcurior eſt. Ego ſic intelligo: Antonius & Lepidus proximis proſcribendis exemplum aliis dederunt cognatorum, omni pietate abjecta, violandorum. Salluſtius in Fragm. apud Bimardum Diſſ. I. in Muratorii Inſcript. p. 3. *neque ſanctum aut nefandum quicquam fuit irae barbarorum.* quod imitatur Tacitus Hiſt. III. 51. *tantam victoribus adverſus fas nefasque irreverentiam fuiſſe.* Neque Antonius & Lepidus coacti, ut vir clariſſimus ſcribit, ſed ſua voluntate, ſaltem non nimis inviti, proximos proſcripſerunt, ut idoneis teſtimoniis demonſtravit J. Perizonius Animadv. Hiſt. cap. III. p. 139.

Velut in dotem] Sic correxit Editor Baſil. quod fugit Freinshemium ad Flor. IV. 6. 4. Editio pr. habet: *vel in dotem. Vel* & *velut* etiam II. 64. permutantur.

Invitamentumque ſceleris,] Forte elegantem locutionem ſumſit a Livio II. 42. *largitiones temeritatisque invitamenta horrebant.* ubi vide Drakenborch.

4 Plancus Plotius proſcriberetur. Eoque inter jocos militareis, qui currum Lepidi Plancique ſecuti erant, inter execrationem civium uſurpabant hunc verſum:

De Germanis, non de Gallis, duo triumphant conſules.

CAP.

Inter execrationem] Recte Heinſius addit copulam: *& inter execrationem.*

De Germanis] L. Paulum Lepidi triumviri germanum, non adoptione, fratrem fuiſſe, oſtendit Perizon. Animadv. Hiſt. cap. III. p. 124. Plotium Plancum, Planci conſulis germanum fratrem, Weſſeling. Obſerv. II. 21. p. 235. Plotium etiam in proſcriptis commemorat Appian. de B. C. IV. p. 961. de quo hoc ſingulare narrat Valer. Max. VI. 8. 4. *Adjunxit ſe iis cladibus L. Plotius Plancus, Munatii Planci conſularis & cenſorii frater. Qui cum a triumviris proſcriptus in regione Salernitana lateret, delicatiore vitae genere, & odore unguenti, occultam ſalutis cuſtodiam detexit.* ubi Editorum ſocordia *Minucii* pro *Munatii* in textu reliquit. Valerii narrationem confirmat Plinius H. N. XIII. 3. ex eoque Solinus cap. 46. *L. Plotium, L. Planci bis conſulis, cenſorisque fratrem, proſcriptum a triumviris, in Salernitana latebra unguenti odore proditum conſtat.* Luxuries hominis etiam notatur Epigrammate veteri Anthol. Lat. T. I. p. 305. Ceterum Burmannus Secundus V. C. ad Anthol. Lat. T. I. p. 423. luſum ambiguum in voce *Germanis* bene comparat cum ſimili Ciceronis Phil. XI. 6. *Lumen & decus illius exercitus paene praeterii, C. Annium Cimbrum, Lyſidici filium, Lyſidicum ipſum, quoniam omnia jura diſſolvit: niſi forte jure Germanum Cimber occidit.* ubi Erneſtus noſter, hiſtoriam, ad quam alludatur, ſe ignorare confeſſus,

Cap. LXVIII. Suo praeteritum loco referatur: neque enim perſona umbram actae rei capit. Dum in acie Pharſalica Africaque de ſumma rerum Caeſar dimicat, M. Caelius, vir elo-

ſus, Cimbrum, caedis in Germano factae reum fuiſſe, & male abſolutum, ſuſpicatur. At, quomodo Cicero intelligendus ſit, jam oſtenderat Quinctilianus VIII. 3. p. 373. *Cimber hic fuit, a quo fratrem necatum hoc Ciceronis dicto notatum eſt*, Germanum Cimber occidit.

Neque enim perſona umbram actae rei capit.] Rara loquendi forma, cujus exemplum nec ipſe reperi, nec ab aliis repertum ſcio. De ſenſu, acceſſerim Geſnero Theſ. L. L. v. *Umbra*, ſic interpretanti: „Non talis eſt perſona Caelius, ut taceri ejus acta poſſint; *umbra* hic eſt obſcuratio, ſilentium de illo. " Eodem redit, quamvis minus ſimplex, Burmanni explicatio.

Africa] Acuta & vera Lipſii emendatio: *circaque*.

M. Caelius] Hujus inſignis oratoris vitam accurate enarravit, ejusque Epiſtolis praemiſit P. Manutius. Nomen ejus ſaepe in *Caecilii* abiit, ut apud Plinium H. N. VII. 49. *M. Caecilius Rufus & C. Licinius Calvus eodem die geniti ſunt, oratores quidem ambo, ſed tamen diſpari eventu.* ubi Harduinus pravam ſcripturam inepte defendit ex ejusdem XXVII. 2. *Hoc fuit venenum, quo interemptas a Calpurnio Beſtia, uxores M. Caecilius accuſator objecit.* Utroque enim loco ſcribendum: *M. Caelius*. Priore quidem ſic corrigendum viderat Colerus ad Valer. Max. IV. 2. 7. quod, ut ſexcenta alia, Harduinum fugit. Idem error eſt in Priſciano VI. p. 678. *Caecilius: Nullae nationi tot, tantas, tam continuas victorias, tam brevi ſpacio datas arbitror, quam vobis.* Quod fragmentum cum ex oratione ad Quirites ſumtum ſit, non ambigam corrigere, *Caelius*; qui ab eodem Priſciano etiam lau-

loquio animoque Curioni ſimillimus, ſed in utroque perfectior, nec minus ingenioſe nequam, cum in modica quidem ſervari poſſet (quippe pejor illi res familiaris quam mens erat) in praetura novarum tabularum auctor
2 extitit, nequiitque ſenatus & auctori-

laudatur XIII. p. 960. Plura de hac nominum permutatione Drakenborch. ad Liv. Ep. 111., & nos ad Jul. Rufinian. de Fig. Sent. & Eloc. p. 211.

Cum in modica quidem ſervari poſſet,] Haec eſt Editionis primae lectio, pro qua Editor Baſil. quem nullae ſalebrae morabantur, audacter hyperbolicam, & ab hiſtoriae ſcriptore alienam, locutionem poſuit: *cum ne a Diis quidem ſervari poſſet.* Invenit tamen, qui ejus conjecturam ſequerentur, Urſinum ad h. l. P. Manutium in Caelii Vita, paulo ante laudata, aliosque plures. Forte Vellejus ſcripſit: *cum in ocio ac quiete ſervari non poſſet.* Tale quid etiam Freinshemio in mentem veniſſe videtur, qui Suppl. Liv. 111. p. 602. hunc locum reſpiciens, ita ſcribit: „Niſi forte homo ingenioſiſſime nequam aeris alieni magnitudine, ut alii multi, ad res novandas impulſus eſt, quod ſervari ſe poſſe in ocio deſperabat." *Ocium & quietem* Vellejus etiam jungit I. 7. Salluſt. Jug. 66. *vulgus cupidum novarum rerum, quieti & ocio adverſum.* Ita ſi legamus, hic locus eandem ſententiam habet, quam alter II. 49. *cum Lentulus ſalva republica ſalvus eſſe non poſſet.*

Senatus & auctoritate Coſſ.] Editor Baſil. copulam tranſpoſuit: *ſenatus auctoritate & Coſſ.* Sed frequens eſt talis vocum trajectio. Sueton. Ner. 15. *Triumphalia ornamenta, etiam quaeſtoriae dignitatis, & nonnullis ex equeſtri ordine tribuit.* ubi vide Oudendorp. Bene autem

xitate Coſ. deterreri, accito etiam
Milone Annio, qui non impetrato
reditu, Julianis partibus infeſtus erat,
in urbe ſeditionem, haud magis oc-
culte bellicum tumultum movens,
primo ſummotus a rep. mox conſula-
ribus armis, auctore ſenatu, circa
Thurios oppreſſus eſt. Incepto pari, 3
ſimilis fortuna Milonis fuit; qui Com-
pſam in Irpinis oppugnans, ictuſ-
que lapide, tum P. Clodio, tum pa-
triae, quam armis petebat, poenas
de-

tem Lipſius *Coſ.* ſcripſit, ut unus conſul Servilius intelligatur.

Haud magis occulte] Forte: *aut magis occulte*. RHENAN. Mihi (quantum ex vetuſto codice conjicere potui) legendum videtur: *in urbe ſeditionem, magis autem occulte bellicum tumultum movens* &c. BURER. Nihil verius Lipſii emendatione, *in agris*, quam Burmannus bonis rationibus confirmat. Si *haud* eſt in veteri Codice, legerim: *in urbe ſeditionem, at in agris occulte bellicum* &c. *Haud* & *at* non raro confunduntur.

Summotus a rep.] Caeſar de B. C. III. 21. *ſenatusque Caelium ab republica removendum cenſuit.* Vide Gronovium ad Liv. V. 11.

Thurios] Edit. pr. *Turios*.

Incepto pari,] Non in Dativo, ſed Ablativo, abſolute dictum ſumo, pro, cum par inceptum eſſet, ut cepit etiam Wopkenſ. Miſc. Obſ. VIII. p. 60. Itaque poſt *pari* minorem diſtinctionem, quam Editio prima habet, revocavi.

Compſam] Vide quae notavimus ad I. 14. p. 58.

Vir

dedit; vir inquies, & ultra ſortem
4 temerarius. Quatenus autem aliquid
ex omiſſis peto, notetur immodica &
intempeſtiva libertate uſos adverſus
C. Caeſarem, Marullum Epidium,
Flavumque Caeſetium trib. pleb. dum
arguunt in eo regni voluntatem, pe-
5 ne vim dominationis expertos. In
hoc tamen ſaepe laceſſiti principis
ira

Vir inquies,] II. 11. *impotens, ſemperque inquietus.* ubi forte ſcrib. *inquies*; cui formae librarios ſaepe notiorem *inquietus* ſubſtituiſſe, docet Oudendorp. ad Appul. Met. II. p. 128. II. 77. *in quo tamen animus inquies manere non potuit.* Salluſtius Fragm. p. 934. *ingenium inquies atque indomitum,* ubi vide Cortium. Aruſianus Meſſ. *Elocutionum* libello MS. *Inquies illius. Salluſtius Hiſtor. IV. L. Hoſtilius Daſianus, inquies animi.* Inde, praeter Vellejum, ſumſerunt alii Salluſtii imitatores, Sulpic. Sev. II. 46. Septimius de B. Tr. II. 24. & Hegeſipp. IV. 6. Vide Gronovium Obſerv. in Script. Eccl. 16. p. 176. Pro *inquies* Vellejus II. 23. dixit, *quietis impatientiſſimus.*

Ultra ſortem temerarius.] Exempl. vetus habet: *ultra fortem temerarius.* BURER. *Ultra fortem temerarius* eſt magis temerarius, quam fortem decet. At fortis nunquam temerarius eſt. *Ultra ſortem temerarius* cum Lipſio explicari poteſt, magis temerarius, quam exulis ſorti convenit. Mihi, ut verum fatear, neutra lectio placet. De vi praepoſitionis *ultra*, qua Vellejus delectatus eſt, praeter Interpretes ad h. l. vide Dukerum ad Flor. II. 7. 9.

Caeſe etiam] Alias, *Saeſetium.* RHENAN. Exempl. vetus habet: *Caeſetium* &c. BURER.

In hoc — ira exceſſit,] In

ira exceſſit, ut cenſoria potius contentus nota, quam animadverſione dictatoria, ſummoveret eos a rep. teſtareturque, eſſe ſibi miſerrimum, quod aut natura ſua ei excedendum foret, aut minuenda dignitas. Sed ad ordinem revertendum eſt.

Cap. LXIX. Jam & Dolabella in
Aſia C. Trebonium conſularem, cui
ſuccedebat, fraude deceptum, Smyrnae
occiderat, virum adverſus merita
Caeſaris ingratiſſimum, participemque
caedis ejus, a quo ipſe in conſulare
provectus faſtigium fuerat: & C. Cas- 2
ſius, acceptis a Statio Murco & Criſpo

In hoc non ſexto, ſed quarto caſu pro huc ſumendum. Livius VIII. 33. *quo ultra iram violentiamque ejus exceſſuram fuiſſe?* IX. 26. *eoque ira proceſſit, ut Romae quoque* &c.

Contentus] Exempl. vetus habet, *contemptus*. Burer.

Cui ſuccedebat] H. Noriſius ad Cenotaph. Piſ. Diſſ. II. §. 4. p. 278. Vellejum erroris poſtulat, quod Dolabellam, cui Syria, non Aſia, provincia obveniſſet, Trebonio in Aſia ſucceſſiſſe ſcripſit. Etiam Lipſio haec non ſatis accurate tradita videbantur. Sed librarii error non debet in Vellejum conferri. Is enim ſine dubio ſcripſerat: *cui ſuccenſebat*.

a Staio Murco] Alias, *Sexto*. Rhenan. Rhenanus in

ſpo Marcio, praetoriis viris, imperatoribusque, praevalidis in Syria legionibus, incluſum Dolabellam, (qui praeoccupata Aſia in Syriam pervenerat) Laodiciae, expugnata ea urbe, interfecerat, ita tamen, ut ad ictum ſervi ſui Dolabella non ſegniter cervicem da-

in fraudem inductus videtur corrupta lectione Appiani de. B. C. IV. p. 1000. Καὶ Σέξτιον Μοῦρκον ὑπὸ Καίσαρος αὐτοῖς σὺν τρισὶ τέλεσιν ἐπιπεμφθέντα &c. ubi Noriſ. ad Cenotaph. Piſ. Diſſ. II. §. 3. p. 274. Weſſeling. Obſerv. I. 13. & Fabric. ad Dion. Caſſ. XLVII. p. 510. bene corrigunt: Στάϊον Μοῦρκον. *Staius* pro *Statius* etiam eſt apud Vellej. II. 72. 77. Quod mendum ſuſtulit F. Urſinus. Fruſtra autem Noriſius l. c. negat, familiam *Staiam* inter Romanas reperiri. Nam *Staius*, tribunus, eſt apud Tacit. Ann. IV. 27. alii plures in Muratorii Inſcriptionibus.

Criſpo Marcio] De eo vide Fabric. ad Dion. Caſſ. XLVII. p. 510.

Imperatoribusque] Edit. pr. *imperatoribus*, *qui*. Editor Baſil. *qui* delevit. Sed lenius eſt remedium Edit. Bonhommei: *imperatoribusque*.

Laodiceam expugnata ea urbe, &c.] Exempl. vetus habet: *Laodicia expugnat.* BURER. Ut hic vetus Codex *Laodicia* habet pro *Laodicea*, ſic contra II. 87. *Alexandrea* pro *Alexandria*. Quam duplicem in urbium nominibus ſcripturam exemplorum vi illuſtrarunt Heinſius ad Virgil. Aen. I. 201. & Drakenborch. ad Liv. XXXI. 43.

Ea urbe fecerat, &c.] Forte leg. *interfecerat*, vel *confecerat*; *ita tamen*, *ut ad ictum*. RHENAN. Hunc locum cum multis foedisque maculis ita exhibet Editio prima: *Laodiceam expugnata ea urbe fecerat*, *ita tamen ut adjectum ſervi ſui* &c. Nos, Rhenani Voſſiique emendationes ſecuti, veram lectionem in textu expreſſimus.

daret: & decem legiones in eo tractu
ſui juris fecerat. Et M. Brutus C. An- 3
tonio, fratri M. Antonii, in Macedo-
nia, Vatinioque circa Dyrrachium
volentis legiones extorſerat: ſed An-
tonium bello laceſſierat; Vatinium
dignatione obruerat; cum & Brutus
cuilibet ducum praeferendus videre-
tur, & Vatinius nulli nomini non eſſet
poſtferendus; in quo deformitas cor- 4
poris cum turpitudine certabat inge-
nii,

Sui juris fecerat] Hinc locutionem ſumſit Sulpic. Sev. II. 17. *per omne imperium, quod ſui juris effecerat.* Lucan. VII. 55. *qui tot ſimul undique gentes Juris habere ſui vellet.* Vide Gronov. ad Liv. XXIX. 31. & Duker. ad eundem XXXII. 33.

Voluentis legiones] Exempl. vetus habet: *volentis legiones.* ſicque leg. Burer.

Sed Antonium bello laceſſierat &c.] Hunc locum ex Editoris Baſil. reſtitutione exhibuimus. Editio pr. habet pravam & lectionem & interpunctionem: *Sed Antonium bello laceſſierat Vatinius, dignatione obruerat.*

Nulli nomini non eſſet poſtferendus;] *Nomini* in textum venit ex variante ſcriptura ſequentis *non*, atque adeo delendum. Quod tam perſpicuum eſt, ut nemini, praeter Aldum Nepotem, in mentem veniſſe mirer. Simile mendum olim inſidebat Ciceroni Parad. IV. 1. *cum ferro pulſis magiſtratibus, ſenatus nomen in rep. non erat.* Sed Graevius, *non* ſublato, vim & elegantiam illi loco reddidit.

In quo deformitas cum turpitudine] Exempl. vetuſtum habet: *in quo deformitas cor-*

nii, adeo ut animus ejus digniſſimo domicilio incluſus videretur. Eratque ſeptem legionibus validus. Et lege Pe-

corporis cum turpitudine certabat ingenii. BURER. Seneca de Conſt. Sap. 17. *Vatinium hominem natum & ad riſum, & ad odium, ſcurram fuiſſe venuſtum ac dicacem, memoriae proditum eſt. In pedes ſuos ipſe plurima dicebat, & in fauces conciſas. Sic inimicorum, — & inprimis Ciceronis urbanitatem effugit.* Quod a Seneca ſcriptum eſſe, magnopere miror. Tantum enim abeſt, ut Vatinii deformitas Ciceronis urbanitatem effugerit, ut is potius crebra dicta in ejus ſtrumam jecerit, apud Plutarch. in Cicer. p. 865. B. ad Att. II. 9. pro Sext. 65. in Vatin. 2. 16. quorum locorum poſtremum male a Scaligero ad Catull. Carm. 53. ſollicitatum, nec bene a Graevio declaratum, unus recte cepit Manutius. Ejusdem ventrem obeſum & projectum ridet Cicero in Vatin. 4. pedes podagra contuſos Auguſtus apud Macrob. Sat. II. 4. p. 334. Ceterum hunc Velleji de Vatinio locum feſtivum vocat Manutius ad Cic. in Vatin. 1.

Animus ejus digniſſimo domicilio incluſus] Ut Vellejus turpi animo turpe corpus, velut dignum domicilium, tribuit, ſic veteres quidam pulchram animam in pulchro corpore habitare cenſuerunt. Socrates, teſte Maximo Tyrio Diſſ. XXV. p. 303. & XXVII. p. 331. pulchros juvenes captabat; & in corporis pulchritudine cernebat οἱονεὶ μελλούσης ἀρετῆς ἄνθος, καὶ προοίμιον κάλλους ὡραιοτέρου. Huc reſpexit Eumenius Paneg. Conſtantin. 17. *Non fruſtra doctiſſimi viri dicunt; naturam ipſam magnis mentibus domicilia corporum digna metari, & ex vultu hominis, ac decore membrorum colligi poſſe, quantus illos coeleſtis ſpiritus intrarit habitator.* Quem locum imitando expreſſit alter ex eadem aetate orator, Pacatus Paneg. 6. *Non fruſtra plane opinione ſapientium, qui naturalium momenta cauſſarum ſubtilius ſciſcitati, arcanis coeleſtibus*

Pedia, quam Cos. Pedius, collega Caeſaris, tulerat, omnibus, qui Caeſarem patrem interfecerant, aqua ignique damnatis interdictum erat. Quo tempore Capito, patruus meus, vir ordinis ſenatorii, Agrippae ſubſcripſit in C. Caſſium. Dumque ea 6
in Italia geruntur, acri atque proſperrimo bello Caſſius Rhodum, rem immanis operis, ceperat; Brutus Lycios devicerat; & inde in Macedoniam exercitus trajecerant: cum per omnia repugnans naturae ſuae Caſſius, etiam Bruti clementiam vinceret. Neque reperias, quos aut pronior fortuna comitata ſit, aut veluti fatigata maturius deſtituerit, quam Brutum & Caſſium.

CAP.

bus nobiles curas intulerunt, anguſtiſſima quaeque ſpecies plurimum creditur trahere de coelo. Sive enim divinus ille animus venturus in corpus dignum prius metatur hoſpitium, ſive quum venerit, fingit habitaculum pro habitu ſuo, ſive aliud ex altero creſcit, &c. Locutionem, *corpus animi domicilium*, philoſophis propriam eſſe, docet H. Grotius ad 2. ad Corinth. V. 1.

Aqua ignique damnatis interdictum erat.] Vocem *damnatis*, ex gloſſa natam, bene expunxit P. Delbenius apud Aldum Nepotem.

Veluti fatigata maturius de-

de

CAP. LXX. Tum Caeſar & Antonius trajecerunt exercitus in Macedoniam, & apud urbem Philippos cum M. Bruto Caſſioque acie concurrerunt. Cornu, cui Brutus praeerat, impulſis hoſtibus, caſtra Caeſaris cepit. Nam ipſe Caeſar, etiamſi infirmiſſimus valetudine erat, obibat munia

deſtituerit] Hunc locum, ob ſingularem elegantiam, a Vellejo mutuatus eſt Lucanus II. 727. *laſſata triumphis Deſtituit fortuna tuis.* Haec enim meliorum MSS. lectio, cui ſcioli *deſcivit*, *receſſit*, & alia ſubſtituerunt. Nec eſt neceſſe cum Bentlejo ſcribere: *laſſata triumphos Deſtituit fortuna tuos.* quamvis Vellejus id confirmare videatur. Nam *deſtituit* abſolute ponitur, ut V. 297. *quando pietasque fidesque Deſtituunt.* Vetus autem opinio fuit, fortunam, ubi nimium indulſiſſet, fatigari ſolere, & tandem deficere; quam primus ſic expreſſit Euripides in Stobaeo Grotii p. 433. Οὐ χρή ποτ' ὀρθαῖς ἐν τύχαις βεβηκότα Ἕξειν τὸν αὐτὸν δαίμον' εἰσαεὶ δοκεῖν. Ὁ γὰρ θεός πως, εἰ θεόν σφε χρὴ καλεῖν, Κάμνει ξυνὼν τὰ πολλὰ τοῖς αὐτοῖς ἀεί. ubi interpretes κάμνει, non *faſtidit* vertere debebant, ſed *laſſatur*, *fatigatur*, *deficit.* Juſtin. XII. 8. *ne fortunam ſuam nimis onerando fatiget.* ubi vide J. F. Gronovium. Seneca Agam. 89. *Sidunt ipſo pondere magna, Ceditque oneri fortuna ſuo.* Curt. VIII. 3. *fortuna indulgendo ei nunquam fatigata.* Plinius H. N. VII. 40. *Ut alia non ſint, certe ne laſſeſcat fortuna metus eſt.* Alter Plinius Paneg. 61. *nec unquam in hoc opere, aut animus tuus, aut fortuna laſſetur.* Non diſſimilis ſententia eſt in Florilegio MS. Biblioth. Leidenſis: Ἡ τύχη καθάπερ μοχθηρὸς ὁδοιπόρος πολλάκις ἐκ μέσης εὐτυχίας ἀναλύειν εἴωθεν ὥσπερ ἐξ ὁδοῦ. ubi pro ἀναλύειν ſcribendum καταλύειν.

Ab

nia ducis, oratus etiam ab Artorio medico, ne in caſtris remaneret, manifeſta denunciatione quietis territo. Id autem, in quo Caſſius fuerat, fu- 2
gatum ac male mulcatum, in altiora ſe receperat loca. Tum Caſſius ex ſua fortuna eventum collegae aeſtimans, cum dimiſiſſet evocatum, juſſiſſetque nunciare ſibi, quae eſſet multitudo

Ab Artorio medico] Veterum ſcriptorum de eo loca diligenter indicavit Fabricius ad Dion. Caſſ. XLVII. p. 520. Smyrnenies ejus memoriae hunc titulum poſuerunt: Μάρκον Ἀρτώριον Ἀσκληπιάδην θεοῦ Καίσαρος σεβαστοῦ ἰατρὸν ἡ βουλὴ καὶ ὁ δῆμος τῶν Σμυρναίων ἐτίμησαν ἥρωα πολυμαθίας χάριν. in quem ſingularem, etſi nulla exquiſitiore eruditione commendabilem, libellum ſcripſit Carolus Patinus. Eandem inſcriptionem repetit Scip. Maffejus Muſ. Veron. p. 55. Ad hunc ipſum Artorium R. Chandlerus V. C. Inſcript. p. 57. refert lapidem, a ſe Athenis repertum, cum hac inſcriptione: Ὁ δῆμος Μάρκον Ἀρτώριον εὐεργεσίας καὶ εὐνοίας ἕνεκα. Verum cum ille titulus nullum medici indicium habeat, non huic, ſed alteri neſcio cui, dedicatus videtur. *M. Artorius*, a medico diverſus, occurrit apud Gruter. p. 130. 1. & Murator. p. 258. 1.

Manifeſta denunciatione] Sic bene ſcripſit Heinſius. Edit. pr. *manifeſte.*

Male mulcatum] Eſt ex Puteani correctione. Editio pr. ut ſemper in hoc verbo erratur: *male multatum.*

In altiora receperat loca] Editor Baſil. bene *ſe*, quod exciderat, revocavit: *in altiora ſe receperat loca.* Vide Burm. ad h. l. Fruſtra Voſſius vulgatum defendit ex mendoſo loco Valerii Flacci V. 102. *Altius in ventos recipit ratis.* ubi cum doctiſſimo Herelio Epiſt. Crit. p. 70. ſcribendum: *Altius in ventos rediit ratis.*

V 2 *Cur-*

titudo ac vis hominum, quae ad ſe tenderet, tardius eo nunciante, cum in vicino eſſet agmen curſu ad eum tendentium, neque pulvere facies aut ſigna denotari poſſent; exiſtimans hoſtes eſſe, qui inruerent, lacerna caput circumdedit, extentamque cervicem interritus liberto praebuit. De-
3 ciderat Caſſii caput, cum evocatus advenit, nuncians Brutum eſſe victorem. Qui cum imperatorem proſtratum videret; ſequar, inquit, eum, quem mea occidit tarditas; & ita in
4 gladium incubuit. Poſt paucos deinde dies Brutus conflixit cum hoſtibus, & victus acie, cum in tumulum nocte ex fuga ſe recepiſſet, impetravit a Stratone Aegeate, familiari ſuo, ut na-

Curſu ad eum tendentium,] Salluſtius Jug. 91. *pedites curſu tendere ad Capſam jubet.* Ex quo clarum eſt, Heinſium, *curſus* legentem, non emendaſſe hunc locum, ſed corrupiſſe. Adde Burmann. ad h. l.

Denotari] Rariore ſignificatione dicitur pro noſcitari, cognoſci. Cicero Acad. II. 18. *ſapientem, cum ei res ſimiles occurrant, quas non habeat denotatas, retenturum aſſenſum.*

In tumulum] Sic Editor Baſil. ſcripſit pro *in tumultum*, quod eſt in Edit. pr. *Re-*

manum morituro commodaret ſibi; rejectoque laevo ſuper caput brachio, cum mucronem gladii ejus dextera tenens, ſiniſtrae admoviſſet mammillae, ad eum ipſum locum, qua cor emicat, impellens ſe in vulnus, uno ictu transfixus expiravit protinus.

CAP. LXXI. Meſſalla, fulgentiſſimus juvenis, proximus in illis ca-

Rejectoque laevo ſuper caput brachio] Burmannus Miſc. Obſ. VIII. p. 389. ſcribit: „ niſi ἀκυρολογίαν „ Velleji noſcerem, emen„ dationem Heinſii, *erecto*, „ probarem: nam *rejicimus* „ proprie illa, quae a no„ ſtro corpore arcemus & „ repellimus, &c." Vellem, vir doctiſſimus vel unum ἀκυρολογιῶν, quas jactat, exemplum in ſcriptore, quem ego proprietatis verborum ſtudioſiſſimum fuiſſe reperio, indicaſſet. Nam quod Vellejum verbo *rejicere* contra veterum conſuetudinem uſum dicit, non meminerat, illud ſaepe poni pro reclinare, reflectere. Terent. Andr. I. 1. 109. *Rejecit ſe in eum, flens, quam familiariter.* Curtius X. 5. *fatigata membra rejecit.* Appulej. Met. II. p. 86. *Et ſtatim rubore ſuffuſus, rejecto capite reſtiti.* Hic autem *rejecto* a Vellejo ſcriptum eſſe, ipſa natura rei docet. Brachium enim non, niſi ejus rejectione, vel reclinatione, imponi capiti poteſt.

Expiravit. Protinus Meſſalla,] Perplacet mihi interpunctio Jo. Schefferi Miſc. Obſ. IX. p. 170. *protinus* non ad *Meſſalla* &c. ſed ad *expiravit* referentis. Idque ſequi non dubitavi, praeſertim confirmatum a Plutarcho in Bruto p. 1009. B. ἐκεῖνον δὲ ῥώμῃ προσβαλόντα τὸ ξίφος καὶ διώσαντα, συντόμως ἀποθανεῖν. & ab ipſo Vellejo II. 120. *ut protinus pariter ſanguinis cerebrique profluvio expiraret.*

caſtris Bruti Caſſiique auctoritati, cum eſſent, qui eum ducem poſcerent, ſervari beneficio Caeſaris maluit, quam dubiam ſpem armorum tentare amplius. Nec aut Caeſari quicquam ex victoriis ſuis fuit laetius, quam ſervaſſe Corvinum; aut majus exemplum hominis grati ac pii, quam
2 Corvinus in Caeſarem fuit. Non aliud bellum cruentius caede clariſſimorum virorum fuit. Tum Catonis filius cecidit. Eadem Lucullum Hortenſiumque, eminentiſſimorum civium filios, fortuna abſtulit. Nam Varro ad ludibrium moriturus Antonii, digna illo ac vera de exitu ejus magna cum li-
3 bertate ominatus eſt. Druſus Livius, Juliae Auguſtae pater, & Varus Quintili-

Varro] Forte hic fuit M. Terentius Varro, quem in proſcriptis nominat Dio Caſſ. XLVII. p. 499. qui agnomine quodam, ſed quod Dio tacet, a Romanorum doctiſſimo, & altero, tribuno pleb. diſtinguebatur. Popma ad h. l. eumque ſecutus Rupertus ad Valer. Max. p. 308. agnomen *Luculli* fuiſſe conjiciunt; ſed mihi non perſuadent.

Druſus Livius] De eo Oudendorpius ad Sueton. Tib. 3.

Juliae Auguſtae] Ita per anticipationem vocat *Livianı*,

tilius, ne tentata quidem hoſtis miſericordia, alter ſe ipſe in tabernaculo interemit; Varus autem liberti, quem id facere coëgerat, manu, cum ſe inſignibus honorum velaſſet, jugulatus eſt.

Cap. LXXII. Hunc exitum M. Bruti partium, ſeptimum & xxx. annum agentis, fortuna eſſe voluit: incorrupto animo ejus in diem, quae

viam; ut poſt alios notavit Spanhemius de U. & P. N. Diſſ. XI. p. 275. Pulchre obſervat Iſ. Caſaubonus ad Sueton. Aug. 101. *Juliae* nomen multo crebrius in lapidibus & numis, quam in ſcriptorum libris, reperiri; ex eoque ſuſpicatur, *Juliam* in libris, ut magis obnoxiis corruptelae, ſaepe in *Liviam* abiiſſe. Quae non vana eſt ſuſpicio. Quippe librarii apud Plinium, ut hoc utar, H. N. VII. 13. X. 55. XIV. 6. & aliis locis, *Juliae Liviam* ſubſtituerunt, antiquiſſimis tantum libris, in quibus ſunt Leidenſes, veram lectionem retinentibus. Illud autem monſtri ſimile eſt, repertos eſſe viros eruditos, qui contra tot veterum teſtimonia, quae Puteanus ad h. l. Lipſius ad Tacit. Ann. I. 8. & Spanhemius l. c. collegerunt, prope impudenter negarent, Liviam Juliae nomen geſſiſſe. In quo errore etiam Harduinus, ubique apud Plinium *Liviam* edens pro *Julia*, verſatus videtur. Sed eos erudite refutavit Bimardus ad Jobertum de Re Numar. T. II. p. 275.

Corrupto animo ejus in diem,] Suam Vellejo manum reſtituit Jac. Tollius ad Auſon. p. 309. corrigens: *incorrupto animo ejus in*

quae illi omnes virtutes unius temeri-
2 tate facti abſtulit. Fuit autem dux Caſſius melior, quanto vir Brutus. E quibus Brutum amicum habere malles, inimicum magis timeres Caſſium. In altero major vis, in altero virtus. Qui ſi viciſſent, quantum reip. interfuit, Caeſarem potius habere, quam Antonium principem, tantum retuliſſet habere Brutum, quam Caſſium.
3 Cn. Domitius, pater L. Domitii, nuper a nobis viſi, eminentiſſimae ac nobiliſſimae ſimplicitatis viri, avus hujus Cn. Domitii, clariſſimi juvenis, occupatis navibus, cum magno ſequentium conſilia ſua comitatu, fugae fortunaeque ſe commiſit, ſemet-ipſo

in diem. *In*, ut ſaepe, abſorptum eſt a verbo praecedenti. In tanta rei perſpicuitate *incorrupto* pro *corrupto* in textum admiſi.

Unius temeritate fecit] Alias, *facti*. RHENAN. Recepi Rhenani correctionem, *facti*, pro nihili lectione *fecit*, quae eſt in Edit. pr. Eam confirmat Valerius Max. VI. 4. 5. loco ſimillimo: *M. Brutus ſuarum prius virtutum, quam patriae parentis parricida, (uno enim facto & illas in profundum praecipitavit, & omnem ſui nominis memoriam inexpiabili deteſtatione perfudit,) ultimum praelium initurus* &c.

Sta-

ipſo contentus duce partium. Statius 4
Murcus, qui claſſi & cuſtodiae maris praefuerat, cum omni commiſſa ſibi parte exercitus naviumque Sex. Pompejum, Cn. Magni filium, qui ex Hiſpania revertens, Siciliam armis occupaverat, petit. Ad quem & e 5
Brutianis caſtris, & ex Italia, aliisque terrarum partibus, quos praeſenti periculo fortuna ſubduxerat, proſcripti confluebant. Quippe nullum habentibus ſtatum quilibet dux erat idoneus; cum fortuna non electionem daret, per-

Statius Murcus] Edit. pr. *Staius Murcus*. Vide quae notavimus ad II. 69. In eadem editione male interpungitur: *ſemetipſo contentus duce. Partium Staius Murcus* &c. quod Editor Baſil. mutavit.

Parte exercitu] Alias, *exercituum*. RHENAN. Melius Editor Baſil. *exercitus*. Errant autem viri docti, qui *navium*, non *naviumque*, in Editione pr. eſſe dicunt.

Petit.] Editor Baſil. *petiit*.

Ad quem & e Brutianis caſtris] Alias, *Quin &*. RHENAN. Lectio Vellejana bene habet. In vet. cod. ſic ſcriptum erat: *adque me Te brutianis caſtris* &c. BURER.

Nullum habentibus ſtatum] II. 2. *promulgatis agrariis legibus, omnium ſtatum concutientibus*. *Status* in utramque partem dicitur de conditione vitae vel fortunae, etiam a Cicerone, ut Erneſtus in Clav. h. v. oſtendit. Itaque ſaepe promiſcue ponuntur *ſtatus* & *fortuna*, ut apud Juſtin. III, 1. XI. 15.

perſugium oſtenderet; exitialemque tempeſtatem fugientibus ſtatio pro portu foret.

CAP. LXXIII. Hic adulescens erat ſtudiis rudis, ſermone barbarus, impetu ſtrenuus, manu promptus, cogitator celer, fide patri diſſimillimus,

Perfugium oſtenderet] Editor Baſil. temere *ſed* inculcavit: *ſed perfugium oſtenderet*. quaſi particula adverſativa non multo elegantius abeſſet. Dici vix poteſt, quoties etiam librarii, ubi forte oratio non ſatis cohaerere videretur, talia ſupplementa inferſerint. Seneca de Benef. I. 5. *Non poteſt beneficium manu tangi: animo cernitur*. ubi librario Codicis Voſſiani neceſſarium viſum eſt *ſed* immittere: *ſed animo cernitur*. Similis interpolatio ſine dubio corrupit alium locum Senecae Ep. 108. p. 535. *Patre itaque meo rogante, qui non calumniam timebat, ſed philoſophiam oderat, ad priſtinam conſuetudinem redii*. Legendum: *Patre itaque meo rogante, qui calumniam timebat, non philoſophiam oderat, ad priſtinam* &c. Vide praeter Burm. ad h. l. Criticos, quos laudat Oudendorp. ad Cic. de Inv. I. 41.

Tempeſtatem fugientibus ſtatio pro portu foret.] Proverbii ſpeciem habet. Seneca de Ocio Sap. 32. p. 582. *Alii petunt illam: nobis haec ſtatio eſt, non portus*.

Cogitator celer] Alias, *cogitatione*. RHENAN. Vox *cogitator* bis occurrit in Gloſſis veteribus: Βυλἐυτικὸς, *cogitator*. &, Λογιςικὸς, *cogitator*. nec eam Vellejo eripi volebat Hemſterhuſius in Adverſariis MSS. Mihi tamen blanditur Rhenani emendatio, *cogitatione celer*, vel potius Scheffer: Miſc. Obſ. IX. p. 170. *cogitatu celer*. Rarior forma *cogitatu* facile in *cogitator* depravari

limus, libertorum ſuorum libertus,
ſervorumque ſervus, ſpecioſis invi-
dens, ut pareret humillimis: quem ſe- 2
natus, pene totus adhuc e Pompejanis
conſtans partibus, poſt Antonii a Mu-
tina fugam, eodem illo tempore, quo
Bruto Caſſioque transmarinas provin-
cias decreverat, revocatum ex Hiſpa-
nia, ubi adverſus eum clariſſimum bel-
lum Pollio Aſinius praetorius geſſerat,
in paterna bona reſtituerat, & orae
ma-

vari potuit. Appulej. Met. IV. p. 245. *divinato & antecapto meo cogitatu.* Sulpic. Sev. Epiſt. II. 26. *malitiae & nequitiae cogitatu pectus emunda.* Immo *cogitatione* vel *cogitatu* non ſolum membrorum aequalitas poſtulat, ſed etiam alter locus II. 118. *juvenis genere nobilis, manu fortis, ſenſu celer, ultra barbarum promtus ingenio.*

Poſt Antonianam fugam] Exempl. vetuſtum ſic habet: *poſt Antonii A mutinam fugam.* Quid hic legendum conjiciam neſcio, niſi ſi cui, *poſt Antonii a Mutina fugam*, legendum videatur. BURER. Veriſſima eſt Burerii correctio, quam jure receperunt Junta, Editor Baſil. & poſt eos alii. Sed Vellejus tempus reſtitutionis Pompeji, & praefecturae ipſi demandatae, non ſatis diſtinguere videtur. Reſtitutum eſſe, ante Antonii a Mutina fugam, ex Cicerone Phil. V. 15. XIII. 4. 5. & Dione Caſſ. XLV. p. 425. intelligitur: praefectum eſſe orae maritimae, poſt ejusdem a Mutina fugam, ex Dione XLVI. p. 479. quanquam Appianus etiam de B. C. IV. p. 1020. utramque rem in idem tempus conjecit.

3 maritimae praefecerat. Is tum, ut praediximus, occupata Sicilia, ſervitia fugitivosque in numerum exercitus ſui recipiens, magnum modum legionum effecerat; perque Menam & Menecraten, paternos libertos, praefectos claſſium, latrociniis ac praedationibus infeſtato mari, ad ſe exercitumque tuendum rapto utebatur, cum eum non depuderet, vindicatum armis ac ductu patris ſui mare infeſtare piraticis ſceleribus.

CAP.

Is tum] Sic Editor Baſil. correxit ſcripturam Edit. pr. *Iſtum*.

Magnum modum legionum effecerat.] II. 96. *modum virium alio loco explicabimus*. Curt. VI. 4. *pomorum quoque ingens modus naſcitur*. Sulpic. Sev. I. 37. *Auri atque aeris ex praeda immenſum modum retulit*. Alia dedit Drakenb. ad Liv. Ep. 58. Pro *legiones efficere* Vellejus II. 109. dicit *exercitum facere*; quod, miror, a Seneca Ep. 114. p. 564. inter Salluſtii ſingularia referri, cum omnes omnium aetatum ſcriptores, Graecorum exemplo, ita locuti reperiantur. Vide Gronov. ad Liv. XXIII. 25. & Cortium ad Salluſt. Fragm. p. 998.

Piraticis ſceleribus.] Lipſius acute legendum vidit: *piraticis celocibus*. Livius XXXVII. 27. *apparuit inde, piraticas celoces & lembos eſſe*. Tamen virum egregium non dicam vox, ſed forma vocis, qua Vellejus uſus eſt, fefellit. Nam haud dubie ſcribendum: *piraticis celetibus*. Plinius H. N. VII. 57. *cymbam Phoenices invenerunt, celetem Rhodii*. Placidi Gloſſae MSS.

Ce-

Cap. LXXIV. Fractis Brutianis Caſſianisque partibus, Antonius transmarinas obiturus provincias ſubſtitit; Caeſar in Italiam ſe recepit, eamque lon-

Celotes, *veloces*. Corrige: *Celetes*, *celoces*. Gloſſae Iſidori: *Cetes*, *oves*, *aves*. ubi Graevius pro *cetes* in MS. reperit *celes*. Gloſſographus, ni fallor, ſcripſit: *Celetes*, *celoces*, *naves*. Adde Gellium X. 25. Iſidor. Origg. XIX. 1. & Salmaſium ad Jus Attic. & Rom. p. 698. Utrumque vocabulum; *celox* & *celes*, Graecum eſt, nec niſi forma differt. Photius Lexico MS. Κέλης. τὸ ληστρικὸν πλοῖον. Ut Vellejus dixit *mare infeſtare celetibus*, ſic Cicero apud Non. Marcell. p. 125. *mare habere infeſtum myoparone*. Qui locus ſi Heinſio in promtu fuiſſet, non, puto, poëticum verbum *inceſtare* Vellejo obtruſiſſet. At Voſſius non his parvis & agilibus, ſed gravioribus navibus mare a Pompejo infeſtatum dicit. Ridicule. Quaſi vero ad piraticam faciendam quadriremes accommodatae eſſent, leves agilesque naves non eſſent. Atqui *celes* celeritate, unde nomen invenit, omnes naves vincebat. Etymol. M. p. 350. 7. Ἐπακτροκέλης. συνετέθη ἐκ τε κέλητος καὶ ἐπακτρίδος· πλοῖα δὲ ἦν βραχέα, ληστρικά. ἡ μὲν ἐπακτρὶς, εἰς τὸ κατάγειν (Sic lege e MS. Leidenſi) τὰ συλώμενα· ὁ δὲ κέλης, εἰς τὸ διώκειν καὶ φεύγειν· κουφότατος γὰρ ἦν. Sed Voſſium aberrantem in viam reducere poterat Plutarchus Anton. p. 930. A. Σέξτου δὲ Πομπηΐου —— Ἰταλίαν πορθοῦντος λῃστρίσι ναυσὶ πολλαῖς, ὧν Μηνᾶς ὁ πειρατὴς καὶ Μενεκράτης ἦρχον. Ceterum ſententiam Vellejanam ſic expreſſit Lucanus VI. 421. *Qui mox Scyllaeis exul gruſſatus in undis, Polluit aequoreos Siculus pirata triumphos.*

Subſtitit] Haeret Burmannus in loco facili. Non ſubſtitit Antonius in Aſia, ut ipſe ſuſpicatur, ſed apud Philippos in Macedonia, ut contextus docet. Ex Macedonia abiit in Graeciam, inde demum in Aſiam. Itineris ratio clara eſt ex Plutarcho in Anton. 925. & Dione Caſſ. XLVIII. p. 528.

longe quam ſperaverat tumultuoſio-
2 rem reperit. Quippe L. Antonius Cos. vitiorum fratris ſui conſors, ſed virtutum, quae interdum in illo erant, expers, modo apud veteranos criminatus Caeſarem, modo eos, qui juſte diviſione praediorum, nominatisque colonis agros amiſerant, ad arma conciens, magnum exercitum con-
3 flaverat. Ex altera parte uxor Antonii Fulvia, nihil muliebre praeter corpus gerens, omnia armis tumultuque miſcebat. Haec bellis ſedem Praeneſte

Interdum] Male pro *interim* accipit Acidalius, quem refellunt Gruterus ad h. l. & Dukerus de Latin. IC. Vet. p. 377.

Juſte diviſione praediorum] Non ita Vellejus frontem perfricuerat, ut hanc praediorum diviſionem *juſtam* diceret; nec contra *injuſtam* dicere, quod Lipſio placebat, Auguſti adulatio ſivit. *Juſſa* autem *diviſione*, quod Heinſius conjicit, dignius eſt poëta, quam proſae orationis ſcriptore. His incommodis medebimur, ſi non ita magna literarum mutatione legamus: *inſtituta diviſione praediorum*.

Nominatisque colonis] Scribendum: *nominatisque coloniis*. Frontinus de Colon. p. 138. *Sicut ante colonias nominatas exquiſita ſunt, exequi oportet.*

Bellis ſedem Praeneſte ceperat] Si *bello* ſcriptum eſſet, nihil mutarem: de quo Dativo vide quae notavi ad Rutil. Lup. I. p. 38. Nunc cum Editore Baſil. malim: *belli ſedem*. Litera *ſ* ex ſequenti voce adhaeſit.

Spem

neſte ceperat. Antonius pulſus undique viribus Caeſaris, Peruſiam ſe contulerat: Plancus, Antonianarum adjutor partium, ſpem magis oſtenderat auxilii, quam opem ferebat Antonio. Uſus Caeſar virtute & fortu- 4
na ſua, Peruſiam expugnavit; Antonium inviolatum dimiſit. In Peruſinos magis ira militum, quam voluntate ſaevitum ducis. Urbs incenſa, cujus initium incendii princeps ejus loci fecit Macedonicus; qui ſujecto rebus ac penatibus ſuis igni, transfixum ſe gladio flammae intulit.

CAP. LXXV. Per eadem tempora exarſerat in Campania bellum, quod, profeſſus eorum, qui perdiderant agros, patrocinium, ciebat T. Claudius Nero, praetorius & pon-

Spem magis oſtenderat] Exempl. vetuſtum videtur habere: *ſpe magis oſtenderat* &c. BURER.

Cujus initium incendii] Cum Vellejo convenit Appianus de B. C. V. p. 1112. a Voſſio laudatus: Κέστιος δέ τις αὐτῶν ὑπομαργότερος, ἐν Μακεδονίᾳ πεπολεμηκὼς, καὶ ἐκ τοῦδε Μακεδονικὸν αὐτὸν ὀνομάζων, ἐνέπρησε τὴν οἰκίαν, καὶ ἑαυτὸν ἐς τὸ πῦρ ἐνέβαλε, καὶ ἄνεμοι τὴν φλόγα ὑπολαβόντες &c.

Ma-

pontifex, T. Caeſaris pater, magni vir animi, doctiſſimique ingenii. Id quoque adventu Caeſaris ſepultum
2 atque diſcuſſum eſt. Quis fortunae mutationes, quis dubios rerum humanarum caſus ſatis mirari queat? Quis non diverſa praeſentibus, contrariaque expectatis aut ſperet aut
3 timeat? Livia, nobiliſſimi & fortiſſimi viri,

Magni vir animi] Exempl. vetuſtum habet: *magni viri animi*. BURER.

Doctiſſimique ingenii] Cum nemo veterum, quod ſciam, hunc Claudium Neronem, cujus vitam breviter enarravit Manutius ad Cic. ad Div. XIII. 64. ab eruditione laudarit, vereor, ne vitium traxerit vulgata ſcriptura: Legendum conjeci: *promtiſſimique ingenii*. ut II. 118. *manu fortis, ſenſu celer, ultra barbarum promtus ingenio*. Livius V. 3. *non promtus ingenio tantum, ſed uſu etiam exercitatus*. Tacitus Ann. I. 23. *qui perferendis militum mandatis habebatur idoneus, ob promtum ingenium*. *Promtus* etiam nude & ſimpliciter ad ingenii praeſtantiam referri, Manutius ad Cic. Verr. IV. 17. docet. Cicero ad Div. II. 18. *tres fratres ſummo loco natos, promtos, non indiſertos*. Aliis locis *promti* dicuntur parati ad aliquid audendum. Quas ſignificationes, tam inter ſe diverſas, ſubtilis ille proprietatis Latinae judex, Gronovius, praeter conſuetudinem ſuam confudit ad Juſtin. XXII. 2. ad Tacit. Ann. I. 12. IV. 17.

Id quoque adventu &c.] Imitatur Ciceron. pro Leg. Manil. 11. *quod bellum adventu Pompeji ſublatum ac ſepultum eſt*.

Quis fortunae mutationes, &c.] Haec a Vellejo tragice narrari, non male judicat Harduinus ad Plin. H. N. VII. 45.

Druſi

viri, Druſi Claudiani filia, genere, probitate, forma Romanarum eminentiſſima, quam poſtea conjugem Auguſti vidimus, quam transgreſſi ad deos ſacerdotem ac filiam, tum fu-

Druſi Calidiani filia] Quanquam exempl. vetus ſic habeat, tamen *Druſi Claudiani filia*, legendum eſſe; ex ſequentibus conſtat. BURER. *Claudiani* pro *Calidiani* inde a Junta & Aldo Nepote omnes Editores receperunt. De eo vide Lipſium ad Tacit. Ann. V. 1. Plenum ejus nomen fuiſſe *Marcus Livius Druſus Claudianus*, oſtendit Fabrettus ad Inſcript. p. 438.

Transgreſſi ad deos] Editt. Juntae & Aldi Nepotis, per operarum errorem: *transgreſſi ad eos*. unde nata eſt correctio Lipſii ad Tacit. Ann. XIII. 2. Voſſii ad h. l. & Freinshemii Ind. Curtii v. *Dictandi*. Pro *transgredi ad deos* Vellejus II. 1. dixit, *excedere ad deos*. Ita alii quoque de iis, qui in deorum numerum referuntur, loqui ſolent. Cicero Tuſc. Diſp. I. 14. *Abiit ad deos Hercules*. Septimius de B. Tr. I. 14. *poſt diſceſſum Herculis ad deos*. Vide P. Weſſeling. ad Diod. Sicul. I. p. 24.

Sacerdotem] Hoc veterum teſtimoniis confirmant Lipſius ad Tacit. Ann. I. 10. Excurſ. C. & Spanhem. de U. & P. N. Diſſ. XI. p. 275. Eodem pertinet lapis vetus, quem edidit Gorius ad Columbar. lib. & ſerv. Liviae, p. 143. *Divae Aug. L. Cnidus ab ornamentis ſacerdotalibus*. Cum Caligula Antoniae aviae omnes, quas Livia cepiſſet, honores contuliſſet, ea quoque facta eſt *Auguſti ſacerdos*. Inſcriptio apud Gruter. p. 236. 9. *Antoniae Auguſtae Druſi, ſacerdoti Divi Auguſti*, &c. Vide Sueton. Calig. 15. & ibi Graevium.

Ac filiam] De hac adoptione Tacitus Ann. I. 8. *Livia in familiam Juliam, nomenque Auguſtae, adſumebatur*. Sueton. Aug. 101. *Liviam ferre nomen ſuum juſſit*. Dio Caſſ. LVI. p. 843. ἱερείαν τε τὴν Λιβίαν, τὴν Ἰουλίαν τε καὶ Αὐγούσταν ἤδη καλουμένην,

fugiens, mox futuri ſui, Caeſaris manus, bimum hunc Tiberium Caeſarem,

μένην, ἀπέδειξεν. Sic illum locum, a Spanhemio l. c. perperam tentatum, commoda transpoſitione reſtituit Reimarus. At Urſino ad h. l. abſurdum, & Torrentio ad Sueton. l. c. ab honeſtate remotum videtur, uxorem Liviam mariti Augusti *filiam* dici. Eſt etiam vir eruditus, qui eadem de cauſſa in Vellejo legere malit: *ſacerdotem ac Juliam*. de quo Liviae nomine diximus ad II. 71. Enimvero haec non noſtris moribus judicanda ſunt, ſed Romanis, quibus quae adoptabatur, filia adoptantis fiebat. Nec ullo modo ſollicitanda eſt Velleji lectio, *filiam*, quam lapides & numi ſartam tectamque praeſtant. Lipſius ad Tacit. Ann. I. 14. laudat inſcriptionem apud Gruter. p. 234. 2. *Juliae Aug. Divi filiae, matri Ti. Caeſaris Aug. principis & conſervatoris, & Druſi Germanici, M. Cornelius Proculus, pontifex Caeſarum.* Quem lapidem cum inſigni varietate repetit Muratorius p. 222. 4. *Juliae Aug. Druſi filiae, matri Ti. Caeſaris Aug. principis & conſervatoris, & Druſi Germanici, geni . . . . . is orbis, M. Cornelius Proculus, pontifex Caeſarum.* ubi *Druſi* pro *Divi* profectum eſt ab imperito deſcriptore, non concoquente Liviam Auguſti filiam. Lacuna autem lapidis ſic explenda: *genitrici orbis*. Quo titulo Livia etiam ornatur in numis apud Ant. Auguſtinum de Numiſm. ant. Dial. VIII. p. 126. Triſtan. Comm. Hiſt. T. I. p. 123. aliosque. Jam numi veteres non minus, quam lapides, *filiae* nomen confirmant. Duo ſunt apud Mediobarbum Imperator. Numiſm. p. 53. alter cum hac inſcriptione: *Julia Auguſta Aug. filia, genetrix orbis.* alter cum hac: *Divae Juliae Auguſti filiae.* Eosdem aut ſimiles viderunt Lipſius ad Tacit. l. c. & Voſſius ad h. l. Putabat quidem Reineſius Var. Lect. I. 21. p. 87. non Liviam, ſed Juliam, Tiberii conjugem, his numis deſignari. Sed ejus errorem caſtigarunt Rupertus Ep. 34. ad Reineſ. p. 222. & Spanhemius de U. & P. N. Diſſ. XI. p. 273.

Nus bimum] Forte, *tum bi-*

rem, vindicem Romani imperii, futurumque ejuſdem Caeſaris filium, geſtans ſinu, per avia itinerum vitatis militum gladiis, uno comitante, quo facilius occultaretur fuga, pervenit ad mare, & cum viro Nerone pervecta in Siciliam eſt.

CAP. LXXVI. Quod alieno teſtimonium redderem, in eo non fraudabo avum meum. Quippe C. Vellejus, honoratiſſimo inter illos CCCLX. judices loco a Cn. Pompejo lectus, ejuſdem, Marcique Bruti, ac Ti. Neronis praefectus fabrûm, vir nulli ſecundus, in Campania, digreſſu Neronis a Nea-

bimum. RHENAN. Exempl. vetuſtum ſic habet, ut legendum exiſtimem: *Caeſaris arma, cujus bimum hunc Tiberium Caeſarem* &c. BURER. Editor Baſil. ſcripſit: *vix bimum*, quod in pleraſque Editiones receptum. Repone: *tum fugiens, mox futuri ſui, Caeſaris manus, bimum hunc* &c. Hanc correctionem eo libentius in textum admiſi, quo minus a me impetrare poteram, ut truncatam Editionis pr. lectionem, *arma*, *nus*, iterum exhiberem.

Futurumque ejuſdem] Acidalius copulam *que* trajicit ad *ejuſdem*. Sed vide quae notavimus ad II. 67.

In eo non fraudabo] Editor Baſil. *in*, quod, ut ſaepe, praecedens *m* peperit, recte delevit.

CCCLX. judices] Hujus loci explicatio petenda a Manutio ad Cic. ad Div. VII. 2.

Ti. Neronis] Secuti fu-

mus

Neapoli, cujus ob ſingularem cum eo amicitiam partium adjutor fuerat; gravis jam aetate & corpore, cum comes eſſe non poſſet, gladio ſe ipſe transfixit. Inviolatam excedere Italia Caeſar paſſus Fulviam, Plancumque, muliebris fugae comitem. Nam Pollio Aſinius cum ſeptem legionibus, diu retenta in poteſtate Antonii Venetia, magnis ſpecioſisque rebus circa Altinum, aliasque ejus regionis urbes editis, Antonium petens, vagum adhuc Domitium, quem digreſſum e Brutianis caſtris poſt caedem ejus praediximus, & propriae claſſis factum ducem, conſiliis ſuis illectum, ac

mus Aldum Nepotem, ſic emendantem ſcripturam vitioſam Edit. primae, *Tyronis*.

Cum eſſe non poſſet] Exempl. vetuſtum habet: *comes eſſe non poſſet*. BURER. Pro ſcriptura Edit. pr. *cum eſſe non poſſet*, Editor Baſil. ſcripſit: *cum eum ſequi non poſſet*. Quanto blandius eſt remedium Aldi Nepotis, vel Puteani? *cum comes eſſe non poſſet*. *Cum* a ſequentis vocis *comes* ſimilitudine extritum eſſe, facile apparet.

Propriae claſſis] Exempl. vetus habet: *proprae claſſis*. Vide num legendum videatur: *properae claſſis*. BURER.

Conſiliis ſuis illectum] Eſt ex Editoris Baſil. correctione. Edit. pr. *conſiliis ſuis electum*.

Prae-

ac fide data, junxit Antonio. Quo 3
facto, quisquis aequum ſe praeſtiterit, ſciat non minus a Pollione in Antonium, quam ab Antonio in Pollionem eſſe conlatum. Adventus deinde in Italiam Antonii, praeparatusque contra eum Caeſaris, habuit belli metum: ſed pax contra Brundiſium compoſita. Per quae tempora Rufi 4
Salvidieni ſcelesta conſilia patefacta ſunt. Qui natus obſcuriſſimis initiis, parum habebat ſumma accepiſſe, & proximus a Cn. Pompejo, ipſoque Cae-

Praeparatusque Caeſaris contra eum,] Exempl. vetuſtum habet: *praeparatusque contra eum Caeſaris.* BURER. Editor Baſil. male, *paratus.*

Sed pax circa Brunduſium] Exempl. vetus habet: *ſed pax contra Brundiſium.* BURER. Ego praefero Rhenani correctionem, *circa.* Dio Caſſ. XLVIII. p. 547. Συνθέμενοι δὲ ταῦτ' ἐν τοῖς στρατοπέδοις τοῖς περὶ τὸ Βρεντέσιον. *Circa* & *contra* centies confunduntur. Vide Interpretes ad h. l. & Drakenborch. ad Liv. XXXVII. 15.

Rufi Salvidieni] Edit. pr. *Ruffi Salv.*

Parum habebat ſumma accepiſſe] Ex Salluſtio Jug. 31. *haec talia facinora impune ſuſcepiſſe, parum habuere.* ubi vide Cortium.

Summam accepiſſe] Alias, *ſummum.* RHENAN. Bene Acidalius pro *ſummam acc.* quod eſt in Edit. pr. ſcripſit: *ſumma accepiſſe*, ut II. 61. *mira auſus, ac ſumma conſecutus.* Aliorum dubitationibus ſatisfecit Wopkenſ. Miſc. Obſ. VIII. p. 62.

Caeſare ex equeſtri ordine Cos. creatus eſſe, niſi in id aſcendiſſet, e quo infra ſe & Caeſarem videret & remp.

CAP. LXXVII. Tum expoſtulante conſenſu populi, quem gravis urebat infeſto mari annona, cum Pompejo quoque circa Miſenum pax inita: qui haud abſurdo, cum in navi Caeſa-

Ex equeſtris ordinis Cos.] Exempl. vetuſtum habet: *ex equeſtri ordinis Conſ.* &c. BURER. Editor Baſil. recte ſcripſit: *ex equeſtri ordine.* quod explicat Dio Caſſius, a Lipſio laudatus, XLVIII. p. 556. ἐς τοσοῦτον δὲ ὑπὸ τοῦ Καίσαρος προήχθη, ὥστε αὐτόν τε ὕπατον, μηδὲ βουλεύοντα, ἀποδειχθῆναι. Brutus quidem Ep. 16. de Salvidieno, tanquam de ſenatore, loquitur. Sed hinc etiam Cl. Marklandus Animadverſ. in Ciceronem Anglice ſcriptis, p. 166. non dubium argumentum, quo illarum epiſtolarum fidem convelleret, cepit.

Ni ſimul aſcendiſſet, e quo infra ſe] Exemplar vetuſtum ſic habet: *niſi in is aſcendiſſet equo infra ſe* &c. Legendum ſuſpicor: *niſi in iis aſcendiſſet quo infra ſe* &c. BURER. Editor Baſil. Editionis primae ſcripturam, *ni ſimul aſcendiſſet, e quo infra ſe*, ſic mutavit: *ni ſimul aſcendiſſet, aeque infra ſe.* Verum vidit Puteanus: *niſi in id aſcendiſſet, e quo infra ſe* &c. II. 15. p. 117. ex emendatione noſtra: *quae per eos in id ipſum perveniſſet faſtigium, ex quo homines ejusdem & gentis & ſanguinis, ut externos alienosque, faſtidire poſſet.*

Infra ſe — videret] Id eſt, deſpiceret. Seneca Thyeſt. 365. *Qui, tuto poſitus loco, Infra ſe videt omnia.*

Haud abſurdo] Alias, *abſurde.*

ſaremque & Antonium coena exciperet, dixit: in Carinis ſuis ſe coenam dare; referens hoc dictum ad loci nomen, in quo paterna domus ab Antonio poſſidebatur. In hoc pacis 1
foedere placuit, Siciliam Achaiamque Pompejo concedere. In quo tamen animus inquies manere non potuit. Id unum tantummodo ſalutare [adventu ſuo] patriae attulit, quod omni-

ſurde. RHENAN. II, 83. *haud abſurde Coponius inquit.* Ex Salluſtio Catil. 25. *ingenium ejus haud abſurdum.* unde etiam hanc formulam duxit Tacitus Ann. XIII. 45.

In Carinis ſuis ſe coenam dare,] Venuſtum jocum eodem modo refert Aurel. Victor de Vir. Ill. 84. *Pace facta epulatus in navi cum Antonio & Caeſare, non invenuſte ait: Hae ſunt meae Carinae; quia Romae in Carinis domum ejus Antonius tenebat.* item Dio Caſſ. XLVIII. p. 555. ἐπειδὴ τὴν οἰκίαν αὐτοῦ τὴν πατρῴαν τὴν ἐν ταῖς Καρίναις κατεῖχε, —— ἀποσκώψας τρόπον τινὰ ἥδιστον, ἐν ταῖς Καρίναις αὐτοὺς ἑστιᾶν ἔφη. At Plutarchus Anton. p. 930. B. quod in hoc dicto acutum & facetum eſt, male narrando frigidum & plebejum fecit: ἐρομένου δὲ αὐτὸν Ἀντωνίου, ποῦ δειπνήσουσιν, ἐνταῦθα, ἔφη, δείξας τὴν στρατηγίδα ναῦν οὖσαν ἑξήρη· πατρῷος γὰρ οἶκος αὕτη Πομπηΐῳ λέλειπται. Nimirum Graecus homo vim ambigui, quod eſt in Latina voce *carinae*, non ſatis cepit, ut Fabricius etiam judicat ad Dionem l. c. *Suas Carinas* Pompejus dixit, quod ejus aedes paternae pars eſſent Carinarum. Quam pronominis poteſtatem, hoc loco non praetermiſſo, explicat Gronovius ad Plin. H. N. XXXI. 2.

Adventu ſuo] Quo adventu? Neque enim Pompejus in patriam venit. Suſpecta

omnibus proſcriptis, aliisque, qui ad eum ex diverſis cauſis fugerant, reditum ſalutemque pactus eſt.
3 Quae res & alios clariſſimos viros, & Neronem Claudium, & M. Silanum, Sentiumque Saturninum, & Aruntium, ac Titium reſtituit reip. Statium autem Murcum, qui adventu ſuo claſſisque celeberrimae vires ejus duplicaverat, inſimulatum falſis criminationibus, quia talem virum collegam officii Mena-

ſpecta ſibi haec verba eſſe, in libri margine notaverat Oudendorpius. Ego non dubito, quin delenda ſint. Scilicet hic quoque accidit, quod mille aliis locis, ut librarius temere aberraret ad verba ſequentia, *adventu ſuo, claſſisque celeberrimae*, & mox, errore animadverſo, rediret quidem, quo oportebat, ſed tamen perperam ſcripta, ne Codex litura foedaretur, relinqueret. In tanta rei perſpicuitate haec verba uncis incluſi.

Et M. Syllanum, Sentiumque Saturninum] Exemplar vetuſtum ſic habet: *& M. Silanum Sentium Q. Saturninum & Atruncium ac Titium*. Vide, an legendum ſit: *& Atruncium Actitium*: nam e codice vetuſto nihil certi conjici potuit. BURER. Rhenanus edidit: *& M. Syllanum, Sentiumque Saturninum, & Aruntium ac Titium reſtituit reip.* Editor Baſil. optime repoſuit *Aruntium*: at peſſime Junta pro *ac Titium*, *Actium*; cujus error in plures Editiones propagatus eſt. De M. Titio accurate Noriſius ad Cenotaph. Piſan. Diſſ. II. 16. §. 9.

Statium] Edit. pr. *Staium*, ut ſupra.

na & Menecrates faſtidierant, Pompejus in Sicilia interfecerat.

Cap. LXXVIII. Hoc tractu temporum Octaviam, ſororem Caeſaris, M. Antonius duxit uxorem. Redierat Pompejus in Siciliam, Antonius in transmarinas provincias: quas magnis momentis Labienus, ex Brutianis ca-

Et Menocres] Alias, *Menecrates*. Rhenan. Exempl. vetuſtum habet: *& Menotrates*. Burer.

Quas magnis momentis concuſſerat] Acidalius ad h. l. & Schulting. ad Quinctilian. Decl. XIV, 12. *momentis* explicant motibus, Burmannus praeliorum eventibus, qui efficerent, ut Labienus ſuperior fieret. Enimvero tam inſolens vocis notio idoneis exemplis confirmanda erat. Nunc nihil, niſi quod alienum ſit, affertur. Vellejus autem, ut ego arbitror, non explicandus eſt, ſed corrigendus. Num ſcribendum? *quas magnis emolumentis* — *concuſſerat*. Vox *emolumentum* ex iis eſt, in quibus ſaepe haeſerint viri eruditi, etiam Burmannus, illam explanare conatus, ad Vellej. I. 17. *Emolimentum* ſive *emolumentum*, ab *emoliri* derivatum, primum ſignificat molitionem difficilis rei, atque adeo ipſam difficultatem, ut apud Caeſarem de B. G. I. 34. deinde id, quod emoliendo efficitur, effectum, profectum, efficaciam. Quam poteſtatem, age, exemplis planam faciamus, ipſumque Vellejum vocis, qua delectatus eſt, interpretem adhibeamus. I. 17. *congregatio ingeniorum & in ſtudium par, & idem emolumentum*. Hoc I. 16. aliis verbis ita exprimit: *clari operis capacia ingenia in ſimilitudinem & temporum & profectuum ſemetipſa ab aliis ſeparaverunt.*

caſtris profectus ad Parthos, producto eorum exercitu in Syriam, interfectoque legato Antonii concuſſerat: qui

runt. Ut hoc loco *emolumentum* & *profectum*, ſic alibi *emolumentum* & *effectum*, tanquam vocabula eandem rem ſignificantia, inter ſe permutat. II. 105. *Anni ejus aeſtiva, usque in menſem Decembrem perducta, immanis emolumentum fecere victoriae.* II. 114. *Hiems emolumentum patrati belli contulit.* II. 115. *Illa aeſtas maximi belli conſummavit effectus.* Juſtin. IX. 1. *Ad cujus belli emolumentum egregie pertinere ratus.* Plinius. H. N. XVIII. 4. *Et nos miramur ergaſtulorum non eadem emolumenta eſſe, quae fuerint imperatorum?* XXVIII. 14. *Si & coagulum addatur, majoribus emolumentis fiat.* Gellius. X. 22. *qui emolumenta verae philoſophiae ignorant.* XI. 13. *quae vis, quodve emolumentum ejus ſententiae foret.* pro quo mox dicit: *quid efficiant verba haec.* ubi. vide Gronovium, vocis vim breviter quidem, ſed docte, declarantem. XIII. 8. *quod mores & emolumenta philoſophiae in linguae verborumque artes converterent.* Imp. Antoninus L. 2. Cod. de Execut. rei judic. *Rem judicatam praeſes provinciae, etiam pignoribus captis ac diſtractis, ad emolumentum perduci jubebit.* pro quo idem Imp. L. 3. cod. dicit: *res ad effectum perducatur.* Quod ad vocis orthographiam attinet, Geſnerus Theſ. L. L. ſcribi vult *emolimentum*. Sed forte utraque ſcribendi ratio uſitata fuit, ut in *monumentum* & *monimentum*. Noſtri quidem libri ſatis conſtanter habent *emolumentum*. Haec ſcripſeram, cum, iterum locum conſiderans diligentius, notionem vocis, modo explicatam, non ſatis verbo *concuſſerat* convenire ſentio. Praeferam igitur, ut ſimplicius & verius: *quas magnis molimentis — concuſſerat.* Siſenna apud Non. Marcell. p. 142. *Contra magno cum molimento ac perpetuo ſono procedunt.* Seneca Conſ. ad Marc. 11. *Numquid ut corpus concidat, res magni molimenti eſt?*

Legato Antonii] *L. Decidio Saxa.* Acron ad Horat.

qui virtute & ductu Ventidii una cum Parthorum copiis, celeberrimoque juvenum Pacoro, regis filio, extinctus eſt. Interim Caeſar per haec 2
tempora, ne res diſciplinae inimiciſſima, ocium corrumperet militem, crebris in Illyrico Delmatiaque expeditionibus, patientia periculorum, bellique experientia durabat exercitum.
Eadem tempeſtate Calvinus Domi- 3
tius, cum ex conſulatu obtineret Hiſpaniam, graviſſimi, comparandique antiquis, exempli auctor fuit. Quippe

III. Carm. 6. 9. *Bis autem Parthos victoriam retuliſſe dixit, quia & ante Craſſum, & poſt Decium Sextum cum exercitibus ſuis occiderunt.* Paulo rectius Scholiaſtes Cruquianus: *poſt Didium Saxam legatum Antonii cum exercitu occiderunt.* Scribendum: *Decidium Saxam.* Reliqua de eo dedit Noriſius ad Cenotaph. Piſan. Diſſ. II. 16. §. 5.

Producto eorum exercitu] J. Arntzen. ad Aurel. Victor. de Vir. Ill. cap. 2. malit *perducto*. Recte. De horum verborum diſcrimine vide ad II. 106.

Celeberrimoque juvenum] Saepe animus tentatus eſt, ut legerem: *acerrimoque juvenum.* Livius XXXVII. 7. *Ti. Sempronius Gracchus, longe tum acerrimus juvenum.* Florus IV. 4. 1. *contra adoptionem acerrimi juvenis ſuſceperat bellum.* Sed, quoniam *celeber* inter voces eſt Vellejo inprimis frequentatas, nihil affirmare audeo.

Comparandique antiquis exempli] Plinius VII. Ep. 33. *cui ſeculo exemplum ſimile antiquis contigiſſet.* Vellej.

pe primipili centurionem nomine Vibillium, ob turpem ex acie fugam, fuſti percuſſit.

Cap. LXXIX. Creſcente in dies, & claſſe, & fama Pompeji, Caeſar molem belli ejus ſuſcipere ſtatuit. Aedificandis navibus, contrahendoque militi ac remigi, navalibusque adſueſcendo certaminibus atque exercitationibus, praefectus eſt M. Agrippa, virtutis nobiliſſimae, labore, vigilia, periculo invictus, parendique, ſed uni, ſcientiſſimus, aliis ſane imperandi cupidus, & per omnia extra di-

lej. II. 92. *Quod ego factum cuilibet veterum conſulum gloriae comparandum reor.*

Nomine Iubillium] Exempl. vetuſtum habet: *nomine Vibillium.* Burer.

Fuſte percuſſit] Exempl. vetuſtum: *fuſti percuſſit.* Burer. In altero Editionis primae exemplo legitur *fuſte*, in altero *fuſti*. Similem in una eademque Editione varietatem jam notavimus ad II. 67. p. 294.

Contrahendoque militi ac remigi] Sic Editor Baſil. correxit. ſcripturam Edit. pr. *contrahendoque milite ac remige.*

Virtutis nobiliſſimae,] Repone: *vir virtutis nobiliſſimae.* Nullum vitii genus in Vellejo frequentius. Contrario er ore II. 44. p. 224. *viri viribus* pro *viribus.*

Parendique, ſed uni, ſcientiſſimus] Convenit Dio Caſſ. LIV. p. 759. ὅσον γὰρ τοὺς ἄλλους ἀρετῇ κατεκράτει, τοσοῦτον ἐκείνῳ ἐθελοντὴς ἠττᾶτο.

Con-

dilationes poſitus, conſultisque facta
conjungens. Hic in Averno ac Lu- 2
crino lacu ſpecioſiſſima claſſe fabri-
cata; cottidianis exercitationibus mi-
litem remigemque ad ſummam & mi-
litaris, & maritimae rei perduxit ſcien-
tiam. Hac claſſi Caeſar, cum prius
deſpondente ei Nerone, cui ante nu-
pta fuerat, Liviam, auſpicatis reip.
ominibus duxiſſet eam uxorem, Pom-
pejo, Siciliaeque bellum intulit. Sed 3
virum humana ope invictum, gra-
viter eo tempore fortuna concuſſit.
Quippe longe majorem partem claſſis
circa Veliam, Palinurique promonto-
rium, adorta vis Africi laceravit ac
diſtulit. Ea patrando bello mora fuit;
quod

Conſultisque facta conjungens] Imitatur, ut ſolet, notiſſima illa Salluſtiana Catil. 1. *Nam & prius, quam incipias, conſulto: &, ubi conſulueris, mature facto opus eſt.* ubi vide Interpretes. Eadem loquendi forma repetitur locis, ab Acidalio indicatis, II. 110. 118.

Hac claſſi] Editor Baſil. *Hac claſſe.*

Duxiſſet eam uxorem,] Pronomen *eam* non debebat viros doctos offendere, quod ſexcentis locis abundare, poſt toties repetitas Criticorum admonitiones, nemo neſcit. Terent. Eun. V. 4. 6. *virginem, quam amabat, eam confeci ſine moleſtia.* Vide Interpretes ad Liv. XXV. 27.

Ino-

quod poſteà dubia, & interdum an-
4 cipiti fortuna geſtum eſt. Nam &
claſſis eodem loco vexata eſt tempe-
ſtate, & ut navali primo praelio apud
Mylas ductu Agrippae pugnatum pro-
ſpere; ita inopinato claſſis adventu,
gravis ſub ipſius Caeſaris oculis circa
Tauromenium accepta clades: neque
ab ipſo periculum abfuit. Legiones,
quae cum Cornificio erant legato
Caeſaris, expoſitae in terra, pene a
5 Pompejo oppreſſae ſunt. Sed ancipi-
tis fortuna temporis matura virtute
correcta. Explicatis quippe utriusque
partis claſſibus, pene omnibus exu-
tus navibus Pompejus Aſiam fuga pe-
tivit, juſſuque M. Antonii, cujus o-
pem

Inopinato claſſis adventu] Revoca vocem elapſam: *inopinato claſſis adverſae adventu.* Omiſſum eſt *adverſae* ob ſimiles fere ſyllabas in *adventu.* Idem etiam Heinſio in mentem veniſſe video.

Sed ancipitis fortuna temporis &c.] Malim: *Sed ancipitis fortuna temporis mature virtute correcta.* quamvis vulgatum non damnem ob II. 125. *Sed haec omnia veteris imperatoris maturitas brevi ſopiit ac ſuſtulit.* Locutio *fortunam corrigere* ſumta eſt a Salluſtio Jug. 94. *Sic forte correcta Marii temeritas.*

Aſiam fuga petivit,] Livius Ep. 129. *Victus deinde*

Pom-

pem petierat, dum inter ducem & ſupplicem tumultuatur, & nunc dignitatem retinet, nunc vitam precatur, a Titio jugulatus eſt. Cui in 6
tantum duravit hoc facinore contractum odium, ut mox ludos in theatro Pompeji faciens, execratione populi, ſpectaculo, quod praebebat, pelleretur.

CAP. LXXX. Acciverat, gerens contra Pompejum bellum, ex Africa Caeſar Lepidum cum XII. ſemiplenis le-

Pompejus in Siciliam profugit. Sed ibi quoque legendum: *in Aſiam profugit.* ut Livius cum aliis ſcriptoribus, quos Drakenborchius laudat, conſentiat.

Dum inter ducem & ſupplicem tumultuatur,] Exquiſite pro, dum per animi perturbationem inter ducem & ſupplicem fluctuat, ut Seneca Ep. 4. loquitur, dum incertus eſt, ducem agat, an ſupplicem. *Tumultus* ſaepe dicitur de animi aeſtu. Horatius II. Carm. 16. 10. *neque conſularis Summovet lictor miſeros tumultus Mentis.* Seneca Pater Contr. IV. p. 289. *confuſum adoleſcentem ſubito, & tanto tumultu parum ſibi conſtitiſſe.* Seneca Filius Oedip. 328. *Quid fari queam Inter tumultus mentis attonitae vagus?* Sil. Ital. X. 373. *Quos inter motus animi, vanosque tumultus.* ubi vide Drakenborch. Boëthius de Conſol. philoſ. I. p. 952. *quoniam plurimus tibi affectuum tumultus incubuit, diverſumque te dolor, ira, moeror diſtrahunt.* Eandem animi agitationem ſic expreſſit Salluſtius Jug. 25. *metu atque lubidine diverſus agitabatur.*

Ut

legionibus. Hic vir omnium vaniſſimus, neque ulla virtute tam longam fortunae indulgentiam meritus, exercitum Pompeji, quia propior fuerat, ſequentem non ipſius, ſed Caeſaris auctoritatem ac fidem, ſibi junxerat:
2 inflatusque amplius XX. legionum numero, in id furoris proceſſerat, ut inutilis in aliena victoria comes, quamdiu moratus erat, diſſidendo in conſiliis Caeſari, & ſemper diverſa his, quae aliis placebant, dicendo, totam victoriam ut ſuam interpretaretur, audebatque denunciare Caeſari, excederet
3 Sicilia. Non ab Scipionibus, aliis-

Ut inutilis alienae victoriae comes] Exempl. vetuſtum habet: *ut inutilis in alienae victoriae comes*. Suſpicor legendum: *ut inutilis in aliena victoria comes* &c. BURER. Heinſius *in* cum Rhenano tollit. Ego Burerium ſequor.

Diſſidendo in conſiliis Caeſaris] Acidalius pro *Caeſaris*, quod Edit. pr. habet, recte ſcribit *Caeſari*: quod recepi.

Tutam victoriam] Exempl. vetus habet: *totam victoriam*. BURER.

Totam victoriam ut ſuam interpretaretur,] Edit. pr: *interpretabatur*, quod Editor Baſil. correxit. Forte etiam ſcrib. *auderetque* pro *audebatque*.

Scipionibus] Reſpicit periculoſum Scipionis Africani iter, cum duabus tantum quinqueremibus ad Syphacem ſuſceptum, de quo Livius XXVIII. 17.

Ve-

aliisque veteribus Romanorum ducum, quicquam auſum patratumque fortius, quam tunc a Caeſare. Quippe cum inermis & lacernatus eſſet, praeter nomen nihil trahens, ingreſſus caſtra Lepidi, evitatis, quae juſſu hominis praviſſimi tela in eum acta erant, cum lacerna ejus perforata eſſet

Veteribus Romanorum ducum] Graeci, etiam in proſa oratione, praeſertim ubi res aliqua in varias formas dividitur, adjectivis genitivos ſubſtantivorum jungunt: de qua conſtructione vide T. Hemſterhuſium ad Lucian. Timon. p. 117. Hanc rationem Latini interdum ſequuntur, frequentius tamen poëtae, quam ſolutae orationis ſcriptores. Salluſt. Catil. 53. *effoetae parentum.* ut quidem locum vexatum exponit Cortius. Plinius H. N. VIII. 48. *lanarum nigrae.* XI. 50. *canum degeneres.* Florus III. 2. 4. *impiger fluminum.* Aurel. Victor Epit. 48. *benigni principum.* Arnobius V. p. 160. *induſtes ſacerdotum.* Sed hunc Graecismum viri docti ſatis illuſtrarunt, quamvis ſaepe aliena admiſcentes, velut Burmannus ad h. l. affert *quorum pleraque*, & Drakenborch. ad Liv. XXX. 9. *ultimos militum*: quorum diverſa eſt ratio.

Tela in eum acta erant] Male Editor Baſil. *acta* in *jacta* mutavit. Nam *agere tela* non minus recte dicitur, quam *adigere*. Scribon. Larg. 201. *quum vulnus ita actum eſt, ut os laedatur, vel frangatur.* Sil. Ital. XII. 240. *Et fugientis agit coſtis penetrabile telum.* Forte haec forma reddenda Ciceroni pro Quint. 2. *cum etiam telum adverſarius nullum jecerit.* ubi cum MSS. & Edd. veteres, teſte Cl. Erneſto, pro *jecerit* habeant *legerit*, a Cicerone *egerit* profectum videri poſſit. Ita *actus* pro *jactus*, vel *ictus* Statius Theb.

ſet lancea, aquilam legionis rapere
4 auſus eſt. Scires quid intereſſet inter duces. Armati inermem ſecuti ſunt; decimoque anno, quam ad in diſſimillimam vita ſua potentiam pervenerat Lepidus, & a militibus, & a fortuna deſertus, pulloque velatus amiculo, inter ultimam confluentium ad Caeſarem

II. 9. *capulo nam largius illi Tranſabiit coſtas cognatis actibus enſis.* Sic legendum eſſe, non *ictibus*, manifeſtum eſt ex imitatione Virgilii Aen. IX. 431. *ſed viribus enſis adactus Tranſabiit coſtas.* Plura Gronovius ad Senec. Agam. 432. & Interpretes ad h. l.

Ad in diſſimillimam vita ſua potentiam] Alias, *vitae ſuae.* RHENAN. Alias ſic legitur: *quam ad in (diis ſimillima vita) potentiam pervenerat.* Nunc videat lector, utra lectio rectius legatur. BURER. Apparet, dubiam fuiſſe veteris Codicis ſcripturam, quam aliter legerit Rhenanus, aliter Burerius. Junta edidit: *ad indiſſimillimam vitae ſuae potentiam.* Melius, abjecto *in*, Editor Baſil. *ad diſſimillimam vitae ſuae potentiam.* Sic II. 41. *diſſimilemque fortunae ſuae indutus habitum.* Sed ne hoc quidem animum explet. Lege quam proxime ad depravatae ſcripturae veſtigia: *ad indigniſſimam vita ſua potentiam,* id eſt, ad potentiam, quae ejus vitam non decebat. Cicero in Piſon. 23. *L. Flaccus, vir tua legatione indigniſſimus.* Juſtin. XI. 15. *tam indignam illo faſtigio mortem lacrimis proſecutus eſt.* Sed ipſe Vellejus II. 91. omnium optime emendationem noſtram confirmat: *mortem digniſſimam vita ſua obiit.*

Inter ultimam — turbam latens] Seneca Thyeſt. 133. *liceat in media mihi Latere turba.*

Quam

rem turbam latens, genibus ejus advolutus eſt. Vita rerumque ſuarum dominium conceſſa ei ſunt: ſpoliata, quam tueri non poterat, dignitas.

CAP. LXXXI. Subita deinde exercitus ſeditio (qui plerumque contemplatus frequentiam ſuam, a diſciplina deſciſcit; & quod cogere ſe putat poſſe, rogare non ſuſtinet) partim ſeveritate, partim liberalitate diſcuſſa principis. Specioſumque per id tempus adjectum ſupplementum Campanae coloniae. Ejus relicti erant publici: pro his longe uberiores reditus duo-

Quam tueri non poterat] Exempl. vetuſtum habet: *quam intueri non poterat.* BURER. Rhenanus *in*, quod ex praecedenti litera *m* natum eſt, jure delevit.

Qui plerumque contemplatus frequentiam ſuam,] Hoc loco uſi ſunt, illam militum conſuetudinem illuſtrantes, Lipſius ad Tacit. Ann. I. 25. & Gronov. Obſerv. III. 10. p. 119.

Ejus relicti erant publici: Editor Baſil. vocem *relicti* non intelligens, *reditus* a Vellejo ſcriptum putabat. Lipſius etiam, quanquam ſententiam pulchre vidit, tamen in hac voce haeſit. At vero Mazochius de Campan. Amphitheatr. p. 39. & Weſſelingius Obſerv. II. 20. recte docuerunt, *relicta* in re agraria dici non aſſignata, non diviſa, quae communi coloniae ſervirent. In *relicti* viri docti intelligunt *agri*. Quae ellipſis cum durior & ſine exemplo ſit, ma-

duodecies HS. in Creta inſula redditi, & aqua promiſſa, quae hodieque ſingulare & ſalubritatis inſtar, & a-
3 moenitatis ornamentum eſt. Inſigne coronae claſſicae, quo nemo unquam Romanorum donatus erat, hoc bello A-

malim plene legere: *Agri ejus relicti erant publici.* Ac facile ultima vocis *coloniae* ſyllaba *agri* intercipere potuit. Mazochius l. c. p. 62. pro *publici* mallet *plurimi.* Sed nihil opus eſt mutatione: nec ipſe multum conjecturae tribuit.

In Creta inſula] Nominatim in regione Cnoſia, ut tradit Dio Caſſ. XLIX. p. 579. ubi vide Fabric. Italicis autem populis poſſeſſiones non modo in regionibus, quas incolebant, ſed etiam in remotiſſimis datas eſſe, docet If. Caſaubonus ad Sueton. Aug. 46. quem Interpretes ad h. l. & Mazochius l. c. p. 61. compilarunt.

Et aqua promiſſa] Jac. Martorellus de Theca Calamar. p. 543. *promiſſa* ex prima verbi ſignificatione interpretatur procul miſſa, longius prolata. Sed quis unquam *aquam promittere* hoc ſenſu dixit? Trahit ille quidem ad hanc poteſtatem verba inſcriptionis apud Gruterum p. 163. 9. *opus pilarum vi maris collapſum, a divo patre ſuo promiſſum, reſtituit.* Sed hoc quam ineptum ſit, diſputare nihil attinet. Rectius igitur Heinſius, cui illam verbi vim ſatis notam fuiſſe, ex ejus Notis ad Sil. It. III. 534. intelligitur, hoc loco ſcribendum cenſuit: *& aqua permiſſa.* Gellius VII. 20. *ob aquam a Nolanis ſibi non permiſſam.* Ceterum hanc *aquam Juliam* Campaniae, cave, confundas cum *aqua Julia* urbis Romae, de qua Frontin. de Aquaeduct. p. 40. & ibi Polenus, ut nonnullos feciſſe video.

Quo nemo unquam Romanorum donatus erat,] Vide Dukerum ad Liv. Ep. 129. Si certis teſtimoniis probari poſſet, quod Oudendorp. ad

Agrippa ſingulari virtute meruit. Victor deinde Caeſar reverſus in urbem, contractas emptionibus complures domos per procuratores, quo laxior fieret ipſius, publicis ſe uſibus deſtinare profeſſus eſt: templumque Apollinis, & circa porticus facturum promiſit, quod ab eo ſingulari extructum munificentia eſt.

CAP. LXXXII. Qua aeſtate Caeſar tam proſpere Libium in Sicilia

ad Sueton. Aug. 25. ſuſpicatur, aliam fuiſſe coronam navalem vulgarem, aliam claſſicam, Agrippae datam, omnis hac de re pugna inter veteres ſcriptores eſſet ſublata.

Templumque Apollinis] Editor Baſil. ſine cauſſa, *Apollini.*

Libium] Alias, *Lepidum.* RHENAN. Rhenanus ambiguitate vocis *alias*, qua conjecturas ſuas, non veteris Codicis lectionem, ſignificare ſolet, viros doctos induxit, ut nubem pro Junone, id eſt, ſcripturam *Lepidum* pro ſincera & e Codice ducta amplecterentur. Ego, cum ſaepe locum conclamatum, nullo emolumento, in omnes partes verſaſſem, tandem vi ſententiae & orationis Vellejanae indole ad veram ſum Vellejoque dignam lectionem deductus. Lege: *Qua aeſtate Caeſar tam proſperè ſepelivit in Sicilia bellum, fortuna in Caeſare & rep. mutavit ad Orientem.* *Sepelire bellum* eſt extinguere, finire. II. 75. *Bellum adventu Caeſaris ſepultum atque diſcuſſum eſt.* 89. *Finita viceſimo anno bella civilia, ſepulta externa.* 90. *Sepultis bellis civilibus.* 129. *Magni etiam terroris bellum Africum conſiliis ejus* bre-

lia bene fortuna in Caeſare & rep. militavit ad Orientem. Quippe Antonius cum XIII. legionibus ingreſſus Armeniam, ac deinde Mediam, & per eas regiones Parthos petens, ha-
2 buit regem eorum obvium. Primoque duas legiones, cum omnibus impedimentis tormentisque & Statiano legato amiſit; mox ſaepius ipſe, cum ſummo totius exercitus diſcrimine, ea adiit

brevi ſepultum eſt. Valer. Max. VI. 9. 5. *quo minus virtute civile bellum ingenti motu oriens ſepeliret.* *In Caeſare & rep.* ponitur pro, in Caeſarem & remp. vel erga Caeſarem & remp. modo loquendi Vellejano, de quo diximus ad I. 12. p. 50. & II. 46. p. 221. *Mox fortuna militat in Caeſarem* inſolens orationis forma eſt, & vix in poëta ferenda. At *fortuna mutavit* exquiſite dicitur pro, fortuna mutata eſt. Livius XXIX. 3. *tantum fortunam mutaſſe, ut, qui modo ipſi exercitum* &c. *Mutare* paſſiva ſignificatione Vellejus dixit, Salluſtium ſuum imitatus, Jug. 38. ubi vide Cortium. Aliorum exempla plena manu dederunt Juretus ad Ambroſ. adverſus Symmach. p. 330. & Dukerus ad Liv. II. 52. Ceterum hic locus comparandus cum altero II. 97. *Dum in hac parte imperii omnia geruntur proſperrime, accepta in Germania clades ſub legato M. Lollio.*

Cum XIII. *legionibus*] Alii ſcriptores, *cum* XVI. *legionibus.* Quem numerum in Vellejo reponi vult Freinshem. ad Flor. IV. 10. 10.

Ingreſſus Armeniam] Sic cum Editore Baſil. ſcripſimus. Edit. pr. *egreſſus Armeniam.*

Scr-

adiit pericula, quibus ſervari ſe poſſe deſperaverat; amiſſaque non minus quarta parte militum, captivi cujusdam, ſed Romani, conſilio ac fide ſervatus. Qui clade Craſſiani exercitus captus, cum fortunam, non animum mutaſſet, acceſſit nocte ad ſtationem Romanam, praedixitque, ne deſtinatum iter peterent, ſed diverſo ſylveſtrique pervaderent. Hoc M. An- 3
tonio atque illius legionibus ſaluti fuit: de quibus tamen totoque exercitu haud

Servatus] Editor Baſil. *eſt ſervatus*. Sed aliis etiam locis *eſt*, ubi eſſe debebat, omiſſum, ab auctore, neſcio, an librariis, e. g. II. 55. p. 259. 76. p. 324. &c.

Cum fortunam, non animum mutaſſet,] Exempl. vetuſtum habet: *cum fortuna non animum mutaſſet*. Burer. Secuti ſumus Rhenani correctionem, multo elegantiorem veteris Codicis ſcriptura.

Ne deſtinatum iter peterent,]. Proba locutio, *iter petere*. Cicero pro Plancio. 40. *iter a Vibone Brundiſium terra petere contendi*. ubi Erneſtus meus quaerit: *iter terra petere aliquo*, qualis forma dicendi? At ſic locutus eſt Ovidius III. ex P. 2. 79. *Quove parum fauſta puppe petiſtis iter?* Livius XLIV. 2. *quod iter petiturus eſſet ignarus*. qui eodem cap. etiam dixit *viam petere*, ubi plura Gronov. & Drakenborch.

Hoc M. Antonio, atque illius legionibus] Editio pr. *Hoc M. Antonio acto, illis legionibus*. Pro *acto* Editor Baſil. ſcripſit *atque*, pro *illis* Voſſius *illius*. Utrumque recepimus.

 Hanc

haud minus pars quarta, ut praediximus, militum; calonum, ſervitiique deſiderata tertia eſt; impedimentorum vix ulla ſuperfuit. Hanc tamen Antonius fugam ſuam, quia vivus exierat, victoriam vocabat. Qui tertia aeſtate reverſus in Armeniam, regem ejus Artavasden, fraude deceptum, catenis, ſed, ne quid honori deeſſet, aureis vinxit. Creſcente deinde & amoris in Cleopatram incendio, & vitiorum, quae ſemper facultatibus, licentiaque & aſſentationibus aluntur, magnitudine, bellum patriae inferre conſtituit; cum ante, novum ſe Liberum Patrem appellari juſſiſſet,

cum

Hanc tamen Antonius fugam ſuam &c.] Ob oculos habuit Salluſtium, a Grutero laudatum, Jug. 98. *ipſi duces feroces, quia non fugerent, pro victoribus agere.* ubi vide Waſſium.

Novum ſe Liberum Patrem appellari] Turpem conſuetudinem, quae hominibus Deorum nomina tribueret, ſuperbia peperit, Graecorum adulatio confirmavit. Antiquiſſimum ejus rei exemplum eſt apud Apollodorum I. 7. p. 25. ὁ μὲν γὰρ Κῆϋξ τὴν γυναῖκα ἔλεγεν Ἥραν· ἡ δὲ, τὸν ἄνδρα Δία. Eadem narrat Euſtathius ad Il. I. p. 776. Athenienſes, ſive per adulationem, ſive per jocum, Periclem *Olympium*, Aſpaſiam *Junonem* vocarunt. Scholiaſtes Platonis ineditus ad Menex. p. 403. E.

ὁ δὲ

ὁ δὲ Κρατῖνος Ἀσπασίαν καὶ Ἥραν καλεῖ, ἴσως ὅτι καὶ Περικλῆς Ὀλύμπιος προσηγορεύετο. Iidem, teſte Poſidonio apud Athen. V. p. 212. D. Mithridaten νέου Διονύσου nomine ornarunt. Vide Weſſeling. ad Diodor. Sic. Excerpt. p. 613. At ſemetipſos adulandi impudentia ſuperarunt, Demetrium Poliorceten, ut Demochares apud Athen. VI. p. 253. C. narrat, μόνον θεὸν ἀληθινὸν dicentes. Haec adulatio a Graecis tranſiit ad Alexandrinos & Romanos; ſed nunquam magis ſe profudit, quam tempore Imperatorum Romanorum, ut ex multis lapidibus & numis, in quibus imperatores titulo *novi Jovis*, *Martis*, *Liberi Patris*, &c. celebrantur, apparet. De Caligula Athenaeus IV. p: 148. D. οὐ μόνον ὠνομάζετο νέος Διόνυσος, ἀλλὰ καὶ τὴν Διονυσιακὴν πᾶσαν ἐνδύτων στολὴν προῄει. Ex quo profecit Euſtathius ad Homer. l. c. Lapis apud Gorium Inſcript. Florent. T. I. p. 22. ἀρχιερεὺς Μάρκου Αὐρηλίου Ἀντωνίνου σεβαστοῦ, τοῦ νέου Διονύσου. Adde Triſtanum Comm. Hiſtor. T. I. p. 715. & Murator. Inſcript. p. 219. 4. 221. 8. 236. 2. Similiter Imperatorum uxores *novae Veſtae*, *Junonis*, *Cereris*, *Veneris*, *Dianae*, &c. nomen ferunt. Lapis apud Maffejum Muſ. Veron. p. 475. *Junoni Fauſtinae Auguſtae ſacrum.* Marmor Oxon. n. 46. p. 76. Ἰουλίαν σεβαστὴν, Ἑστίαν, νέαν Δήμητρα. Muſeum Florent. T. VI. p. 43. *Pro ſalute Juliae Auguſtae, matris Aug. & caſtrorum, Cereris novae.* Appulej. Met. IV. p. 314. *cum novam me Venerem ore conſono nuncuparent.* Vide, praeter Interpretes ad h. l. Fabrettum de Col. Trajan. p. 250. Cuperum ad Marmor. antiq. p. 263. & Gorium Praef. ad Columbar. libert. Liviae, p. 23. Nec tamen reginae *novae Deae* appellatae ſunt exemplo Dearum, ut Burmannus putat ad Ovid. Ep. XVI. 332. Nam νέη Δηὼ, quam laudat ex Inſcriptione Regillae, non eſt Proſerpina, ſed Sabina, Hadriani uxor, ut Spanhem. ad Callim. H. in Cer. 133. demonſtravit. Principum autem vanitas ſibi maxime in Liberi Patris nomine placebat, ut, quod bene vidit Plutarchus Demetr. p. 889. F. ſeſe tam terribiles in bello, quam amabiles in pace ſignificarent. Ceterum Antonii inſaniam, praeter Vellejum, notarunt Socrates Rhodius apud Athen. IV. p. 148. B. Euſtath. ad Homer. l. c. & alii, quos laudat Fabricius ad Dion. Caſſ. XLVIII. p. 555. & L. p. 607.

cum redimitus hederis, coronaque ve-

Coronaque velatus aurea.] Si coronam hederaceam geſſit, auream quomodo gerere potuerit, non intelligo. Erunt fortaſſe, qui verba, *redimitus hederis*, non de corona, ſed de *rediniculo* accipiant, quod inter Bacchi ornamenta refertur in lapide apud Gruter. p. 67. 2. *T. Vibius Zoticus, VIvir Auguſtalis, Liberum Patrem cum redimiculo aurific. & thyrſo, & canthato &c. poni juſſit.* Lucianus Baccho p. 76. βοτρύοις ἐστεφανωμένον, μίτρᾳ τὴν κόμην ἀναδεδεμένον, ἐν πορφυρίδι, καὶ χρυσῇ ἐμβάδι. Sed hoc ſi concedam, illud quaero, quis unquam in proſa oratione *corona velari* pro coronari dixerit? Ne multa; ſine ulla dubitatione legendum: *crocotaque velatus aurea.* *Crocotam* Baccho propriam fuiſſe, multis exemplis intelligitur. Ariſtophanes Ran. 46. Ὁρῶν λεοντῆν ἐπὶ κροκωτῷ κειμένην. ubi Scholiaſt. κροκωτὸς, Διονυσιακὸν φόρημα. Eodem reſpicit Pollux IV. 117. ὁ δὲ κροκωτὸς, ἱμάτιον. Διόνυσος δὲ αὐτῷ ἐχρῆτο. Callixenus Rhodius apud Athen. V. p. 198. D. ἄγαλμα Διονύσου δεκάπηχυ, — χιτῶνα πορφυροῦν ἔχον διάπεζον, καὶ ἐπ' αὐτοῦ κροκωτὸν διαφανῆ. Cui loco ſimilis eſt ille Plinii H. N. XXXVI. 5. p. 728. *ex quibus unus Liberum Patrem palla velatum Veneris praeſert.* ubi *palla* eſt *crocota.* Eadem veſte utebantur Bacchi comites, bacchantes, & οἱ περὶ τὸν Διόνυσον τεχνῖται, ſive hiſtriones. Lucian. l. c. de Sileno: νάρθηκι ἐπερειδόμενον, ἐπ' ὄνου τὰ πολλὰ ἐπποχούμενον, ἐν κροκωτῷ. Philoſtrat. de Vita Apollon. IV. 21. p. 159. de Athenienſibus Dionyſia agitantibus: κροκωτοὶ δὲ ὑμῶν, καὶ ἁλουργία, καὶ κροκοβαφία τοιαύτη πόθεν; Item ſaltantes. Duris Samius apud Athen. IV. p. 155. C. καὶ ἐνδυόμενον αὐτὸν κροκωτὸν, καὶ ὑποδούμενον Σικυώνια, διατελεῖν ὀρχούμενον. Polyaenus V. 3. 3. κροκωτὸν ἐνδὺς Ταραντῖνον, περιβαλλόμενος ηὔλησεν, ἐκιθάρισεν, ὠρχήσατο, ubi verbum ἐνδὺς, quod e gloſſa in textum venit, expungendum videtur. Vide Perizon. ad Aelian. V. H. VII. 9. & Spanhem. ad Callim. H. in Apoll. 83. *Crocota* & *corona* etiam confunduntur in Virgilii Cir. 252. ubi Joſ. Scaliger veriſſime legit: *Quae prius in tenui ſteterat ſuccincta crocota,* pro vulgata ſcriptura: *Quae prius in tenui ſteterat ſuc-*

velatus aurea, & thyrſum tenens, cothurnisque ſuccinctus, curru, velut Liber Pater, vectus eſſet Alexandriae.

Cap. LXXXIII. Inter hunc apparatum belli, Plancus non judicio recta legendi, neque amore reip. aut Caeſaris (quippe haec ſemper impugnabat) ſed morbo proditor, cum fuiſſet humillimus aſſentator reginae,

ſuccincta corona. Hanc lectionem poſtulat adjunctum *tenui*, quod proprie de *crocota* dicitur, ut paulo ante apud Callixen. κροκωτὶς διαφανής. Melius quidem crocota convenit mulieri in publicum prodeunti, quam in thalamo degenti, ut recte monet priſcae eruditionis in Germanis vindex, cujus amicitia gloriamur, C. G. Heynius. Nec tamen mirum videri debet, ſi, quae aliis mulieribus veſtis forenſis, regis filiae domeſtica fuit. Scaligeranam correctionem etiam probavit Salmaſius ad Tertullian. Pall. p. 329.

Cothurnisque ſuccinctus,] Repone: *cothurnisque ſubnixus.* Horatius de A. P. 280. *Et docuit magnumque loqui, nitique cothurno.* Ovidius Amor. III. 1. 31. de tragoedia: *pictis innixa cothurnis.* ubi vide Heinſium, Plinius IX. Ep. 7. *hanc tragoediam appellare ſoleo, quod quaſi cothurnis, illam comoediam, quod quaſi ſocculis, ſuſtinetur.*

Morbo proditor] Imitatur Ciceronem pro Cluent. 65. *mulier jam non morbo, ſed ſcelere furioſa.* ubi Graevius laudare neglexit Gronovium, hanc vocis vim luculenter explicantem, ad Senec. de Benef. I. 14.

Humillimus aſſentator reginae] Adjunctum *humillimus*, & quod ſequitur, in-

ginae, & infra ſervos cliens, cum Antonii librarius, cum obſcoeniſſimarum rerum & auctor & miniſter, 2 cum in omnia & in omnibus venalis, cum ceruleatus & nudus, caputque redimitus arundine, & caudam trahens, genibus innixus. Glaucum ſaltaſſet

infra ſervos cliens, poſtulant, ut legatur: *humillimus aſſectator reginae*. Cicero Verr. II. 11. *Cum ab eo quidam vetus aſſectator non impetraret*, &c. Tacit. Ann. XI. 21. *ſectator quaeſtoris, cui Africa obtigerat.* ubi vide praeſtantiſſimum Erneſtum. *Aſſeclam* alii vocant. Juvenal. Sat. IX. 48. *Vos humili adſeculae, vos indulgebitis unquam Cultori?* qui locus emendationem noſtram egregie confirmat. Gloſſae MSS. *Asſecla, buccellarius, ſcurra.* Gloſſae editae: *Adſecula*, παράσιτος. In hoc famulatu Plancus judex lectus eſt ſponſionis, qua Cleopatra Antonium provocavit, ſolam ſe centies HS. una coena abſumturam, ut narrant Plinius H. N. IX. 35. & Macrob. Sat. II. 13. p. 370.

In omnia & in omnibus venalis] Editor Baſil. & Lipſius, deleto altero *in*, commode legunt: *in omnia & omnibus venalis*. Heinſius etiam & tolli volebat: quod etſi elegantius abeſſe fateor, tamen hic teneo ob ſimillimum locum II. 110. *omnia & in omnibus locis igni ferroque vaſtata.*

Glaucum ſaltaſſet] Plancus, ni fallor, ſaltando effinxit Aeſchyli Γλαῦκον Πόντιον, de qua tragoedia opportuniore loco dicemus. Ex ea ſumta videntur, quae de Glauco narrat Ovidius Met. XIII. 904. ſeqq. cujus hi verſus cum Vellejo comparandi: *Hanc ego tum primum viridem ferrugine barbam, Caeſariemque meam, quam longa per aequora verro, Ingentesque humeros & caerula brachia vidi, Cruraque pinnigero curvata noviſſima piſce.* Velleji loco uſus eſt Joſ. Mercerus ad Ariſtaenet. I. Ep. 26.

taſſet in convivio, refrigeratus, ab Antonio, ob manifeſtarum rapinarum indicia, transfugit ad Caeſarem. Et idem poſtea clementiam victoris pro ſua virtute interpretabatur; dictictans, id probatum a Caeſare, cui ille ignoverat. Mox autem hunc avunculum Titius imitatus eſt. Haud ab-

In convivio, refrigeratus, &c.] Hic locus aliquid obſcuritatis traxit ab Editionis pr. interpunctione: *Glaucum ſaltaſſet, in convivio refrigeratus ab Antonio, ob manifeſtarum rapinarum indicia, transfugit ad Caeſarem.* Recte Lipſius minorem diſtinctionem poſuit poſt *in convivio*: quippe Plancus in convivio ſaltavit. Sed eadem opera interpungere debuerat poſt *refrigeratus*, ut verba *ab Antonio* ad *transfugit* referrentur. *Refrigeratus* interpretor, frigide ſpectatus, frigide exceptus, ut ſaltationem ſuam parum placere ſentiret. Atque ita If. Caſaubonus in Sueton. Claud. 41: accepit *refrigeratus a ſemetipſo*: Geſnerus in Quinctilian. V. 7. p. 211. *aliquo urbane dicto refrigerandus.* qui tamen in Theſ. L. L. Vellejanum *refrigeratus* minus recte ad frigus amicitiae refert cum Lipſio, explicans: frigide tractatus, ut ſentiret, ſe non amplius gratioſum eſſe.

Ob manifeſtarum rapinarum indicia] Aliam cauſſam, quare Plancus Antonium reliquerit, tradunt Plutarch. Anton. p. 942. E. & Dio Caſſ. L, p. 605.

Clementiam victoris pro ſua virtute interpretabatur] Imitatur Sulpic. Sever. II. 40. *quin etiam Synodum Nicaenam pro ſe interpretantes.*

Hunc mox avunculum &c.] Exempl. vetuſtum ſic habet: *Mox autem hunc, mox avunculum Titius imitatus eſt* &c. Burer. Sic *non* perperam repetitur II. 54. p.

abſurde Coponius, vir praetorius, graviſſimus pater, Silii ſocer, cum recens transfuga, multa ac nefanda Plancus abſenti Antonio in ſenatu objiceret: *Multa*, inquit, *mehercules fecit Antonius, pridie quam tu illum relinqueres.*

CAP.

p. 257. Lipſius bene ſcripſit: *M. Titius*. quod praenomen, ſimiliter a praecedenti litera *m* interceptum, Bruto reſtituimus II. 58. p. 267.

Coponius, vir praetorius, &c.] Exempl. vetuſtum habet: *Coponius vir. E. praetorius* &c. BURER. Hic locus non ſine gravi macula legitur in Edit. pr. *Haud abſurde Coponius, vir praetorius, graviſſimus pater, Silii ſocer.* Quam ſcripturam Editor Baſil. ita mutavit: *Haud abſurde Coponius, vir praetorius graviſſimus, P. Silii ſocer.* Praeclare *P. Silii* pro *pater Silii* legendum vidit. Idque confirmat Oudendorp. ad Sueton. Aug. 71. Librarii error natus eſt ex nota *P.* modo *Publius*, modo *pater* ſignificante. Sed quid in illo *E.* quod Burerius in veteri Codice reperit, latere dicamus? Schegkius conjicit: *vir e praetoriis.* At, ſic Vellejum loqui, non memini. In antiquis lapidibus, tanquam apud Gruterum p. 311. 1. *V. E.* ſignificat *vir egregius*, vel *excellens*. Sed neutra vox ob ſequentem ſuperlativum huic loco ſatis apta. Praeterea Vellejus, ni fallor, verba hoc ordine collocaſſet: *Coponius, praetorius, vir graviſſimus*, &c. Quid? ſi legamus: *Haud abſurde Coponius, praetorius, vir eminentiſſimus & graviſſimus, P. Silii ſocer.* Certe voce *eminentiſſimus* Vellejus frequentius utitur, quam ſcriptorem tam elegantem deceat.

Nefanda] Neſcio, quid in mentem venerit Editori Baſil. ut huic voci *miranda* ſubſtitueret.

Illa

CAP. LXXXIV. Caeſare deinde & Meſſala Corvino Coſſ. debellatum apud Actium; ubi longe ante quam dimicaretur, exploratiſſima Julianarum partium fuit victoria. Vigebat 2
in hac parte miles atque imperator, illâ marcebant omnia. Hinc remiges firmiſſimi, illinc inopia adfectiſſimi. Navium haec magnitudo, modicane celeritate, adverſa illa ſpecies terribilior. Hinc ad Antonium nemo, illinc

Illa marcebant omnia] Exempl. vetuſtum habet: *illam arcebant omnia.* Sed perinde *m* ab *arcebant* detractum, atque praecedenti dictioni eſt additum: ac, ſi quis ſtudioſiſſime id fecerit. Odoratur hic etiam inſcitia librariorum non intelligentium ea quae ſcribebant. BURER.

Hinc remiges firmiſſimi,] Sic Lipſius veriſſime correxit Editionis pr. ſcripturam: *hinc reges firmiſſimi.*

Modicave] Exempl. vetuſtum habet: *modicáne celeritate* &c. BURER. Senſus perſpicuus eſt: ſed in verbis aliquid ſcabri. Edit. pr. *navium haec magnitudo, modicave celeritate.* pro quo Editor Baſil. dedit: *navium hinc magnitudo modica; ſed celerior.* Ego, Heinſii prope in omnibus conjecturam ſecutus, totum locum ita conſtituo: *navium hac magnitudo modica, nec celeritati adverſa: illâ ſpecies terribilior.* Similis locus II. 49. *Hic omnia ſpecioſa, illic valentia.* —— *illa glorioſa, haec terribiliora duceret.*

Specie & terribilior.] Forte: *erat terribilior.* RHENAN. Exempl. vetuſtum ſic habet, ut mihi legendum videatur: *adverſa illa ſpecies terribilior.* BURER. Junta edidit: *adverſa illa ſpecie ter-*

illinc ad Caeſarem cotidie aliqui
3 transfugiebant. Denique in ore atque oculis Antonianae claſſis per M. Agrippam Leucas expugnata, Patrae captae, Corinthus occupata; bis ante ultimum diſcrimen claſſis hoſtium ſuperata. Rex Amyntas meliora & utiliora ſecutus (nam Deillius, exempli ſui tenax, ut a Dolabella ad Caeſarem)

terribilior. Editor Baſil. *ex adverſo illa ſpecie terribilior.* Vide Notam praeced.

Aliqui transfugiebant.] Exempl. vetuſtum habet: *aliquid transfugiebat* &c. Burer. Praetuli, quod Rhenanus dedit. Litera *d* in *aliquid* nata eſt ex ſequenti *t*: tum, ut ſyntaxis conſtaret, pluralis in ſingularem mutatus.

Corinthus occupata &c.] In Edit. pr. male interpungitur: *Corinthus occupata bis, ante ultimum diſcrimen* &c. quod Editor Baſil. bene mutavit. Nam Livius quoque Ep. 132. *pugnas navales* numero multitudinis commemorat: ubi vide Drakenborch.

Amyntas] Hoc nomen Editor Baſil. reſtituit. Edit. pr. *Myntas.* De hoc Galatiae & Lycaoniae rege quae dici poterant, dixit Noriſ. ad Cenot. Piſ. Diſſ. II. 10. p. 209. Ejus filius Pylaemenes memoratur in marmore apud Chishullum ad Monum. Ancyr. p. 168.

Nam Deillius, exempli ſui tenax, &c.] Hunc locum Editio pr. monſtroſe depravatum exhibet: *nam de illius exemplis vitae naxuta Dolabella ad Caeſarem.* Pro quo Editor Baſil. ſumma temeritate & contra hiſtoriae fidem ſcripſit: *inde illius exemplo vir audax Dolabella, virque clariſſimus* &c. Quam tamen conjecturam, velut praeclaram, arripuit, & pro ſua venditavit Urſinus. Nec feliciora ſunt Schegkii & Acidalii commenta, quae, ut lecto-

rum

ſarem) virque clariſſimus, Cn. Domitius ;

rum faſtidio occurram, praetereo. At vero Lipſius, vir magnus, etiam in arte critica, quicquid Burmannus in Praef. ad Syllog. Epiſtol. dicat, Lipſius igitur hunc locum divinitus reſtituit, non literis mutandis, ſed male diſtractis apte conjungendis : *Nam Dellius exempli ſui tenax, ut a Dolabella ad Caſſium.* Cujusmodi emendationes, utile eſt, adoleſcentibus critices ſtudioſis ad imitandum proponi; quod in Graecis fecit Valckenarius noſter Diatrib. in Euripid. cap. XXV. Fundus Lipſianae correctionis eſt Seneca Pater Suaſor. p. 7. *Belliſſimam tamen rem Deillius dixit, quem Meſſala Corvinus* (in libro, puto, *de Familiis Romanis*) *deſultorem bellorum civilium vocat, quia ab Dolabella ad Caſſium tranſiturus, ſalutem ſibi pactus eſt, ſi Dolabellam occidiſſet : & a Caſſio deinde tranſivit ad Antonium : noviſſime ab Antonio transfugit ad Caeſarem.* In eo tamen non imiter Lipſium, quod verba *ad Caeſarem* velut huc tracta e vicinia delet, aut mutat. Quae, tantum abeſt, ut ſupervacua aut corrupta ſint, ut potius manifeſtum lacunae indicium praebeant. Nam Velleius haud dubie ſcripſerat : *Nam Dellius exempli ſui tenax; ut a Dolabella ad Caſſium, a Caſſio ad Antonium, ita ab Antonio tranſiit ad Caeſarem.* Fateor quidem, verba *ad Caeſarem* hoc modo bis in eadem periodo poni. Sed tot verba interjecta facile medentur vel delicatiſſimo aurium faſtidio. *Dellius* autem ſcripſimus, non *Deillius*: Sic eum vocat Horatius, non minus hujus nebulonis, quam Planci, quod uterque Auguſti gratia florebat, inſignis adulator, II. Carm. 3. 4. Sic, praeter Plutarchum & Dionem, Joſephus A. J. XIV. 15. p. 729. ex quo *Dellius* pro *Gellius* Pſeudo-Hegeſippo I. 30. reſtituit Gronovius Obſ. in Script. Eccleſ. cap. 34. p. 268. Dellium hiſtoricum dicit Plutarchus in Antonio p. 943. D. quod Antonii Parthicam expeditionem literis mandarat. Id nos docet unus Strabo XI. p. 794. ex certa Caſauboni emendatione: ὥς φησι Δέλλιος, ὁ τοῦ Ἀντωνίου φίλος, συγγράψας τὴν ἐπὶ Παρθυαίους στρατείαν αὐτοῦ, ἐν ᾗ παρῆν καὶ αὐτὸς ἡγεμο-

 νικὴ

tius, qui ſolus Antonianarum partium, nunquam reginam niſi nomine ſalutavit, maximo & praecipiti periculo transmiſit ad Caeſarem.

Cap. LXXXV. Advenit deinde maximi diſcriminis dies, quo Caeſar Antoniusque productis claſſibus, pro ſalute alter, in ruinam alter terrarum
2 orbis dimicavere. Dextrum navium Julianarum cornu M. Lurio commiſſum, laevum Aruntio, Agrippae omne claſ-

ιαν ἔχων. Hanc hiſtoriam Graece, an Latine ſcripſerit, tametſi incertum eſt, a Voſſio tamen inter hiſtoricos Graecos refertur, IV. 15. Pene exciderat, errorem caſtigare Torrentii ad Horat. l. c. Dellium, deſultorem bellorum civilium, a Dellio hiſtorico diverſum ſtatuentis. Adde Lipſium ad Tacit. Ann. I. 6.

Naxuta] Opinor legi debere, *natura*. Burer.

Niſi nomine ſalutavit] Sueton. Veſp. 15. *qui & reverſum ſe ex Syria ſolus, privato nomine Veſpaſianum ſalutaverat.* ubi vide Interpretes.

Transmiſit ad Caeſarem.] Lipſius malebat: *transmiſere ad Caeſarem.* ut Amyntas etiam comprehendatur. Sed centies duobus pluribusve nominibus ſingularibus jungitur verbum ſingulare. Exempla ſunt apud Drakenborch. ad Liv. XXXVII. 29.

M. Lurio] Edit. pr. *M. Lario*, quod correxit Urſinus ad h. l. & de Famil. Ro. p. 161. Diſcrepat a Vellejo in hac re narranda Plutarchus Anton. p. 946. A.

Aruntio] Edit. pr. *Adruntio*, in qua hoc nomen ſemper corruptum eſt, ut II. 77. in *Atruntium*, II. 86.

claſſici certaminis arbitrium. Caeſar ei parti deſtinatus, in quam a fortuna vocaretur, ubique aderat. Claſſis Antonii regimen Publicolae, Soſioque commiſſum. At in terra locatum exercitum Taurus Caeſaris, Antonii regebat Canidius. Ubi initum certamen eſt, omnia in altera parte fuere, dux, re-

86. in *alarunt.* Hic illud reſtituit Editor Baſil.

Publicolae, Soſioque] Editio pr. turpi mendo: *Pulico Laeſoſioque*, quod ab Editore Baſil. ſublatum. E Vellejo emendandus eſt Plutarchus Anton. p. 945. F. Ἀντώνιος μὲν, τὸ δεξιὸν κέρας ἔχων καὶ Ποπλικόλας· Κοίλιος δὲ τὸ εὐώνυμον· ἐν μέσῳ δὲ Μάρκος Ὀκτάβιος, καὶ Μάρκος Ἰνστήιος. Pro Κοίλιος ſcribe Σόσιος. Quod nomen quam varie ſcribatur a librariis, Oudendorp. ad Sueton. Aug. 17. oſtendit. C. Soſius, Conſul A. U. C. 722. & legatus Antonii, multis rebus geſtis nobilitatus, poſt pugnam Actiacam veniam ab Auguſto impetravit, ut narrant Vellejus II. 86. & Dio Caſſ. LI. p. 633. LVI. p. 836. At idem Dio L. p. 614. Soſium in praelio navali, quod cum Aruntio ante pugnam Actiacam inierat, periiſſe tradit, hoc nomine reprehenſus a Lipſio ad h. l. & Noriſio ad Cenot. Piſ. Diſſ. II. 16. p. 284. Sed quis eruditum ſcriptorem tam repugnantia ſcripſiſſe credat? Alii igitur duo Soſios in partibus Antonianis fuiſſe ſuſpicantur, ut Lipſ. ad h. l. Puteanus ad II. 86. & Fabric. ad Dion. l. c. Atqui alterius Soſii ne veſtigium quidem in horum temporum hiſtoria reperitur. Nobis igitur culpa in librarios releganda videtur, qui in Dione L. p. 614. Σόσσιον ſcripſerint, ubi ipſe auctor alium legatum Antonianum, cujus nomen ignoramus, & in hac monumentorum penuria ſemper ignorabimus, memorarat.

remiges, milites; in altera nihil prae-
ter milites. Prima occupat fugam
Cleopatra. Antonius fugientis regi-
nae, quam pugnantis militis ſui, co-
mes eſſe maluit; & imperator, qui
in deſertores ſaevire debuerat, deſer-
4 tor exercitus ſui factus eſt. Illis,
etiam detracto capite, in longum for-
tiſſime pugnandi duravit conſtantia;
& deſperata victoria, in mortem dimi-
cabatur. Caeſar, quos ferro poterat
interimere, verbis mulcere cupiens,
clamitansque & oſtendens, fugiſſe
Antonium, quaerebat, pro quo, &
5 cum quo pugnarent? At illi, cum
diu pro abſente dimicaſſent duce,
aegre ſummiſſis armis ceſſere victo-
riam; citiusque vitam veniamque Cae-
ſar promiſit, quam illis, ut ea preca-
rentur, perſuaſum eſt. Fuitque in
con-

Detracto capite] Sic Editor Baſil. emendavit ſcripturam Edit. pr. *detrectato capite.*

Verbis mulcere] Salluſtius apud Priſcian. IX. p. 871. *Dein lenita jam ira, poſtero die liberalibus verbis permulcti ſunt.*

Summiſſis armis] Vide H. Valeſium ad Ammian. Marc. XXVI. 7.

Vi-

confeſſo, milites optimi imperatoris, imperatorem fugaciſſimi militis functum officio. Quis dubitet, ſuo, an 6
Cleopatrae arbitrio victoriam temperaturus fuerit, qui ad ejus arbitrium direxit fugam? Idem locatus in terra fecit exercitus, cum ſe Canidius praecipiti fuga rapuiſſet ad Antonium.

Cap. LXXXVI. Quid ille dies terrarum orbi praeſtiterit, ex quo in quem ſtatum pervenerit fortuna publica, quis in hoc transcurſu tam artati operis exprimere audeat? Victo- 2
ria vero fuit clementiſſima; nec quisquam interemptus eſt; pauciſſimi, & hi,

Videbit e ſuo,] Alias, *viderit.* Rhenan. Mihi melius placet ut legatur: *ut dubites ſuene, an Cleopatrae* &c. Burer. Locus varie tentatus. Repone: *Quis dubitet, ſuo, an Cleopatrae arbitrio victoriam temperaturu fuerit?* Id ſimpliciſſimu n eſt, & proxime accedit ad Editionis pr. veſtigia: *videbit è ſuo, an Cleopatrae — temperaturus fuerat.* Itaque recepi.

Nec quisquam interemptus eſt: pauciſſimi &c.] Editor Baſil. ſcripſit: *nec quisquam interemptus, niſi pauciſſimi.* Verior eſt emendatio noſtra: *nec quisquam interemptus eſt, pauciſſimis exceptis, qui ne deprecari quidem pro ſe ſuſtinerent.* Heinſius etiam legit: *ne deprecari quidem.* Clementiam ſuam erga victos cives

hi, qui deprecari quidem pro ſe non ſuſtinerent. Ex qua lenitate ducis colligi potuit, quem aut initio triumviratus ſui, aut in campis Philippiis, ſi ſic licuiſſet, victoriae ſuae facturus fuerit [modum.] At Soſium L. Aruntii, priſca gravitate celeberrimi, fides,

ipſe Auguſtus praedicat in Monim. Ancyr. p. 172. *victorque omnibus ſupplicibus civibus peperci.*

Victoriae ſuae facturus fuerit] Videtur deeſſe *modum.* Et hic, ut videtur, multa deſunt. RHENAN. Mihi ſic legendum videtur: *quem autem initio triumviratus ſui, aut in campis Philippiis, ſi licuiſſet, victoriae ſuae facturus fuerit triumphum.* BURER. Pro *Philippiis* Editor Baſil. dedit *Philippicis.* Sed vide quae notavimus ad I. 5. p. 21. Mox Rhenanus bene *modum* ſupplet. Salluſt. Catil. 24. *ubi aetas tantummodo quaeſtui, neque luxuriae modum fecerat,* ubi vide Cortium. Alioquin etiam *finem* ſupplere poſſis. Salluſt. Jug. 31. *utriusque cladis non lex, verum lubido eorum finem fecit,* Liv. XLII. 23. *ipſum nullum, praeterquam ſuae libidinis arbitrio, finem facturum.* Seneca Troad. 786. *Magnus ſibi ipſe non facit finem dolor.*

At Soſium L. Aruntii, priſca gravitate &c.] Monſtrum lectionis habet Editio pr. *ad ſolium alarunt, in priſca gravitate celeberrimi fides.* At vulnus tam grave, & ab ipſo Lipſio pro deſperato habitum, Claudius Puteanus incredibili felicitate ſanavit: *At Soſium L. Aruntii, priſca gravitate celeberrimi, fides.* Comparent critices ſtudioſi hanc palmariam emendationem cum illa Lipſiana, quam tantopere laudavimus II. 84. p. 353. in eaque non magis ſagacitatem, qua Puteanus verum invenit, quam modeſtiam, qua criſin propoſuit, mirentur; diſcant denique hoc exemplo, ne in locis quidem depoſitis eſſe de-

des, mox, diu clementia luctatus ſua,
Caeſar ſervavit incolumem. Non 3
praetereatur Aſinii Pollionis factum
& dictum memorabile. Namque cum
ſe poſt Brundiſinam pacem continuiſ-
ſet in Italia, neque aut vidiſſet un-
quam reginam, aut poſt enervatum
amo-

deſperandum, cum hic etiam fortuna partes ſuas agat, & ſaepe, quod alter longa meditatione fruſtra quaeſiverat, alteri offerat non quaerenti. Hunc L. Aruntium, qui A. U. C. 732. conſul fuit, viri docti ſaepe confundunt cum filio, conſule A. U. C. 759. ut Lipſius ad Tacit. Ann. I. 12. Sed, quomodo diſtinguendi ſint, praeter Puteanum ad h. l. erudite docet Fr. Brummerus ad Leg. Cinc. cap. 7. p. 84. Arruntius per duplex *r* ubique ſcribi vult N. Faber ad Senec. Contr. III. p. 223. Sed promiſcue ſcribi, lapides apud Gruterum & alios oſtendunt.

Mox, diu clementia luctatus ſua, Caeſar] *Luctari* cum dativo & ablativo ſaepe ſtruunt poëtae. Vide Interpretes ad Sil. Ital. IV. 592. XIV. 454. Id ſi in proſae orationis ſcriptore durius videatur, ſcribe cum Lipſio: *cum clementia luctatus ſua.* ut II. 63. *Plancus diu, quarum eſſet partium, ſecum luctatus.* 115. *cum difficultate locorum luctatus.* *Cum*, quod librarii per *c.* ſcribere ſolent, facile excidere potuit ante vocem ab hac litera incipientem, *clementia.* Senſus eſt: Caeſar diu, quid ageret, dubitavit, hinc clementia ad veniam dandam; illinc ira ad ulciſcendum ſtimulante. Appoſitus locus Senecae de Clement. II. 1. *quae vox bonitatem tuam cum fortuna tua litigantem in medium adduxit.*

Nam cum ſe poſt Brundiſinam pacem] Exempl. vetus habet: *Namque cum ſe poſt Brundiſinam* &c. BURER.

amore ejus Antonii animum, partibus ejus ſe miſcuiſſet, rogante Caeſare, ut ſecum ad bellum proficiſce-
4 retur Actiacum; *Mea*, inquit, *in Antonium majora merita ſunt, illius in me beneficia notiora: itaque diſcrimini veſtro me ſubtraham, & ero praeda victoris.*

Cap. LXXXVII. Proximo deinde anno, perſecutus reginam Antoniumque Alexandream, ultimam bellis

Se immiſcuiſſet] Exempl. vetuſtum habet: *ſe miſcuiſſet* &c. Burer.

Diſcrimini veſtro] Recepimus Acidalii correctionem. Edit. pr. *diſcrimine veſtro*. quod Burm. fruſtra defendit ex Virgil. Aen. VI. 465. *teque adſpectu ne ſubtrahe noſtro*. ubi *adſpectu* eſt dativus antiquus.

Et ero praeda victoris.] Hoc velut ex legitima formula dicitur. Liv. XXXII. 21. *quid aliud quam praeda victoris erimus?* Valer. Max. V. 6. 7. *cum urbs noſtra nihil aliud, quam praeda victoris eſſe videretur.* Juſtin. XLI. 1. *Parthi, veluti vulgus ſine nomine, praeda victorum fuere.* Seneca Medea 517. *nos confligere inter nos ſine; Sit pretium Jaſon.* ubi hoc Velleji loco uſus eſt Gronovius. Eandem ſententiam ita exprimit Lucanus IX. 241. *dominum, quem clades cogit, habebo.*

Proximo anno] Exempl. vetus habet: *Proximo deinde anno* &c. Burer.

Alexandriam] Exempl. vet. habet, *Alexandream*. Burer. Vide Interpretes ad h. l. & quae notavimus ad II. 69. p, 302,

Mul-

lis civilibus impoſuit manum. Antonius ſe ipſe non ſegniter interemit, adeo ut multa deſidiae crimina morte redimeret. At Cleopatra, fruſtratis cuſtodibus, inlata aſpide, morſu ſane ejus, expers muliebris metus, ſpiritum reddidit. Fuitque & fortuna & 2
clementia Caeſaris dignum, quod nemo ex his, qui contra eum arma tulerant, ab eo, juſſuve ejus, interemptus. D. Brutum Antonii interemit crudelitas, Sex. Pompejum, ab eo devictum, idem Antonius, cum dignitatis quoque ſervandae dediſſet fi-

Multa deſidiae crimina morte redimeret] Elegans locutio, in qua *redimere* eſt penſare. Vide, praeter Interpretes ad h. l. Gronovium ad Senec. Suaſor. p. 47. & Swarzium ad Plin. Paneg. 28.

Morſu ſane ejus] Exempl. vetuſtum habet: *inlata aſpide in morſu ſane ejus* &c. BURER. Certa nobis videtur Acidalii ratio, verba ita transponentis: *morſu ejus, ſane expers muliebris metus, ſpiritum reddidit.* II. 88. *vir, ubi res vigiliam exigeret, ſane exſomnis.* 93. *juvenis ſane, ut ajunt, ingenuarum virtutum. Sanies*, quod nonnulli Vellejo obtrudunt, poëtis uſitatum eſt pro veneno, non item ſolutae orationis ſcriptoribus. *In* ante *morſu*, volentibus omnibus, qui, quoties ex ſequenti *m* natum ſit, ſciant, ejecimus.

Ob eodem victum] Exempl. vet. habet: *ab eodem victum.* BURER. Recepimus Acidalii correctionem: *ab eo devictum.*

3 fidem, etiam ſpiritu privavit. Brutus & Caſſius, ante quam victorum experirentur animum, voluntaria morte obierunt. Antonii Cleopatraeque quis fuiſſet exitus, narravimus. Canidius timidius deceſſit, quam profeſſioni ejus, qua ſemper uſus erat, congruebat.

Cap. LXXXVIII. Ultimus autem ex

Profeſſioni ejus, qua ſemper uſus erat,] Hunc locum non intellexit Wopkenſ. Miſc. Obſ. VIII. p. 67. *Profeſſio* dicitur pro militaris vitae inſtituto, ut apud Valer. Max. III. 3. 4. pro philoſophia, Scribon. Larg. 200. pro medicina, Quinctilian. I. 4. p. 18. pro grammatica, & univerſe pro quavis arte, quam quis profitetur.

Ultimus autem ex interfectoribus &c.] Weſſelingius Obſerv. I. 26. non Caſſium Parmenſem, ſed P. Turullium ultimum ex interfectoribus Caeſaris poenam dediſſe, diſputat. Nec tamen ejus rationes apud me tantum ponderis habent, ut id, quod Vellejus tradit, in dubium vocandum putem. De hujus Caſſii rebus geſtis videndus Appianus de B. C. V. p. 1072. Eundem, ingenio & poëtica facultate clarum, cum Caſſio Severo, oratore, qui ſub Auguſto & Tiberio vixit, temere confundunt Voſſius de Poët. Latin. cap. 2. p. 237. & Burmannus ad Quinctilian. V. 11. p. 443. Ad ejus laudem pertinet locus Horatii I. Ep. 4. 3. *Scribere quod Caſſi Parmenſis opuſcula vincat*, ubi eruditum Scholium eſt Acronis: *Hic aliquot generibus ſtilum exercuit. Inter quae opera elegiaca & epigrammata ejus laudantur. Hic eſt, qui in partibus Caſſii & Bruti tribunus militum*

ex interfectoribus Caeſaris, Parmenſis

tum militavit, quibus victis Athenas ſe contulit. Q. Varius ab Auguſto miſſus, ut eum interficeret, ſtudentem reperit, & perempto eo ſcrinium cum libris tulit. Unde multi crediderunt, Thyeſten Caſſii Parmenſis fuiſſe. Scripſerat enim multas tragoedias. Alius Scholiaſtes MS. in Cod. Franequ. teſte Cl. Burmanno Sec. Anthol. T. I. p. 98. ad eundem verſum notaverat: *Hic Epicurus fuit & poëta.* ubi ſcribe: *Hic Epicureus fuit* &c. Caſſium enim Parmenſem imperite confundit cum altero Caeſaris interfectore, C. Caſſio Longino, quem Epicureum fuiſſe ſcimus ex Cicerone ad Div. XV. 16. & Plutarcho in Bruto p. 1001. A. Ad Parmenſem quoque cum Maſſono Vit. Horat. p. 156. referam alterum locum Horatii I. Serm. 10. 60. *amet ſcripſiſſe ducentos Ante cibum verſus, totidem coenatus: Hetruſci Quale fuit Caſſi rapido ferventius amni Ingenium, capſis quem fama eſt eſſe librisque Ambuſtum propriis.* ubi ejuſdem Acronis Scholium eſt multum diſſimile priori: *Caſſium, malum poëtam, rapido amni, qui multa purgamenta ſecum trahit, comparat, qui multos verſus in parvo momento ſcripſerat nullius utilitatis. Ideo poſt ejus mortem decrevit ſenatus, ut libri cum corpore exurerentur.* Quot verba, tot errores. Nam primum non talis hic comparatio eſt, qualis in Callimacho H. in Apoll. 108. Ἀσσυρίου ποταμοῖο μέγας ῥόος, &c. Nec Horatius laudi, quam altero loco Caſſio dedit, quicquam detrahit, ſed tantum fervidi ingenii in verſibus fundendis celeritatem, & inde natam librorum multitudinem reprehendit. Deinde Grammaticus turpi errore huc trahit, quod de Caſſio Severo, oratore, legerat in Suetonio Calig. 16. *Caſſii Severi ſcripta ſenatusconſultis abolita.* Veruntamen ne illud quidem, quod Acron ſuperiore Scholio narrat, credibile videtur, poëtam Varium (quod hominum genus mitiſſimum eſſe ſolet) ad alterum poëtam, Caſſium Parmenſem, interficiendum ab Auguſto miſſum eſſe. Tale negotium tribunis aut centurionibus mandari ſolebat. Cum igitur ſub Auguſto Varus, a Virgilio cultus, dux copiarum

ſis Caſſius morte poenas dedit, ut dederat [primus] Trebonius. Dum ultimam bello Actiaco, Alexandrinoque Caeſar imponit manum, M. Lepidus, juvenis forma quam mente melior, Lepidi ejus, qui triumvir fuerat reip. conſtituendae, filius, Junia Bruti ſorore natus, interficiendi, ſimul in urbem revertiſſet, Caeſaris conſi-
2 lia inierat. Tunc urbis cuſtodiis praepoſitus C. Maecenas, equeſtri, ſed ſplendido genere natus, vir, ubi res vi-

rum fuerit, ut Servius ad Virgil. Ecl. IX. 35. teſtatur, huic Caſſii trucidandi miniſterium delegatum ſuſpicor, & totam fabulam de Caſſio per Varium interfecto, ex perpetua confuſione nominum *Varus* & *Varius* fluxiſſe. Ceterum Plinius H. N. XXXI. 2. laudat Caſſii Parmenſis epiſtolam ad M. Antonium; aliam ad Auguſtum Suetonius Aug. 4. quam, miror, a viro doctiſſimo non diverſam ſtatui ab illa ad Antonium, quamvis in hac ipſum Auguſtum alloquatur: *Materna tibi farina* &c.

Ut dederat Trebonius] Exempl. vet. habet: *Tribonius*. BURER. Scribendum de Aldi Nepotis, an Puteani, conjectura: *ut dederat primus Trebonius*. idque probarunt Voſſius de Poët. Lat. cap. 2. p. 237. & Maſſonus Vita Horat. p. 155. Haec emendatio cum tam certa & perſpicua ſit, ut ſine ſtupore vix dubitari poſſe videatur, vocem *primus* in textum, unde exciderat, quanquam uncis incluſam, reduxi.

Equeſtri, ſed ſplendido genere natus] Optime ſic emendavit Editor Baſil. Edi-

vigiliam exigeret, ſane exomnis, providens, atque agendi ſciens; ſimul vero aliquid ex negocio remitti poſſet, ocio ac mollitiis pene ultra feminam fluens; non minus Agrippa Caeſari carus, ſed minus honoratus: quippe vixit anguſti clavi pene contentus; nec

ditionis pr. vitioſam ſcripturam: *equeſtris & ſplendido genere natus.* De *equitibus ſplendidis*, qui etiam *illuſtres*, *ſpecioſi*, *inſignes* dicuntur, vide Lipſium ad Tacit. Ann. XI. 4. & Maſſonum Vit. Horat. p. 114.

Agendi ſciens] Locutionem habet a Salluſt. Jug. 85. *locorum ſciens.* 97. *ſcientes belli.* Aruſian. Meſſ. MS. *Sciens hujus rei. Salluſtius: ſciens horum.* (Forte, *locorum.*] *Idem Hiſt. L. II. bellicae rei ſciens.*

Mollitiis pene ultra feminam fluens;] Forcellinus Lex. Lat. v. *Ultra*, alios legere, dicit: *ultra famam*, h. e. plus quam fama praedicaret, aut homines crederent. Iſti correctores qui ſint, neſcio: a Velleji mente aberraſſe, ſcio. *Fluere mollitia* dixit etiam Cicero Tuſc. Diſp. II. 21. abſolute *delicati ac fluentes* Pacatus Paneg. 14. Vide Drakenb. ad Liv. VII. 29.

Anguſti clavi pene contentus] Editor Baſil. ſcripſit: *anguſto clavo pene contentus.* At mihi genitivus a ſubſtantivo, quod in *pene* corruptum latet, pendere videtur. Pugnat quidem Heinſius ad h. l. & ad Ovid. Met. V. 169. XV. 515. pro conſtructione adjectivi *contentus* cum genitivo. Sed ſi quis exempla, quibus nititur, diligenter excuſſerit, dubia reperiet omnia. Nec aliter judicat Geſnerus Theſ. L. L. Cum Vellejo, praeter alios, convenit Porphyrion ad Horat. I. Carm. 20. 5. *Conſtat, Maecenatem in equeſtri dignitate ſua voluntate permanſiſſe, cum utique facultas lati clavi pateret.* Eandem rem poëtice ſic expreſſit Statius Silv. IV. 5. 42. *Hic parvus, inter pi-*

nec minora conſequi potuit, ſed non
3 tam concupivit. Hic ſpeculatus eſt per ſummam quietem ac diſſimulationem praecipitis conſilia juvenis, & mira celeritate, nullaque cum perturbatione aut rerum aut hominum oppreſſo Lepido, immane novi ac reſurrecturi belli civilis reſtinxit initium. Et ille quidem male conſultorum poenas exolvit. Aequetur praedictae jam Antiſtii Servilia Lepidi uxor, quae vivo igni devorato, praematuram mortem immortali no-

pignora curiae, Contentus arto lumine purpurae, Creſcis. ubi vide Marklandum.

Nec minora conſequi potuit] Forte leg. *nec majora conſequi non potuit.* RHENAN. Mihi aſteriſcus & lectio marginalis inducendae videntur, cum bene habeat Vellejana lectio, ſi quis propius intueatur. BURER. *Nec* reſolvendum in *&* *non*: & non minora conſequi potuit, quam Agrippa, ſed non tam concupivit, quam ille. Sic etiam Popma & Heinſius ceperunt. Vide Cortium ad Salluſt. Jug. 1.

Praedictae jam Antiſtiae &c.] Alias, *Calpurniae Antiſti & Servilia Lepidi uxor.* RHENAN. Recepi Voſſii emendationem: *praedictae jam Antiſtii*, ſcilicet uxori. De *Servilia* vide Perizonium Anim. Hiſt. cap. 3. p. 135. Porciam Bruti ſibi etiam ignis hauſtu mortem conſciviſſe, alii ſcriptores narrant, quos laudat Fabricius ad Dion. Caſſ. XLVII. p. 526.

Praematuram mortem &c.] Exempl. vetuſtum ſic habet, ut potius legendum exi-

nominis ſui penſavit memoria.

CAP. LXXXIX. Caeſar autem reverſus in Italiam atque urbem, quo occurſu, quo favore omnium hominum, aetatium, ordinum exceptus ſit; quae magnificentia triumphorum ejus, quae fuerit munerum, ne in operis quidem juſti materia, nedum hujus tam reciſi, digne exprimi poteſt. Nihil deinde optare a diis ho- 2
mi-

exiſtimem: *praematura morte immortalem nominis ſui penſavit memoriam.* BURER.

Quo occurſu,] Hoc de neceſſaria & certa Lipſii correctione recepimus. Edit. pr. *Caeſar autem reverſus in Italiam atque urbem occurſus, quo favore* &c.

Nedum in operis ſiquidem juſti materia,] Alias, *vix in operis & quidem.* RHENAN. Lectioni Vellejanae nihil deeſſe videtur, ſi bene perpendas. BURER. Editor Baſil. optime hunc locum reſtituit: *ne in operis quidem juſti materia.* Edit. pr. *nedum in operis ſiquidem juſti materia.* ubi *nedum* inculcatum eſt ex ſequentibus, *ſi* natum ex ultima ſyllaba vocis *operis.* II. 103. *Laetitiam illius diei — vix in illo juſto opere abunde perſequi poterimus, nedum hic implere.*

Hujus tam reciſi] *Praeciſum opus* Sulpic. Sever. I. 10. 19. II. 27. dixit Vellejii imitatione. Plinius I. Ep. 20. *quae latius dixerit, poſtea reciſa ac purgata in unum librum coarctaſſe.*

Nihil deinde optare a diis] Scribendum: *Nihil denique optare* &c. II. 113. *tanto denique exercitu.* Particulae elegantiam illuſtrarunt Interpretes ad Flor. I. 16. 3. Ipſa loquendi forma ſimilis illi Ciceronis pro Leg. Manil. 16. *qui a diis immortalibus*

mines, nihil dii hominibus praeſtare poſſunt; nihil voto concipi, nihil felicitate conſummari, quod non Auguſtus, poſt reditum in urbem, reip. populoque Ro. terrarumque
3 orbi repraeſentaverit. Finita viceſimo anno bella civilia, ſepulta externa, revocata pax, ſopitus ubique armorum furor; reſtituta vis legibus, judiciis auctoritas, ſenatui majeſtas; imperium magiſtratuum ad priſtinum redactum modum; tantummodo octo praetoribus allecti duo; priſca illa &

libus tot & tantas res tacitus auderet optare, quot & quantas dii immortales ad Cn. Pompejum detulerunt. Liv. XXXV. 31. *Nihil quemquam ab diis immortalibus precari poſſe, quod non Magnetes ab illis haberent.*

Felicitate conſummari] Ferrarius ad Cicer. Phil. XI. 7. haec obſervat: „ Verbum *conſummare* neque ſuperior, quod ſciam, neque Ciceronis aetas uſurpavit: quod inferior aetas poſtea trivit. „ Recte hoc verbum Ciceronis eſſe negat; ſed errat, inferiori aetati tribuens, quod eſt aureae. Livius XXIX. 23. *Ad eam rem conſummandam profectus Hasdrubal.* ubi Drakenborchii quoque inanis eſt dubitatio. Ovid. Triſt. V. 5. 24. *Conſummetque annos, ſed diuturna, ſuos.* Manil. IV. 159. *numerisque modisque Conſummant orbem.* Vitruvius I. 1. *Per arithmeticen ſumtus aedificiorum conſummantur.* Vide Voſſium de Vitiis ſerm. VII. p. 356. & Burmann. Secund. ad Anthol. Lat. T. II. p. 258.

Allecti duo] Vide Lipſium,

& antiqua reip. forma revocata. Rediit cultus agris, ſacris honos, ſecuritas hominibus, certa cuique rerum ſuarum poſſeſſio; leges emendatae utiliter, latae ſalubriter; ſenatus ſine aſperitate, nec ſine ſeveritate lectus. Principes viri, triumphisque & ampliſſimis honoribus functi, hortatu principis, ad ornandam urbem inlecti ſunt. Conſulatus tantummodo; usque ad undecimum, quem continua-

pſium, quem viri docti ad h. l. laudarunt, ad Tacit. Ann. I. 14. Excurſu D.

Rediit cultus agris] Comparandus hic locus cum Horatio IV. Carm. 15. *tua Caeſar, aetas Fruges & agris rettulit uberes*, &c.

Revocata] Malim cum Acidalio *renovata*, praeſertim cum in hoc loco orationis variandae ſtudium appareat. Perpetuam horum verborum permutationem eſſe, nemo neſcit.

Conſulatus tantummodo &c.] Senſus ſatis perſpicuus eſt, ſed verba impedita. Editor Baſil. ſcripſit: *Conſulatus tantummodo usque ad undecimum ut continuaret Caeſar, cum ſaepe obnitens repugnaſſet, impetrari potuit.* Quae correctio non temere repudianda videtur. Certe congruit hiſtoriae. Sueton. Aug. 26. *conſulatus* (a tertio) *usque ad undecimum continuavit.* Burmannus in *conſulatus*, nullo exemplo, *cepit* vel *geſſit* intelligens, non animadvertit, ſe Vellejum in gravis erroris ſocietatem trahere. Neque enim Auguſtus tantum conſulatus geſſit usque ad undecimum, ſed poſt hunc etiam bis conſul fuit, atque adeo conſulatus geſſit tredecim. Vide Oudendorp. ad Sueton. l. c.

nuaret Caeſar; cum ſaepe obnitens repugnaſſet, impetrare potuit. Nam dictaturam, quam pertinaciter ei deferebat populus, tam conſtanter re-
6 pulit. Bella ſub imperatore geſta, pacatusque victoriis terrarum orbis, & tot extra Italiam, domique opera, omne aevi ſui ſpacium impenſurum in id ſolum opus ſcriptorem fatigent. Nos memores profeſſionis, univerſam imaginem principatus ejus oculis animisque ſubjecimus.

Cap. XC. Sepultis, ut praediximus, bellis civilibus, coaleſcentibusque reip. membris, & coram aliero, quae

Pacatusque victoriis terrarum orbis,] Eleganter conjicit Lipſius: *peragratusque victoriis terrarum orbis.* Liv. XXXV. 12. *peragratusque orbis terrarum victoriis ejus gentis.* Curt. III. 5. *terras, quas victoriis peragraſſent.* Flor. II. 1. *orbem terrarum bellis victoriisque peragravit.* ubi vide Dukerum. Nihil tamen mutare, melius eſt. *Pacare* Romanis ſcriptoribus eſt domare, ſub imperium Romanum redigere. Cur igitur minus dicere liceat *pacare victoriis*, quam *domare victoriis*, ut dixit Cicero pro Sext. 31.

Fatigent.] Hoc recepimus de Acidalii correctione. Edit. pr. *fatigant.*

Et coram aliero,] Mihi le-

quae tam longa armorum ſeries laceraverat,. Dalmatia XX. & CC. [annos] rebellis, ad certam confeſſionem pacata eſt imperii; Alpes feris incultisque nationibus celebres perdomitae; Hiſpaniae, nunc ipſius praeſentia, nunc Agrippae, quem usque in tertium conſulatum, & mox collegium tribunitiae poteſtatis, amicitia principis evexerat, multo varioque Marte pacatae. In quas provincias cum initio, Scipione & Sempronio 2

legendum videtur: *& coram altero*, ut ſubaudiatur *R. P. membro*. Burer. Hujus loci vulnus Editorem Baſil. aliosque ad eam deſperationem adegit, ut, cum nullam medicinam reperiſſent, illud crudeliter exſecarent, textuque ejicerent. Nos, etſi nihil hic praeſtare poſſumus, tamen corruptam lectionem, ut aliis verae quaerendae occaſio praebeatur, in priſtinam ſedem reduximus. Videant acutiores, an Vellejo corrigendo prodeſſe poſſit, qui illum ob oculos habuiſſe videtur, Pacatus Paneg. 36. *Junguntur ſocia agmina, & ſub uno capite diviſa reipublicae membra coaleſcunt.* ubi *diviſa* reſpondet Vellejano *laceraverat*.

XX. & CC.] Lipſius bene addit *annos*.

Feris multisque nationibus] Nihil verius Heinſiana emendatione: *feris incultisque nationibus*. Eam igitur recepi pro Edit. pr. ſcriptura: *feris multisque nationibus*.

Ipſius praeſentia,] Commodius eſt, *ipſius praeſentis*, ut Burmannus malebat.

nio Longo coss. primo anno ſecundi Punici, abhinc annos CCL. Romani exercitus miſſi eſſent, duce Cn. Scipione, Africani patruo, per annos CC. in his multo mutuoque ita certatum eſt ſanguine, ut, amiſſis P. R. imperatoribus, exercitibusque, ſaepe contumelia etiam, nonnunquam pericu-
3 lum Romano inferretur imperio. Illae enim provinciae Scipiones conſumpſerunt: illae contumelioſo XX. annorum bello ſub duce Viriatho majores noſtros exercuerunt; illae terrore Numantini belli populum R. concuſſerunt. In illis turpe Q. Pompeji foedus,

Secundi Punici] Heinſius ſcribit: *ſecundi belli Punici.* Recte. Neque enim ullum talis ellipſis exemplum reperitur.

Multo mutuoque —— ſanguine] Eleganter. Pro eo Liv. II. 64. *pugnatum utrimque plurimo ſanguine.* Juſtin. XXII. 7. *magno utriusque exercitus ſanguine.*

Amiſſis P. R. imperatoribus] Merito ab omnibus recepta eſt haec Editoris Baſil. emendatio. Editio pr. *amiſſis praetor imperatoribus.* Eundem errorem vidimus II. 61. p. 278.

Saepe contumelia etiam, nonnunquam periculum] Aldus Nepos ſic interpunxit: *ſaepe contumelia, etiam nonnumquam periculum.* Editor Baſil. *etiam* frigere ſentiens, ſic trajecit: *ſaepe contumelia, nonnunquam etiam periculum.* Mihi ex ultimis ſyllabis vocis *contumelia* natum, atque adeo delendum videtur.

Non

dus, turpiusque Mancini, ſenatus cum ignominia dediti imperatoris reſcidit: illa tot conſulares, illa tot praetorios abſumpſit duces, patrumque aetate, in tantum Sertorium armis extulit, ut per quinquennium dijudicari non potuerit, Hiſpanis, Romanisne in armis plus eſſet roboris, & uter populus alteri pariturus foret. Has igitur pro- 4
vincias tam diffuſas, tam frequentes, tam feras, ad eam pacem abhinc annos ferme L. perduxit Caeſar Auguſtus, ut, quae maximis bellis nunquam vacaverant, eae ſub C. Antiſtio, ac deinde P. Silio legato, caeteriſque, poſtea etiam latrociniis vacarent.

Cap. XCI. Dum pacatur Occidens, ab Oriente ac rege Parthorum ſigna Romana, quae Craſſo oppreſſo

Non potuerit.] Exempl. vet. habet: *non poterit.* Burer.

C Antiſtio] Edit. pr. C. *Ariſtio.* Verum nomen Editor Baſil. repoſuit. Res certa ex Flor. IV. 12. 51. & Dione Caſſ. LIII. p. 720.

Craſſo oppreſſo] Sic Editor

preſſo Orodes, quae Antonio pulſo filius ejus Phrahates ceperant, Auguſto remiſſa ſunt. Quod cognomen illi viro, Planci ſententia, conſenſus univerſi ſenatus populique Ro. indidit.
2 Erant tamen, qui hunc feliciſſimum ſtatum odiſſent. Quippe L. Murena, & Fannius Cepio, diverſis moribus (nam Murena ſine hoc facinore potuit videri bonus, Cepio & hoc ante erat peſſimus) cum iniſſent oc-

tor Baſil. optime correxit lectionem Edit. pr. *Craſſo preſſo.* Eodem modo praecedens *o* ſequens eliſit in Marmor. Salonitan. p. 31. *Sejo Dalmatae, homini bono, qui incendio preſſus eſt, Aurelia Victorina uxor.* ubi *oppreſſus* bene legit Cl. Zacharias.

Quod cognomen illi viro, Planci ſententia &c.] Neſcio, an damnandum ſit *illi viro* pro ſimplici *illi.* Cicero ad Div. I. 9. *quae mihi videbatur, contentionem cum illis viris nolle fieri.* Tamen animus magis inclinat, ut legam: *quod cognomen illi vere, Planci ſententia, conſenſus* &c. *Planci ſententia* in ablativo capiendum. Cenſorin. de D. N. 21. *Imperator Caeſar, D. F. ſententia L. Munatii Planci, a ſenatu, ceterisque civibus, Auguſtus appellatus eſt.*

Et hoc ante erat peſſimus] Editor Baſil. praepoſitione trajecta, dedit: *& ante hoc erat peſſimus.* Quod ita ſecuti ſunt reliqui editores, ut ſcripturae, quae in Edit. pr. eſt, vix mentionem fecerint. At Latini ſaepe praepoſitiones caſui ſuo poſtponunt. Salluſt. Jug. 101. *quos advorſum.* Cicero de N. D. II. 4. *quos ad.* ad Att. X. 4. *quos propter.* pro Muren. 4. *quem contra.* pro Leg.

occidendi Caeſaris conſilia, oppreſſi auctoritate publica, quod vi facere voluerant, jure paſſi ſunt. Neque multo poſt Rufus Egnatius, per omnia gladiatori, quam ſenatori, propior, collecto in aedilitate favore populi, quem extinguendis privata familia incendiis in dies auxerat, in tantum quidem, ut ei praeturam continuaret; mox etiam conſulatum petere auſus, cum eſſet omni flagitiorum ſcele-

Leg. Manil. 16. *quo de.* Nepos Epam. 4. *Diomedonte coram.* Tacit. Ann. IV. 5. *Rhenum juxta.* XIII. 47. *urbem extra.* Eundem etiam locum *ante*, de qua dicere coepimus, interdum tenet. Nepos Chabr. 3. *quam ante.* Plin. H. N. XXXV. 10. *omnia ante.* ubi vide Gronovium. Aliae tamen aliis frequentius caſui ſuo poſtponuntur, v. c. *coram* ſaepiſſime, de qua vide Oudendorp. ad Sueton. Aug. 69. *tenus* fere ſemper.

Cum eſſet omni flagitiorum &c.] De hoc loco rixantes Burmannus & Wopkenſius, P. Syri dictum plane confirmant: *Nimium altercando veritas amittitur.* Legendum: *cum eſſet omnium flagitiorum ſcelerumque ſentina emerſus.* Vellejus imitatur Ciceronem in Vatin. 7. *unus tu, emerſus e coeno, omnium facile omnibus rebus infimus.* pro Sext. 9. *hominem emerſum ſubito ex diuturnis tenebris luſtrorum ac ſtuprorum.* in Piſon. 12. *At ne tum quidem emerſiſti, lutulente Caeſonine, ex miſerrimis naturae tuae ſordibus.* Pulchre Donatus monet ad Terent. Eun. III. 5. 7. *emergere* proprie dici, qui ex luſtris atque inhoneſtis locis prodeunt. Ut hic *ſcelerum ſentina*, ſic *ſcelerum colluvio* apud Cicero-

lerumque conſcientia merſus; nec melior illi res familiaris, quam mens foret; adgregatis ſimillimis ſibi, interimere Caeſarem ſtatuit, ut, quo ſalvo ſalvus eſſe non poterat, eo ſublato moreretur.
4 Quippe ita ſe mores habent, ut publica quisque ruina ma-

nem pro Sext. 7. *At ille nefarius, ex omnium ſcelerum colluvione natus.* Heinſius, cui reliquorum emendatio minus ſucceſſit, tamen vocem *ſentina* reſtituendam eſſe, quaſi per nebulam vidit.

Ita ſe mores habent, publica &c.] Mihi ante *publica* deeſſe videtur *ut*. Burer. *Ut* recepit Editor Baſil. quod imitatus ſum ob locum ſimilem II. 118. *Quippe ita ſe res habet, ut plerumque* &c. Cicero de Orat. III. 23. *Res quidem ſe mea ſententia ſic habet, ut, niſi quod quisque cito potuerit,* &c. Si quis tamen *ut* addere nolit, legat *mavult* pro *malit*, ut verba, *ita ſe mores habent*, abſolute ponantur. Cicero de Orat. II. 6. *Sic enim ſe res habet: quemadmodum volucres videmus,* &c. ubi vide Cl. Erneſtum.

Publica quisque ruina malit occidere &c.] Trita ſententia, ſed Vellejano acumine expolita. Cicero pro Sext. 46. *qui communi incendio malint, quam ſuo, deflagrare.* Catil. IV. 7. *qui cum ſibi viderent eſſe pereundum, cum omnibus potius, quam ſoli perire voluerunt.* quae totidem verbis ſunt apud Liv. II. 24. Nec aliam vim habet Catilinae dictum: *incendium meum ruina reſtinguam.* de quo vide Florum IV. 1. 7. & ibi Interpretes. Seneca Pater Contr. III. 21. p. 272. *tunc tamen ſolatium fuiſſet, cum multis pati.* & IV. 29. p. 337. *naturali quodam deploratae mentis affectu morientibus gratiſſimum eſt, commori.* Seneca Filius Troad. 1014. *Semper, ah, ſemper dolor eſt malignus: Gaudet in multos ſua fata mitti, Seque non ſolum placuiſſe poenae.* Fer-

malit occidere, quam ſua proteri, & idem paſſurus minus conſpici. Neque hic prioribus in occultando felicior fuit: abditusque carceri, cum conſciis facinoris, mortem digniſſimam vita ſua obiit.

CAP. XCII. Praeclarum excellentis viri factum C. Sentii Saturnini, circa ea tempora conſulis, ne fraudetur memoria. Aberat in ordinandis Aſiae Orientisque rebus Caeſar, circumferens terrarum orbi praeſentia ſua pacis ſuae bona. Tum Sentius

Ferre, quam ſortem patiuntur omnes, Nemo recuſat. Ex hac cupiditate malorum ſocios habendi natae ſunt formulae in monumentis ſepulchralibus, οὐδεὶς ἀθάνατος, *nemo immortalis*, apud Eduard. Corſinum de Not. Graecor. p. 59. *hic omnes exitus unus habet*, Anthol. Lat. T. II. p. 96. *dolor talis non nunc tibi contigit uni*, apud Murator. p. 1551. 4. Ceterum Velleius eleganter & proprie dixit *ruina proteri*. Cicero de Orat. II. 86. *neque poſſent ruina obtritos internoſcere.*

Praeſentia ſua pacis ſuae bona.] Miror, iſtud *ſua ſuae* virorum doctorum aures non offendiſſe. Lege: *praeſentia pacis ſuae bona.* *Praeſentia* non ſubſtantivum eſt, ſed adjectivum. *Bona praeſentia* ſunt certa, magna, parata. Quae vocis notio centies explicata eſt a viris eruditis. Cicero ad Div. I. 9. *Qui tibi ex me fructus debentur, eos uberiores & praeſentiores praeſens capere potuiſſes.*

tius forte & ſolus, & abſente Caeſare, Cos. cum alia, priſca ſeveritate ſummaque conſtantia, vetere conſulum more [ac ſeveritate] geſſiſſet, protraxiſſet publicanorum fraudes, puniſſet avaritiam, regeſſiſſet in aerarium pecunias publicas, tum in comitiis habendis praecipuum egit con-
3 ſulem. Nam & quaeſturam petentes, quos indignos judicavit, profiteri vetuit; &, cum, id facturos ſe, perſeverarent, conſularem, ſi in campum deſcendiſſent, vindictam mina-
4 tus eſt. Et Egnatium, florentem favore publico, ſperantemque, ut praeturam aedilitati, ita conſulatum praeturae ſe juncturum, profiteri vetuit; &, cum id non obtinuiſſet, juravit, etiamſi

Cum alia, priſca ſeveritate &c.] Legendum: *cum alia, priſca ſeveritate ſummaque conſtantia, veterum conſulum more, geſſiſſet. Veterum* confirmat, quod mox ſequitur: *cuilibet veterum conſulum gloriae comparandum.* Verba *ac ſeveritate* temere repetita ſunt ex praecedentibus, *priſca ſeveritate.* Itaque uncis circumſcripſi. Conſtructio conjunctionum *cum*, *tum*, quae Burmanno Miſc. Obſ. VIII. p. 394. diſplicebat, ſatis vindicata eſt ad II. 68. p. 242.

Prae-

etiamſi factus eſſet Cos. ſuffragiis populi, tamen ſe eum non renunciaturum. Quod ego factum cuilibet ve- 5
terum conſulum gloriae comparandum reor, niſi quod naturaliter, audita viſis laudamus libentius; & praeſentia invidia, praeterita veneratione proſequimur; & his nos obrui, illis inſtrui credimus.

Cap. XCIII. Ante triennium fere quam Egnatianum ſcelus erumperet, circa Murenae Cepionisque conjurationis tempus, abhinc annos L. M. Marcellus, ſororis Auguſti Octa- 2
viae filius, quem homines ita, ſi quid accidiſſet Caeſari, ſucceſſorem potentiae ejus arbitrabantur futurum, ut tamen id per M. Agrippam ſecuro ei poſſe

Praeſentia invidia, praeterita &c.] Hanc ſententiam Vellejus cum ſexcentis communem habet: at acutam, quam addit, rationis explicationem cum nemine, quod ſciam. Semina tamen ſententiae ſunt apud Thucydid. II. p. 118. ejusque imitatorem, Salluſt. Catil. 3.

Securos ei] Alias, *ſecure*, vel *ſecurius*. Rhenan. Bene Editor Baſil. pro *ſecuros ei*, quod Edit. pr. habet, *ſecuro ei* ſcripſit. Idque recepi.

Sa-

poſſe contingere non exiſtimarent; magnificentiſſimo munere aedilitatis edito deceſſit, admodum juvenis, ſane, ut ajunt, ingenuarum virtutum, laetusque animi & ingenii, fortunae-
3 que, in quam alebatur, capax. Poſt cujus obitum Agrippa, qui ſub ſpecie miniſteriorum principalium profectus in Aſiam, ut fama loquitur, ob tacitas cum Marcello offenſiones, praeſenti ſe ſubduxerat tempori; rever-

Sane ingenuarum, ut ajunt, virtutum] Exempl. vetuſtum ſic habet: *ſane, ut ajunt, ingenuarum virtutum* &c. Burer. *Ut ajunt* eſt formula frigide & non ex animo laudantis, ut apud Terent. Andr. I. 2. 21. ubi vide Donat. Nimirum oportebat Vellejum ita Marcelli laudes temperare, ne in Tiberii offenſionem incurreret.

Laetusque animi & ingenii,] Non aliter de Marcello Seneca Conſ. ad Marc. 2. *adoleſcentem animo alacrem, ingenio potentem.* Hellenismum *laetus animi* R. Bentlejus reddidit Horatio III. Carm. 16. 25. *Laetus in praeſens animi, quod ultra eſt Oderis curare.* & Oudendorp. Appulejo Met. V. p. 330. *Jamque laetior animi* &c. ut Tacitus Ann. II. 26. *Reductus inde in hiberna miles, laetus animi.*

Fortunae, in quam alebatur, capax.] Tacitus Hiſt. II. 1. *Augebat famam ipſius Titi ingenium, quantaecumque fortunae capax.*

Ut fama loquitur,] Aſtute Vellejus ſibi cavet hac formula, ne aulae arcana curioſius ſpeculatus videretur. In ſimili re II. 102. dicit: *fama vulgavit.* ubi vide Lipſium. Ex talibus etiam judicari poteſt, omnem ſentiendi & ſcribendi libertatem ſub Tiberio periiſſe.

Ti.

verſus inde filiam Caeſaris Juliam, quam in matrimonio Marcellus habuerat, duxit uxorem, foeminam neque ſibi, neque reip. felicis uteri.

CAP. XCIV. Hoc tractu temporum, Ti. Claudius Nero, quo trimo, ut praediximus, Livia Druſi Claudiani filia, deſpondente ei Nerone, cui ante nupta fuerat, Caeſari nupſerat, innutritus coeleſtium praeceptorum diſciplinis, juvenis genere, forma, celſitudine corporis, optimis ſtudiis, maximoque ingenio inſtru-

Ti. Claudius Nero] Edit. pr. *Titus Claudius Nero*. quod Editor Baſil. correxit.

Quo primo] Male Editor Baſil. ſcripſit: *quo prius nato*. Recte Aldus Nepos ex ſcriptura Edit. pr. *quo primo*, una litera mutata, fecit: *quo trimo*. quod edi juſſimus.

Reſpondente Nerone,] Exemplar vet. videtur habere: *reſpondente ei Nerone*. BURER. Editor Baſil. correxit: *deſpondente Nerone*. ut eſt II. 19. *Hac claſſi Caeſar, cum prius, deſpondente ei Nerone, cui ante nupta fuerat, Liviam auſpicatis reip. ominibus, duxiſſet eam uxorem, Pompejo* &c. Ex quo loco hic inculcata puto verba: *deſpondente ei Nerone, cui ante nupta fuerat.* Forte etiam verba, *Druſi Claudiani filia*, huc migrarunt ex II. 75. Quae omnia quid tam parvo intervallo repetere attinebat, praeſertim ipſo Vellejo nos ad ea, quae ſupra dixerat, remittente?

Vi-

ſtructiſſimus, qui protinus, quantus eſt, ſperari potuerat, viſuque prae-
3 tulerat principem; quaeſtor undevi-ceſimum annum agens, capeſſere coepit remp. maximamque difficultatem annonae, ac rei frumentariae inopiam, ita Oſtiae atque in urbe mandato vitrici moderatus eſt, ut per id, quod

Viſusque praetulerit principem] Viri doctiſſimi, Urſinus ad h. l. Schefferus Miſc. Obſ. IX. p. 173. & Marklandus ad Stat. Silv. IV. 2. 54. certatim corrigunt: *viſuque praetulerat principem.* probatque Heinſius ad II. 116. Nec nos ita edere dubitavimus pro Editionis pr. lectione: *viſusque praetulerit principem. Viſus* ſaepe eſt ſpecies. Cicero de N. D. I. 5. *quia viſum haberent quendam inſignem & illuſtrem.* ubi vide Daviſium. Plinius H. N. XIII. 12. *charta indecoro viſu pertranslucida.* XXII. 6. *viſuque ipſo animos invitaverat.* Statius Theb. IX. 880. *Aegraque per trepidos expirat gratia vıſus.* Sed hic *viſus*, bene monente Marklando, ſumitur pro toto corporis habitu & ſpecie, ut ſaepe *facies* & *forma.* Appoſite ad hunc locum Livius VIII. 9. *Conſpectus ab utraque acie aliquanto auguſtior humano viſu.* Eadem loquendi forma Martialis, a Burm. laudatus, V. 61. dixit: *Procuratorem vultu qui praeferat ipſo.* Ceterum aſſentior Urſino, Vellejum reſpexiſſe arbitranti ad locum Euripidis, a multis expreſſum, in Stobaeo Grotii p. 269. Ἴδοιμι δ' αὐτῶν ἔκγον' ἄῤῥεν' ἀῤῥένων, Πρῶτον μὲν εἶδος ἀξίους τυραννίδος. Πλείστη γὰρ ἀρετὴ τοῦθ' ὑπάρχον ἐν βίῳ, Τὴν ἀξίωσιν τῶν καλῶν τὸ σῶμ' ἔχειν. Adde Muretum Var. Lect. III. 2.

Capeſcere] Tu ſcribe, *capeſſere.* BURER.

Oſtia eratque] Alias, *Oſtiae atque.* RHENAN.

Vitrici] Edit. pr. *victrici*, ut mox *victrico* pro *vitrico.*

quod agebat, quantus evaſurus eſſet, eluceret. Nec multo poſt miſſus ab eodem vitrico cum exercitu ad viſendas ordinandasque, quae ſub Oriente ſunt, provincias, praecipuis omnium virtutum experimentis in eo tractu editis, cum legionibus ingreſſus Armeniam, redacta ea in poteſtatem P. R. regnum ejus Artavasdi dedit. Quin rex

trico. Prius correxit Aldus Nepos, poſterius Editor Baſil.

In eo tractu] Sic Editor Baſil. ſcripſit pro *in eo tractatu*, quod eſt in Edit pr.

Artavasdi] Exempl. vetuſtum habet, *Artauzdi*. BURRER. Atqui *Tigrani*, non *Artavasdi*, Armeniae regnum a Tiberio datum eſſe, uno ore tradunt non modo reliqui hiſtorici, quos Interpretes ad h. l. & Noriſ. ad Cenot. Piſ. Diſſ. II. 9. p. 185. 16. p. 293. laudant, ſed ipſe etiam Auguſtus in Monim. Ancyr. p. 176. ubi vide Chishullum. Nec Vellejus rem tam claram & teſtatam ignorare potuit. Relinquitur ergo, ut cum Lipſio ad h. l. & Oudendorpio ad Sueton. Tiber. 9. lacunam in hoc loco eſſe ſtatuamus. Lipſius non male ſupplet: *regnum ejus Artavasdi ereptum Tigrani dedit.* Multum a Vellejo, aliisque in hac re narranda diſcrepat Horatius I. Ep. 12. 25. *Ne tamen ignores, quo ſit Romana loco res; Cantaber Agrippae, Claudii virtute Neronis Armenius cecidit: jus imperiumque Phraates Caeſaris accepit, genibus minor.* Bentlejus quidem ad I. Ep. 18. 56. ut poëtam cum hiſtoricis in concordiam redigat, pro *Phraates* reponit *Tigranes.* Sed fac, Horatium ita ſcripſiſſe. Quid illis facies, *Armenius cecidit?* Quae non minus repugnant hiſtoriae, Armenium ſive Artavasden, non Tiberii virtute, ſed propinquorum fraude, cecidiſſe docenti. Teneamus igi-

rex quoque Parthorum tanti nominis fama territus, liberos ſuos ad Caeſarem miſit obſides.

Cap. XCV. Reverſum inde Neronem Caeſar haud mediocris belli mole experiri ſtatuit, adjutore operis dato fratre ipſius Druſo Claudio, quem intra Caeſaris penates enixa
2 erat Livia. Quippe uterque, diviſis partibus, Rhetos Vindelicosque adgreſſi, multis urbium & caſtellorum op-

igitur hoc, Horatium, adulatorum more, popularem potius rumorem, ex quo plus laudis ad Auguſtum & Tiberium, quam certam exploratamque rem, ex qua minus perveniret, ſequi maluiſſe.

Cujus rex quoque Parthorum &c.] Lege: *Quin rex quoque Parthorum* &c. *Quin etiam*, *quin quoque* Vellejo frequens eſſe, ad l. 1. p. 5. oſtendimus. In tanta rei evidentia putavi mihi licere *quin* pro *cujus* in textum recipere, exemplo ſuperiorum Editorum, qui l. 9. p. 32. pro, *Quibus Rhodii quoque proniores regis partibus*, ſine ulla dubitatione edijuſſerunt: *Quin Rhodii quoque* &c.

Belli mole experiri] Dedimus certam Heinſii emendationem pro ſcriptura Edit. pr. *belli molem experiri*.

Diviſis partibus] Ex his verbis Bentlejus ad Horat. IV. Carm. 4. 17. colligit, Tiberium Rhaetos, Druſum Vindelicos aggreſſum eſſe. Rectius Drakenborchius ad Liv. Ep. 136. Tiberium & Druſum utramque gentem diviſis copiis, diverſisque locis, invaſisſe.

Nec

oppugnationibus, nec non directa quoque acie feliciter functi, gentes locis tutiſſimas, aditu difficillimas, numero frequentes, feritate truces, majore cum periculo, quam damno Romani exercitus, plurimo cum earum ſanguine, perdomuerunt. Ante quae 3 tempora cenſura Planci & Pauli acta inter diſcordiam, neque ipſis honori, neque reipub. uſui fuit: cum alteri vis cenſoris, alteri vita deeſſet: Paulus vix poſſet implere cenſorem, Plancus

Nec non] His particulis qui meliore aetate pro & in ſoluta oratione uſi ſint, non reperio, praeter Varronem de R. R. I. 13. 35. & Trogum IV. 1. VI. 3.

Gentes locis tutiſſimas, &c.] II. 106. *juventus, infinita numero, immenſa corporibus, ſitu locorum tutiſſima.* Similis locus Ciceronis pro Marcell. 3. *Domuiſti gentes immanitate barbarus, multitudine innumerabiles, locis infinitas, omni copiarum genere abundantes.* De locutione, *tutus loco*, vide Gronovium ad Liv. XXIII. 26.

Neque ipſis honori] Sic Editor Baſil. Edit. pr. *neque ipſi honori.*

Neque reipub. uſui fuit:] *Fuit* cum Editore Baſil. ſcripſimus pro *foret*, quod eſt in Edit. pr.

Vis cenſoris] Hoc quoque ex Editoris Baſil. correctione; niſi cum Burm. malis: *vis cenſoria.* Edit. pr. *vis cenſori.*

Paulus vix poſſet implere cenſorem:] Exquiſite dicitur pro, Paulus vix poſſet vim & auctoritatem cenſoris plene praeſtare, vel *numeros* cenſoris *implere*, ut Albinovanus ad Liv. 285.

 lo-

cus timere deberet: nec quicquam objicere poſſet adulescentibus, aut objicientes audire, quod non agnoſceret ſenex.

CAP.

loquitur. Ammian. Marcell. XXVII. 6. *quae indoles imperatorem impleſſet cum veterum lectiſſimis comparandum.* Sidonius Apoll. VII. Ep. 15. *licet ruri poſiti ſtrenuos impleatis agricolas.* ubi plura Savaro. Eodem fere modo *implere aliquem* Solinus cap. 1. p. 6. dixit pro, oris figura aliquem plene perfecteque referre: *Oratorem L. Plancum Rubrius hiſtrio ſic implevit, ut & ipſe Plancus a populo vocaretur.* Vide Jo. Schulting. ad Senec. Contr. I. 5. p. 108. Male igitur Cortius ad Cicer. ad Div. XVI. 25. hoc loquendi genus deteriori aetati tribuit. Notiora ſunt illa, *principem praeſtare, conſulem agere, ducem exhibere, ultorem polliceri, exequi agricolam,* &c. de quibus hic & alibi viri docti, ſed omnium accuratiſſime Caſaubonus ad Sueton. Tiber. 33. & Gronovius Obſerv. I. 6. IV. 14. p. 227. Ad cenſuram a Paulo remiſſius actam tecte reſpexiſſe videtur Propertius IV. 11. 41. ubi uxor Pauli, Cornelia ait: *Teſtor majorum cineres tibi, Roma, colendos,* —— *Me neque cenſurae legem molliſſe, nec ulla Labe mea veſtros erubuiſſe focos.* quorum ſenſus eſt: Teſtor majorum cineres, me non iis fuiſſe moribus, ut maritus propter illos cenſuram minus ſevere gereret. De Paulo cenſore late diſputat Perizonius Animadv. Hiſt. cap. 3. p. 121. ſeqq.

Plancus timere deberet, ne quicquam &c.] Suum Vellejo acumen reddiderunt Editor Baſil. & Lipſius, *ne* in *nec* mutantes: *Plancus* (cenſorem) *timere deberet: nec quicquam* &c. Hanc lectionem recepi, eique interpunctionem accommodavi.

Aut objicientes audire,] Haec verba ſi omittas, apta & rotunda eſt ſententia: ſin retineas, impedita langueſcit. Videntur e gloſſemate in textum irrepſiſſe.

Quod non agnoſceret ſenex.] Fruſtra hunc locum ſol-

CAP. XCVI. Mors deinde Agrippae (qui novitatem ſuam multis rebus nobilitaverat, atque in hoc perduxerat, ut & Neronis eſſet ſocer; cujusque liberos, nepotes ſuos, D. Auguſtus, praepoſitis Gaji ac Lucii nominibus, adoptaverat) admovit propius Neronem Caeſari. Quippe filia ejus Julia, quae fuerat Agrippae nupta, Neroni nupſit. Subinde bel- 2
lum Pannonicum, quod inchoatum Agrippa Marcoque Vinicio avo tuo Coss. magnum atroxque & perquam vicinum imminebat Italiae, per Neronem geſtum eſt. Gentes Panno- 3
nio-

ſollicitat Heinſius. Nam *agnoſcere crimen* ſimpliciter dicitur pro, fateri ſuum esſe, a ſe perpetratum. Cicero in Piſon. 6. *ipſe certe agnoſcet, & cum aliquo dolore, flagitiorum ſuorum recordabitur.* Plinius VII. Ep. 28. *Agnoſco crimen, amplector etiam.* Calpurn. Flacc. Decl. 36. *Pater, quod patior, agnoſcit: quid in me pater reprehendat, ignoro.* Sulpic. Sev. de Vita Martin. 27. *ut, ſi quis haec legerit, & agnoverit, erubeſcat.*

Quippe filia ejus Julia,] Sic Editor Baſil. verba transpoſuit. Edit. pr. *Quippe filia Julia ejus.*

Quod inchoatum Agrippa &c.] Veriſſimam Lipſii emendationem, *quod inchoatum ab Agrippa, M. Vinicio avo tuo Cos.* in qua refellenda operam ludit Gruterus, merito probat Caſaubonus ad Sueton. Aug. 21.

niorum, Delmatarumque nationes, ſitumque regionum ac fluminum, numerumque & modum virium, exceſſiſſimasque & multiplices eo bello victorias tanti imperatoris, alio loco explicabimus. Hoc opus ſervet formam ſuam. Hujus victoriae compos Nero, ovans triumphavit.

CAP. XCVII. Sed dum in hac parte imperii omnia geruntur proſperrime, accepta in Germania clades ſub legato M. Lollio, homine in omnia pe-

Dalmatarumque] Exemplar vet. habet: *Delmatarumque* &c. BURER.

Ovans triumphavit.] Ponitur pro ſimplici *ovavit*, ut II. 122. Cl. Oudendorpius ad Sueton. Tiber. 9. Vellejum per Tiberii adulationem ſic locutum exiſtimat. Sed non meminerat, Auguſtum eadem loquendi forma uſum eſſe in Monim. Ancyr. p. 172. ubi nullus adulationi locus erat: *Bis ovans triumphavi, tres egi curules triumphos*. *Triumphus* pro *ovatione* eſt II. 97. 99.

M. Lollio] Edit. pr. *M. Lolio*, ut MSS. quidam in Sueton. Aug. 23. ubi Caſaubonus monet, unum eſſe Euſebium in Chronico n. MM. p. 155. qui Lollii non cladem, ſed victoriam in Germania, commemoret: *Germanos in arma verſos M. Lollius ſuperat*. Addit Voſſius ad h. l. Obſequentem, idem narrantem, cap. 131. *Inſidiis Romanorum Germani circumventi, ſub M. Lollio legato graviter vexati*. Enimvero Euſebium, recte judicat Joſ. Scaliger, in tempore & hiſtoria

pecuniae, quam recte faciendi cupidiore, & inter ſummam vitiorum diſſimulationem vitioſiſſimo; amiſſaque legionis quintae aquila vocavit ab urbe in Gallias Caeſarem. Cura dein- 2
de atque onus Germanici belli delegata Druſo Claudio, fratri Neronis, adoleſcenti tot tantarumque virtutum, quot & quantas natura mortalis recipit, vel induſtria perficit; cujus ingenium utrum bellicis magis operibus, an civilibus ſuffecerit artibus, in incerto eſt. Morum certe dulcedo 3
ac ſuavitas, & adverſus amicos aequa ac par ſui aeſtimatio inimitabilis fuiſſe dicitur. Nam pulchritudo cor-

ſtoria peccare. Obſequentem vero ſic emendat Lipſius ad Tacit. Ann. I. 10. *Inſidiis Germanorum Romani circumventi.* Nec ab ea ſententia nos revocant rationes, quas attulit Maſſonus Vita Horat. p. 319.

Vel induſtria perficit] Haec certiſſima Lipſii emendatio eſt. Edit. pr. *vel induſtria percipit.* Vide quae notavimus ad II. 2. p. 79.

Adverſus amicos aequa &c.] Senſus eſt: de amicis non aliter judicabat, ac de ſemetipſo. II. 127. *ſemperque infra aliorum aeſtimationes ſe metientem.* Heinſius perperam tentabat: *par ſibi aeſtimatio.* Valer. Max. III. 7. 1. *Laudanda profecto fiducia eſt, quae aeſtimationem ſui certo pondere examinat.*

corporis proxima fraternae fuit. Sed illum, magna ex parte domitorem Germaniae, plurimo ejus gentis variis in locis profuſo ſanguine, fatorum iniquitas, conſulem, agentem
4 annum triceſimum, rapuit. Moles deinde ejus belli translata in Neronem eſt. Quod is ſua & virtute, & fortuna adminiſtravit, peragratusque victor omnes parteis Germaniae, ſine ullo detrimento commiſſi exercitus, quod praecipue huic duci ſemper curae fuit; ſic perdomuit eam, ut in for-

Peragratusque victor omnes partes Germ.] Nihil vitii ſuſpicati, Lipſius ad Tacit. Ann. I. 5. Voſſius de Analog. III. 5. & Burmann. ad h. l. ut minus acutam Lexicographorum nationem praeteream, *peragror* ex hoc loco in Deponentium verborum numerum retulerunt. Primus de loci ſanitate dubitare coepit Oudendorp. ad Sueton. Aug. 93. ſed nihil ultra tentavit. Mihi vero Vellejus hoc modo ſcripſiſſe videtur: *pervagatusque victor omnes partes Germaniae.* Livius XXXVIII. 17: *ferox natio, pervagata bello prope orbem terrarum.* Juſtin. II. 11. *Spartani per omnia caſtra victores vagantur.* Quinctilian. Decl. III. 14. *Gens majorem terrarum partem victoriis pervagata.* Vide Dukerum ad Flor. I. 13. 6. & quae notavimus ad II. 89. p. 370.

Quod praecipue huic duci ſemper curae fuit,] Vide II. 115. & Caſaubon. ad Sueton. Tiber. 19.

Se-

formam pene ſtipendiariae redigeret provinciae. Tum alter triumphus, cum altero conſulatu, ei oblatus eſt.

CAP. XCVIII. Dum ea, quae praediximus, in Pannonia Germaniaque geruntur, atrox in Thracia bellum ortum, omnibus ejus gentis nationibus in arma accenſis, Lucii Piſonis, quem hodieque diligentiſſimum, atque eundem leniſſimum ſecuritatis urbanae cuſtodem habemus, virtus compreſſit. Quippe legatus Cae- 2
ſaris triennio cum his bellavit, gentesque ferociſſimas, plurimo cum earum excidio, nunc acie, nunc expugnationibus, in priſtinum pacis redegit modum; ejusque patratione Aſiae

Securitatis urbanae cuſtodem] *Urbis cuſtodem* praefectum urbi etiam appellant Seneca Ep. 83. ubi luculentus de hoc Piſone locus eſt; Juvenal. XIII. 157. & incertus poëta Anthol. Lat. T. I. p. 258. qui eundem p. 254. *vigilem urbis* vocat. Vellejus II. 88. *Tunc urbis cuſtodiis praepoſitus C. Maecenas.* ut Statius Silv. I. 4. 16. *Quem penes intrepidae mitis cuſtodia Romae.* De Piſone vide Tacit. Ann. VI. 10. & ibi Lipſium.

Ejusque patratione] Livius II. 26. *in magna jam ſpe undique patratae pacis.* XLIV. 25. *modo pacis patran-*

ſiae ſecuritatem, Macedoniae pacem
3 reddidit. De quo viro hoc omnibus ſentiendum ac praedicandum eſt, eſſe mores ejus vigore ac lenitate mixtiſſimos, & vix quemquam reperiri poſſe, qui aut ocium validius diligat, aut facilius ſufficiat negocio, & magis, quae agenda ſunt, curet ſine ulla oſtentatione agendi.

CAP. XCIX. Brevi interjecto ſpacio Tib. Nero, duobus conſulatibus, totidemque triumphis actis, tribuniciae poteſtatis conſortione aequatus Auguſto, civium poſt unum (& hoc, quia volebat) eminentiſſimus, du-

trandae cum Romanis paciſcebatur mercedem. ubi vide Dukerum.

' *Mores ejus vigore ac lenitate mixtiſſimos,*] Superlativi *mixtiſſimus* inſolentia non minus me, quam Heinſium, offendit. Sed longe diverſam emendandi rationem ſequor. Lege: *mores ejus vigore ac lenitate temperatiſſimos.* Nimirum gloſſa *mixtiſſimos* veteris lectionis *temperatiſſimos* locum occupavit: quod centies factum eſſe, harum rerum periti ſciunt. Vox *temperatus* quam bene huic loco conveniat, vix opus eſt exemplis probare. Vellejus II. 116. *priſcam gravitatem ſemper humanitate temperans.* Cic. ad Att. IV. 6. *hominem in ſumma magnitudine animi multa humanitate temperatum.* Valer. Max. II. 1. 5. *non triſtis earum & horrida pudicitia, ſed honeſto comitatis genere temperata.*

ra-

ducum maximus, fama fortunaque, celeberrimus, & vere alterum reip. lumen & caput, mira quadam, & incredibili, atque inenarrabili pietate, cujus cauſae mox detectae ſunt, cum C. Caeſar ſumpſiſſet jam virilem togam, L. item maturus eſſet viris, ne fulgor ſuus orientium juvenum

Mira quadam, & incredibili, atque inenarrabili pietate] Forte: *mira quadam, & incredibili, ac pene inenarrabili pietate.* Cicero Phil. IX. 5. *Nec vero ſilebitur admirabilis quaedam, & incredibilis, ac pene divina ejus in legibus interpretandis, aequitate explicanda, ſcientia. Inenarrabilis & inenarrabiliter* eſt etiam apud Livium XLI. 15. XLIV. 5.

Cujus cauſſae mox detectae ſunt, &c.] Haec verba usque ad *initiis* parentheſi includi vult Burmannus, cujus rationes vide; ego, Vaſcoſani emendationem, de qua mox, ſecutus, usque ad *maturus eſſet.* Hanc autem ſeceſſus Tiberiani cauſſam ne quis per adulationem a Vellejo ceteris, quae afferuntur, cauſſis praelatam arbitretur, ſciat, eandem a Dione Caſſ. LV. p. 780. veriſſimam judicari.

Maturus eſſet viris,] Heinſius, hujus locutionis κακεμφάτῳ offenſus, corrigebat: *L. item maturus eſſet curis.* Felicior eſt medicina Vaſcoſani: *L. item maturus eſſet, veritus, ne fulgor ſuus* &c. *Maturus* ſimpliciter dicitur, qui ad virilem aetatem, ſive, ut Cenſorin. de D. N. 14. loquitur, *ad viros pervenit.* Ammian. Marcell. XVI. 7. *Quem ſi Conſtans imperator olim ex adulto jamque maturum audiret.* Similiter *immaturus* ponitur. Juſtin. XXIV. 4. *inclytum illud Macedoniae regnum brevi, immaturi juvenis temeritate, caſurum.* Seneca de Benef. V. 16. *Pompejus pro tot honoribus, quos ex maxi-*

 mis

num obſtaret initiis, diſſimulata cauſa conſilii ſui, commeatum ab ſocero atque eodem vitrico adquieſcendi a continuatione laborum petiit.
3 tiit. Quis fuerit eo tempore civitatis habitus, qui ſingulorum animi, quae digredientium a tanto viro omnium lachrymae, quam pene ei patria manum injecerit, juſto ſervemus
4 operi. Illud etiam in hoc transcurſu dicendum eſt, ita ſeptem annos Rhodi moratum, ut omnes, qui pro conſuli-

ma parte immaturus invaſerat, hanc gratiam reip. reddidit.

Commeatum ab ſocero, &c.] *Commeatus* eſt venia, etiam extra rem militarem. Vide Gronovium ad Tacit. Agricol. 5. Hinc pendet *acquieſcendi*, non ab omiſſo *gratia*, ut putabat Acidalius ad II. 20.

Rhodi moratum eſt, ut omnes] Exempl. vetuſtum habet: *Rhodi moratum, ut omnes* &c. BURER. Caſaubonus ad Sueton. Tiber. 12. haec ita ſcripta laudat: *Ita ſeptem annos Rhodi moratus eſt.* Ego, Burerii fidem ſecutus, *eſt*, quod Rhenanus dederat, & Vaſcoſanus in *eſſe* mutarat, excluſi.

Ut omnes qui pro conſulibus legatique &c.] Forte legendum & diſtinguendum: *eſſe, ut omnes qui pro Coſſ. legatisque in transmarinas profecti provincias, viſendi ejus gratia atque conveniendi (ſemper privatus ille, majeſtas privata numquam fuit) faſces ſuos ſubm.* &c. RHENAN. Conſtructio poſtulat, ut legatur: *ut omnes, qui pro conſulibus legatique in transmarinas profecti provincias, viſendi ejus gratia ad eum veniſſent, ſemper* &c. Nepos Dione 9. *ſicu-*

ſulibus legatique, in transmarinas profecti provincias, viſendi ejus gratia ad quem convenientes, ſemper privato (ſi illa majeſtas privata unquam fuit) faſces ſuos ſummiſerint, faſſique ſint, ocium ejus honoratius imperio ſuo.

Cap. C. Senſit terrarum orbis, digreſſum a cuſtodia Neronem urbis. Nam & Parthus deſciſcens a ſocietate Romana, adjecit Armeniae manum: &

ſicuti conveniendi ejus gratia viderentur venire. Cicero Tuſc. Diſp. V. 3. *qui viſendi cauſſa venirent.* Vereor tamen, ne in *quem con* allud quid lateat. Vaſcoſanus edidit: *viſendi ejus gratia conveniſſent.*

Si illa majeſtas privata unquam fuit.] Ita ex certa Aldi Nepotis & Lipſii emendatione dedimus. Edit. pr. *ſemper privatos illa majeſtas privata nunquam fuit.*

Adjecit Armeniae manum;] Si in textu eſſet *animum*, ſine ulla dubitatione *manum* reponerem. Tantum abeſt, ut Burmanni conjecturam *animum* probem. Neque enim Phraates modo conſilium Armeniae invadendae agitavit, ſed eam etiam armis vindicavit. Vide Dionem Caſſ. LV. p. 782. & quos ibi laudat Fabricius. At *adjicere manum* pro *injicere* quis, praeter Velleium, dixit? Quaſi vero, cum Latini nullo diſcrimine *inferre* & *afferre manum* dicant, non promiſcue dici poſſit *injicere* & *adjicere manum.* Ovidius IV. ex P. 8. 82. dixit: *Atque iſdem ſtudiis impoſuiſſe manum.* quod non eſt ad eadem ſtudia aggreſſum eſſe, ut Burm. explicat ad Triſt. IV. 1. 28. ſed eadem ſtudia tractaſſe. Num ergo minus dicere licuit Senecae Patri Contr. IV. 25. p. 313. *Et ad hanc controverſiam Graeci appoſuerunt manum.* Vulgatam Velleji ſcripturam defendit etiam Oudendorp. ad Appulej. Met. IV. p. 295.

Quod

& Germania, averſis domitoris ſui
2 oculis, rebellavit. At in urbe, eo ipſo anno, quo magnificentiſſimi gladiatorii muneris, naumachiaeque ſpectaculis, D. Auguſtus, abhinc annos XXX. ſe & Gallo Caninio Coss. dedicato Martis templo, animos oculosque P. R. repleverat, foeda dictu, memoriaque horrenda in ipſius domo
3 tempeſtas erupit. Quippe filia ejus Julia, per omnia tanti parentis ac viri immemor, nihil quod facere aut pati turpiter poſſet foemina, luxuria, libidine infectum reliquit; magnitudinemque fortunae ſuae peccandi licentia metiebatur, quidquid liberet,
4 pro licito vindicans. Tum Julius Antonius, ſingulare exemplum clementiae Caeſaris, violator ejus domus, ipſe ſceleris a ſe commiſſi ultor fuit; quem, victo ejus patre, non tantum in-

Quod facere aut pati turpiter poſſet foemina,] Forte ex Cicerone in Piſon. 5. *qui nihil ſibi unquam nec facere, nec pati turpe duxit.*

Vindicans] Alias, *judicans*. RHENAN.

Julius Antonius,] De eo vide Lipſium ad Tacit. Ann. I. 10.

Sin-

incolumitate donaverat, ſed ſacerdotio, praetura, conſulatu, provinciis honoratum, etiam matrimonio ſororis ſuae filiae, in arctiſſimam adfinitatem receperat. Quintiusque Criſpinus, ſingularem nequitiam ſupercilio truci protegens, & Appius Claudius, & Sempronius Gracchus, ac Scipio, aliique minoris nominis utriusque ordinis viri, quaſi cujuslibet uxore violata, poenas pependere, cum Caeſaris filiam, & Neronis violaſſent conjugem. Julia relegata in inſulam, patriaeque & parentum ſubducta oculis. Quam tamen comitata mater Scribonia, voluntaria exilii permanſit comes.

CAP. CI. Breve ab hoc interceſſerat

Singularem nequitiam ſupercilio &c.] Imitatur Ciceronem de Prov. Conſ. 4. *lateant libidines ejus illae tenebricoſae, quas fronte & ſupercilio, non pudore & temperantia contegebat.* in Piſon. 6. *qui iſtius inſignem nequitiam, frontis involutam integumentis, nondum cernat.*

Sempronius Gracchus] De hoc egregie Tacitus Ann. I. 53. ubi vide Lipſium.

Voluntaria exilii] Sic Lipſius correxit. Edit. pr. *voluntarii exilii.*

Ad

ſerat ſpacium, cum C. Caeſar, ante aliis provinciis ad viſendum obitis, in Syriam miſſus, convento prius Tib. Nerone, cui omnem honorem, ut ſuperiori, habuit, tam varie ſe ibi geſſit, ut nec laudaturum magna, nec vituperaturum mediocris materia deficiat: cum rege Parthorum juvenis excelſiſſimus in inſula, quam amnis Euphrates ambiebat, aequato utriusque partis numero, coiit. Quod ſpe-

ćta-

Ad ſedandum] Alias, *adſidendo*. RHENAN. Exempl. vetuſtum habet: *adſidendum obitis*, &c. BURER. Ex veteris Codicis lectione, *adſidendum*, quam Burerius prodidit, Lipſius rectiſſime fecit, *ad viſendum*; quod multis exemplis confirmavit Heinſius.

Convento prius Tib. Nerone;] Velleji adulationem hic etiam deprehendit Iſ. Caſaubonus ad Sueton. Tiber. 12.

Materia deficiat: cum rege Parthorum &c.] Sic interpungitur in Edit. pr. Diſtingue & ſcribe: *materia deficiat, & cum rege Parthorum* &c. *Et* eliſum eſt praecedentis ſyllabae ſimilitudine.

Cum rege Parthorum juvenis excelſiſſimus &c.] Non una labe hic locus maculatus eſt in Edit. pr. *cum rege Parthorum juvene excelſiſſimae inſulae, quam* &c. Editor Baſil. partim bene, partim ſecus, ſcripſit: *cum rege Parthorum juvene excelſiſſimo in inſula, quam* &c. Ego certam Lipſii emendationem in textu expreſſi. Nam quod Heinſius negat, Cajum a Vellejo *juvenem excelſiſſimum* dici potuiſſe, verbis mox ſequentibus refellitur; ubi eundem *eminentiſſimum imperii & hominum caput* appellat.

Sub

ctaculum ſtantis ex diverſo hinc Romani, illinc Parthorum exercitus, cum duo inter ſe eminentiſſima imperiorum & hominum coirent capita, perquam clarum & memorabile, ſub initia ſtipendiorum meorum, tribuno militum mihi viſere contigit. Quem 3
militiae gradum ante ſub patre tuo, M. Vinici, & P. Silio auſpicatus in Thracia Macedoniaque, mox Achaia Aſiaque, & omnibus ad Orientem viſis provinciis, & ore atque utroque maris Pontici latere, haud injucunda tot rerum, locorum, gentium, urbium recordatione perfruor. Prior Parthus apud Cajum in noſtra ripa, poſterior hic apud regem in hoſtili epulatus eſt.

CAP. CII. Quo tempore M. Lollii,

Sub patre tuo, M. Vinici,] Exempl. vetuſtum ſic habet, ut potius legendum exiſtimem: *ſub patre tuo M. Vinicio.* BURER.

P. Silio] Oudendorp. ad Sueton. Aug. 71. corrigit: *C. Silio.* Ego nihil cauſſae video, quare ille potius, quam *P. Silius*, de quo Vellejus II. 83. p. 350. intelligendus ſit.

Viſis] Alias, *uſus.* RHENAN.

M. Lollii] De illo Lipſius

lii, quem veluti moderatorem juventae filii ſui Auguſtus eſſe voluerat; perfida & plena ſubdoli ac verſuti animi conſilia, per Parthum indicata Caeſari, fama vulgavit. Cujus mors intra paucos dies fortuita, an voluntaria fuerit, ignoro. Sed quam hunc deceſſiſſe laetati homines, tam paulo poſt obiſſe Cenſorinum in iisdem provinciis, graviter tulit civitas, virum demerendis hominibus genitum. 2 Armeniam deinde ingreſſus, prima parte introitus proſpere geſſit; mox in

pſius ad Tacit. Ann. III. 48. inprimis Noriſius ad Cenot. Piſ. Diſſ. II. 14. p. 253.

Caeſaris jam avulgavit.] Alias, *Caeſaris ira evulgavit.* RHENAN. Ex mendoſa Edit. pr. ſcriptura, *per Parthorum indicata Caeſaris jam avulgavit*, Lipſius ingenioſe & feliciter, ut ſolebat, veram lectionem elicuit; *per Parthum indicata Caeſari, fama vulgavit.* Curt. IV. 9. *Ut idoneis auctoribus fama vulgavit.* Sulpic. Sever. Dial. I. 17. *fama vulgaverat, ſanctum illum ab angelis viſitari.*

Odiſſe] Leg. *obiſſe*. RHENAN.

Virum demerendis hominibus genitum.] Eadem forma Salluſtius Fragm. p. 979. *M. Antonius perdundae pecuniae genitus.*

Prima parte introitus proſpere geſſit;] Heinſius optime legit: *prima parte introitus proſpere rem geſſit.* Quis enim eſt, qui non videat, *re* vel *rem* a praecedenti ſyllaba interceptum eſſe? Tamen Wopkenſius Miſcell. Obſerv. Nov. T. X.

in conloquio, cui ſe temere crediderat, circa Artageram graviter a quodam, nomine Adduo, vulneratus, ex eo, ut corpus minus habile, ita animum minus utilem reip. habere coepit. Nec defuit converſatio 3
hominum, vitia ejus aſſentatione alentium. Etenim ſemper magnae fortu-

X. p. 302. vulgatum defendit binis Livii locis, XXV. 22. *quia conſules ad id locorum proſpere gererent.* & XL. 57. *ſive caeſi ab Romanis forent Baſtarnae, — ſive proſpere geſſiſſent.* Enimvero altero loco Gronovius, altero Drakenborchius, quorum judicio plus tribuo, quam Wopkenſii, veram lectionem, *proſpere rem gererent*, reſtituerunt. Sordes iſtae ſunt cadentis Latinitatis, quibus non debent melioris aetatis ſcriptores inquinari.

Mox in colloquio] Eſt ex Editoris Baſil. correctione, quam ſequitur Muretus ad Tacit. Ann. I. 3. Edit. pr. *mox in colloquium.*

Circa Artageram &c.] Muretus ad Tacit. Ann. I. 3. hunc locum laudans, *Artagera* ſcribit, ut Dio Caſſ. LV. p. 783. Ἄδδων γάρ τις, τὰ Ἀρτάγειρα κατέχων ὑπηγάγετο παρὰ τὸ τεῖχος τὸν Γάιον &c. Ex quo corrigendus Strabo XI. p. 801. Ἀρταγῆρας δὲ ἀπέστησε μὲν Ἄδωρ ὁ φρούραρχος. Lege: Ἀρτάγειρα δὲ ἀπέστησε μὲν Ἄδδων ὁ φρούραρχος. Vide Cellarium Orb. Antiq. T. II. p. 331. Alius *Adduus ex Megiſtanis Armeniis* memoratur a Frontino II. 9. 5. ſi vera eſt conjectura Oudendorpii.

Converſatio hominum] Ne quis Vellejum voce *converſatio* nove uſum dicat, ſciat, illam uſurpari a Trogo XXXIX. 1. XLIV. 4. Nec eſt, quod Juſtino potius, quam Trogo, hoc vocabulum tribuatur. Recte enim judicat magnus Latinitatis magiſter, Gronovius Obſerv. IV. 10. p. 154. Juſtini vix ulla, ab Trogo aliena, in ſermone veſtigia apparere.

 Dein-

tunae comes adeſt adulatio. Per quae eo ductus erat, ut in ultimo ac remotiſſimo terrarum orbis angulo conſeneſcere, quam Romam regredi mal-
4 let. Deinde reluctatus, invitusque revertens in Italiam, in urbe Lyciae (Limyra nominant) morbo obiit; quum ante annum ferme L. Caeſar, frater ejus, Hiſpanias petens Maſſiliae deceſſiſſet.

Cap.

Deinde reluctatus] Exempl. vetuſtum ſic habet, ut neſcias, an *diu reluctatus*, ſeu potius *de reditu luctatus*, legendum ſit. Mihi tamen prior lectio non usque quaque diſplicet. Burer. Rhenani lectionem ſervavi, quamvis Vellejum ſcripſiſſe putem: *Diu deinde reluctatus*.

In urbe Lyciae] Vide Lipſium ad h. l. & ad Tacit. Ann. I. 3. & Dukerum ad Flor. IV. 12. 43.

Limyram nominant] Exempl. vetus habet: *Lymira nominant* &c. Burer. Recepi *Limyra*, cum veteris Codicis, tum Strabonis auctoritatem ſecutus, XIV. p. 981. εἶθ' ἡ ἐκβολὴ τοῦ Λιμύρου ποταμοῦ, καὶ ἀνιόντι πεζῇ σταδίους εἴκοσι τὰ Λίμυρα πολίχνη. Alios tamen hoc nomen feminina forma extuliſſe, oſtendit Weſſelingius ad Hierocl. Synecd. p. 683.

Quum ante annum ferme L. Caeſar] Sic Editor Baſil., locum depravatum reſtituit. Cujus correctionem deinde Aldus Nepos ad h. l. & Petavius de D. T. XI. 3. pro ſua venditarunt. Edit. pr. *quom ante annum ferme quinquageſimum Caeſar* &c. ubi librarii inſcitia *L.* id eſt, *Lucius*, ridicule pro nota numerali accepit. Vide Noriſium ad Cenotaph. Piſ. Diſſ. II. 16. p. 349.

Maſſilia deceſſiſſet.] Exemplar vet. habet: *Maſſiliae deceſſiſſet*. Burer.

Le-

Cap. CIII. Sed fortuna, quae
ſubduxerat ſpem magni nominis, jam
tum reipub. ſua praeſidia reddiderat.
Quippe ante utriusque horum obi-
tum, patre tuo P. Vinicio Cos. Tib.
Nero, reverſus Rhodo, incredibili
laeticia patriam repleverat. Non eſt 2
diu cunctatus Caeſar Auguſtus. Ne-
que enim quaerendus erat, quem le-
geret; ſed legendus, qui eminebat.
Itaque, quod poſt L. mortem, ad- 3
huc C. vivo, facere voluerat, at-
que, vehementer repugnante Nero-
ne, erat inhibitus, poſt utriusque adu-
leſcentium obitum facere perſevera-
vit, ut & tribunitiae poteſtatis con-
ſortionem Neroni conſtitueret, mul-
tum quidem eo cum domi, tum in
ſe-

Legeret] Exemplar vetuſtum habet, *legerat*. Burer.

Atque vehementer &c.] Ex veſtigiis vetuſti codicis apparebat pro *atque*, *ecque* ſive *eo quod* ſcriptum: nam veſtigia literarum vix poterant videri prae vetuſtate. Burer. Ex veteris Codicis veſtigiis lege: *quoque*, *vehementer repugnante Nerone, erat inhibitus*. *Quoque* pro & *quo*. Celſus de Medic. VIII. 11. *quoque in eo plus uſus ſupereſt, eo minus id extenuatur*.

ſenatu recuſante, & eum Aelio Cato, Sentio Cos. v. Kalend. Jul. poſt urbem conditam annis DCCLIIII, ab-
4 hinc annis XXVII. adoptaret. Laeticiam illius diei, concurſumque civitatis, & vota pene inſerentium coelo manus, ſpemque conceptam perpetuae ſecuritatis, aeternitatisque Romani imperii, vix in illo juſto opere abunde perſequi poterimus, nedum
5 hic implere. Tentemus id unum dixiſſe,

Annis D. CCLIIII.] Exempl. vet. habet: *annis* ACC. LIIII. BURER. Vide Oudendorpium ad Sueton. Tiber. 15. qui Burmanni hac in re errorem caſtigat.

Pene inſerentium coelo manus] *Manus coelo inſerere* per hyperbolen dicit pro *manus ad coelum tollere*, vel *tendere*, vovendi cauſſa. Rarior eſt haec loquendi forma.

Spemque conceptam perpetuae ſecuritatis] Ita Boeclerus Ind. v. *Spes* legit pro ſcriptura Edit. pr. *ſpemque conceptae perpetuae ſecuritatis*. II. 67. *utcunque conceptae ſpei mora*.

Securitatis aeternitatisque Romani imperii] Loquitur ex formula. Saepe enim & *ſecuritas*, & *aeternitas imperii Romani* numis celebrantur. Vide Spanhemium de U. & P. N. Tom. II. p. 346. & 384.

Nedum hic implere.] Sic Editor Baſil. Edit. pr. *nedum hinc implere*. De verbo *implere* videndus Schulting. ad Senec. Contr. I. p. 107.

Id unum dixiſſe, quam &c.] Forſan ſic legendum eſt: *id unum dixiſſe contenti, quam ille charus omnibus fuerit tum apparuit. Tum refulſit*. RHENAN. Mihi ſic legendum videtur: *id unum dixiſſe juvat, quam ille omnibus fuerit charus, cum*

ſe, quam ille omnibus fuerit. Tum re-

cum refulſit certa ſpes liberorum &c. Burer. Hic locus laborat & interpunctione, & verborum corruptela. Editionis primae ſcriptura haec eſt: *nedum hinc implere tentemus: id unum dixisſe quam ille omnibus fuerit, tum refulſit* &c. Recte Heinſius diſtinxit hoc modo: *nedum hic implere. Tentemus id unum* &c. Placet mihi quoque Burmanni conjectura; *Contenti ſimus id unum dixiſſe*. Arnob. VII. p. 219. *Quas tamen nos partes inexplicatas tranſcurrimus atque intactas, ſolum illud poſuiſſe contenti*. Sulpic. Sev. II. 28. *Hujus vitia ut plenius exponerem, res admonebat, niſi non eſſet hujus operis tam vaſta ingredi: id tantum adnotaſſe contentus ſum*, &c. Ipſe etiam Vellejus II. 49. *contentus* cum infinitivo junxit: *Contentus titulum retinere provinciae*. 112. *nec hoſtes ſuſtinuiſſe contenti*. In ſequentibus verbis elegantem Lipſii conjecturam, *quam ille omnia omnibus fuerit*, probarem, ſi exemplis conſtaret, Latinos non tantum de perſonis, ſed etiam de rebus ita locutos eſſe: qua de re Burmannus dubitaſſe videtur. Graeci, quanquam raro, & ſenſu paulum diverſo, ita loquuntur. Herodot. VII: p. 576. καὶ ἴσαν ἅπαντά οἱ αἱ Συρήκουσαι. ubi amiciſſimus Valckenarius laudat ſimilem locum Thucydidis VIII. p. 565. Εὔβοια γὰρ αὐτοῖς, ἀποκεκλεισμένης τῆς Ἀττικῆς, πάντα ἦν. ubi vide Dukerum. Equidem, Velleji loco ſaepe multumque conſiderato, legendum cenſeo: *quam in illo omnia omnibus fuerint*. id eſt, quam in illo die omnium ſalus & fortunae poſitae fuerint. Cicero ad Div. II. 6. *Neque vero cuiquam ſalutem ac fortunas ſuas tantae curae fuiſſe unquam puto, quantae mihi ſit honos ejus, in quo omnia mea poſita eſſe decrevi*. ubi vide P. Victorium. II. 8. *Tibi cum omnia mea commendatiſſima eſſe cupio, tum nihil magis quam ne tempus nobis provinciae prorogetur. In eo mihi ſunt omnia*. XV. 14. *Hoc a te ita contendo, ut in eo fortunas meas poſitas putem*. — *Sic velim enitare, quaſi in eo ſint mihi omnia*. Seneca ad Polyb. 26. *Hoc incolumi, ſalvi tibi ſunt tui: — in hoc tibi omnia ſunt*. Pro quo Salluſt. Jug. 114. dicit: *in eo ſpes at-*

refulſit certa ſpes liberorum parentibus, viris matrimoniorum, dominis patrimonii, omnibus hominibus ſalutis, quietis, pacis, tranquillitatis; adeo, ut nec plus ſperari potuerit, nec ſpei reſponderi felicius.

Cap. CIV. Adoptatus eadem die etiam M. Agrippa, quem poſt mortem Agrippae Julia enixa erat. Sed in Neronis adoptione illud adjectum his ipſis Caeſaris verbis: *Hoc,*
2 inquit, *reipub. cauſa facio.* Non diu vindicem cuſtodemque imperii ſui morata in urbe patria, protinus in Germaniam miſit; ubi ante triennium ſub M. Vinicio, avo tuo, clariſſimo viro, immenſum exarſerat bellum. Erat &

atque opes ſitae. Cave tamen, hanc formulam, ut nonnullos feciſſe video, confundas cum altera, *cum eo mihi ſunt omnia*, apud Ciceronem ad Div. XIII. 1. qua ſumma amicitia & familiaritas ſignificatur. Totus igitur locus ſic de mea ſententia ſcribendus: *nedum hic implere. Contenti ſimus id unum dixiſſe, quam in illo omnia omnibus fuerint. Tum refulſit* &c. *In* a vicino *m*, ut centum prope locis in Vellejo, eliſum eſt.

Erat et ab eo] Bene Lipſius: *Erat id ab eo.*

Erat

& ab eo quibuſdam in locis geſtum,
quibuſdam ſuſtentatum feliciter, eo-
que nomine decreta ei cum ſpecioſiſ-
ſima inſcriptione operum ornamenta
triumphalia. Hoc tempus me, fun- 3
ctum ante tribunatu caſtrorum, Ti.
Caeſaris militem fecit. Quippe pro-
tinus ab adoptione miſſus cum eo
praefectus equitum in Germaniam,
ſucceſſor officii patris mei, coeleſtiſ-
ſimorum ejus operum, per annos con-
tinuos VIIII. praefectus aut legatus
ſpectator, pro captu mediocritatis
meae adjutor fui. Neque illi ſpecta-
culo, quo fructus ſum, ſimile condi-
tio mortalis recipere videtur mihi; cum
per

Decreta ei cum ſpecioſiſſima inſcriptione &c.] Res ejus geſtae inſcriptae ſunt arcui triumphali, in Alpibus poſito, ut narrat Dio Caſſius, de hac expeditione agens, LIII. p. 721. Vellejus igitur arcum cum inſcriptione comprehendit ornamentorum triumphalium nomine. Nimis feſtinanter hunc locum inſpexit Waſſius ad Salluſt. Jug. 42.

Spectator, pro captu] Edit. pr. mendoſe: *ſpectatus, pro captu.* pro quo Editor Baſil. ſcripſit: *ſpectator, & pro captu,* &c. Sed copula & facile caremus.

Quo fruitus ſum] Exempl. vetuſtum habet: *quo fructus ſum.* Burer. Utrumque rectum eſſe, oſtendit Cujacius Obſervat. X. 26. Sed vetus Codex ſequendus.

per celeberrimam Italiae partem, tractum omnem Galliae provinciarum, veterem imperatorem, & ante meritis ac viribus, quam nomine Caeſarem, reviſentes, ſibi quisque, quam
4 illi, gratularentur plenius. At vero militum conſpectu ejus elicitae gaudio lachrymae, alacritasque, & ſalutationis nova quaedam exultatio, & contingendi manum cupiditas, non continentium, protinus quin adjicerent, *Videmus te, imperator, ſalvum recepimus:* ac deinde, *ego tecum, impe-*

pe-

Meritis ac viribus] Perplacet mihi Lipſii emendatio: *meritis ac virtutibus.* Burmannus nihil mutari vult, quod *vis* etiam pro virtute dicitur. Audio. At ubi *vires* pro virtutibus ponuntur?

Non continentium] *Continentium* abſolute dixit pro continentium ſe. Sic ejusdem ſignificationis verbo *temperare* uſus eſt Suetonius Caeſ. 22. *Quo gaudio elatus non temperavit, quin paucos poſt dies frequenti curia jactaret.*

Protinus quin adjicerent:] Secutus ſum interpunctionem Acidalii. Edit. pr. *non continentium protinus, quin adjicerent.*

Ego tecum, imperator, in Armenia; &c.] Comparandus locus ſimilis Ciceronis pro Muren. 18. *gravis eſt illa* (militum) *oratio, me ſaucium recreavit: me praeda donavit: hoc duce caſtra cepimus, ſigna contulimus: nunquam iſte plus militi laboris impoſuit, quam ſibi ſumſit ipſe.*

Ne-

perator, in Armenia; ego in Rhetia fui: ego a te in Vindelicis, ego in Pannonia, ego in Germania donatus ſum; neque verbis exprimi, & fortaſſe vix mereri fidem poteſt.

Cap. CV. Intrata protinus Germania, ſubacti Caninefates, Attuarii, Bructeri, recepti Cheruſci gentes, & amnis,

Neque verbis exprimi, &c.] Haec verba in recentioribus Editionibus peſſime ad ſequens caput trahuntur. Nos Editionis primae fidem ſecuti ſumus.

Caninifaci, Attuari, Bruteri] Sic leges: *Caninefates, Cattuari, Bructeri.* Rhenan. De ſcriptura Edit. pr. *Caninifaci, Attuari, Bruteri*, multis diſputant Interpretes ad h. l. Ego Rhenani correctionem recepi, niſi quod *Attuarii* pro *Attuari* edi juſſi. *Attuarios* pro Chattuariis etiam accipit Henr. Cannegieter. in Poſtumo cap. 14. p. 156.

Recepti Cheruſci gentes,] Sic eſt in Edit. pr. Forte: *receptae Cheruſcorum gentes.* ut II. 106. *Victae gentes, paene nominibus incognitae. Receptae Cauchorum nationes.* Sed melius eſt *gentes* cum Lipſio delere. Quam vocem aliquis margini adſcripſerat, ut Caninefates, Attuarios, &c. gentium nomina eſſe ſignificaret. *Receptae* in hac formula pro ſimplici *captae* poni, docent Interpretes ad Liv. XXXIX. 23.

Et inamninus] Alias, *in amnibus*, hoc eſt, inter amnes. Malim tamen ſic legere: *& amnis mox noſtra clade nobilis tranſitus Viſurgis.* Rhenan. Exempl. vetuſtum habet: *& inammimus.* Hinc legendum conjicio: *& inamoenus* &c. Burer. Edit. pr. foediſſimo vitio: *& inamninus, mox noſtra clade nobilis tranſitu Viſurgis.* Voſſii conjectura, quam tantopere laudat Heinſius: *& utinam minus*

amnis, mox noſtra clade nobilis, tranſitus Viſurgis; penetrata ulteriora; cum omnem partem aſperrimi & periculoſiſſimi belli Caeſar vindicaret; in iis, quae minoris erant diſcriminis, Sentium Saturninum, qui tum legatus patris ejus in Germania fuerat, praefe-
2 ciſſet; virum multiplicem in virtutibus, navum, agilem, providum, militariumque officiorum patientem ac peri-

nus mox noſtra clade nobilis, tranſitus Viſurgis: mihi quoque blanditur, certe prae commento Cannegieteri de Brittenb. cap. 9. p. 100. *Attuarii, Bruteri recepti, Cheruſcae gentis & Inguiomerus, mox noſtra clade nobilis. Tranſitus Viſurgis*. quod, non intelligo, quomodo placere potuerit Oudendorpio ad Caeſar. de B. G. II. 16. Veruntamen omnium ut ſimpliciſſimam, ita veriſſimam Rhenani correctionem judico: *& amnis, mox noſtra clade nobilis, tranſitus Viſurgis*. Vellejus II. 101. *in inſula, quam amnis Euphrates ambiebat*. Comparandus etiam alter locus II. 8. *Cimbri, multis mox noſtris ſuisque cladibus nobiles*. Savaro ad Sidon. Apoll. Carm. XXIII. 244. a Vellejo *Viſurigis* ſcribi dicit. Sed in Edit. pr. eſt *Viſurgis*.

Qui tum legatus patris ejus &c.] Scribendum: *qui tum legatus patris ejus in Germania erat. Legatus* h. l. eſt legatus Caeſaris conſularis, ſive praeſes Germaniae. Quod planum eſt e Dione Caſſ. LV. p. 802. Γαΐῳ Σεντίῳ τῷ τῆς Γερμανίας ἄρχοντι &c.

Multiplicem in virtutibus,] Raphelengius *in*, quod ex praecedenti *m* natum eſt, bene expungit. Sil. Ital. V. 542. *hunc triſtes luxere Fregellae Multiplicem proavis*. Adde Burm. ad h. l.

Ubi

ritum pariter; ſed eundem, ubi negocia feciſſent locum ocio, liberaliter lauteque eo abutentem; ita tamen, ut eum ſplendidum ac hilarem potius, quam luxurioſum aut deſidem diceres. De cujus viri claro celebrique
conſulatu praediximus. Anni ejus aeſti- 3
va, usque in menſem Decembrem perducta, immanis emolumentum fecere victoriae. Pietas ſua Caeſarem, pene obſtructis hyeme Alpibus, in urbem

Ubi negocia feciſſent locum ocio, &c.] Eodem fere modo deſcripſit Maecenatem II. 88. *vir, ubi res vigiliam exigeret, ſane exſomnis, providens, atque agendi ſciens; ſimul vero aliquid ex negocio remitti poſſet, ocio ac mollitiis pene ultra feminam fluens.* Utriusque loci color ductus eſt ex Salluſtio Jug. 95. *Sulla ocio luxurioſo; tamen ab negotiis nunquam voluptas remorata.* & Fragm. p. 979. *M. Antonius perdundae pecuniae genitus, vacuusque curis, niſi inſtantibus.* Adde Nepotem, Alcibiadis mores ſimiliter deformantem, cap. 1. *Cum tempus poſceret, laborioſus, patiens, liberalis, ſplendidus — Idem, ſimul ac ſe remiſerat, luxurioſus, diſſolutus*, &c.

Ac hilarem] Scrib. *aut hilarem. Ac* nunquam ponitur ante vocalem.

Pene obſtructis hyeme Alpibus,] Edit. pr. *pene exſtructis hyeme Alpibus.* Sed certa eſt Editoris Baſil. correctio, quam in tèxtu exhibemus. Appoſite Mamertinus Paneg. Maximiani 9. *Vos prope ſoli Alpium vias, hibernis nivibus obſtructas, divinis veſtigiis aperuiſtis.*

In urbem traxit: at tutela imperii eum &c.] Vim & concinnitatem huic loco reddidit felix Lipſii emendatio. Edit. pr. nulla aut inepta ſententia: *in urbem traxit*

at

bem traxit: at tutela imperii eum veris initio reduxit in Germaniam; in cujus mediis finibus, ad caput Lupiae fluminis, hyberna digrediens princeps locaverat.

Cap. CVI. Prò Dii boni, quanti voluminis opera inſequenti aeſtate, ſub duce Tiberio Caeſare, geſſimus! Perluſtrata armis tota Germania eſt. Victae gentes, pene nominibus incognitae. Receptae Cauchorum nationes. Omnis eorum juventus, infinita numero, immenſa corporibus, ſitu locorum tutiſſima, traditis armis, una cum ducibus ſuis, ſepta fulgenti armatoque militum noſtrorum agmine, ante imperatoris procubuit tri-
2 bunal. Fracti Langobardi, gens etiam Germana feritate ferocior. Deni-

ad tutelam imperii: eum veris &c.

Veris initi] Alias, *veris initio*. Rhenan.

Ad caput Lupiae fluminis] Hanc lectionem Lipſius praeclare ſubſtituit corruptae Editionis pr. *ad caput Juliae fluminis*.

Fracti Longobardi] Exemplar vetuſtum habet: *Fracti Langobardi*. Burer.

Gens etiam Germana feritate ferocior.] Ad hanc formam Quinctilian. Decl. III. 13. de Cimbris dixit: *in-*

nique, quod nunquam antea ſpe con-
ceptum, nedum opere tentatum erat,
ad quadringenteſimum miliarium, a
Rheno usque ad flumen Albim, qui
Semnonum Hermundorumque fines
praeterfluit, Romanus cum ſignis per-
ductus exercitus: & eodem, mira fe- 3
licitate & cura ducis, temporum quo-
que obſervantia, claſſis, quae Ocea-
ni

inviſitata corporum magnitudo, mores etiam Germanis feri.

Nunquam ante ſpe conceptum, &c.] Hic locus a viris doctis adhiberi debuerat ad firmandam lectionem Livii XXXIII. 33. *Hoc ſpe concipere, audacis animi fuiſſe: ad effectum adducere, virtutis & fortunae ingentis.*

Semnonum] Edit. pr. *Senonum.* Sed Puteani correctionem *Semnonum* egregie confirmat Monim. Ancyr. ex editione Chishulli p. 175. *Claſſis Ro. ab oſtio Rheni ad ſolis orientis regionem usque ad orbis extrema navigavit, quo neque terra neque mari quisquam Romanorum ante id tempus adiit. Cimbrique & Harudes & Semnones & ejusdem tractus alii Germanorum populi per legatos amicitiam meam & P. R. petierunt.* De *Semnonibus* vide Interpretes ad Flor. IV. 12. 4.

Perductus exercitus.] Burmannus ad h. l. & ad Virgil. Ecl. III. 94. malit *productus.* ut II. 78. *producto eorum exercitu in Syriam.* Lipſius etiam II. 105. pro, *anni ejus aeſtiva, usque in menſem Decembrem perducta*, legit *producta.* Librariorum in his verbis permutandis levitas facit, vix ut eorum diſcrimen conſtitui poſſit. Illud tamen ſatis certum videtur, *produci exercitum* dici, qui in aciem ducitur, *perduci*, qui ad locum deſtinatum. Maneat ergo h. l. *perductus*, & II. 78. *producto* in *perducto* mutetur.

Plu-

ni circumnavigerat ſinus, ab inaudito atque incognito ante mari flumine Albi ſubvecta, plurimarum gentium victoria, cum abundantiſſima rerum omnium copia, exercitui Caeſarique ſe junxit.

CAP. CVII. Non tempero mihi,

Plurimarum gentium victoria,] Neque hic mihi convenit cum Burmanno. *Plurimarum gentium victoria* abſolute dicitur pro, cum plurimas gentes viciſſet. Ita Vellejus II. 68. *Incepto pari, ſimilis fortuna Milonis fuit.* Salluſt. Catil. 11. *L. Sulla, armis recepta republica, bonis initiis, malos eventus habuit.* Locutionem *victoria gentium*, pro de gentibus, illuſtrat Dukerus ad Liv. Ep. 5. Tum illa claſſis non commeatum vexit, ſed milites armatos, qui Oceanum Septentrionalem cognoſcerent, ejusque accolas imperio Romano ſubjungerent. Quod clarum eſt ex Monim. Ancyr. l. c. & Plinio H. N. II. 67. *Septentrionalis vero Oceanus, majore ex parte navigatus eſt, auſpiciis Divi Auguſti, Germaniam claſſe circumvecta ad Cimbrorum promontorium: & inde immenſo mari proſpecto, aut fama cognito, ad Scythicam plagam, & humore nimio rigentia.* Ceterum Vellejus male reprehenditur a Lipſio & aliis, quaſi nimio Tiberii ſtudio mare, quod jam Druſus navigarat, *inauditum atque incognitum* dicat. Primus quidem ducum Romanorum Druſus Oceanum Septentrionalem navigavit, teſte Suetonio Claud. 1. At non ultra Chaucos penetraſſe, Dio Caſſ. LIV. p. 762. narrat; Tiberii autem claſſis usque ad mare glaciale pervenit, ut Chishullus l. c. bene docet. Ex quibus cogitur, Vellejum non adulatorie, ſed vere & rei convenienter de hac expeditione locutum eſſe.

Sub-

hi, quin tantae rerum magnitudini hoc, qualecunque eſt, inſeram. Cum citeriorem ripam praedicti fluminis caſtris occupaſſemus, & ulterior armata hoſtium juventute fulgeret, ſub omnem motumque noſtrarum navium protinus refugientium, unus e barbaris, aetate ſenior, corpore excellens, dignitate, quantum oſtendebat cultus, eminens, cavatum, ut illis mos eſt, ex materia conſcendit alveum, ſolusque id navigii genus temperans, ad medium proceſſit fluminis; & petiit, liceret ſibi, ſine periculo, in eam, quam armis tenebamus, egredi ripam, ac videre Caeſarem. Data petenti 2
facultas. Tum adpulſo lintre, & diu ta-

Sub omnem motum noſtrarum navium &c.] Exemplar vetuſtum habet: *ſub omnem metumque noſtrarum navium.* Inter *omnem motumque* quiddam deeſſe videtur. Burer. Rhenanus *que* omiſit. Forte in *omnem* aliud ſubſtantivum latet.

Quam armis tenebamus] Exempl. vetuſtum habet: *quam armis tendebamus.* Burer.

Data a Caeſare petenti facultas.] Exempl. vetuſtum habet: *data petenti facultas.* Hoc *a Caeſare* in vetuſto cod. hoc loco non reperitur, unde unde huc immigrarit. Burer.

Et diu tacitus] Tolle copulam cum Vaſcoſano & Heinſio.

Im-

tacitus contemplatus Caeſarem, *Noſtra quidem*, inquit, *furit juventus, quae, cum veſtrum numen abſentium colat, praeſentium potius arma metuit, quam ſequitur fidem. Sed ego beneficio ac permiſſu tuo, Caeſar, quos ante audiebam, hodie vidi deos: nec feliciorem ullum vitae meae aut optavi, aut ſenſi diem.* Impetratoque, ut manum contingeret, reverſus in naviculam, ſine fine reſpectans Caeſarem, ripae
3 ſuorum adpulſus eſt. Victor omnium gentium locorumque, quos adierat, Caeſar, cum incolumi, inviolatoque; & ſemel tantummodo, magna cum clade hoſtium, fraude eorum tentato exercitu, in hyberna legiones reduxit; eadem, qua priore anno, feſtinatione urbem petens.

CAP.

Impetratoque, ut manum contingeret &c.] Exemplar vetuſtum habet: *imperatoque, ut manum* &c. BURER.

Victor omnium gentium locorumque, &c.] II. 40. *Tum victor omnium, quas adierat, gentium Pompejus.* Hinc ſumſit Velleji imitator, Sulpic. Sever. II. 26. *Pompejus tum Mithridatico bello confecto, pacataque Armenia & Ponto, victor omnium gentium, quas adierat.*

Mar-

CAP. CVIII. Nihil erat jam in Germania, quod vinci poſſet, praeter gentem Marcomannorum; quae, Maroboduo duce, excita ſedibus ſuis; atque in interiora refugiens, incinctos Hercyniae ſylvae campos incolebat. Nulla feſtinatio hujus viri mentionem transgredi debet. 2 Maroboduus genere nobilis, corpore praevalens, animo ferox, natione magis quam ratione barbarus, non tumultuarium, neque fortuitum, neque mobilem, & ex voluntate parentium conſtantem, inter ſuos occupavit princi-

pa-

Marcomannorum] Edit. pr. *Marcomanorum*, ut ſaepe Graeci. Mox tamen per duplex *n* ſcribitur.

Maroboduus] De illo luculentus locus eſt Strabonis VII. p. 445. quem emendat Lipſius ad Tacit. Ann. II. 44.

In interiora refugiens] Sic Editor Baſil. & Lipſius correxerunt. Edit. pr. *in inferiora refugiens*.

Incinctos Hercyniae ſylvae campos] Scribendum: *intinctos Hercynia ſylva campos*. quod Heinſio quoque placet.

Ex voluntate parentum] Exempl. vetus habet: *ex voluntate parentium* &c: BURER.

Et ex voluntate parentium conſtantem &c.] Forte legendum: *& ex voluntate parentium conſtitutum* — *principatum*. *Parentes* Vellejus imitatione Salluſtii Jug. 102. dicit; quos *obedientes* Salluſt. Jug. 31. Livius II. 59. & Ammian. Marcell. XV. 13. nunc barbari *ſubditos* vocant.

patum; ſed certum imperium, vimque regiam complexus animo, ſtatuit, avocata procul a Romanis gente ſua, eo progredi, ubi, cum propter potentiora arma refugiſſet, ſua faceret potentiſſima. Occupatis igitur, quos praediximus, locis, finitimos omneis aut bello domuit, aut conditionibus juris ſui fecit.

Cap. CIX. Corpus ſuum cuſtodia,

Quos praediximus] Exempl. vetuſtum habet: *quis praediximus*. & recte quidem. Nam *quis* hoc loco pro *quibus* poſitum videtur. Burer.

Corpus ſuum cuſtodia, tum imperium &c.] Exempl. vetuſtum ſic habet, ut potius legendum exiſtimem: *Corpus ſuum cuſtoditum, imperium perpetuis &c.* Burer. Longum eſt, nec neceſſarium, aliorum in loco tam deſperato aeſtus & errores referre aut refellere. Lege de certiſſima emendatione noſtra: *Corpus ſuum cuſtodia munivit. Imperium, perpetuis exercitiis exercitu pene ad Romanae diſciplinae formam redacto, brevi in eminens & noſtro quoque imperio timendum perduxit faſtigium.* Ex *tum*, transpoſitis literis, fecimus *munivit*, id eſt, circumdedit, ſepſit. Cicero pro Sext. 44. *qui ſtipatus ſemper ſicariis, ſeptus armatis, munitus indicibus fuit.* Catil. I. 3. *coloniam cuſtodiis munitam.* Maroboduus corpus ſuum armatis ſatellitibus munivit, more tyrannorum. Livius I. 49. *Conſcius deinde Tarquinius, male quaerendi regni ab ſe ipſo adverſus ſe exemplum capi poſſe, armatis corpus circumſepſit.* ubi vide Drakenborch. Mox vulgatum, *imperium exercitiis*

dia, tum imperium perpetuis exercitiis pene ad Romanae diſciplinae formam redactum, brevi in eminens & noſtro quoque imperio timendum perduxit faſtigium; gerebatque ſe ita adverſus Romanos, ut neque bello nos laceſſeret, & ſi laceſſeretur, ſupereſſe ſibi vim ac voluntatem reſiſtendi [oſtenderet.] Legati, quos mittebat ad Caeſares, interdum ut ſupplicem commendabant, interdum ut pro pari loquebantur. Gentibus hominibusque 2 a

tiis redactum &c. explicet, qui poteſt. *Exercitu* quam facile interciderit, vel me tacente intelligitur. Statim Vellejus: *exercitumque adſiduis adverſus finitimos bellis exercendo.*

Laceſſeretur &c.] Puto leg. *laceſſeret: at ſi laceſſeretur, ſup. declararet*, vel ſimile quippiam hic deeſſe videtur. Nam hic in exemplari lacunulam omiſſae dictionis offendimus. RHENAN. Mihi ſic leg. videtur: nec dubito, quin recte: *ut neque bello ſi laceſſeretur, ſupereſſe ſibi vim ac voluntatem reſiſtendi.* &c. BURER. Editio pr. locum lacunoſum ſic exhibet: *ut neque bello nos laceſſeretur ſupereſſe ſibi vim ac voluntatem reſiſtendi Legati* &c. Rectius, quam Burerius, lacunas explevit Rhenanus, niſi quod verbo *declararet* praeferam repoſitum a Burmanno *oſtenderet.* Rhenani ſupplementa etiam recepe runt Vaſcoſanus & Editor Baſil. quorum hic pro *at ſi* dedit *& ſi*, ille *ac ſi.* Edi juſſimus *&, ſi.* Caeſar de B. G. IV. 11. *mittit, qui nunciarent, ne hoſtes praelio laceſſerent: &, ſi ipſi laceſſerentur, ſuſtinerent, quoad ipſe cum exercitu propius acceſſiſſet.*

a nobis deſciſcentibus erat apud eum perfugium; totumque ex male diſſimulato agebat aemulum; exercitumque, quem LXX. milium peditum, quatuor equitum fecerat, adſiduis adverſus finitimos bellis exercendo, majori, quam quod habebat, operi praepa-

Totumque ex male diſſimulato agebat aemulum;] Placet Heinſii correctio: *totusque ex male diſſimulato* &c. Caeſar de B. G. VI. 5: *totus & mente & animo in bellum Trevirorum & Ambiorigis inſiſtit.* Livius XXV. 16. *toti a patiendo exſpectandoque eventu in impetum atque iram verſi.* ubi vide Gronovium. Juſtin. XII. 13. *totusque in laetitiam effuſus.* *Diſſimulato* Burmannus, tanquam deponentis participium, capit pro, qui diſſimulaverat. Contra Wopkenſ. Miſc. Obſ. VIII. p. 71. *ex male diſſimulato* quaſi adverbialiter dictum intelligit pro, non ſatis diſſimulanter. Qui ſuam in rem uti potuiſſet Seneca Praef. IV. N. Q. p. 741. *Plancus artifex ante Vitellium maximus, ajebat non eſſe occulte, nec ex diſſimulato blandiendum.* Mihi tamen neutra ratio probatur. Vellejus enim haud dubie ſcripſit: *totusque ex male diſſimulante agebat aemulum.* id eſt; qui ante non ſatis occulte diſſimulaverat, nunc totus, nec amplius occulte, agebat aemulum. *Male* eſt non ſatis, ut apud Ovidium, a Burm. laudatum, Ep. XVI. 7. *Sed male diſſimulo.* Sueton. Tiber. 42. *cuncta ſimul vitia, male diu diſſimulata, tandem profudit.* Contra Terentius Andr. I. 1. 105. *Bene diſſimulatum amorem & celatum indicat.*

Quem LX. milium peditum] Ex veſtigiis vet. cod. apparet, LXX. fuiſſe, eraſo X. poſteriore. Burer.

Majori, quam quod habebat, operi praeparabat.] Probo Graevii Syll. Epiſt. T. IV. p. 415. & Burmanni

parabat. Eratque etiam eo timendus, 3
quod, cum Germaniam ad laevam &
in fronte, Pannoniam ad dextram, a
tergo ſedium ſuarum haberet Nori-
cos, tanquam in omnes ſemper ven-
turus, ab omnibus timebatur. Nec 4
ſecuram incrementi ſui patiebatur eſſe
Italiam: quippe cum a ſummis Alpium
jugis, quae finem Italiae terminant,
initium ejus finium haud multo plus
CC. milibus paſſuum abeſſet. Hunc 5
virum, & hanc regionem, proximo
anno diverſis e partibus Tib. Caeſar
adgredi ſtatuit. Sentio Saturnino man-
datum, ut per Catthos, excisis conti-
nentibus Hercyniae ſylvis, legiones
Bojohoemum (id regioni, quam in-
co-

ni emendationem, *quam quod agebat*, quamvis hic eam deſeruerit Miſc. Obſ. VIII. p. 402. Hanc lectionem confirmat Vellejus II. 94. *ut per id, quod agebat, quantus evaſurus eſſet, eluceret.* inprimisque Livius, a viris doctis laudatus, XXI. 2. *ut appareret, majus eum, quam quod gereret, agitare in animo bellum.* Qui locus, neſcio, an Velleji, haec ſcribentis, animo obverſatus ſit.

Initium ejus finium]. *Ejus*, ſcilicet Marobodui. RHENAN. Exempl. vetus habet: *initium cujus finium* &c. BURER.

Bojohoemum] *Bojohemum*, *Bo-*

colebat Maroboduus, nomen eſt) [duceret] ipſe a Carnunto, qui locus Norici regni proximus ab hac parte erat, exercitum, qui in Illyrico merebat, ducere in Marcomannos orſus eſt.

CAP. CX. Rumpit, interdum moratur propoſita hominum fortuna. Prae-

Boeheim, hoc eſt, Bojorum patria. Nunc ab Illyriis, (quos Sclavos appellant) habitatur. RHENAN.

Nomen eſt] Aliorum Editorum exemplo, verbum *duceret*, quod hinc elapſum revocavit Lipſius, adjeci. Plura quidem periiſſe putat Dodwellus Annal. Vellej. §. 3. Sed fruſtra. *Ipſe* enim, in quo argutatur, eſt Tiberius, qui ex urbe, ubi hiemem egerat, in Illyricum profectus eſt, ut ab illa parte Marcomannos aggrederetur.

Rumpit, interdum moratur &c.] Jam Acidalius recte monuerat, *interdum* ſemel poſitum, bis intelligendum eſſe. Heinſius tamen, ne parum ingenioſus videretur, corrigere tentavit: *Rumpit interdum, interdum moratur* &c. Perperam. Sueton. Aug. 75. *Feſtos & ſollemnes dies profuſiſſime, nonnunquam joculariter tantum, celebrabat.* Tacit. Hiſt. III. 83. *utque in ludicro certamine, hos, rurſus illos clamore & plauſu fovebat.* ubi librarii, deeſſe aliquid exiſtimantes, ſcripſerunt, *modo hos, rurſus illos.* Sed ſatis exemplorum eſt apud Gronovium ad Liv. III. 37. & Oudendorp. ad Appulej. Met. IV. p. 267. Nec tamen male judicat Daviſius ad Cic. Diſp. Tuſc. IV. 12. fieri aliquando poſſe, ut, quod librarius omiſerit, ab ipſo ſcriptore, brevitatis ſtudio, praetermiſſum putetur.

Ad-

Praeparaverat jam hyberna Caeſar ad
Danubium, admotoque exercitu non
plus quam quinque dierum iter a pri-
mis hoſtium, Saturninum admoveri
placuerat, pene aequali diviſae in- 2
tervallo ab hoſte, intra paucos dies
in praedicto loco cum Caeſare jun-
cturae erant; cum univerſa Pannonia
inſolens longae pacis bonis, & adul-
ta viribus Delmatia, omnibusque tra-
ctus

Admotoque exercitu non plus &c.] Hunc locum foediſſime mutilatum depravatumque ita reſtituendum cenſeo: *amotoque exercitu non plus quam quinque dierum iter a primis hoſtium, Saturninum eodem admovere copias juſſerat; quae pene aequali diviſae intervallo ab hoſte, intra paucos dies ſe in praedicto loco cum Caeſare juncturae erant; cum univerſa Pannonia* &c. Primum *amoto* ſcripſimus cum Heinſio pro *admoto*. Mox *eodem* eliſum eſt ſimilitudine ſequentis *admo*, & *ſe* praecedentis *es* in *dies*. Denique de correctione, *copias juſſerat, quae*, ipſa vis ſententiae vix quenquam dubitare ſinit. Quanquam, ſi quis literas rimari velit, etiam in *placuerat* veſtigia quaedam ſyllabarum *pias juſſerat* reperiet.

Cum univerſa Pannonia] Exempl. vetuſtum habet: *tum univerſa Pannonia* &c. Burer.

Et adulta viribus Delmatia,] Urſinus non corrigit, ſed corrumpit Vellejum conjectura ſua: *& adjuta viribus Delmatiae.* Lucret. III. 450. *Inde ubi robuſtis adolevit viribus aetas.* Immo cum Vellejo congruit Dio Caſſ. LV. p. 802. Belli Delmatici mentionem habet marmor apud Murator. Inſcript. p. 40. 5. *Jano patri Aug. ſacrum C. Julius C. f. ſtrator aed. donatus ab Ti. Caeſ. Aug. f. Auguſto torque*

ctus ejus gentibus in ſocietatem ad-
3 ductis, conſtituto arma corripuit. Tum
neceſſaria glorioſis praepoſita: neque
tutum viſum, abdito in interiora exer-
citu, vacuam tam vicino hoſti relin-
quere Italiam. Gentium nationumque,
quae rebellaverant, omnis nume-
rus amplius DCCC. milibus exple-
bat. CC. fere peditum colligebantur
ar-

que majore bello Delmatico, ob honorem IIviratus cum liberis ſuis poſuit. ubi nihil cauſſae eſt, quare Muratorius potius bellum Delmaticum prius, de quo Vellejus II. 96. quam poſterius, de quo hic agit, intelligat.

Omnibusque tractus ejus gentibus] Editor Baſil. *que* delevit. Scribendum: *omnibus quoque tractus* &c.

Gentibus in ſocietatem adductis,] Heinſius bene conjicit: *gentibus in ſocietatem adjunctis.* Livius XXXVII. 15. *Patara, caput gentis, in ſocietatem adjungenda.* Niſi legere malis: *gentibus in ſocietatem adſumtis.* Liv. II. 22. *rurſus occultum parant bellum, Hernicis in ſocietatem armorum adſumtis.* Sulpic. Sev. II. 15. *Moabitis adverſum Judaeos in ſocietatem belli adſumtis.* Vellejus II. 32. *multis & praeclaris viris in id bellum adſumtis.* Adde quae notavimus ad II. 29. p. 171.

Conſtituto arma corripuit.] Edit. pr. *conſtitit, arma corripuit.* pro quo Editor Baſil. reſcripſit: *ex conſtituto arma corripuit.* Sed melius *ex* omiſit Voſſius. Terent. Phorm. V. I. 29. *Compoſito factum eſt.* ubi Donatus laudat Virgil. Aen. II. 129. *Compoſito rumpit vocem.* Nepos Datam. 6. *perfugas mala fide, compoſitoque feciſſe.* Vide Interpretes ad Liv. V. 11.

Abdito in interiora exercitu] Sic Vaſcoſan. & Editor Baſil. pro *addito in* &c. quod eſt in Edit. pr.

Pars

armis habilia, equitum VIIII. Cu- 4
jus immenſae multitudinis, parentis acerrimis ac peritiſſimis ducibus, pars petere Italiam decreverat, junctam ſibi Nauporti ac Tergeſtis confinio; pars in Macedoniam ſe effuderat; pars ſuis ſedibus praeſidium eſſe deſtinaverat. Proxima duobus Batonibus ac Pin-

Pars acerrimis] Exempl. vetuſtum habet: *parentis acerrimis* &c. ſicque leg. opinor.. BURER. Edit. pr. *pars acerrimis* &c.

Properare in Italiam decreverat,] Exempl. vetuſtum habet: *pars petere Italiam decreverat.* BURER. Edit. pr. *properare in Italiam decreverat.*

Pars in Macedoniam ſe effuderat;] Recepimus facilem ac veram Urſini emendationem, quam ipſe Vellejus confirmat I. 4. *magna vis Graecae juventutis, abundantia virium, ſedes quaeritans, in Aſiam ſe effudit.* II. 112. *quae obviam ſe effuderat exercitui.* Editio pr. *pars in Macedoniam effugerat.* ex quo Editor Baſil. minus feliciter fecit: *pars in Macedoniam eruperat.*

Proxima duobus Batonibus ac Pinneti &c.] Legendum puto: *Proxima duobus Batoni ac Pineti ducibus auctoritas erat.* Nam paulo poſt Vellejus Batonis ac Pinetis rurſus meminit. Et Suetonius Bationem Pannoniorem ducem a Tiberio Caeſare ſcribit ingentibus donatum praemiis. RHENAN. Pro *proxima*, aut *prima* legendum cum Lipſio, aut *maxima* cum Heinſio. Utramque vocem ſaepe cum *proxima* confundi, notiſſimum eſt. Pro *Batonibus* Rhenan. peſſime ſcribit *Batoni*. Duo enim Batones erant, alter Deſitiatum in Dalmatia, alter Breucorum in Pannonia dux, quos ipſi veteres interdum confundunt. Vide Puteanum ad h. l. & Joſ. Scaligerum ad Euſeb. Chron. n. MMXXIII. p. 179.

5 Pinneti ducibus auctoritas erat. In
omnibus autem Pannoniis non diſci-
plinae tantummodo, ſed linguae quo-
que noticia Romanae, plerisque etiam
literarum uſus, & familiaris animo-
rum erat exercitatio. Itaque, hercu-
les, nulla unquam natio tam mature
conſilio belli bellum junxit, ac decre-
6 creta patravit. Oppreſſi cives Roma-
ni, trucidati negociatores, magnus
vexillariorum numerus ad interne-
cionem, ea in regione, quae pluri-
mum ab imperatore aberat, caeſus.
Occupata armis Macedonia; omnia &
in omnibus locis igni ferroque vaſta-
ta. Quin tantus etiam hujus belli me-
tus fuit, ut ſtabilem illum & firma-
tum tantorum bellorum experientia,
Cae-

In omnibus] Malim *in* delere cum Heinſio.

Animorum erat exercitatio.] *Animorum exercitationem* cultum ingenii dicit locutione Salluſtiana Catil. 2. *pars ingenium, alii corpus exercebant.* quod etiam expreſſit Vellej. I. 13. p. 52. *aut corpus periculis, aut animum diſciplinis exercuit.* Proprietatem verbi *exercere* melius explicuit Gronovius Obſerv. II. 3. p. 234. quam Burmann. ad h. l.

Quin tantus etiam] Sic recte edidit Vaſcoſanus. Edit. pr. *quia tantus etiam.*

Et fortunatum tantorum bellorum experientia] Exempl.

Caeſaris Auguſti animum quateret atque terreret.

CAP. CXI. Habiti itaque delectus, revocati undique & omnes veterani; viri, foeminaeque ex cenſu libertinum coactae dare militem. Audita in ſenatu vox principis, *decimo die, ni caveretur, poſſe hoſtem in urbis Romae venire conſpectum.* Senatorum equitumque Romanorum exactae ad id bellum operae. pollicitati. Omnia 2 haec

empl. vetuſtum habet: & *formatum tantorum bellorum* &c. Forte *firmatum* legendum eſt. BURER. Edit. pr. *& fortunatum tantorum* &c. Recte Burer. *firmatum*. Cicero de Finib. III. 8. *quemquam ſtabili & firmo & magno animo, quem fortem virum dicimus, effici poſſe.*

Revocati undique & omnes veterani;] Edit. pr. *revocatus*, quod Editor Baſil. correxit. Quem tamen non imiter in copula & tollenda. Vide ad II. 83. p. 348. Pro *revocati*, cave, cum Acidalio ſcribas *evocati*. Tacit. H. II. 82. *agere delectus, revocare veteranos.* ubi vide Cl. Erneſtum.

Viri foeminaeque ex cenſu &c.] Vide Sueton. Aug. 25. & ibi Caſaubonum.

Militum] Alias, *militem.* RHENAN.

Exactae ad id bellum operae. pollicitati.] Pro *pollicitati* Editor Baſil. perperam ſcripſit *pollicitae*. Repone: *exactae ad id bellum operae ex pollicitatione.* Ultimas ſyllabas *one* a ſequenti *omnia* hauſtas eſſe, manifeſtius eſt, quam ut moneri debeat. *Ex pollicitatione* formula frequens, praeſertim apud Jurisconſultos, de promiſſione, quam quis reipublicae fecit. Lapis apud Gruter. p. 422. 3. *C. Julio Auguſti C. Helena*

haec fruſtra praeparaſſemus, niſi, qui illa regeret, fuiſſet. Itaque ut praeſidium militum, . reſp. ab Auguſto ducem in bellum popoſcit Tiberium.
3 Habuit in hoc quoque bello mediocritas noſtra ſpecioſi miniſtri locum. Finita equeſtri militia, deſignatus quaeſtor, nec dum ſenator aequatus ſenatoribus, etiam deſignatis tribunis

leno ex decreto decur. municipii Aletrinat. & pollicitatione ſevir. & municipum & incolar. ob merita ejus. Paulus L. 46. §. 1. D. *de adminiſtr. & peric. tut. Sempronii, qui ex pollicitatione debitor patriae ſuae extiterat, bona reſpublica juſſu praeſidis poſſedit.* Qua lege etiam refellitur Burmannus, negans, exactioni locum eſſe, ubi quis operam pollicitus ſit. Plura exempla ſunt apud Briſſonium de V. S. in *Pollicitatio.* Nec minus ex formula dicitur *operam pollicitari*, ut apud Salluſt. Catil, 40. ubi vide Cortium.

Itaque ut praeſidium militum &c.] Mirifice nobis arridet Lipſii emendatio, qua tantum transponuntur, non mutantur, literae: *Itaque ut praeſidium ultimum reſpublica ab Auguſto ducem in bellum popoſcit Tiberium. Praeſidium ultimum* eſt ſummum, ultra quod nullum aliud reperitur. Juvenalis Sat. XII. 55. *diſcriminis ultima quando Praeſidia afferimus.* Ita Livius IV. 28. *neceſſitate, quae ultimum ac maximum telum eſt, ſuperiores eſtis.* IX. 31. *ultimam ſpem furto inſidiarum tentantem.* XXIII. 14. *ad ultimum prope deſperatae reipublicae auxilium, cum honeſta utilibus cedunt, deſcendit.* Curt. VIII. 14. 6. *illud ultimum auxilium ſuorum rati.*

Habuit in hoc quoque bello] *Bello* ex gloſſa natum judico cum Burmanno.

Etiam deſignatis tribunis, plebei] Sic puto leg. *etiam deſignatus tribunus plebi.* Et mox *perduxi.* Nam de ſe ipſo

nis plebei, partem exercitus ab urbe, traditi ab Auguſto, perduxi ad filium ejus. In quaeſtura deinde, remiſſa ſorte provinciae, legatus ejusdem ad eundem miſſus, quas nos primo anno acies hoſtium vidimus? quantis prudentia ducis opportunitatibus, furenteis eorum vires univerſas evaſimus

ipſo loquitur. RHENAN. Editor Baſil. pro *etiam* ſcripſit *&* *jam.*

Perduxi] Edit. pr. *perduxit.*

Acies hoſtium vidimus?] Elegans Heinſii conjectura: *acies hoſtium fudimus? Vidimus* & *fudimus* in MSS. ſaepe confunduntur, ut apud Senecam Medea 135. & Epiſt. 13. p. 43.

Quantis prudentia ducis opportunitatibus,] Vidit Heinſii ſagacitas, verbum *uſi* excidiſſe: *quantis prudentia ducis uſi opportunitatibus.* niſi malis verba hoc ordine collocare: *quantis prudentia ducis opportunitatibus uſi*; ut ſyllaba *us* in *opportunitatibus* verbum *uſi* abſorbuerit.

Furenteis in eum vireis univerſas] Exempl. vetuſtum habet: *furenteis eorum vires univerſas* &c. BURER. Edit. pr. *furenteis in eum vireis univerſas.* Legendum: *florenteis eorum vires univerſas exhauſimus partibus?* Eleganter *florentes vires*; ut Livius I. 2. *ad florentes Etruſcorum opes confugiunt.* Juſtin. V. 1. *florentes Athenienſium opes ruiſſe.* Sed ipſe Vellejus hanc lectionem confirmat II. 110. *& adulta viribus Delmatia.* item Dio Caſſ. LV. p. 802. ὡς οἱ Δαλμάται τὴν ἡλικίαν σφῶν ἀνθοῦσαν εἶδον. *Exhauſimus* certae Gruteri conjecturae debetur. Valer. Max. III, 4. 4. *Cum apud Cannas culpa ſua vires populi Romani exhauſiſſet.* III. 7. 10. *Cannenſi clade exhauſtis Romani imperii viribus.* Voſſius vulgatum minus conſiderate defendit ex Suetonii Tiber. 20. ubi Tiberius Batoni gratias refert, quod ſe cum exercitu iniquitate loci circumcluſum, paſſus eſſet evadere. Atqui Ti-

mus partibus? quanto cum temperamento ſimul utilitatis res auctoritate imperatoris agi vidimus? qua prudentia hyberna diſpoſita ſunt? quanto opere incluſus cuſtodiis exercitus noſtri, ne qua poſſet erumpere, inopsque copiarum, & intra ſe furens, viribus hoſtis elangueſceret?

Cap. CXII. Felix eventu, forte

Tiberium decebat hoc periculum commemorare, non Tiberii adulatorem, Vellejum, ſaltem non eo loco, ubi plenis velis in ejus laudes vehitur.

Partibus] Puto leg. *artibus.* Rhenan. Rhenani conjecturam male ſecutus Vaſcoſanus edidit: *vireis univerſas evaſimus? quantis artibus, quanto cum temperamento*, &c.

Quanto cum temperamento ſimul &c.] Conjecimus ad Rutil. Lup. I. 13. p. 46. *Quanto cum temperamento ſimul civilitatis & auctoritatis imperatoris res agi vidimus?* Sed aliud remedium exſpectandum.

Qua prudentia hyberna &c.] Recte Burmannus, *qua providentia*, ne idem vocabulum tantillo intervallo repetatur. Vide Daviſium ad Cic. Acad. I. 8.

Quanto opere incluſus cuſtodiis &c.] Nondum me poenitet conjecturae, quam ad Rutil. Lup. I. 13. p. 46. propoſui: *quanto opere incluſus cuſtodiis exercitus noſtri hoſtis, ne qua poſſet erumpere, inopsque copiarum, & intra ſe furens, viribus hauſtis, elangueſceret? Hoſtis* interceptum eſt a vicino *noſtri. Viribus hauſtis* pro *exhauſtis*, ut ſaepe. Porro *intra ſe* non debebat ſollicitari ab Heinſio & Burmanno. Florus III. 21. 1. *Hoc deerat unum populi Romani malis, jam ut ipſe intra ſe parricidale bellum domi ſtringeret.* ubi vide Dukerum.

Vir

te conatu, prima aeſtate belli, Meſſalini opus mandandum eſt memoriae. Qui vir animo etiam, quam gen- 2
te, nobilior, digniſſimus, qui & patrem Corvinum habuiſſet, & cognomen ſuum Cottae fratri relinqueret, praepoſitus Illyrico, ſubita rebellione, cum ſemiplena legione viceſima, circumdatus hoſtili exercitu, amplius XX. hoſtium fudit fugavitque; & ob id ornamentis triumphalibus honoratus eſt. Ita placebat barbaris nu- 3
merus

Vir animo etiam, quam gente, nobilior,] Ita Livius IV. 28. *nobilior vir factis, quam genere.* Vellejus II. 13. *meliore in omnia ingenio animoque, quam fortuna, uſus.* Hanc formam imitatus eſt Sulpic. Sev. II. 16. *Judith inſignis ſpecie, ſed moribus, quam vultu, illuſtrior.*

Digniſſimus, qui] Bene Heinſius, *digniſſimusque, qui.*

Cognomen ſuum Cottae fratri relinqueret,] M. Valerii Meſſalini frater dictus eſt Valerius Maximus Cotta, cognomen Cottae trahens a matre Aurelia ex Cottarum familia, poſt fratris mortem, Valerius Maximus Cotta Meſſalinus. De eo diligentius aliis diſputat Jo. Maſſonus Vita Ovid. p. 107.

Ornamentis triumphalibus honoratus eſt.] Hujus honoris meminit etiam Ovidius epiſtola ad Meſſalinum, quae eſt ſecunda L. II. ex P. vſ. 91. *Hanc colit atque ducem, per quem decreta merenti Venit honoratis laurea digna comis.* Sic enim locum vexatum optime emendat Laur. Santenius, cujus ingenio poëtae Latini aliquando multum debebunt.

Ita placebat barbaris numerus

merus ſuus, ita fiducia virium, ut, ubicunque Caeſar eſſet, nihil in ſe reponerent. Pars exercitus eorum propoſita ipſi duci, & ad arbitrium utilitatemque noſtram macerata, perductaque ad exitiabilem famem, neque inſtantem ſuſtinere, neque ut facientibus copiam pugnandi, dirigentibusque aciem auſa congredi, occupato

merus ſuus, &c.] Exquiſitum loquendi genus, quod, vereor, ut ſatis ceperit Burmannus. Neque enim ſarcasmus in his verbis eſt, ſed haec ſimpliciſſima ſententia: Etſi barbari ſibi ſatis magnum exercitum, ſatis virium collegiſſe videbantur, tamen, ubicunque Caeſar eſſet, &c. Salluſt. Catil. 2. *ſua cuique ſatis placebant.* Jug. 64. *debere illi res ſuas ſatis placere.* Seneca N. Q. I. 5. *Sunt, quae cum videris, placere tibi vires tuae poſſint: in tantum lacerti creſcunt.* Lucan. II. 605. *niſi cum cervice repleta Excuſſi placuere tori.* Plinius H. N. VIII. 33. *ubi placuit robur, in aperta prodeunt.* Tacit. H. IV. 23. *Inde non loco, neque munimentis labor additus: vis & arma ſatis placebant.* de Morib. Germ. 11. *Ut turba placuit, conſidunt armati.* ubi formulam pulchre illuſtrat Gronovius.

Propoſita ipſi duci] Lipſius bene correxit: *oppoſita ipſi duci.* quam lectionem poſtulat, quod ſequitur: *pars, quae obviam ſe effuderat.*

Inſtantem ſuſtinere] *Inſtantes* ſcribendum eſſe cum Acidalio & Lipſio, clarum eſt.

Neque ut facientibus copiam pugnandi,] Editor Baſil. *ut* abjecit, velut natum ex praecedentis vocis ultima ſyllaba. Scribendum: *neque cum facientibus* &c.

Etiam] Alias, *aciem*: RHENAN. Exempl. vetus habet: *dirigentibusque aciem*. Lectio igitur marginalis repo-

to monte Claudio, munitione ſe defendit. At ea pars, quae obviam ſe 4 effuderat exercitui, quem A. Caecina & Silvanus Plautius conſulares ex transmarinis adducebant provinciis, circumfuſa quinque legionibus noſtris, auxiliaribusque & equitatui regio (quippe

ponatur in ordinem ſuum. BURER.

Occupato monte Claudio] Recte Fabricius ad Dion. Caſſ. LV. p. 803. errorem eorum, qui montem Claudium a Dione *Almam* dici ſtatuunt, caſtigat; ſed ipſe errat, Claudium montem non ab hoſtibus, ſed a Romanis occupatum dicens.

Antea] Alias, *At ea.* RHENAN. Exempl. vetuſtum habet: *At ea pars* &c. Redigatur ergo lectio marginalis in contextum. BURER.

Silvanus Plautius] Hic tamen, quaſi ſua, non militum, virtute viciſſet, triumphalibus ornamentis honoratus eſt. Lapis apud Gruterum p. 452. 6. & Fabrett. p. 171. *M. Plautius M. f. A. n. Silvanus Coſ. VII. vir epulon. Huic ſenatus triumphalia ornamenta decrevit ob res in Illyrico bene geſtas.*

Equitatui regio, quippe magna &c.] Puto leg. *equitatu r. q. magnam T. manum junctus prae. d. Romanis.* RHENAN. Et hic locus usque adeo depravatus (meo judicio) ſic reſtituendus erit, ſuffragante ad hoc nonnihil codice vetuſto, in quo pro *vinctum*, *junctum* ſcriptum legitur. Deinde quia Vellejus cum *praedictis ducibus* inquit, non *Rhomum* & *Alcem* intelligi vult, de quibus etiam ab hinc ſi voluminis ad caput usque recurras, nil ſcriptum reperies. Sed quos hic *praedictos duces* appellat, Caecina & Silvanus fuere, nunc quid mihi legendum videatur, audi: *& equitatu regio, quippe magna Thracum manu junctus praedictis ducibus Romanis* (Caecinae videlicet & Silvano) *Moetalces Thraciae rex, in adjutorium ejus belli* &c. BURER.

pe magnam Thracum manum junctus praedictis ducibus Rhoemetalces Thra-

RER. Editionis primae ſcriptura haec eſt: *& equitatui regio, quippe magna Thracum manu vinctus praedictis ducibus Rhomo & Alces Thraciae rex in adjutorium ejus belli* &c. Rhenanus male ſcribit, *circumfuſa* — *equitatu*, pro *equitatui*; quam conſtructionem vindicavimus ad II. 46. p. 233. At mox bene, *quippe magnam Thracum manum junctus* &c.

Rhomo & Alces] Lege, *Rhoemetalces.* cujus in prioribus libris ſaepe meminit Tacitus. RHENANUS in addendis. Editor Baſil. ſcripſit *Rhomotalces.* In libris ſaepe ſcribitur Ῥυμητάλκης, *Rumetalces*, ut apud Plutarch. Apophtheg. p. 207. A. & Dion. Caſſ. LIV. p. 749. ſed in numis & lapidibus ſemper Ῥοιμητάλκας; quod jure praefert Gronovius Obſerv. IV. 15. p. 243. Hiſtoriam hujus regis, poſt Triſtanum, Spanhemium, & alios, ex numis illuſtravit Cary Hiſt. Reg. Thrac. p. 64. Cum notum eſſet Athenienſibus, quem amicitiae gradum apud Auguſtum teneret, ei per adulationem Archontis eponymi honorem detulerunt. Marmor apud Sponium de Pop. Att. p. 196. οἱ ἐφηβεύσαντες ἐν τῷ ἐπὶ βασιλέως Ῥοιμητάλκα ἄρχοντος ἐνιαυτῷ. Quod Ed. Corſinus Faſt. Attic. T. I. p. 195. rectiſſime de hoc Roemetalce accipit, quanquam minus accurate ſcribens T. IV. p. 147. etiam de alio Roemetalce, Boſpori rege, intelligi poſſe. Nam Philoſtratus de Vit. Sophiſt. I. 25. p. 535. quem teſtem laudat, non Roemetalcem, ſed ſimpliciter Boſpori regem, nullo addito nomine, commemorat; ut multo probabilius ſit, quod Cary Hiſt. Reg. Boſpor. p. 69. ſuſpicatur, Eupatorem in Philoſtrato intelligendum eſſe. Eidem Roemetalci Thraciae, non alteri, Boſpori regi, ut Corſino l. c. placet, Auguſtus contulit civitatem Ro. cum nomine & praenomine ſuo. Quod Fabrettus Inſcript. p. 439. hoc lapide demonſtravit: *Julia Tyndaris, C. Julii regis Rhoemetalces liberta, fecit ſibi & ſuis* &c. Quem titulum, a Scip. Maffejo Crit. Lapid. p. 257. temere in fraudis ſuſpicionem vocatum, nu-

Thraciae rex in adjutorium ejus belli ſecum trahebat) pene exitiabilem omnibus cladem intulit. Fuſa regiorum equeſtris acies, fugatae alae, converſae cohortes ſunt. Apud ſigna quoque legionum trepidatum. Sed Romani virtus militis plus eo tempore vindicatum gloriae, quam ducibus reliquit: qui multum a more imperatoris

nuper non contemnendis rationibus vindicavit F. A. Zacharias Inſtitut. Lapid. l. 3. p. 31.

Adjutorium] Hac voce jam uſus eſt Cicero apud Columell. Praef. L. XII. p. 809. *ut ex hac eadem ſocietate mortalibus adjutoria ſenectutis, nec minus propugnacula, praeppararentur.* Quodſi forte dicas, Columellam magis ſenſum, quam verba Ciceronis retuliſſe, ecce aliam ex eadem aetate Aſinii Pollionis auctoritatem apud Sueton. de Gramm. 10. *In eam rem adjutorium ei fecit maxime quidam Ateius.* ubi viri docti, qui *fuit* pro *fecit* legere malint, refelluntur inſcriptione apud Reineſium Cl. II. n. 82. *C. Manilius Firmus, quod potuit huic monumento adjutorium facere, fecit animo libens.*

Fugata regiorum equeſtris acies] Exempl. vetuſtum habet: *Fuga regiorum* &c. BURER. Ex *fuga*, quod vetus Codex pro *fugata* habet, Voſſius recte fecit *fuſa*; idque recepi.

Sed Romani virtus militis &c.] Editor Baſil. minus bene: *Sed Romana virtus militis* &c. Verum vidit Puteanus: *Sed Romani virtus militis plus eo tempore vindicavit gloriae*, &c. *Vindicare* ſine dativo perſonae non ſemel eſt apud Vellejum, ut mox hoc ipſo capite: *ex inſperato victoriam vindicaverunt.*

Qui multum a more imperatoris ſui diſcrepantes] Edit.

ris ſui diſcrepantes, ante in hoſtem inciderunt, quam per exploratores, 6 ubi hoſtis eſſet, cognoſcerent. Jam igitur in dubiis rebus ſemet ipſae legiones adhortatae, jugulatis ab hoſte quibusdam tribunis militum, interempto praefecto caſtrorum, praefectisque cohortium, non incruentis centurionibus, quibus etiam primi ordines cecidere, invaſere hoſtes, nec ſuſtinuiſſe contenti, perrupta eorum acie, ex inſperato victoriam vindica-
7 verunt. Hoc fere tempore Agrippa, qui eodem die, quo Tiberius, adoptatus ab avo ſuo naturali erat, & jam

dit. pr., *qui multum amore imperatoris ſui crepantes.* Quod ulcus, fruſtra tentatum a viris primariis, feliciter ſanavit tanto minor Jo. Iſac. Pontanus Anal. I. 1. cujus emendationem recepi. Vaſcoſanus edidit: *qui multum amore imperatoris ſui properantes.* unde forte conjecturam ſumſit Lipſius.

Qui etiam] Alias, *quin etiam.* Rhenan. Exemplar vetuſtum habet: *quibus etiam primi ordines cecidere,* Obliteretur lectio in margine. Burer. Voſſius praepoſitionem *e* intelligi vult, quam addere malim cum Boeclero: *e quibus etiam primi ordines* &c. *Primi ordines* ſunt primi ordinis centuriones; ut praeter Interpretes ad h. l. docent Gronov. & Drakenborch. ad Liv. XXX. 4.

Etiam ante biennium.] Editor

jam ante biennium, qualis eſſet, apparere coeperat, mira pravitate animi atque ingenii in praecipitia converſus, patris atque ejusdem avi ſui animum alienavit ſibi; moxque creſcentibus in dies vitiis, dignum furore ſuo habuit exitum.

Cap. CXIII. Accipe nunc, M. Vinici, tantum in bello ducem, quantum in pace vides principem. Junctis exercitibus, quique ſub Caeſare fuerant, quique ad eum venerant, contractisque in una caſtra decem legionibus, LXX. amplius cohortibus, XIIII. ſed pluribus quam decem ve-

ditor Baſil. & *jam ante b.* quod recepi.

Dignum furore ſuo habuit exitum.] Vellcji imitator, Sulpic. Sev. I. 51. *ibique a filiis interfectus, dignum ſe exitum tulit.* ubi Druſii correctionem *exitum* pro *exitium* hic locus confirmat.

In pace vides. Principes] Exemplar vetuſtum ſic habet, & recte quidem, ut mihi videtur: *Accipe nunc, M. Vinici, tantum in bello ducem, quantum in pace vides principem. Iunctis exercitibus* &c. Burer. Edit. pr. *quantum in pace vides. Principes junctis exercitibus,* &c.

XIIII. *ſed pluribus*] Nihil verius Lipſii correctione: XIIII. *alis, & pluribus* &c.

veteranorum milibus, ad hoc magno voluntariorum numero, frequentique equite regio, tanto denique exercitu, quantus nullo unquam loco poſt bella fuerat civilia; omnes eo ipſo laeti erant, maximamque fiduciam vi-
2 ctoriae in numero reponebant. At imperator optimus eorum, quae agebat, judex, & utilia ſpecioſis praeferens, quodque ſemper eum facientem vidi in omnibus bellis, quae probanda eſſent, non quae utique probarentur ſequens, paucis diebus exercitum, qui venerat, ad refovendas ex itinere ejus vires, moratus; cum eum majorem, quam ut temperari poſſet, neque habilem gubernaculo cer-
3 neret, dimittere ſtatuit: proſecutusque longo & perquam laborioſo itinere,

Neque habilem gubernaculo cerneret,] Frontin. II. 1. 14. *cum hoſtis haberet innumerabilem multitudinem, eoque ipſo inhabilem.* Incertus Paneg. Conſtant. 5. *nunquam majores quadraginta millium copias duxit, inhabile regenti ratus quicquid excederet. Habilis* eſt, qui facile regi poteſt. Sic *haberi* pro geri, tractari, apud Tacit. Ann. II. 14. ubi vide Erneſtum.

Et

re, cujus difficultas narrari vix poteſt, ut neque univerſos quisquam auderet adgredi, & partem digredientium, ſuorum quisque metu finium, univerſi tentare non poſſent, remiſit eo unde venerant; & ipſe aſperrimae hyemis initio regreſſus. Siſciam, legatos, inter quos ipſi fuimus, partitis praefecit hybernis.

CAP. CXIV. O rem dictu non eminentem, ſed ſolida veraque virtute atque utilitate maximam, experientia ſuaviſſimam, humanitate ſingularem! Per omne belli Germanici Pannonicique tempus, nemo e nobis, graduinve noſtrum aut praecedentibus

Et partem digredientium ſuorum &c.] Editor Baſil. hujus loci integritatem duabus vocibus flagitioſe truncavit: *& partem digredientium ſuorum metu univerſi tentare non poſſent.* Clara ſunt omnia, ſi cum Vaſcoſano ſic interpungas: *& partem digredientium, ſuorum quisque metu finium, univerſi tentare non poſſent:*

Siſtiam] Exempl. vetus habet, *Siſciam.* BURER. Edit. pr. *Siſtiam. Sciſcia* haec urbs dicitur in lapidibus apud Murator. p. 849. 7. & 862. 7. ubi ille, nihil de hac urbe antiquam geographiam habere, dicit. At *Sciſcia* non eſt diverſa a *Siſcia*, cujus frequens mentio apud geographos.

bus aut ſequentibus, imbecillus fuit, cujus ſalus ac valetudo non ita ſuſtentaretur Caeſaris cura, tanquam diſtractiſſimus ille tantorum onerum mole huic uni negocio vacaret animus.
2 Erat deſiderantibus paratum junctum vehiculum; lectica ejus publicata, cujus [uſum] cum alii, tum ego ſenſi. Jam medici, jam apparatus cibi, jam in hoc ſolum importatum inſtrumentum balinei, nullius non ſuccurrit valetudini. Domus tantum ac domeſtici deerant; ceterum nihil, quod ab illis
3 aut praeſtari, aut deſiderari poſſet. Adjiciam

Diſtraximus] Alias, *diſtractiſſimus*. RHENAN.

Onerum mole] Malim cum Santenio noſtro: *operum mole*. Sic *belli moles* cap. ſeq. *Onus* & *opus* alibi etiam apud Vellejum confunduntur.

Huic uni vacaret animus.] Exempl. vetuſtum habet: *huic uni genitio*. Puto legend. *huic uni genti vacaret animus*. BURER. Poſſis ſcribere: *huic uni penitus vacaret animus*. Cicero pro Arch. 1. *ne nos quidem huic uni ſtudio penitus unquam dediti fuimus*. Sed melius eſt, quod Editor Baſil. repoſuit: *huic uni negotio vacaret animus*.

Cujus cum alii] Hic deeſſe puto *beneficium*, vel ſimile quippiam, niſi placet, ut *cuivis* legatur, hoc modo: *lectica ejus publicata cuivis*. Sed prior lectio magis arridet. RHENAN. Lipſius optime legit: *cujus uſum cum alii*. Vocem *uſum* a vicinis abſorptam eſſe, luce clarius eſt.

Quis.

jiciam illud, quod, quisquis illis temporibus interfuit, ut alia quae retuli, agnoſcet protinus. Solus ſemper equo vectus eſt; ſolus cum iis, quos invitaverat, majore parte aeſtivarum expeditionum, coenavit ſedens; non ſequentibus diſciplinam, quatenus exemplo non nocebatur, ignovit; admonitio frequens inerat & caſtigatio, vindicta rariſſima: agebatque medium

Quisquis illis temporibus interfuit,] Hinc locutionem ſumſit Sulpic. Sever. Dial. III. 3. *cui quidem tempori hic etiam Saturninus interfuit.* Quem locum indicavit Wopkenſ. Miſc. Obſ. VIII. p. 75.

Equo vectus eſt;] Non vehiculo, aut lectica. Vide Lipſium ad Plin. Paneg. 14.

Coenavit ſedens] Hunc morem militarem explicat H. Valeſius ad Ammian. Marcell. XXV. p. 459.

Et caſtigatio, vindicta rariſſima:] Vaſcoſanus male edidit: *& caſtigatio ac vindicta rariſſima.* Intelligitur caſtigatio, quae verbis fit, non vitibus aut fuſtibus.

Amariſſima] Alias, *rariſſima.* Rhenan. Eadem verba confunduntur apud Statium Praef. IV. Silv. *cum lugeret veris, quod amariſſimum eſt, lacrimis ſenem patrem.* ubi *rariſſimum,* quod Barthius repoſuit, minus bene ſprevit Marklandus. Reſpicitur enim ad filios patrum mortem exſpectantes; de quibus alio loco diximus.

Agebatque medium plurima diſſimulantis &c.] Vellejus vulgatiore ratione dicere potuiſſet: gerebatque ſe medium inter plurima diſſimulantem, & aliqua inhibentem. Sed exquiſitior eſt conſtructio cum genitivo. Horatius II. Carm. 19. 27. *ſed idem Pacis eras mediusque belli.* ubi plura exempla collegit Torrentius.

dium plurima diſſimulantis, aliqua in-
4 hibentis. Hyems emolumentum patrati belli contulit. Sed inſequenti aeſtate omnis Pannonia, reliquiis totius belli in Delmatia manentibus, pacem petiit. Ferocem illam tot milium juventutem, paulo ante ſervitutem minatam Italiae, conferentem arma, quibus uſa erat apud flumen nomine Bathinum, proſternentemque ſe univerſam genibus imperatoris, Batonemque & Pinetem, excelſiſſimos duces, captum alterum a ſe deditum,

Sed inſequenti] Lipſius bene: *Et inſequenti*. Ceterum Dodwellus Annal. Vellej. §. 23. mihi non perſuadet argutiis ſuis, ut omnia acta a. 760. magna hujus loci lacuna hauſta eſſe credam.

Captum alterum a ſe deditum] *Alterum* deeſſe videtur. RHENAN. Editor Baſil. omiſſis verbis *a ſe*, de Rhenani conjectura dedit: *captum alterum, alterum deditum*. Ac forte in corruptis *a ſe* nihil, niſi *alterum*, latet. In Edit. pr. h. l. ſcribitur *Pinetem*, ſupra II. 110. *Pinnetem*, ut apud Dionem. Sic Livius XXII. 33. *Pineum* Illyriorum regem vocat, quem alii *Pinneum*. Pinnes a Batone Breuco Romanis proditus eſt. Quem Batonem cum alter Bato Deſitiates de medio ſuſtuliſſet, tandem ſemet ipſe Romanis dedidit. Cujus rei notitiam uni debemus Dioni Caſſ. LV. p. 806. LVI. p. 818. Pinnetem & Batonem ſupplices ſibi 'videre viſus eſt Albertus Rubenius in gemma Auguſtea, quam ſingulari Diſſertatione enarravit, p. 218.

Au

tum, juſtis voluminibus ordine narrabimus, ut ſpero. Autumno victor in hyberna reducitur exercitus, cujus omnibus copiis a Caeſare M. Lepidus praefectus eſt, vir nomini ac fortunae eorum proximus: quem in quantum quisque aut cognoſcere, aut intelligere potuit, in tantum miratur ac diligit, tantorumque nominum, quibus ortus eſt, ornamentum iudicat.

Cap. CXV. Caeſar ad alteram belli Delmatici molem animum atque arma contulit. In qua regione quali ad-

Autumno] Edit. pr. *autumni*, quod Editor Baſil. correxit.

Caeſarem Lepidus praefectus eſt,] Alias, *a Caeſare*. Rhenan. Lectionem Vellejanam ſic reſtituendam puto: *Caeſare M. Lepidus praefectus eſt*. Burer. Pro *Caeſarem*, quod in Edit. pr. eſt, Editor Baſil. ſcripſit *a Caeſaribus*, ob ſequens *eorum*. Sed vide Burmannum, hunc locum bene explicantem.

Nomini —— proximus.] Sic Acidalius correxit. Edit. pr. *nominis*.

Aut intelligere potuit,] II. 116. *quem virum, ne qui intellexit quidem, abunde miratus eſt*. Vim verbi *intelligere* explicuimus ad Rutil. Lup. I. 4. p. 16.

In qua regione quali adjutore &c.] Inſolentior haec locutio videtur Burmanno ad Claudian. in Eutrop. II. 247. quod *regio* ad *Delmaticum bellum*, pro bellum in Delmatia, refertur. At mihi nullum dubium eſt, quin Vel-

adjutore legatoque fratre meo, Magio Celere Velleſano uſus ſit, ipſius patrisque ejus praedicatione teſtatum eſt, & ampliſſimorum honorum, quibus triumphans eum Caeſar donavit, 2 ſignat memoria. Initio aeſtatis Lepidus, educto hybernis exercitu, per gentis integras immunesque adhuc clade belli, & eo feroces ac truces, tendens ad Tiberium imperatorem, & cum difficultate locorum, & cum vi hoſtium luctatus, magna cum clade obſiſtentium, exciſis agris, exuſtis aedi-

Vellejus ſcripſerit: *In qua expeditione quali adjutore* &c.

Magio Celere ulli flano] Ego legendum puto: *Magio Celere Uliflano.* BURER. Edit. pr. *Magio Celere ulli flano.* pro quo Editor Baſil. ſcripſit: *Magio Celere Vellejano.* Nec quicquam cauſſae erat, cur de illa correctione dubitaret Dodwellus Annal. Vellej. §. 7.

Et ampliſſimorum honorum, &c.] Cum Lipſio legerim: *& ampliſſimorum donorum*, &c. non quo *honor* pro dono dici neſciam, ſed quod *donis donare* in tali re ſollemnis & perpetua formula eſt, ut in lapidibus apud Gruter. p. 350. 1. Fabrett. p. 127. Murator. p. 799. 6.

Pergentis integras immunesque adhuc &c.] Exempl. vetuſtum habet: *pergentis in integras immunesque adhuc* &c. Niſi quis mavelit legere: *in integratas immunesque adhuc clade belli*: cum exempl. vetuſtum habeat, *in integritas*. BURER. Edit. pr. *pergentis integras*. Recte Editor Baſil. dedit: *per gentes integras* &c.

Quae

aedificiis, caeſis viris, laetus victoria, praedaque onuſtus, pervenit ad Caeſarem; & ob ea, quae ſi propriis 3
geſſiſſet auſpiciis, triumphare debuerat, ornamentis triumphalibus, conſentiente cum judicio principum voluntate ſenatus [donatus] eſt. Illa 4
aeſtas maximi belli conſummavit effectus. Quippe Peruſtae & Deſitiates Del-

Quae ſi propriis geſſiſſet auſpiciis,] Quanquam exempl. vetuſtum ſic habeat, tamen non dubito, quin ſic (ſi recte legas) legendum ſit: *quaſi propriis geſſiſſet auſpiciis.* BUREK. Burmannus male *quae* ſumit pro *ob quae,* Ubi enim in illa conſtructione accuſativus, quocum *geſſiſſet* jungendum eſt? Alio modo hanc conſtruendi rationem expedire conatur Wopkenſ. Miſc. Obſ. VIII. p. 75. & Miſc. Obſ. Nov. T. X. p. 18. Sed exempla allata non ſatis huic loco conveniunt. Lege & interpunge: *& ob quae, ſi propriis res geſſiſſet auſpiciis, triumphare debuerat.* Cum ſemel *res* a ſequenti ſyllaba *ges* eliſum eſſet, pronominis *ea* conſecuta eſt interpolatio.

Senatus eſt.] *Donatus* deeſt, aut ſimile. RHENAN.

Peruſia aede ſiciales Dalmatae,] Legendum reor: *perfidia exitialis Dalmatae.* RHENAN. Monſtroſam ſcripturam Edit. pr. *Peruſia aede ſiciales,* ita refinxit Editor Baſil. *Daoriſi & Deſitiates Dalmatae.* Praeclare, *Deſitiates*: ſed pro *Peruſia* felicius Voſſius *Piruſtae*, vel propius ad corruptae lectionis veſtigia, *Peruſtae*, ut Heinſius ſcripſit. Vide Drakenborch. ad Liv. XLV. 26. *Deſitiates* alia forma Δαισιτιᾶται ſunt Straboni VII. p. 483. Δυσιδιᾶται Dioni Caſſ. LV. p. 802. *Daeſitiates* in lapide apud Sponium Miſc. erud. ant. p. 179. & Zachariam Marmor. Salonit. p. 20. Apud Pli-

Delmatae, ſitu locorum ac montium, ingeniorum ferocia, mira etiam pugnandi ſcientia, & praecipue anguſtiis ſaltuum pene inexpugnabiles, non jam ductu, ſed manibus atque armis ipſius Caeſaris tum demum pacati ſunt; cum pene funditus everſi forent. Nihil in hoc tanto bello, nihil in Germania aut videre majus, aut mirari magis potui, quam quod imperatori nunquam adeo ulla opportuna viſa eſt victoriae occaſio, quam damno amiſſi penſaret militis. Semperque viſum eſt glorioſum, quod eſſet tutiſſimum; & ante conſcientiae quam famae conſultum; nec unquam conſilia ducis judicio exercitus, ſed exercitus providentia ducis rectus eſt.

CAP.

Plinium H. N. III. 22. fluctuant libri inter *Daeſitiates* & *Deſitiates*.

Dalmatae] Exempl. vetus, *Dalmatae*. BURER.

Viſum eſt glorioſum, quod eſſet tutiſſimum;] Ex Salluſtio Fragm. p. 938. *Uti nihil glorioſum, niſi tutum, & omnia retinendae dominationis honeſta exiſtumet.* ubi Cortium, *tutum* active ſumentem, falli, Velleji imitatio docet.

Nec unquam conſilia ducis] Exempl. vetus habet: *ne cum quod conſilia ducis* &c. BURER.

Dal-

Cap. CXVI. Magna in bello Del-
matico experimenta virtutis in multos
ac difficileis locos praemiſſus Germa-
nicus dedit; celebri etiam opera di- 2
ligentique Vibius Poſtumus, vir con-
ſularis, praepoſitus Delmatiae, orna-
menta meruit triumphalia: quem ho-
norem ante paucos annos Paſſienus &
Coſſus, viri quibusdam diverſis vir-
tutibus celebres, in Africa merue-
rant. Sed Coſſus victoriae teſtimo-
nium etiam in cognomen filii contu-
lit,

Dalmatico] Exempl. vet. habet, *Delmatico*. Burer.

Celebri etiam opera] Alias, *celebris etiam opera*. Burer. Forte ſcribendum: *virili etiam opera diligentique*. ut II. 120. *nava virilique opera duarum legionum, quibus praeerat, exercitum immunem tanta calamitate ſervavit*. Sed quoniam, ut ad II. 78. p. 331. monuimus, *celeber* eſt inter voces Vellejo familiares, vulgato acquieſcamus.

Julius Poſthumius] Exempl. vetuſtum habet: *Jul. Poſtumus*. Burer. Mendoſe Edit. pr. *celebri etiam opera diligenti, quibus Julius Poſthumius*. pro quo Editor Baſil. perperam ſcripſit: *celebris etiam opera diligenti Q. Julius Poſthumus*. Optime Pighius Annal. T. III. p. 538. emendat: *C. Vibius Poſtumus*. qua correctione recepta, ſi cetera cum Voſſio leviter ita mutes, *celebri etiam opera diligentique Vibius Poſtumus*, nihil videtur ad loci integritatem deeſſe.

Dalmatiae] Exempl. vet. habet, *Delmatiae*. Burer.

Paſſienus] De illo vide Lipſium ad Tacit. Ann. XII. 6. Exc. A.

At

ſit, aduleſcentis in omnium virtutum
3 exempla geniti. At Poſtumi operum
L. Apronius particeps, illa quoque
militia eos, quos mox conſecutus eſt,
honores excellenti virtute meruit. Uti-
nam non majoribus experimentis te-
ſtatum eſſet, quantum in omni re for-
tuna poſſet; ſed in hoc quoque gene-
re abunde agnoſci vis ejus poteſt. Nam
& etiam vir antiquiſſimi moris, &
pri-

At Poſthumi] Exempl. vetuſtum habet: *Ad Poſtumio* &c. Burer.

Sed in hoc quoque genere] Rectiſſime Editor Baſil. ſic reſcripſit pro Editionis pr. ſcriptura: *ſed in loco quoque genere*.

Nam & etiam vir antiquiſſimi moris &c.] Editor Baſil. huc non ferenda audacia *Sejanum* intruſit: *Nam & Sejanus, vir antiquiſſimi moris*. cujus mentio quam aliena ab hoc loco ſit, viri docti oſtendunt. Nec minus a vero abhorrent Lipſii & Heinſii conjecturae. Cujus igitur nomen hic reſtituendum? Lege: *Nam Aelius Lamia, vir antiquiſſimi moris* &c. Is Africam obtinuit, & apud Tiberium tam gratioſus fuit, ut magnopere mirandum eſſet, ſi Vellejus, omnium, qui tum Tiberii gratia florebant, adulator, hujus laudandi occaſionem praetermiſiſſet. Tacitus Ann. IV. 13. *Ac ni Aelius Lamia & L. Apronius, qui Africam obtinuerant, Gracchum inſontem protexiſſent, claritudine infauſti generis, & paternis adverſis foret abſtractus*. VI. 27. *Extremo anni mors Aelii Lamiae funere cenſorio celebrata, qui adminiſtrandae Syriae imagine tandem exſolutus, urbi praefuerat*. (nempe poſt Piſonem, de quo Vellejus II. 98.) *Genus illi decorum; vivida ſenectus; & non permiſſa provincia dignationem addiderat*. Eadem ex Tacito re-

priſcam gravitatem ſemper humanita-
te temperans, in Germania, Illyri-
coque, & mox in Africa, ſplendidiſ-
ſimis functus miniſteriis, non meri-
to, ſed materia adipiſcendi triumpha-
lia defectus eſt. Et A. Licinius Ner- 4
va Silianus, P. Silii filius, quem vi-
rum, ne qui intellexit quidem, abun-
de miratus eſt, ne nihil non optimo
civi, ſimpliciſſimo duci periſſet, prae-
ferens immatura, & fructu ampliſ-
ſimae

repetit Dio Caſſ. LVIII. p. 891. Mortuus eſt Lamia A. U. 786. biennio poſt Vellejum.

Priſcam gravitatem ſemper humanitate temperans,] Mirum, ni otioſum iſtud *ſemper* temere natum ſit ex vicino *temperans*.

Functus miniſteriis] Junta, credo, *miniſteriis* accipiens pro miniſtris, edidit: *ſplendidiſſimis cinctus miniſteriis*. Inepte.

Materia adipiſcendi triumphalia &c.] Livius XLV. 12. *alterius conſulis obſcura fama, quia materiam res gerendi non habuit.* Incertus Epithalam. Maximian. 4. *tibi interim deeſt materia vincendi.* Vide Gronovium ad Senec. Conſ. ad Helv. 6.

Ne nihil optimo civi — periſſet,] Exempl. vetuſtum habet: *ne nihil non optimo civi, ſimpliciſſimo duci, periſſet* &c. BURER. Intellige: ut omnia optimó civi periſſent. Burmannus, hunc locum interpretans, aliud agebat. Edit. pr. *ne nihil optimo civi* &c.

Praeferens immatura,] Nihil melius invenio correctione Editoris Baſil. *praereptus immature*. Aurel. Victor de Vir. Ill. 5. *Ancus Marcius immatura morte praereptus, non potuit prae-*

ſimae principis amicitiae, & conſummatione evectae in altiſſimum paternumque faſtigium imaginis defectus eſt. Horum virorum mentioni ſi quis quaeſiſſe me dicet locum, fatentem arguet. Neque enim juſtus ſine mendacio candor apud bonos crimini eſt.

CAP.

ſtare, qualem promiſerat regem. Auſon. Profeſſ. 24. *omnia acerbo Funere praereptus, Glabrio, deſtituis.* Vide eruditiſſimum Burmannum Secundum ad Anthol. Lat. T. II. p. 203.

Evectae in altiſſimum paternumque faſtigium imaginis] II. 27. p. 160. *hodieque tanta patris imagine non obſcuratur ejus memoria.* quibus locis una ſupereſt ratio vocis *imago* defendendae, ſi eam accipias non pro nobilitate ex majoribus, ſed pro ſplendore, decore, amplitudine, quae ex rebus domi bellique bene geſtis naſcitur. Certe ſic ſumenda videtur apud Livium III. 72. *Clarum hac fore imagine Scaptium: populum Romanum quadruplatoris & interceptoris litis alienae perſonam laturum.* *Fulgorem* eadem ſignificatione Vellejus alibi dicit. II. 4. *Vita, quae nullius ad id temporis, praeterquam avito fulgore, vinceretur.* 99. *ne fulgor ſuus orientium juvenum obſtaret initiis.*

Defectus eſt] Non tali verborum inopia Vellejus laborabat, ut idem verbum tam brevi ſpatio repeteret. Vide quae diximus ad I. 9. p. 34. Recte igitur Burmannus legit: *deceptus eſt*, id eſt, fruſtratus, deſtitutus eſt fructu &c. Quam verbi vim viri docti certatim illuſtrarunt, in primis Pricaeus ad Appulej. Met. VIII. p. 166. & Burm. ad h. l.

Quorum virorum &c.] Opinor legendum, *horum virorum*, cum exempl. vet. habeat *honorum*. BURER. Edit. pr. *Quorum virorum* &c.

Crimini eſt. Tantum quod ultimam &c.] Editio pr. prava diſtinctione: *crimini eſt,*

CAP. CXVII. Tantum quod ultimam impoſuerat Pannonico ac Dalmatico bello Caeſar manum, cum, intra quinque conſummati tanti operis dies, funeſtae ex Germania epiſtolae, caeſi Vari, trucidatarumque legionum trium, totidemque alarum, & ſex cohortium; velut in hoc ſalutem tantummodo indulgente nobis fortuna, ne occupato duce, & cauſa perſona moram exigit. Varus Quin- 3
tilius, inluſtri magis, quam nobili ortus

eſt, tantum quod. Ultimam impoſuerat.&c. quam Editor Baſil. mutavit.

Ex Germania literae, caeſi Vari, &c.] Totus hic locus variis lacunis miſere foedatus eſt; cujus ſenſum facilius per hiſtoriae ſeriem reperias, quam verba e fuga reprehendas.

Velut in hoc ſalutem tantummodo &c.] Mutila Editionis pr. ſcriptura haec eſt: *velut in hoc ſaltem, tantummodo nobis indulgente fortuna, ne occupato ducem, & cauſa perſona moram exigit.* Primum pro *ſaltem* cum Schegkio ſcripſimus *ſalutem*, mox *occupato duce* cum Editore Baſil. Denique Lipſius videtur bene correxiſſe: *Sed cauſa & perſona moram exigit.* Senſus haud dubie is eſt, quem Voſſius ex Sueton. Tiber. 17. eruit.

Illuſtri magis, quam nobili ortus familia,] *Nobilis* cum Geſnero Theſ. L. L. v. *Illuſtris* refer ad vetuſtatem familiae. At jure miratur F. Urſinus de Famil. Ro. p. 237. Quinctiliam familiam, cujus origo cum ipſius Romae primordiis conjungitur, a Vellejo magis illuſtrem, quam no-

tus familia, vir ingenio mitis, moribus quietus, ut corpore & animo immo-

nobilem, dici. Cui difficultati ſuccurrimus verbis ita trajiciendis: *Varus Quinctilius nobili magis, quam illuſtri ortus familia.* Sane nullos Quinctilios hiſtoria memorat rebus excellenter geſtis illuſtres.

Moribus quietus] II. 119. *Vala Numonius, legatus Vari, caetera quietus ac probus.* Vellejus imitatur Salluſtium Jug. 20. *is, quem petebat, quietus, imbellis, placido ingenio. Quietus* eſt modeſtus, qui non vult excellere ſupra alios, nullam ſibi potentiam adſciſcit, cui opponitur *inquies*, vel *inquietus*, de quo diximus ad II. 68. p. 300. Plinius VII. Ep. 31. *Vir alioqui rectus, integer, quietus, ac paene ultra modum verecundus.* Hegeſipp. I. 14. *illum verſutum & callidum, & ideo ſuſpectum vicinis, hunc mitem & quietum.* Sic *quies* dicitur pro modeſtia. Tacit. Ann. XIV. 47. *Vixit tamen poſt haec Regulus, quiete defenſus.* Statius Silv. V. 1. 76. *Vidit quippe pii juvenis navamque quietem, Intactamque fidem.* Ita Marklandus pulchre reſcripſit pro *raramque quietem.* Quam correctionem firmare potuiſſet ſimili oxymoro Taciti H. III. 50. *ad omnia, quae agenda forent, quieta cum induſtria aderat.*

Ut corpore & animo immobilior,] Acidalius bene legit: *ut corpore, ita animo immobilior.* II. 102. p. 401. *ut corpus minus habile, ita animum minus utilem reip. habere coepit.* Burmanno, vocem *immobilior* vexanti, miror, non in mentem veniſſe: *ut corpore, ita animo imbellior.* Salluſt. l. c. *quietus, imbellis, placido ingenio.* Liv. XXVI. 2. *ut feroces & inquieti inter ſocios, ignavi & imbelles inter hoſtes eſſent.* Sed nihil novare, melius eſt. *Immobilis* enim recte dicitur tam de corpore, quam de animo torpente. Seneca Pater Contr. I. p. 131. *ego ſenectute immobilis, & vincto ſimillimus.* Plinius H. N. VII. 12. *velocitas cogitationum, animique celeritas, & ingenii varietas multiformes notas imprimit, cum ceteris animantibus immobiles ſint animi.* Lactant. de Ira 4. *Quae igitur in deo poteſt eſſe bea-*

mobilior, ocio magis caſtrorum, quam bellicae adſuetus militiae; pecuniae vero quam non contemptor, Syria, cui praefuerat, declaravit; quam pauper divitem ingreſſus, dives pauperem reliquit. Is cum exercitui, qui 3
erat in Germania, praeeſſet, concepit eſſe homines, qui nihil praeter vocem membraque haberent hominum; quique gladiis domari non poterant, poſſe jure mulceri. Quo pro- 4
poſito mediam ingreſſus Germaniam, velut inter viros pacis gaudentes dulcedine, jurisdictionibus, agendoque pro tribunali ordine, trahebat aeſtiva.

CAP. CXVIII. At illi, quod niſi expertus vix credat, in ſumma feri-

ta-

beatitudo, ſi ſemper quietus & immobilis torpet? Vide Pricaeum ad Appulej. Met. VI. p. 123.

Qui nihil praeter vocem membraque &c.] Livius XXIX. 17. *In hoc legato veſtro nec homini quicquam eſt, praeter figuram & ſpeciem.* ubi vide Drakenborch.

Agendoque pro tribunali ordine,] Suſpecta mihi eſt vox *ordine.*

Vix credebat,] Lipſius pro *credebat* ſcripſit *credat*; quod recepi.

tate verſutiſſimi, natumque mendacio genus, ſimulantes fictas litium ſeries, & nunc provocantes alter alterum injuria, nunc agentes gratias, quod ea Romana juſticia finiret, feritasque ſua novitate incognitae diſciplinae miteſceret, & ſolita armis decerni jure terminarentur, in ſummam ſocordiam perduxere Quintilium, usque eo, ut ſe praetorem urbanum in foro jus dicere, non in mediis Germaniae fini-
2 bus exercitui praeeſſe crederet. Tum juvenis, genere nobilis, manu fortis, ſenſu celer, ultra barbarum promptus

Procaces] Alias, *provocantes*. RHENAN. Exempl. vetuſtum non habet *procaces*, ſed *procat aes*. Hinc lectionem marginalem ut veram, in ordinem redigendam puto. BURER.

Injuria] Lipſius malebat *injuriis*, quia mox ſequitur *eas*. At illa lectio fluxit ab Editoris Baſil. interpolatione. Nam Editio prima habet: *quod ea Romana juſtitia finiret*. Neutrum *ea* recte femininis ſubjungi, notius eſt, quam ut moneri debeat.

Feritasque ſua novitate &c.] Vix fero tautologiam, *novitate incognitae diſciplinae*. Lege: *feritasque ſua ſuavitate incognitae diſciplinae miteſceret*. Facile apparet, ſyllabam *ſua* in *ſuavitate* interceptam eſſe a praecedenti *ſua*.

Miteſceret] Exempl. vet. habet, *muteſceret*. BURER.

Solita armis diſcerni] Pro *diſcerni* edidi *decerni*, ſecutus judicium Gronovii Obſerv. III. 13. p. 548.

Senſu celer,] Ei opponitur

ptus ingenio, nomine Arminius, Sigimeri principis gentis ejus filius, ardorem animi vultu oculisque praeferens, adſiduus militiae noſtrae prioris comes, jure etiam civitatis Romanae jus equeſtris conſequens gradus, ſegnicia ducis in occaſionem ſceleris uſus eſt; haud imprudenter ſpeculatus, neminem celerius opprimi, quam qui nihil timeret; & frequentiſſimum initium eſſe calamitatis, ſecuritatem. Primo igitur paucos, mox pluris in ſocie- 3

tur *ſenſu hebes* apud Plinium H. N. VII. 16. Neutrius loci meminerat Dorvillius apud Burm. Sec. Anthol. Lat. T. II. p. 77. locutionem *ſenſu mirabilis*, velut ſemibarbaram, damnans. Comparandus locus ſimilis II. 73. p. 314. *adoleſcens impetu ſtrenuus, manu promtus, cogitatu celer.*

Romae jus] Alias, *Romanae jus* &c. BURER. Editio pr. hunc locum ita ſcriptum exhibet: *jure etiam civitatis Rhomae jus equeſtris conſequens gradus.* ubi licenter more ſuo graſſatus eſt Editor Baſil. *comes, & jam civitatis Romanae jus equeſtremque conſecutus gradum.* Lenior eſt medicina Heinſii: *cum jure etiam civitatis Romanae jus equeſtris conſecutus gradus.* Praepoſitionem *cum* praecedens *comes* intercepit.

Neminem celerius opprimi, &c.] Livius XXXVII. 4. *& eo ipſo, quod nihil tale timerent, opprimi incautos poſſe.*

Mox pluris in ſocietate conſili praecepit:] Alias, *mox plureis in ſocietatem conſili recepit.* RHENAN. Edit. pr. *mox pluris in ſocietate conſili praecepit.* Cum Rhenano *in ſocietatem*, & cum Va-

cietatem conſilii recipit; opprimi poſſe Romanos, & dicit, & perſuadet; decretis facta jungit; tempus inſi-
4 diarum conſtituit. Id Varo per virum ejus gentis fidelem clarique nominis Segeſten indicatur. Obſtabant jam fata conſiliis, omnemque animi ejus aciem praeſtrinxerant. Quippe ita ſe res habet, ut plerumque [qui] fortunam mutaturus Deus conſilia cor-

Vaſcoſano & Editore Baſil. *recipit* ſcripſimus, ut tempora convenirent.

Et dicit,] Melius eſt, quod Heinſius reponit: *& docet.*

Indicatur: poſtulabat etiam fata conſiliis,] Deponatur aſteriſcus, cum nihil deesſe videatur ſententiae Vellejanae. Burer. Editor Baſil. ita refinxit: *Sed praevalebant jam fata conſiliis.* Particulam adverſativam *ſed*, vel aliam excidiſſe, manifeſtum eſt. Pro *poſtulabat etiam* Lipſius veriſſime ſcripſit *obſtabant jam*; quod recepi. Statius Theb. VII. 423. *ſed bellicus ardor Conſiliis obſtat divûm.*

Omnemque animi ejus aciem praeſtrinxerant.] Hoc dedi ex Editoris Baſil. correctione. Edit. pr. *praeſtruxerat*, quod Vaſcoſanus mutavit in *perſtrinxerat.* Sed in hac formula *praeſtringere* legitimum eſt, *perſtringere* non item. De quo diſcrimine multi ad faſtidium usque.

Ut plerumque qui fortunam &c.] Vitiavit hunc locum Editor Baſil. ſcribens: *ut plerumque, qui fortunam mutaturus eſt, conſilia corrumpat.* At ſanavit Vaſcoſanus, *qui* ex praecedenti *que* natum tollens. Cujus correctionem Lipſius & Urſinus ſibi adſciverunt. Sententiam ipſam illuſtravimus ad II. 57. p. 265.

Etiam

corrumpat, efficiatque, quod miſerrimum eſt, ut quod accidit, id etiam merito accidiſſe videatur, & caſus in culpam tranſeat. Negat itaque ſe credere, ſpemque in ſe benevolentiae ex merito aeſtimare profitetur. Nec diutius, poſt primum indicem, ſecundo relictus locus.

Cap. CXIX. Ordinem atrociſſimae calamitatis, qua nulla, poſt Craſſi in

Etiam merito accidiſſe videatur,] Exempl. vetuſtum habet: *& etiam merito accidiſſe* &c. Ego legendum puto: *id etiam.* Burer. Hoc, ut ſimpliciſſimum, recepi; nec quicquam amplius ad loci ſanitatem requiro. Salluſt. Catil. 51. *Illis merito accidit, quicquid evenerit.*

Et caſus in culpam] Exempl. vetuſtum habet: *& caſus in culpa tranſeat* &c. Burer. Tacitus Ann. IV. 64. *qui mos vulgo, fortuita ad culpam trahentes.*

Spemque in ſe benevolentia] Fort. ſic legendum: *ſpemque de Germanorum in ſe benevolentia.* Rhenan. Alias ſic legendum videtur: *Negat itaque ſe credere* (ut ſubaudiatur *fortunae*) *ſpemque in ſe benevolentia & merito aeſtimare profitetur.* Vel ſic: *ſpemque ſe benivolentia ex merito aeſtimare profitetur.* Burer. Editor Baſil. locum hoc modo tentavit: *ſpemque ſe benevolentiae ex merito aeſtimare profitetur.* Recte ſcripſit *benevolentiae.* At *in* omnino ſervandum. Varus negabat, ſe credere Segeſti, conjurationem indicanti, profeſſus, ſe, prout de Arminio & Germanis bene meruiſſet, ita etiam de illorum in ſe benivolentia bene ſperare. Haec ſententia tam plana quomodo fallere Burmannum potuerit, vix intelligo.

Qua nulla poſt Craſſi] Exempl.

in Parthis damnum, in externis gentibus gravior Romanis fuit, juſtis voluminibus, ut alii, ita nos conabimur exponere. Nunc ſumma deflenda eſt.
2 Exercitus omnium fortiſſimus, diſciplina, manu, experientiaque bellorum inter Romanos milites princeps, marcore ducis, perfidia hoſtis, iniquitate fortunae circumventus, (cum ne pugnandi quidem egredie, aut occaſionis, in quantum voluerant, data eſſet immu-

empl. vetuſtum aperte habet: *qua nulla poſt Caſſi.* BURER.

Inter Romanos milites] Vox *milites* videtur e gloſſa fluxiſſe.

Egregie] Mihi pro *egregie*, *aegre dies* legendum videtur, cum exempl. vet. habeat, *egredie.* BURER.

Data eſſet immunis,] Deeſt hic vel *poteſtas*, vel ſimile. RHENAN. Mihi Vellei lectio ſic reſtituenda videtur, ut pro *inquantum*, *quantum*, pro *immunis*, *inimicis* legas. Sic enim ex veſtigiis vet. cod. legendum conjeci. BURER. Hunc locum, ſicut in Editione prima, vel potius vetere Codice, mendis contaminatus legitur, in textu exhibemus, non probantes eorum rationem, qui in talibus locis, quod utcunque intelligi poſſit, dare contenti, veterem ſcripturam nihil morantur. Ex quo genere eſt Editor Baſil. haec, quaſi Velleiana, corruptis verbis ſubſtituens: *cum ne pugnandi quidem egregie occaſio inquantum voluerant data eſſet miſeris, caſtigatis* &c. *Occaſio immunis* a Wopkenſio Miſc. Obſ. VIII. p. 78. explicatur libera a periculo; cujus ſententiae accedit Oudendorp. ad Appulej. Met. IV. p. 243. Ego vero hujus ſignifica-

munis, caſtigatis etiam quibusdam gra-
vi poena, quia Romanis & armis &
animis uſi fuiſſent,) incluſus ſylvis,
paludibus, inſidiis ab eo hoſte ad in-
ternecionem trucidatus eſt, quem ita
ſemper more pecudum trucidaverat,
ut vitam aut mortem ejus, nunc ira,
nunc venia temperaret. Duci plus ad 3
moriendum, quam ad pugnandum ani-
mi fuit. Quippe paterni avitique exem-
pli ſucceſſor, ſe ipſe transfixit. At 4
e praefectis caſtrorum duobus quam
clarum exemplum L. Eggius, tam
tur-

ficationis exemplum fruſtra quaeſivi. In *egrediē* ſine dubio ſubſtantivum latet. Reliqua ſic corrigenda: *aut occaſio iis, in quantum voluerant, data eſſet impune.* Tale quid, inter alia minus probanda, etiam Burmannus Miſc. Obſ. VIII. p. 406. conjecit.

Quia Romanis & armis, & animis uſi fuiſſent.] Suſpicor legendum: *qui a Romanis & armis, & animis viſi fuiſſent.* ut hic verbum aliquod deeſſe videatur. BURER. Pro eo Salluſtius Jug. 53. dicit: *memores nominis Romani. Arma & animos* eleganter conjungi, docet Obrechtus ad Septim. de B. Tr. II. 39.

Incluſus ſylvis, paludibus, inſidiis &c.] Sic ſcripſimus de Editoris Baſil. judicio. Edit. pr. *incluſus ſylvis, paludis inſidiis* &c.

More pecudum trucidaverat] Salluſt. Catil. 58. *neu capti, ſicuti pecora, trucidemini.* ubi vide Cortium.

Paterni avitique exempli] Exempl. vet. habet: *paterni avique exempli.* BURER.

L. Eggius] Editor Baſil. ſcripſit

turpe Cejonius prodidit: qui, cum longe maximam partem abſumpſiſſet acies, auctor deditionis ſupplicio, quam praelio mori maluit. At Vala Numonius, legatus Vari, caetera quietus ac probus, diri auctor exempli, ſpoliatum equite peditem relinquens, fuga cum alis Rhenum petere ingreſſus eſt. Quod factum ejus fortuna ulta eſt; non enim deſertis ſuperfuit, ſed de-

ſcripſit *L. Egilius*. Nempe ejus aetate gens Eggia nondum nota erat ex inſcriptionibus.

Cejonius] Sic edimus de Editoris Baſ. correctione. Edit. pr. *C. Ejonius*.

Valnumonius] Alias, *Val. Num.* RHENAN. Forte legendum *Valumnius*. Tale enim mihi quiddam quaſi per tranſennam legendum videbatur. BURER. Editor Baſil. ſcripturam Edit. pr. *Valnumonius* perperam mutavit in *Volumnius*, veriſſime Urſinus in *Vala Numonius*.

Spoliatum equite peditem] Dedi lectionem, Editoris Baſil. ingenio debitam. Edit. pr. *ſpoliatum equitem, peditem relinquens*. Hoc audacius dictum videtur Burmanno ad Lucan. II. 714.

Fuga cum aliis &c.] Exempl. vet. *fugatum aliis Rhenum*. Hinc ſic legendum puto: *ſpoliatum equitem, peditem relinquens fugatum* &c. BURER.

Aliis Rhenum petere ingreſſus eſt &c.] Mihi pro *aliis*, *ab eis* ſive *ab iis* legendum videtur, ut ſubaudias *equitibus* & *peditibus*. Fort. *pectore* pro *petere* legendum eſt. BURER. Editor Baſil. hunc locum unius literae detractione ſanavit, pro *aliis*, quod in Edit. pr. eſt, *alis* ſcribens. Eum ſecuti ſumus. *Ingredi* pro *aggredi* Vellejus dixit exemplo Salluſt. Jug. 42. & aliorum. *Ho-*

deſertor occidit. Vari corpus ſemiu- 5
ſtum hoſtium laceraverat feritas; caput ejus abſciſſum, latumque ad Maroboduum, & ab eo miſſum ad Caeſarem, gentilitii tamen tumuli ſepultura honoratum eſt.

CAP. CXX. His auditis, revolat ad patrem Caeſar; perpetuus patronus Romani imperii adſuetam ſibi cauſam ſuſcipit. Mittitur ad Germaniam, Gallias confirmat, diſponit exercitus, praeſidia munit; ſe magnitudine

Hoſtium laceraverat feritas;] Opinor legi debere: *hoſtilis laceraverat feritas.* cum exempl. vetuſtum tantum habeat *hoſti.* BURER.

Gentilitii tamen tumuli] Editor Baſil. ſcripſit: *gentilitii tandem tumuli* &c. quod praeferam vulgato.

Praeſidia munit, ſe magnitudine ſua &c.] Sic legendum videtur, quanquam ex vet. cod. nihil certi conjici queat: *praeſidia munit, & ſe magnitudine ſua, non fiducia metiens.* BURER. Copulam *&*, a Burerio in vet. Cod. repertam, Rhenanus recte excluſit. Eſt enim nata ex ultima ſyllaba verbi *munit.* At idem, ſi *hoſtium* in veteri Cod. deeſt, ut Burerius teſtatur, minus bene nomen plurale *hoſtium* poſt *fiducia* ſupplevit, cum *minabatur*, quod vetus Codex habet, ſingulare requirat. Repone: *ſe magnitudine ſua, non fiducia ducis metiens.* Vox *ducis* extruſa eſt ſimilitudine vicinae *fiducia:* quo vitii genere nullum in Vellejo crebrius. *Dux* eſt Arminius.

Mi-

tudine ſua, non fiducia metiens, qui Cimbricam Teutonicamque militiam Italiae minabatur; ultro Rhe-
2 num cum exercitu transgreditur. Arma interfecti, quae arcuiſſe pater & patria contenti erant, penetrat interius, aperit limites, vaſtat agros, urit domos, fundit obvios; maximaque cum gloria, incolumi omnium, quos transduxerat, numero, in hyberna rever-
3 titur. Reddatur verum L. Aſprenati teſtimonium; qui legatus ſub avunculo ſuo Varo militans, nava virilique ope-

Minabantur] Exempl. vet. habet, *minabatur*. BURER.

Ultra Rhenum] Freinshem. Ind. Flor. v. *Ultro* legit: *ultro Rhenum* &c. Recepi.

Arma interfecti, quae arguiſſe] Haec ita mutavit Editor Baſil. *Arminio territo, quem arguiſſe*. in quibus nihil eſt, quod probare poſſis. Lipſius conjecit: *arma infert, quae arcuiſſe*. Qua conjectura tametſi verba prope omnia reſtituit, tamen totam ſententiam depravavit. Quid enim? An pater & patria contenti erant arcere arma, quae Tiberius Germanis inferebat? Legendum arbitror: *Arma infert genti, quam arcuiſſe pater & patria contenti erant*. *Arcuiſſe* pro *arguiſſe* recepi. Quae verba quoties confuſa ſint, oſtendit Drakenborch. ad Liv. VI. 25.

Aperit limites] Vide Gronovium ad Tacit. Ann. I. 50.

Fundit obvios,] Exempl. vetuſtum habet: *fundit obulos*. BURER.

Ci-

opera duarum legionum, quibus praeerat, exercitum immunem tanta calamitate ſervavit; matureque ad inferiora hyberna deſcendendo, vacillantium etiam cis Rhenum ſitarum gentium animos confirmavit. Sunt tamen, qui, ut vivos ab eo vindicatos, ita jugulatorum ſub Varo occupata crediderint patrimonia, hereditatemque exciſi exercitus, in quantum voluerit, ab eo aditam. Lucii etiam 4
Caedicii, praefecti caſtrorum, eorumque, qui una circundati Aliſone immenſis Germanorum copiis obſidebantur, laudanda virtus eſt; qui omnibus

Cis Rhenum] Edit. pr. *cis Rheno*, quod Editor Baſil. correxit.

In quantum voluerit,] Hoc eſt, ex arbitrio, ex libidine, ut recte explicat Burmannus. Sic etiam loquitur II. 119. ubi non intellexit Rupertus. Seneca Pater Praef. III. Controv. p. 221. *Sufficiebat illi, in quantum voluerat, explicandi vis.*

Lucii etiam Caedicii] Hujus etiam mentionem facit Frontinus IV. 7. 8. ex certa emendatione Oudendorpii: *Caeditius primipilaris, qui in Germania poſt Varianam cladem obſeſſis noſtris pro duce fuit, veritus, ne barbari* &c.

A Liſone] Alias, *Aliſone*. Eſt loci nomen. Nam extat hodieque oppidulum *Altzheim* prope Vangionas. Meminit ejus & Tacitus. Rhenan. Edit. pr. *a Liſone*. Vide Interpretes ad Tacit. Ann. II. 7.

Nec

bus difficultatibus ſuperatis, quas inopia rerum intolerabileis, vis hoſtium faciebat inexuperabileis, nec temerario conſilio, nec ſegni providentia uſi, ſpeculatique opportunitatem, fer-
5 ro ſibi ad ſuos peperere reditum. Ex quo apparet, Varum, ſane gravem & bonae voluntatis virum, magis imperatoris defectum conſilio, quam virtute deſtitutum militum, ſe magnificentiſſimumque perdidiſſe exercitum.
6 Cum in captivos ſaeviretur a Germanis, praeclari facinoris auctor fuit Caldus Caelius ad vetuſtatem familiae ſuae

Nec ſegni providentia uſi,] Exempl. vetuſtum habet: *nec ſegni providentia uiti*, &c. Mihi (quantum ex literis conjicio) *adjuti* legendum videtur. Burer.

Caldus Caelius ad vetuſtatem familiae ſuae digniſſimus,] Editor Baſil. *ad* abjecto, reſcripſit: *Caldus Caelius, vetuſtate familiae ſuae digniſſimus.* Vulgatum quam inepte defendat Wopkenſ. Lect. Tull. II. 3. nihil attinet commemorare. Forte legendum: *Caldus Caelius, adoleſcens vetuſtate familiae ſuae digniſſimus.* Quae tamen conjectura nullum locum habet, ſi inſcriptio cenotaphii, Bergendalae prope Cliviam ſervata, ad hunc Caelium referenda eſt. Eum titulum a multis vitioſe proditum, nuper accurate deſcriptum dedit Juriſconſultorum literatiſſimus, Hermannus Cannegieterus Obſerv. Jur. Ro. III. 5. *M. Caelio. T. f. Lem. Bono. c. leg. XIIX. ann. LIII. Cecidit bello Variano. Oſſa in-*

ferre

ſuae digniſſimus; qui complexus catenarum, quibus vinctus erat, ſeriem, ita illas inliſit capiti ſuo, ut protinus pariter ſanguinis cerebrique influvio expiraret.

CAP. CXXI. Eadem & virtus & fortuna ſubſequenti tempore ingreſſa animum imperatoris Tiberii fuit, quae initio fuerat; qui concuſſis hoſtium vi-

ferre licebit. P. Caelius T. f. Lem. frater fecit. Quam integerrimam ſcripturam ſi Maffejus Crit. Lapid. III. 4. p. 445. cognoviſſet, ipſe ſententiam, qua hunc titulum temere inter ſpurios retulit, ſtatim revocaſſet. Sed quoniam Caldi cognomen ibi non comparet, potius Caelius aliquis ex alia minus nobili Caeliorum familia intelligendus videtur. Ne dicam, vix conſentaneum videri, virum vetuſta Caldorum familia ortum, aetatis anno LIII. non tribunum aut legatum, ſed centurionem fuiſſe.

Influvio] Editor Baſil. legit *profluvio*. Melius Lipſius *effluvio*. II. 7. *protinusque inliſo capite in poſtem lapidem januae carceris, effuſoque cerebro, expiravit.*

Ingreſſa animum imperatoris] Exempl. vet. habet: *ingreſſa animam imperatoris* &c. BURER. Rhenanus bene *animum* edidit. Tacitus Agricol. 5. eadem loquendi forma: *intravitque animum militaris gloriae cupido. Virtus & fortuna* velut ex formula junguntur, ut II. 97. Sed paulo durius dicitur *fortuna ingreſſa animum.*

Concuſſis hoſtium viribus,] Vereor, ne verbum *concutere* pro re nimis lene ſit. Mihi certe efficacius videtur: *contuſis hoſtium viribus.* Salluſt. Jug. 43. *avaritia magiſtratuum ante id tempus in Numidia noſtrae opes contuſae, hoſtiumque au-*

viribus, claſſicis peditumque expeditionibus, cum res Galliarum maximae molis, accenſasque plebis Viennenſium diſſenſiones, coërcitione magis quam poena molliſſet; & ſenatus populusque Rom. poſtulante patre ejus, ut

auctae erant. ubi vide Cortium. Valer. Max. III. 2. 11. *quo praelio Hannibal magis vires Romanorum contudit, quam animos fregit.* Idem IV. 2. 2. *terribiles Punicas vires contuderunt.* Sed rem conficit ipſe Vellejus II. 122. *fractis continua triennii militia Germaniae viribus.* & mox: *poſt cladem ſub Varo acceptam — eadem exciſa Germania. Contuſus* & *concuſſus* ſaepe a librariis permutari, oſtendit Erneſtus ad Tacit. Ann. XII. 31.

Accenſasque plebis] Exempl. vetuſtum habet: *accenſaque plebis Viennen.* &c. BURER.

Coërcitione magis quam poena molliſſet,] Salluſt. Jug. 45. *Ita prohibendo a delictis magis, quam vindicando, exercitum brevi confirmavit.* ubi vide Cortium. Edit. pr. *coërtione*, ut II. 47. p. 236. Non eſt tanti.

Senatus populusque R. &c.] Sic legendum puto: *Et ſenatus populusque R. (poſtulante patre ejus) ut aequum ei jus in omnibus provinciis exercitibusque eſſet, quam erat ipſi, decreto complexus eſſet.* RHENAN. Non dubium eſt, quin Vellejus hoc loco ſic ſit reſtituendus: *Senatus populusque R. poſtulante patre ejus, ut aequum ei jus in omnibus provinciis exercitibusque eſſet, quas* (ut ſubaudiatur *provincias exercitusque*) *erat ipſe decreto complexus. Eſſet etenim abſurdum, eas* (ſubaudi *provincias*) *non eſſe ſub illo, quae ab illo vindicabantur* &c. BURER. Facilem & veram Rhenani emendationem cum Editore Baſil. recepi, ac gloſſam, *quam erat ipſi*, de Aldi Nepotis monito uncis incluſi. Editionis pr. ſcriptura haec eſt: *poena molliſſet, ſenatus populusque R. poſtulante patre ejus, ut aequum*

ut aequum ei jus in omnibus provinciis exercitibusque eſſet, [quam erat ipſi] decreto complexus eſſet: (ete- 2 nim abſurdum erat, non eſſe ſub illo, quae ab illo vindicabantur; & qui ad opem ferendam primus erat, ad vindicandum honorem non judicari parem) in urbem reverſus, jam pridem debitum, ſed continuatione bellorum dilatum, ex Pannoniis Delmatisque egit triumphum. Cujus ma- 3 gnificentiam quis miretur in Caeſare? Fortunae vero quis non miretur indulgentiam? Quippe omneis eminentiſſimos hoſtium duces non occiſos fama narravit, ſed vinctos triumphus oſtendit. Quem mihi, fratrique meo, inter praecipuos praecipuisque donis ador-

quum ejus in omnibus provinciis exercitibusque eſſet quam erat ipſe decreto complexus eſſet: Etenim abſurdum &c. Pejus Burerio Vaſcoſanus hunc locum corrupit: *ſenatum populumque R. poſtulante patre ejus ut aequum ei jus in omnibus provinciis exercitibusque eſſet quas erat ipſe decreto complexus. eſſe etenim abſurdum* &c.

Quem mihi fratrique meo] Pro *militi* videtur legendum *mihi*. BURER. Edit. pr. *quem militi fratrique meo*,

 Ex

ornatos viros, comitari contigit.

Cap. CXXII. Quis non inter reliqua, quibus ſingularis moderatio Tib. Caeſaris elucet atque eminet; hoc quoque miretur, quod, cum ſine ulla dubitatione ſeptem triumphos meruerit, tribus contentus fuerit?
2 Quis enim dubitare poteſt, quin ex Armenia recepta, & ex rege ei praepoſito, cujus capiti inſigne regium ſua manu impoſuerat, ordinatisque rebus Orientis, ovans triumphare debuerit? &, Vindelicorum Rhetorumque victor, curru urbem ingredi?
3 Fractis deinde poſt adoptionem continua triennii militia Germaniae viribus, idem illi honor & deferendus, & recipiendus fuerit? & poſt cladem ſub Varo acceptam, ocius proſperrimo rerum

Ex rege propoſiti,] *Ex rege ei praepoſito.* Loquitur autem de Tigrane. Rhenan. Exempl. vet. habet, *praepoſiti* &c. Burer. Edit. pr. *ex rege propoſiti.* Secutus ſuum Rhenani correctionem.

Ocyus] Exempl. vetuſtum habet, *totius.* Burer. Recepi, quod Rhenanus reſtituit, *ocius.*

Ador-

rum eventu eadem exciſa Germania,
triumphum ſummi ducis adornare de-
buerit? Sed in hoc viro neſcias, utrum 4
magis mireris, quod laborum pericu-
lorumque ſemper exceſſit modum, an
quod honorum temperavit.

Cap. CXXIII. Venitur ad tempus, in quo fuit plurimum metus. Quippe Caeſar Auguſtus, cum Germanicum nepotem ſuum, reliqua belli patraturum miſiſſet in Germaniam, Tiberium autem filium miſſurus eſſet in Illyricum, ad firmanda pace, quae bello ſubegerat, proſequens eum, ſimulque interfuturus athletarum certaminis

Adornare debuerit] Exempl. vet. habet: *adornari debuerit* &c. Burer.

Ad formanda pace] Mihi legi debere videtur: *ad firmanda pace, quae bello ſubegerat.* tametſi exempl. vetuſtum *formanda* habeat. Burer. Quid aliud, niſi vim judicandi, viris doctis defuiſſe dicam, qui dubitare potuerint, *formanda*, an *firmanda*, legendum eſſet? Bello ſubacta firmantur pace, non formantur. Vellej. I. 8. p. 30. *eum aliter firmare urbem novam cum imbelli & paſtorali manu vix potuerit.* ubi rurſus in hoc verbo haerebat Burmannus. Livius I. 15. *non condendae urbis conſilium, non bello ac pace firmandae.* Itaque *firmanda* de Burerii correctione pro *formandae*, quod Edit. pr. habet, recepi.

Certaminis ludicro] Bene, praeter alios, Oudendorp. ad

taminis ludicro, quod ejus honori ſacratum a Neapolitanis eſt, proceſſit in Campaniam. Quanquam jam motus imbecillitatis, inclinataeque in deterius principia valetudinis ſenſerat; tamen obnitente vi animi, proſecutus filium, digreſſusque ab eo Beneventi, ipſe Nolam petiit; & ingraveſcente in dies valetudine, cum ſciret, quis, volenti omnia poſt ſe ſalva remanere, arceſſendus foret, feſtinanter revocavit filium. Ille ad patrem patriae expectato revolavit maturius.
3 Tum ſecurum ſe Auguſtus praedicans, circumfuſusque amplexibus Tiberii ſui, commendans illi ſua atque ipſius opera, nec quicquam jam de fine, ſi fata poſcerent, recuſans, ſubre-

ad Sueton, Aug. 98. corrigit: *certamini ludicro.*

De fine] Non habeo vetuſtiorem Vellejo auctorem, qui *finem* pro fine vitae ſive morte dixerit. Ex eadem aetate Valer. Max. III. 3. 4. *forti fine illuſtrem profeſſionis actum comprobavit.* Sic *finitio* in lapide apud Gruter. p. 810. 10. *ſi permanſerit usque in diem finitionis ſuae.* At *finiri* pro mori eſt apud antiquiores Vellejo. Cicero, oraculum Graecum vertens, Tuſc. Diſp. I. 48. *Sic fuit utilius finiri ipſique, tibique.* Trogus XXVII. 3. Se-

refectus primo conſpectu alloquioque chariſſimi ſibi ſpiritus, mox cum omnem curam fata vincerent, in ſua reſolutus initia, Pompejo, Apulejoque

Seleucus quoque, amiſſo regno, equo praecipitatus, finitur. ubi multa exempla habent Interpretes. Adde Dukerum ad Flor. II. 15. 1. & Henr. Cannegieterum ad Trebell. Pollion. XXX. Tyr. cap. 8.

In ſua reſolutus initia] Haec loquendi ratio a philoſophis fluxit, inprimis Pythagoricis Platonicisque, quorum ſententiam his verbis tradit Plutarch. de Placit. Philoſ. IV. 7. ἐξιοῦσαν εἰς τὰ τοῦ παντὸς ψυχὴν ἀναχωρεῖν πρὸς τὸ ὁμογενές. *animam corpore ſolutam ad animam mundi cognatam, unde decerpta eſt, tanquam ad fontem ſuum, redire.* unde intelligenda vox morientis Plotini apud Porphyr. in ejus Vita p. 94. πειρῶμαι τὸ ἐν ὑμῖν θεὸν ἀνάγειν πρὸς τὸ ἐν τῷ παντὶ θεῖον. Dici non poteſt, quoties quot modis hanc opinionem expreſſerint utriusque linguae ſcriptores, praeſertim poëtae. Virgilius Georg. IV. 223. ſeqq. *Hinc* (a deo) *pecudes, armenta, viros, genus omne ferarum, Quemque ſibi tenues naſcentem arceſſere vitas. Scilicet huc reddi deinde ac reſoluta referri Omnia.* Seneca Pater Suaſor. p. 37. *Animus divina origine hauſtus, cui nec ſenectus ulla, nec mors, oneroſi corporis vinculis exſolutus, ad ſedes ſuas & cognata ſidera recurret.* Quod hic breviter dixit, id Quinctilian. Decl. X. 17. per longas verborum ambages traxit. Seneca Filius Ep. 79. p. 317. *cum animus redditus coelo ſuo fuerit, cum receperit locum, quem occupavit ſorte naſcendi. Surſum vocant illum initia ſua.* Alia non vulgaria, quae huc pertineant, dedit Valckenarius noſter Diatrib. Euripid. VI. p. 54.

Pompejo Apulejoque Coſ.] Pro *coſ.* ſcribatur *coſſ.* ſſ duplici: nam ſic ſolet ſcribi *conſules. conſul* vero unico *ſ.* In cod. vet. ſic ſcriptum eſt, *coſ.* Poteſt autem ſcribi *ſ* acurato vel erecto utcunque libebit, nec me fugit quomodo in veterum codicibus plerisque ſcribatur,

 in

joque Coss. ſeptuageſimo ſexto anno, animam coeleſtem coelo reddidit.

Cap. CXXIV. Quid tunc homines timuerint, quae ſenatus trepidatio, quae populi confuſio, quis orbis metus, in quam arto ſalutis exitiique fuerimus confinio, neque mihi tam feſtinanti exprimere vacat, neque, cui vacat, poteſt. Id ſolum voce publica dixiſſe habeo. Cujus orbis ruinam timueramus, eum ne commotum quidem ſenſimus. Tantaque unius viri majeſtas fuit, ut nec bonis, neque contra malos opus armis
2 foret. Una tamen veluti luctatio civi-

in quibus *conſul* ſic *coſ.* *conſules* vero ſic *conſ.* ſcriptum reperio. Burer.

Voce publica dixiſſe habeo.] Hanc loquendi formam illuſtravit Gronovius ad Senec. Contr. I. p. 89. Hic tamen legere malim: *Id ſolum voce publica dixiſſe ſatis habeo.* Sic II. 103. p. 404. *contenti ſimus id unum dixiſſe.*

Cujus orbis ruinam] Mihi videtur legendum: *cujus urbis ruinam* &c. Burer.

Una tamen veluti luctatio civitatis &c.] Lege & interpunge: *Una tamen veluti luctatio civilis fuit pugnantis cum Caeſare ſenatus populique R.* &c. *Civilis luctatio* dicitur, ut *bellum civile*, quod inter cives geritur.

Tan-

vitatis fuit, pugnantis cum Caeſare
ſenatus populique Romani, ut ſtatio-
ni paternae ſuccederet: illius, ut po-
tius aequalem civem, quam eminen-
tem liceret agere principem. Tan-
dem magis ratione, quam honore vi-
ctus eſt: cum, quicquid tuendum non
ſuſcepiſſet, periturum videret. Soli-
que huic contigit, pene diutius recu-
ſare principatum, quam, ut occupa-
rent eum, alii armis pugnaverant. Poſt 3
redditum coelo patrem, & corpus
ejus humanis honoribus, nomen di-
vinis honoratum, primum principa-
lium ejus operum fuit ordinatio comi-
tiorum; quam manu ſua ſcriptam D.
Auguſtus reliquerat. Quo tempore 4
mihi

Tandem ratione magis &c.] Exempl. vetuſtum habet: *tandem magis rōne* &c. BURER.

Paene diutius recuſare principatum &c.] Hanc oratoriam figuram forte expreſſit ex illa Ciceronis pro Leg. Manil. 10. *qui ſaepius cum hoſte conflixit, quam quisquam cum inimico concertavit? plura bella geſſit, quam ceteri legerunt? plures provincias confecit, quam alii concupiverunt.*

Honoribus — honoratum] Salluſt. Catil. 35. *quod non dignos homines honore honeſtatos videbam.* ubi vide Interpretes. Mamertin. Paneg. Julian. 35. *omnes a te honoribus honeſtantur.*

mihi fratrique meo, candidatis Caeſaris, proxime a nobiliſſimis ac ſacerdotibus viris, deſtinari praetoribus contigit, conſecutis, ut neque poſt nos quenquam D. Auguſtus, neque ante nos Caeſar commendaret Tiberius.

Cap. CXXV. Tulit protinus ut voti, ita conſilii ſui precium reſp. neque diu latuit, aut quid non impetrando paſſuri fuiſſemus, aut quid impetrando profeciſſemus. Quippe exercitus, qui in Germania militabat, praeſentisque Germanici imperio regebatur, ſimulque legiones, quae in Illyrico erant, rabie quadam & profunda confundendi omnia cupiditate, novum ducem, novum ſtatum, novam quae-
2 rebant rempub. Quin etiam auſi ſunt mi-

Candidatis] Sic Editor Baſil. correxit. Edit. pr. *candidatos*.

Ut voti, ita conſilii ſui precium] Edit. pr. *ut voti & conſilii ſui* &c. Editor Baſil. ſcripſit: *& voti & conſilii*. Burmannus: *ut voti, ita conſilii.* quod recepi.

Profunda — cupiditate] Ex Salluſtio Fragm. p. 982. *cupido profunda imperii & divitiarum.*

Co-

minari, daturos ſenatui, daturos principi leges; modum ſtipendii, finem militiae ſibi ipſi conſtituere conati ſunt. Proceſſum etiam in arma, ferrumque ſtrictum eſt; & pene in ultimum gladiorum erupit impunitas. Defuitque, qui contra remp. duceret, non qui ſequerentur. Sed haec omnia ve- 3
teris imperatoris maturitas, multa inhibentis, aliqua cum gravitate pollicentis, inter ſeveram praecipue noxiorum ultionem, mitis aliorum caſtigatio, brevi ſopiit ac ſuſtulit. Quo 4
quidem tempore, ut pleraque ignave Ger-

Conati ſunt] Gruterus *ſunt* tollit, me non invito.

Pene in ultimum &c.] Exempl. vetuſtum habet: *pene in ultimam* &c. BURER.

Defuitque, qui contra remp. duceret,] Imitatur Salluſtium Fragm. p. 948. *quin, praeter idoneum ducem, nihil abeſt ad ſubvertundum imperium.*

Inter ſeveram praecipue noxiorum &c.] Hunc locum ita reſtituit Gronovius Obſerv. II. 23. *inter ſeveram praecipue noxiorum ultionem, miti aliorum caſtigatione, brevi ſopiit ac ſuſtulit.* Nihil hac emendatione verius. Certe *noxiorum* in textum admiſi. Edit. pr. *inter ſeveram praecipue noſtrorum ultionem, mitis aliorum caſtigatio*, &c.

Ut pleraque ignave Germanicus,] Sit Vellejus Tiberii adulator: nihil impedio. At certe ſapit, ac ſibi conſtat ſive in vituperando, ſive in adulando. Videamus igitur, quale judicium

Germanicus, ita Druſus, qui a patre in id ipſum, plurimo quidem igne emicans, incendium militaris tumultus miſſus erat, priſca antiquaque ſeveritate uſus, ancipitia ſibi tam re, quam exem-

cium aliis locis de Germanico fecerit. II. 116. *Magna in bello Delmatico experimenta virtutis in multos ac difficiles locos praemiſſus Germanicus dedit.* II. 129. *Quibus praeceptis inſtructum Germanicum ſuum, imbutumque rudimentis militiae ſecum actae, domitorem recepit Germaniae? Quibus juventam ejus exaggeravit honoribus, reſpondente cultu triumphi rerum, quas geſſerat, magnitudini?* & paulo poſt: *Quanto cum honore Germanicum ſuum in transmarinas miſit provincias?* II. 130. *Quid Tiberius meruit, ut juvenes amitteret filios?* id eſt, Germanicum & Druſum. Quid, quaeſo, ad Germanici laudem dici potuit magnificentius? Profecto ſtulti levisque hominis fuisſet, tale virtutis praeconium cum foeda exprobratione ignaviae conjungere. Lege igitur: *ut pleraque egit nave Germanicus.* Plautus apud Feſtum v. *Navus: Nave agere oportet, quod agas.* Aliae rationes huic lectioni firmandae a Boeclero ad h. l. afferuntur. Vulgata etiam ſuſpecta fuit Dodwello Annal. Vellej. §. 19. ſed in fraudem induxit magnos viros, Caſaubonum ad Sueton. Calig. 1. & Gronovium ad Tacit. Agricol. 27.

Druſus] Ex Editoris Baſil. correctione. Edit. pr. *Brutus. Druſus* pro *Brutus* etiam Gronovius ad Senec. Conſ. ad Marc. 3. reſtituit Auctori Elegiae de Morte Maecenat. vſ. 4.

Plurimo quidem igne emicans incendium &c.] Poëta, quam hiſtorico, dignior ſermo. *Incendium tumultus* dicitur, ut *incendium belli* apud alios. Marmor apud Gruterum p. 1067. 5. *abolendo incendio tumultus civilis.*

Tam re, quam exemplo] Exempl. vetuſtum habet: *timere, quam exemplo* &c. Burer. Bene Rhenanus pro

exemplo pernicioſa, & his ipſis militum gladiis, quibus obſeſſus erat, obſidenteis coërcuit, ſingulari adjutore in eo negocio uſus Junio Bleſo, viro neſcias utiliore in caſtris, an meliore in toga. Qui, poſt paucos annos proconſul in Africa, ornamenta triumphalia cum appellatione imperatoria meruit. ad Hiſpanias exer-

pro *timere* de conjectura *tam re* edidit. Vellejus II. 47. p. 236. *exemplo inutili, facto ſalutari reip.* Totum locum, varie tentatum ab aliis, ſic refinxit Gronovius Obſerv. II. 23. *priſca antiquaque ſeveritate, auſos ancipitia ſibi tam re, quam exemplo pernicioſa, his ipſis militum gladiis, quibus obſeſſus erat, obſidentes coërcuit.* Sed verba *ancipitia ſibi*, etiamſi cum Gronovio ad milites referantur, non niſi durum & contortum ſenſum habent. Equidem mihi reperiſſe videor, quomodo locus non magna mutatione integerrimus fiat. Lege: *priſca antiquaque ſeveritate uſus, amputavit tam re, quam exemplo pernicioſa, & his ipſis militum gladiis, quibus obſeſſus erat, obſidentes coërcuit. Amputavit* eſt *ſuſtulit*, ut paulo ante in hac ipſa re loquitur. Cicero de Fin. I. 13. *amputata circumciſaque inanitate omni & errore. Reſecare* alii dicunt.

Viro neſcias utiliore &c.] Eandem rem ita expreſſit II. 97. *cujus ingenium utrum bellicis magis operibus, an civilibus ſuffecerit artibus, in incerto eſt.*

Cum appellatione imperatoria] Vide Tacitum Ann. III. 74. & ibi Lipſium.

Ac Hiſpanias] Exempl. vet. habet: *ad Hiſpanias.* Burer. Lege, *atque Hiſpanias*, & cum praecedentibus conjunge. *Ac*, quod Edit. pr. habet, nunquam ante vocalem poni, jam ſupra monuimus.

Prae-

exercitumque virtutibus, celeberrimaque in Illyrico militia, praediximus, cum imperio obtineret, in ſumma pace, quiete continuit; cum ei pietas rectiſſima ſentiendi, & auctoritas quae ſentiebat obtinendi ſupereſſet. Cujus curam ac fidem Dolabella quoque, vir ſimplicitatis generoſiſſimae . . in maritima parte Illyrici

Praediximus] *Ceu praediximus*, vel per parentheſis modum (*praediximus*) Arridet tamen mihi magis, ut *praeditum* legatur, hoc modo: *ac Hiſpanias exercitumque virtutibus, celeberrimaque in Illyrico militia praeditum, quum imperio obtineret, in ſumma pace ac quiete tenuit.* Nam inquit Vellejus Junium Bleſum eas copias, quibus in Illyrico feliciter praefuerat, paulo poſt in Africam traduxiſſe, priori militia quam in Illyrico fecerant nobileis ac inſigneis. Proinde Dolobellam hujus curam ac fidem imitatum ſcribit nimirum ut jam abſentis. RHENAN. Non dubito, quin vera & germana Velleji lectio ſic ſonuerit olim: *celeberrimamque in Illyrico militiam, ut praediximus*, (praedixit autem paulo ſuperius) *cum imperio obtineret.* Nec video, cur hic legi debeat *praeditum*, cum, ſi ſic legas, Velleji ſententia bene quadret. BURER. Locus durus & inſuavis, cui plura, quam *ut* ante *praediximus*, deeſſe videntur. Forte ſcribendum: *atque Hiſpanias exercitumque virtutibus celeberrimaque in Illyrico militia, ut praediximus, cum imperio obtinens, in ſumma pace ac quiete continuit.*

In maritima parte Illyrici] Hunc Velleji locum ſi Cellarius Geograph. antiq. T. I. p. 486. contuliſſet cum lapide apud Gruter. p. 396. 1. quem *civitates ſuperioris provinciae Illyrici*

lyrici per omnia imitatus eſt.

Cap. CXXVI. Horum xvi. annorum opera quis, cum inſera oculis animisque omnium, in partibus eloquatur? Sacravit parentem ſuum Caeſar non imperio, ſed religione: non appellavit eum, ſed fecit deum. Revocata in forum fides, ſummota e foro ſeditio, ambitio campo, diſcordia curia: ſepultaeque ac ſitu obſitae ju-

ci Dolabellae honori dedicarunt, ſuperiorem provinciam Illyrici non aliam, niſi maritimam, eſſe intellexiſſet. In Edit. Aldi Nepotis per operarum errorem legitur: *in maxima parte Illyrici.* quod minus conſiderate, tanquam Velleji manum, arripuit Burmannus.

Cum inſerta ſint] Exempl. vetuſtum habet: *cum inſera oculis* &c. Ego, *cum inſerta oculis animisque omnium*, legerem. Burer. Legendum: *cum univerſa ſint in oculis animisque omnium, partibus eloquatur?* De voce *univerſa* reſtituenda etiam Heinſio in mentem venit. *Partibus* pro *in partibus* occupavit Voſſius. Edit. pr. *cum inſerta ſint oculis* &c. In Aldina pro *inſerta* legitur *incerta*, operarum, ut puto, negligentia.

Appellavit eum] Suſpicor legendum: *non appellavit deum, ſed fecit deum.* Burer. *Eum*, quod ex ſequenti *deum* natum videtur, recte expunxit Gruterus.

Summota e foro ſeditio] *Submotae foro ſeditio, ambitio campo. diſcordia curiae ſepulta.* Rhenan. *Seditio in foro* quae ſit, neſcio. Videtur vox *ſeditio* in mendo cubare, praeſertim cum ſeditio mox commemoretur: *compreſſa theatralis ſeditio.* Ceterum huic ſimilis locus eſt II. 89. p. 368.

Sepultae] Exempl. vetuſtum

juſtitia, aequitas, induſtria civitati red- ditae; acceſſit magiſtratibus auctoritas, ſenatui majeſtas, judiciis gravitas; compreſſa theatralis ſeditio; recte faciendi omnibus aut incuſſa voluntas, aut impoſita neceſſitas. Honorantur recta, prava puniuntur. Suſpicit potentem humilis, non timet. Antecedit, non contemnit humiliorem

ſtum habet: *ſepultaeque ac ſitu oppoſitae*. BURER. Editio pr. prava & lectione & interpunctione: *diſcordia curiae, ſepultae: ac ſitu oppoſitae, juſtitia, aequitas* &c. Utrique incommodo ſalutare remedium attulit Editor Baſil. *diſcordia curia: ſepultaeque ac ſitu obſitae juſtitia, aequitas* &c. quod recepi. O*ppoſitus* & *obſitus* etiam confunduntur apud Livium XXIV. 39.

Acceſſit magiſtratibus auctoritas] Edit. pr. *acceſſit militibus auctoritas*. quod Editor Baſil. optime emendavit. Etſi enim *magiſtratibus* longius recedit a *militibus*, tamen nec res ipſa quemquam de hac correctione dubitare ſinit, nec Suetonius Tiber. 30. *Quin etiam ſpeciem libertatis quandam induxit, conſervatis ſenatui ac magiſtratibus & majeſtate priſtina & poteſtate.*

Aut incuſſa voluntas,] Senſit Heinſius, *incuſſa* minus huic loco convenire. Nam *incutere* fere dicitur de iis, quae animum vi & ſubito afficiunt, ut in exemplis, a Burmanno pro vulgata lectione allatis. Forte legendum: *recte faciendi omnibus aut infuſa voluntas.* Valer. Max. V. 4. 5. *natura charitatem parentum pectoribus liberorum infundit.* Ammian. Marcell. XIV. 6. *mentibus ardore quodam infuſo.* Acta Martyr. apud Ruinart. p. 261. *Ad cujus vocem tanta mihi ſtatim virtus infuſa eſt,*

Quie-

rem potens. Quando annona moderatior? Quando pax laetior? Diffuſa in Orientis Occidentisque tractus, & quicquid meridiano aut ſeptentrione finitur, Pax Auguſta, per omnis terrarum orbis angulos a latrociniorum metu ſervat immuneis. Fortuita non 4
civium tantummodo, ſed urbium damna principis munificentia vindicat. Reſtitutae urbes Aſiae. Vindicatae ab injuriis magiſtratuum provinciae. Honor dignis paratiſſimus. Poena in malos ſera, ſed aliqua. Superatur aequitate gratia, ambitio virtute. Nam 5
facere recte cives ſuos princeps optimus

Quicquid meridiano &c.] De *meridiano*, ſcil. *circulo*, vel *cardine*, vide Gronovium Obſerv. in Script. Eccl. 24. p. 263. & Dukerum ad Flor. IV. 12. 40.

Pax Auguſta] II. 98. *Aberat in ordinandis Aſiae Orientisque rebus Caeſar, circumferens terrarum orbi praeſentia pacis ſuae bona.* De *Pace Auguſta* H. Valeſius ad Euſeb. H. E. X. 9. & qui numos veteres illuſtrarunt.

Per omnis terrarum orbis angulos &c.] Aut *per* inducendum, aut potius ſcribendum: *per omnia omnis terrarum orbis angulos* &c. *Per omnia* frequens Vellejo pro *omnino*. Vide ad II. 31.

Nam facere recte cives ſuos &c.] Ad ſententiam Velleji, non ad elegantiam, qua expreſſa eſt ſententia, proxime accedit Claudianus de

mus faciendo docet; cumque ſit imperio maximus, exemplo major eſt.

CAP. CXXVII. Raro eminentes viri non magnis adjutoribus ad gubernandam fortunam ſuam uſi ſunt; ut duo Scipiones duobus Laeliis, quos per omnia aequaverunt ſibi; ut D. Auguſtus M. Agrippa, & maxime ab eo, Statilio Tauro. Quibus novitas familiae haud obſtitit, quo minus ad multipliceis conſulatus triumphosque, &

IV. Conſ. Honor. 296. *In commune jubes ſi quid, cenſesve tenendum, Primus juſſa ſubi. Tunc obſervantior aequi Fit populus, nec ferre negat, cum viderit ipſum Auctorem parere ſibi. Componitur orbis Regis ad exemplum. Nec ſic inflectere ſenſus Humanos edicta valent, ut vita regentis.* qui ob oculos habuit Iſocratem ad Nicocl. p. 21. A. Paulinus de Vita Martin. II. 81. *Jure ſacerdotis factis facienda docentur: Exemplum mage ſuadet opus, quam gratia verbi.* Vide Interpretes ad Plin. Paneg. 45. & ad Pacat. Paneg. 14. Pari acumine Lucanus IX. 588. *monſtrat tolerare vapores, Non jubet.*

Et maxime ab eo,] Gronovius Obſerv. II. 23. p. 414. legere tentabat: *M. Agrippa, & Maecenate, & Statilio Tauro.* Sed Maecenatis mentionem ab hoc loco alienam eſſe, Heinſius oſtendit. Simpliciſſimum eſt, cum Schelfero Miſc. Obſ. IX. p. 177. & Burmanno ſcribere: *& proxime ab eo.* Sic ipſe Vellejus loquitur II. 76. p. 325. *& proximus a Cn. Pompejo, ipſoque Caeſare ex equeſtri ordine coſ. creatus eſſe.* Enu-

& complura eveherentur ſacerdotia.
Etenim magna negocia magnis adju- 2
toribus egent. Neque in parvo pau-
citas miniſteria defecit. Intereſtque
reipub. quod uſu neceſſarium, & di-
gnitate eminere; utilitatemque aucto-
ritate muniri. Sub his exemplis Tibe- 3
rius Caeſar Sejanum Aelium, princi-
pe equeſtris ordinis patre natum, ma-
terno

Enumerarentur ſacerdotia.] Exempl. vet. habet: *enumerentur ſacerdotia* &c. Burrer. Edit. pr. *enumerarentur ſacerdotia.* Editor Baſil. ſcripſit *eniterentur*; melius Vaſcoſanus *eveherentur*; quod recepi.

Neque in parvo paucitas miniſteria defecit.] Sententiam horum verborum vidit Graevius Syllog. Epiſt. T. IV. p. 374. Non ſolum magna negocia ſine magnis adjutoribus geri & adminiſtrari non poſſunt, ſed ne parva quidem ſine bonis miniſtris recte curantur. Sed ipſa verba aut mutila ſunt, aut mendoſa.

Quod uſu neceſſarium, & dignitate eminere;] Broukhuſius ad Propert. II. 19. 32. hoc loco utitur, ut *et* interdum majorem vim, quam *etiam*, habere oſtendat. Sed ſcribendum: *quod uſu neceſſarium eſt, dignitate eminere.* Ad haec verba ſua reſpicit Vellejus II. 128: *ut quod uſu optimum intelligit* &c.

Muniri] Edit. pr. *munire*, quod Editor Baſil. correxit.

Sub his exemplis] Id eſt, haec exempla ſecutus. Burmannus in vi praepoſitionis *ſub* explicanda miſcet non miſcenda. Plinius I. Ep. 18. *Diſpice, an tu quoque ſub hoc exemplo ſomnium iſtud in bonum vertas.* Idem II. Ep. 6. *ſub exemplo praemonere, quid debeas fugere.* Pro eo Vellejus II. 128. dicit: *Haec naturalis exempli imitatio.*

terno vero genere clariſſimas vetereisque & inſigneis honoribus complexum familias, habentem conſulares fratres, conſobrinos, avunculum, ipſum vero laboris ac fidei capaciſſimum, ſufficiente etiam vigori animi compage corporis, ſingularem principalium onerum adjutorem in omnia habuit at-
4. que habet, virum ſeveritatis laetiſſimae, hilaritatis priſcae, actu ocioſis ſimillimum, nihil ſibi vindicantem, eoque adſequentem omnia, ſemperque in-

Virum ſeveritatis laetiſſimae,] Sil. Ital. VIII. 611. *Laeta viro gravitas.* Auſon. Parental. II. 6. *Et gravitas comis, laetaque ſerietas.* Niciae tribuit Plutarch. T. I. p. 524. C. σὺν αὐστηρῷ τὸ σεμνόν. Vide Cl. Marklandum ad Stat. Silv. I. 3. 90.

Actu ocioſis ſimillimum,] Eandem rem ſic extulit II. 98. p. 392. *qui, quae agenda ſunt, curet ſine ulla oſtentatione agendi.*

Nihil ſibi vindicantem, &c.] Manifeſta imitatio Salluſtii Catil. 54. *ita quo minus gloriam petebat, eo magis illam aſſequebatur.* Sic habent multi libri; nec aliter legiſſe videtur Vellejus. In nonnullis paulo exquiſitius legitur: *eo magis illum aſſequebatur*, vel *ſequebatur.* At Cortius contra alteram lectionem exoritur, quaerens, quid ſit *non petebat gloriam, & aſſequebatur gloriam*, exiſtimatque, idem fere eſſe ac *non petebat, & petebat.* Profecto, ubi mens fuerit homini, neſcio. Nonne Vellejus, a Waſſio cum Salluſtio comparatus, quid ſit *gloriam aſſequi*, clariſſime oſtendebat?

Semper infra aliorum] Exempl-

infra aliorum aeſtimationes ſe metientem, vultu vitaque tranquillum, animo exomnem.

Cap. CXXVIII. In hujus virtutum aeſtimatione jam pridem judicia civitatis cum judiciis principis certant. Neque novus hic mos ſenatus populique Ro. eſt, putandi, quod optimum ſit, eſſe nobiliſſimum. Nam & illi antiqui, ante primum bellum Punicum, ab-

empl. vetuſtum habet: *ſemperque infra aliorum* &c. Burer. Edit. pr. *ſemper* ſine *que*.

Vultu vitaque tranquillum, &c.] Mihi ſuſpicio oboritur, ſcriptorem vet. cod. ſic ſcribere debuiſſe: *vultu vitaque tranquillus*, *animo exomnis*. Sed legat quisque quod ſibi optimum videatur. Sat fuerit mihi lectorem admonuiſſe. Burer.

In hujus virtutum aeſtimatione] Exempl. vetuſtum habet: *In hujus virtutem*, *aeſtimationem* &c. Ipſus videat lector, quid ſibi lectu optimum videatur. Nam mihi haec lectio non admodum diſplicet. Burer. Ego ſicut non dubito, quin Rhenanus veram lectionem reſtituerit, ita neſcio, an hic quoque vox *virtutum* praecedentem *viri* abſorpſerit, ut II. 79. p. 332. *vir virtutis nobiliſſimae* emendavimus pro *virtutis nobiliſſimae*. Haec ſuſpicio confirmatur a Vellejo II. 40. p. 211. *Hujus viri faſtigium tantis auctibus fortuna extulit*.

Quod optimum ſit, eſſe nobiliſſimum.] Imitatur Salluſtium Jug. 85. *ego naturam unam & communem omnium exiſtimo, ſed fortiſſimum quemque generoſiſſimum.*

abhinc annos ccc. Ti. Coruncanium, hominem novum, cum aliis omnibus honoribus, tum pontificatu etiam maximo, ad principale extulere faſtigium;
2 & equeſtri loco natum Sp. Carvilium, & mox M. Catonem, novum etiam Tuſculo urbis inquilinum, Mummiumque Achaicum in conſulatus, cenſuras, & triumphos
3 provexere. Et, qui C. Marium ignotae originis, usque ad ſextum conſulatum ſine dubitatione Romani nominis habuere principem; & qui M. Tullio tantum tribuere, ut pene adſentatione ſua, quibus vellet, principatus conciliaret; quique nihil Aſinio Pollioni negaverunt, quod nobiliſſimis ſummo cum ſudore conſequendum

T. Coruncanium] Exempl. vet. habet: *Ti. Coruncanium*. Burer. Vide Ciceronem pro Sull. 7. & Liv. Ep. 18. Edit. pr. *T. Coruncanium*.

Sp. Carvilium,] Opinor *v* pro *b* ſcriptum. Nam alias ſolet ſcribi *Sp. Carbilius*. Burer. Hujus Carvilii res geſtas perſequitur Livius X. 39. ſeqq. Sed nihil habet de ejus genere.

Urbis inquilinum,] Salluſt. Catil. 31. *cum remp. ſervaret M. Tullius, inquilinus civis urbis Romae.*

M. Tullio] Hoc nomen praeclare reſtituit Lipſius. Edit. pr. *M. Fulvio*.

In

dum foret; profecto hoc ſenſerunt,
in cujuscunque animo virtus ineſſet,
ei plurimum eſſe tribuendum. Haec 4
naturalis exempli imitatio ad experiendum Sejanum, Caeſarem; ad juvanda vero onera principis, Sejanum protulit; ſenatumque & pop. Ro. eo perduxit, ut quod uſu optimum intellegit, id in tutelam ſecuritatis ſuae libenter advocet.

Cap. CXXIX. Sed propoſita quaſi univerſa principatus Tib. Caeſaris forma, ſingula recenſeamus. Qua ille prudentia Rhaſcupolim, interemptorem

In cujuscunque animo virtus ineſſet, &c.] Eandem ſententiam ita expreſſit Livius, novorum hominum cauſſam agens, IV. 3. *dum nullum faſtiditur genus, in quo eniteret virtus.* Sed totus ille locus cum Vellejo comparandus.

Eo perduxit] Exempl. vet. habet: *eo produxit* &c. Burer. *Perduxit* verius videtur. Vide quae notavimus ad II. 106. p. 415.

Principatus Tib. Caeſaris,] Poſt *Caeſaris* deeſt *forma*, vel ſimile. Quae dictio oſcitantia librarii in tertium verſum translata eſt, ut videtur, ubi plane ſupereſt. Rhenan.

Rhaſcupolim,] Hunc Suetonius *Thraſypolim* vocat, Tacitus *Rheſcuporim*. Rhenan. De varietate in ſcriptura hujus nominis vide Lipſium ad Tacit. A. II. 64. & Interpretes ad Sueton. Tiber. 37. de utroque rege, Rhaſcupoli & Cotye,

rem fratris ſui filii Cotyis, conſortisque ejusdem imperii, evocavit; ſingulari in eo negocio uſus opera Flacci Pomponii, conſularis viri, nati ad omnia, quae recte facienda ſunt, ſimplicique virtute merentis ſemper,
2 quam captantis gloriam. Cum quanta gravitate, ut ſenator & judex, non ut princeps, & cauſas preſſius audit?

Cary Hiſtor. Reg. Thrac. p. 72. Pro *Cotys*, quod in Edit pr. eſt, cum Heinſio. ſcripſimus *Cotyis*.

Formam evocavit?] Videtur hic deeſſe *per*, ut legatur, *per amicitiae formam evocavit.* RHENAN. *Formam* ſurſum in tertium verſum, unde incuria librarii decidit, reponatur. Nam ut hic ſupereſt, ſic iſthic deeſt. Nec te multum moverit lectio, quae paulo inferius in margine poſita legitur: nam ſuperiore illa inferior haec inducitur. BURER.

Flacci Pomponii,] De eo vide Heinſium ad Ovid. IV. ex P. 9. 75.

Merentis ſemper, quam captantis] Vaſcoſanus edidit: *merentis ſemper magis, quam captantis.* Sed *magis* ſaepe omitti, vel tirones ſciunt.

Cum quanta gravitate] Scribendum: *Jam quanta gravitate. Jam* tranſitioni inſervire, notiſſimum eſt, II. 36. *Jam pene ſupervacaneum videri poteſt.* Vide Dukerum ad Flor. Prooem. §. 2.

Et cauſſas preſſius audit?] Unus Perizonius vidit, *preſſius* poni pro accuratius, attentius, diligentius. Cicero Tuſc. Diſp. IV. 7. *Itaque perturbationes definiunt preſſius.* Gellius I. 3. *Theophraſtus autem anquiſitius ſuper hac re ipſa & exactius preſſiusque quam Cicero diſſerit.* Frequens hac poteſtate Macrobio, v. c. in Somn. Scip. I. 14. *invenietur preſſius intuenti nusquam interrupta connexio.* Reliqua ejus

lo-

dit? quam celeriter ingratum & nova molientem oppreſſit? Quibus praeceptis inſtructum Germanicum ſuum, imbutumque rudimentis militiae ſecum actae, domitorem recepit Germaniae? Quibus juventam ejus exaggeravit honoribus, reſpondente cultu triumphi rerum, quas geſſerat, magnitudini? Quotiens populum con- 3 giariis honoravit, ſenatorumque cenſum, cum id ſenatu auctore facere potuit, quam libenter explevit, ut ne-

loca dedit Jacob. Gronovius ad p. 26. Sic etiam ceperim in Seneca de Tranqu. an. I. *preſſius judicium.* in Appulejo Met. V. p. 91. *preſſiorem cautelam.* p. 95. *preſſiores cogitationes.* Copulam & cum Aldo Nepote tollere malim.

Ingratum & nova molientem oppreſſit?] Haec verba errore librarii transpoſita videntur. Ego in tertium ſuperiorem reponenda puto, videlicet poſt *formam evocavit.* RHENAN. Mutilum locum ita exhibet Edit. pr. *& cauſas preſſius audit quam celeriter? ingratum & nova molientem oppreſſit.* Rhenani trajectionem ſecutus eſt Vaſcoſanus. Sed majore cum ſimilitudine veri Editor Baſil. elapſum nomen *Libonem* revocavit; quod ab eo poſt *celeriter* poſitum, ergo poſt *oppreſſit* ponere malim: *Quam celeriter ingratum & nova molientem oppreſſit Libonem?* ut ſequens vox *quibus* nomen *Libonem* extruſerit. Voſſius *Clementem* excidiſſe putabat. Sed quo modo Agrippae ſervus ingratus in Tiberium? aut quo modo Vellejum adulatorem decebat, viliſſimum ſervum inter Tiberii hoſtes memorare?

Reſpondente cultu triumphi

 phi

neque luxuriam invitaret, neque honeſtam paupertatem pateretur dignitate deſtitui? Quanto cum honore Germanicum ſuum in transmarinas miſit provincias? Qua vi conſiliorum ſuorum, miniſtro & adjutore uſus Druſo, filio ſuo, Maroboduum, inhaerentem occupati regni finibus, pace majeſtatis ejus dixerim, velut ſerpentem abſtruſam terrae, ſalubribus [conſiliorum ſuorum] medicamentis coëgit egredi? quam illum ut honorate, nec ſe-

phi &c.] Exempl. vetuſtum habet, *reſpondentem* &c. Mihi alias ſic legendum videtur: *reſpondente cultui triumphi rerum quas geſſerat magnitudine.* Burer.

Qua vi conſiliorum ſuorum, miniſtro &c.] Sic interpungi juſſi. In Edit. pr. nulla eſt diſtinctio.

Occupati regni] Bojohemiam intelligit. Rhenan.

Salubribus conſiliorum ſuorum medicamentis] Uncis incluſi verba *conſiliorum ſuorum*, e praecedentibus temere repetita. *Medicamentum* Vellejus vocat, ut Virgilii verbis utar Aen. VI. 420. *medicatis frugibus offam.* Sic Aelianus Hiſt. Anim. XI. 17. draconi appoſita narrat ἄλφιτα ἀναδεδευμένα μελικράτῳ. Solin. cap. 30. *anguibus objiciunt gramina medicata.* Ut hic ſerpens offa objecta, ſic apud Senecam Med. 684. & Plinium H. N. VIII. 15. incantamentis magicis extrahitur latibulo.

Ut honorate, nec ſecure continet?] Editor Baſil. ſcripſit: *Quam illum & honorate, nec ſecure continet?* Legendum: *Quam illum ut honorate, ita nec ſecure con-*

Se-

ſecure continet? Quantae molis bel-
lum, principe Galliarum ciente Sa-
croviro, Floroque Julio, mira cele-
ritate ac virtute compreſſit, ut an-
te pop. Ro. viciſſe ſe, quam bella-
te, cognoſceret; nunciosque pericu-
li victoriae praecederet nuncius. Ma- 4
gni etiam terroris bellum Africum, &
cottidiano auctu majus, auſpiciis con-
ſiliisque ejus brevi ſepultum eſt.

CAP. CXXX. Quanta ſuo ſuo-
rumque nomine exſtruxit opera? Quam
pia munificentia, ſuperque humanam
eve-

tinet? Vocis *honorate* ultimae ſyllabae ſequens *ita* extriverunt. *Nec ſecure* eſt non negligenter.

Sacroviro, Floroque Julio,] An ſcribendum *Juliis*? Nam uterque *Julius* nominabatur. Vide Tacit. Ann. III. 40.

Ut ante pop. Ro. viciſſe ſe, &c.] Vaſcoſanus peſſime edidit: *populum Romanum.* Eadem loquendi forma Livius XLIV. 32. *Hoc unum bellum prius perpetratum, quam coeptum, Romae auditum eſt.* At Vellejus expreſſiſſe videtur literas Tiberii, de hoc ipſo bello ad ſenatum ſcriptas. Tacitus Ann. III. 47. *Tum demum Tiberius, ortum patratumque bellum, ſenatui ſcripſit: neque dempſit aut addidit vero.*

Suo ſuorumque nomine] Edit. pr. *ſua ſuorumque nomine.* quod Vaſcoſanus correxit.

Superque humanam evecta fidem] II. 41. *animo ſuper humanam & naturam & fidem evectus.* Sic etiam loquitur Plinius H. N. XXXIII.

E-

evecta fidem, templum patri molitur? Quam magnifico animi temperamento Cn. quoque Pompeji munera abſumpta igni reſtituit? Qui, quicquid umquam claritudine eminuit, id
2 veluti cognatum cenſet tuendum. Qua liberalitate cum alias, tum proxime incenſo monte Caelio, omnis ordinis hominum jacturae patrimonio ſuccurrit ſuo? Quanta cum quiete hominum, rem perpetui praecipuique timoris, ſupplementum, ſine trepidatione de-
3 lectus providet? Si aut natura patitur, aut mediocritas recipit hominum, auro deo cum, de his queri, quid hic

7. *Evecta ſupra humanam fidem ars eſt ſucceſſu.* Vide Drakenborch. ad Liv. VIII. 24.

Qui quidem quam] Alias, *qui quicquid unquam.* RHENAN. Hanc correctionem recepi. Edit. pr. *qui quidem quam.*

Monte Caelio] Edit. pr. *monte Caeli*, quod Editor Baſil. correxit.

Supplementum, ſine trepidatione &c.] Lipſius ad Tacit. Hiſt. IV. 14. ſic interpungit: *ſupplementum, ſine trepidatione, delectus providet?* ut *ſupplementum delectus* jungatur. At ſic *ſine trepidatione* nihil differt a praecedenti *quanta cum quiete.* Repone: *Quanta cum quiete hominum, rem perpetui praecipuique timoris, ſupplementum, ſine detrectatione delectus, providet?*

Auro deo cum] Alias, *aut deorum*, vel, *auribus deorum.* RHENAN. Habet unicus ille Velleji Codex hanc cum

hic meruit, primum, ut ſcelerata Druſus Libo iniret conſilia? deinde, ut Silium Piſonemque tam alterius dignitatem conſtituit, auxit alterius? Ut ad majora tranſcendam, quanquam & haec ille duxit maxima; quid, ut juvenes amitteret filios? Quid, ut nepotem ex Druſo? Dolenda adhuc retulimus: veniendum ad erubeſcenda eſt. Quantis hoc triennium, M. Vinici, doloribus laceravit animum ejus,

cum aliis MSS. communem calamitatem, ut in initio & fine foedioribus, quam in medio, corruptelis & lacunis laboret. Hujus loci inendum ſic tollere conatus eſt Editor Baſil. *apud aures deorum de his queri.* Alii aliter, ſed fruſtra omnes. Nec, quo modo emendari debeat, ipſe dicam.

Deinde ut Silium Piſonemque &c.] Hic verba quaedam exciderunt, in quibus ſupplendis, vanum ſit, conjecturas exercere. Editor Baſil. conjecit: *deinde ut Silius & Piſo, quorum alterius dignitatem conſtituit, auxit alterius.* Cujus conjecturam Voſſius & Heinſius pro Editionis primae ſcriptura nimis feſtinanter arripuerunt.

Auxit alterius] Mihi videtur deeſſe *quam.* Sic enim legendum puto: *ut Silium Piſonemque tam alterius dignitatem conſtituit, quam auxit alterius.* BURER.

Dixit] Alias, *duxit.* RHENAN.

Ex Druſo] Exempl. vet. habet: *ex Druſuo.* Hinc mihi legi debere videtur: *quid ut nepotem ex Druſo ſuo?* BURER.

Ad erubeſcenda] Exempl. vet. habet: *ad erubeſcenda eſt.* BURER.

M. Vinici] Exempl. vet. habet: *M. Vinicii.* BURER.

Do-

ejus? Quam diu abſtruſo, quod miſerrimum eſt, pectus ejus flagravit incendio? quod ex nuru, quod ex nepote dolere, indignari, erubeſcere coactus eſt. Cujus temporis aegritudinem auxit amiſſa mater eminentiſſima, & per omnia deis quam hominibus ſimilior foemina; cujus potentiam nemo ſenſit, niſi aut levatione periculi, aut acceſſione dignitatis.

Cap. CXXXI. Voto finiendum

vo-

Dolere, indignari coactus eſt.] Exempl. vetuſtum ſic habet: *dolere, indignari, erubeſcere coactus eſt.* Burer. In Edit. pr. deeſt verbum *erubeſcere.*

Et per omnia deis &c.] Imitatur Sulpic. Sever. Epiſt. I. p. 357. *O beatum, & per omnia ſimilem Apoſtolis, etiam in his conviciis, virum.* Dial. II. 5. *quem per omnia Apoſtolis eſſe conſimilem, fidei virtus, ac virtutum opera teſtantur.* Vide quae notavimus ad II. 35. p. 192.

Cujus potentiam nemo ſenſit, &c.] In eandem ſententiam Seneca Anthol. Latin. T. I. p. 598. *Criſpe, potens nunquam, niſi cum prodeſſe volebas.* Idem Conſol. ad Polyb. 22. *Nemo potentiam ejus injuria ſenſit, nunquam ille te fratrem ulli minatus eſt.* Liviae non diſſimilem laudem tribuit Albinovanus vſ. 47. *Nec nocuiſſe ulli, & fortunam habuiſſe nocendi? Nec quenquam nervos extimuiſſe tuos?* a quo ſententiam mutuatus eſt Auctor Eleg. in Maecenat. 15. *Omnia cum poſſes, tanto tam carus amico, Te ſenſit nemo velle nocere tamen.*

Et

volumen ſit. Jupiter Capitoline, & auctor, ac ſtator Romani nominis, gradive Mars, perpetuorumque cuſtos Veſta ignium, & quicquid numinum hanc Romani imperii molem in ampliſſimum terrarum orbis faſtigium extulit, vos publica voce obteſtor atque precor, cuſtodite, ſervate, protegite hunc ſtatum, hanc pacem: eique functo longiſſima ſtatione mortali deſtinate ſucceſſores quam ſe-

Et ſtator] Exempl. vetus habet: *ac ſtator*. BURER. Omnino probanda Puteani transpoſitio: *Jupiter Capitoline ac ſtator, & auctor Romani nominis, gradive Mars*. Habet quidem Mars nonnullos titulos cum Jove communes, tanquam *conſervatoris, victoris*, &c. Sed ut nunquam Jupiter *gradivus*, ita nunquam Mars *ſtator* vocatur. Cujus rei teſtes ſunt lapides antiqui.

Et quicquid numinum hanc Romani imperii molem &c.] Exempl. vetuſtum ſic habet: *& quicquid nominum honor omni imperii molem in ampliſſimum* &c. BURER. Rhenanus ex inquinata veteris Codicis ſcriptura, quam Burerius prodidit, ingenioſe elicuit commodiſſimam lectionem; quam ſequi non dubitavi.

Hanc pacem] Poſt has voces excidiſſe videtur, *hunc principem*, ut Lipſius ſuſpicatur. Minime autem probanda eſt ratio Voſſii, *hanc pacem* in *hunc principem*, aut Perizonii, eadem verba in *hunc ducem* mutantis. Nam apud ſcriptores, qui ſub Caeſaribus vixerunt, *pax Romana* dicitur pro imperio Ro. Tacit. Ann. XII. 33. *qui pacem noſtram metuebant*. ubi hanc notionem pulcre, ut ſolet, explicat Gronovius.

ſeriſſimos; ſed eos, quorum cervices tam fortiter ſuſtinendo terrarum orbis imperio ſufficiant, quam hujus ſuffeciſſe ſenſimus; conſiliaque omnium civium aut pia, * *

BEATUS RHENANUS

LECTORI S. D.

O vetuſtatem conſumptricem! imo potius, ô hominum incuriam! nam utram magis accuſem, plane dubius ſum. Non ſatis erat Latiniſſimi ſcriptoris utiliſſimum opus initio ſuo truncaſſe, niſi fine etiam ſuo mutilaretur: ut nihil dicam de vitiis, quibus in medio fœdiſſime deformatum eſt. Utcunque vero ſit, noluimus tam inſignem ſcriptorem ſitu diutius emarceſcere. Protulimus nunc in medium, fruſtra, ſed non ſine taedio ſtudioſorum, jam in quartum annum emendatius exemplar expectando, cunctati. Protulimus, inquam, ut ab aliis illi quoque ſubveniatur: in hoc vetereis imitati, qui priusquam Medicina in artis compendium eſſet redacta, morbidos homines in triviis ac compitis ſtatuebant, ut a praetereuntibus ſalutaria levandarum aegritudinum remedia diſcerent. Curavimus autem nos multa vulnera perfecte: nonnulla ſic, ut cicatrix etiamnum appareat: quaedam ſplenio tantum obduximus. Nec propterea nullam mihi gratiam habebis, amice lector, quod non omnia reſtituerim. Id enim abſque emendatiori codice non erat poſſibile. At meus & unicus erat, & mendoſiſſimus. Auſim jurare, eum, qui illum deſcripſerat, ne verbum quidem intellexiſſe: adeo omnia erant confuſa, abſque ullis punctis aut diſtinctionibus. Quod ſi tu ſcires, quam ego laborarim in his fragmentis utcumque reſtituendis, credo fateberis te mihi nonnihil debere. Neque enim quia tu

mul-

multa abſque offenſione legis, idcirco codex planus erat: imo nihil erat non depravatum: in ſingulis pene verbis haerebatur. Fatebuntur me vera dicere, quicunque vetuſtum codicem inſpexerint, qui in Murbacenſi bibliotheca adhuc aſſervatur. Proinde cogita, quantis mihi vigiliis conſtiterit haec qualis qualis caſtigatio. Hoc non alia gratia dico, quam quod video quosdam ingratiſſimos alienorum laborum aeſtimatores, imo deriſores, qui cum ipſi nihil praeſtent, hoc agenteis naſo ſuſpendunt. Nam cum ſuperioribus annis Ludum Annaei Senecae ſcholiis meis expoſuiſſem, libellum non minus depravatum quam veterem, ſtatim reprehendere me quidam, temerarie factum a me dictitantes, quod ejus autoris interpretationem ſuſcepiſſem, qui mihi totus non eſſet cognitus. Quaſi vero, qui jam olim poëtas enarrarunt, aut noſtro ſeculo ſunt interpretati, non conjecturas plerumque ſequantur? Et non magnum ſit, rei pretioſae vel partem habere, ſi integram poſſidere non detur? At nugatores iſti adeo me non deterruerunt a propoſito veteribus qua licet ſuccurrendi, ut nunc non ſolum Vellejum ediderim ſemilacerum, ſed & Tertulliani libros vetuſtiſſimi inter Chriſtianos ſcriptoris, mendoſi tamen, mea cura e tenebris erutos, apud Frobenium excudendos curem, in uſum videlicet rei theologicae, & ad vetuſtatem illuminandam, quantum ad rem Chriſtianam attinet. Caeterum, optime lector, videtur hic parum deeſſe in hac perorratiuncula votitia. Nam in exemplari verſus aliquot erant eraſi, forſan ab aliquo nebulone facturo periculum, an illitae membranis notae expungi poſſint. Videntur autem extrema verba in talem ſcripta ſenſum; *conſiliaque omnium civium aut pia, aut ſalutaria, in felicem exitum provehite*; aut ſenſum ſimilem. Bene vale, mi lector, & conatum noſtrum boni conſule. Baſileae decimoſeptimo Calend. Decembreis, anno M. D. XX.

00079550

Digitized with financial assistance from

An Initiative by HDFC
WITH YOU, RIGHT THROUGH

on 28 December, 2018